

POSLJEDNJI ALLAHOV POSLANIK

Sallallahu alejhi ve sellem

“A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.”

(Al-Anbiyā': 107)

(Prijevod značenja ajeta)

POSLJEDNJI ALLAHOV POSLANIK

sallallahu alejhi ve sellem

Prof. dr. Ramazan Ayvalli
Univerzitet Marmara, Teološki fakultet

Preveo s turskog: Hamza Lavić

İstanbul, ul. Çatalçeşme br. 17, Cağaloğlu / TURSKA
Tel: (+90 212) 512 95 11
Fax: (+90 212) 513 68 57
e-mail: turkdunyasi@ihlas.net.tr
www.mybelovedprophet.com

Lektura: Ensar Brčić

Izdavač: İhlas Gazetecilik A.Ş.
Tel: (+90 212) 454 35 06

2014.

SADRŽAJ

UVOD	7
POSLANIKOV MUBAREK "NUR"	8
NASTANAK MUBAREK „NURA“	9
PRELAZAK NJEGOVOG „NURA“ PREKO ČISTIH LICA	9
DJED ABDUL MUTTALIB.....	11
ŽRTVOVANJE ABDULLAHA	13
OTAC ABDULLAH.....	14
PRELAZAK MUBAREK NURA NA MAJKU	16
DOGAĐAJ SA SLONOM.....	16
RADOSNA VIJEST	17
PERIOD NEZNAJNA.....	18
SPUŠTANJE MILOSTI NA ZEMLJU (ROĐENJE)	21
DOGAĐAJI U NOĆI NJEGOVOG ROĐENJA	23
NOĆ ROĐENJA	24
NJEGOVO DAVANJE DOJILJI	25
OTVARENJE NJEGOVIH MUBAREK PRSA.....	28
PRESELJENJE NJEGOVE MUBAREK MAJKE.....	29
POSLANIK SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM KOD SVOG DJEDA.....	30
NEDŽRANSKI SVEŠTENIK	31
PRESELJENJE NJEGOVOG DJEDA	31
EBU TALIBOVO STARATELJSTVO	32
SVEŠTENIK BEHIRA.....	32
MLADOST I VJENČANJE	35
OKUPIRANOST TRGOVINOM.....	36
VJENČANJE SA HATIDŽOM	39
ZEJD BIN HARIS	40
PRESUDA KOD KA'BE	42
PRISEGA (POSLANSTVO) I POZIV	43
PRVA OBJAVA.....	44
DOLAZAK NAREDBE TEBLIGA	45
PRVI MUSLIMANI.....	46
POZIV BLIŽOJ RODBINI	48
KADA BI MI U DESNU RUKU DALI SUNCE... ..	51
MUKE, PATNJA I NASILJE	53

PATNJE ASHAB-I KIRAMA.....	58
MUČENJA DO IZNEMOGLOSTI.....	60
DAR-UL ERKAM	61
PRVI ŠEHID	62
PRELAZAK NA ISLAM EBU ZERRA EL-GIFARIJA	63
JAVNO UČENJE KUR'AN-I KERIMA U KABI.....	65
PRELAZAK NA ISLAM TUFEJLA BIN AMRA	65
POZIVI NA OKUPLJANIMA LJUDI	67
MUŠRICI SU SLUŠALI UČENJE KUR'ANA.....	69
IMAN HALIDA BIN SA'IDA	71
MUS'AB BIN UMEJROVO PRIMANJE ISLAMA.....	72
SEOBA U ABESINIJU	74
PRELAZAK NA ISLAM HAZRETI HAMZE	75
PRELAZAK NA ISLAM HAZRETI OMERU.....	76
DRUGA HIDŽRA U ABESINIJU.....	80
GODINE TUGE... (MUHASARA).....	84
CIJEPANJE MJESECA NA DVA DIJELA	88
DA GOSPODAR I VAS UPUTI!.....	88
GODINA TUGE.....	89
PRESELJENJE MAJKE HAZRETI HATIDŽE	90
RUKA ZALIJEPJENA ZA VRAT	91
POZIV U ISLAM STANOVNICIMA TAIFA.....	91
SPASITE SE IZGOVARAJUĆI: "LA ILAHE ILLALLAH..."	93
MIRADŽ.....	96
HIDŽRA.....	108
PRVA PRISEGA NA AKABI I SVJETLOST KOJA KRENU SIJATI IZ MEDINE	108
DRUGA PRISEGA NA AKABI	111
HIDŽRA	113
SURAKA BIN MALIK	118
MUŠTULUK! DOLAZI SULTAN SVEMIRA.....	119
PERIOD MEDINE-I MUNEVVERE	122
BRATIMLJENJE ENSARIJA I MUHADŽIRA	123
MESDŽIDI-N-NEBIJ	124
JECAJ STABLA DATULE	125
VJENČANJE SA HAZRETI AIŠOM.....	126
EZAN-I MUHAMMEDIJA.....	127
ODGAJANJE ASHABA	128
ASHABI SOFE	128
SLUČAJ SA DŽIBRILOM	130

PRELAZAK NA ISLAM SELMANA FARISIJE	132
MELEKI SU DOLAZILI DA BI SLUŠALI	136
NEKOLIKO DOGAĐAJA KOJI SU SE DESILI PRVE GODINE PO HIDŽRI	138
PRVI PISANI SPORAZUM	138
MILJENIČE! NE TUGUJ!.....	139
PRVI VOJNI ODREDI	140
MESDŽID-I KIBLETEJN.....	142
BITKA NA BEDRU	144
DOLAZAK MELEKA U POMOĆ	148
UBISTVO EBU DŽEHLA	155
POBJEDA JE PRIPALA VJERNICIMA.....	156
BRAK HAZRETI ALIJE I HAZRETI FATIME	161
UBISTVO KA'B BIN EŠREFA	165
ŽIDOVI PLEMENA BENU KAJNUKA	167
BITKA NA UHUDU	169
JUNAŠTVO HAZRETI ALIJE	179
JUNAŠTVO TALHE BIN UBEJDULLAHA	182
PUT ZA HAMRAU-L ESED	189
SLUČAJ REDŽI'	190
SLUČAJ BI'R-I MAUNE	194
ŽIDOVI PLEMENA BENI NADIR	195
SMRT FATIME BINTI ESED.....	195
POHOD NA BENU MUSTALIK.....	197
BITKA NA HENDEKU	198
ŽIDOVI BENU KUREJZE.....	212
ŠEHADET SA'D BIN MU'AZA.....	215
MIROVNI SPORAZUM NA HUDEJBIJI	217
BI'AT-I RIDVAN	220
SPASI ME, JA RESULALLAH!.....	223
POZIVI KROZ PISMA	227
PISMA POSLANA VLADARIMA	227
OSVOJENJE HAJBERA.....	239
JUNAŠTVO HAZRETI ALIJE	244
POHOD NA UMRETU-L KADA	249
BITKA NA MUTI	253

OSVOJENJE MEKKE.....	264
KO SE SKLONI U MESDŽID-I HARAM.....	266
DOŠLA JE ISTINA, LAŽ JE PROPALA.....	270
BITKA NA HUNEJNU	273
PUT U TAIF	275
POHOD NA TEBUK.....	277
ZAMKA.....	281
MESDŽID-I DIRAR	282
OPROSNI HADŽDŽ	283
OPROŠTAJNA HUTBA (GOVOR)	285
PRESELJENJE.....	288
POKUŠAJI ODVRAĆANJA OD VJERE	299
ŽIVOT U KABURU	302
POSLANIK JE ŽIV U KABURU.....	302
VIĐENJE RESULULLAHA, ALEJHISSELAM	304
POSJETA RESULULLAHOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, KABR-I ŠERIFU.....	308
TEVESSUL	314
VRIJEDNOST I ZNAČAJ DONOŠENJA SALAVAT-I ŠERIFA	319
HILYE-I SEADET.....	324
NJEGOVA MUBAREK IMENA I NADIMCI	324
HILYE-I SEADET	325
POSLANIKOVA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, LJEPOTA.....	329
RESULULLAHOVE, ALEJHISSELAM, VRIJEDNOSTI	334
SAVRŠEN ODGOJ	334
NJEGOVA PLEMENITA SVOJSTVA	342
NJEGOV ISTIGFAR	347
NJEGOV ŠEFA'AT (ZAUZIMANJE)	349
NJEGOVE MUDŽIZE	354
EHL-I BEJT.....	359
NJEGOVE MUBAREK SUPRUGE	359
OSTALE SUPRUGE	360
NJEGOVA DJECA	363
NJEGOV EHL-I BEJT.....	365
RESULULLAHOVI ASHABI.....	368

NEKI RESULULLAHOVI ZEVAID SUNNETI	371
NJEGOVA MUBAREK BRADA I KOSA.....	371
RESULULLOV NAČIN SPAVANJA I BUĐENJA.....	373
RESULULLAHOV, ALEJHISSELAM, NAČIN SJEDENJA.....	374
RESULULLAHOV NAČIN JEDENJA I PIJENJA.....	375
RESULULLAHOVA STANJA UNUTAR I VAN KUĆE.....	385
RESULULLAHOVA ODJEĆA.....	389
POKRIVAČ KOJI JE DAO KA'B BIN ZUHEJRU	392
ZLATNI PRSTEN KOJI MU JE POKLONIO NEDŽAŠIJA.....	394
RESULULLAHOVA PROSTIRKA NA KOJOJ JE SPAVAO.....	396
RESULULLAHOV ŠTAP	397
SEDAM STVARI KOJE JE POSLANIK NOSIO SA SOBOM	397
MNOGO JE PAŽNJE POSVEĆIVAO REDU	398
RESULULLAHOVI MAČEVI.....	399
RESULULLAHOVE STRIJELE I ŠTITOVİ	400
RESULULLAHOVE ZASTAVE I BAJRACI.....	401
RESULULLAHOVI KONJI.....	401
RESULULLAHOVE DEVE.....	402
RESULULLAHOVA KUĆA.....	403
MATERIJALNA DOBRA KOJA JE RESULULLAH UVAKUFIO.....	404
VJERA ISLAM	406
IMAN	406
İBADETI	415
AHLAK.....	416
SLIJEĐENJE MUHAMMEDA, ALEJHISSELAM.....	417
HRONOLOGIJA DOGAĐAJA.....	421

UVOD

Neka je vječna hvala Uzvišenom Allahu na dobrotama koje nam je podario. Neka je salavat na Njegovog voljenog Poslanika, najboljeg, najcjenjenijeg i najodabranijeg među ljudima, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Neka je salavat i na najvrijednije ljude, ashabe Božijeg poslanika, koji su počašćeni viđenjem njegovog lijepog lica i slušanjem njegovih lijepih riječi, i na one koji ih slijede.

U historiji postoji period koji se naziva "Džahilijjsko doba", u kojem su stanovnici Arabijskog poluotoka obožavali kipove, pili alkohol, kockali itd. Oni koji su posjedovali moć, imali su i prava. Žene su prodavane poput robe a ženska djeca živa sahranjivana. Nije samo Arabijski poluotok živio u tami, već i cijeli svijet. Stanje na ostalim kontinentima takođe nije bilo bolje. Naravno, ljudi čiste savjesti su nezadovoljni ovakvim poretkom žudili za tim da ovom mračnom dobu dođe kraj. Allah je iz svoje milosti prema ljudima, koji su živjeli na raznim mjestima i podnebljima, slao svoje poslanike. Tako je poslao i posljednjeg Nebija i Resula, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da svjetlom rastjera tamu koja je prekrila svijet.

Koliko god zahvaljivali Uzvišenom Gospodaru na ovoj blagodati, malo je. Uzvišeni nam je dao svoju najveću blagodat, samim tim što nas je učinio dijelom ummeta Božijeg Poslanika. Učenjaci Ehl-i-Sunneta kažu: "Svaki poslanik je prvak svoga vremena, mjesta i plemena, u svakom pogledu."

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je pored toga, najbolji čovjek svih vremena, podneblja i generacija, na svaki mogući način, od postanka svijeta pa sve do Sudnjeg dana. Uzvišeni Allah je prije svega stvorio "mubarek nur" Muhammeda, alejhi selam. U Kur'an-i kerimu se o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Tebe smo samo kao milost svjetovima poslali", a u hadis-i kudsiiji: "Da tebe nije, da tebe nije, kosmose stvorio ne bih."

Suštinski uslov imana je: "Hubb-i fillah ve bugd-i fillah", tj. voljeti Allahove, dželle šanuhu, prijatelje, nasuprot Njegovih neprijatelja. Bez ispunjavanja ovoga šarta nijedan ibadet ne biva primljen i vraća se svome vlasniku. Zbog toga nam je obaveza da volimo Poslanika svih svjetova, da tu ljubav nosimo u svojim srcima, te da se okitimo najljepšim vladanjem i moralom. Stoljećima su pisane knjige koje opisuju mubarek život Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi se među ljudima širila ljubav prema njemu. One se pišu i danas. Mi smo pokušali dati doprinos tim nastojanjima i napisati knjigu o njegovom mubarek životu, da bi njegova ljubav osvojila i naša srca.

Neka Uzvišeni naša srca napuni ljubavlju prema Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, i neka nas drži na putu koji su nam prosvjetlili učenjaci Ehl-i-Sunneta. Amin!

Prof. dr. Ramazan Ayvalli

POSLANIKOV MUBAREK "NUR"

Božiji miljenik, Muhammed, alejhisselam, poslan je svim ljudima i drugim stvorenjima, kao najbolji, najljepši i najčasniji primjer. Odabran je i upućen ljudima i džinnima, kao posljednji i najbolji Poslanik. Poslan je kao milost svim svjetovima i sve što je stvoreno, stvoreno je u njegovu čast. Mubarek ime mu je Muhammed, alejhisselam, što znači: „od svakoga hvaljen“ , „od svakoga cijenjen.“ Vlasnik je i drugih mubarek imena, kao što su: „Ahmed“, „Mahmud“ i „Mustafa.“ Otac mu se zvao Abdullah. Rođen je u Mekki, u ponedjeljak navečer 12. rebiul-evvela 53. godine prije hidžre. Historičari smatraju da ovaj dan odgovara 20. aprilu 571. godine nove ere.

Nekoliko mjeseci prije rođenja, Poslaniku je preselio otac Abdullah, a kada je imao šest godina, na Ahiret je preselila i njegova majka Amina. Zbog toga je Poslanik, alejhisselam, dobio nadimak Durr-i Jetim (najvrijedniji biser - jedini te vrste u svemiru). Do osme godine živio je sa djedom Abdul Muttalibom, a nakon njegove smrti brigu o njemu preuzima amidža Ebu Talib. Sa 25 godina je oženio hazreti Hatidžu, koja mu je rodila prvog sina Kasima. Među Arapima je bio običaj da se otac zove po imenu prvorođenog sina, te su zbog toga Poslanika zvali Ebu-l Kasim, odnosno Kasimov otac.

Kada je imao četrdeset godina, Allahovom, dželle šanuhu, odredbom, postao je poslanik svim ljudima i džinima. Tri godine poslije počeo je pozivati ljude u vjeru. Sa 52 godine otputovao je na Miradž. U 53. godini života, odnosno 622. g. n. e., učinio je hidžru iz Mekke u Medinu. Dvadeset sedam puta je vodio rat protiv neprijatelja. Preselio je na ahiret u Medini, u 63. godini života, u ponedjeljak, dvanaestog rebiu'l-evvela jedanaeste godine po hidžri (632 g. n. e.)

Allah, dželle šanuhu, je sve poslanike oslovljavao njihovim imenima, a njega je zvao "Miljenikom". Uzvišeni u jednom ajetu kaže: "Tebe smo kao milost svjetovima poslali"¹, a u hadis-i kudsiji kaže: "Da tebe nije, da tebe nije, kosmose stvorio ne bih."²

Svaki poslanik je bio uzor u svom mjestu i među svojim savremenici. Naš poslanik Muhammed, alejhisselam, bio je najčedniji i najbolji od svih bića koja su bila i koja će biti, od dana kada je nastao ovaj svijet pa sve do Sudnjeg dana, na svim mjestima i u svakom pogledu. Niko nikada neće biti kao on. Takvim ga je stvorio Uzvišeni Allah.

¹ El-Enbija, 107.

² Sujufi, *el-Leali'l-Masnua*, I, 272; Adžluni, *Kešfu'l-Hafa*, II, 164; Ali el-Kari, *Šerhu š-Šifa*, I, 6.

Nastanak mubarek „nura“

Allah, dželle šanuhu, je prije stvaranja bilo čega, stvorio mubarek „nur“ (svjetlost) našeg Resulullaha, sallallahu alajehi ve sellem. Mnogi mufessiri i muhaddisi nam prenose sljedeće: “Uzvišeni je od Svoga nura najprije stvorio veliki dragi kamen, a potom iz njega otjelotvorio sva stvorenja u univerzumu. Ovaj kamen se zove 'Nur-i Muhammedi'. Izvor i početak svih duša i tijela je iz tog kamena.“

Jednog dana, ashab Džabir ibni Abdullah je upitao: “O Allahov poslanice! Iz čega je Allah, dželle šanuhu, sve stvorio?“ - “Prije svega stvorio je nur tvoga Poslanika, odnosno moj nur od Svoga nura. Tada nisu postojali ni Levh ni Kalem niti Džennet, Džehennem, meleki, nebesa, Zemlja, Sunce, Mjesec, čovjek niti džini“, odgovori on.

Kada je stvoreno mubarek srce i tijelo Adema, alejhisselam, nur Muhammeda, alejhi selam, spušten je među njegove obrve. Zatim je Ademu, alejhisselam, udahnuta duša, nakon čega je primijetio da mu na čelu svijetli svjetlost poput zvijezde Sjevernjače.

Adem, alejhisselam, je bio oslovljen riječima: “Ebu Muhammed“, odnosno “Muhammedov otac“, pa upita Dženab-i Hakka: “Gospodaru! Zašto si meni dao nadimak Ebu Muhammed?“ , Allah, dželle šanuhu, mu reče: “O Ademe! Podigni glavu!“ Adem, alejhisselam, to učini, pa na Allahovom Aršu ugleda nurom našeg dragog Poslanika, sallallahu alajehi ve sellem, ispisano ime „Ahmed“. Tada upita: “Ko je ovo, Gospodaru?“ Allah, dželle šanuhu, odgovori: “Ovo je Poslanik koji će biti tvoj potomak. Njegovo ime na nebu je „Ahmed“ a na zemlji „Muhammed.“ Da nije bilo njega, ne bih ni tebe stvorio, niti bih Zemlju i nebesa nastanio ljudima.“³

Prelazak njegovog „nura“ preko čistih lica

Kada je stvoren Adem, alejhisselam, na njegovo čelo je postavljen nur našeg dragog Poslanika Muhammeda, alejhisselam, koji je od tada počeo svijetliti. Kako nam je poznato iz Kur'ana, taj nur je dalje, preko Adema, alejhisselam, i njegovih čestitih potomaka, došao sve do poslanika Muhammeda, sallallahu alajehi ve sellem. Allah, dželle šanuhu, u Kur'anu kaže: “Ti, odnosno tvoj nur, prenesen je preko onih koji sedžu obavljaju i dostavljen tebi.“⁴ (Ovo je tumačenje navedenog ajeta od strane Ibni Abbasa, radijallahu anhu. Op.p.)

U jednom hadisu se kaže: “Allah, dželle šanuhu, je Stvoritelj ljudi. Mene je stvorio od najodabranijih ljudi. Potom je sakupio najbolje među njima (u Arabiji) i moje tijelo stvorio u savršenom obliku. Nakon toga je sakupio najbolje pojedince iz svih porodica i stvorio moje biće. Zbog toga su

³ Ibn Asâkir, *Tarihu Dimašk*, VII, 437; Hejsemî, *Medžmau 'z-Zevâid*, VIII, 198.

⁴ eš-Šuara, 26/219

moja duša i tijelo prvaci među svim stvorenjima, a moji potomci i sljedbenici su najbolji ljudi.“

U drugom hadis-i šerifu se kaže: “Allah, dželle šanuhu, je sve stvorio iz ničega. Ljude je odlikovao nad svim drugim bićima, a najodabranije među njima smjestio u Arabiju. Među stanovnicima Arabije je odabrao mene i smjestio me u najodabraniju grupu ljudi koje je ikada stvorio. Ko voli stanovnike Arabije odane meni, čini to zbog mene, a ko je njima neprijatelj, neprijatelj je i meni.“

S obzirom na to da je prvi čovjek na zemlji, Adem, alejhisselam, nosio dio Muhammedovog, alejhisselam, nura na sebi, njegovo čelo je sijalo tim nurom. To svjetlo se prenijelo na Havvu, zatim na Šita, alejhisselam, i tako preko čestitih muškaraca na čestite žene, a zatim sa čestitih žena na čestite muškarce. Muhammedov, alejhisselam, nur se prenosio generacijama. Kada bi meleki pogledali u lice Adema, alejhisselam, na čelu bi mu uvijek prepoznali nur Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i zbog toga bi činili istigfar.

Kada dođe vrijeme smrti Adema, alejhisselam, on reče sinu Šitu: “Sine! Nur koji svijetli na ovom čelu je nur posljednjeg poslanika Muhammeda (a.s.). Prenesi taj nur na čedne, čestite i čiste žene i oporuči i svome sinu da tako učini!“ Resulullahovi preci su ovu oporuku prenosili svojim sinovima sve do njegovog rođenja. Svi su ispunili ovu zadaću i ženili se najčasnijim i najčestitijim ženama. Nur je tako prelazio preko čistih potomaka i stigao do Muhammeda, sallallahu alajehi ve sellem. Kada bi neki od Poslanikovih predaka imali dva sina, i ukoliko bi se njihovo pleme dijelilo na dva ogranka, Muhammedov, alejhisselam, nur bi pripadao uglednijoj i časnijoj strani. Stoljećima su se mubarek lica njegovih djedova lahko prepoznavala po svojoj ljepoti i nuru. Na osnovu toga su se međusobno razlikovala braća, te bi se tako određivalo koje je pleme na višem stepenu i položaju.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u jednom hadisu rekao: “Nijedan od mojih djedova nije činio blud. Allah, dželle šanuhu, me je stvorio od čestitih predaka i čistih majki. Kada bi neki moj djed imao dva sina, ja sam poticao od boljeg među njima.“

Nur Adema, alejhisselam, prelazio je sa jednog potomka na drugog. Tako je prešao sa Taruha na Ibrahima, alejhisselam, a sa njega na Ismaila, alejhisselam, na čijem čelu je sijao poput Sunca. Nakon toga, nur sa Adnana prelazi na Me'ada, a potom na sina Nizara. Kada se rodio Nizar, otac Me'ad je ugledao nur na čelu svoga sina pa se silno obradovao. Pripremio je veliku gozbu i uzviknuo: “Za ovakvog sina, ova gozba je mala stvar.“ Tako je i dobio ime Nizar, što znači nešto u maloj količini. I nakon njega je nur redom prelazio sa pokoljenja na pokoljenje dok nije stigao do njegovog konačnog vlasnika, dovoljenog poslanika, Muhammeda, alejhisselam.

MUHAMMED
ALEJHÏSSELÂM

Abdullah
Abdul Muttalib
(Šejbe)
Hâšim (Amr)
Abdu Menâf
(Mugîre)
Kusajj (Zejd)
Kilâb, Murre
Ka'b
Luvej
Gâlib, Fih
Mâlik
Nadr, Kinâne
Huzejme
Mudrike-(Âmir)
Îlijâs
Mudar
Nizâr, Me'ad
Adnân

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, porijeklo do Adnana je sljedeće:

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je u jednom hadisu rekao: "Ja sam sin Abdullaha, Abdul Muttaliba, Hašima, Abdu Menafa, Kusajja, Kilaba, Murre, Ka'ba, Luvejja, Galiba, Fihra, Malika, Nadra, Kinane, Huzejme, Mudrika, Ilijasa, Mudara, Nizara, Me'ada i Adnana. Kada bi se krvna loza iz koje potičem razdvojila na dva dijela, Allah, dželle šanuhu, bi sigurno učinio da pripadnem onoj koja je bolja među njima..."⁵ U drugom hadisu kaže: "Allah, dželle šanuhu, je od Ibrahimove, alejhisselam, djece odabrao Ismaila, alejhisselam. Od Ismailovih, alejhisselam, sinova Kinana, a od Kinanovih je odabrao sinove Kurejša. Od Kurejša je odabrao Hašima, od Hašima Abdul Muttaliba, a od Abdul Muttalibove djece je odabrao mene."⁶

Djed Abdul Muttalib

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potiče iz plemena Kurejš, odnosno njegovog ogranka Hašimovića. Njegov otac se zvao

Abdullah, a djed Šejbe. Poslanikov djed Šejbe je rođen u Medini, gdje je još kao dijete ostao bez oca Hašima. U Medini je jednom prilikom vježbao sa prijateljima gađanje strijelom. Tom prilikom, prisutnima privuče pažnju nur koji je sijao sa Šejbina čela. Kada je došao na red Šejbe, zategnuo je luk i precizno pogodio metu. Uzbuđen zbog tog uspjeha reče: "Kako bih mogao promašiti kada sam ja Hašimov sin!" Na taj način Mekelije saznadoše za njegovo porijeklo. Jedan od Abdul-Menafovih sinova nakon povratka u Mekku ode do Hašimovog brata Muttaliba i reče mu: "Tvoj bratić iz Medine, Šejbe, je izuzetno plemenito dijete. Na čelu mu svijetli nur kojem se svi dive. Zar je pametno ovako dragocjeno dijete držati daleko od sebe?" Odmah nakon toga, Muttalib ode u Medinu i dovede nećaka kod sebe u Mekku. Na ulicama Mekke ga upitaše: "Ko je dijete koje vodiš sa sobom?" a on im odgovori: "To mi je rob." Od tada Šejbu nazvaše imenom Abdul Muttalib, što znači: Muttalibov rob.⁷

Abdul Muttalib je ostao sa amidžom Muttalibom sve dok nije preselio na ahiret. Iz Abdul Muttalibovog mubarek tijela se širio miris mošusa, a na čelu mu je svijetlio nur Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se širio na sve strane prenoseći bereket i dobrotu. Kada bi zbog

⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 55-56.

⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 20.

⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 82.

nedostatka kiše u Mekki nastupila suša, Mekkelije su molile Abdul Muttaliba da sa njima krene na brdo Sebir, tražeći od njega da prouči kišnu dovu. On nikoga ne bi odbijao, te bi zamolio Allaha, dželle šanuhu, da spusti kišu. Uzvišeni Gospodar bi, bereketom nura koji je sijao na njegovu čelu, prihvatao dove i svojom milošću spuštao obilnu kišu. Tako su Abdul Muttalibova popularnost i ugled rasli iz dana u dan. Mekkelije su ga izabrale za svoga poglavara i niko mu se nije suprotstavljao. Onaj ko ga je prihvatio za vođu, živio je u blagostanju i miru. I vladari tog vremena su posvjedočili veličinu Abdul Muttaliba, sa izuzetkom iranskog dvora, koji ga nije uvažavao, otvoreno iskazivajući neprijateljstvo prema njemu.

Abdul Muttalib je po vjeri bio Hanif, to jeste musliman. To je bila vjera i njegovih djedova, odnosno Ibrahima, alejhisselam, i iz tog razloga se nikada nije približavao kipovima niti im se klanjao. Molio se Allahu, dželle šanuhu, i ibadetio Mu ispred Ka'be. Jednom prilikom je u snu začuo nečiji glas kako mu govori: "O Abdul Muttalibe! Ustani i otkopaj Tajjib!" Isti glas je čuo i sljedeći dan: "Ustani, otkopaj Berrej!" Treći dan isti glas naredi: "Ustani, otkopaj Mednun!" San i dalje nije prestajao, pa je i četvrti dan usnio kako mu isti glas poručuje: "O Abdul Muttalibe! Ustani, otkopaj izvor Zemzema!" Na to je Abdul Muttalib rekao: "Šta je Zemzem? Gdje mu je izvor?" Glas mu reče: "Zemzem je voda koja se nikako ne umanjuje i čije se dno ne može pronaći. Ona je dovoljna hadžijama koji dolaze sa sve četiri strane svijeta. Nastala je na mjestu gdje je Džibril, alejhisselam, udario svojim krilom. To je voda koju je Allah, dželle šanuhu, stvorio za Ismaila, alejhisselam, koja poji žedne, hrani gladne i liječi bolesne. Saopštit ću ti mjesto njezina izvora. Za vrijeme klanja kurbana, ostaci se sklanjaju na jedno mjesto. Kada budeš tamo, doći će vrana sa crvenim kljunom i njime će kopati zemlju. Na mjestu gdje bude kopala, vidjet ćeš i jedan mravinjak. Eto, na tom mjestu se nalazi Zemzem."⁸

Abdul Muttalib je u zoru idućeg dana sa sobom poveo sina Harisa i otišao do Ka'be. Ono što je rečeno u jednom dijelu sna se i ostvarilo - došla je vrana sa crvenim kljunom, spustila se u jednu uvalu i počela kopati kljunom zemlju dok se ne pojavi mravinjak. Abdul Muttalib zajedno sa sinom odmah počeo kopati na tom mjestu. Nakon nekog vremena pojavi se izvor. Abdul Muttalib ushićeno počeo uzvikivati: „Allahu ekber, Allah je najveći!“

Kurejšije, koje su od samoga početka pratile šta se dešava, rekoše: „O Abdul Muttalibe! Ovo je izvor i našeg pretka Ismaila, alejhisselam. I mi imamo pravo na njega. Stoga nam moraš dozvoliti da ti se i mi priključimo.“ Abdul Muttalib im se odmah usprotivi: „Ne! Ovaj posao je jedino meni povjeren u dužnost.“ Kurejšije na to odgovoriše: „Ti si sam. Nemaš nikoga, osim jednog sina. Zbog toga nemaš nikakvih izgleda za uspjeh ukoliko nam se suprotstaviš!“ Te njihove riječi ga veoma rastužiše. Digavši ruke prema

⁸ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 2-5; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 143; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 83-84.

nebu, on zavapi: „Gospodaru moj! Podari mi desetero djece. Ako primiš ovu moju molitvu, jednog od njih ću žrtvovati Tebi ispred Ka'be.“⁹

Abdul Muttalib je shvatio, da će nastavak radova za posljedicu imati žestoke međuplemenske sukobe. Okani se kopanja i odluči s njima stupiti u pregovore. Zahtijevao je da o ovoj situaciji presudi pravedan sudija. Na kraju odlučiše da bi im izlazak iz neprilike mogao ponuditi jedan kahin, prorocatelj sudbine, koji živi u Šamu. Tako prvaci Kurejšija, zajedno sa jednom grupom trgovaca, krenuše put Šama. Na putu je karavana ostala bez hrane i vode, te u tako teškom stanju nisu mogli nastaviti put. Skapavali su od žeđi. Iako im je to bila jedina želja, bilo je nemoguće pronaći vodu usred pustinje. I baš kada su ostali bez nade, Abdul Muttalib povika: „Dođite, dođite! Sakupite se! Našao sam dovoljno vode i za vas i za vaše životinje!“ Abdul Muttalib, vlasnik nura Muhammeda, alejhisselam, tražeći vodu zakači nogom svoje deve za veliki kamen, i na mjestu kuda je prošao taj kamen poteče voda. Svi su dotrčali, okrijepili se tom vodom, i tako ponovo prigrabili snagu.

Kurejšije shvatiše veličinu Abdul Muttaliba, pa posramljeni rekoše: “O Abdul Muttalibe! Nemamo ti više šta prigovoriti. Ti si jedini koji je dostojan da kopa izvor Zemzema. I nećemo se više nikada prepirati sa tobom u vezi toga. Nema potrebe da idemo kod sudije, vraćamo se nazad.“ Tako se vratili nazad u Mekku. Abdul Muttalib ispoštova čast nura koji mu je darovan, iskopa izvor Zemzem, i bi počašćen da on bude uzrokom njegova poticanja.¹⁰

Žrtvovanje Abdullaha

Nakon što je pronašao izvor Zemzema, Abdul Muttalibov ugled i slava se povećala. Prošlo je mnogo godina kada Uzvišeni Allah primi Abdul Muttalibovu iskrenu dovu Osim Harisa podari mu još deset sinova i šest kćeri. Sinovi su se zvali: Kusem, Ebu Leheb, Hadžl, Mukavvim, Dirar, Zubejr, Ebu Talib, Abdullah, Hamza i Abbas, a kćerke Safija, Atika, Ummu Hakim Beida, Berra, Umejma i Erva. Abdul Muttalib je od svoje djece najviše volio Abdullaha, jer je upravo na njegovom čelu prepoznao nur koji je i sam nosio.

Jednog dana u snu ponovo začu glas: “O Abdul Muttalibe! Ispuni svoje obećanje!“ Ujutro Abdul Muttalib zakla ovna, ali istu večer u snu mu ponovo bi naređeno: „Zakolji nešto veće od toga!“ On potom zakla kravu no ponovo u snu dobi naređenje: „Zakolji nešto veće od toga!“ Abdul Muttalib na to upita: „Šta je veće od toga?“ Tada glas reče: „Zavjetovao si se da ćeš učiniti kurbanom jednog od svojih sinova. Ispuni svoj zavjet!“

Sljedećeg dana, Abdul Muttalib okupi svoju djecu i ispriča im za dovu koju je davno uputio. Saopšti im da nekoga od njih mora žrtvovati. Niko od djece se ne usprotivi. Pristadoše na ono što je od njih tražio, i rekoše: „Oče naš! Uradi kako si se i zavjetovao! Slobodan si da radiš kako želiš!“

⁹ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 144-145; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 88.

¹⁰ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 144-145; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 81-88.

Abdul Muttalib kockom odabra kojeg od sinova će žrtvovati. Kocka je pokazala na Abdullaha, njegova najdražeg sina; na čijem čelu je svijetlio nur našeg dragog Poslanika, sallallahu alajehi ve sellem. Kada shvati šta mu je činiti, na tren se zaprepasti, a oči mu ispuniše suze. Nije imao drugoga izbora nego da ispuni zavjet kojeg je dao Allahu, dželle šanuhu. Shrvan od tuge, u jednu ruku uze nož, a drugom povede Abdullaha prema Ka'bi kako bi ga žrtvovao Uzvišenom Gospodaru.

Poglavari Kurejšija su sa čuđenjem pratili šta se dešava. Među njima je bio i Abdullahov daidža koji reče: "O Abdul Muttalibe! Stani! Mi ne možemo pristati na to da žrtvuješ sina. Ako to uradiš, poslije će među Kurejšijama to postati običaj. Svi će ubuduće žrtvovati sinove. Nemoj započinjati nešto takvo! Ti zadovolji svoga Gospodara na neki drugi način!... Pitaj nekog proroka za savjet."

Abdul Muttalib pristade na to, i zaputi se u Hajber kod proroka koji se zvao Kutbe (ili Sedžak), te mu objasni stanje u kom se našao. Prorok ga upita: „Kolika je kod vas krvarina za ubistvo?“ - „Deset deva“, reče Abdul Muttalib. Čuvši taj odgovor on mu reče: „Izvlači strelice između sina i deset deva. Ako izvučeš sina, dodaj još deset deva pa izvlači ponovo. Nastavi tako sve dok ne izvučeš deve.“

Abdul Muttalib se odmah vrati u Mekku i uradi kako mu reče prorok. Izvlačio je tako mnogo puta, povećavajući broj deva koje će žrtvovati. No, svaki put bi izvlačio Abdullaha. Tek kad je broj deva dostigao stotinu, strelice su pokazale na deve. Da bi bio siguran, izvlačio je strelice još dva puta i oba puta je izvukao deve. Abdul Muttalib prouči tekbir: „Allahu ekber! Allahu ekber!“ te žrtvova deve kao kurbane. Njihovo meso ne uze za sebe već sve podijeli siromasima.¹¹

Od Adema, alejhisselam, pa sve do Ibrahima, alejhisselam, bio je običaj da se kolje kurban. Aludirajući na svoje porijeklo od Ibrahima, alejhisselam, Resul-i ekrem Muhammed, alejhisselam, je rekao: „Ja sam sin dva kurbana (dvije žrtve).“¹²

Otac Abdullah

Kada se rodio hazreti Abdullah, također vlasnik nura Poslanika svih svjetova Muhammeda, alejhisselam, sljedbenici Knjige (kršćani i jevreji) obavijestili su jedni druge: „U Mekki je na svijet došao otac posljednjeg Božijeg poslanika.“ Izraelćani su posjedovali jedan pleteni ogrtač od vune, koji je pripadao Jahjau, alejhisselam, i kada je on postao šehid, njegova mubarek krv se razlila po tom ogrtaču. U njihovim knjigama se nalazilo proročanstvo koje je glasilo: „Kada se ova krv ponovo prospe, na svijet će doći otac posljednjeg Poslanika.“ Vidjevši ovaj znak, sljedbenici Knjige su

¹¹ Ibn Işhâk, *es-Sîre*, s, 10-17; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 151-154; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 88-94.

¹² İbn Işhâk, *es-Sîre*, s, 10-18; Hâkim, *el-Mustedrek*, II, 604, 609; Adžlunî, *Keşfu'l-Hafa*, I, 199, 230.

shvatili da se rodio hazreti Abdullah. Iako su ga zbog zavisti mnogo puta pokušavali ubiti, Allah, dželle šanuhu, je sačuvao nur na Abdullahovom čelu.

Kada se približio dobu zrelosti, on se isticao fizičkom ljepotom kao i lijepom ćudi, pa je tako stekao ugled među ljudima. Svi su se utrivali da udaju svoje kćeri za njega, bilo da su iz okoline Mekke ili iz drugih krajeva. Mnogi vladari su dolazili Abdul Muttalibu i nudili svoje kćeri Abdullahu, znajući da će zbog toga morati pretrpjeti odricanja. No, Abdul Muttalib ih je odbio sve do jednoga, obrazlažući to na različite načine.

Kada je Abdullah napunio osamnaest godina njegova ljepota je postala nadaleko čuvena. Nur koji mu je na čelu svijetlio poput Sunca, privlačio bi djevojke, htjele to one ili ne. Glas o njegovoj ljepoti proširio se i do Egipta, pa je u Mekku stiglo oko dvije stotine djevojaka sa ponudom za brak. Abdul Muttalib je sinu tražio najplemenitiju, najljepšu i najučtiviju djevojku tog vremena, koja slijedi njihovu vjeru, vjeru Hanif, kojoj i oni pripadaju još od vremena Ibrahima, alejhisselam. Obzirom da su Izrelčani iz svojih objava znali da posljednji Poslanik neće biti iz njihova naroda, oni su se iz zavisti zakleli da će ubiti Abdullaha. Tim povodom su poslali u Mekku sedamdeset naoružanih ljudi koji su čekali pravu priliku da ispune zadatak. Konačno, kada je Abdullah jednoga dana sam izašao do obližnjeg polja, isukaše svoje mačeve i napadoše Abdullaha, misleći da nema nikoga ko bi mu mogao pomoći. Tog dana, Božijim određenjem, jedan Abdullahov rođak, Vehb ibn Abd-i Menaf, sa nekoliko prijatelja izađe u lov. Vidjevši Izraelčane kako napadaju Abdullaha, rođačkom revnošću odlučise mu priteći u pomoć. Ipak su brojčano bili mnogo slabiji i bilo je očigledno da će sami u ovom sukobu izgubiti. Na kraju, odlučise da bi najbolji put bio savjetovanje. Kada su ih napali, vidjeli su da im se pridružio veliki broj bića koja nikada ranije nisu vidjeli. Ovi konjanici isukaše mačeve i sa tekbirima posjekoše sve Izraelčane. Odmah zatim oni se izgubiše. Vehb se zaprepastio onim što je vidio i obzirom na način na koji je Uzvišeni Allah spasio Abdullaha, shvatio je njegovu pravu vrijednost. Po dolasku kući, ispriča svojoj hanumi šta se dogodilo. Shvatiše da za njihovu kćerku nema boljeg muža od hazreti Abdullaha, i odlučise da za njega udaju svoju kćerku Aminu.

Abdul Muttalib je ranije čuo za Aminu, kćerku Vehba, velikana plemena Beni Zuhr, o njenoj ljepoti, čednosti, stidu i odanosti vjeri. Oni su i rodbinski bili vezani i odvajalo ih je nekoliko generacija njihovih predaka. Odluči da ovu djevojku zatraži za svoga sina, te ode do Vehbove kuće. Kada Abdul Muttalib zatraži Amininu ruku za svoga sina Abdullaha, Vehb mu reče: „Eh moj amidžiću! Mi smo ovu ponudu prihvatili još i prije vašeg dolaska!“ Zatim je dodao: „Aminina majka je usnila jedan san. Ispričala je kako nam je u tom snu u kuću ušao nur koji je osvijetljavao i nebo i Zemlju. Ja sam ove noći u snu vidio našeg djeda Ibrahima, alejhisselam, kako mi govori: „Ja sam izvršio vjeridbu Abdul Muttalibovog sina i Amine. I ti to prihvati!“ Od jutros sam čitav dan pod utjecajem tog sna. Samo sam se pitao kada ćete doći.“ Čuvši ove riječi, Abdul Muttalib zaklikta: „Allahu ekber!

Allahu ekber!“ Na kraju je oženio sina Abdullaha Vehbovom kćerkom Aminom. O vjenčanju Amine i Abdullaha postoje i neke druge predaje.¹³

Prelazak mubarek nura na majku

Kada je nur našeg Poslanika prešao na njegovu majku, sva živa bića se počеше sašaptavati: “Približilo se vrijeme kada će se pojaviti Poslanik svih svjetova. On je najbolji čovjek na Zemlji i predvodnik svih generacija.“ Te večeri svi kipovi oko Ka'be popadaše na tlo. U Mekke-i mukerremi je u to vrijeme harala glad. Kiša već godinama nije padala. Na drveću nije bilo niti jednog zelenog lista a o žetvama se više nije ni govorilo. Među ljudima je vladala glad i bili su u takvom stanju da više nisu znali šta da rade. Nakon što je nur našeg dragog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prešao sa hazreti Abdullaha na hazreti Aminu, te godine je pala tako obilna kiša i u njoj je bilo toliko žetve da su tu godinu nazvali “Godinom blagostanja“.

Nakon što je majka Amina ostala trudna, njen muž Abdullah je otišao u Šam zbog trgovine. On se po povratku u Medinu razbolio i preselio na ahiret kod daidža Nedžarovih sinova. Tada je prema nekim predajama imao osamnaest a prema drugima dvadeset i pet godina. Čim se ova vijest pročula Mekkom, taj veliki grad je utonuo u tugu.¹⁴ Ashab Abdullah ibn Abbas, radijallahu anhu, taj događaj opisuje ovako: “Obzirom da je otac našeg Poslanika preselio prije nego mu se sin rodio, meleki su rekli: 'Gospodaru, Resul-i ekrem je ostao siročće.' Allah, dželle šanuhu, je rekao: 'Ja sam njegov zaštitnik i pomoćnik.'“

Događaj sa slonom

Dva mjeseca prije rođenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, desio se događaj sa slonom. Upravitelj Jemena Ebreha, namjeravao je spriječiti dolazak ljudi u posjetu Ka'bi, te je uz pomoć bizantijskog cara sagradio veliku crkvu u Sani. Htio je da ljudi na silu posjećuju ovu crkvu. Kako su Arapi još od davnina posjećivali Ka'bu, na Ebrehinu crkvu se nisu ni obazirali. Gledali su na nju sa pozorenjem, pa se čak desilo da ju je neko i onečistio.

Ebrehu je to razbijesnilo pa odluči da zapali Ka'bu i sa tom namjerom krenu prema Mekki. Približavajući se Mekki, Ebrehina vojska je počela pljačkati robu Kurejšija. Tom prilikom su uzeli i dvije stotine deva koje su pripadale Abdul Muttalibu. Abdul Muttalib zatim ode do Ebrehe i zatraži od njega svoje deve nazad. Ovaj mu tad odgovori: “Ja sam došao da zapalim vašu svetu Ka'bu. Zar si ti odustao od njene odbrane, pa si došao da tražiš svoje deve?“ Abdul Muttalib mu reče: “Ja sam vlasnik deva. Zasigurno i Ka'ba ima svoga vlasnika. Nju će čuvati On!“ - “Nema toga koji će je moći spasiti od mene!“ reče Ebreha i vrati Abdul Muttalibu deve, a zatim vojsci naredi napad na Ka'bu. Na čelu Ebrehine vojske bio je slon po imenu

¹³ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 19-24; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 94-95.

¹⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 99-100.

Mahmud, zbog čije su snage bili ubijedeni u pobjedu. Kada Ebreha naredi pokret prema Ka'bi, slon pade na zemlju, nemogavši se pomjeriti sa mjesta. Ebreha ga je bezuspješno pokušavao okrenuti prema Ka'bi, iako bi on, kada bi se vojska okrenula prema Jemenu, trčao svom snagom.

Uzvišeni Allah je na već oslabljenu Ebrehinu vojsku poslao i jato ptica -Ebabil. Svaka od ovih ptica je nosila po tri grumena gline, manje veličine: po jednu u ustima, i dvije u kandžama. One su to kamenje bacale na Ebrehinu vojsku, svaki kamen bi probijao glavu vojnika; presijecajući ih po cijeloj dužini tijela. Kao što nam je poznato iz ajet-i kerima, uništena Ebrehina vojska je izgledala poput truhlog lišća. Ebreha je sav uplašen pokušao pobjeći, ali u tome nije uspio. Ptice su ga gađale kamenjem, tako da mu je u bijegu otpadao komad po komad mesa; sve dok nije pao mrtav. O ovom događaju se u kur'anskoj suri Fil kaže:

“Zar nisi čuo šta je sa vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio! Zar lukavstvo njihovo nije omeo i protiv njih jata ptica poslao, koje su na njih grumenje od gline pečene bacale, pa ih On kao lišće koje su crvi istočili učinio?”¹⁵

Radosna vijest

Dolazak Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, najavljivan je svim poslanicima i ummetima još od Adema, alejhisselam. Kako se rođenje bližilo, tako se povećavao i broj događaja koji su prethodno bili najavljeni.

U Tevratu, koji je objavljen Musau, alejhisselam, a koji je poslije iskrivljen, navodi se sljedeće: “On je mubarek čovjek čija su djela vrijednija od ostalih a njegov šefaat-zauzimanje je jedinstveno. Miljenik je siromašnih, upućivač bogatih. On je ljepota nad ljepotama, čistota nad čistotama. U govoru je blag, u raspodjeli dobara pravedan, te u svakom postupku ispravan. Prema nevjernicima je oštar i istrajan. Poštuje starije a prema mlađima je blag i milostiv. Zahvaljuje se i na sitnom dobročinstvu. Smijeh mu je bio blag, nikako napastan i glasan. Bio je *ummiijj*: sve mu je objavljeno, iako nije čitao niti pisao. On je Allahov poslanik. Nije bio loše naravi niti bezosjećajan. U govoru nije bio grlat. Pripadnici njegova ummeta su lijepe čudi i Allahovo ime spominju u odabranom društvu. Mujezini sa munare pozivaju vjernike koji uzimaju abdest i klanjaju namaz. U namazu ravnaju safove, i stoje jasno poredani. Uvečer se njihov zikr čuje poput zujanja medonosnih pčela. Rodit će se u Mekki. Upravljat će svim mjestima od Medine do Šama. Ime mu je Muhammed, a dao sam mu i ime *Mutevekkil*. Ostat će na zemlji sve dok ne prokaže lažne vjere i uspostavi vjeru u Istinskog Boga. On poziva narod Istini, njegovim bereketom progledaju oči koje ne vide, a čuju uši koje do tada nisu čule. Sa srca se skida koprena...”

U Zeburu koji je objavljen Davudu, alejhisselam, a koji je također kasnije iskrivljen navodi se:

¹⁵ İbn İshâk, *es-Sîre*, s. 38-44; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 43-56; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 55-56, 92, 108; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. I, 269-270.

“On je uvijek raširenih ruku i blage naravi. Nikada se ne srdi. Izuzetno je ljubazan, lijepog , nurlu lica i umiljatog glasa. On je lijek za ljudska srca. Više plače nego što se smije. Malo spava a puno razmišlja. Njegova pojava je prijatna i lijepa. Njegove riječi plijene srca, i privlače duše... O voljeni! Izvuci svoj mač himmeta (služenja i truda) i stani na mejdan kafirima (nevjernicima). Lijepim govorom učini da Me robovi veličaju i zahvaljuju Mi. Glave nevjernika će se pognuti pred tvojim mubarek rukama...”

Indžil je objavljen Isau, alejhisselam. Nažalost ni on nije sačuvan u izvornom obliku, u kome stoji:

“On ne jede puno i nije škrt. Ne vara, ne govori ružno o drugima i nikada ne žuri. Ne sveti se radi ličnih stvari i nije lijen. Nikoga ne ogovara...”

U Indžilu još stoji:

“Da dođe taj Munhamenna, kojega će stvoriti Uzvišeni Gospodar, da dođe taj Ruhul-kuds od strane Rabba, On bi mene posvjedočio. I vi biste me posvjedočili. Vi postojite zajedno sa mnom, već dugo vremena. Rekao sam vam ovo da ne biste upali u sumnju i napravili grešku.” Riječ Munhamenna, koja se spominje na asirskom jeziku znači Muhammed.¹⁶

Period neznanja

Prije rođenja našeg Fahr-i alem Poslanika, ponosa svih svjetova, cijeli dunjaluk je bio u duhovnoj krizi i okovan mrakom. Ljudi su se ponašali poput divljaka, gazeći sve granice ljudskosti. Allahove, dželle šanuhu, upute bile su zaboravljene. Umjesto Božijih propisa, ljudi su se ponašali shodno svome nahodanju. Sva stvorenja su bila na mukama zbog okrutnosti i nezahvalnosti ljudske vrste.

Uzvišeni Allah je zaboravljen od strane svih naroda na zemlji. Nestalo je tevhida (vjerovanja u jednoću), koji je izvor svih sreća i zadovoljstava na ovome dunjaluku. Vatra kufra (nevjerništva) pokidala je i izbacila vjeru iz srca, tako da su ljudi umjesto Allaha, dželle šanuhu, štovali kipove.

Objava koju je donio Musa, alejhisselam, zaboravljena je. Tevrat je iskrivljen, a Izraelčani su se međusobno zavadili. Indžil koji je objavljen Isau, alejhisselam, također je iskrivljen, tako da ono što je od njega ostalo nije imalo skoro nikakvih dodirnih tačaka s Istinskom vjerom. Prihvaćeno je trojstvo, odnosno vjerovanje u tri božanstva. Originalni Indžil je nestao, sveštenici su ga izmijenili na način koji je njima odgovarao. Ni jedna od te dvije knjige više nije bio Allahov, dželle šanuhu, govor.

U Egiptu se vladalo po iskrivljenom Tevratu, a u Bizantiji po izmijenjenom kršćanstvu. U Iranu se obožavala vatra. Vatra tih vatropoklonika nije se gasila tokom čitave godine. U Kini je vladala lažna vjera konfučionizam, a u Indiji budizam.

¹⁶ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 119-124; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 232-233; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 360-363.

Stanovnici Arabije su bili još gore izbezumljeni i zalutali. Oni su kod Ka'be, kojoj je Allah, dželle šanuhu, dao veliku počast, postavili ukupno 360 kipova. Kabe-i Muazzama je odsjaj Bejt-i Ma'mura koji se nalazi na Aršu a koji posjećuju meleki. Ko god bi oskrnavio Kabu, Uzvišeni bi ga odmah uništio.

Pleme Džurhum je prednjačilo u neredu i prostituciji. Vladari koji su uviđali pogubnost njihovih nedjela im rekoše: "Opametite se i zaštitite Allahov, dželle šanuhu, Harem-i šerif. Znate šta se desilo sa ummetima Huda, Saliha i Šu'ajba, alejhimusselam, koji su bili prije vas, te kako su uništeni. Naređujte međusobno dobro, a odvrćajte od zla. Nemojte se zavaravati prolaznom moći koju imate. Čuvajte se okretanja lica od Gospodara u Mekki i nasilja u njoj, jer je nasilje uzrok ljudskog uništenja. Kunemo se Allahom da, ako stanovnici ovoga mjesta budu nasilnici, ako budu okretali glave od Uzvišenog Gospodara; Allah, dželle šanuhu, će ih zbrisati s lica zemlje i uništiti kompletan rod, te na njihovo mjesto dovesti druge ljude. Ko nastavi to raditi, i nastavi okretati glavu od Uzvišenog, za njega nema mjesta među Mekkelijama. Znate šta se desilo sa narodima Tasma, Džedisa i Amalika, koji su nastanjivali ove krajeve prije vas i živjeli mnogo duže nego vi, bili u odnosu na vas puno snažniji, brojniji i bogatiji. Oni su, zbog toga što su Harem-i šerif smatrali nevažnim, i što su okrećući glavu od Uzvišenog, činili nasilje, bili uništeni i nestali iz ovog mjesta. Čuli ste i vidjeli da je Allah, dželle šanuhu, na neke od njih poslao mrave, neke je iskušao neimaštinjom a neki su uništeni. Oni se ipak nisu opametili, pa ih je na kraju Allah, dželle šanuhu, zbog ovog divljaštva učinio bijednicima..."

Tako je u tim vremenima, u svetoj Mekki, koja je bila centar Zemlje, bujalo nevjerništvo, a Bejtullah je bio ispunjen stotinama kipova poput Lata, Uzzata i Menata. Nasilje je prevršilo svaku mjeru, a nemoral se prihvaćao kao pohvalno svojstvo. Arabija je sa stanovišta vjere, duha, jedinstva i politike bila u okovima tame. Narodom je vladala nepismenost, divljaštvo i razne nastranosti. U to vrijeme, koje se još naziva vremenom neznanja (džahilijjeta), ljudi su uglavnom živjeli kao litalice, često se seleći (kao nomadi), i bili su podijeljeni na brojna plemena. Arapska plemena su bila u stalnim sukobima i otimačini, a napade su tretirali kao legalne izvore zarade. U Arabiji sastavljenoj od zavađenih plemena, kojima je vladalo nasilje i pljačka, nije ni na vidiku bilo političkog blagostanja. Osim toga, pijančenje, kockanje, zinaluk, lopovluk, nasilje, laž i druge krajnosti su se bez ikakvih smetnji širile i stanje činile još gorim. Jači su provodili nasilje nad slabijima a žene su prodavali kao najobičniju robu. Jedan dio njih je smatrao da je rođenje ženskog djeteta nesreća i sramota. Ovakav pristup je doveo do toga, da su malu žensku djecu živu zakopavali. Nisu se obazirali na njihove uplakane povike i grljenja već su ih tako zakopavali i ostavljali da umiru. Savjest ih zbog toga nije pekla i svoja djela su čak smatrali junaštvom. Kao neumitna posljedica, među ljudima tog vremena nestale su lijepe osobine poput njeznosti, samilosti, dobrote i pravičnosti.

Ipak je u ovo vrijeme među Arapima bio jedan običaj vrijedan

pažnje. To je bilo cijenjenje mudrosti, govorništva i književnosti. Pjesniku i poeziji je dat veliki značaj, i smatrani su vrijednim hvale. Dobar pjesnik je osiguravao ugled i za sebe i za svoje pleme. U određenim periodima su pravljene skupove nalik sajmovima i na njima bi bila organizirana takmičenja u govorništvu i pjesništvu. Pobjedničke pjesme ili besjede su se kačile na zidove Ka'be. Najpoznatije pjesme koje su kačene na zid Ka'be su se zvale: "el-Muallakatu's-Seb'a", što znači: "Sedam Zakački".

U tom periodu Arapi su bili razjedinjeni po pitanju vjere. Jedan dio njih nije prihvatao ništa osim ovozemaljskog života i razvratništva. Jedan dio je ipak vjerovao u Allaha, dželle šanuhu, i Sudnji dan, no nisu mogli prihvatiti da će se Njegov poslanik pojaviti među ljudima. Neki su vjerovali u Allaha, dželle šanuhu, a nisu u ahiret. Najviše njih je činilo širk i vjerovalo u kipove, tako da je u kući svakog mušrika bio po jedan kip.

Pored svih nabrojanih, bilo je i onih što su vjerovali u Ibrahimovu, alejhisselam, vjeru, koja se zove Dinu-l Hanif. Oni su vjerovali u Allaha, dželle šanuhu, i nisu su se klanjali kipovima. Otac našeg Poslanika Abdullah, djed Abdul Muttalib i njegova majka, bili su jedni od tih sljedbenika.

Svi osim Hanifa su bili u zabludi i zbog toga su živjeli u nasilju i tmini.

SPUŠTANJE MILOSTI NA ZEMLJU (ROĐENJE)

Svijet je bio zapao u takvu tamu i takvo nasilje, da su ljudi prestali da slave Uzvišenog Allaha, Stvoritelja svemira. Božanstvima su nazivali kipove koje su pravili od kamena i drveta.

Sve je bilo obavijeno tugom: dunjaluk, sva stvorenja na njemu i njihove duše. Teško se igdje mogao pronaći tračak bilo kakve nade. Uzvišeni Allah je ljudsku vrstu stvorio iznad svih drugih stvorenja, i zbog toga je bila potrebna osoba koja će ih spasiti džehennemske vatre. Do dolaska najvećeg spasitelja ostalo je još malo vremena. Zemlja se još od vremena Adema, alejhisselam, pripremala za doček vlasnika nura koji je bio na pomolu. Dolazi čovjek kome nema ravnoga, donositelj vječne sreće ljudima i džinima. Dolazi izvor blagosti i samilosti, čovjek koga je odgojio njegov Gospodar!... Dolazi vlasnik Makam-i mahmuda, kruna šefa'atdžija!...Učitelj kosmosa, najbolji među ljudima. Šefa'atdžija Sudnjeg dana, pečat poslanstva. Dolazi Allahov miljenik čijim hurmetom smo svi stvoreni, milost svim svjetovima, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem!...

Svih sedam katova nebesa i Zemlje, i sve živo na njima je sa nestrpljenjem i radošću iščekivalo Sejjidu'l-murselina, Hatemu'l-Enbija, Habib-i Huda, posljednjeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Sva stvorenja su ga na svoj način pozdravljala: „Dobro došao, ja Resulullah!“ Tačno pedeset tri godine prije hidžre, dva mjeseca poslije događaja sa slonom, dvanaeste večeri rebi'ul-evvela, u ponedjeljak, uoči sabaha, u plemenu Benu Hašim, u Mekki, u blizini brda Saffa, rođen je Allahov, dželle šanuhu, nur Muhammed, Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem. Milošću Gospodara, njegovim dolaskom je cijeli dunjaluk ponovo oživio. Najednom je svjetlo zamijenilo tamu.¹⁷

U knjizi “Medaridžu'n-nubuvve“ se navodi da je najčasnija, najpočasćenija i najsretnija majka svoju trudnoću opisala ovako: “U danima trudnoće nisam uopće osjećala bol niti muku. Skoro da nisam ni primjećivala da sam trudna. Tek nakon šestog mjeseca trudnoće, u jednom trenutku između jave i sna, reče mi neki glas: 'Znaš li ti koga nosiš u svom stomaku?' Nakon što sam odgovorila da ne znam, reče mi: 'Znaj da nosiš zadnjeg među poslanicima.' Kada se približio dan poroda, ta ista osoba mi ponovo dođe i reče: 'O Amina! Kada se dijete rodi, daj mu ime Muhammed.' U drugoj predaji se navodi da je taj glas rekao: 'O Amina! Kada se dijete rodi, daj mu ime Ahmed.’“

Hazreti Amina je trenutak poroda opisala slijedećim riječima: “Kada je došao trenutak poroda čula sam jedan veličanstven zvuk. Počela sam se tresti. Poslije sam vidjela bijelu pticu, koja mi priđe i prekri svojim krilima. Tada sam se prestala bojati i tresti. U tom trenutku sam osjećala žeđ, kao da sam gorijela od neke vreline. Pored sebe sam vidjela posudu, a u njoj šerbe

¹⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 100-103.

bijelo poput mlijeka. Kada okusih šerbe koje mi dadoše, osjetih da je bilo hladno i slatko poput meda. Poslije toga nisam osjećala žeđ. Potom ugledah veliku svjetlost, koja mi obasja kuću tako jako, da osim nje ništa drugo nisam vidjela.

Oko mene su bile žene koje su me služile. Vratovi su im bili dugi, a lica su im sijala poput Sunca. Ličile su na žene iz plemena Abdul-Menaf. Bila sam iznenađena njihovim naprasnim pojavljivanjem. Jedna od njih mi reče: "Ja sam faraonova žena Asija", a druga: 'Ja sam Merjem, kći Imranova, a ovo su džennetske hurije.'

U tim trenucima sam primjetila i svileni platno koje se protezalo od Zemlje do neba. Rekoše: 'Njega sakrijte od ljudskih očiju.' U tom trenutku se pojavi jedna ptica čija su usta bila od smaragda a krila od rubina. Od straha sam se znojila, ali se od kapljica znoja koje su padale širio miris miska. Dok sam bila u tom stanju, sklonili su mi sa očiju taj zastor. Vidjela sam čitavu Zemlju, od istoka do zapada. Sva je bila okružena melekima.“

“Nakon što se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rodio, svoju mubarek glavu je spustio na sedždu, te je podigao kažiprst u znak šehadeta. Poslije se spustio jedan bijeli oblak koji ga je okružio. Čula sam tada glas: 'Njega provedite na sve strane, od magriba do mašrika. Provedite ga tako da ga sav dunjaluk upozna po imenu, izgledu i čudi. Neka znaju da mu je ime Mahi i da je Uzvišeni Allah sa njim uništio tragove širka (kipove).' Taj je oblak nestao iz vidokruga a Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, sam vidjela zamotanog u jedan bijeli vuneni ogrtač. Ponovo su u tom trenutku došle tri osobe, čije je lice svijetlilo poput Sunca. Jedan je u ruci držao srebrni ibrik, drugi smaragdnu posudu a treći svilu. Iz ibrika se širio miris miska. Mog mubarek sina staviše u tu posudu, oprawe mu mubarek glavu i noge, i obmotaše svilom. Poslije su mu na mubarek glavu posuli neki lijep miris a oči namazali surmom. Potom nestadoše.“

Kada se Muhammed, alejhisselam, rađao, pored hazreti Amine su bili majka Abdurrahmana ibin Avfa Šifa, majka Osmana bin Ebi'l-Asa Fatima i tetka Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, Safijja. I one su prenijele dešavanja sa nurom i drugim stvarima kojima su posvjedočile.

Šifa je događaje prenijela na sljedeći način: “Ja sam tu večer bila kod Amine i pomagala joj. Dok se još nije rodio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, primjetila sam da je ona upućivala dove. Začu se glas: 'Jerhamuke Rabbuke', nakon kojeg se pojavi tako jak nur-svjetlo, da obasja sve od istoka do zapada.“

Šifa je osim ovoga posvjedočila još mnoge nadnaravnosti, pa je zbog toga rekla: “Kad je Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno poslanstvo, ja sam bez imalo kolebanja bila među prvima koji su povjerovali.“

Safijja je rekla: “Kada se Muhammed, alejhisselam, rodio, sve je prekrilo svjetlo. Odmah je učinio sedždu, zatim je podigao svoju glavu i jasno rekao: 'La ilahe illallah, inni resulullah.' Kada sam ga htjela okupati, bi mi rečeno: 'Mi smo njega poslali okupanog.' Rođen je prerezane pupčane

vrpce i obrezan. Čim se rodio, učinio je sedždu. Tada je počeo nešto šaputati pa sam približila uho njegovim mubarek ustima, kada sam čula kako govori: 'Moj ummete! Moj ummete!'

U trenucima kada se Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rodio, njegov djed Abdul Muttalib je u blizini Kabe-i šerifa i upućivao dove Uzvišenom Allahu. Tada mu bi saopštena radosna vijest. U tom danu je Abdul Muttalib vidio mnoga čuda, pa se ovoj vijesti silno obradovao. "Ovaj sin će imati izuzetno visoke počasti i ugled."¹⁸

Abdul Muttalib je sedmog dana po rođenju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, narodu Mekke priredio tri dana veselja kako bi proslavio ovaj radosan čin. Čak su u svakoj mekkanskoj mahali zaklane deve, pa su se počastili i ljudi i životinje. Onima koji su ga u toku veselja pitali kako je djetetu dao ime, on je odgovarao: "Muhammed", sallallahu alejhi ve sellem. Kada su ga pitali zašto mu nije dao ime nekog pretka, on im je odgovorio da bi ga hvalio Uzvišeni Allah i ljudi. U drugoj predaji se navodi da mu je Amina, radijallahu anha, dala ime Muhammed.

Događaji u noći njegovog rođenja

Prije rođenja Resul-i ekrema, sallallahu alejhi ve sellem, kao i u trenutku njegovog rođenja, ukazali su se mnogi znakovi koji su nagovještavali njegov dolazak na dunjaluk. Mnoge ugledne ličnosti toga doba su pred rođenje Resulullaha, alejhisselam, usnile snove. Kada su tražili od učenjaka i tumača snova da im to protumače, oni su im govorili da su sve to nagovještaji dolaska Muhammeda, alejhisselam. Djed našeg voljenog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pripovijeda: "Jedne prilike sam zaspao. Tada sam usnio san koji me je silno uplašio. Probudio sam se i vidio kako se tresem od straha. Odmah sam otišao do jednog tumača da mi taj san protumači. Vidjevši me preplašenog on me upita: 'O vođo Kurejšija, šta ti je? Ne izgledaš kao obično. Šta te je dovelo u takvo stanje?' – 'Da, usnio sam jedan strašan san, koji još nikome nisam ispričao.' Sjedoh pored njega i ispričah mu šta sam vidio."

"Noćas sam u snu vidio veliko drvo. Jedan krak tog drveta se prostirao do neba a drugi se širio i na istok i na zapad. Iz tog drveta je isijavao takav nur, da je Sunce pored njega izgledalo blago. Čas je bio vidljiv, a čas je nestajao iz vidokruga. Ljudi su se okretali prema njemu, dok mu se svakog trena nur još više povećavao.

Neki pripadnici plemena Kurejš su se hvatali za to drvo, a neki su pokušavali da ga posjeku. Jedan mladić je sprečavao one koji su pokušavali da ga posjeku. Imao je veoma lijepo lice, kakvo još u životu nisam vidio. Iz njegovog tijela su se širili najljepši mirisi. Ispružio sam svoju ruku da bi dohvatio jednu granu, međutim nisam uspio.

Kada sam tumaču ispričao za ovaj san, u trenu mu se promijeni izraz lica. Sav priblijedi, a zatim reče: 'Tebi on nije suđen.' - 'A kome je suđen?'

¹⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 100-103.

upitah ga. - 'Onima koji su se uhvatili za grane tog drveta', odgovori on, te nastavi: 'Iz tvog potomstva će se roditi jedan poslanik, širit će dobročinstvo posvuda i ljudi će slijediti njegovu vjeru.' Zatim se okrenu prema Ebu Talibu, koji je stajao do mene i reče: 'On će mu vjerovatno biti amidža.' Ebu Talib je ovo ispričao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu je došla objava, i zaključio: 'Eto, to drvo je Ebu'l Kasim, el-Emin Muhammed, alejhisselam.'"

U noći kada je Resul-i ekrem, Muhammed, alejhisselam, došao na ovaj svijet, pojavila se jedna zvijezda. Jevrejski učenjaci su po njoj shvatili da je rođen Muhammed, alejhisselam. Plemeniti ashab Hasan bin Sabit je govorio: „Kada sam imao osam godina, jednog jutra vidoh nekog židova kako trči uokolo i vrišti na sav glas: „O Židovi, o Židovi! Znajte da je noćas rođena Ahmedova zvijezda! Ahmed je noćas rođen...“

U noći rođenja Resul-i Ekrema, svi kipovi u Ka'bi su se srušili na zemlju. Urvet ibni Zubejr pripovijeda: „U plemenu Kurejš je bila jedna skupina koja je imala svog posebnog kipa. Oni su ga obilazili jednom godišnje, klali deve i pili vino. Kada su tako jednom prilikom došli do kipa, našli su ga srušenog na zemlji. Podigli su ga, međutim, on je opet pao. To se ponovilo tri puta. Nakon što su ga učvrstili, začu se glas koji reče: „Rođena je osoba, zbog koje se sva Zemlja pomjerila. Svi kipovi su se srušili a kraljevima su srca zadrhtala od straha.“ Ovaj događaj se zbilo tačno u noći kad je rođen Muhammed, alejhisselam.

U gradu Medajinu, u Iranu, srušilo se četrnaest kula Kistrine palače. Tu večer su se svi stanovnici Kisre probudili i u panici istrčali na ulice. Tada su se mnogi javili da su sanjali razne snove. I tumači snova i ostali stanovnici su se složili da je to predznak nekog velikog događaja. Iste večeri se ugasila ogromna vatra vatropoklonika, koja je gorjela već hiljadu godina. Oni su zabilježili datum kada se to desilo, i taj datum se podudara sa datumom rušenja kula Kistrinog dvorca.

Tu veče je i jezero Save, koje je smatrano svetim, iznenada presušilo. U Šamu je protekla rijeka Semave, koja nije tekla već hiljadu godina. Šejtani i džini nakon noći rođenja Muhammeda, alejhisselam, nisu mogli čarobnjacima Kurejša otkrivati vijesti o raznim događajima. Okončano je proricanje sudbine...

Pored pobrojanih, u noći rođenja Habib-i Ekrema, kao i poslije toga, desile su se i mnoge druge neobjašnjive pojave. Svi ovi događaji su bili nagovještaji dolaska Muhammeda, alejhisselam, na ovaj svijet.¹⁹

Noć rođenja

Noć u kojoj se rodio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zove se Noć Mevluda. Mevlud označava trenutak rođenja. Ova noć je najvrijednija noć poslije Lejletu-l-Kadra (Noći Kadra), i u toj noći se praštaju grijesi onima koji se u njoj raduju rođenju voljenog Poslanika, sallallahu alejhi ve

¹⁹ İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 211-212.

sellem. Lijepo je u ovoj noći, čitati, slušati i učiti o mudžizama koje su se desile za vrijeme Poslanikova rođenja. I sam Poslanik je činio isto.

I plemeniti ashabi su se u ovoj noći okupljali, te bi čitali ipričali jedni drugima odoagađajima iz te mubarek noći. Svi muslimani svijeta, gdje god oni bili, svake godine ovu noć proslavljaju sa posebnim poštovanjem. Svugdje se uče ilahije, mevludi, te se tako prisjećamo sultana svih svjetova. Ummeti svih poslanika su proslavljali dan rođenja svoga poslanika. Tako je ovaj dan muslimanski blagdan, dan radosti i ljubavi.

Njegovo davanje dojilji

Kada je majka Amina uzela u krilo svoje čedo, u trenu je zaboravila na tugu zbog preseljenja hazreti Abdullaha. Nakon devet dana, hazreti Amini je došla Ebu Lehebova robinja Suvejba, kako bi joj nekoliko dana bila na ispomoći oko dojenja. Suvejba je prije toga dojila hazreti Hamzu, a poslije i Ebu Selema. Hafiz ibni Džezeri govori: „Ebu Leheba je neko vidio pa ga upita kako je. On odgovori da trpi kaburski azab.“ –“No, svake godine, u dvanaestoj noći mjeseca rebi'ul-evvela, kaburski azab mi bude blaži. Osviježim se bistrom vodom koja mi dolazi između dva prsta. U noći kada je Resulullah došao na svijet, robinja po imenu Suvejba mi je saopštila tu vijest. Ja sam je od radosti oslobodio, te joj naredio da mu bude dojilja. Zbog toga mi azab u ovoj noći bude blaži.“

U to vrijeme u Mekki je bio običaj da se novorođenčad daju drugoj dojilji na dojenje. Djeca su se na neko vrijeme slala na periferiju gdje su zrak i voda čistiji. Pri tome je značajno utjecala i činjenica da je u Mekki temperatura bila znatno viša. Zbog toga bi u potrazi za dojenčadima svake godine u Mekku dolazio veliki broj žena koje su ih nosile svojim kućama. Nakon što bi djeca odrasla, one bi za svoj trud dobivale naknadu i mnoge poklone.

U godini kada se rodio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekku su u potrazi za dojenčadima, došle mnoge žene iz plemena Beni Sa'd i svaka je sebi obezbijedila po jedno dijete koje je trebala dobiti. Pleme Beni Sa'd je među plemenima iz okoline Mekke bilo poznato po svojoj časti, darežljivosti, dobroćudnosti, skromnosti, i po čistom izgovoru arapskog jezika. Ugledniji pripadnici plemena Kurejš su preferirali da svoju djecu šalju u ovo pleme. Te godine je u plemenu Beni Sa'd zavladao velika suša i glad. Pripadnica ovog plemena Halima situaciju pripovijeda na sljedeći način: „Te sam godine sakupljala travu obilazeći područja koja su daleko od moga zavičaja, i zahvaljivala Allahu, dželle šanuhu, što sam i to uspjela naći. Nekada je znalo proći i tri dana a da nisam imala ništa čime bih se nahranila. U takvom stanju sam se i porodila. Sa jedne strane me je mučila glad, a sa druge muke poroda. Bilo je trenutaka kada od gladi nisam razlikovala dan od noći niti zemlju od neba. Jedne sam noći zaspala u pustinji. U snu me je neko zaronio u vodu koja je bila bjelja od mlijeka i reče mi: „Napij se ove vode!“ Pila sam koliko sam mogla. Kasnije me ponovo natjera da pijem i sve vrijeme sam osjećala slast te vode poput meda. „Puno mlijeka imala, o

Halima! Zar me nisi prepoznala?“ upita me. Rekoh da nisam a glas će ponovo: „Ja sam tvoja zahvala koju si činila kada ti je bilo teško. O Halima! Idi u Mekku. Tamo će ti prijatelj biti jedan 'Nur', on će ti donijeti mnogo bereketa. I nemoj o ovome snu nikome govoriti!“ Kada sam se probudila, uočila sam da su mi grudi bile pune mlijeka, i više nisam osjećala glad.

Zbog nestašice koja se desila te godine, broj žena koje su došle u potrazi za dojenčadima i željom da osiguraju svoju opskrbu, bio je mnogo veći. Takmičile su se međusobno koja će od njih dobiti dijete iz imućnije porodice. Tako su užurbano birale djecu koja će im obezbijediti veću zaradu. Obzirom da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio siročić, mnoge su se uplašile kako za njega neće moći mnogo ušičariti pa su ga izbjegavale uzeti. Među ovim ženama je bila i majka Halima koja je bila prepoznatljiva po čistoti, blagosti, stidu i lijepom ahlakom. Životinja na kojoj su se zaputili prema Mekki bila je slabija od ostalih pa su u Mekku stigli kasno. No, to kažnjeno im je vrijedilo mnogo više nego bilo kakvo ovodunjalučko blago. Halima zajedno sa svojim mužem obiđe Mekku i uvidje da su djeca bogatih porodica već bila preuzeta. Ipak se nisu htjeli vratiti praznih ruku. Jedina želja im je bila da nađu dijete koje će povesti sa sobom.

Napokon su sreli jednog uglednog čovjeka lijepe vanjštine. To je bio starješina Mekke, Abdul Muttalib. On bi obradovan njihovom željom da preuzmu Resulullaha, i reče im kako će im to dijete donijeti mnogo sreće i radosti. Privuče ih ova ljubaznost i bliskost Abdul Muttaliba te odmah pristadoše na njegovu ponudu. Poslije je starac Halimu odveo do hazreti Aminine kuće. Halima taj događaj opisuje na sljedeći način: „Kada sam došla do djeteta, vidjela sam da je bilo umotano. Spavao je na ogrtaču od zelene svile, a uokolo se širio miris miska. Ostala sam zadivljena njime i toliko mi je postao drag, da nisam imala srca da ga probudim. Kada sam mu stavila ruku na prsa, probudio se, pogledao me, te se nasmijao. Taj me osmijeh tako ošamutio da sam se u trenu izgubila. Pomislila sam da mi ovako lijepo i mubarek dijete njegova majka neće htjeti predati, pa sam mu odmah pokrila lice, i uzela ga u naručje. Pružila sam mu desnu stranu grudi a on počeo da doji. Kada bih ga okrenula na lijevu stranu, nije htio dobiti. Abdul Muttalib mi se okrenu i reče: „Blago tebi! Znaj da niti jedna žena nije imala sreću poput tebe!“²⁰

Nakon što mi je hazreti Amina dala svoje voljeno čedo, reče: „O Halima! Prije tri dana sam čula glas kako mi govori: „Žena koja će dobiti tvoga sina, pojaviti će se iz plemena Benu Sa'd, i porodica Ebu Zuejba.“ Odgovorila sam joj da sam ja iz plemena Benu Sa'd, i porodica Ebu Zuejba.

Halima je prenijela i sljedeće: „Amina mi je ispričala još mnogo velikih događaja i lijepo me posavjetovala. I ja sam njoj ispričala san koji sam usnila prije nego sam došla u Mekku, i o glasovima koji su dolazili sa

²⁰ Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. II, 144-145; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnîje*, s. 37.

moje desne i lijeve strane, koji su mi govorili: „Blago tebi o Halima! Tebi će biti suđeno da dojiš tu svjetlost i blještavilo koje zadivljuje cijelu zemlju.“

Halima nastavi sa pripovijedanjem:

„Uzeh Muhammeda, alejhisselam, i napustih hazreti Amininu kuću. Kada pokazah dijete svome mužu i on bi očaran njime. Pogleda u njegovu lice pa reče: „O Halima! Nikada nisam vidio ovako lijepo lice.“ Kada vidje koje sve berekete ovo dijete nosi sa sobom, reče: „O Halima! Znaj da si uzela mubarek, blagoslovljeno dijete koje će imati veliki ugled.“ Ja mu odgovorih: „Allah mi je svjedok da sam ja ovakvo dijete tražila, i desilo se ono što sam htjela.“

Halima uze Muhammeda, alejhisselam, i zajedno sa svojim mužem krenu iz Mekke. Od trenutka kada su izašli iz grada, bereket im je počeo pristizati sa svih strana. Slaba i izmorena životinja koju su jahali, najednom krenu poput vjetra. Iako je karavana sa kojom su došli prije njih krenula iz Mekke, ubrzo ih sustigoše i ostaviše za sobom. Čim se vratiše u svoj kraj, u područje gdje je živjelo pleme Beni Sa'd, počеше im pristizati neviđene blagodati. Životinje koje su do tada imale malo mlijeka, počеше davati ogromne količine mlijeka. I njihovim susjedima bi jasno da je ovakav bereket donijelo dijete koje su uzeli.

Suša je stanovnicima pričinjaivala velike poteškoće pa su počeli upućivati kišne dove. Na dovišta su sa sobom vodili i Muhammeda, alejhisselam, i upućivali dove njegovim hurmetom. Ubrzo počеше padati obilne kiše i dolaziti i drugi bereketi.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dojió je desnu stranu grudi a lijevu je odbacivao. Nju je prepuštao svojoj sestri po mlijeku. Sa dva mjeseca je počeo puzati. Sa tri mjeseca je stajao na nogama, a kada je imao četiri mjeseca, mogao je hodati oslanjajući se na zid. Sa pet mjeseci je hodao bez ikakve pomoći, a sa šest je već mogao pomalo trčati. Sa sedam mjeseci se kretao svuda uokolo. Sa osam mjeseci je počeo govoriti tako da su ga drugi mogli razumjeti a sa devet mjeseci je govorio potpuno jasno. Sa deset mjeseci je počeo koristiti luk i strijelu. Majka Halima pripovijeda: „Kada je počeo govoriti, prve riječi su mu bile 'La ilahe illallahu vallahu ekber. Velhamdulillahi rabbil alemin.' Od tag dana nije pružio ruku ni prema čemu a da se pri tome nije sjetio imena Uzvišenog Allaha. Nije jeo lijevom rukom. Kada je počeo hodati, udaljivao bi se od djece koja su se igrala, i govorio bi 'Mi nismo stvoreni zbog ovoga.' Svaki dan bi ga prekrivao neki nur poput sunčeve svjetlosti, a zatim bi se ponovo otkrivao. Razgovarao bi sa Mjesecom, i kada bi mu išaretio, Mjesec bi se pomjerao.“

Halima dalje govori:

„Kada je Muhammed, alejhisselam, napunio dvije godine, prestala sam ga dojiti. Potom sam se zaputila prema Mekki zajedno sa mužem, kako bih ga vratila njegovoj majci. Toliko smo sa njim imali bereketa, da nam je teško padalo to što se moramo od njega odvojiti i što više nećemo moći gledati njegovo mubarek lice. Ispričala sam njenoj majci šta se sve događalo sa njim a hazreti Amina mi reče: „Moj sin će postići veliku slavu.“ Rekoh joj

„Tako mi Allaha, ja nisam vidjela nikoga ko u sebi ima veći blagoslov od njega.“ Poslije sam Aminu zamolila da ga ostavi sa nama još neko vrijeme, navodeći razna opravdanja. Nije nas odbila i dozvolila je da sa nama provede još neko vrijeme. Ponovo smo se, zajedno sa njim, vratili u naše pleme. Zahvaljujući njemu, kuća nam se još jednom napunila bereketom. Povećala nam se i imovina i ugled. Pristiglo nam je bezbroj blagodati.“²¹

Otvarenje njegovih mubarek prsa

Halima pripovjeda: „Kada me Server-i alem, sallallahu alejhi ve selem, jednog dana upita; „Zašto ne vidim svoju braću danju?“; odgovorih mu: „Oni danju čuvaju ovce i vraćaju se tek navečer.“ On me tada zamoli: „Pošalji i mene zajedno s njima. I ja želim čuvati ovce!“ Navodila sam mu mnoge razloge kako bih ga spriječila, no na kraju pristadoh, kako bih mu udovoljila. Slijedećeg dana počesljah njegovu mubarek kosu, obukoh ga i poslaha zajedno sa ostalom braćom po mlijeku. Nekoliko dana je tako išao i vraćao se. Kada jednog dana njegova sestra po mlijeku Šejma dođe, upitah je; „Gdje mi je sin Muhammed, zjenica oka moga?“ „Ostao je u pustinji“, reče ona. Upitah je kako podnosi žestoku pustinjsku vrelinu a ona mi odgovori: „O majko! Njemu se ne može ništa ružno desiti. Iznad njegove mubarek glave je jedan oblak koji ga stalno prati i tako štiti od vreline sunca“ - „O čemu govoriš? Je li to istina?“; upitah je. Smirila sam se tek kada se zaklela da je to istina. Ponovo mi jednog popodneva dotrča njegov brat po mlijeku Abdullah, sav zadihan: „Majko! Požurite!... Čuvao sam zajedno da svojim bratom Kurejšijom ovce kad najednom dođoše trojica nepoznatih ljudi obučenih u zeleno. Uzeli su nam brata, i odveli ga na vrh planine. Nakon što su ga položili na leđa, nožem su mu rastvorili prsa. Potrčao sam da vam saopštim šta se desilo i ne znam je li mi brat dobro.“ Krv mi udari u mozak te za čas otrčasmu do tog mjesta. Ugledah ga i poljubih njegovu mubarek lice i glavu. Upitah ga; „O nuru oka moga! Milosti svjetova! Šta ti se to desilo? Ko te je uznemirio?“ On mi reče: „Kada sam izašao iz kuće, vidio sam dvojicu u zelenoj odjeći. Jedan je u ruci imao srebren ibrik, a drugi smaragdnu posudu. Posuda je bila napunjena nečim bijelim poput snijega. Odveli su me na vrh planine i jedan me je položio na leđa. Dok sam ga gledao rastvorio mi je prsa do stomaka. Nisam osjetio nikakvu bol ili patnju. Gurnuli su svoju ruku i izvadili sve što je bilo unutra. Oprali su to onom bijelom tečnošću i vratili sve nazad. Zatim drugi čovjek reče: „Ustani da i ja obavim svoj zadatak!“ Zavukao je ruku i izvadio mi srce. Prepolovio ga je, iz njega izvadio nešto crno. Tada mi reče; „Ovo je bilo šejtanovo sklonište u tvome srcu. Izvadili smo ga i bacili. O Allahov miljeniče! Zaštitili smo te od šejtanovih spletki i smutnji.“ Poslije su mi srce napunili nečim blagim i mehkim, te ga zapečatili sa nekim pečatom od nura. Još uvijek je taj pečat prisutan na mome tijelu. Kada je jedan od njih stavio ruku na mjesto gdje mi je bila rana, ona je

²¹ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 25-28; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 158-167; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 108-115.

zarasla. Nakon toga su me stavili na vagu sa deset pripadnika moga ummeta, bio sam teži. Stavili su me naspram hiljadu ljudi, pa sam opet bio teži. Jedan drugome rekoše: „Nemoj ga više vagati! Vallahi, da ga izvagaš sa cijelim njegovim ummetom, opet bi bio teži.“ Svaki od njih mi poljubi ruku i lice, te me ostaviše ovdje i odoše.“ Mjesto na prsima koje je bilo otvoreno, jasno se moglo vidjeti.²²

Ovo što se desilo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spominje se i u Kur'an-i kerimu, u prvom ajetu sure Inširah, i naziva se „Šakk-i sadr“ ili otvaranje prsa.

Kada je Muhammedu, alejhisselam, došla objava, neki od plemenitih ashaba ga upitaše: „Ja Resulallah! Možeš li nam reći nešto o sebi?“ On im reče: „Ja sam dova mog pretka Ibrahima. Radosna sam vijest moga brata Isaa, a san moje majke! Dok je bila trudna, vidjela je kako iz nje izlazi nur koji osvjetljava dvorove Šama... Dojio sam i odrastao među sinovima Sa'd bin Bekra.“

Halima ga je sa napunjene četiri godine odvela u Mekku i vratila njegovoj majci. Njegov djed Abdul Muttalib darovao je Halimu mnogim poklonima i prema njoj se ponio velikodušno. Kada ga je Halima ostavila u Mekki, osjeti tugu zbog rastanka sa njim pa reče: „Kao da su mi i srce i duša zajedno sa njim ostali.“

Preseljenje njegove mubarek majke

Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, je do šeste godine ostao kod svoje majke. Sa šest godina je otišao zajedno sa majkom i robinjom Ummu Ejmen u Medinu, da posjeti mezar svoje rodbine i oca Abdullaha. Tu su ostali mjesec dana. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u Medini, u bazenu koji je pripadao sinovima Nedžara, naučio da pliva. Tom prilikom je jedan jevrejski učenjak primjetio kod njega znakove poslanstva. Prišao mu je i upitao ga za ime. Kada mu je poslanik rekao da se zove Ahmed, učenjak je uzviknuo: „Ovo dijete će biti posljednji Poslanik!“ Još su neki jevrejski učenjaci vidjeli na njemu znakove poslanstva, te su međusobno pričali o tome kako će on biti poslanik. Ummu Ejmen ču te razgovore i prenese ih hazreti Amini. Ona je, zbog straha da se Resulullahu ne bi nešto desilo, odmah krenula nazad u Mekku. Kada su došli u mjesto po imenu Ebva, Amina se razboli. Bolest se stalno pogoršavala te je često padala u nesvijest. Pogledavši Muhemmeda, alejhisselam, koji je stajao iznad njene glave, reče: „O sine plemenitog čovjeka, koji je spašen Allahovom dobrotom u zamjenu za stotinu deva. Neka te Uzvišeni Allah učini mubarek-blagoslovljenim. Ako bude tačno ono što sam sanjala, ti ćeš biti počašćen od strane Uzvišenog Allaha, Koji je vlasnik dželala i ikrama, i bićeš poslan da podučiš Ademove sinove onome šta je dozvoljeno, a šta zabranjeno. Dženabi Hak će te zaštititi od kipova i od idolopoklonstva koji su došli zajedno sa narodima.“

²² Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 121; Ibn Hišâm, *es-Sîre*, I, 164-165; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. II, 167.

Nakon toga je preselila. U trenutku preseljenja, hazreti Amina je imala dvadeset godina. Ummi Ejmen tada preuze Muhemmeda, sallallahu alejhi ve sellem, i nakon putovanja koje je trajalo nekoliko dana, zajedno sa njim stigla je u Mekku i predala ga njegovom djedu Abdul Muttalibu.²³

Poslanik sallallahu alejhi ve sellem kod svog djeda

Otac i majka našeg miljenika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su sljedbenici vjere Ibrahima, alejhisselam, a to znači da su bili mu'mini. Islamski učenjaci tvrde da su poslanikov otac i majka pripadali vjeri Ibrahima, alejhisselam, te da su nakon što je Poslaniku dostavljeno poslanstvo, oživljeni da bi postali dio Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ummeta. Proučili su šehadet i tako postali sljedbenici njegovog ummeta.²⁴

Muhammed, alejhisselam, je do svoje osme godine ostao kod djeda. Njegov djed je bio ugledna osoba u Mekki i bavio se raznim poslovima. Bio je posebno strpljiv, dobroćudan, pošten, povjerljiv i nesebičan čovjek. Hranio je gladne. Čak je hranio i pojio i gladne životinje. Vjerovao je u Uzvišenog Allaha i Budući svijet. Čuvao se zla i ružnih običaja iz džahilijetskog doba. Spriječavao je nasilje i nepravdu koja je vladala Mekkom i primao goste. U mjesecu Ramazanu je imao običaj da se osamljuje na brdu Hira. Abdul Muttalib je volio djecu i bio saosjećajan, tako da bi svog voljenog unuka prislonio na prsa i dugo vremena provodio tako sa njim. Prema njemu je pokazivao posebnu ljubav i samilost. Sjedio bi u hladu Ka'be na minderu koji je bio ostavljen posebno za njega, zajedno sa Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, i onima koji bi mu se suprotstavljali govorio je: „Pustite moga sina, on će steći veliki ugled.“²⁵ Posebno je upozoravao Resulullahovu, sallallahu alejhi ve sellem, dadilju Ummi Ejmen, da stalno bude na oprezu: „Pazi mi sina. Sljedbenici Knjige za moga sina tvrde da će biti poslanik ovoga ummeta.“ Ummu Ejmen je za Resulullahu rekla: „Tokom njegovog djetinstva nikada nisam vidjela da se žalio na glad ili žeđ. Jutrom bi popio gutljaj Zemzema, a kada bismo ga htjeli nahraniti, on bi govorio: „Ne želim, sit sam.“

Dok je Abdul Muttalib spavao ili provodio vrijeme sam u sobi, ne bi dozvoljavao da ulazi iko osim njega. Njega bi nježno privio na prsa, i uživao u njegovom govoru i pokretima. Tokom jela ga je uzimao sebi u krilo, pa bi mu davao najbolje i najukusnije dijelove hrane. Dok Resulullah ne dođe, ni Abdul Muttalib ne bi sjedao za sofru. O njemu je sanjao mnoge snove i bio svjedok mnogih događaja u vezi sa Poslanikom, alejhisselam. Kada je u Mekki zavlada suša i glad, Abdul Muttalib je na osnovu sna koji je usnio, uzeo Muhammeda, alejhisselam, za ruku i odveo ga na brdo Ebu Kubejs, a zatim uputio dovu Gospodaru riječima: „Allahu moj! Radi hakka ovog

²³ İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 168; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 116.

²⁴ Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûniyye*, I, 652.

²⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 70-74.

djeteta, obraduj nas sa plodonosnom kišom.“ Dova mu je primljena i spustila se obilna kiša. Pjesnici tog vremena su ovaj događaj opjevali kroz svoje stihove.

Nedžranski sveštenik

Jednog dana, dok je Abdul Muttalib sjedio pored Kabe, došao mu je jedan nedžranski sveštenik i otpočeo razgovor sa njim: „Mi smo u svojim knjigama čitali o svojstvima posljednjeg poslanika, koji će doći od potomaka Ismaila, alejhisselam. Mekka je mjesto njegovog rođenja a njegova svojstva su sljedeća“, te ih počeo nabrajati. U tom času Resul-i ekrem dođe među njih. Nedžranski sveštenik ga počeo pažljivo posmatrati. Približi mu se, pogleda u njegove oči, leđa, noge, te sav uzbuđen povika: „Evo, to je on. Je li ovo dijete iz tvog potomstva?“ upita Abdul Muttaliba. On mu odgovori „To je moj sin!“ – „Prema onome što smo mi sreli u knjigama, ne bi trebalo da je njegov otac živ“, reče sveštenik. Abdul Muttalib mu pojasni: „On je sin moga sina, a njegov otac je preselio prije nego se rodio, dok mu je majka još bila trudna.“ - „Rekao si istinu“, uzvratu mu sveštenik. Ponukan ovim događajem Abdul Muttalib svojim sinovima reče: „Čujte šta je rečeno o sinu vašeg brata, pa ga pazite i čuvajte.“

Preseljenje njegovog djeda

Neposredno prije nego će preseliti sa ovoga svijeta, Abdul Muttalib je okupio svoje sinove i poručio im: „Konačno je došlo vrijeme da preselim na ahiret. Jedina briga što mi ostaje jeste ovo siročće. Volio bih da mi je Bog dao duži život, pa da sa zadovoljstvom nastavim ovaj hizmet prema njemu. Ali, šta je, tu je. Ničiji život nije vječan. Sada mi i duša i jezik izgaraju u plamenu čežnje. Htio bih da ovaj biser ostavim u amanet nekome od vas. Koji će od vas pažljivo štiti njegovu prava i kome od vas ne bi bilo teško da ga prihvati?“ EbuLeheb mu se pokloni i reče: „O vođo Arapa! Ako si nekoga već odabrao da preuzme ovaj emanet, onda se slažem sa tvojom odlukom, a ako ne, ja bih volio da ga prihvatim.“ Abdul Muttalib mu odgovori; „Tebi je dato veliko bogatstvo, ali ti je srce tvrdo i nemaš samilosti. Srce siročeta je ranjivo i nježno, pa se lahko može povrijediti.“ I drugi sinovi zatražiše isto ali ih Abdul Muttalib, jednog po jednog, odbi zbog raznih razloga. Kada je red došao na Ebu Taliba, on reče: „Ja bih želio biti počašćen njime više od svih drugih, no iz poštovanja prema starijima nisam želio istupati prvi. Nemam puno imetka, ali sam darežljiviji od njih.“ Abdul Muttalib reče: „U pravu si, ti zaslužuješ da obavljaš ovaj hizmet. Ipak, ja se u vezi svakog posla posavjetujem i sa njim i na taj način svaki put postignem željeni rezultat. Zbog toga bih se i sa njim posavjetovao. Za kog se od vas on opredijeli, i ja na to pristajem.“ Potom se okrenu Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, i upita ga: „O nuru mojih očiju! Idem ka ahiretu a ostaje mi čežnja za tobom. Kojeg od svojih amidža biraš?“ Poslanik je ustao, zagrio Ebu Taliba, i sjeo u njegovu krilo. Abdul Muttalib se obradova i reče: „Neka je hvala Uzvišenom Allahu. Ovo je bila i moja želja.“ Zatim se okrenu Ebu Talibu: „O Ebu

Talibe! Ovaj biser nije osjetio nježnost oca i majke. Zbog toga ga dobro pripazi. Tebe smatram boljim od ostale djece. Predajem ti ovaj veliki i vrijedni emanet, zato što ti i njegov otac potječete od iste majke. Čuvaj ga kao sebe samog. Pristaješ li da preuzmeš tu odgovornost?“ Kada Ebu Talib reče da pristaje, Abdul Muttalib zagrlj voljenog Poslanika, poljubi njegovu mubarek glavu i lice, pomirisa ga, a zatim reče: „Budite svjedoci da ja nikada nisam osjetio ljepši miris i vidio ljepše lice od ovoga.“²⁶

Ebu Talibovo starateljstvo

Nakon djedovog preseljenja, Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, je od svoje osme godine bio pod zaštitom Ebu Taliba i odrastao je kod njega. Ebu Talib je, poput Resulullahova oca, poticao iz plemena Kurejš, i u Mekki bio ugledna i rado viđena osoba čija se riječ poštivala. Prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pokazivao je veliku ljubav i nježnost. Volio ga je više i od svoje vlastite djece. Bez njega pored sebe, ne bi spavao, niti bi igdje išao. Govorio mu je: „Ti si izuzetno dobar i blagoslovljen dječak.“ Dok on ne bi pružio ruku ka jelu, ni Ebu Talib ne bi počinjao sa objedom. Ponekad bi za njega postavljao odvojenu sofru. Kada bi se Polanik, alejhisselam, ujutro probudio, lice bi mu sijalo poput mjeseca, a kosa bi mu bila počešljana. Ebu Talib nije bio naročito bogat, a imao je i veliku porodicu. Nakon što je uzeo našeg voljenog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pod zaštitu, darovane su mu mnoge blagodati. Tokom suša koje su se dešavale u Mekki, Ebu Talib je sa sobom do Ka'be vodio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zajedno s njim upućivao dove. Njegovim bereketom bi počela padati obilna kiša, kojom bi bili spašeni od gladi i suše.²⁷

Sveštenik Behira

Jedne prilike, dok je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, imao dvanaest godina, vidio je Ebu Taliba kako se sprema na put radi trgovine. Kada je shvatio da ga Ebu Talib neće povesti sa sobom on mu reče; „Kome ćeš me ostaviti u ovom gradu? Niti imam oca niti nekog drugog ko bi me zaštitio...“ Ove riječi rastužiše Ebu Taliba pa odluči da ga povede sa sobom. Nakon dugog puta, trgovačka karavana je zanočila u Basri, u blizini jednog kršćanskog manastira. U tom manastiru je stanovao sveštenik po imenu Behira, koji je ranije bio jevrejski učenjak, a kasnije se preobratio na kršćanstvo. Posjedovao je jednu knjigu koju je skrivao, a na osnovu koje je odgovarao na pitanja koja su mu postavljana. Iako su ovim putem i ranije prolazile brojne karavane Kurejšija, on nije toliko obraćao pažnju na njih. Tog jutra se popeo na vrh manastira, i gledao u pravcu iz kojeg su dolazile karavane, kao da je nešto očekivao. Ovaj put se sa njim dešavalo nešto

²⁶ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 45-48; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 169-178; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 117; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 188.

²⁷ İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 179-180; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 119.

čudno. Uzbudeno je poskakivao, jer je još izdaleka vidio jedan manji oblak iznad karavane Kurejšija kako ih prati. To je bio oblak koji je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, pravio hlad. Nakon što se karavana smjestila, Behira se uznemirio kada je vidio da su grane drveta ispod kojeg je sjedio Habibullah, sallallahu alejhi ve sellem, nagete prema njemu. Odmah je naredio da se pripremi hrana, a zatim je poslao jednog izaslanika da pozove sve pripadnike plemena Kurejš na ručak. Trgovci su ostavili Muhammeda, alejhisselam, da čuva robu, a oni su otišli kod Behire. Behira je pažljivo posmatrao goste a zatim ih upita: „O skupino Kurejšija, da li ima neko od vaših da nije došao na ručak?“ – „Da, ima još jedna osoba“ odgovoriše oni. Behira je vidio da je oblak ostao na mjestu gdje su prethodno boravili, te je tako shvatio da neko nedostaje. Zatražio je da i on dođe. Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao, Behira ga je počeo zagledati. Tom prilikom upita Ebu Taliba: „Da li je ovo dijete iz tvog potomstva?“ Ebu Talib mu reče da je to njegov sin, a Behira mu prigovori: „U knjigama piše da ovom djetetu otac neće biti živ, ovo nije tvoje dijete.“ – „On je sin moga brata“ odgovorio je Ebu Talib. – „Šta se desilo sa njegovim ocem?“ upita ga Behira. – „Otac mu je umro malo prije nego što će se on roditi“, pojasni mu Ebu Talib. „Rekao si istinu! A šta se desilo sa njegovom majkom“, upita ga ponovo Behira? „I ona je umrla“, reče Ebu Talib. „I to je istina“, odgovori Behira, te se okrenu prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zakle se kipovima. Resul-i ekrem mu reče; „Nemoj se zaklinjati kipovima, meni nema većih neprijatelja na svijetu od njih, ja ih zaista mrzim.“

Tada se Behira zakle imenom Uzvišenog Allaha, i upita Poslanika da li spava? Poslanik mu odgovori: „Oči mi spavaju, ali srce ne spava.“ Behira je postavio još mnoga pitanja, i na sva je dobio odgovore koji su odgovarali onome što je ranije nalazio u knjigama. Nakon toga pogleda u Resulullahove mubarek oči, te upita Ebu Taliba: „Je li ovo crvenilo stalno u njegovim mubarek očima?“ – „Da, nismo primijetili da je ono nestajalo“, odgovori on. Kada je Behira vidio da se i ovaj predznak ispunio, poželje da vidi pečat poslanstva kako bi se njegovo srce u potpunosti smirilo. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zbog stida odbijao otkriti svoja mubarek leđa. – „O nuru mojih očiju! Ispuni mu i ovu želju“ reče Ebu Talib. Resulullah tada otkri svoja mubarek leđa. Behira od uzbuđenja nije skidao pogleda sa njegovog biljega, Pečata poslanstva. Poljubi ga i kroz suze reče: „Ja svjedočim da si ti Allahov, dželle šanuhu, poslanik.“ Potom još glasnije povika: „Ovo je milost svjetovima. Ovo je poslanik Gospodara svjetova... Ovo je veliki Poslanik kojeg je Uzvišeni Allah poslao kao milost svim svjetovima.“ Kurejšije se nisu mogle načuditi svećenikovim riječima: „Kakvu samo vrijednost Muhammed ima kod ovog svećenika!“

Behira se potom obrati Ebu Talibu: „On je zadnji i najvrijedniji među svim poslanicima.“ Njegova vjera će se raširiti po cijeloj zemlji, i dokinut će prethodne vjere. Nemoj voditi ovo dijete u Šam, jer su njemu Izraelčani neprijatelji. Bojim se da mu neće nauditi. Mnogi od njih su dobili ahd i misak u vezi toga!“ – „A šta je to ahd i misak?“ upita Ebu Talib. –

„Uzvišeni Allah je ummete svih poslanika, pa tako i zadnjeg poslanika Isaa, alejhisselam, obavijestio o poslaniku ahiri zamana (posljednjem poslaniku) koji će doći“, odgovori mu Behira.

Čuvši ove Behirine riječi, Ebu Talib odusta od puta za Šam, robu rasproda u Basri a potom se vrati u Mekku.²⁸ Behirine riječi su mu odzvanjale u ušima tokom cijelog života. Još više je zavolio Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, štitio ga je i pomagao u svakom poslu, sve do svoje smrti.

Pojam dobrote i ljepote, Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, odrastao je i ušao u svoju sedamnaestu godinu. Amidža Zubejr ga je poveo na jedno od svojih trgovačkih putovanja u Jemen, zbog njegova bereketa. I na tom putovanju su se desili nesvakidašnji događaji. Po povratku u Mekku ovi događaji su se počeli prepričavati, pa su Kurejšije govorile: „On će biti izuzetno slavan i ugledan!“²⁹

²⁸ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 53-58; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 180-182; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 76, 154-156; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 216-220; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 283-286.

²⁹ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 53-59; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 120-123.

MLADOST I VJENČANJE

Najbolji čovjek svih vremena, Muhammed, alejhisselam, je još u toku svoje mladosti bio izrazito omiljen među stanovnicima Mekke. Ljude su privlačile njegove brojne lijepe osobine - lijepo ophođenje sa ljudima, smirenost, blagost i drugo. Stanovnici Mekke su se divili njegovoj ljudskoj veličini, a posebno njegovoj istinoljubivosti i pouzdanosti, pa su mu dali nadimak El-Emin (onaj kojem se uvijek može vjerovati). U mladosti je bio poznat pod tim nadimkom.

U periodu Resulullahove mladosti, Arapi su živjeli u jednom od najmračnijih doba- džahilijetu. Među njima je bilo rasprostranjeno obožavanje kipova, pijančenje, kockanje, zinaluk, nasilje i mnogi drugi poroci. Muhammed, alejhisselam, je prezirao kompletno stanje u kojem su se nalazili, i nikada se nije približavao ovim porocima. Njegov odnos je bio poznat svim stanovnicima Mekke i zbog toga su ga izuzetno cijenili. Prema kipovima je osjećao naročit prezir. Nije se hranio mesom životinja žrtvovanih kipovima. U djetinjstvu i mladosti je vodio ovce na ispašu na brdo Džijad i okolicu, i tako zarađivao za život. Na taj način se držao daleko od ovih ružnih običaja, koji su bili u svim porama tadašnjeg mekanskog društvenog života. Jednom prilikom Resulullah svojim plemenitim ashabima reče: „Nema poslanika koji nije bio čoban.“ –“Ja Resulallah! Jesi li i ti bio čoban?“ upitaše, - “Da, i ja sam bio čoban“, reče on.

Kada je Resulullah napunio dvadeset godina, u Mekki je došlo do totalnog nereda i rasula. Nasilje je prelazilo sve granice i nigdje nije postojala bezbjednost za život, imetak i čast. Stanovnici Mekke su na razne načine činili nasilje nad strancima koji su dolazili u posjetu Kabi. Oni kojima bi bilo učinjeno nasilje, nisu se imali kome obratiti za pomoć i potražiti svoja prava. Jedne prilike je jedan Mekkelija nasilno oteo robu jemenskog trgovca, As bin Vaila, koji je u Mekku došao s namjerom da trguje. On se iz nemoći popeo na brdo Ebu Kubejs i vikao iz sve snage. Tražio je pomoć od svih plemena ne bi li dostigao pravdu. I sami svjesni da se nasilje i nespokoj raširilo do neslučenih granica, pripadnici plemena Hašima i Zuhre sakupiše se sa ostalim plemenskim vođama u kući Abdullaha bin Džude. Dogovoriše se da se ubuduće nipošto ne ugrožava ničije pravo, te da se spriječi nasilje nad posjetiocima i domicilnim stanovništvom. Odlučiše stati u zaštitu onih kojima je učinjena nepravda, pa formiraše grupu koja će se baviti pitanjima zaštite pravde.³⁰ Nazvaše je “Hilful Fudul“ a i sam Resulullah se jako mlad uključio u rad ove grupe, i u njoj je imao velikog utjecaja. Ranije je već postojala slična grupa koju su osnovali dvojica mekelija po imenu Fadl, pa je otuda i došao njen naziv. Time je ponovo uspostavljen red u Mekki. Resulullah je poslije objave poslanstva govorio plemenitim ashabima o tome: „I ja sam prisustvovao davanju zavjeta u kući Abdullaha bin Džuda. Draži mi

³⁰ Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. I, 91.

je taj zavjet nego vlasništvo nad devama crvene dlake (bogatstvo). Kada bih i danas bio pozvan u rad nečega sličnog, ponovo bih se odazvao.“³¹

Okupiranost trgovinom

Mekkelije su stoljećima zaradivali opskrbu baveći se trgovinom. Resulullahov amidža Ebu Talib bješe jedan od Mekanskih trgovaca. Kada je Resul-i ekrem imao dvadeset i pet godina, u Mekki je vladao težak i turoban život. Mekkelije su pripremile veliku trgovačku karavanu za Šam, kako bi stanje pokušali popraviti nabolje. Tih dana Ebu Talib pozva Resulullaha i reče mu: „Dragi bratiću! Siromaštvo ljudi je na granici izdržljivosti. Posljednje godine, koje smo proveli u nestašici i bitkama, potpuno su nas istrošile. Eto, Kurejšije su pripremile karavanu koja treba krenuti put Šama. I Hatidža će u karavani poslati svoju robu. Traži nekoga kome može vjerovati da će posao odraditi valjano. Nema sumnje da joj je potreban neko poput tebe, ko je pouzdan i čestit. Bilo bi dobro kada bismo porazgovarali sa njom da te pošalje kao svoga zastupnika. Ona tebe sigurno cijeni više nego druge. Zapravo, iako ne želim da ti ideš u Šam, jer se bojim da bi ti tamošnji Jevreji mogli nautiti, nemam drugog izbora.“ Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: „Kako god želiš!“

Hazreti Hatidža je u Arabiji uživala veliki ugled zbog svoje ljepote, imetka, mudrosti, čednosti, stida i pristojnosti. Zbog toga je imala veliki broj prosaca. Ipak, zbog sna kojeg je ranije usnila, ona nije bila zainteresirana ni za jednog od njih. U tom snu u njeno naručje se sa nebesa spustila ogromna svjetlost, te se potom vinula u nebo, obasjavajući cijeli dunjaluk. Ujutro je svoj san ispričala jednom od rodaka, Varaki bin Nevfelu. On joj reče: „Posljednji poslanik je rođen! Oženit će se tobom i početi primati objavu dok budete u braku. Svjetlost vjere će obasjati cijeli svijet. Ti ćeš biti prva koja će povjerovati. Pojavit će se među Kurejšijama i pripadat će rodu Beni Hašima.“ Hazreti Hatidža se veoma obradovala ovom tumačenju i od tada je sa nestrpljenjem čekala dolazak Poslanika.

Hazreti Hatidža se bavila trgovinom udružujući se sa onima s kojima bi našla zajedničku riječ. Ebu Talib objasni hazreti Hatidži kakav je Resulullah čovjek, te ga ona pozva da dođe na razgovor. Kada ju je Resul-i ekrem posjetio, prema njemu je pokazala veliko poštovanje. Zadivi je Resulullahova, alejhisselam, blagost, čednost i njegova ljepota, pa reče Poslaniku: „Znam da si iskren, vjeran, pouzdan i lijepe ćudi. Za ovaj posao ću te bogato nagraditi, kao nikoga prije tebe.“ Potom mu darova odjeću potrebnu za put, i nakon razgovora s njim osjeti smirenost i zadovoljstvo.

Majka hazreti Hatidža je već znala za Resulullahove, alejhisselam, osobine koje joj je saopštio njezin učeni amidžić Varaka bin Nevfel. Tokom Poslanikove posjete, osvjedočila se u mnoge od tih osobina. Zbog toga

³¹ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 133; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 82; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. I, 91; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 167; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 290-293.

zapovijedi svome robu Mejseri: „Kada karavana krene iz Mekke, neka Muhammed vodi deve, kako Mekkelije ne bi širile ružne glasine. Kada se udaljite od grada, obuci mu ovu otmjenu odjeću.“ Ona dodatno ukrasi najljepšu devu koju je posjedovala i reče Mejseri: „Tada ga popni na ovu devu i ti je lično vodi. Želim da mu budeš u potpunosti na usluzi. Nemoj raditi ništa bez njegove dozvole i nemoj žaliti ni svoj život da ga zaštitiš od svake opasnosti! Nemojte se bespotrebno zadržavati na mjestima koja budete posjećivali i vratite se što prije. Ne želim da se obrukam pred Hašimovim sinovima. Ako uradiš sve kao što sam ti zapovijedila, oslobodit ću te ropstva, i dati ti imetka koliko god budeš želio.“

Karavana se brzo pripremi a rodbina Mekkelija se okupi da se pozdrave sa putnicima. Među njima se nađoše i Resulullahovi rođaci, njegove amidže i ostali ugledni Hašimovići. Tetka Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, strašno se rastuži vidjevši kako odjeven poput sluge uzima uzde deve. Poče kroz plač i jecaj govoriti: „O, Abdul Muttalibe! O, velikanu koji si iskopao izvor Zemzema! O, Abdullah! Ustanite iz grobova svojih, i pogledajte u kakvom je stanju ovaj časni mladić!“ Ebu Talib je podjednako osjećao bol i tugu. Habibullahu, sallallahu alejhi ve sellem, iz mubarek očiju potekoše suze poput bisera i reče im: „Nemojte me nipošto zaboraviti. Sjetite se kakvu tugu ću osjećati u tuđini!“ Ove riječi sve prisutne natjeraše na suze. Taj prizor rastuži i meleke na nebu, pa rekoše: „Gospodaru naš! Ovo je Muhammed, alejhisselam, koga si izabrao među svim svojim stvorenjima i podario mu najveći ugled. Koja je mudrost u ovome?“ Allah, dželle šanuhu, im odgovori: „Da, on je moj miljenik. Ali vi ne možete dokučiti tajnu moje ljubavi. Ne možete pojmiti odnose među voljenima. Niko ne može razumjeti mudrost Mojih tajni!“ Kada je konačno karavana krenula, i odmakla se od Mekke, Mejsera postupi po naređenju i obuče Resulullahu lijepu odjeću. Pope ga na najljepšu devu i sam preuze njene uzde.

Učesnici ove karavane su vidjeli kako Resulullaha, alejhisselam, neprestano prati oblak koji mu pravi hlad i dva meleka u obliku ptice, koji se također nisu odvajali od njega tokom cijelog putovanja.³² Nakon što je rukama prešao preko nogu dviju deva, koje su zaostajale za karavanom zbog umora, one skočiše kao preporođene. Saputnici ga tad silno zavolješe i shvatiše da će on biti čovjek izuzetnoga ugleda. Kada stigoše do Basre, ponovo zakonačiše u blizini tamošnjeg manastira. Svećenik Behira, koji je prethodno uvidio mnoge znakove Muhammedovog, alejhisselam, poslanstva, bio je mrtav i na njegovo mjesto je došao drugi svećenik po imenu Nastura. Svećenik je posmatrao karavanu Kurejšija kako se spušta i približava manastiru. Zapazio je potom da je truhlo drvo ispod kojeg je sjeo jedan mladić u trenu ponovo ozelenilo, pa upita Mejseru: „Ko je onaj što sjedi ispod tog drveta?“ Mejsera mu reče: „Pripada plemenu Kurejš, narodu Harema.“ Svećenik će na to: „Ispod ovoga drveta niko nikada nije sjedio, osim Poslanika.“ Zatim upita: „Da li on ima malo crvenila u svojim očima?“

³² Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 41.

Mejsera mu reče: „Da, ima. I to crvenilo mu je stalno u očima.“ Nastura reče: „Tako mi Allaha, dželle šanuhu, koji je objavio Indžil Isau, alejhisselam, ovaj čovjek će biti posljednji Poslanik. Šta bih sve dao da dočekam vrijeme njegovog poslanstva.“

Dok je Muhammed, alejhisselam, prodavao hazreti Hatidžinu robu, pregovarao je sa jednim Jevrejom o cjeni a ovaj je prema njemu pokazao nepovjerenje. Zbog toga zatraži da se Resul-i ekrem zakune u kipove Lata i Uzzata, kako bi mu povjerovao. Muhammed, alejhisselam, mu reče: „Nikada se ne bih zakleo imenima tih kipova! Ja okrenem glavu na drugu stranu dok prolazim pored njih!“ Jevrej kod njega primijeti i druge znakove poslanstva, pa mu reče: „Istinu si rekao. Tako mi Allaha, ovaj čovjek će biti Poslanik! Naši učenjaci su ove njegove osobine opisali u mnogim knjigama.“

Mejsere je pomno pamtio sve što je vidio ili čuo o Poslaniku, te mu se divio sve više i više. Mejserino srce se polahko topilo pa je postao u potpunosti privržen Resulullahu. Služio ga je sa zadovoljstvom i poštovanjem, i najmanji povjereni mu zadatak izvršavao je pažljivo i draga srca.

Bereketom prisustva Poslanika, alejhisselam, sva roba je rasprodana, a zarada je bila ogromna. Karavana je potom krenula nazad. Kada su došli do mjesta Merruzzahran, Mejsera predloži Muhammedu, alejhisselam, da on saopšti radosne vijesti Mekkelijama. Poslanik, alejhisselam, to prihvati, odvoji se od karavane i brže potjera svoju devu prema Mekki.

Nefise binti Munije pripovijeda: „Približilo se vrijeme dolaska karavane. Hatidža je svaki dan sa slugama izlazila pred kuću iščekujući karavanu. Jednog dana sam i ja bila sa njom kada smo u daljini primjetili nekoga na devi. Iznad njega su letjela dva meleka u obliku ptice, a mubarek nur na njegovom čelu je sijao poput Mjeseca. Shvativši ko dolazi, hazreti Hatidža osjeti olakšanje, no za svaki slučaj upita: „Ko bi ovo mogao biti na ovako toplom danu?“ „Ovaj što ide liči na Muhammeda, alejhisselam“, odgovoriše joj sluge. Poslije je Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, došao do kuće naše majke Hatidže i ispričao joj šta se dešavalo. Vijesti koje je Resulullah donio jako su je obradovale.

Nakon nekog vremena i karavana pristize u Mekku. Mejsera majci Hatidži ispriča sve pojedinosti putovanja; o tome kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio prekriven sjenom, riječi svećenika Nasture, ubrzavanje umornih i slabih deva, i druge neobične događaje kojima je posvjedočio. O Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je sve najbolje. Hazreti Hatidža je to znala i ranije, ali su ove riječi još više učvrstile njeno uvjerenje. Mejseru je upozorila: „Nemoj nikome pričati o onome šta si vidio!“³³

Majka Hatidža je otišla do Varake bin Nevfela da bi se ponovo sa njim posavjetovala u vezi novih dešavanja. Varaka je saslušala sa velikim divljenjem pa reče: „O Hatidža, ako je istina to što si ispričala, Muhammed, alejhisselam, će zaista biti Poslanik ovog ummeta.“

³³Ibn Işhâk, *es-Sîre*, s, 59.

Poslanik, alejhisselam, je četiri puta išao na put radi trgovine; sa dvanaest godina je zajedno sa amidžom Ebu Talibom išao u Basru, sa sedamnaest godina sa amidžom Zubejrom u Jemen, sa dvadeset godina u Šam, a u dvadeset petoj godini je ponovo išao u Šam kako bi prodao robu hazreti Hatidže. Nije imao drugih dužih putovanja.

Vjenčanje sa Hatidžom

Majka hazreti Hatidža je, nakon što joj je Varaka bin Nevfel saopštio radosne vijesti, i nakon što se i sama uvjerala u Resulullahove brojne vrline, zaželjela da postane njegova supruga. Nefisa binti Munija je to predosjetila pa je otišla do Resul-i ekrema, i upitala ga: „O Muhammede! Zašto se ne ženiš?“ Poslanik reče: „Nemam dovoljno imetka koji je neophodan za vjenčanje.“ Nefisa reče: „O Muhammede! Ako želiš oženiti ženu koja posjeduje čednost, imovinu i ljepotu, spremna sam da ti pomognem.“ Resulullah je upita: „Ko je ta žena?“ a Nefisa mu reče: „Hatidža binti Huvejlid.“ Poslanik je upita: „Ko će posredovati u tome?“ a ona mu ponovo reče: „Ja ću to učiniti.“ Odmah je saopštila hazreti Hatidži radosnu vijest. Ona pozva rođake Amr bin Eseda i Varaku bin Nevfela i saopšti i njima svoje namjere. Nakon toga, posla vijest Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da dođe u posjetu zbog dogovora. Ebu Talib sa svojom braćom obavi neophodne pripreme, i krenuše zajedno sa Poslanikom.

Majka Hatidža je lijepo ukrasila kuću, sretna zbog dana koji je doživjela sav nakit je poklonila slugama a potom ih oslobodila. Poslanik u njenu kuću stiže zajedno sa svojim amidžama. Ebu Talib tom prilikom reče: „Hvala Stvoritelju, koji nas je stvorio od djece Ibrahima, alejhisselam, i potomaka Ismaila, alejhisselam, i učinio nas čuvarima Bejtullaha. Nama je povjerio to mubarek mjesto, Harem-i šerif, koje je sačuvala od svih zala, ljudima ga učinio kiblom i cijeloj vasioni mjestom obilaska. Sin moga brata Abudllaha, Muhammed, najbolji je među Kurejšijama. Istina je da nema mnogo imetka ali imetak nije mjerilo vrijednosti. Zato što je imetak poput sjene. Prelazi iz jedne ruke u drugu i tako stalno odlazi. Ugled moga bratića je svima poznat. On sada traži ruku Hatidže binti Huvejlida. Koliki vjenčani dar želite da joj se da? Kunem vam se da je Muhammed na velikom stepenu poštovanja!“ Varaka bin Nevfel je potvrdio istinitost ovih riječi, pa amidža majke Hatidže, Amr bin Esed reče: „Budite svjedoci da sam dozvolio da Hatidža binti Huvejlid bude žena Muhammeda, alejhisselam.“ Na taj način brak je bio zaključen. Prema jednoj predaji mehr je bio 400 miskala zlatnika, prema drugoj 500 dirhema a prema trećoj dvadeset deva.³⁴

Ebu Talib je zaklao devu u čast tog događaja i pripremio gozbu kakva do tad nije viđena. Vjenčanje je obavljeno i majka Hatidža je poklonila sve što je posjedovala Muhammedu, alejhisselam, uz riječi: „Svu svoju imovinu predajem tebi. I ja pripadam tebi i tebi sam zahvalna.“

³⁴Ibn Hišâm, *es-Sîre*, I, 43; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 9; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 231; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnijje*, s. 41.

Hazreti Hatidža je Muhammedu, alejhisselam, tokom braka uvijek služila na najljepši način i bila njegov najodaniji pomoćnik. Njihov brak je trajao 25 godina, sve do smrti hazreti Hatidže. Od toga, petnaest godina prije poslanstva i deset godina nakon što je postao Poslanik. Resulullah, alejhisselam, se nije ženio drugom ženom tokom njezina života. S njom je dobio šestero djece; dva sina i četiri kćerke. Imena djece su im: Kasim, Zejneb, Rukajja, Ummu Kulsum, Fatima i Abdullah (Tajjib ili Tahir). Imao je i sina Ibrahima sa Marijom koju je oženio za vrijeme poslanstva. Sa ostalim ženama nije imao djece. Zejneb je bila najstarija među ženskom djecom. Najmlađa kćerka Fatima je bila očeva miljenica. Rodila se trinaeste godine prije Hidžre. Muška djeca su preselila na Ahiret dok su bili još mali, a i sva ženska djeca osim Fatime, radijallahu anha, preselila su prije njega. I majka Fatima je preselila šest mjeseci poslije Resulullahovog preseljenja. Udala se za hazreti Aliju. Muhammedova, alejhisselam, loza se tako nastavila putem hazreti Fatiminih potomaka.³⁵

Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, se i poslije ženidbe majkom Hatidžom nastavio baviti trgovinom. Što bi zaradio, trošio bi na usluživanje gostiju, te pomaganje siročadima i siromasima.

Zejd bin Haris

Zejd bin Haris je jednom, dok je još bio dijete, otišao u posjetu rodbini zajedno sa majkom Su'dom. Tom prilikom su napadnuti od strane drugog plemena i Zejd je odveden u roblje. Dovedli su ga na Mekansku tržnicu poznatu kao Suk-i Ukaz i ponudili ga na prodaju. Hazreti Hatidžin bratić, Hakim bin Hizam, kupio je Zejda za 400 dirhema. Poklonio ga je svojoj tetki, hazreti Hatidži, koja ga je poslije poklonila Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Resulullah ga je odmah oslobodio, dok je još bio u braku sa hazreti Hatidžom. No i kada ga je oslobodio, Zejd bin Haris nije imao gdje otići, niti naći boljeg zaštitnika od Poslanika. Zbog toga je drage volje ostao sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem.

Zejd bin Haris, ni prije objavljivanja poslanstva Muhammedu, alejhisselam, nije se htio odvajati od Poslanika i volio ga je više nego svoje roditelje zbog njegovih lijepih osobina, u koje se osvjedočio, poput pravednosti, samilosti, ljubavi prema drugima, vedrine lica, plemenitosti, velikodušnosti, povjerljivosti, požrtvovnosti, pouzdanosti, strpljenja, nježnosti, brige za siromasiima, ljubavi i privrženosti prema djeci, ispravnosti, iskrenosti, blagosti, skromnosti, staloženosti, upućivanja ljudi na dobro, hrabrosti i drugih vidljivih i nevidljivih, znanih i neznanih vrlina, te zbog toga što je bio svjestan njegove nadmoći nad drugim ljudima i ugleda na osnovu nadimka El-Emin, što znači povjerljivi.

Roditelji nisu znali šta se desilo sa njihovim sinom. Otac Haris izgario je od tuge za sinom i neprestano je tragao za njim. Napomonjao bi

³⁵ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 59-61; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 82-85; 131-132; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 293-295.

uplakanih očiju rođake i prijatelje koji su često išli iz Jemena u druge zemlje, i molio ih da mu donesu bilo kakvu vijest o sinu Zejdu. Na kraju su neki od pripadnika plemena Beni Kelb, koji su došli u obilazak Ka'be, prepoznali Zejda. To se desilo prije objave Islama. Zejd im reče: „Znao sam da će porodica tugovati za mnom ali im prenesite da to ne čine, da sam zahvalan Gospodar u Njegovoj milosti i presretan kod onih u čijoj se blizini nalazim.“

Haris se strašno obradova pristiglim vijestima. Odmah uze brata Ka'ba, ponije veliku količinu novca i zaputi se ka Mekki. Približivši se Mekki saznao je za Resulullahovu kuću, došao do nje i rekao: „O vođo plemena Kurejš! O Abdul-Muttalibov unuču! O dijete Benu Hašima! Vi ste komšije Harem-i šerifa. Gostima ukazujete gostoprimstvo a robovima činite dobročinstvo i spašavate ih od ropstva. Kaži, koliko tražiš za svoga roba a moga sina, pa da ti odmah dam! Reci, šta god želiš, samo nemoj odbiti ovu moju molbu!“ Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, reče: „Najbolje je da zovnemo Zejda i obavijestimo ga o situaciji. Pustimo njega da odluči. Ako izrazi želju da ide sa vama, možete ga povesti bez ikakve naknade. Ako odabere da ostane, kunem se Allahom da ja ne napuštam nikoga ko izabere da bude sa mnom. Takav ostaje sa mnom.“

Haris i njegov brat su bili zadovoljni ovim Poslanikovim riječima pa mu rekoše: „Prema nama si se ponio pravedno i sa puno saosjećanja!“

Poslanik pozva Zejda i upita ga: „Poznajesh li ove ljude?“ Zejd reče: „Da, jedan mi je otac, a drugi amidža.“ Na to Poslanik reče: „Zejde, upoznao si me i uvjerio se na koji način sam se ophodio prema tebi. Oni su došli da te vode sa sobom. Imaš mogućnost da ostaneš sa mnom ili da ideš s njima. Učini kako god želiš!“ Otac i amidža su očekivali kako će njegov izbor pasti na njih, i već su se pripremali da ga povedu sa sobom. Tada Zejd reče: „Ja ne želim nikoga osim tebe. Ti si mi i otac i amidža. Želim da ostanem.“

Otac i amidža ostaše zapanjeni. Kada se otac malo pribra, počeo grditi Zejda: „Stidi se! Znači, ti više voliš ropstvo nego i oca i majku i amidžu i svoju slobodu. Zejd mu odgovori: „Oče, ja sam od njega doživio takvu ljubaznost i dobrotu, da nikada neću poželjeti da budem sa nekim drugim.“

Poslaniku je Zejd bio izuzetno drag. Uvjerivši se u njegovu privrženost i ljubav, odveo ga je kod Kabe-i muazzame, i tamo se obratio ljudima: „Budite svjedoci da je Zejd moj sin. On mene nasljeđuje a ja nasljeđujem njega.“ Kada su to vidjeli, Zejdov otac i amidža su promijenili mišljenje. Vratili su se kući zadovoljni. Plemeniti ashabi su poslije ovog slučaja Zejda zvali Zejd bin Muhammed (Muhammedov sin Zejd). Allah, dželle šanuhu, je kasnije u suri Ahzab, u 5. i 40. ajetu objavio: „Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije.“ i „Muhammed nije otac ni jednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik – a Allah sve dobro zna.“ Ashabi su nakon ovoga Zejda ponovo počeli zvati po imenu oca, odnosno Zejd, sin Harisov.³⁶

³⁶ Buhârî, “Tefsîr”, 2; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 487.

Presuda kod Ka'be

Kada je Poslanik imao trideset i pet godina, riješio je spor oko Ka'be. Kiša i poplave su tada oštetili zidove Ka'be. Pored toga izbio je i požar koji ju je skoro uništio pa ju je bilo neophodno renovirati. Zbog toga su Kurejšije porušili zidove Ka'be koje je postavio Ibrahim, alejhisselam, do temelja, te je potom ponovo sagradio. Povećali su njene zidove zaduživši za svaki dio Ka'be po jedno pleme. Predstavnici plemena se nakon završetka radova nisu mogli dogovoriti ko će vratiti kamen Hadžeru-l-esved na njegovo mjesto. Kako je svako pleme htjelo tu privilegiju za sebe, zbog časti koju ta dužnost sa sobom nosi, među njima je nastala velika svađa. Abdudarovi sinovi se zakleše: „Ako ovaj zadatak obavi neko osim nas, biće prolivena krv.“ Zbog ove svađe koja je trajala nekoliko dana, umalo je došlo do krvoprolića.

Tada su Abdul-Muttalibov daidža i još jedan ugledni čovjek, Huzejf bin Mugire, rekli: „O Kurejšije! Obzirom da se niste mogli dogovoriti oko ovoga, neka vam presudi prvi koji uđe na ova vrata“ i pokaza na vrata zvana Beni Šejbe, koja se nalaze pred Ka'bom. Svi se složišu sa ovim prijedlogom i sa nestrpljenjem počеше čekati prvoga koji će ući na vrata i odrediti kojem plemenu će pripasti ta velika čast. Konačno se na vratima pojavi Muhammed, alejhisselam, koga su zvali El-Emin - povjerljivi, čije su lijepo ponašanje i iskrenost svi uvažavali. Zajednički se složišu: „Ide El-Emin. Prihvatamo njegovu presudu.“

Nakon što su objasnili Poslaniku o čemu je riječ, Muhammed, alejhisselam, od njih zatraži jedan komad platna. Prostrije ga, stavi Hadžeru-l-esved na sredinu pa reče: „Neka po jedan iz svakog plemena uhvati za jedan kraj.“ Svi zajedno podigoše kamen i donesoše ga do Ka'be. Tada ga uze Resulullah i stavi na njegovo mjesto. Predstavnici svih plemena bijahu zadovoljni rješenjem ovoga slučaja te dovršišu zidanje Ka'be.³⁷

³⁷ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 83-105; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 192-198; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 145-147; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 298-305.

PRISEGA (POSLANSTVO) I POZIV

Kada je Resulullah imao trideset i sedam godina počeli su se javljivati glasovi koji su ga zvali imenom: „O Muhammede!“ Sa trideset i osam godina je opažao posebne svjetlosti. O svemu što mu se dešavalo, govorio je jedino hazreti Hatidži. Kada se približio dolazak poslanstva, jedan od vodećih pjesnika tog vremena, Kus bin Saide, na brdu Ukaz, sa svoje deve, recitovao je pred velikim brojem ljudi pjesmu u kojoj nagovijesti Resulullahov dolazak. Među onima koji su slušali taj govor bio je i Muhammed, alejhisselam. U jednom dijelu tog poznatog govora Kus bin Saide kaže sljedeće:

„O ljudi! Dođite, slušajte, čekajte i uzmite pouku! Ko god živi umrijet će, a kada umre u teško stanje dopast će, i šta bude biće!... Slušajte pomno i pažljivo! Na nebesima se pojavljuju znakovi, na zemlji će se nešto veliko desiti! Allahova istinita vjera će doći! I Njegov poslanik će se pojaviti. Njegov dolazak je veoma blizu. Njegova sjena se nadvila nad vašim glavama. Blago onima koji ga poslušaju i povjeruju, a teško onima koji to odbiju.“

U to vrijeme je Arabija bila daleko od života uspostavljenog na načelima vjere. Ljudi su se cijenili na osnovu njihovog bogatstva, snage i društvene moći. Snažniji su gazili slabije, ne smatrajući ih dostojnim života. I ono malo imetka što su siromasi imali, bilo bi im otimano, jer nije bilo nikoga ko bi mogao da to spriječi. U nedostatku strahopoštovanja koje daje vjera u Allaha, bili su daleko od svake vrste blagostanja. Bio je rasprostranjen svaki oblik nemoralna, čast i obraz su bacani pod noge, a alkohol, kocka i sve druge vrste poroka su prevazilazile svaku moguću mjeru tolerancije. Stalna ubistva, kojima se nije nazirao kraj, prostitucija i otimačina uništavali su sve pred sobom, a nebom su se prolamali jauči obespravljenih i ugnjetavanih siromaha. U moralnom smislu, dogodio se totalni krah, dok su se ljudi gušili u moru neznanja. Žene su prodavane kao obična roba, a ženska djeca su bez imalo milosti živa zakopavana u zemlju. Povrh svega, ti neljudi, koji su bili daleko od svakog dobra i milosti, smatrali su čašću da se klanjaju kumirima, koje su izrađivali vlastitim rukama i od kojih nisu imali nikakve koristi.

Još od Adema, alejhisselam, na Zemlji nije postojao takav nered, divljaštvo, nemoral, nevjerovanje i bijeda. Ljudi su se pretvarali u zvijeri. Svako je svakome bio neprijatelj, cijela zajednica je bila poput tempirane bombe. Bilo je neophodno da se u toj tami pojavi svjetlost koja će ljude izvesti iz mraka. Kada se to desi, nevjerovanje će biti zamijenjeno vjerovanjem, nepravda pravdom, neznanje znanjem, te će ljudi na taj način postići konačni spas.

Poslaniku su se, nakon svega, počeli ukazivati istiniti snovi. U hadisu i šerifu se navodi da je prvi vid Objave bio istiniti san. Ono što bi Poslanik, alejhisselam, vidio u snu, ubrzo bi se obistinilo. Takvo stanje je trajalo šest mjeseci. Kako se približavalo vrijeme Objave, učestalije se dešavalo i dozivanje „O Muhammede!“ Nakon tih dešavanja Resulullah je zavolio

samoću i često je odlazio do pećine Hira, gdje bi imao vremena za duboko razmišljanje. Povremeno bi obilazio Ka'bu i odlazio do kuće. Tu bi uzimao nešto hrane i ponovo se vraćao u pećinu Hira, nastavljajući sa razmišljanjem i ibadetom. Ponekad bi tamo ostajao danima. Tada bi mu hazreti Hatidža odnosila ili slala hranu.³⁸

Prva Objava

Kada je imao četrdeset godina, Poslanik je dane mjeseca ramazana, kao i obično, provodio u pećini Hira. Sedamnaeste noći ramazana, u ponedjeljak poslije ponoći, začuo je glas koji ga doziva imenom. Kada je podigao glavu da vidi odakle taj glas dolazi, ponovo je čuo isti glas i vidio jaku svjetlost. Potom je pred njega došao Džibril, alejhisselam, i naredio mu: „Uči, čitaj!“ Poslanik mu odgovori: „Ja ne znam čitati!“ Tada ga Džibril jako stisnu i ponovo mu naredi: „Uči, čitaj!“ Poslanik odgovori: „Ja ne znam čitati.“ Isto se ponovilo i treći put, nakon čega ga pusti i reče: „(O Muhammede!) Čitaj u ime Gospodara tvoga koji stvara. Stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru, koji čovjeka poučava onome što ne zna.“ To je bilo značenje prvih pet ajeta sure *Alek*.³⁹ Muhammed, alejhisselam, je učio ponavljajući za njim. Na taj način je došla prva Objava i rodilo se sunce koje je obasjalo cijelu vasionu.⁴⁰

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, se sa strašnom zebnjom i strahom krenuo spuštati iz pećine prema gradu. Kada je došao na sred brda, ponovo je začuo glas. Džibril, alejhisselam, mu reče: „Muhammede! Ti si Allahov resul, a ja sam Džibril“ nakon čega udari u zemlju. Na tom mjestu poteče voda, i on počeo uzimati abdest. Resulullah ga je pažljivo posmatrao. Kada je Džibril završio, zatraži od Resullullaha da ponovi za njim, na isti način kako je to i on uradio. Kad je i Resulullah, alejhisselam, uzeo abdest, klanjaše dva rekata namaza a Džibril im biješe imam. Potom mu Džibril reče: „Muhammede! Prenosim ti selam od tvoga Gospodara koji ti poručuje: „Ti si moj poslanik - džinima i ljudima. Pozovi ih u tevhid (vjeru u Jednog Boga).“ Nakon toga se i Džibril uputi ka nebu.

Poslanik, alejhisselam, je na putu do kuće čuo kako mu se svaki kamen i drvo obraćaju sa: „Es-selamu alejke ja Resulallah!“ Kada je došao kući reče: „Pokrijte me, pokrijte me!“ te se nastavi odmarati sve dok ga strah nije prošao. Potom ispriča sve svojoj supruzi, hazreti Hatidži; „Džibrila, alejhisselam, sam izgubio iz vida. No, ostala je u meni njegova veličanstvenost, snaga i strah. Bojim se da će mi ljudi reći da sam lud i da će o meni početi ružno govoriti.“ Hazreti Hatidža koja je čekala ove dane i bila spremna za njih reče: „Neka te Uzvišeni Allah sačuva! Gospodar svjetova će ti podariti dobro i ništa osim dobra! U Allahovo ime vjerujem da ćeš ti biti Poslanik ovoga ummeta. Ti voliš gosta. Istinoljubiv si i pravedan. Pomažeš

³⁸ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 233-240.

³⁹ el-Alak 96/1-5.

⁴⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 196.

nevoljnicima, čuvaš siročad, pomažeš onima kojima je pomoć potrebna. Uz to si i lijepe čudi. Vlasnik ovih osobina ne treba da se plaši.“

Potom ode do Varake bin Nevfela da ga pita o ovome. Kada je Varaka saslušao šta je Resulullah rekao, uzviknu: „Neka je sa srećom, ja Resulallah! Tako mi Uzvišenog Allaha, ti si posljednji Poslanik koga je nagovijestio Isa, alejhisselam. Melek kojega si vidio je Džibril, alejhisselam, koji je prije tebe došao i Musau, alejhisselam. Kamo sreće da sam mlad. Da doživim vrijeme kada te budu protjerali iz Mekke pa da ti pomognem. Uskoro ćeš dobiti naredbe o širenju Islama i borbi!“ Nakon toga poljubi Resulullahovu mubarek ruku. Ubrzo nakon toga preseli na ahiret.⁴¹

Dolazak naredbe Tebliga

Resulullahu je tako stigla prva objava, koja je zatim prekinuta i Poslanik je tri godine čekao do dolaska sljedeće Objave. U međuvremenu mu je dolazio melek Israfil koji ga je podučavao nekim stvarima. U vremenu kada je Resulullah bio nesretan, pojavljivao se Džibril, alejhisselam, otklanjajući mu tugu riječima: “O Allahov miljeniče! Ti si Allahov poslanik!“ Resulullah je rekao: “Bilo je vrijeme kada bi došlo do prekida vahja. Dok sam silazio sa brda Hira, iznenada sam čuo glas sa neba. Kada sam pogledao u zrak vidio sam Džibrila. Sjedio je na jednoj stolici koja je bila između neba i Zemlje. Obuzeo me je strah. Stigao sam kući i rekao da me pokriju nečim. Uzvišeni Allah mi je poslao Objavu. Poslao mi je prve ajete sure *Muddesir* u značenju: „O ti, pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti!“ Poslije toga se dolazak Objave više nije prekidao.“

Resulullah, alejhi efdalu-s-salavat, je počeo sa pozivanjem ljudi u Islam i objelodanjivanjem Allahovih, dželle šanuhu, naredbi i zabrana. Džibril, alejhisselam, bi ponekad dolazio u ljudskom liku a od ashaba je uzimao lik Dihje-i Kelbija. Nekada bi dostavljao objavu u Resulullahovo srce a da ga Poslanik, alejhisselam, nije vidio. Ponekad bi mu došao u snu a nekada sa strašnim zvukom. To je bio najteži način Resulullahovog primanja Objave. U tom stanju bi sa Resulullahovog lica i u najhladnijem danu kapao znoj sa čela, a ako bi bio na devi, ona je od težine padala na zemlju. I ashabi koji bi se nalazili pored njega bi osjećali težinu Vahja. Džibril, alejhisselam, mu je nekoliko puta dolazio u svome prirodnom obliku.

Uzvišeni Allah je dostavljao Objavu Resulullahu i direktnim putem, bez posredstva meleka ili zastora između njih. To se desilo u noći Miradža.

Sa prvom Objavom počinje i poslanstvo Muhammeda, Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem, koje je trajalo dvadeset i tri godine. Od toga trinaest godina je proveo u Mekki a deset u Medini.

⁴¹ İbn İshâk, *es-Sîre*, s. 140-142; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 239-240; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 129, 194-195; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnijje*, s. 48.

Muhammed, alejhisselam, je bio Ummij. To znači da nije čitao, pisao niti bio podučavan. Rodio se i odrastao u Mekki. Unatoč tome, donio je mnoge informacije koje su se nalazile u Tevratu i Indžilu, kao i znanja iz perioda Stare Grčke i Rima. Kako bi širio Islam, šeste godine po hidžri poslao je pisma: bizantijskom, perzijskom i abesinijskom vladaru, kao i drugim predvodnicima Arapa. Na njegove noge je došlo više od osamdeset stranih izaslanika. Ovo se opisuje u Kur'anu riječima: "Ti prije nje nijednu knjigu nisi čitao, a nisi je ni desnom rukom svojom pisao; inače, posumnjali bi oni što laži govore."⁴²

U hadis-i šerifu se kaže: "Ja sam ummij poslanik Muhammed... Poslije mene nema više poslanika."⁴³ U Kur'anu se na drugom mjestu kaže: "On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznanjuje."⁴⁴

Prvi muslimani

Prva osoba koja je po dolasku objave povjerovala Resulullahu jeste hazreti Hatidža. Prihvatila je Islam bez imalo razmišljanja, počašćena da bude prvi musliman. Resulullah je podučio hazreti Hatidžu da uzme abdest na način koji mu je pokazao Džibril. Potom su klanjali dva rekata a Muhammed, alejhisselam, je bio imam. Hazreti Hatidža je poštovala i izvršavala svaku Resulallahovu naredbu i svaku njegovu riječ na najljepši mogući način. Tako je kod Uzvišenog Allaha postigla visok stepen. Kada bi Resulullah bio tužan i kada bi ga nevjernici ismijavali, ona bi ga utješila. Rekla bi mu: "Ja Resulallah! Ništa se nemoj žalostiti! Na kraju će naša vjera pobijediti a mušrici će biti uništeni. Tvoj narod će te slijediti." Zbog ovakvog zauzimanja i pomaganja Resulullahu, alejhisselam, jednog dana je došao melek Džibril i rekao mu: "Ja Resulallah! Prenesi Hatidži selam od Uzvišenog Gospodara." Resulullah je obradova time i reče: „Hatidža! Upravo ti Džibril prenosi selam od Tvoga Gospodara!“⁴⁵

Resulullah je jedne prilike rekao: "Allah mi je naredio da obradujem Hatidžu sa kućom u Džennetu od bisera. Tamo neće biti bolesti, tuge niti glavobolje!"

Poslije hazreti Hatidže, prvi Resulullahov bliski prijatelj je bio hazreti Ebu Bekr, koji je dvadeset godina prije toga usnio san kako se sa neba pun Mjesec spustio na Kabu i razdijelio na mnogo zraka. Svaka od tih zraka otišla je u jednu od Mekanskih kuća, a zatim su se ponovo vratile i u jednom komadu zaputile ka nebu; hazreti Ebu Bekr je to gledao i odmah zatvorio kućna vrata, kao da je htio da mu ta svjetlost ostane u kući.

Nakon tog sna, hazreti Ebu Bekr je uzbuđen otrčao do židovskog učenjaka da ga upita za značenje onoga što je usnio. On mu reče: "To je

⁴² el-Ankebût 29/48.

⁴³ Hejsemî, *Medžmau 'z-Zevâid*, I, 205.

⁴⁴ en-Nedžm 53/3-4.

⁴⁵ Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 206; İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 241; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 416.

jedan od složenih snova koji se ne može protumačiti!“ No, taj san je i dalje nastavio okupirati Ebu Bekrovo razmišljanje. Odgovor židova ga nije zadovoljio. Kada je jednom prilikom išao na neko trgovačko putovanje, put ga odvede do sveštenika Behire. Zamoli ga za mišljenje vezano za san, a on ga upita: „Odakle si?“ Hazreti Ebu Bekr odgovori da pripada plemenu Kurejš. Tada mu Behira reče: „Tamo će se pojaviti jedan poslanik, i svjetlo upute će obasjati svaki ćošak Mekke. Ti ćeš za vrijeme svoga života biti njegov pomoćnik a poslije njegove smrti i njegov halifa. Hazreti Ebu Bekra je ovaj odgovor zapanjio. O ovom tumačenju nije nikome ništa govorio sve dok se nije pojavio Muhammed, alejhisselam, kao Poslanik.

Kada je Muhammed, alejhisselam, saopštio svoje poslanstvo, Ebu Bekr mu je odmah potrčao; „Poslanici imaju dokaze poslanstva. Koji je tvoj dokaz?“ Resulullah odgovori: „Ja sam Allahov poslanik. Poslan sam tebi kao i svim drugim Ademovim sinovima. Zato prihvati iman, kako bi postigao Allahovo zadovoljstvo i spasio se džehennemske vatre.“ Hazreti Ebu Bekr ga upita: „Koji dokaz imaš za to što govoriš?“ - “Dokaz je priča starca koju si čuo u Jemenu!“- odgovori Muhammed, alejhisselam.

Hazreti Ebu Bekr reče: “Ja sam u Jemenu vidio mnogo mladića i staraca.“ Resulullah mu odgovori: „To je starac koji ti je povjerio dvanaest bejtova i poslao ih meni!“, a nakon toga mu je izrecitirao tih dvanaest bejtova. Kada ga je Ebu Bekr upitao: “Ko te je obavijetio o ovome?“, on reče: “Obavijestio me je melek koji je dolazio ranijim poslanicima.“ Čim je to čuo zatraži od Resulullaha ruku da je uzme i izgovori: “Ešhedu en la ilahe ilallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu“, te tako primi Islam.⁴⁶

Vratio se kući kao musliman, sa radošću koju je osjećao po prvi put u svome životu. U jednom hadisu se kaže: „Kome god sam prenosio iman, namrštitio bi lice i gledao me sa oprezom. Jedino Ebu Bekr nije nimalo oklijevao kada je prihvatao Islam.“

Dok je Resulullah jednog dana klanjao namaz zajedno sa hazreti Hatidžom, vidio ih je hazreti Alija. Tada je imao deset ili dvanaest godina. Poslije namaza ih je upitao šta je to? Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: „Ovo je vjera Uzvišenog Allaha. Pozivam te u tu vjeru. Allah je jedan i nema druga. Pozivam te da vjeruješ u jednog Allaha koji nema sudruga niti ravnoga sebi...“ Hazreti Alija na to reče: „Prvo ću da se posavjetujem sa svojim ocem!“ Resulullah mu reče: „Ako ne prihvatiš Islam, nemoj nikome otkrivati ovu tajnu.“ Hazreti Alija dođe sljedećeg jutra sa molbom: Ja Resulallah! Poduči me Islamu!“ i tako postade musliman. Hazreti Alija je treći po redu koji je prihvatio Islam. Požrtvovanost i odanost koju je on pokazao prema Resulullahu bolja je od svakog drugog govora o njemu.⁴⁷

⁴⁶ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 120-121; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 249-250.

⁴⁷ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 118; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 245-247.

Zejd bin Haris je bio jedan od onih koji su prvi primili Islam. Četvrti je musliman poslije hazreti Hatidže, hazreti Ebu Bekra i hazreti Alije a prvi je musliman među oslobođenim robovima. Zajedno s njim na Islam je prešla i njegova supruga Ummu Ejmen.⁴⁸

Čim je hazreti Ebu Bekr prihvatio Islam, odmah je otišao do svojih dragih prijatelja. I njih je ubijedio da prihvate Islam. Prvi među njima su Osman bin Affan, Talha bin Ubejdullah, Zubejr bin Avvam, Abdurrahman bin Avf i Sa'd bin Ebi Vekkas. Ova grupa muslimana, koji su Islam primili poslije hazreti Hatidže, nazivaju se Sabikun-i Islam ili prvi muslimani.

Hazreti Osman ovako pripovijeda svoj prelazak na Islam: "Ja sam imao tetku koja je bila proricateljica sudbine. Jednog dana, kada sam je posjetio reče mi: „Bit će ti suđena jedna žena. No, ni ona prije tebe neće znati za muškarca, niti ćeš ti prije nje znati za ženu. Ona je lijepog izgleda, čestita i trebala bi biti kćerka poslanika.“ Ja sam ostao začuđen tetkinim riječima. „Došao je Poslanik i stigla mu je objava s neba“, reče ona. "Draga tetko!" rekoh "Takvu tajnu još niko nije čuo u gradu. Pojasni mi to!" – "Muhammedu bin Abdullahu je dato poslanstvo. Pozivaće ljude u vjeru. Za kratko vrijeme će se njegovom vjerom obasjati zemaljska kugla a neprijatelji će biti poraženi."

Ove tetkine riječi su na mene ostavile dubok trag pa me je obuzela briga. Bio sam jako dobar prijatelj sa hazreti Ebu Bekrom. Bili smo nerazdvojni. Odmah sam se sljedeći dan zaputio ka Ebu Bekru da bih o tome porazgovarao sa njim. Kada sam mu ispričao šta mi je tetka rekla, reče mi: "Ti si pametan čovjek Osmane! Kako nekoliko kamenčića koji ništa ne vide, niti utiču na bilo šta, mogu zaslužiti da budu obožavani." Ja mu odgovorih da je u pravu i da moja tetka govori istinu."

Nakon što je hazreti Ebu Bekr govorio hazreti Osmanu o Islamu, poslao ga je Muhammedu, alejhisselam, koji je Resulussekalejn, to jeste poslanik i ljudima i džinima. Resulullah je hazreti Osmanu rekao sljedeće: „Uzvišeni Allah te poziva u Džennet, o Osmane! Ti prihvati Njegov poziv. Ja sam poslan kao uputa svim ljudima!"

Hazreti Osman bi zadivljen Resulullahovim riječima, njegovom ljubaznošću i odnosom, te ushićeno reče: „Ešhedu en la ilahe ilallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu“ i postade musliman.

Resulullah je prve tri godine ljude u Islam pozivao u tajnosti. Ljudi su Islam prihvatili polahko, po jedan ili po dvojica. U tom vremenu je Islam prihvatilo tek tridesetak ljudi. Oni su činili ibadet u svojim kućama i napamet učili ajete koji su objavljeni Muhammedu, alejhisselam.

Poziv bližoj rodbini

Resulullah je počeo sa pozivanjem u Islam objavom sure Muddessir. Ovo pozivanje je vršio tajno, a nakon nekog vremena je objavljen ajet: „I

⁴⁸ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 247-248.

opominji rodbinu svoju najbližu!⁴⁹ Objavom ovoga ajeta, Resulullah posla hazreti Aliju da pozove njegovu rodbinu i sve ih okupi u Ebu Talibovoj kući. Ispred sebe je stavio tanjir hrane koji je bio dovoljan samo za jednu osobu, i jednu posudu mlijeka. Nakon što je sam počeo jesti sa Bismillom, pozva okupljenu rodbinu da se i oni počaste. Bilo ih je četrdeset. Postavljena hrana bi dovoljna svima pa im i preteče. Prisutni su nad ovom mu'džizom ostali u čudu. Resulullah se poslije jela pripremao da ih pozove u Islam, međutim, riječ uze njegov amidža Ebu Leheb: "Mi još nismo vidjeli čaroliju kao što je ova danas. Rođak nas je začarao nekom čarolijom. O sine moga brata! Nikada nisam sreo nekoga ko donosi toliko zla poput tebe."

Resulullah mu reče: "Ti si mi učinio zlo koje mi ne mogu učiniti ni pleme Kurejš niti sva arapska plemena zajedno." Zatim se razidoše a da niko od njih nije prihvatio Islam. Kratko nakon toga on ponovo pozva svoju rodbinu. Zadužio je hazreti Aliju da ih okupi kao i prošli put. Pred njih je postavljeno jelo, a nakon što su jeli Resulullah im se obrati: „Zahvala pripada jedino Allahu! Jedino od Njega tražim pomoć. Njega vjerujem i u Njega se uzdam. Prenosim vam da bez sumnje nema drugog Boga osim Allaha. On je jedan i nema druga niti ravnoga Sebi. Nipošto vas ne lažem već vam prenosim istinu. Pozivam vas u vjeru u Allaha Koji nema druga. Ja sam poslanik koga je On poslao vama i cijelome čovječanstvu. Tako mi Allaha, svi ćete pomrijeti kao što to činite kada zaspate i svi ćete biti ponovno oživljeni kao što to činite kada se probudite iz sna. Polagat ćete račune za sve što ste radili. Za dobra djela ćete biti nagrađeni a za zla kažnjeni. To znači da ćete vječno ostati u Džennetu ili ćete vječno biti u Džehennemu. Vi ste prvi ljudi za koje se bojim ahiretske kazne!“

Nakon što je Ebu Talib saslušao ove riječi, reče:

„Moj dragi bratiću! Ne znam da postoji nešto bolje od pomaganja tebi. Prihvatili smo tvoje savjete a tvoje riječi od srca pozdravljamo. Ovdje su okupljena djeca tvoga djeda Abdul-Muttaliba. Sigurno i ja spadam među njih i želim da ti udovoljim prije svih drugih. Obećavam ti da ću se zauzeti za tebe i neću posustati niti jednog trena u tome da budeš siguran i zaštićen. Ti nastavi sa onim što ti je naređeno. Ipak, znaj da mi moj nefis ne dozvoljava da promijenim svoju staru vjeru.“

Osim Ebu Džehla, ostala prisutna rodbina na lijep način govoriše sa Resulullahom. Ebu Džehel mu ovaj put počeo prijetiti: „O Abdul-Muttalibovi sinovi! Spriječite ga vi prije nego ga spriječi neko drugi. Ako prihvatite ono što je on danas rekao, bićete posramljeni. Ako ga budete štitili, svi ćete biti pobijeni!...“ Nasuprot Ebu Leheba, Resulullahova tetka reče: „Brate moj! Zar ti priliči ostaviti svoga bratića i njegovu vjeru bez pomoći? Tako mi Allaha, naši učenjaci tvrde da će iz Abdul-Muttalibovog potomstva doći poslanik. Ovo je taj poslanik!“

Na ove riječi Ebu Leheb nastavi sa uvredama na Resulullahov račun. Ebu Talib se naljuti na njega, te mu reče: „Strašljivče! Tako mi Allaha, dok

⁴⁹ eš-Šuara 26/214.

smo mi živi, štitićemo ga!“ Potom se okrenu Muhammedu, alejhisselam: „Reci nam kada budeš htio da pozoveš ljude svome Gospodaru, da se naoružamo i izađemo zajedno s tobom.“ Riječ ponovo uze Resul-i ekrem: „O Abdul-Muttalibovi sinovi! Tako mi Allaha, niko od Arapa nije donio ništa bolje niti na ovome svijetu niti na ahiretu od onoga sa čime sam ja vama došao (ove vjere). Pozivam vas da izgovorite dvije riječi koje su lahke na jeziku a teške na Mizanu na Sudnjem danu. To je da posvjedočite da nema drugog Boga osim Allaha i da sam ja Njegov rob i Njegov poslanik. Uzvišeni Allah mi je naredio da vam uputim ovaj poziv. Pa ko će od vas prihvatiti ovaj moj poziv i biti mi pomoćnik na tom putu?“ Svi su oborili glave i nisu progovarali ni riječi. Resulullah, alejhisselam, je ove riječi ponovio tri puta. Kad god bi to Poslanik rekao, hazreti Alija bi ustajao na noge. Kada je ponovio treći put, hazret Alija mu reče: „Ja Resulallah! Bez obzira što sam najmlađi među njima, ja ću ti pomoći.“ Na to je Poslanik, alejhisselam, uzeo hazreti Aliju za ruku a ostali su se razišli, čudeći se.

Allahov miljenik, Muhammed, alejhisselam, bio je jako tužan zbog ovakvog odnosa njegove rodbine. No, nastavio ih je pozivati u Istinsku vjeru bez posustajanja, kako bi ih spasio od džehennemske vatre.

Četvrte godine od prisege, objavljen je 94. ajet sure Hidžr: „Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje i mnogobožaca se okani!“ Resulullah je tada Mekkelije počeo javno pozivati u Islam. Jednog dana pope se na brežuljak Safa i reče: „O Kurejšije! Okupite se i poslušajte šta vam imam reći!“ Kada se oni okupiše, nastavi: „O narode moj! Jeste li ikada od mene čuli da lažem?“ Svi uglas odgovoriše: „Nismo!“ –“Uzvišeni Allah mi je podario poslanstvo i poslao me je vama kao poslanika.“ Nakon toga prouči im 158. ajet sure: A'raf: „Reci: „O ljudi, ja sam svima vama Allahov poslanik, Njegova vlast je na nebesima i na Zemlji; nema drugog Boga osim Njega, On život i smrt daje, i zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova, vjerovjesnika, koji ne zna da čita i piše, koji vjeruje u Allaha i riječi Njegove; njega slijedite - da biste na pravom putu bili!“ Među prisutnima bi i njegov amidža Ebu Leheb. On tada pobijesni i reče: „Moj bratić je skrenuo s pameti. Ne slušajte onoga koji se ne klanja našim kipovima i ne slijedi našu vjeru!“ Svi se razidoše a da pri tome niko od njih ne primi Islam. Okrenuli su glave od Resulullaha iako su znali da on uvijek govori istinu i da je najljepše čudi.

Resulullah se još jednom pope na brežuljak Safa, nakon Allahove naredbe: „Objasni im ono što ti je naređeno (naredbe i zabrane)⁵⁰ i jakim glasom povika: „O ljudi! Okupite se! Imam veoma važnu vijest da vam saopštim!“ Prisutni se brzo okupiše. Počeše da sa zebnjom iščekuju šta će im reći. Oni koji nisu došli poslali su svoje izaslanike da vide zašto se ljudi okupljaju. Neko od prisutnih reče: „O Muhammedu-l Emin! Zašto si nas ovdje pozvao? Šta imaš da nam saopštiš?“ On reče: „O Kurejšije! Ja sam u odnosu na vas poput onoga koji ugleda neprijatelja pa trči svojoj porodici da im to saopšti i uzvikuje; „Ja sabahah!“ (Opkoljeni smo od strane neprijatelja,

⁵⁰ Buhârî, “Tefsîr”, 4; Tirmizî, “Tefsîru’l-Kur’an”, 91.

došlo je vrijeme da odmah moramo krenuti u borbu!), plašeci se, pri tome, više za sigurnost svoje porodice nego za sebe. O Kurejšije! Da li biste mi povjerovali kada bih vam rekao da iza ove planine stoji vojska koja je krenula da vas napadne?“ Odgovoriše mu: „Da, vjerovali bismo ti! Ti si uvijek govorio samo istinu. Nikada te nismo zatekli u laži!...“

Nakon toga Resulullah pobroja imena svih prisutnih plemena govoreći: „O sinovi Hašimovi! O sinovi Abdu-l Menafovi! O sinovi Abdul-Muttalibovi!... Ja sam došao da vas obavijestim o žestokoj kazni koja će vas sigurno snaći. Uzvišeni Allah mi je naredio da najbližu rodbinu opomenem ahiretskom kaznom. Pozivam vas da prihvatite iman izgovarajući: La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh (Allah je jedan, nema Boga osim njega). I ja sam Njegov rob i Poslanik. Ako u to povjerujete, ući ćete u Džennet. Dok ne izgovorite La ilahe illallah, niti vam mogu pomoći na ovome svijetu, niti od mene možete imeti kakve koristi na ahiretu.“ Među prisutnima ponovo bijaše i Ebu Leheb koji reče: „Zar si nas zbog toga okupio?“ i baci jedan kamen prema Resulullahu. Ostali nisu reagovali poput njega. Nakon kratkog međusobnog razgovora se razidoše.⁵¹

Kada bi mi u desnu ruku dali Sunce...

Poslije ovog poziva Resulullah je o Islamu govorio svakome koga bi sreo. Saopštavao im je da se istinski spas može postići ukoliko se suprotstavi nefsu (prohtjevima), udalji od nasilja, nepravde i svake druge vrste zla i povjeruje u Uzvišenog Allaha. Oni koji su se pokoravali svojim prohtjevima, gazili slabije i pretjerivali u oholosti, redom su mu se suprotstavljali. Uvidjeli su da će svim tim njihovim porocima doći kraj, te su zanijekali Resulullahove, alejhisselam, riječi. Postali su neprijatelji i njemu i vjernicima.

Mušrici su ih isprva ismijavali a potom su odlučili pojačati pritisak i mučenja. Željeli su natjerati mu'mine da odustanu i ugase svjetlo Islama. Na njihovom čelu su bili; Ebu Džehl, Utbe, Šejbe, Ebu Leheb, Ukbe bin Ebi Mu'ajt, As bin Vail, Esved bin Muttalib, Esved bin Abdi Jagves, Velid bin Mugire...

Jednog dana Ebu Talibu dođoše Utbe, Šejbe i Ebu Džehl sa prijedlogom: „Ti si naš velikan. Uvijek smo te poštovali i priznavali. Sada tvoj bratić poziva u novu vjeru. Vrijeđa naše kipove i optužuje nas da smo kafiri. Posavjetuj ga. Odgovori ga od toga. Ako ne odustane, mi znamo kako da ga odgovorimo.“ Ebu Talib ih je smirio i o tome nije govorio Resulullahu, kako ga ne bi žalostio. Mušrici se, nakon nekog vremena, ponovo okupiše i dođoše Ebu Talibu; „Već smo ti došli i saopštili stanje. Nisi nas poslušao. On nastavlja sa ružnim govorom o našim kipovima. Više nemamo strpljenja. Sa obojicom vas ćemo se boriti do posljednje kapi krvi. Ili će on nestati iz Mekke, ili mi.“ Ebu Talib ih je pokušao umiriti ali oni ne odustaše.

⁵¹ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 188-191; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 133; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 38-41.

Ebu Talib nije želio da povrijedi Resulullaha, ali isto tako nije želio ni da među njegovim narodom izbiju sukobi. Otišao je Poslanku, alejhisselam, i rekao mu: „Muhammede! Cijeli narod se okupio u neprijateljstvu prema tebi, i došli su da se žale. Međurodbinski sukobi nisu dobri. Oni žele da za njih ne tvrdiš da su kafiri i da ih ne optužuješ da su na krivome putu.“ Na to Habib-i ekrem reče: „Amidža moj! Znaj da, kada bi mi u desnu ruku stavili Sunce a u lijevu Mjesec (šta god da mi obećaju) ja nikada neću odustati od ove vjere i njenog širenja i objavljivanja. Ili će Uzvišeni Allah ovu vjeru proširiti na cijeli dunjaluk, pa ću tako ispuniti svoju misiju, ili ću na tom putu dati svoj život!“ Tada je ustao na noge a mubarek oči su mu bile pune suza.

Ebu Talib uvidi da je rastužio Resulullaha, pa se pokaja zbog svojih riječi, zagrlj ga i reče: „Bratiću moj! Nastavi na svome putu i radi šta želiš. Dok sam ja živ, štitić ću te!“⁵²

Kada je deset vodećih mušrika shvatilo da, Resulullaha, Ebu Talib uzima pod svoju zaštitu, uzeše uza se i Umaru bin Velida i ponovo odoše do Ebu Taliba sa sljedećim prijedlogom: „O Ebu Talibe! Ti znaš da je Umare najljepši, najjači i najučtiviji mladić u Mekki! On je ujedno i dobar pjesnik. Uzmi ga sebi, neka ti pomaže u tvojim poslovima, a daj nam Muhammeda da ga ubijemo. Dajemo ti čovjeka za čovjeka. Šta još možeš poželjeti!“ Ove riječi razbijesniše Ebu Taliba pa im reče: „Prvo mi dajte svoje sinove da ih poubijam, pa ću ja vama dati svoga bratića.“ Oni shvatiše šta im se govori i prigovoriše: „Ali naša djeca ne govore ono što govori Muhammed...“ Ebu Talib im ponovo reče: „Kunem vam se da je moj bratić bolji od sve vaše djece. Vi tražite da ja hranim vašu djecu a da vam dam svoju dušu da ga ubijete! Čak ni deva ne voli i ne poželi nikoga osim svog mladunčeta. To što pričate je daleko od pameti. Sada ste prelili čašu. Ko god je neprijatelj mome Muhammedu, neprijatelj je i meni. Neka to znate, pa činite što god možete.“⁵³ Mušrici su nezadovoljni ustali i napustili kuću. Ebu Talib je odmah okupio Hašimove i Abdul-Muttalibove sinove, objasnio im u kakvoj se situaciji nalaze te ih ubijedio da pomognu Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. Odlučili su da slome ruke koje se dignu protiv Muhammeda, alejhisselam. Saglasili su se da, u vezi ovoga, budu jedinstveni protiv mušrika. Jedino Ebu Leheb nije pristao na to. Ebu Talib im reče: „O junaci! Sutra svi zadijte mačeve za pas i pođite sa mnom.“ Sljedećeg dana Ebu Talib ode do Resulullahove kuće i svi zajedno odoše do harem-i šerifa. Tu stadoše naspram mušrika, a Ebu Talib im se obrati riječima: „O Kurejšije! Čuo sam da ste odlučili da ubijete moga bratića. Zna li da ovi mladići iza mene imaju mačeve i da sa nestrpljenjem čekaju moj znak da krenu na vas? Kunem se da, ako ubijete Muhammeda, niko od vas neće ostati živ!...“ Potom počeo recitovati stihove koji hvale Muhammeda, alejhisselam. Prisutni mušrici, sa Ebu Džehlom na čelu, se razidoše.

⁵² İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 135.

⁵³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 134-135.

Muke, patnja i nasilje

Glavešine mušrika su sada vrijeđale Resulullaha, kada bi ga zatekli samoga, pa čak i fizički nasrtali na njega. Nisu ni ashabe štedjeli patnji. Jednog dana vođe Kurejšija su sjedile kod Ka'be. Počeli su pričati o Resul-i ekremu pa rekoše: „Nismo trpili nikoga kao što trpimo njega. Govori nam da smo bezbožnici, ocrnjuje naše bogove i ružno govori o našoj vjeri, razjedinjuje nas a mi ga i dalje trpimo.“ U tim trenucima Habib-i ekrem dođe da posjeti Ka'bu. Poljubi Hadžeru-l esved i poče tavaf oko Kabe. Kada je prolazio pored njih, mušrici ga izvrijeđaše na razne načine. Iako ga je to pogađalo, nije im uzvraćao, nastavio sa tavafom. Kada je treći put prolazio pored njih reče: „O Kurejšije! Slušajte me. Kunem se Allahom u čijoj je ruci moja duša, da sam obaviješten da će vas snaći propast...“ Mušrici se zalediše ne znajući šta da rade. Niko nije progovarao ni riječi osim Ebu Džehla, koji priđe Resulullahu i reče: „O Ebu l Kasime! Ti nisi stranac. Nemoj se obazirati na naše postupke već nastavi sa svojim ibadetom. Ti nisi tolika neznalica da slijediš nas.“ Nakon toga Muhammed, alejhisselam, ode sa tog mjesta.

Sljedećeg dana mušrici se okupiše na istom mjestu i ponovo počеше vrijeđati Resulullaha. U trenutku dolaska Resul-i ekrema, mušrici odmah napadoše na njega a najbezobzirniji među njima bi Ukbe bin Mu'ajt, koji Resulullaha uhvati za jaku i toliko je stegnu da Poslanik više nije mogao uzeti zraka. Kada Ebu Bekr prođe pored njih reče im: „Zar ćete ubiti nekoga ko govori: „Moj Bog je Allah.“ Donio vam je ajete od Gospodara svih svjetova...“ potom stade između njih. Mušrici tada ostaviše Poslanika a napadoše na Ebu Bekra. Utbe bin Rebia ga udari nekoliko puta obućom po licu, nakon čega ga obli krv. Bijaše u neprepoznatljivom stanju. Da pripadnici plemena Tejjim nisu uskočili da ih rastave, usmrtio bi ga. Prisutni sugrađani iz Ebu Bekrovog plemena, staviše ga u jedan čaršaf i odnesoše kući. Potom se vratiše do Ka'be i rekoše: „Ako Ebu Bekr umre, kunemo se da ćemo ubiti Utbu.“ Nakon toga se ponovo vratiše Ebu Bekru.

Hazreti Ebu Bekr nije mogao doći do svijesti dugo vremena iako su se i njegov otac i Beni Tejmije trudili da ga osvijeste. Probudio se tek pred večer. Čim je otvorio oči reče: „Gdje je Resulullah? I njega su napali i vrijeđali!“ Njegovoj majci Ummu-l Hajr rekoše: „Pitaj ga hoće li nešto da jede ili pije?“ Ebu Bekr niti je šta htio jesti niti piti. Kada se prisutni razidoše, majka ga upita šta će da pojede i popije. On otvori svoje mubarek oči i reče: „Gdje je Resulullah? Šta radi?“ Majka mu odgovori: „Kunem se Allahom da ne znam ništa o tvome prijatelju.“ Ebu Bekr joj reče: „Odi do Hattabove kćeri Ummu Džemil i pitaj je za Resulullaha!“

Ummu Džemil je bila hazreti Omerova sestra, koja je već primila Islam. Ummu-l hajr ode do nje i upita je: „Moj sin Ebu Bekr pita za Muhammeda, alejhisselam! U kakvom je stanju?“ Ummi Džemil: „Ja ne znam ništa ni o Muhammedu, alejhisselam, niti o Ebu Bekru. Hajmo zajedno za ih potražimo!“ Krenuše zajedno i stigoše do Ebu Bekra. Kada je Ummu Džemil vidjela Ebu Bekra u tako teškom stanju, ne uspjede suzdržati suze te

zaplaka: „Narod koji ti je to uradio je sigurno objijestan. Molim Allaha da im vrati za ono što su radili.“ Hazreti Ebu Bekr upita Ummi Džemil šta radi Resulullah i kako je. Ona ga upozori da je tu njegova majka i da će čuti ono što ona kaže. Na to joj hazreti Ebu Bekr reče: „Od nje nećeš imati nikakvu štetu i neće odati tvoju tajnu.“ Tada Ummi Džemil reče: „Živ je i dobro je.“ Kada je Ebu Bekr upita gdje se sada nalazi ona reče; „U kući Erkama.“ – „Tako mi Allaha, niti ću šta jesti niti piti dok ne vidim Resulullaha“, reče hazreti Ebu Bekr. Majka ga tada utješi: „Sačekaj dok svi ne utonu u san.“ Kada su ostali pospali, Ebu Bekr se polahko izvuče iz postelje i naslanjajući se na majku i Ummi Džemil dođe do Resulullaha. Zagrlji ga i poljubi. Zagrlji i ostalu braću muslimane. Resulullaha duboko rastuži kada vidje Ebu Bekra u takvom stanju. Hazreti Ebu Bekr mu reče: „Neka su ti moji roditelji kurban, ja Resulallah! Ništa mi nije žao, osim što me je onaj grubijan tako istukao da mi je lice neprepoznatljivo. Pored mene je moja majka Selma. Molim te da za nju učiniš dovu. Možda je Uzvišeni Allah, tvojim hurmetom, spasi džehennemske vatre. Na to je Resulallah učinio dovu Uzvišenom Allahu da uputi Selmu. Njegova dova je primljena tako da je i Ummu-l hajr prihvatila Islam i bila počašćena da bude jedna od prvih muslimanki.

Resulallahova, alejhisselam, kuća je bila između kuća dvojice objiesnih mušrika, Ebu Leheba i Ukbe bin Mu'ajta. Oni su se trudili da iskoriste svaku priliku da napakoste Poslaniku, alejhisselam. Čak bi po noći unutrice životinjskih leševa ostavljali pred Resulallahovim kućnim pragom. Njegov amidža Ebu Leheb se nije zadovoljavao time već bi iz kuće njegova susjeda Adija bacao kamenje na njega. Ni njegova žena Ummu Džemil nije bila ništa bolja od njega pa bi bacala trnje na put kojim bi Resulallah prolazio, kako bi nagazio na njega svojim mubarek nogama. Jednog dana, kada je Ebu Džehl donio izmet pred Poslanikova vrata, ugledao ga je hazreti Hamza. Potrčao je i istresao na glavu Ebu Leheba svu prljavštinu koju je donio.

Zbog uznemiravanja koje su priređivali Poslaniku, alejhisselam, u vezi Ebu Leheba i njegove žene objavljena je sura Leheb: „Neka propadne Ebu Leheb, i propao je...!“

Kada je Ummi Džemil čula da je objavljena sura o njima, ode da potraži Resulullaha, alejhisselam. Rekoše joj da je kod Ka'be, uze u ruku veliki kamen i zaputi se tamo. Resulallah je u tim trenucima bio u društvu Ebu Bekra, koji ugleda kamen u njenoj ruci pa reče: „Ja Resulallah! Dolazi Ummi Džemil. Ona je izuzetno zla žena i bojim se da ti ne naudi. Kada bi se ti htio pomjeriti negdje u prikrajak, da ti ne naudi!“ Resulallah mu odgovori: „Ona mene ne vidi!“ Ummi Džemil stade pred Ebu Bekra i reče mu: „Brzo mi reci gdje ti je prijatelj! Čula sam da je ocrnio mene i moga muža. Ako je on pjesnik i ja i moj muž smo pjesnici. Zato mu ja sada odgovaram. Mi mu se suprostavljamo, ne priznajemo njegovo poslanstvo i ne sviđa nam se njegova vjera. Kunem se, da ga vidim, gađala bih ga ovim kamenom u glavu...“ Hazreti Ebu Bekr joj reče: „Moj prijatelj nije pjesnik i nije vas ocrnio.“ Tada Ummi Džemil ode a hazreti Ebu Bekr se okrenu Resulullahu: „Ja Resulallah!

Zar te nije vidjela?“ –“Nije me vidjela. Allah je njene oči učinio takvim da me više ne može vidjeti“, reče Muhammed, alejhisselam.⁵⁴

Resulullahove dvije kćeri su bile zaručene za dvojicu sinova Ebu Leheba: hazreti Ummi Kulsum za Utejbu, a hazreti Rukajja za drugog sina Utbu. Kada je objavljena sura Leheb, Džehennemlija Ebu Leheb, kao i ostali prvaci Mekke rekoše Utbi i Utejbi: „Vi ste uzeli njegove kćeri i time ga rasteretili. Razvedite se od njih, neka mu bude još teže. Zauzvrat recite koju kćer Kurejšija želite. Oni na to pristadoše i razvedoše se od njih. Utejbe je otišao i dalje, pa se pojavio pred Resulullahom, alejhisselam, i rekao mu: „O Muhammede! Ja ne priznajem ni tebe ni tvoju vjeru. Puštam tvoju kćer. Od sada niti ti mene poznaješ niti ja tebe! Nemoj mi dolaziti a neću ni ja dolaziti tebi!“ Potom napade na hazreti Poslanika i povuče ga za jaku. Podera mu košulju i izvrijeđa ga. Na to Muhammed, alejhisselam, učini dovu: „Ja Rabbi! Pošalji mu jednog od tvojih čudovišta!“ Kada Utejbe ispriča Ebu Lehebu šta se desilo, on reče: „Bojim se da Muhammedova kletva ne stigne Utejbu.“

Nakon nekoliko dana Ebu Leheb posla sina Utejbu na put za Šam. Karavana zastade u mjestu zvanom Zerka kako bi tu zanoćila a jedan lav se odmah počeo vrzmati oko njih. Čim je to Utejbe vidio reče: „Teško meni! Kunem se da je Muhammedova kletva primljena! Ovaj lav će me živog pojesti. On je moj ubica bez obzira što je sada u Mekki!“ Lav se malo zatim izgubi. Utejbu ostali putnici staviše da spava na visokom mjestu radi sigurnosti. Lav ponovo dođe po noći. Pomirisa sve članove karavane i dođe do Utejbe. Odmah skoči na njega i raspори mu stomak. Uhvati ga za glavu svojim ostrim zubima i skonča njegov život na strašan način. Dok je izdisao, Utejbe reče: „Zar vam nisam rekao da Muhammed uvijek govori istinu?“ Tako umrije vrišteći i zapomagajući. Kada Ebu Leheb ču kako mu je sin skončao, reče: „Zar vam nisam rekao da se plašim Muhammedove dove za njega“, te počeo plakati.⁵⁵

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je nastavio pozivati ljude ka vječnoj sreći i vjerovanju u Allahovu jednoću i trudio se da ih izbavi iz džehennemske vatre. Mušrici su nastavljali sa obožavanjem kipova govoreći: „Ovo je vjera naših očeva!“ Poslanik, alejhisselam, ih je pozivao na častan život i postizanje najvećih stepena koje čovjek može doseći, no oni su i dalje ustrajavali u svome inatu. Ebu Leheb je bio na čelu tlačitelja i mrzitelja muslimana. Stalno je pratio Resulullaha i odgovorao ljude od njegovog poziva, pokušavao je da unese sumnju i smutnju među njih. Resul-i ekrem je na mjestima gdje su se ljudi okupljali govorio: „O ljudi! Izgovorite La ilahe illallah i budite spašeni!“, a on bi odmah išao za njim i govorio: „O ljudi! Ovo je moj bratić. Nipošto ga ne slušajte i držite se dalje od njega!“

Muhammed, alejhisselam, je jednoga dana obavljao namaz kod Ka'be-i šerifa kada mu dođe grupa od sedam mušrika; Ebu Džehl, Šejbe ibn

⁵⁴ İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, LXVII, 173; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, VII, 53.

⁵⁵ İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, XXXVIII, 301.

Rebia, Utbe bin Rebia, Ukbe bin Ebi Mu'ajt i drugi, koji sjedoše blizu Resulullaha. Ebu Džehl u blizini ugleda unutricu deve koja je žrtvovana dan ranije, pa upita prisutne: „Ko će od vas uzeti ovu unutricu i staviti je između Muhammedovih ramena kada on bude na sedždi?“ Najgori među njima, najnepravedniji i najpokvareniji, Ukbe bin Ebi Mu'ajt, reče: „Ja ću to uraditi.“ Ustade i svu prljavštinu iz unutrice deve stavi na Resulullahova ramena, dok je on bio na sedždi. Mušrici se nad tim prizorom počеше glasno smijati. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, produži sa sedždom, držeći i dalje svoju glavu na sedždi. To vidje ashab Abdullah bin Mes'ud koji slučaj prenosi sljedećim riječima: „Kada sam vidio Resulullaha u takvom stanju, krv mi je udarila u glavu. No, nisam imao pleme koje bi me moglo štititi od mušrika. Bio sam slabašan, bez igdje ikoga. U tim trenucima nisam smogao snage čak ni da govorim. Stajao sam na nogama i čekaao, posmatrajući Resulullaha, gotovo uplakan. Da sam imao nekoga ko bi me mogao štititi od mušrika, skinuo bi je sa Resulullahovih ramena. Dok sam ja čekaao, obavijestili su o tome njegovu kćerku hazreti Fatimu. Fatima je tada bila još mala ali odmah dotrča i skide tu prljavštinu sa njegovih ramena. Kada je Resulullah završio sa namazom, prouči tri puta sljedeću dovu, kao da se ništa nije desilo: „Allahu moj! Ovu grupu Kurejšija ostavljam Tebi! Allahu! Ebu Džehla Amra bin Hišama ostavljam Tebi! Allahu! Ukbe bin Rebiu ostavljam Tebi! Allahu! Šujbe bin Rebiu ostavljam tebi! Allahu! Ukbe bin Mu'ajta ostavljam Tebi! Allahu! Umejje bin Halefa ostavljam Tebi! Allahu! Velida bin Utbu ostavljam Tebi! Allahu! Umare bin Velida ostavljam Tebi!“ Kada su mušrici čuli ovu kletvu, prestali su se smijati i obuzeo ih je strah. Vjerovali su da se dova koja je upućena kod Bejtullaha prima. Resulullah, alejhisselam, se okrenu Ebu Džehlu: „Tako mi Allaha, ili ćeš se okaniti ovoga ili će te zadesiti strašna nesreća!“ Svi koje je Poslanik, alejhisselam, pobrojao su ubijeni u bici na Bedru i njihova usmrđjela tijela su bačena u jedan jarak.“

Jednog dana Ebu Džehl reče mušricima koji su bili okupljeni oko Bejtullaha: „O Kurejšije! I sami vidite da Muhammed ne odustaje od ponižavanja naših kipova i ugonjenja nas i naše vjere u laž. Kunem se, pred vama, da ću sutra donijeti ogroman kamen i kada na sedždi bude obavljao namaz, baciti ga njemu na glavu. Nakon toga, ako želite, zaštitite me od Abdul-Muttaliba, a ako ne želite, nemojte! Nakon što ga ubijem, neka sa mene njegova rodbina čini šta želi...!“ Prisutni mušrici rekoše: „Kunemo se da ćemo te štititi i da te nikome nećemo prepustiti. Tvoje je samo da ga ubiješ!“

Ujutro je Ebu Džehl došao do Ka'be sa ogromnim kamenom u ruci. Sjede kod mušrika i poče čekati. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kao i uvijek, dođe i poče obavljati namaz. Ebu Džehl ponese kamen i pođe prema Resul-i ekremu da mu naudi. Svi mušrici su uzbuđeno posmatrali šta će se desiti. Kada se Ebu Džehl približio Resulullahu, počeo je da drhti. Kamen mu ispade iz ruku i pretvori se u prah. On se prestraši i vrati odakle je i došao. Mušrici izbezumljeni priđoše Ebu Džehlu i upitaše ga: „O Amre bin Hišam! Šta se desilo?“ On im odgovori: „Kada sam podigao kamen da bacim na

njega, preda mnom se pojavi ogromna deva. Kunem se da u životu nisam vidio tako veliku devu, da ima tako oštre zube i da je tako razuzdana. Da sam se još malo približio sigurno bi me ubila!“

Ebu Džehl ponovo jednog dana okupi mušrike i upita ih: „Da li Abdullahov jetim ovdje obavlja namaz i spušta čelo na sedždu?“, -“Da“, rekoše oni. Ebu Džehl, koji je i očekivao ovakav odgovor, reče: „Ako ga vidim, nagazit ću mu glavu nogama!“ Resulullah jednoga dana stade na namaz kod Kabe, kada dođe Ebu Džehl i njegovi prijatelji. On odmah krenu prema Resulullahu. Pošto mu priđe jako blizu, počeo brisati znoj sa lica i brzo počeo trčati u suprotnom pravcu. Mušrici ga upitaše šta mu je bilo, a on reče: „Između nas se pojavila rupa ispunjena vatrom. Kad sam vidio da nešto ide prema meni, uplaših se i počeh bježati.“

Nekoliko mušrika, među kojima Velid bin Mugire, Ebu Džehl, Amr bin Hišam, Esved bin Muttalib, Umejje bin Halef, Esved bin Abdijegas, As bin Vail i Haris bin Kajs, bi ismijavali Resulullahu, kad god bi ga vidjeli: „I ovaj misli da je poslanik i da mu dolazi Džibril!“ Jednog dana kada su ga oni tako ismijavali, dođe mu Džibril, alejhisselam, i donese mu nekoliko ajeta iz Kur'an-i Kerima: “Poslanicama su se i prije tebe rugali, pa je one koji su im se rugali stiglo baš ono čemu su se rugali.“⁵⁶ - „Mi ćemo te osloboditi onih koji se rugaju, koji pored Allah drugog boga uzimaju; i znaće oni! Mi dobro znamo da ti je teško u duši zbog onoga što oni govore!“⁵⁷

Dok je Resul-i ekrem jednog dana činio tavaf oko Kabe, dođe mu Džibril-i Emin i reče: “Meni je naređeno da se pobrinem za njih!“ Nedugo nakon toga pored njih prođe Velid bin Mugire. Džibril, alejhisselam, ga upita: “Kakav je ovaj što prolazi?“ Resulullah mu reče: “On je jedan od najgorih Allahovih robova!“ Džibril, alejhisselam, pokaza prema Velidovoj nozi i reče: “Njegov slučaj je riješen.“ Nedugo zatim prođe As bin Vail. Kada i za njega upita i dobi isti odgovor, pokaza prema njegovom stomaku i reče: “I on je svoje dobio!“ Kada je prošao Esved bin Muttalib pokaza na njegovu oko a Abdijegusu pokaza na njegovu glavu. Potom prođe Haris bin Kajs, a Džibril pokaza i na njegovu glavu te reče: “Ja Muhammed! Uzvišeni Allah te je spasio njihova zla. Uskoro će svakoga od njih zadesiti nedaća.“

As bin Vail je uskoro nagazio na trn. Koliko god da su ga liječili, ništa mu nije pomoglo da ozdravi. Napokon mu je noga natekla poput devinog vrata i umro je uzvikujući: „Muhammedov Bog me je ubio!“ Esved bin Muttalib je oslijepio. Džibril, alejhisselam, je njegovom glavom udario u drvo i smrskao je. Dok je Esved bin Abdijegus bio na mjestu Bad-i Semum, tijelo mu je poplavilo. Kada je došao kući nisu ga prepoznali, te su ga otjerali. Umro je udarajući glavom o zid ispred kućnog ulaza, zbog izbezumljenosti. Haris bin Kajs je pojeo slanu ribu nakon čega mu je temperatura tijela u trenu skočila. Koliko god da je pio vode, to nije bilo dovoljno, pa je na kraju umro. Velidu bin Mugiri se u nogu zario komad

⁵⁶ el-En'am 6/10.

⁵⁷ el-Hidžr 15/95-97.

željeza. Umro je od krvarenja uzvikujući: „Ubio me je Muhammedov Allah!“ Na taj način je svaki od njih kažnjen po zasluži. Osim toga, ajetom je objavljeno da će mušrici vječno boraviti u Džehennemu.

Resul-i ekrem je jednog dana sreo Ebu l Asa. Nakon što je Resulullah otišao, Hakem ga je ismijavao iza leđa, poigravajući se licem i ustima. Resulullah je to svojom nadnaravnošću vidio i zamolio Allaha da ostane takav. Istog trena, tijelo mu je obuzela drhtavica i ostao je u tom stanju do kraja života.

Patnje ashab-i kirama

Mušrici nisu ezijetili samo Resulullahu, alejhisselam. I njegovi plemeniti ashabi su maltretirani. Među njima su posebno birali siromašne, koji nisu imali zaštite mučivši ih na svirep način. Jedan od njih je bio Bilal-i Habeši. Hazreti Bilal je bio rob mušrika po imenu Umejje bin Halef a Islam je primio posredstvom hazreti Ebu Bekra. Umejje je od dvanaest robova koliko ih je posjedovao, najviše volio Bilala te ga je postavio za čuvara hrama. Kada je hazreti Bilal postao musliman, poobarao je sve kipove koji su se nalazili u hramu. Čim je Umejje saznao za to, obuzeo ga je strašan bijes. Odmah ga je pozvao sebi: „Je li istina da si postao musliman i da padaš na tle pred Muhammedovim Bogom?“ Hazreti Bilal mu odgovori: “Da! Klanjam se Uzvišenom Allahu!” Čim je to Bilal izgovorio, Umejje je počeo sa mučenjima. Zavezao bi ga za zemlju tačno u podne, kada sunce najžešće grije, i na njegovo golo tijelo stavljao vrelo kamenje. Nakon što bi stavio kamenje, rekao bi mu: “Odustani od Islama!... Prihvati Lata i Uzza-a za svoje bogove!” No, hazreti Bilal je hrabro izgovarao: “Nema Boga osim Allaha! Nema Boga osim Allaha!”

Ta Bilalova ustrajnost još više razbijesni Umejja te stade vući njegovo tijelo po trnju. Hazreti Bilal se ponovo nije obazirao na krv koja je tekla sa svih strana njegova tijela već je govorio: “Allahu! Ja sam zadovoljan s onim što mi Ti daš!”

Hazreti Bilal je svoje stanje opisao ovako: “Umejje bi me mučio i danju i noću. Jednog vrelog dana me je, po običaju, ponovo počeo mučiti. Govorio je: 'Pokori se našim kipovima! Zaniječi Muhammedovog Allaha!' Ja sam mu samo odgovarao riječima: Nema Boga osim Allaha! Tog dana stavi na mene ogroman kamen. U istom trenu sam izgubio svijest. Kada sam došao sebi vidio sam da kamenja više nema, a da je sunce zaklonio jedan oblak. Tada se zahvalih Allahu i rekoh: O Bilale! Kako je lijepo sve što je od Allaha!”

Umejje bin Halef ponovo jednog dana krenu da muči hazreti Bilala. Svukao je sa njega sve osim veša i položio ga na vreli pustinjski pijesak stavivši ponovo na njega vrelo kamenje. Okupili su se i drugi mušrici i uz uvrede počeli da mu prijete: “Ako se ne odrekneš Islama, ubit ćemo te!” Hazreti Bilal je na ove neizdržive patnje odgovarao samo: “Allah je jedan!” U tim trenucima prođe Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. Rastuži se

kada vidje u kakvom je stanju hazreti Bilal i reče: “Spasit će te izgovaranje Allahovog, dželle šanuhu, imena!”

Kada se vratio kući, ubrzo mu dođe hazreti Ebu Bekr. Resulullah mu ispriča šta se dešava sa Bilalom i reče da je zbog toga žalostan. Hazreti Ebu Bekr smjesta ode do mušrika i reče im: “Šta ćete dobiti time što ovako postupate s njim? Prodajte ga meni!” – “Ne bismo ti ga prodali ni za ogromno blago! Jedino bismo ga zamijenili za tvoga roba Amira!”, odgovoriše oni. Amir je radio za Ebu Bekra i donosio mu velike novce. Pored ličnog imetka imao je deset hiljada zlatnika. Bio je pomoćnik hazreti Ebu Bekra i vodio je sve njegove poslove. No, bio je kafir i bio je uporan u tome. Hazreti Ebu Bekr reče: “Dajem vam Amira sa svim njegovim novcem u zamjenu za Bilala!” Umejje bin Halef i ostali mušrici se obradovaše i rekoše: “Prevarili smo Ebu Bekra!”

Hazreti Ebu Bekr odmah podiže kamenje sa hazreti Bilala i pomože mu da ustane. Zbog svih mučenja kojima je bio podvrgnut, Bilal je izgledao oslabljelo. Hazreti Ebu Bekr ga uze ze ruku i odvede direktno Resulallahu! “Ja Resulallah! U ime Allaha, danas oslobađam Bilala!” Resulallah se silno obradova i učini brojne dove za Ebu Bekra. U tim trenucima Džibril, alejhisselam, donese 17. i 18. ajet sure Lejl, u kojem je Uzvišeni Allah obradovao Ebu Bekra i udaljio Džehennem od njega: “A od nje će daleko biti onaj koji se bude Allaha bojavao, onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio.”

Jedan od ashaba, koji je mučen da bi se odrekli din-i islama je i Habbab bin Eret. I on je bio sam, bez igdje ikoga i bio je rob mušrikinje po imenu Ummul Emmar. Pošto nije imao porodice koja bi ga štitila, mušrici bi se okupili, skinuli sa njega odjeću a zatim po njegovom tijelu vukli trnje. Ponekad bi na njegovo golo tijelo stavljali vrelo željezo i ostavljali da u tom stanju bude na vrelom suncu. Pritiskali bi na njegovo tijelo veliko kamenje govoreći mu: „Odustani od te vjere! Pokori se Latu i Uzzau!” I Habbab je bio ustrajan u svojoj vjeri pa je govorio: “La ilahe illallah Muhammedun resulallah!”

Mušrici se jednog dana okupiše i zapališe vatru na trgu. Skinuše odjeću sa hazreti Habbaba i staviše na vatru. Imao je izbor ili da odustane od svoje vjere ili da bude spaljen. Hazreti Habbab, stavljen prsima prema vatri prouči dovu: „Allahu! Ti poznaješ moje stanje i vidiš šta mi se dešava. Ojačaj iman u mome srcu i podari mi veliko strpljenje.” Jedan od mušrika tada stade svojom nogom na hazreti Habbabova leđa, no nisu znali da Uzvišeni Allah čuva svoje iskrene robove.

Kada su hazreti Habbaba upitali o tom događaju, on pokaza opekotine na prsima i reče: Zapalili su vatru i potom me stavili na nju. Ipak, tu vatru je ugasilo moje tijelo.”

Dok su se izivljavali nad hazreti Habbabom, njegova vlasnica Ummu Emmara bi stavljala željezo u vatru a zatim njime pritiskala hazreti Habbabovu glavu kako bi ga natjerala da odustane od svoga ubjeđenja. On je odolijevao svim ovim iskušenjima i mučenjima radi svoje vjere i nije

popustio pred njihovom torturom. Jednog dana hazreti Habbab izađe pred Resulullaha i reče mu: “Ja Resulallah! Mušrici me bacaju na vatru gdje god stignu. U kući me vlasnica muči prislanjajući na moju glavu vrelo željezo. Molim te da učiniš dovu za mene!” Potom mu pokaza opekotine na prsima i glavi. Rasulullahu bi žao zbog stanja u kome je hazreti Habbab bio i muka koje je radi din-i imana morao podnositi, pa uputi dovu Gospodaru: “Ja Allah! Pomozi Habbahu!” Uzvišeni Allah istoga trena primi Poslanikovu dovu i Ummi Emmara odjednom osjeti nesnosne bolove u glavi. Jecala bi po cijelu noć od strašnih bolova koji su je snašli. Kao lijek joj preporučise da na glavu prisloni željezo od vatre. Na koncu pozva hazreti Habbaba i naredi da to on učini... Tako hazreti Habbabu bi suđeno da svojoj vlasnici uzvratu za sva njena mučenja...

U prvim danima širenja Islama mušrici nisu mnogo obraćali pažnju na Habbaba bin Ereta. Kada su uvidjeli da se svakim danom povećava broj muslimana, morali su ozbiljnije pristupiti odnosu spram muslimana. Tako su hazreti Habbaba mučili na razne načine i stalno ga stavljali na sve gore muke...

Hazreti Habbab je, bez obzira na sve, ostao postojan u svojoj vjeri i nije odstupio od nje niti za pedalj. No, patnje kroz koje je prolazio su u jednom trenutku postale nesnosne, pa je zamolio Resulullaha da spasi muslimane muka na koje su stavljeni. Resulallah mu odgovori držeći svoju mubarek ruku na njegovim leđima: „Među pripadnicima ummeta prije vas, bili su takvi ljudi da im je željeznim grabljama derana koža i meso, a oni opet nisu odustajali od svoje vjere. Neki su rezani testerama pa se ipak nisu pokolebali. Uzvišeni Allah će sigurno ovu misiju upotpuniti. Islam će učiniti iznad svih drugih vjera. Doći će tako vrijeme, da se osoba koja sama krene na konju od Šama do Hadramevta neće bojati nikoga osim Allaha, a za svoje ovce se neće bojati nikoga osim vukova da ih ne pojedu. A vi požurujete...”

Hazreti Abbas je držao ogromno blago kod zakletog mušrika As bin Vaila. Kada mu je otišao to potražiti, ovaj mu reče: „Dok se ne odrekneš Muhammedove vjere, nećeš ništa dobiti!” –“Tako mi Allaha!”, odgovori mu Habbab „Kao što se Resulullahu neću suprotstaviti na ovome svijetu, neću to učiniti ni kada ustanem iz kabura. Odustat ću od svega a neću zaniijekati Resulullaha.“ Na to mu As bin Vail odgovori: „Zar će biti Dana proživljenja? Ako je tako, onda ću ja tamo imati i imetaka i djece pa ću ti tada vratiti tvoje!”

Ove Asove riječi su bile povod objave ajeta sure Merjem: “Zar nisi vidio onoga koji u dokaze naše ne vjeruje i govori: Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!” Ili je on budućnost prozreo ili je od Milostivog obećanje primio? Nijedno! Mi ćemo ono što on govori zapisati i patnju mu veoma produžiti.“ (Merjem 77-79.)

Mučenja do iznemoglosti...

Mušrici u mučenju nisu pravili razliku između muškaraca i žena. Zinnira je bila jedna od prvih muslimanki, koja je bila robinja bez igdje

ikoga. Čim su mušrici saznali da je primila Islam, počeli su je mučiti. Hvatali bi je za vrat i davili je dok ne bi izgubila svijest, tjerajući je da se pokloni Latu i Uzzau. Ona je bez obzira na sve ostajala ustrajna. Posebno ju je mučio Ebu Džehl, pa je zbog njega Zinnira oslijepila. Ebu Džehl joj zbog toga jednom reče: “Jesi li vidjela? Lat i Uzza su ti oduzeli vid!” Zinnira mu tada odgovori: “O Ebu Džehle! Tako mi Allaha, to što govoriš nije istina! Kipovi Lat i Uzza, o kojima ti govoriš, nisu u stanju ništa učiniti. Uopće nisu obaviješteni o onima koji im se klanjaju. Moj Gospodar je sigurno moćan da mi vrati vid!”

Ebu Džehl je ostao zapanjem snagom imana Zinnire. Uzvišeni Allah je primio Zinnirinu dovu i vratio joj vid, pa je čak vidjela i bolje nego prije. Bez obzira na to, Ebu Džehl i drugi mušrici ostadoše uporni u svome nevjerovanju. Naprotiv, rekoše: “I ovo je jedna od vradžbina tvoga poslanika! Zar ne vidite koliko su bez pameti oni koji ga slijede? Da je njegov put ispravan, mi bismo ga prvi slijedili. Znači, jedna robinja je pronašla Pravi put prije nas?”

Ovo je bio povod za objavu 11. ajeta sure Ahkaf: “I govore nevjernici o vjernicima: Da je kakvo dobro, nas oni u tome ne bi pretekli. A kako pomoću njega pravi put nisu našli, sigurno će reći: Ovo je još davna izmišljotina.”

Dar-ul Erkam

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je stalno tugovao zbm mučenja i patnji kojima su ashabi bili izloženi od strane mušrika. Bilo je potrebno da se nađe sigurno mjesto gdje bi se mogao podučavati i širiti Islam. Poslanik, alejhisselam, je u tu svrhu odabrao hazreti Erkamovu kuću. Ona se nalazila istočno od brežuljka Safa, na visokom mjestu u jednoj uskoj ulici. Sa ovog mjesta se mogla s lakoćom vidjeti Ka'ba-i Muazzama. Ulaz i izlaz iz kuće su bili jako pogodni za nadgledanje prolaznika, a osim toga hazreti Erkam je bio jedan od cjenjenijih ljudi u Mekki. Habib-i ekrem je u ovoj kući svoje ashabe podučavao vjerIslamu. Tu su dolazili Allahovi robovi koji su namjeravali da prihvate Islam i u njoj bivali počašćeni nurom din-i Islama i baretom Resulullahovih, alejhisselam, mubarek riječi. Slušali bi Poslanika, alejhisselam, sa takvom pažnjom, kao da im se na glavi nalazi ptica koja će pobjeći ako se samo malo pomaknu. Učili su njegove mubarek riječi odmah napamet, ne propuštajući ništa od onoga što bi on govorio. Resulullah je čitave dane provodio u Erkamovoj kući odgajajući svoje ashabe. To je bilo prvo sklonište muslimana - „Daru-l Islam“, u kome su oni bili sačuvani od mušričkog gonjenja.

Ammar bin Jasir prenosi sljedeće: „Htio sam, nakon što vidim Resulullaha, otići do Daru-l erkama i počastiti se Islamom. Na vratima sam sreo hazreti Suhejba. Kada sam ga upitao šta radi ovdje, isto pitanje postavi i on meni. Rekoh mu: „Želim čuti Resulullahove mubarek riječi i postati

musliman.“ Tad mi on reče da je i on zbog toga došao. Zajedno smo otišli do Resulullaha. Objasnio nam je osnove Islama i tako postasmo muslimani.“⁵⁸

Ammar je bio jedan od mudžahida koji nije krio da je prihvatio Islam. Bio je spreman na najgora mučenja kako bi sačuvalao svoju vjeru. Jednom su ga mušrici uhvatili samog, odveli ga na mjesto Ramda, skinuli sa njega odjeću i opasali željezom. Tako je ostavljen na žestokom suncu da gori. Svaki put bi mu, pri tome, govorili: „Odustani!... Odustani!... Pokloni se Latu i Uzzau i spasi se!“ Hazreti Ammar je unatoč nesnošljivim mukama govorio: „La ilahe illallah, Muhammedun resulullah!“ Mušrici bi bivali još bjesniji, pa su mu na prsa povremeno stavljali i vrelo kamenje, a nekada bi ga gušili u vodi tjerajući ga da se predomisli. Jednog dana hazreti Ammar susrete Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i reče mu: „Ja Resulallah! Na granici smo iznemoglosti zbog patnji od strane mušrika!“ Tada mu se Resulallah smilova pa reče: „Strpi se o Jahzanov oče!“, a potom uputi dovu Gospodaru: „Ja Rabbi! Nedaj da nikoga iz Ammarove porodice dodirne Džehennemska vatra!“

Prvi šehid

Hazreti Ammarov otac Jasir, majka Sumejja i brat su porodično prihvatili Islam. Koliko su mušrici mučili hazreti Ammara, još više su na muke stavljali ostale članove njegove porodice. Tokom mučenja, stalno su im nudili da se odreknu svoje vjere i vrate kufru a kao odgovor su dobijali sljedeće: „Kada biste nam oderali kožu i na komade isjekli naše tijelo, opet vas ne bismo poslušali.“ Zatim bi izgovorili: „La ilahe illallah, Muhammedun resulullah“ Dok su tako jednoga dana na mjestu Batha ponovo mučili kompletnu njihovu porodicu, naiđe Resulallah, alejhisselam. Zateknuti prizor ga je veoma rastužio. Hazreti Jasir reče: „Ja Resulallah! Zar ćemo neprestano trpiti ova mučenja?“ Resulallah mu na to odgovori: „Strpite se o porodico Jasera! Radujte se o Ammarova porodico! Nema sumnje da je vaša nagrada Džennet.“

Jednog dana mušrici su ponovo mučili hazreti Jasira vatrom. Resulallah dođe na to mjesto i reče: „O vatro! Budi hladna Ammaru kao što si bila hladna Ibrahimu i budi mu spas kao što si bila njemu!“ Kada je Ammar kasnije pokazivao prsa, vidjele su se samo opekotine koje je zadobio prije Resulallahove dove.

Tokom jednog mučenja, mušrici su učinili šehidima hazreti Jasira i njegovog sina Abdullaha. Ebu Džehl je naredio da se sveže konop za noge hazreti Sumejje. Taj konop je zavezao za dvije deve i potjerao ih u suprotnim smjerovima. Tako je raskomadao hazreti Sumejju i učinio ju šehidom. Resulallah i njegovi časni ashabi nisu mogli povjerovati kada su saznali na kakav okrutan način je Ebu Džehl, sa svojom mušričkom družinom, ubio

⁵⁸ İbn Sa’d, *et-Tabakât*, III, 227; Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 449; İbn Asâkir, *Tarihu Dimâşk*, XXIV, 219.

članove porodice hazreti Jasira. Ovaj događaj je bio uzrokom još jačeg zblizavanja ashaba.⁵⁹

Ashabi bi obavljali namaz na mjestima gdje ih niko ne bi vidio i tamo se molili Gospodaru svjetova. Tako su jednoga dana Sa'd bin Ebi Vekkas, Sa'id bin Zejd, Abdullah bin Mes'ud, Ammar bin Jasir i Habbab bin Eret obavljali namaz na mjestu zvanom Ebu Dub. Do tog mjesta su ih pratili Ahmed bin Šerik i još neki mušrici pa ih tada počеше ismijavati i omalovažavati. Hazreti Sa'd bin Ebi Vekkas i njegovi drugovi nisu to mogli izdržati te napadoše na njih. Hazreti Sa'd udari jednog mušrika u glavu devinom košću, koju je našao negdje u blizini, i odmah mu raskrvari glavu. Kafiri se prepadoše i razbježaše. Tako su muslimani po prvi put prolili krv mušrika.

Prelazak na Islam Ebu Zerra el-Gifarija

Prelasci na Islam su vršeni pojedinačno ili po dvoje, tako da se svjetlo Islama širilo i izvan Mekke.

Čim su mušrici saznali da se Islam počeo širiti, počeli su tražiti načine kako da to spriječe. Na kraju je ova vijest stigla i do plemena beni Gifar. Ebu Zerr el-Gifari je za to saznao i odmah poslao brata Unejsa u Mekku da ispita situaciju. Unejs uskoro stiže u Mekku i priđe družini u kojoj je bio i Resulullah. Ostade zadivljen njim i ubrzo se vrati bratu u Medinu. Ebu Zerr ga upita: "Šta si vidio?" – "Tako mi Allaha, vidio sam čovjeka koji stalno poziva u dobro i neumorno odvraća od zla", odgovori mu Unejs. – "Dobro a šta ljudi govore o njemu?", upita Ebu Zerr. Unejs, koji je bio jedan od poznatih pjesnika svoga vremena, reče mu: „Kažu da je pjesnik, vračar i sihirbaz. No, njegove riječi ne liče riječima čarobnjaka. Osim toga, njegov govor sam uporedio sa svim vrstama poema. Ni njima nije sličan. Ove jedinstvene riječi nisu ni sa čim uporedive! Kunem se Allahom, da on saopštava Istinu i govori Istinu. Oni koji mu ne vjeruju su na stranputici i u laži!“

Ebu Zerr El-Gifari je nakon ovoga odlučio otići u Mekku te se sresti sa Resulullahom i primiti Islam. Sa sobom je ponio malo hrane i jedan štap i zaputio se prema Mekki. Kada je stigao u Mekku nikome nije govorio o svojim namjerama jer su mušrici sada na svakom koraku proganjali Resulullaha i njegove sljedbenike. Posebno su se obrušavali na siromahe i one koji nisu imali zaštitu. Ebu Zerr je u Mekki bio stranac. Tamo nikoga nije poznao pa stoga nikoga ništa nije ni pitao. Čekao je pored Ka'be da naiđe Resulullah, tražeći neki znak koji bi ga uputio njemu.

Pred večer se povukao u jedan krajičak i odlučio tu čekati. Tu ga ugleda hazreti Alija i pomisli da je beskućnik. Kako ga nije pitao zbog čega je tu, ni Ebu Zerr nije ništa govorio. Kada je jutro svanulo uputi se ka Kabi. Hodao je sve do večeri, ali nije ostvario svoju želju. Ponovo sjede na staro mjesto. U tom trenutku hazreti Alija naiđe istim putem i zatekavši ga pomisli:

⁵⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 264; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 86.

“Ovaj sirotan još nije našao kuću.“ Tada ga povede sa sobom. Sljedeće jutro, on ponovo ode ka Bejtullahu. Opet ga hazreti Alija pozva, ali ga pri tome priupita odakle je i zbog čega je došao. Ebu Zerr mu reče: “Ako mi obećaš da ćeš mi reći istinu, saopštiti ću ti to!“ Hazreti Alija mu obeća da će to učiniti i da o tome neće drugimima govoriti, pa mu Ebu Zerr reče: “Čuo sam da se ovdje pojavio poslanik. Došao sam da bih ga vidio i upoznao!“ Hazreti Alija se obradova: “Na pravom si mjestu i postupio si pametno. Ja sam upravo pošao kod njega. Prati me u stopu. Kada ja uđem u kuću, uđi i ti zamnom. Ako vidim da ti neko želi nauditi na putu, ja ću se pretvarati da popravljam obuću, a ti tada brzo prođi pokraj mene i nastavi svojim putem!“

Ebu Zerr el-Gifari je pratio hazreti Aliju u stopu i na kraju stigao do Resulullaha, alejhisselam. Nazva mu selam riječima: “Es-selamu alejkum!“ To je prvi selam u historiji Islama, i Ebu Zerr je prvi koji je uputio pozdrav na taj način. Resulullah mu odgovori riječima: “Neka je Allahova milost na tebe!“ Upita ga: “Ko si?“ a on odgovori da pripada plemenu Benu Gifar. – “Koliko dugo si već ovdje?“ upita Poslanik. –“Tri dana i tri noći“, odgovori on. –“Ko te je nahranio?“ –“Nisam našao nikakvu hranu osim Zemzem vode. No, kad bih se napio Zemzema, ne bih osjećao ni gladi ni žeđi!“ Resulullah mu reče: “Zemzem je mubarek voda. Ona gladnoga čini sitim.“ Ebu Zerr ga tada zamoli: “Uvedi me u Islam!“ Resulullah prouči kelime-i šehadet, koji on ponovi za njim i tako postade musliman.⁶⁰

Nakon primanja Islama, Ebu Zerr reče Resulullahu: „Ja Resulallah! Kunem se Allahom Koji te je poslao kao Istinitog Poslanika, da ću o ovome otvoreno govoriti pred mušricima.“ Ode do Ka'be i glasno povika: “O Kurejšije! Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu! - Svjedočim da nema drugog Boga osim Allah i svjedočim da je Muhammed, alejhisselam, Allahov rob i Allahov poslanik.“ Mušrici odmah napadoše na njega i raskrvariše ga udarcima, kamenjem, štapovima i kostima deve. Hazreti Abbas to vidje pa reče: “Pustite čovjeka! Ubit ćete ga. On pripada plemenu koje se nalazi na putu kojim prolaze vaše trgovačke karavane. Kako mislite kasnije proći tim putem?“ Na taj način spasi hazreti Ebu Zerra od mušrika. Ebu Zerr je sijao od uzbuđenja zbog prihvatanja din-i Islama. Sljedećeg dana ponovo ode do Ka'be i koliko je mogao glasno povika kelime-i šehadet. Ponovo ga mušrici istukoše, a hazreti Abbas mu ponovo priteče u pomoć.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mu naredi da se vrati u svoje mjesto i tamo širi Islam. On se odazva naredbi i nastavi govoriti o Islamu svome plemenu. Govorio im je o ljepoti vjerovanja u Jednog Boga i pogubnosti klanjanja kipovima. Neki koji su ga slušali počеше se buniti. Tada ih plemenski vođa Haffaf ušutka i reče: „Stanite da vidimo šta nam ima ispričati.“ Ebu Zerr nastavi:

„Prije nego sam postao musliman, jednoga dana sam otišao do kipa Nuhem i pred njega stavio posudu mlijeka. Tada vidoh kako priđe neki pas,

⁶⁰ Buhârî, “Menâkıb”, 11; “Fezâilu’s-Sahâbe”, 62.

popi mlijeko pred sobom i izvrši nuždu po kipu. Uvjerio sam se da kip nema nikakvu moć kojom bi ga spriječio u tome. Zar vam odgovara da se klanjate kipu po kojem i pas može vršiti nuždu? Zar to nije ludost? To je ono što vi činite!“ Svi su poobarali glave. Neko od njih reče: „A o čemu govori poslanik kojeg ti spominješ? Kako znaš da on govori istinu?“ Ebu Zerr na ovo odgovori glasno: „On saopštava da je Allah jedan, da nema drugog Boga osim njega, da je on Stvoritelj i Vlasnik svega stvorenog... Poziva ljude da ga slijede u dobroti i lijepom ophođenju sa drugima. Opominje na pogubnost i besmislenost zakopavanja žive ženske djece i drugih nedjela, nepravdi i nasilju koje činite.“ Potom je još dugo nastavio objašnjavati propise vjere, nabrajajući jednu po jednu zabranu, koja je postojala među pripadnicima njegova plemena. Mnogi prisutni tada prihvatise Islam a među njima i plemenski vođa Haffa i njegov brat Unejs.⁶¹

Javno učenje Kur'an-i kerima u Kabi

Ashabi su se jednog dana okupili i razgovarali među sobom; „Kunemo se da osim Resulullaha, alejhisselam, nema nikoga ko bi Kurejšijama javno mogao učiti Kur'an. Ima li neko ko bi to mogao učiniti?“ To je čuo Abdullah bin Mes'ud koji reče: „Ja ću to učiniti!“ Neki ashabi ga upozoriše: „Mi se bojimo, o Abdullah, da će ti mušrici nauditi. Mi mislimo da to treba biti neko koga, ako zatreba, mogu štititi njegova porodica i njegovo pleme“, no hazreti Abdullah im odgovori: „Pustite vi mene! Mene će čuvati Uzvišeni Allah!“

Sljedećeg jutra stiže do Makam-i Ibrahim. Među okupljenim mušricima hazreti Abdullah prouči bismillu i poče učiti ajete sure „Er-Rahman“. Mušrici se počеше sašaptavati: „O čemu govori sin ibn-i Abda? Vjerovatno izgovara riječi koje je donijeo Muhammed“, a potom nasrnuše na njega. Toliko su ga istukli da mu je lice bilo neprepoznatljivo, no, on je nastavio učiti bez obzira na to. Vratio se ashabima sav u ranama. Ashabi bijahu ožalošćeni time te mu rekoše: „Mi smo se svakako bojali da ti se ovo ne desi! Nažalost zadesilo te je ono čega smo se pribojavali!“

Abdullah bin Mes'ud, za razliku od njih, uopće nije bio tužan; „Ja još nikada Allahove neprijatelje nisam vidio ovako slabe! Mogao bih sutra isto ovo uraditi!“ Ashabi ga tada prekidoše: „Ne! Ovo je dovoljno od tebe! Učinio si da oni zakleti Allahovi neprijatelji slušaju ono što im se ne sviđa.“⁶²

Prelazak na Islam Tufejla bin Amra

U godinama nakon javnog obznanjivanja poziva u Islam, Resulullah je danonoćno savjetovao ljude i pozivao ih na Pravi put. Makanski mušrici su, sa druge strane, svim sredstvima nastojali da ga u tome spriječe, govoreći onima koji su slijedili Poslanika, alejhisselam, najbezobzirnije laži,

⁶¹ Buhârî, “Menâkib”, 10; “Fezâilu’s-Sahâbe”, 62; İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 122-123.

⁶² İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 166; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 314-315.

smišljajući spletke i otvoreno ih uznemiravajući. Čim bi vidjeli da neko razgovara sa Resulullahom, alejhisselam, odmah bi mu dotrčali te ga na sve moguće načine odgovarali od prihvatanja vjere. Osim toga, trudili su se da one koji su sa strane dolazili u Mekku spriječe da se uopšte susretnu sa Resul-i ekremom.

U trenucima kada su muslimani proživljavali izuzetno teška vremena, u Mekku je došao Tufejl Bin Amr ed-Devsi. Mušrički prvaci se odmah zalijepiše za njega: „Da znaš Tufejle, da se nešto čudno dešava sa Abdul-Muttalibovim jetimom. Riječi su mu poput čarolije. Razdvaja oca od sina, rođenu braću i supružnike. Sve je uznemirio svojim idejama. Kada njega čuje, sin prestane govoriti sa ocem i zaputi se za njim. Niko više nikoga ne sluša i svi prihvataju Islam. Bojimo se da se i tebi i tvome narodu ne desi ova nevolja što snađe nas. Savjetujemo ti da s njim ni u kom slučaju ne razgovaraš. Najbolje je da mu se ne obraćaš ali da i njemu ne dozvoliš da se tebi obraća. Ne osvrći se na njegove riječi. Budi jako oprezan i ne zadržavaj se ovdje dugo.“ Tufejl bin Amr ostatak dešavaja priča na sljedeći način:

„Kunem se da su ove riječi ponavljali toliko puta da sam odlučio da se ne susrećem sa njim i da se suzdržim od bilo kakvog kontakta. Čak sam prilikom odlaska do Ka'be začepio uši, kako ga slučajno ne bih čuo. Sljedeće jutro sam ponovo otišao do Ka'be. Vidio sam Resul-i ekrema kako klanja namaz, pa sam ipak odlučio da mu priđem bliže. Allahovom voljom, neke njegove riječi su mi zapele za uši. Kako je to bio lijep govor! Sam sebi rekoh: „Pa nisam ja čovjek koji ne zna razlikovati dobro od zla. Uz to, ja sam i pjesnik. Zašto ga ne bih saslušao? Ako mi se njegove riječi ne svide, svakako ću ih odbaciti, a ako mi se svide, onda ću ih prihvatiti. Potom sam krenuo za njim i kada je ušao u kuću zovnuh ga: „O Muhammede! Kada sam došao ovamo, tvoj narod mi reče to i to. Tražili su od mene da se držim što dalje od tebe. Od straha sam začepio uši kako ne bih slušao tvoj govor. No, Uzvišeni Allah mi je podario da ipak čujem neke od tvojih riječi. Izuzetno su me se dojmile. Sada mi možeš saopštiti šta god poželiš.“ Resulullah mi je pojasnio propise Islama i proučio nekoliko ajeta iz Kur'ana. Kunem se da u životu nisam čuo ljepše riječi. Odmah sam proučio Kelime-i šahadet i prihvatio Islam.

Tada rekoh sebi: „Ja Resulallah! Ja sam ugledan u svome plemenu. Niko mi neće otkazati poslušnost. Otišao bih da i njih pozovem u Islam. Učini dovu da mi Allah pokaže neki znak. Neka taj znak bude meni olakšanje u mome pozivu i njihovom prihvatanju din-i Islama.“ Na to Resulallah reče: „Allahu! Podari mu neki znak!“

Potom sam se vratio u svoje mjesto. Kada sam stigao do brdašca pokraj izvora vode, gdje su sjedili moji sunarodnjaci, bila je mrkla noć. Tada se na mome čelu pojavilo ogromno svjetlo koje je obasjalo sve oko mene. Podigoh ruke Gospodaru i zamolih ga: „Allahu! Pomjeri ovu svjetlost na neko drugo mjesto. Neznalice bi mogle pomisliti kako me je Bog kaznio time što sam odustao od stare vjere. Tada sam vidio kako se svjetlo pomjerilo na vrh štapa koji sam držao. Kada sam im se počeo približavati, oni su jedan

drugome pokazivali na svjetlo koje sam nosio. Tako dođoh do svoje kuće. Prvi mi priđe otac i zateče me u takvome stanju. Sav sretan me zagrlji. Bio je u poznom životnom dobu. Rekoh mu: „Oče moj! Ako ustraješ u svome prijašnjem stanju, niti ja više pripadam tebi niti ti meni!“ Kada to otac ču, začudi se pa me upita za razlog. –“Ja sam prihvatio Muhammedovu, alejhisselam, vjeru i postao sam musliman“, rekoh. –“Sine, i ja sam prihvatio tvoju vjeru. Neka tvoja vjera bude i moja vjera!“ reče otac, prouči Kelime-i šehadet i počasti se Islamom. Podučio sam ga Islamu vjeri koliko sam znao i pripremio mu čistu odjeću da je obuče nakon što se okupa. Poslije mi priđe hanuma. I njoj rekoh isto pa i ona prihvati din-i Islam.

Ujutro sam otišao do plemena Devs. Svim pripadnicima tog plemena sam govorio o Časnoj vjeri. Pozvao sam i njih da je prihvate ali su oni oklijevali. Dugo su se oko toga raspravljali jer se nisu htjeli odreći grijeha i zala koje su činili. Čak su otišli i korak dalje pa su me počeli ismijavati. Bili su zatrovani kamatom i kockom te nisu poslušali moje riječi. Odbili su priznati Allaha i Njegova poslanika.

Nakon nekog vremena dođoh u Mekku i požalih se na svoje sunarodnjake; „Ja Resulallah! Pleme Devs se usprotivilo Allahu, dželle šanuhu. Nisu prihvatili poziv u Islam koji sam im uputio. Učini dovu za njih!“ Resulallah je bio utočište milosti i blagosti prema svakome, pa podiže svoje mubarek ruke: „Ja Rabbi! Pokaži pripadnicima Devsa Pravi put. Ukaži im na Islam!“ Potom se okrenu meni: „Vrati se svome narodu i nastavi ih pozivati lijepom riječju i nasmijanim licem. Postupaj blago sa njima.“ Odmah sam se vratio i nastavio pozivati svoje sunarodnjake.⁶³

Pozivi na okupljanima ljudi

Ljudi iz raznih krajeva Arabije bi u određenom periodu godine dolazili u obilazak Ka'be-i Muazzame. Resul-i ekrem bi dočekivao svaku grupu koja bi dolazila i objašnjavao im Islam, savjetujući ih da prihvate Uzvišenog Allaha kao Jedinog Boga i Muhammeda, alejhisselam, kao Njegova poslanika. Jednoga dana Velid bin Mugire okupi mušrike te im reče: „O Kurejšije! Približilo se vrijeme posjete Ka'bi. Muhammedov glas se širi svijetom. Kada razni posjetioci dođu, biće zavedeni njegovim slatkim riječima pa će ga početi slijediti. Trebamo to nekako preduprijediti. Moramo se dogovoriti šta ćemo o njemu govoriti kako ne bismo jedni druge ugonili u laž.“ Kurejšije mu odgovoriše: „O oče Abduššemsov! Ti si najmudriji među nama. Šta god ti kažeš i mi ćemo to govoriti.“ Kada im Velid reče da insistira da oni ponude rješenje, a da će ih on slijediti, rekoše: „Recimo da je čarobnjak!“ Velid se odmah tome usprotivi, govoreći: „Ne! Tako mi Boga, on nije čarobnjak. Vidjeli smo mnogo čarobnjaka, oni i istinu i laž govore bez ustezanja. Ono što Muhammed govori uopće ne liči govoru čarobnjaka. Osim toga, do sada nismo od Muhammeda nikada čuli laž. Ako to kažemo, niko nam neće vjerovati.“ Tada rekoše: „Recimo da je lud!“ Velid im se

⁶³ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 382-385; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 168.

ponovo usprotivi: „Ne! Kunem se da nije lud! Mi poznajemo takve po njihovim osobinama. On niti se trese, niti se guši, niti pokazuje neki drugi znak ludila. Ako kažemo nešto tako, proglasit će nas lažovima. Rekoše: „Proglasimo ga pjesnikom!“ Velid ponovo reče: „Ne! On nije ni pjesnik. Mi poznajemo sve vrste poezije. To što on govori ne liči poeziji.“ Tada rekoše: „Recimo da je sihirbaz!“ Velid reče: „On nije ni sihirbaz. Poznajemo i njih i njihova djela. U njegovom govoru nema tragova sihira ali ipak uspijeva osvojiti ljudska srca. Uz to, on nije neko nepoznat. Ne možemo ga izolirati i spriječiti da govori. Također, njegov govor je po čistoći i jasnoći nadmoćan u odnosu na njegove drugove. Šta god da kažemo, narod će shvatiti da lažemo.“ Kada Kurejšije ne nađu ništa drugo što bi mogli reći, ponovo se obratiše njemu: „Ti si najiskusniji i najstariji među nama. Šta god ti kažeš, mi ćemo to prihvatiti!“

Velid bin Mugire se dade neko vrijeme u razmišljanje, pa reče: „Ipak najbolje od svega je da kažemo da je sihirbaz i čarobnjak. To je najprihvatljivije razumu. On svojim govorom razdvaja rodbinu. Razdvaja međusobno braću i prijatelje.“ Ostali to prihvatili i razidoše se po Mekki govoreći svima: „Muhammed je sihirbaz!“ Kada su ljudi počeli dolaziti u obilazak Ka'be, trudili su se spriječiti Resulullaha, alejhisselam, pri svakom pokušaju da razgovara sa stranim posjetiocima.

Ovakav potez mušrika pojačao je rasprave o Islamu na cijelom arabijskom poluotoku i još više pod lupu stavio smisao obožavanja kipova.

Uzvišeni Allah je objavio ajete koji nagovještavaju tešku kaznu za Velida bin Mugiru. U suri „Muddessir“, od 11. ajeta pa dalje se kaže: „Meni ostavi onoga koga sam ja izuzetkom učinio (Velid bin Mugire je po rođenju bio siromah, bez ica), (moja kazna će mu biti dovoljna, Ja sam ga svorio) i bogatstvo mu ogromno dao (iako prije toga taj nezahvalnik nije ništa imao) i sinove koji su s njim (koji žive sa njim u Mekki, pa sam im zajedno dao bogatstvo) i čast i ugled mu pružio (On je u Mekki bio na visokom položaju. Bio je vlasnik mnogih polja i vrtova između Mekke i Taifa. Dobio je nadimak Rejhanetu-l Arab. Sebe je narodu predstavljao kao nekoga izrazite ljepote. Pa zar nije trebao zahvaljivati na tim blagodatima? Zar nije trebao potvrditi istinitost Gospodara Koji mu je sve to podario?) –i još žudi da uvećam! (Poslije takve nezahvalnosti, sinove i imetak). Nikako! (Želje tog grijешnika se nikako neće ostvariti) On, doista, prkosi ajetima našim, (Kur'anu i poslaniku Muhammedu alejhisselam, iako je shvatio da je istina, nije ih prihvatio iz svoje oholosti) - a naprtiću Ja njemu teškoće (O kazni koja se spominje u ovom ajetu govori se i u hadisu Muhammeda, alejhisselam: „Saud je jedna planina u džehennemu. Na nju se nevjernik može popeti za sedamdeset godina. Potom će pasti, i sve tako!“) jer je smišljao i računao (kako da napakosti i laž izrekne na Kur'an-i kerim) - i, proklet bio, kako je proračunao! I još jednom, proklet bio, kako je proračunao! – Zatim je pogledao pa se onda smrknuo i namršio (jer nije našao bilo šta što bi mogao Kur'anu sporeći) i potom se okrenuo i uzoholio, i rekao: „Ovo (što govori Muhammed) nije ništa drugo do vradžbina koja se nasljeđuje, ovo su samo

čovjekove riječi!“ Prethodno je taj isti čovjek pred svojim narodom priznao da ovaj govor ne liči ni džinskom niti ljudskom govoru. Poslije je taj poricatelj iznio razne laži na Kur'an kako bi se dodvorio svome narodu. Na taj način je sam sebi pripremio vječnu patnju. Uzvišeni Allah dalje kaže: „U Sekar ću Ja njega baciti – a znaš li ti šta je Sekar? Ništa on neće poštedjeti, kože će crnim učiniti!“

Mušrici su slušali učenje Kur'ana

Prvaci mušrika su raznim spletkama i korištenjem sile sprečavali ljude da prihvate Iman. Nisu dozvoljavali stanovnicima Mekke da uopće čuju Muhammedovo, alejhisselam, učenje Kur'ana, a sami su se noću prikradali Resulullahovoj kući i slušali šta govori. Kada bi se razdanilo ugledali bi jedni druge kako se prikrajaju Poslanikovoj kući i grdili bi se među sobom. Dogovarali bi se da to više neće činiti, no ponovo bi dolazili. Razlog zbog kojeg nisu prihvatili istinu je bilo njihovo puko slijeđenje strasti i strah da će ih drugi mušrici napasti, te da će tako izgubiti ugled koji su među njima imali.

Jedne večeri se mušrici okupiše oko Ka'be i rekoše: „Zovnite Muhammeda da s njim ovo raspravimo, kako nas ne bi grdili i kako bi nam to bilo opravdanje.“ Kada je Resulullah dobio poziv, zaputi se prema Kabi i sjede nasuprot mušrika. Oni mu se obratiše: „Muhammede! Pozvali smo te kako bismo se dogovorili sa tobom. Kunemo se da među Arapima još nije bilo nekoga, ko je svoje pleme zavio u nevolje, kao što si to ti. Ti nijekaš našu vjeru. Vrijedaš naša božanstva. Smatraš da si pametniji od nas. Razjedinio si nas i zavadio. Nema zla koje nam se, zbog tebe, nije desilo. Ako ovim želiš steći bogatstvo, podarit ćemo ti i više nego što tražiš. Ako tražiš položaj, stavit ćemo te na svoje čelo. Ako želiš biti vladar, proglasit ćemo te vladarom i okupiti oko tebe. Ako si pod utjecajem nečega, spasit ćemo te toga. Ako si u nevolji zbog džina, na sve načine ćemo se potruditi da te izliječimo...“

Resulullah ih sasluša a potom im reče: „Kurejšije! Ništa od toga što govorite nema kod mene. Ja nisam došao ni da pokupim vaše imetke, niti da steknem položaj, niti da vama vladam. Uzvišeni Allah me je poslao kao poslanika i podario mi Knjigu. Naredio mi je da obveseljavam Džennetom one koji povjeruju, i zastrašujem Džehennemom onima koji to ne prihvate. Ja sam izvršio naredbu svoga Gospodara i posavjetovao vas. Ako prihvatite ono sa čim sam vam došao, to će vam biti spas i na dunjaluku i na ahiretu. Ako odbijete, na meni je da se sa vama borim i izvršavam naredbe Gospodara, dok On ne presudi i vama i meni...“

Ebu Džehl, Umejje bin Halef i ostali mušrici odmah reagovaše na ovaj govor: „Muhammede! Ti znaš da mi preživljavamo veoma teško. Kad već tvrdiš da si Poslanik, zamoli svoga Gospodara da makne ove planine oko nas, što nam stvaraju nedaće i čine nas siromašnim. Neka proširi našu zemlju i dovede rijeke kao što ih ima Šam ili Irak. Osim toga neka oživi neke od naših očeva, počevši sa Kusaj bin Kilabom. On je bio mudar i rječit predak,

pa da njega upitamo da li govoriš istinu ili laž. Ako on potvrdi da je istina to što govoriš i ako ispuniš ono što smo ti rekli, i mi ćemo te priznati. Ako to ne ispuniš, traži da ti tvoj Gospodar podari nešto što bi potvrdilo tvoje riječi i pošalje meleka koji bi te zaštitio od nas. Neka ti Gospodar podari blaga, imanja i vrtove kako bi se spasio neimaštine. Mi vidimo da i ti, poput nas, obilaziš čaršije i tražiš opskrbu!...“

Resulullah im odgovori: „Ja nisam poslan da činim to što govorite. Ja vam samo prenosim odredbe Uzvišenog Allaha. Ne tražim (blago i imetak) od svoga Gospodara... Uzvišeni Allah me je poslao kao obveselitelja i zastrašitelja. Ako prihvatite ono što vam donosim, to će vam biti spas i na dunjaluku i na ahiretu. Ako to odbijete, na meni je da se sa vama borim i izvršavam naredbe Gospodara, dok On ne presudi i vama i meni...“

Tada mušrici rekoše: „Ako već tvrdiš da tvoj Bog može sve, neka rascijepi ovo nebo iznad nas i neka ga sruči na nas. Mi ti nećemo povjerovati sve dok to ne uradiš!“ –“To je Allahova volja! Ako On bude želio, sigurno to može učiniti“, odgovori Resulullah.

Mušrici nastaviše: „Zar tvoj Bog nije znao da ćemo ti mi doći i da ćemo o ovome razgovarati, zar te nije o tome ranije obavijestio? Zašto ti nije rekao šta će sa nama biti ako ti ne povjerujemo?... Nećemo ti vjerovati dok nam ne dođu meleki koji će potvrditi tvoje riječi. Od sada prema tebi više ne osjećamo bilo kakvu odgovornost... Kunemo se da te od sada nećemo ostavljati na miru. Ili ćeš ti uništiti nas ili mi tebe...“ Kada je Resulullah vidio da se oni, umjesto da mu se približe, još više udaljavaju od njega, on ih napusti.⁶⁴

Poslije odbijanja Resulullahovog, alejhisselam, poziva, od strane Mekanskih mušrika, Uzvišeni Allah je poslao meleka Džibrila i odgovorio im Objavom, saopštavajući im kaznu koja ih čeka. U suri En-am od 4. do 11. ajeta se kaže: “A nevjernicima ne dođe ni jedan dokaz od Gospodara njihova od koga oni glave ne okrenu. Oni smatraju da je laž Istina koja im dolazi, ali, njih će sigurno stići posljedice onoga čemu se rugaju. Zar oni ne znaju koliko smo Mi naroda prije njih uništili, kojima smo na Zemlji mogućnosti davali kakve vama nismo dali i kojima smo kišu obilatlu slali i učinili da rijeke pored njih teku, pa smo ih, zbog grijeha njihovih, uništavali, i druga pokoljenja, poslije njih, stvarali.“

„A i da ti Knjigu na papiru spustimo i da je oni rukama svojim opipaju, opet bi sigurno rekli oni koji neće da vjeruju: 'Ovo nije ništa drugo do prava vradžbina.' Oni govore: 'Trebalo je da mu se pošalje melek!' A da meleka pošaljemo, s njima bi svršeno bilo, ni cigli čas vremena im ne bi više dao. A da ga melekom učinimo, opet bismo ga kao čovjeka stvorili i opet bismo im učinili nejasnim ono što im nije jasno. Poslanicima su se i prije tebe rugali, pa je one koji su im se rugali stiglo baš ono čemu su se rugali. Reci: 'Putujte po svijetu, zatim pogledajte kako su završili oni koji su poslanike lažnim smatrali!'“

⁶⁴ Ibn Hišām, *es-Sīre*, I, 315.

I u suri Furkan u 7. i 11. ajetu se kaže: „I oni govore: „Šta je ovom „poslaniku“, on hranu uzima i po trgovima hoda; trebalo je da mu se jedan melek pošalje da zajedno s njim opominje“ (O miljeniče!) Neka je uzvišen Onaj koji ti, ako hoće, može dati bolje od toga: vrtove kroz koje rijeke teku i dvorove.“

U 21. ajetu se kaže: „Oni koji ne vjeruju da će pred Nas stati – govore: „Zašto nam se ne pošalju meleki ili zašto Gospodara svoga ne vidimo?“ Oni su, zaista, u dušama svojim oholi, a u nepravičnosti su sve granice prešli.“

U 9. ajetu sure Sebe Uzvišeni kaže: „Kako ne vide nebo i Zemlju, ono što je iznad njih i ono što je ispod njih?! Kad bismo htjeli, u zemlju bismo ih utjerali, ili komade neba na njih sručili. To je, zaista, pouka svakom robu koji je odan.“

U 97. ajetu sure Isra se kaže: „Onaj kome Allah ukaže na Pravi put – na Pravom putu je, a onome koga u zabludi ostavi, tome, mimo Njega, nećeš naći zaštitnika. Mi ćemo ih, na Sudnjem danu, sakupiti, licem zemlji okrenute, slijepe, nijeme i gluhe; boravište njihovo biće džehennem; kad god mu plamen jenja, pojačaćemo im oganj.“

Nakon objavljivanja ajeta o njima, mušrici su još više pojačali svoja neprijateljstva. U tome su se isticali Ubejj bin Halef i njegov brat Umejje. Ubejj je izašao pred Resulullaha, alejhisselam, sa jednom truhlom kosti: “O Muhammede! Da li ti tvrdiš da će tvoj Bog ovu kost oživiti nakon što ona struhne? Ti zaista vjeruješ u to?” Puhnu prema kosti i prašinu sa nje otpuha na Resulullaha. –“Ko ovo može oživjeti, nakon što ovako struhne, o Muhammede?” Resulullah mu odgovori: “Da. Uzvišeni Allah će i tebe usmrtili i nju... Poslije će te oživjeti i smjestiti u Džehennem.“ Ovo je bio i povod objave sljedećih ajeta: “Kako čovjek ne vidi da ga Mi od kapi sjemena stvaramo, i opet je otvoreni protivnik, i Nama navodi primjer, a zaboravlja kako je stvoren, i govori: 'Ko će oživjeti kosti, kad budu truhle?' Reci: 'Oživjeće ih Onaj koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio, Onaj Koji vam iz zelenog drveća vatru stvara i vi njome potpaljujete.' Zar Onaj Koji je stvorio nebesa i Zemlju nije kadar da stvori njima slične? Jeste, On sve stvara i On je sveznajući.”⁶⁵

Iman Halida bin Sa'ida

Na samom početku širenja Islama, Halid bin Sa'id je usnio jedan san u kome je stajao na ivici Džehennemske provalije a otac ga je pokušavao gurnuti u nju. U tom trenutku mu je prišao Poslanik, alejhisselam, uhvatio ga i spasio sigurnog pada u Džehennem. Probudio se vrišteći na sav glas, te reče: „Tako mi Allaha, ovaj san je istinit.“ Izašao je iz kuće isreo hazreti Ebu Bekra. Odmah mu ispriča svoj san a hazreti Ebu Bekr mu reče: „Tvoj san je istinit. Onaj o kome govoriš je Allahov poslanik. Odmah mu otidi i počni ga slijediti. Ti ćeš mu biti sljedbenik i prihvatit ćeš vjeru sa kojom je on došao.

⁶⁵ Jâsîn, 36/77-81.

On će te, kao što si i vidio u snu, spasiti Džehennema dok će tvoj otac završiti u njemu.“

Hazreti Halid bin Sa'id je bio pod uticajem sna. Nije gubio vrijeme već je otišao do mjesta Edžjad gdje se nalazio Resulullah, te mu reče: „Ja Muhammed! U šta ti pozivaš ljude?“ Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: „Ja pozivam ljude da vjeruju u Allaha, Koji nema sličnog, da vjeruju da je Muhammed njegov rob i poslanik i da odustanu od robovanja komadima kamenja koji niti vide, niti čuju, niti mogu pružiti bilo kakvu korist ili štetu, niti znaju za one koje im se klanjaju, niti za one koji to ne čine!“

Halid bin Sa'id tada reče: „I ja svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha i svjedočim da si ti Allahov poslanik.“ Resulullah je bio obradovan njegovim prihvatanjem Islama. Poslije njega je Islam prihvatila i njegova supruga Umejja.

Hazreti Halid je želio da i njegova braća prihvate Islam i svim sredstvima se trudio da to ostvari. Brat mu Omer, tako, također primi Islam. Kada njihov otac, Ebu Uhajha, sazna da su mu dvojica sinova primili Islam i da na određenom mjestu u Mekki obavljaju namaz, posla ostale sinove, koji nisu prihvatili Islam, da ih dovedu njemu. Reče im da se odmah odreknu nove vjere. Poče ih grditi i udarati, a Halidu bin Sa'idu reče: „Zar si ti postao sljedbenik Muhammeda? Zar si to učinio, iako vidiš da se on ponaša suprotno tvome narodu i da napada naša božanstva?“ Halid mu odgovori: „Kunem se Allahom da Muhammed, alejhisselam, govori istinu. Slijedim ga i radije ću umrijeti nego se toga odreći!“ Na to se njegov otac još više razbjesni. Udarao ga je štapom dok ga nije polomio, pa reče: „O beskorisni sine! Idi kuda god želiš ali se kunem da ti neću dati ni hljeba!“ –“Ako mi ti uskratiš nafaku, Uzvišeni Allah će mi sigurno podariti drugu“, reče mu hazreti Halid. Otac se okrenu i zaprijeti ostaloj djeci: „Ko progovori sa njim makar jednu riječ, tek će vidjeti šta će se desiti!“ Hazreti Halidu više nije dopuštao da uopće izlazi iz kuće. Tri dana ga je ostavio bez vode i hrane na mekanskoj žegi.

Halid ipak nekako uhvati priliku i spasi se. Oca mu, Ebu Uhajhu, ubrzo zateče teška bolest. Dok je ležao u samrtničkoj postelji reče: „Da mi je samo ustati iz ove postelje, sve Mekkelije bi obožavale naše kipove... Niko ne bi obožavao bilo šta osim njih...“, Hazreti Halid podiže svoje ruke kako bi neprijateljstvo njegova oca prema Islamu i muslimanima prestalo, te zamoli Gospodara: „Ja Ilahi! Ti Koji si stvorio nebesa i Zemlju. Nemoj podariti ozdravljenje mome ocu!“ Allah, dželle šanuhu, mu je primio dovu. Otac mu je nastavio bolovati, te je najzad i umro.

Mus'ab bin Umejrovo primanje Islama

Mus'ab je pripadao bogatoj Kurejševičkoj porodici. Kada je čuo Resulullahove, alejhisselam, riječi, u srcu mu se javio osjećaj topline i s nestrpljenjem je iščekivao da se sretne s njim. Na koncu je otišao do Dar-ul Erkama i primio Islam. I njega roditelji počеше ezijetiti na razne načine,

nakon saznanja o njegovom prihvatanju Islama. Zatvoriše ga u jednu prostoriju u kući i ostaviše danima bez hrane i vode, kako bi ga natjerali da odustane od svoje vjere. No, hazreti Mus'ab sve to izdrža i ne odreče se Islama.

Hazreti Mus'ab je prije primanja Islama živio u izobilju koje mu je pružalo bogastvo njegove porodice. Svi su mu na tome zavidili. Čim je primio Islam, roditelji ga ostaviše bez ičega i podvrgnuše mnogim patnjama. Mus'ab ipak jednog dana uspjeđe doći do Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, a taj njegov dolazak hazreti Alija prepričava na sljedeći način: „Sjedili smo zajedno sa Resulullahom, alejhisselam, kada je došao Mus'ab bin Umejr. Na sebi je imao jednu poderanu košulju i izgledao je bijedno. Kada ga Poslanik takva ugleda, mubarek oči mu se napuniše suzama. Pošto se on nije odrekao Islama, unatoč patnjama i bijedi u kojoj je živio, reče mu: „Pogledajte ovog čovjeka što mu je Allah osvijetlio srce. Vidio sam kada su ga njegovi roditelji hranili najboljom hranom. Ljubav prema Allahu i Njegovom Resulu su ga doveli u ovakvo stanje!“

SEOBA U ABESINIJU

U petoj godini Muhammedovog, alejhisselam, poslanstva, bez obzira na sve muke kroz koje su prolazili, broj muslimana se povećavao iz dana u dan. No, i mušrici su još intenzivnije pronalazili načine kako da naškode muslimanima i stavljali ih na nesnosne muke. Resulullah je jako teško podnosio patnje kojima su muslimani bili izloženi. Bili bi vezani užadima za noge, s jedne strane, i za deve sa druge, te bi se deve tjerale u suprotnim smjerovima dok ih ne rastrgaju. Ne samo da ovim mukama nije bilo kraja već su one bivale sve žešće. Jednog dana okupi ashabe i reče im: „Ashabi moji! Sada se razidite po zemlji. Uzvišeni Allah će vas uskoro ponovo sakupiti.“ Oni ga upitaše kuda da idu a Poslanik im rukom pokaza prema Abesiniji i reče: „Tamo! Idite u zemlju Abesinaca.⁶⁶ Tamo ima vladar koji nikome ne čini nasilje. To je ujedno zemlja pravde. Ostanite tamo dok vam Uzvišeni Allah ne pokaže neki izlaz.“ Tako je Resulullah odlučio da pomšti ashabe muka kojima su bili izloženi, te da borbu protiv mekanskih mušrika nastavi sam. Resul, koji je prilikom rođenja rekao: „Moj ummet! Moj ummet!“ sada je bio spreman žrtvovati sebe za svoje ashabe. Po njegovoj dozvoli jedan dio ashaba napusti Mekku i zaputi se ka Abesiniji. I oni su također bili tužni jer su se rastavljali od voljenog Poslanika.

Ovu prvu hidžru su učinili: Hazreti Osman i njegova supruga hazreti Rukajja binti Resulillah, Ebu Huzejfe i njegova supruga Sehla binti Suhejl, Zubejr ibn Avvam, Mus'ab ibn Umejr, Abdurrahman bin Avf, EbuSeleme bin Abdul-esed i njegova supruga Ummu Selema, Hatib bin Amr, Amir bin Rebia i njegova supruga Lejla binti Ebu Hasme, Osman bin Mu'az, Ebu Sebre bin Ebi Ruhm i njegova supruga Ummi Kulsum binti Suhejl, Suhejl bin Bejda i Abdullah bin Mes'ud, radijallahu anhum.⁶⁷

Resulullah je za hazreti Osmana rekao: „Nema sumnje da je Osman prvi koji poslije Luta, alejhisselam, seli zajedno sa svojom suprugom.“ Dio ashaba je napustio Mekku jašući a dio pješice. Učinili su to krišom. Platili su trgovcima, ukrcali su se na brodove i preko Crvenog mora stigli u Abesiniju. Kada su za to saznali mušrici, dadoše se u potjeru za njima no nisu uspjeli ništa uraditi po tom pitanju i vratili su se poniženi.

Kralj Abesinije Nedžašija je sa muslimanima postupio na lijep način. Primio ih je u svoju zemlju. Ashabi su za Abesiniju rekli: „Mi smo ovdje naišli na lijepe susjede i njihovu zaštitu. Nisu nas ometali u našoj vjeri i obredima, niti su nas vrijeđali. Nismo čak čuli niti jednu neprijatnu riječ. Činili smo ibadet Uzvišenom Allahu u miru.“⁶⁸

⁶⁶ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 194; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 321; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 203-204; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 94.

⁶⁷ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 205-210; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 204.

⁶⁸ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 194-204; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 321-332; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 204.

Prelazak na Islam hazreti Hamze

Svakim danom se glas islama prenosio od čovjeka do čovjeka i osvajao sve veći broj srca. Iako je takvo stanje Kurejšije dovodilo do ludila, ništa nisu mogli učiniti da to spriječe.

U djelima "Delaili-n-nubuvve" i "Me'aridžu-n-nubuvve" susrećemo sljedeće: Jedan od mušrika po imenu Velid posjedovao je vlastiti kip. Još neki bi se s njim sastajali na brežuljku Safa i klanjali tom kipu. Jednog dana im pride Poslanik i pozva ih u Islam. Neki džin nevjernik uđe u taj kip i poče o Poslaniku govoriti nedolične stvari. Fahr-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, je bio jako tužan zbog toga. Nakon nekog vremena, Poslaniku selam nazva osoba koja je bila nevidljiva i reče mu kako je čuo da je neki džin nevjernik o njemu govorio na ružan način. –Ja sam ga pronašao i ubio. Ako želiš doći sutra opet na brežuljak Safa i ponovo ih pozovi u Islam a ja ću ući u kip i reći o tebi lijepe stvari. Poslanik, alejhisselam, prihvati prijedlog ovog džinna po imenu Abdullah.

Resulullah naredni dan ode na isto mjesto i pozva ih u Islam. Tom prilikom je bio prisutan i Ebu Džehl. Džin uđe u taj kip, kao što je i obećao, i reče o Poslaniku sve najljepše. Kada to mušrici čuše raskomadaše taj kip i napadoše na Poslanika. Lice mu je bilo svo raskrvavljeno a kosa počupana. Ipak je na sve to otprio i reкао: „O Kurejšije! Vi mi nanosite bol a ja sam vaš poslanik.“ Napusti ih i ode kući. Jedna sluškinja posvjedoči tom događaju od početka do kraja.

U tim trenucima hazreti Hamza je bio u lovu. Taman kad je htio ispaliti strijelu prema jednoj srni ona progovori: „O Hamza! Umjesto što mene gađaš, bolje bi ti bilo da gađaš one koji žele ubiti tvoga bratića.“ Začuden onim što je čuo, hazreti Hamza požuri kući. Prema običaju, poslije lova je prvo svraćao do Harem-i šerifa radi tavafa, pa bi tek onda išao kući. Dok je toga dana obavljao tavaf, pride mu služavka i ispriča mu šta je Ebu Džehl učinio Muhammedu, alejhisselam. Kada ču kako su se prema njemu ponijeli, u hazreti Hamzi proradi osjećaj rodbinske povezanosti. Naoruža se i ode do mjesta gdje su bili mušrici: „Jesi li ti govorio ružne riječi mome bratiću i povrijedio ga? Da znaš da je njegova vjera i moja vjera. Ako smiješ uradi i meni ono što si njemu!“ Tada lukom udari Ebu Džehla i povrijedi mu glavu. Tamošnji kafiri htjedoše napasti na hazreti Hamzu no, Ebu Džehl ih spriječi: „Ne dirajte ga! On je u pravu. Povrijedio sam njegova bratića.“ Hazreti Hamza ode a Ebu Džehl reče prisutnima: „Nemojte se s njim sukobljavati! Može se naljutiti na nas pa i on postati musliman. Time bi Muhammed ojačao!“ Bio je spreman da podnese rane koje je zadobio, samo kako hazreti Hamza ne bi primio Islam. Na taj način je pokazao kakvo poštovanje, ugled i snagu je imao hazreti Hamza.

Hazreti Hamza dođe do Resulullaha: „Ja Muhammed! Osvetio sam te kod Ebu Džehla. Oblio sam ga krvlju. Nemoj se žalostiti već se raduj!“ Resulullah mu odgovori: „Ja se ne radujem takvim stvarima!“ - „Reci šta želiš da učinim kako bi se razveselio i ja ću to uraditi“, odgovori mu hazreti Hamza. –“Mene bi jedino obradovalo kada bi ti povjerovao i kada bi spasio

svoje tijelo od džehennemske vatre“, reče mu Resulullah! Hazreti Hamza odmah primi Islam. Tim povodom bi spušten i ajet: Prema Abdullahu ibn Abbasu riječi 122. ajeta kur'anske sure En'am u kome se govori o “stvorenome čovjeku koji će postići svjetlost“, odnose se na hazreti Hamzu, a riječi “onaj koji će propasti u tami“, koje se spominju u istom ajetu, odnose se na Ebu Džehla.“

Hazreti Hamza je otišao među mušrike, saopštio im da je postao musliman i da će štititi Muhammeda, alejhisselam, čak i po cijenu života, te im tu pročita jednu pjesmu o njemu. U njoj je rekao: „Zahvaljujem se Allahu koji mi je srce okrenuo prema Islamu i prema Gospodaru. Ova vjera je objavljena od strane Onoga Koji zna sve šta Njegovi robovi rade, Koji se prema svakome odnosi darežljivo, Čija je snaga veća od svega drugoga i Koji je stvorio nebesa i zemlju. Kada se uči Kur'an, oni koji imaju pameti i čista srca, puštaju suze zbog njega. Kur'an je objavljen Muhammedu, alejhisselam, kroz jasan i razumljiv jezik. Muhammed, Mustafa je neko, čija se mubarek riječ poštuje među nama i koga se slijedi. O mušrici! Budite pametni i o njemu nemojte govoriti grube i teške riječi. Ako vam to i padne na pamet, neka znate da do njega nećete doći osim preko tijela nas muslimana!“

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, se silno obradovao hazreti Hamzinom prelasku na Islam. Muslimani su time bili izuzetno osnaženi.

Njegovim prelaskom na Islam promijenila se i situacija koja je vladala. Mekkelije su znale da je hazreti Hamza hrabar, neustrašiv i pravedan borac. Zbog toga mekanske Kurejšije više nisu mogle činiti zulum nad muslimanima bez povoda, bojeći se upravo hazreti Hamzinog mača.⁶⁹

Prelazak na Islam hazreti Omera

Islam se širio iz dana u dan, a svjetlost Kur'an-i Kerima je obasjavala duše. Griješnici su Allahovom milošću prihvatili iman i dolazili do Upute. Ovi sretnici, što bijahu počašćeni da budu ashabi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stadoše rame uz rame i u potpunosti se predadoše Resulullahu. I najmanju želju ili znak Poslanika prihvatili su kao svoju obavezu, te se takmičili ko će je prije ispuniti, ne žaleći pri tom ni svoje živote. Na drugoj strani briga i očaj mušrika dostižu vrhunac. Razlog tomu je prelazak na Islam hazreti Hamze, junaka koji se rijetko rađa. Ovaj neočekivani događaj u potpunosti je razbijesnio mušrike. Tako je Omer, sin Hattabov, jednoga dana krenuo iz kuće sa namjerom da ubije Poslanika, alejhisselam, čim ga ugleda. Zatekao je Poslanika u Mesdžidu-l haramu kako klanja, no, želio je sačekati da završi sa namazom, pa da se onda obračuna s njim. Tako poče slušati Resulullahu dok je učio ajete sure El-Hakka:

„Čas neizbježni. Šta je Čas neizbježni? I odakle ti znaš o času neizbježnome? Semud i Ad poricali su svijeta Smak. Pa kad je Semud posrijedi on strašnim povikom uništen bi! A Ad kad je posrijedi on, on uništen bi vjetrom ledenim, moćnim! Potčini ga nad njima sedam noći i osam

⁶⁹ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 151-153; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 291-292.

dana uzastopnih, pa si u njima ljude povaljane vidio ti, poput šupljih debala datulinih. Pa da li ikoga vidiš da je ostao od njih? Pa dođe faraon i oni prije njega, i zbog grijeha prevrnuti naselja, pa bijahu neposlušni poslaniku svoga Gospodara, i On ih kazni najtežom kaznom. Mi smo vas zaista kad je voda preplavila, u lađi ponijeli, da bi vam je poukom učinili, i da je zapamte uši koje pamte! Pa kad se u rog jednom puhne, a Zemlju i brda digne, i potresom jednim zdrobe, tog dana Potres Svijeta će da se zbude, i da rascijepi Nebo, toga Dana rasklimano će biti ono! A meleki na krajevima Njegovim bit će, prijestolje Gospodara tvoga toga dana iznad njih osmerica nosit će - toga Dana izloženi ćete vi biti, nijedna skrovita stvar vaša neće skrovita ostati!

A onaj kome knjiga njegova bude data u njegovu desnu ruku reći će: „Evo vam pa čitajte knjigu moju, ja sam zbilja i mislio da račun svoj ću susresti“, a on u zadovoljnom životu bit će, u bašči rajskoj visokoj, plodovi čiji su sasvim blizu. „jedite i pijte zadovoljni nek' ste za ono što u danima minulim uradiste!“ A onaj kome knjiga njegova u njegovu lijevu ruku data bude reći će: „Kamo sreće da mi knjiga moja ni data nije, i da nisam ni znao za račun svoj, kamo sreće da smrt bi moj kraj, bogatstvo moje od koristi mi nije, moć i vlast moja propala je!“ „Zgrabite ga i u okove okujte, a potom ga u paklu pržite, a zatim u lance sedamdeset lakata duge vežite! Jer, on zbilja nije vjerovao u Allaha Veličanstvenoga, niti je podsticao da se nahrani bijedni! E danas njemu nije druga vjernoga, niti hrane osim iz splaćina, ne jedu je drugi osim griješnici.“

Hazreti Omer je sa oduševljenjem slušao Resulullaha. U životu nije čuo ovako lijepe riječi. Kasnije je sam to ovako ispričao: „Bio sam oduševljen redom, pripovijedanjem i dubinom smisla ovih riječi. Sam sebi rekoh: 'Kunem se da je ovo jedan od pjesnika, kako za njega kažu Kurejšije.“ Tada Poslanik nastavi sa učenjem ajeta:

„Pa, Ja se kunem onim što vi vidite i onim što vi ne vidite! Doista je Kur'an govor objavljen poslaniku plemenitome! A nije to govor nekog pjesnika, kako vi malo vjerujete!“

Hazreti Omer ponovo se reče: „Mora da je ovo neki čarobnjak, dok zna o čemu sada razmišljam.“ Poslanik nastavi dalje:

„Niti je govor nekog proricatelja, kako se vi malo opominjete. Objava je to od Gospodara Svjetova! A da je on na Nas kakve izgovorio riječi, zbilja bismo ga za desnicu uzeli i žilu mu zatim kucavicu presjekli, i nikog nema među vama ko bi ga mogao odbraniti! A zbilja je Kur'an bogobojaznima opomena, a dobro znademo Mi da se među vama poricatelja nahodi! A Kur'an je zbilja propast za nevjernike, i on je zaista istina obistinjena! Zato ti slavi ime Gospodara svoga, Veličanstvenoga!“

„Kada je Resulullah proučio kompletnu suru, u mome srcu se javi čežnja za islamom“, zaključio hazreti Omer.

Tri dana nakon prelaska na Islam hazreti Hamze, Ebu Džehl okupi mušrike i saopšti im: „O Kurejšije! Muhammed je izvrijedao naše kipove. Kaže da će naši preci završiti u Džehennemu, te da ćemo im se i mi tamo pridružiti. Ne postoji drugi izlaz iz ove situacije nego da ga ubijemo. Onome

ko ga ubije obećavam 100 deva i još zlata povrh toga.“ U trenutku slast koju je Omer sin Hattabov osjetio prema Islamu minu, te on skoči: „To ne može obaviti niko osim Omera.“ Ostali ga u tome podržaše sa oduševljenjem. Opasa mač i dade se na put. U putu sreće Nu'ajm bin Abdullaha: „Kuda ćeš tako ljut o Omere?“ - „Idem da ubijem Muhammeda, koji je unio razdor među narod, koji je zavadio rođenu braću.“ - „To je težak zadatak, on je oko sebe okupio ashabe koji ga danonoćno čuvaju i hizmete mu. Čak i da ga ubiješ, ne možeš se spasiti od sinova Abdul-Muttalibovih.“

Hazreti Omer se na ove riječi jako rasrdi: „Zar si i ti jedan od njih? Ako je tako da prvo sa tobom završim.“ - „Okani se mene, o Omere! Nego otidi do svoje sestre Fatime i zeta Sa'id bin Zejda, ta oni su postali muslimani.“ Omer nije mogao vjerovati ovim riječima. - „Ako ne vjeruješ, otidi pa vidi“ reče mu Nu'ajm.

Kad bi postigao cilj, nestale bi razlike u vjeri i krvna osveta, koja je bila običaj kod Arapa, a Kurejšije bi se podijelile, došlo bi do sukoba kojima ne bi bilo kraja. Tako ne bi stradao samo Omer, već i svi sinovi Hattabovi. No, Omer bin Hattab je bio izuzetno snažan, hrabar i ljutit, te o tome nije htio ni misliti. Istog časa se zaputio ka kući sestre. Tada je sura Ta-ha bila tek objavljena, Said i Fatima radijallahu anhum, su je dali zapisati te su je zajedno sa ashabom Habbab bin Eretom iščitavali u svojoj kući. Hazreti Omer ih je sa ulaznih vrata čuo kako uče te snažno udari u vrata. Kada su ga vidjeli sa mačem u ruci, sakriše i pismo a i Habbaba. Potom mu otvoriše vrata. On odmah ljutito upita; „Šta ste učili?“- „Ništa“ odgovoriše. Još ljući nastavi; „Znači istina je ono što sam čuo, i vi ste zavedeni njegovim čarolijama.“ Uhvati hazreti Seida za jaku te ga baci na pod. Sestra mu pokuša pomoći ali u tome dobi snažan šamar. Kada ugleda krv na licu sestre, sažali se. Iako je Fatima bila sva u krvi, snaga imana je ponovo pokrenu te mu, utječući se Allahu reče: „O Omere, šta te navelo da nemaš stida prema Gospodaru, da ugoniš u laž Njegovog poslanika koji je došao sa ajetima i mudžizama? Istina je da smo ja i muž počašćeni islamom. Nećemo od toga odustati ni po cijenu života.“ Nakon toga donese kelime-i šehadet.

Na ovako odvažan odgovor, hazreti Omer odjednom omekša te sjede. „Dajte da vidim to što ste čitali.“ Fatima mu odgovori: „Dok se ne očistiš ne mogu to učiniti.“ Hazreti Omer obavi gusul pa mu Fatima dade stranicu Kur'ana koju su čitali. Čitao je lijepo. Na stranicama je bila ispisana sura Ta-ha. Ljepota stila, razgovjetnost, značenje i druge nadnaravnosti Kur'ana su mu dobroano omekšale srce. Kada pročita šesti ajet sure u značenju: „Njegovo je sve što je na nebesima i na zemlji i između njih“,⁷⁰ duboko se zamisli. „O Fatima, zar svo ovo blago pripada Bogu kome se vi klanjate?“ - „Tako je“, odgovori mu Fatima, „zar sumnjaš?“ - „O Fatima mi imamo pet stotina kipova napravljenih i ukrašenih od zlata, srebra, bronzne i kamena pa oni opet ne posjeduju ništa na zemlji“, zavapi u čudu te nastavi čitati.

⁷⁰ Tâha 20/6.

Kada je došao do ajeta: „Allah, drugog Boga osim Njega nema, najljepša imena ima“⁷¹, dade se u duboko razmišljanje. „Zaista, kako je ovo ispravno!“ Na ove riječi Habbab skoči i nakon donesenog tekbira kliknu: „Muštuluk, Omere! Poslanik je činio dovu Uzvišene; „Gospodaru, ojačaj ovu vjeru Ebu Džehlom ili Omerom!“ Eto ta sreća je pripala tebi.“

Ovaj ajet i dova su ugasili neprijateljstvo u Omerovom srcu. On odmah upita: „Gdje je Resulullah?“ Srce mu je već bilo vezano za Poslanika. Taj dan je Poslanik u kući hazreti Erkama podučavao ashabe. Ashabi, okupljeni oko Poslanika, u beskrajnom zadovoljstvu i sreći, krijepili su svoje duše posmatrajući njegov lik od svjetlosti, te snažili srca, slušajući njegove slatke i poučne riječi.

Prisutni su iz Erkamove kuće vidjeli kako prema njima ide hazreti Omer. Bio je opasan mačem. Znajući kako je bio plahovit i snažan, ashabi su opkolili Poslanika. Hazreti Hamza reče: „Zašto bismo se plašili Omera, ako je došao sa dobrim, dobro došao. Ako ne, skinut ću mu glavu prije nego što isuka mač. U tome Poslanik reče: „Pustite ga neka uđe!“

Džibril, alejhisselam, je već obavijestio Resulullaha da Omer dolazi da prouči Šehadet. Poslanik ga dočeka sa osmjehom te reče ashabama: „Pustite ga, odmaknite se od njega!“ Omer se spusti na koljena, a Poslanik ga uze za ruku govoreći mu: „Prihvati iman, o Omere!“ On na to prouči šehadet a radosni tekbiri okupljenih ashaba se nastaviše prolamati do neba.

Hazreti Omer je, nakon što je prihvatio Islam, svoje stanje opisivao na sljedeći način: „Kada sam primio Islam, ashabi su se krili od mušrika i Islam praktikovali u tajnosti. To me je užasno rastuživalo. -“Zar mi nismo, Poslaniče, na Pravom putu?“; pitao sam ga. -“Da! Tako mi moga poslanstva, tako mi Allaha, Koji je Vlasnik svake moći, bili živi ili mrtvi, vi ste na Pravom putu!“; odgovori Poslanik. Na to mu rekoh: „Ako smo mi na Pravom putu, a mušrici u zabludi, zašto onda krijemo svoju vjeru? Tako mi Allaha, mi imamo veće pravo saopštavati istinu nego oni neistinu. Allahova vjera će bez sumnje osvojiti Mekku. Ako nas prihvate, dobro je, a ako nas napadnu, borit ćemo se protiv njih.“ Poslanik odgovori: „Mi smo malobrojniji.“

„Ja Resulallah! Kunem se Onim Koji te je kao istinskog Poslanika poslao, da neće ostati niti jedna skupina nevjernika, kojima neću kazivati o našoj vjeri bez straha i sustezanja. Treba da se javno obznanjujemo.“ Kada je to Poslanik prihvatio, izašli smo vani u dva safa i zaputili se prema Harem-i šerifu. Na pročelju jednog safa je stajao Hamza a drugog ja. Postojanim koracima i odlučnim hodom smo ušli u Mesdžidu-l haram. Kurejševički mušrici su čas posmatrali mene, čas Hamzu. Tako su bili rastuženi i razočarani, da nešto slično vjerovatno nisu doživjeli u cijelom životu. Nakon što je vidio hazreti Omera, Ebu Džehl istupi: „O Omere! Šta je ovo?“ Hazreti Omer povika, ne obazirući se na njega: „Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu.“ Ebu Džehl se izgubi. Nije mogao ni riječ izustiti. Hazreti Omer se okrenu ovoj grupi mušrika i reče: „O

⁷¹ Tâha 20/8.

Kurejšije... Ko me ne poznaje, neka zna da sam ja Omer, sin Hattabov. Ko hoće da napravi od žene udovicu, a od djece siročad, neka istupi. Ko se samo pomakne, posjeći ću ga mačem.“ Na to se Kurejšije za čas razidoše. Resul i ashabi se poredaše u saf i počeše glasno učiti tekbire. Nebo iznad Mekke je odzvanjalo povicima ashaba „Allahu ekber.“ Po prvi put su javno obavili namaz u Harem-i šerifu.⁷²

Kada je hazreti Omer primio Islam, objavljen je 64. ajet sure Enfal: „O Vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede.“ Mnogi koji su se do tada dvoumili da li da prihvate Islam, kada su vidjeli da je to učinio hazreti Omer, nisu više oklijevali. Počašćeni su da budu ashabi. Od tada se broj muslimana uvećavao iz dana u dan.

Druga hidžra u Abesiniju

Muslimani, koji su se nalazili u Abesiniji, dobili su lažnu dojavu da su mekanski muslimani sklopili savez sa mušricima. Na to rekoše: „Mi smo napustili svoje domove i imetke u Mekki zbog mušrika. Pošto su se odnosi s njima popravili, najbolje bi bilo da se vratimo Poslaniku i da budemo počašćeni njegovim prisustvom.“ Zatražiše dozvolu od abesinskog kralja da krenu na put, te otputovaše u Mekku. No, tamo saznadoše da je vijest koju su dobili bila lažna.⁷³ Posjetiše Poslanika i saopštiše mu da su vočke u Abesiniji dale izuzetne plodove, da postoje četiri objekta za obavljanje molitve, da se svaki dan kolju deve i ovce koje se potom daju siromasima, da ih kralj lično posjećuje i brine za njihovu sigurnost, te da su izuzetno zadovoljni tamošnjim uslovima za život.⁷⁴

Kada su se ashabi, alejhimurridvan, vratili u Mekku, ponovo otpočeh progoni i mučenja. Zulum nad njima se neprekidno povećavao na sve različitiije i svirepije načine. Jednog dana se hazreti Osman obrati Poslaniku: „Poslaniče, vidio sam Abesiniju kao pogodno mjesto za trgovinu. Trgovina donosi veliku dobit. Dok nam Allah, dželle šanuhu, ne propiše mjesto hidžre, mislim da nema boljeg mjesta za privremeni boravak. Osim toga, muslimani će se spasiti patnji od strane Kurejšija. Nedžašija nam je ukazao ogromno gostoprimstvo.“ Poslanik, nakon svega što je čuo, reče: „Vratite se ponovo u Abesiniju, kako biste Allahovom voljom bili zaštićeni.“

Hazreti Osman dodade: „Ja Resulallah! Ako bi se i ti tamo pojavio, možda bi oni prigrlili Islam. Obzirom da su Ehl-i kitabije, brzo bi prihvatili istinitu vjeru, te nam pružili pomoć.“ – „Nije mi naređeno uživanje. Očekujem Allahov emer po pitanju hidžre. Ja ću učiniti onako kako mi bude naređeno.“

⁷² İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 160-165, 221-229; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 342-350; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 119.

⁷³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 205.

⁷⁴ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 194; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 364; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 208.

Prema jednoj predaji karavana od stotinu i jedne osobe se ponovo zaputila prema Abesiniji. Na čelo ove povorke postavljen je Dža'fer bin ebi Talib i u Abesiniju su stigli živi i zdravi. Poslanikova muhterem supruga Ummu Seleme, radijallahu anha, događaje koji su slijedili opisuje na sljedeći način:

„U Abesiniji smo sreli jednog izuzetnog susjeda. To je bio kralj Nedžašija. Ispunio nam je svaku želju. Mogli smo izvršavati zapovijedi naše vjere kako smo to željeli. Slobodno smo i bez ikakvog uznemiravanja mogli ibadetiti. Nismo čuli niti jednu ružnu riječ.“

Kada su mekanski mušrici saznali za to, odlučio je poslati dvojicu izaslanika kralju. Nedžašiji su poklonili razne dragocjenosti. Pripremljene su mu, u izobilju, posebne vrste mekanske kože, koju je Nedžašija izrazito cijenio. Darovani su i njegovi vjerski prvaci. Ovaj zadatak su obavljali Abdullah ibni ebi Rebia i Amr ibni As. Podučeni su tačno, šta govoriti pred kraljem Nedžašijom. Rečeno im je: „Prije nego se obratite kralju, dajte poklone pojedinačno svakom njegovom svešteniku i komandantu. Potom darujte Nedžašiju a nakon toga zatražite da vam se izruče tamošnji muslimani. Ne dopustite da muslimani razgovaraju sa Nedžašijom.“⁷⁵

Izaslanici su, nakon što su došli u Abesiniju, sreli tamošnje prvake i svakome pojedinačno podijelili njihove poklone uz riječi: „Među nama se pojavila grupa ljudi koji su počeli propovijedati novu, izmišljenu vjeru, koja nije poznata ni vama ni nama. Želimo ih povesti sa sobom u zajedničko nam rodno mjesto. Potrdite se da, kada to budete tražili, ne dozvolite da se oni susretnu sa kraljem. Najupućeniji da se bave njima jesu članovi njihovih porodica i njihove komšije. Oni ih najbolje poznaju.“ Sveštenici su prihvatili prijedlog, nakon čega su im uručeni pokloni. Kralj Nedžašija je prihvatio darove i sastao se s njima.

Poslanici se obratiše kralju sljedećim riječima: „Grupa naših sugrađana je doputovala kod vas. Oni pored toga što su se odrekli naše vjere, nisu ni vašu vjeru prihvatili. Izmislili su sebi vjeru koja nije poznata ni vama ni nama. Poslali su nas prvaci naroda kojem i oni pripadaju. Ti prvaci su ujedno očevi i drugi srodnici većine njih. Njihova želja je da im se oni vrate jer bolje poznaju stanje u kojem se oni nalaze.“ Najveća želja, kako Amr ibni Asa tako i Abdullaha ibni Rebie, je bila da ih kralj sasluša te da udovolji njihovoj želji. Nakon izaslanika riječ uzeše Nedžašijini vjerski prvaci: „Ovi su u pravu. Narod iz kojeg oni potiču bolje poznaje njihovo stanje i kako treba s njima postupiti. Zato ih prepustite ovim izaslanicima da ih nazad odvedu njihovom narodu.“

Kralj Nedžašija se jako rasrdi na ove riječi: „Tako mi Boga, ne! Ja ove ljude nikada neću predati. Nipošto ne mogu izdati ljude koji su se sklonili pod moje okrilje, u moju zemlju. Oni su odabrali mene pored drugih i sklonili se u moju zemlju. Zbog toga želim pozvati svoje goste na dvor i upitati ih šta oni imaju reći o svemu ovome. Ako su muhadžiri onakvi kakvim ih ovi

⁷⁵ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 195; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 334.

opisuju izručit ću ih nazad. Ako ne, ja ću ih čuvati i činiti im dobro sve dok su u mojoj zemlji.“ On je zapravo znao da se približilo vrijeme dolaska Muhammeda, alejhisselam, i da će ga njegov narod protjerati iz Mekke.

Nedžašija je upitao mekkanske poslanike koga oni slijede. Oni odgovoriše da je to Muhammed. Čim je čuo ovo ime Nedžašija je znao da je on Poslanik ali nije to htio obznaniti. Ponovo je upitao: „Šta zagovara ta njegova vjera, taj njegov mezheb?“ Amr odgovori: „On nema mezheba.“ – “Kako onda očekuješ da vam predam narod čiji mezheb i vjeru ne poznajem. Dajte da i njih vidim, pa da vas suočim jedne sa drugima.“ Nakon toga je pozvao muslimane na dvor.⁷⁶

Muslimani su se prvo međusobno posavjetovali šta bi mogli reći, šta će se dopasti Nedžašiji. Hazreti Džafer reče: „Tako mi Allaha, sve štomi znamo o ovome jeste ono što nam je prenio Poslanik. Čemu god to vodilo, mi smo zadovoljni.“ Svi su se složili s tim i ovlastili Džafera da on govori u ime svih. I kralj Nedžašija je okupio svoje vjerske prvake. Napravljen je veliki divan a potom su pozvani muslimani. Po dolasku, muslimani su nazvali selam, ali nisu pred kraljem pali na tle. Kada ih je Nedžašija upitao zašto se nisu poklonili, odgovoriše: „Mi na tle padamo samo pred Allahom. Poslanik nas je podučio da jedino Njemu činimo sedždu.“

Nedžašija: „O vi koji ste se okupili ispred mene. Recite mi zašto ste došli u moju zemlju? Šta vas je navelo na to? Niste trgovci, a nemate ni neke druge želje. Ko je taj Poslanik koji se pojavio među vama? Zašto se ne pozdravljate kao što se pozdravljaju ovi predstavnici vašeg naroda?“ Džafer, radijallahu anhu, mu odgovori:

–“O vladaru! Ja ću prije svega kazati tri stvari. Ako kažem istinu, vi je potvrdite, a ako slažem isto tako potvrdite da je to laž. Prvo, naredi da ispred njih govori samo jedan!“ Amr ibni As reče da će on govoriti. Nadžašija na to reče Džaferu da on prvi započne govor. Džafer: „Imam tri pitanja za njega: Da li smo mi robovi koje treba vratiti nazad vlasniku?“ Kralj se okrenu Amru i ponovi mu pitanje. - „Ne, oni nisu robovi već slobodni ljudi“, odgovori on. -“Jesmo li mi to nečiju krv bespravno prolili pa nas treba vratiti da bi se poravnala krvarina?“ Amr odgovori da nisu prolili niti kap bilo čije krvi. - „Da li smo bespravno otuđili nečiji imetak pa nas treba vratiti kako bi se to izravnilo?“ Nedžašija se ponovo okrenu Amru: „Ako su oni dužni čak i veliku sumu zlatnika, kaži mi i ja ću to izmiriti umjesto njih.“ Amr: „Ne, nisu dužni ništa.“ - „Pa šta onda želite od njih?“ Na to Amr odgovori: „Mi smo imali zajedničku vjeru. Oni su odstupili od tog puta. Pokorili su se Muhammedu i njegovoj vjeri.“ Kralj upita Džafera: „Zašto ste napustili svoju vjeru a povelili se za nekim drugim? Kakva je to vjera koju slijedite a koja nije ni vjera vašeg naroda a ni mog? Pojasni mi to!“

- „O vladaru! Mi smo bili narod neznalica. Klanjali smo se kipovima. Jeli smo leševe životinja i činili svaku vrstu zla. Prekidali smo rodbinske i komšijske veze. Jači su činili nasilje nad slabijima i nisu znali za

⁷⁶ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 195; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 332.

samilost. Bili smo u tom stanju sve dok nam Allah nije poslao Poslanika, između nas, u čiju pravednost, pouzdanost i čistoću smo se osvjedočili i čiji smo rod kao takav poznavali. Taj Poslanik nas je pozvao da vjerujemo u jednog Allaha, i da mu se pokoravamo a da odbacimo kipove kojima smo se klanjali i mi i naši preci. Naredio nam je da istinu govorimo, da povjerenje ne iznevjerimo, da čuvamo rodbinske veze, da se lijepo odnosimo sa susjedima te da se klonimo grijeha i prolijevanja krvi. Naredio nam je da se držimo dalje od svih vrsta laži, nepristojnosti, uzimanja imetka od siročadi i lažnog optuživanja poštenih žena. Mi smo mu povjerovali i prihvatili sve sa čim je došao od Gospodara, te postupili po tome. Pokorili smo se Allahu. Prihvatili smo da je dozvoljeno ono za što je on rekao da je dozvoljeno, a zabranjeno ono za što je on rekao da je zabranjeno. Zbog toga nas je naš narod uzeo za neprijatelje i počeli nam činiti zulum. Podvrgli su nas raznim mučenjima i patnjama kako bi nas odvratili od Allahovog puta i vratili na stazu obožavanja kipova. Učinili su prema nama brojne nepravde. Naše stanje je iz dana u dan bivalo sve teže. Htjeli su nas odvojiti od naše vjere. Mi smo zbog toga napustili svoje domove i potražili utočište u tvojoj zemlji. Odabrali smo tebe među drugima i stavili se pod tvoju zaštitu. Nadamo se da kod tebe nećemo naići na nepravdu.“ Hazreti Džafer je svoj govor nastavio sljedećim riječima:

„Što se tiče pozdravljanja, pozdravili smo te selamom Resulullaha. Tako se i međusobno pozdravljamo. Obavijestio nas je Poslanik da će se i džennetlije pozdravljati tim pozdravom. Zbog toga smo Vaše Veličanstvo tako pozdravili. Utječemo se Allahu od činjenja sedžde bilo kome osim Njemu, zato što nas je tako uputio Poslanik.“

-“A znaš li ti išta od toga što je Allah objavio?“, upita Nedžašija. Kada mu Džafer odgovori potvrdno, zatraži od njega da mu nešto prouči. Hazreti Džafer počeo učiti prve ajete sure Merjem. (Ima predaja da je učio i suru Rum i Ankebut). Nedžašija je počeo plakati pa mu suze nakvasiše bradu. I sveštenici počеше plakati. - „O Džafere! Uči nam te slatke riječi.“ Džafer počeo učiti, od početka, ajete sure Kehf: „Hvaljen neka je Allah koji svome robu objavljuje Knjigu, i to ne iskrivljenu, nego ispravnu, da teškom kaznom, koju će On dati, opomene, a da vjernike koji čine dobra djela divnom nagradom obrađuje, u kojoj će vječno boraviti, i da opomene one koji govore: „Allah je sebi uzeo sina.“ O tome oni ništa ne znaju, a ni preci njihovi. Kako krupna riječ izlazi iz usta njihovih! Oni ne govore drugo do neistinu! Pa zar ćeš ti za njima od tuge svisnuti, ako oni u govor ovaj neće da povjeruju? Sve što je na Zemlji Mi smo kao ukras njoj stvorili da iskušamo ljude ko će se od njih ljepše vladati.“⁷⁷

Nedžašija se nije mogao suzdržati: „Tako mi Allaha ovo je svjetlost koja izvire iz istog Izvora. I Musa i Isa, alejhisselam, su došli s njim.“ Okrenu se predstavnicima Kurejša te im reče: „Idite odavde, niti ću vam ih izručiti,

⁷⁷ el-Kehf 18/1-7.

niti ću im pomisliti neko zlo.“ Na to su Abdullah ibni Rebia i Amr ibni As odstupili.⁷⁸

Amr se potom obrati Abdullahu: „Tako mi Allaha, vidjet ćeš da ću naći neku njihovu slabost i da ću je predočiti Nedžašiji.“ –“ Iako su nam sada suprostavljeni, ne zaboravi da smo im rodbina pa nemoj to činiti“, odgovori mu Abdullah. –“ Sad ću reći Nedžašiji da oni Isaa smatraju običnim robom.“

Sljedeći dan ponovo dođoše do Nedžašije. –“O vladaru! Oni o Isau sinu Merjeminu govore teške stvari. Već, ti pošalji jednog svog čovjeka, pa ih upitaj šta misle o Isau alejhisselam.“ Kralj posla po muslimane, a oni se počеше dogovarati šta će reći ako ih bude pitao za Isaa, alejhisselam. Hazreti Džafer: „Tako mi Allaha reći ćemo ono o čemu nas je obavijestio Poslanik od Allaha, dželle šanuhu.

Kada ih kralj upita šta misle o Isau, sinu Merjeminom, Džafer odgovori: „Mi ćemo ti reći ono što nam je o Isau, alejhisselam, prenio naš Poslanik od Uzvišenog Allaha. Mi ga priznajemo kao Allahovog Poslanika i Njegovog roba, kao Riječ Njegovu koju je spustio hazreti Merjemi, koja se odrekla ovoga svijeta i muškaraca, i koja je bila čedna. To je ono što znamo o Isau, sinu Merjeminom. Vjerujemo da kao što je Allah stvorio Adema od zemlje, tako je Isaa stvorio bez oca.“ Na ove riječi Nedžašija spusti ruke na pod te uze malo prašine govoreći: „Kunem se da Isa nije ništa više od onoga kako ga vi opisujete. Tu nema razlike ni koliko ova prašina koju držim.

Kada je to izgovorio, glavešine oko njega se počеше došaptavati. Nedžašija to primijeti pa reče: „Kunem se da, šta god vi kazali, ja o njima mislim samo dobro. Potom se obrati muslimanima, muhadžirima: „Čestitam i vama i Velikanu koji vas je poslao. Ja svjedočim da je on Poslanik. On nam je svakako najavljen u Indžilu. Njega je nagovijestio i Isa, sin Merjemin. Kunem se, da je ovdje, činio bih mu svaki hizmet. Idite! Smjestite se u netaknute predjele moje zemlje i živite tamo u miru i sigurnosti. Uništiti ću onoga koji vam nanese zlo. Kada bi mi dali zlata koliko planina, ne bih nikoga od vas rastužio.“⁷⁹

Nedžašija se potom obrati Kurejšijama u vezi njihovih poklona: „Meni ovo ne treba. Uzvišeni Bog nije uzeo mito od mene kada mi je dao blago koje imam i kada mi je potčinio stanovnike i ovu zemlju.“ Predstavnici Kurejšija su se tako vratili praznih ruku. Iskreni Nedžašija je odabrao Islam i tako obradovao ashabe.

Godine tuge... (Muhasara)

Mušrici su se neprestano trudili da zaustave dalje širenje islama. Unatoč tome, broj muslimana se povećavao iz dana u dan. Sve patnje i iskušenja na koja su muslimani stavljeni nisu doprinijele da oni skrenu sa svog puta, naprotiv, činili su da se još čvršće i iskrenije vežu jedni za druge. Niko nije odustajao od svoje vjere i bili su spremni žrtvovati i živote na

⁷⁸ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 195; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 332-333.

⁷⁹ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 195; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 334.

Resulullahovom putu. I plemena izvan Mekke, koja su pratila šta se dešava, bila su sve radoznalija, pa se Islam svakodnevno širio na nova mjesta. Mušrici su prosto izluđeni saznanjem da ništa nisu postigli zagovaranjem protiv muslimana kod kralja Abesinije Nedžašije Eshama. Okupili su se da bi izvršili još veći pritisak na muslimane i da bi u potpunosti iskorijenili Islam i donijeli nevjerovatnu odluku: „Muhammed, alejhisselam, mora biti ubijen, nebitno gdje i kako...“ Kafiri su se čvrsto zakleli da će to izvršiti.

Ebu Talib, koji je saznao za ovu njihovu odluku, bio je duboko ožalošćen. Silno se zabrinuo za život svog voljenog mubarek bratića. Okupio je svoje pleme i naredio im da ga moraju dobro čuvati od kurejševičkih mušrika. Hašimovi sinovi su se okupili, osnaženi rodbinskim vezama, da bi ovaj zadatak ispunili. Zbog toga su pozvali Muhammeda, alejhisselam, i ashabe koji su povjerovali u Ši'bi Ebu Talib, odnosno, Ebu Talibovu mahal, brdo koje se nalazi tri kilometra sjeverno od Kabe u Mekki. Poslanik se odazvao pozivu, jedino se Ebu Leheb suprotstavio naredbi da štiti Poslanika, te nije došao na Ši'b. Mušrici, među kojima je bio i on, stadoše se okupljati i tražiti priliku da ubiju Poslanika, alejhisselam.⁸⁰

Kada su mušrici saznali da su se Poslanik, alejhisselam, i ashabi okupili u mahali Ebu Taliba, ponovo se sakupiše i donesoše sljedeću odluku: „Niko se neće ženiti kćerkama sinova Hašimovih sve dok im se Muhammed, alejhisselam, ne preda da bi bio ubijen. Niti će dozvoliti da se oni žene njihovim kćerkama. Ništa im se ne smije prodavati niti od njih kupovati. Ubuduće nije dozvoljeno sastajati se, niti komunicirati s njima. Ne smiju se posjećivati niti zalaziti u njihovu mahal. Ni pod koju cijenu se neće prihvatiti bilo kakvo primirje koje oni predlože. Nema milosti prema njima. Mušrik po imenu Mensur ibni Ikrima je ove odluke stavio na papir a ostali su svojim pečatima isti potvrdili. Okačili su papir na zid Kabe, kako bi svi bili obaviješteni o ovoj odluci.

Poslanika je ova vijest duboko potresla, pa je uputio dovu koja bi uslišana i ruke mušrika Mensura se u trenu osušile. Mušrici su bili izbezumljeni. Protumačili su kako su se Mensurove ruke osušile zbog nepravde koju su nanosili Hašimovićima. I umjesto da se opamete, još su više pobjesnili. Postavili su straže na sve puteve koji vode u Ši'b i spriječili prolaz hrane i odjeće. Trgovcima koji su dolazili u Mekku rečeno je da ne ulaze u njihovo naselje, a u slučaju potrebe oni će njihovu robu otkupiti i po višoj cijeni. Smatrali su da će stanovnike Ši'ba na ovaj način natjerati da pomru od gladi ili da se pokaju, pa da im predaju Muhammeda, alejhisselam. Ovakvo stanje se nastavilo svake godine, izuzev perioda kada se posjećivala Kaba.

Shodno običajima, ovo je bilo doba u godini kada je bilo zabranjeno prolijevati krv. Tako su Hašimovići slobodno odlazili u Mekku i namirivali se za cijelu godinu. Čim bi se neko od njih približio trgovcu, odmah bi mušrici poput Ebu Leheba ili Ebu Džehla, prilazili trgovcu i tražili od njega da enormno povisi cijenu, tako da je ne može kupiti. Garantovali bi im da će

⁸⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 130-140; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 84-87.

svu robu koja bi ostala oni otkupiti. Tako su oni na svoju robu stavljali visoke cijene i muslimani bi se vraćali bez nabavljenih potrepština...

Zbog toga su Muhammed, alejhisselam, njegova supruga Hatidža i Ebu Bekr potrošili sav svoj imetak, kako bi utihnuli jecaje za hranom gladne djece. Kada bi im nestalo hrane jeli su lišće sa grana i ostatke stare kože, koju su pekli na vatri. Muhammed, alejhisselam, i neki ashabi su zbog gladi vezali kamenje za stomak. Majke su se, žrtvujući sebe zarad djece, pretvorile u kost i kožu. Kada bi se neko od mušrika sažalio i donio nešto, bio bi pretučen i žestoko ukoren. Muslimani su tako zapali u jako tešku situaciju.

Mušrici su i dalje čekali da muslimani popuste pred ovim patnjama i da im Ebu Talib preda Muhammeda, alejhisselam. Suprotno od očekivanog, muslimani su sve pažljivije štitili Poslanika, kako mu se nešto ne bi dogodilo. Ebu Talib je, iz predostrožnosti, naredio da se postavi straža ispred kuće Poslanika ili ga je pozivao da spava kod njega. Muhammed, alejhisselam, je bez predaha, sve svoje vrijeme koristio kako bi izvršio Božiju zapovijed i širio Islam, te stpljivo dijelio savjete i tražio od ljudi da se okane djela koja vode ka Dženennemu. Poželio je da i kurejševički mušrici, koji su ga ugonili u laž, shvate kako je biti potlačen na tako surov način, pa je podigao ruke i učinio dovu Allahu, dželle šanuhu: "O Allahu! Daj i njima kao što si Jusufovom, alejhisselam, narodu dao kaznu u vidu sedam nerodnih godina!"

U danima koji su slijedili nije pala ni kap kiše. Zemlja je sva ispucala od suše i nestalo je zelenila. Mušrici su bili izgubljeni. Jeli su leševe životinja uginulih od gladi, pa i kože pasa, kako bi preživjeli. I njihova su djeca počela umirati od gladi. Kada bi se okrenuli prema nebu, sve što bividjeli bio je gusti dim na sve strane. Kao da su shvatili veličinu nepravde koju su muslimanima nanosili pa poslaše Ebu Sufjana kod Poslanika, koji se počeo kleti: „O Muhammede. Ti tvrdiš da si poslan kao milost svjetovima. Ti tražiš da se vjeruje u Allaha i da se čuvaju rodbinske veze. Pogledaj kako tvoj narod umire od gladi i suše. Učini dovu da se ovo prokletstvo digne sa nas; Allah će primiti dovu koju ti uputiš. Ako uputiš takvu dovu, svi ćemo ti povjerovati.“

Tako su ostavili po strani nepravdu i nasilje koje su činili i počeli preklinjati Poslanika za pomoć. Poslanik je, čuvši njihovo obećanje kako će povjerovati, podigao ruke Gospodaru, Koji mu je ponovo primio molbu. U Mekki su počele padati obilne kiše i zemlja je ponovo oživjela. Mušrici su, zaboravili na svoje obećanje i nastavili sa ustrajnošću u kufru, bez obzira što su spašeni od suše...

Allah, dželle šanuhu, im odgovara Kur'anskim ajetima:
„Ali ovi sumnjaju i zabavljaju se. Zato sačekaj dan kada će im se činiti da prema nEbu vide vidljiv dim koji će ljude prekriti. 'Ovo je neizdrživa patnja! Gospodaru naš otkloni patnju od nas, mi ćemo sigurno vjerovati!' A kako će oni pouku primiti a već im je došao istiniti Poslanik od koga oni glave okreću i govore: 'Poučeni - umno poremećeni!' Mi ćemo patnju malo po malo otklanjati i vi ćete se sigurno u mnogobožačku vjeru vratiti; ali onoga Dana kada ih svom silom zgrabimo, zbilja ćemo ih kazniti. Još davno prije njih Mi

smo faraonov narod u iskušenje stavili, kada im je bio došao plemeniti poslanik; 'Ispunite prema meni ono što ste dužni, o Allahovi robovi, jer ja sam vam poslanik pouzdani, i ne uzdižite se iznad Allaha, ja vam donosim dokaz očigledni, i ja se obraćam i svome i vašem Gospodaru da me ne kamenujete, a ako mi ne vjerujete onda me na miru ostavite.' I on pozva u pomoć Gospodara svoga: 'Ovo je doista narod nevjernički!'- Izvedi noću robove Moje, za vama će potjera poći i ostavi more nek miruje, oni su vojska koja će zaista potopljena biti.⁸¹

Mušrici nisu održali riječ da će povjerovati i vratili su se činjenju zuluma. Allah, dželle šanuhu, se jednog dana objavom obratio Poslaniku da je poslao moljca koji je pojeo sve papire na Kabi, na kojima su bila ispisana imena božanstava, osim onoga sa Allahovim imenom. Poslanik, alejhisselam, se obrati Ebu Talibu: "O amidža! Allah, dželle šanuhu, je poslao moljca da pojede napise koje su kačile Kurejšije i sve ih uništio, poput neredbi da se sa nama prekinu rodbinske veze. Jedino su ostali dijelovi na kojima je pisalo Allahovo uzvišeno ime."

Kada ga je Ebu Talib upitao da li mu je to objavio Gospodar, on to potvrdi. Ebu Talib mu reče: "Onda ja svjedočim da govoriš istinu", i uputi se prema Ka'bi, gdje je zatekao okupljene mušričke prvake. Oni su odmah pomislili da im dolazi predati Muhammeda, alejhisselam. Kada je stigao, Ebu Talib ih opomenu: "O Kurejšije! Moj bratić je el-Emin, onaj koji nikada nije slagao. Obavijestio me je da je moljac pojeo sve papire na Ka'bi osim Allahovog imena. Donesite mi te papire koje ste pisali protiv nas. Ako je istina ono što on kaže, kunem vam se da ćemo ga svi čuvati do smrti. Pa i vi se više okanite ovih nepravdi koje činite...!"

Mušrici su uzbuđeno potrčali da donesu papire sa Kabe. Kada im je Ebu Talib rekao da čitaju, nije bilo ničega osim dijela „Bismike Allahumme.“ Mušrici su ostali bez riječi. Nakon što su neki počeli odustajati, okanili su se ove nepravde i nezapamćenog tlačenja, koje je trajalo pune tri godine. Ipak, nisu odustali od neprijateljstava prema muslimanima. Ona su se, nasuprot, povećala. Na sve moguće načine su se pokušavali ispriječiti širenju islama. No, bez obzira na sve njihove napore, Islam se širio munjevito a Poslanik je otklanjao nepravde koje sežu još od perioda džahilijjeta ili neznanja, te im ukazivao na put Sreće. Oni koji su postigli ovu veliku sreću, zahvaljivali su na nimetima i nipošto nisu posustajali pred mučenjima i neprijateljstvima mušrika. Srca mnogih, koji su viđali mudžize Muhammeda, alejhisselam, i ljepotu islama, bila su obasjana nurom imana.

⁸¹ ed-Duhân 44/17-24.

Cijepanje mjeseca na dva dijela

Jedna od velikih mudžiza Muhammeda, alejhisselam, jeste i cijepanje mjeseca. Grupa mušrika među kojima su bili Ebu Džehl i Velid bin Mugire su izazvali Poslanika; „Ukoliko si ti zaista poslanik, rascijepi mjesec na dva dijela tako da jedan dio bude vidljiv iznad planine Kuajkijan a drugi iznad planine Ebu Kubejs.“ Kada ih je Poslanik upitao da li će povjerovati ako to učini, oni su odgovorili da hoće. Muhammed, alejhisselam, je uputio dovu Allahu, dželle šanuhu, da mu podari tu mudžizu, nakon čega mu dolazi Džibril i naređuje da obavijesti Mekkelije da tu večer zajedno prisustvuju nadnaravnom djelu - mudžizi. Te četrnaeste noći, kada je Mjesec bio pun, Poslanik pozva sugrađane da dođu i da zajedno posvjedoče tom događaju. Kada je Muhammed, alejhisselam, pokazao svojim mubarek prstom na njega, Mjesec se raspolovio, tako da je jedna polovica bila iznad Kuajkijana a druga iznad Ebu Kubejsa. Potom se ponovo sastavio.

Poslanik pozva ashabe: „O Seleme bin Abdu-l Esede, o Erkame bin Ebi-l Erkame, budite svjedoci ovom događaju.“ Pozvao je i druge ashabe da posvjedoče onome što se dogodilo. Mušrici su vlastitim očima mogli vidjeti ovo čudo. Oni ne samo da nisu održali obećanje i povjerovali nego su i druge sprečavali da to učine, govoreći: „Ovo je jedna od Muhammedovih čarolija. Ako je nas prevario, ne može sve ljude prevariti. Nego, da mi upitamo i stanovnike drugih gradova. Ako i oni potvrde ovo, znači da je zaista Poslanik, a ako ne, onda je sigurno sihirbaz - čarobnjak.“ Pitali su putnike koji su dolazili u Mekku, čak su slali svoje ljude u druge krajeve da to ispituju, no svi su potvrdili ono što se dogodilo. Ni to im nije bilo dovoljno pa su i poslije toga sve zanijekali. Na čelu onih koji su to činili je bio Ebu Džehl, koji je govorio: “Ebu Talibovo siročje je uspjelo začarati i nebo“, te je na taj način trovao i druga srca.

Na to je Allah, dželle šanuhu, objavio sljedeće ajete: “Bliži se Čas i Mjesec se rasplutio. A oni, uvijek kada vide čudo okreću glave i govore: 'Čarolija neprestana.' Oni ne vjeruju i povode se za prohtjevima svojim, a sve je već određeno. I dolaze im vijesti koje treba da ih odvrte - mudrost savršena - ali opomene ne koriste. Zato se okreni od njih! Na Dan kada ih glasnik pozove na nešto užasno, oni će oborenih pogleda iz grobova izlaziti, kao skakavci rasuti, i netremice gledajući u glasnika i žureći nevjernici će govoriti: 'Ovo je težak dan!’”⁸²

Da Gospodar i vas uputi!...

Nakon što je okončan trogodišnji bojkot muslimana od strane mušrika, Poslaniku, alejhisselam, je došla prva grupa musafira iz Nedžrana. Bilo je dvadeset osoba koji su za Islam čuli od ashaba, potom učinili hidžru u Abesiniju i došli u Mekku, kako bi bili počašćeni viđenjem Poslanika. Željeli su da od njega lično čuju više o onome što propovijeda. Sa Poslanikom su se

⁸² el-Kamer 54/1-8.

sastali pored veličanstvene Kabe i postavili su mnoga pitanja na koja im je Resulullah odgovarao, dok su ih Kurejševički mušrici posmatrali sa strane. Muhammed, alejhisselam, im je pročitao nekoliko ajeta iz Kur'an-i Kerima. Bili su toliko oduševljeni da se nisu mogli suzdržati da ne puste suze. Potom su na poziv Poslanika radosno prihvatili Islam, izgovarajući kelime-i šehadet. Kada su htjeli krenuti nazad, svojim domovima, zaustavio ih je Ebu Džehl: „Zaista nisam vidio maloumnije ljude od vas...! Samo što ste jednom razgovarali s njim, odrekli ste se vaših bogova i prihvatili sve što vam je on rekao.“ Na to mu novi ashabi odgovoriše: „Molimo Gospodara da i vama to podari. Mi se svakako ne bismo ponijeli prema vama na ovakav način. Istina je da mi nismo pogazili bilo koje vaše pravo, no znajte da zbog nekoliko džahila – neznalica, mi nipošto ne bismo napustili ovu veličanstvenu vjeru i ovu veliku blagodat koja nam je ukazana.“⁸³

Allah, dželle šanuhu, ovim povodom šalje ajete: „Oni kojima smo dali Knjigu prije Kur'ana, vjeruju u nj, a kada im se kazuje, govore: Mi vjerujemo u nj, on je istina od Gospodara našega, mi smo i prije bili muslimani. Oni će dobiti dvostruku nagradu zato što trpe i što lijepim zlo uzvraćaju i što od onoga što im dajemo udjeluju; a kad čuju besmislicu kakvu, od nje se okrenu i reknu: „Nama naša djela a vama vaša djela; mir vama! Mi ne želimo društvo neukih. Ti, dosita, ne možeš uputiti na pravi put onoga koga ti želiš da uputiš, -Allah ukazuje na pravi put onome kome On hoće, i On dobro zna one koji će pravim putem poći.“⁸⁴

Godina tuge

Sin Poslanika, alejhisselam, Kasim, preselio je kada je imao sedamnaest mjeseci. Nekoliko godina nakon ovog tužnog događaja preselio je i Resulullahov sin Abdullah. Shrvan svom tom tugom, Poslanik je jednom zavapio: „O planino, da te je snašla tuga koja je mene snašla, ne bi to mogla izdržati, raspala bi se!“ Kada ga je hazreti Hatidža upitala gdje se oni sada nalaze, on joj je odgovorio da su u Džennetu.

Mušrici su bili silno obradovani smrću Poslanikovih sinova. Kafiri poput Ebu Džehla su počeli slavodobno uzvikivati: „Muhammed nema muškog potomka. Nema ga ko naslijediti. Kada umre, nestat će i svako sjećanje na njega.“ Na to Allah objavljuje suru Kevser: „Mi smo ti (O Muhammede), uistinu, mnogo dobro dali. Zato se Gospodaru svome moli i kurban kolji. Onaj koji tebe mrzi sigurno će bez pomena ostati.“ Nakon smrti Poslanikovih sinova, i njegov amidža se jako razbolio, njegovo stanje se pogoršavalo iz dana u dan. Kurejševički mušrici se stadoše došaptavati: „Ebu Talib je, dok je bio živ, na sve moguće načine štitio Muhammeda. Njegov čas smrti se približava. Hajde da ga posjetimo u ovim njegovim posljednim trenucima.“

⁸³ İbn İshâk, *es-Sîre*, s. 199-200; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, s. 391-392.

⁸⁴ el-Kasas 28/52-55.

Pored Ebu Taliba su sjele viđenije ličnosti poput Ukbe, Ubejde, Ebu Džehla i Umejje bin Halefa. –“Mi zaista svjedočimo tvoju veličinu nad nama. Zbog toga ti se nipošto nismo suprostavljali. No, bojimo se da će nakon tvoje smrti Muhammed krenuti da se obračunava sa nama, te da će se sukobi među nama nastaviti. Ti nas pomiri, kako ne bismo omalovažavali božanstva jedni drugih.“

Ebu Talib nakon toga pozva Muhammeda, alejhisselam: „Sve vođe Kurejšija te mole da se ne miješaš u njihovu vjeru. Ako to prihvatiš, oni će raditi za tebe i biće ti pomagači.“ Poslanik, alejhisselam, odgovori: „O amidža! Ja njih pozivam da izgovore samo jednu rečenicu, sa kojom će im svi Arapi postati odani a ostali će im plaćati porez.“ Potom se okrenu Kurejšijama: „Da, ako izgovorite samo jednu rečenicu, ovladat ćete svim Arapima, a pokorit će vam se i ostali.“ Ebu Džehl se složi i obeća da će izgovoriti i deset puta više, a kada upitaše Poslanika koja je to rečenica, on im odgovori: „Ako izgovorite La ilahe illallah i odreknete se svih drugih božanstava.“ Oni mu odgovoriše da od njih zatraži bilo šta drugo. – „Kada bi ste mi u ruku dali Sunce, ja neću od vas ništa drugo tražiti osim ovoga“, reče Poslanik.

–“O Ebu Kasime! Iznosiš nam čudan prijedlog. Mi iz poštovanja prema tebi hoćemo da se izmirimo a ti ne pokazuješ poštovanje prema nama“, odgovoriše mušrici i podoše. Nakon što su otišli, Ebu Talib reče Poslaniku: „Ono što si ti tražio od njih je posve razumljivo. Rekao si istinu!“ Ove riječi dadoše nadu Poslaniku da će Ebu Talib prihvatiti iman, te mu reče: „O amidža! Izgovori La ilahe illallah, da se mogu zauzeti za tebe na Sudnjem danu.“ –“Bojim se da će moji sunarodnjaci reći da sam se prepao smrti pa da sam zbog toga prihvatio Islam, inače bih ti ugodio“, odgovori on, te mu se ubrzo pogorša stanje i preseli na onaj svijet.“

Preseljenje majke hazreti Hatidže

I mubarek hazreti Hatidža, supruga Poslanika dvadeset i četiri godine, nakon tri godine bojkota koji je prošao u bijedi i žalosti, a tri godine prije hidžre, preseli na Onaj svijet početkom ramazana, u 65 godini života. Fahr-i Kainat, sallallahu alejhi ve sellem, voljenu je suprugu sahranio vlastitim mubarek rukama. Silno ga je ožalostio njen odlazak. Gubitak i supruge Hatidže i amidže Ebu Taliba u istoj godini duboko ga je potresao. Zbog toga se ova godina naziva senetu-l huzn ili godina tuge.

Preseljenje hazreti Hatidže je ozbiljno poljuljalo Poslanikov moral. Ona je bila prva osoba koja je povjerovala i posvjedočila istinitost njegovih riječi. Ona mu je bila najveća potpora i pomagač. Kada su mu svi bili neprijatelji, ona mu je bila prijatelj. Poklonila je sav svoj imetak za stvar islama i danonoćno se žrtvovala da bi bila potpora Poslaniku. Nikada nije rastužila Poslanika, niti mu se usprotivila. Poslanik bi to pričao s vremena na vrijeme i tako čuvao uspomenu na svoje supruge.

Jednog dana je izašla da traži Poslanika dok je on bio vani. Džibril, alejhisselam, joj se tada ukaza u ljudskom liku. Iako ga je htjela pitati za

Poslanika, sjeti se da bi mogao biti neprijatelj pa odusta od toga. Kada je Poslanik došao kući, ona mu ispriča šta se dogodilo. Poslanik je potom upita da li zna ko je bio taj čovjek i dodade: - „To je bio Džibril. Poručio mi je da ti prenesem njegov selam. Još mi je rekao da ti saopštim da je za tebe u Džennetu pripremljena kuća od bisera. Tamo sigurno neće biti ovakve žalosti, tegoba i ostalih neprijatnosti.“⁸⁵

Ruka zalijepljena za vrat

Muhammed, alejhisselam, je ashabima, tim najodabranijim ljudima, priređivao jedinstvene sohbete na kojima su se nurom obasjavala njihova srca. Objasnjavao bi im objavljene ajete i nije ništa ostavljao nejasnim. U međuvremenu su neumorno odlazili na mjesta gdje se okupljaju kafiri pozivajući ih u iman. Ebu Džehl i Velid bin Mugire su se posebno srdili na to: „Ako ovako nastavi, Muhammed će sve ljude prevesti u svoju vjeru, pa neće niko ostati da se klanja našim kipovima.“ Jednog dana su se usaglasili da je jedini izlaz iz ove situacije da ubiju Poslanika. Ebu Džehl je poveo Velida bin Mugiru i nekoliko Mahzurovih sinova i zaputio se prema Kabi. U tom trenutku je tamo Poslanik klanjao namaz. Ebu Džehl je odmah potrčao prema njemu sa kamenom u ruci, no, kada je htio baciti kamen na habib-i ekrem, nebijj-i muhterem Poslanika, ruka mu je ostala nepomična u zraku. Nije je mogao pomaknuti ni u jednom smjeru i ostao je prestrašen. U takvom stanju se vratio odakle je i došao, tek kada se vratio među mušrike, ruka mu se povratila u prvobitno stanje, te je kamen ispao iz nje.

Isti kamen uze jedan od Mahzumovih sinova i krenu prema Poslaniku, siguran da će on uspješno obaviti zadatak. Kada se približio, oči su mu iznenada oslijepile. Na to svi Mahzurovi sinovi nagruše na Poslanika, ali kada mu se primakoše, on se izgubi pred njihovim očima, iako su mu i dalje čuli glas. Kada bi došli do mjesta odakle glas dolazi, on bi se čuo na drugoj strani, a kada bi ponovo tamo došli, čuo bi se na suprotnoj strani. I oni su se vratili bez obavljenog zadatka. Ovim povodom je Allah, dželle šanuhu, objavio ajet: „I kao oni ispred kojih i iza kojih smo pregradu stavili i na oči im koprenu stavili, - zato oni ne vide.“ (Jasin 9.)

Poziv u Islam stanovnicima Taifa

Iako su posvjedočili mnogim mudžizama - nadnaravnostima, mušrici zbog svoje tvrdoglavosti odbijaju prihvatiti istinu, čak su vlastitu djecu i druge članove porodice podvrgavali neviđenim torturama. Poslanik je bio posebno žalostan zbog povećanja nasilja i nepravdi od strane mušrika. Odlučio je otići u Taif, mjesto u blizini Mekke, kako bi njene stanovnike pozvao u Islam. Poveo je sa sobom i Zejd ibni Harisa, sastali su se sa prvacima Taifa, Amrovim sinovima Abd-i Jalilom, Habibom i Mesudom. Objasnili su im načela islama i pozvali ih da ga prihvate. Oni su, umjesto da prihvate taj poziv, počeli vrijeđati Poslanika: „Zar Allah nije našao nikog

⁸⁵ Jâsîn 36/9.

drugog osim tebe da prenese svoju poruku? Zar nije mogao neko drugi biti Poslanik? Idi iz našeg kraja, pa kuda god to bilo! Tvoj narod nije prihvatio to što govoriš pa si došao kod nas, zar ne? Kunemo ti se da ćemo se i mi držati podalje od tebe i nećemo udovoljiti ni jednoj tvojoj želji!“

Poslanik, alejhisselam, otišao je od njih sav shrvan. Pleme Sekif je pozivao u Islam deset dana ili mjesec, no niko se nije odazvao pozivu, čak su ga ismijavali i ponižavali. Poredali su djecu i mladiće pored puta kojim je trebao proći, pa su ga zasuli kamenjem. Hazreti Zejd je Poslanika pokušao zaštititi svojim tijelom, kako se ne bi povrijedio. Stalno je obilazio oko Poslanika, praveći štit, kakobi spriječio kamenice da dođu do njega i nije se obazirao na bolove koje su mu zadavali udarci kamenja.

Iako je Zejd ulagao sve moguće napore kako bi zaštitio Poslanika, kamenje ga je pogađalo jedno za drugim. Zbog toga je Zejd bio sav u krvi. Vikao je, koliko ga je glas služio: “Ne činite to! Nemojte! Pa on je najbolji na svim svjetovima! On je Resulullah! Raskomadajte mene ali nemojte njemu nanositi bol!“ Kamenje je bez obzira na sve prolijetalo do Poslanika, te okrvavilo njegove mubarek noge.

Sav izmoren i ukrvavljen, Poslanik je ušao u voćnjak dvojice braće Ukbe i Šejbe. Tamo su ga vjernici zbrinuli, i saprali krv sa njegova tijela. Uzeo je abdest a potom ispod drveta klanjao dva rekata namaza, nakon čega je podigao ruke Svevišnjem.

Sve su ovo posmatrali vlasnici voćnjaka i posvjedočili svim nedaćama na koje je Poslanik tamo naišao. U njima je proradio osjećaj samilosti pa su Poslaniku po slugi Addasu poslali grožđa. Kada je počeo jesti grožđe, Poslanik je proučio Bismillu. Rob, kršćanin, ču njegove riječi pa mu reče: „Godinama živim ovdje i još nikada nisam čuo ovakav govor. Otkud ti to?“

Poslanik ga upita odakle je, na što mu on odgovori da je iz Nenive. – “Znači ti si iz zemlje Junusove!“ Addas ga upita kako on zna za Junusa koji je ovdje nepoznat. –“On je moj brat. I on je poput mene bio Poslanik.“ – “Vlasnik ovako lijepog lica i ovako toplih riječi ne može nikako biti lažov. Ja svjedočim da si ti Allahov poslanik“, reče on i tako postade musliman. Zatim nastavi: “Ja Resulallah! Godinama služim ovim nepravednicima koji otimaju od svakoga i varaju sve ljude. U njima nema nikakva dobra. Spremni su na svaku podlost samo da bi dobili i osigurali ovozemaljska dobra. Gade mi se. Želim zato poći sa vama, da se počastim služenjem tebi i da se žrtvujem kako bih te zaštitio od neprijatnosti koje ti ove neznalice i nepravednici mogu nanijeti.“⁸⁶

Resulullah mu odgovori: „Za sada ostani s njima. Uskoro ćeš čuti moje ime posvuda. Tada mi se pridruži.“ Odmoriše se neko vrijeme i ponovo zaputiše ka Mekki. Kada su se približili Mekki na dva konaka, ugledaše kako Poslanika prati jedan oblak. Pogledali su pažljivije i vidješe da je to bio Džibril, alejhisselam. Ovaj događaj je Poslanik ispričao hazreti Aiši. U

⁸⁶ İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 42; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 135-137.

Buharijinom “Sahihu“ i Ahmed ibni Hanbelovom “Musnedu“ se prenosi: “Hazreti Aiša upita Poslanika: 'O Resule! Da li si imao teži dan u životu od Bitke na Uhudu?' Poslanik joj odgovori: 'Tako mi Allaha, od tvog naroda sam doživio takvu zlobu kakvu nisam doživio od mušrika na Uhudu. Kada sam Ibn abdi Jalilu, sinu Abdu-l Kulale, saopštio svoje poslanstvo, nije ga prihvatio. Od onih oko njega sam naišao na takve nevolje, da nisam mogao doći sebi sve dok nisam došao do mjesta Karn-i Sealib. Na tom mjestu sam podigao glavu u visinu i vidio kako mi jedan oblak pravi hlad. U njemu vidoh Džibrila, alejhisselam, a zatim začuh govor: 'O Muhammede, Gospodar je čuo tvoje riječi. Posvjedočio je i tome da te nisu htjeli zaštititi. Poslao ti je ovog melek koji upravlja planinama da mu narediš šta poželiš.' Nakon što mi je melek nazvao selam, reče: 'O Muhammede! Kao što ti je rekao Džibril, koga je poslao Uzvišeni, ja sam melek koji upravlja planinama, pa mi naredi šta god želiš. Ja sam ti sluga. Reci da sastavim ove dvije planine (Kuajkan i Ubu Kubejs) tako da se obruše na Mekkelije i ja ću to odmah učiniti.' Ja nisam pristao na to, te rekoh: 'Ne, ja sam došao kao milost svjetovima. Molim Stvoritelja da ovom narodu da porod koji će se samo Njemu klanjati i nikoga Mu za sudruga neće uzimati.'“

U povratku iz Taifa u Mekku Poslanik se odmorio u mjestu Nahla. U jednom trenutku su stali na namaz. Kada je tim putem naišla grupa džina Nusajba, čula je Poslanika kako uči Kur'an, te se zaustaviše. Potom se obratiše Poslaniku i primiše Islam. Poslanik im reče: „Prenesite svom narodu da ih pozivam u din-i Islam.“ Oni su prenijeli svome plemenu ovaj poziv i svi su prihvatili Islam.⁸⁷ Ovaj događaj se spominje u Kur'anu, u suri Džinn, kao i u poznatim zbirkama hadisa Buharije i Muslima. Nakon tog događaja zaputili su se u Mekku.

Spasite se izgovarajući: “La ilahe illallah...”

Muhammed, alejhisselam, je u Mekku došao u pratnji Mut'im ibn Adija. Ljude je pozvao da se okrenu Pravom putu. Na to su mušrici odgovorili još žešćim protjerivanjem i progonima. Allah, dželle šanuhu, je naredio Poslaniku da poziva sva arapska plemena koja dolaze u obilazak Kabe. Poslanik je po ovoj naredbi otišao do velikih pijaca u blizini Mekke po imenu Zulmedžaz, Ukaz i Medženna i tamo je plemena pozivao da ga prihvate za poslanika, te ih pozivao vjeri u Allaha i Njegovu jednoću. Saopštio im je da, ukoliko to prihvate, kao nagradu od Svevišnjeg imaju Džennet. Iako ih je Poslanik preklinjao da to učine, mnogi su odgovorili uvredama i grubostima a neki samo okretanjem glave i izgovaranjem ružnih riječi. Kurejšije su stalno pratili Poslanika i plemenima koje je pozivao govorili o njemu kao lažovu.

Od Imam-i Ahmeda, Bejhekija, Taberanija i Ibni Ishaka se prenosi da Rebia ibni Abbad kaže sljedeće: “Bio sam mlad kada sam sa ocem odlazio na Minu. Poslanik bi dolazio na mjesta gdje su plemena noćila i pozivao ih:

⁸⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 212.

'O sinovi toga i toga! Ja sam Allahov Poslanik, koji vam naređuje da me štitite sve dok ne obavim ulogu kojom me je Gospodar zadužio. Pozivam vas da odbacite te kipove kojima se klanjate, da robujete Allahu, ne pripisujući Mu druga, da vjerujete meni i mome poslanstvu!' Za njim je išao raščupan čovjek, teturajući i govoreći: ' O ljudi! On vas poziva da se odreknete Lata i Uzzaa kojima se klanjamo i da prihvatite izmišljenu vjeru koju on promovira! Čuvajte ga se. Ne slušajte ga i ne pokoravajte mu se.' Kada sam oca upitao ko je ovaj što ga prati, on je odgovorio: 'Njegov amidža Ebu Leheb.'

Taberani od Tarik ibni Abdullaha prenosi sljedeće: „Vidio sam Poslanika na pijaci Zulmedžaz. Govorio je jakim glasom kako bi ga ljudi čuli: 'O ljudi! Recite: La ilahe illallah (nema boga osim Allaha) i budite spašeni.' Čovjek koji je išao za njim je bacao kamenje ka njegovim nogama i govorio: 'O skupino! Ne vjerujte mu! Čuvajte ga se jer je lažov!' Tako je nastavio pozivati iako su mu noge bile krvave. Upitaše ko je ovaj mladić, a drugi rekoše da je jedan od Abdul-Muttalibovih sinova. -'A ko je ovaj što ga gađa kamenjem?' -'Amidža mu Ebu Leheb.'“

Imam Buhari u svom djelu “Tarihu-l Kebir“, a Taberani u “Mu'džemu-l Kebir“ prenosi: Mudrik bin Munib prenosi od svoga oca, a on od svoga: „Bio sam sa ocem na Mini na konaku. Sreli smo jednu grupu ljudi. Jedan među njima reče: 'Recite La ilahe illallah i budite spašeni.' Neki ljudi iz okoline su pljuvali u njegovo lijepo lice, neki su mu na glavu bacali zemlju, dok su neki izgovarali psovke i druge uvrede ne njegov račun. Tada je došla jedna djevojka koja je u ruci držala posudu za vodu. Kada ga je vidjela u takvom stanju počela je plakati. On se tada napi vode te se okrenu djevojci: 'Kćeri, ne boj se da bi tvoj otac mogao upasti u kakvu zamku i biti ubijen!' Upitali smo ko je taj čovjek, a ko djevojka. -'To je bio jedan od Abdul-Muttalibovih sinova, Muhammed i njegova kćerka Zejneba.'“

Se'id bin Jahja bin Se'id el-Emevi u svome djelu “Medžazi“ prenosi od svoga oca, on prenosi od Ebu Naima Abdurrahman Amirija, a on od drugih, da je Poslanik, alejhisselam, jednoga dana otišao na pijacu Ukaz. Dođe do pripadnika plemena Beni Amir te im se obrati: „O pripadnici Beni Amira! Kako vi postupate sa onima koji se sklone pod vaše okrilje?“ -“Niko nam ne može prigovoriti bilo šta, niti se ogrijati o našu vatru, bez našeg znanja“, odgovoriše. -“Ja sam Allahov Poslanik. Kada bih vam došao, da li biste me čuvali dok ne izvršim zapovijed Gospodara da prenesem ljudima Njegovu objavu?“ - „Od kojih Kurejšija si?“, upitaše. -“ Od Abdul-Muttalibovih sam sinova“- reče. -“Ako je tako zašto te oni ne čuvaju?“ Poslanik im odgovori: „Oni su prvi koji su me utjerali u laž.“ - „O Muhammede! Niti ćemo te odbiti niti ti povjerovati. No obećavamo ti da ćemo te čuvati dok ne obaviš svoju ulogu.“

Na to Poslanik sjede među njih. Tada sa pijace dođe jedan od prvaka Beni Amira, Bejhara bin Faris, te upita prisutne; „Ko je ovaj?“, pokazujući na Muhammeda, alejhisselam. Odgovoriše da je Muhammed bin Abdullah. - “Šta ima on da radi sa vama, pa ste mu dozvolili da sjedi među vama?“ - „Zatražio je našu zaštitu. Tvrdi da je Allahov Poslanik i traži od nas da ga

štitimo sve dok ne prenese ljudima poruku od Gospodara.“ Potom reče Poslaniku: „Staviti te pod našu zaštitu znači staviti na sebe metu za napad svih arapskih plemena“, okrenu se svome plemenu i dodade: „Nema plamena koje se vratilo svojim kućama sa gorom stvari od vas. Znači, vi ste odlučili zaratiti sa svim Arapima. Da je njegovo pleme u njemu vidjelo kakva dobra, ta oni bi ga zaštitili. Vi se usuđujete pomoći čovjeku kojeg lažovom smatra njegovo pleme i zbog toga ga udaljava od sebe. Pravite ogromnu grešku!“

Nakon toga se okrenu Muhammedu, alejhisselam: „Odmah idi od nas i vrati se svom plemenu. Kunem se da nisi među mojim sunarodnjacima, već bih ti posjekao glavu.“ Poslanik se pope na svoju devu, ogorčen njegovim riječima, a silnik Bejhara ga obori s nje. Sashabijka po imenu Dabaa binti Amir, vidjevši šta rade Poslaniku, uzviknu: „Kako možete mirno gledati ovo što rade Allahovom Poslaniku? Ima li iko ko bi za moj hatar spasio Resulullaha iz ruku ovih nasilnika?“ Trojica njenih amidžića odmah krenuše na Bejharu. Iako su dvojica pokušali pomoći Bejhari, ostali iz Dabainog plemena ih pritisnuše i istukoše. Poslanik je na to za trojicu, koja su se borila za njega, učinio dovu „ Ja Rabbi! Podari svoj bereket ovoj trojici“, dok je za Bejharu i njegove pomoćnike rekao: „Bože udalji od njih svoju milost!“

Trojica za koje je dovio primiše Islam, dok ostali umriješe bez priznanja Istine. Kada su se pripadnici Beni Amira vratili svome plemenu, preneseše šta se desilo jednom starijem pripadniku koji je poznavao prijašnje objave. Čim je čuo Poslanikovo ime, poče ih grditi:“ O Beni Amir! Šta ste to uradili? Niko do sada od Ismailovih sinova nije lažno tvrdio da je Poslanik. Sigurno je govorio istinu. Sada je izuzetno teško popraviti propuštenu priliku.“

MIRADŽ

Muhammed, alejhisselam, je na ovaj način prenosio istine islama svakom plemenu kojeg bi sreo. Od svih je tražio da ga uzmu pod svoju zaštitu i da mu budu pomoćnici u širenju svjetla islama. No, niti je ko pristao širiti Islam, niti njega uzeti pod zaštitu. Unatoč tome, činili su mu razne nepravde, od uvreda do vršenja torture na razne načine. Poslanik, alejhisselam, je fizički bio izuzetno oslabio. Bio je gladan, onemoćao i izuzetno tužan. Tako su mu prolazili dani sve do kasno u noć. Kurejševički mušrici su neprestano slijedili Poslanika, obeshrabrivajući plemena koja su dolazila posjetiti Mekku da prime Islam, te su na razne načine terorizirali Poslanika i njegove drugove. Poslanik više nije imao mjesta gdje bi mogao otići. Sa svih strana je bio opkoljen neprijateljima. Jedne večeri ode do Ebu Talibove kuće da posjeti njegovu kćer Ummihanu.

Ona je tada već bila prihvatila Islam. Kada je Poslanik pokucao upitala je ko je? - „Sin tvoga amidže, Muhammed. Ako dozvoliš volio bih ti biti musafir.“ –“ Ne žalim ni života za poštenog, iskrenog i časnog gosta kao što si ti. Samo da ste mi ranije javili, nešto bih vam pripremila. Trenutno nemam ništa od hrane kod sebe.“

Resulullah: „Ne treba mi hrana. Ništa od toga mi nije na pameti. Dovoljno mi je samo mjesto gdje se mogu moliti sovome Gospodaru.“ Ummihana primi Poslanika i dade mu ibrik sa vodom. Arapi su smatrali čin čašćenja gosta i njegovo šticeenje najčasnijim djelom. Kada bi se gostu nešto desilo, to bi za domaćina predstavljalo veliku sramotu. Ummihana je razmišljala kako Poslanik ima mnogo neprijatelja u Mekki, čak onih koji bi ga rado ubili. Tako je odlučila da pazi na njega sve do zore. Uzela je očevo mač i počela obilaziti oko kuće.

Taj dan je Poslanik bio posebno povrijeđen. Uzeo je abdest, te počeo moliti Gospodara da oprostí Svojim robovima, da dođu do imana i tako do vječne sreće. Bio je izuzetno umoran, gladan i tužan. Legao je na jednu hasuru i zaspao. Tada se Allah, dželle šanuhu, obrati Džibrilu: “Mnogo sam rastužio svoga miljenika. Povrijedio sam i njegovo tijelo i dušu. No, on bez obzira na sve i dalje Mene moli. Ne misli ni na šta osim na Mene. Idi dovedi mi Miljenika. Pokaži mu Džennet i Džehennem. Neka vidi blagodati koje sam pripremio njemu i njegovim sljedbenicima. Neka vidi kazne onima koji mu ne povjeruju i koji mu se suprotstave, bilo riječju ili djelom. Ja ću ga utješiti. Ja ću zacijeliti rane njegove duše.“

Kada je Džibril, alejhisselam, došao do Poslanika, zatekao ga je u dubokom snu. Nije se usuđivao probuditi ga. Bio je u ljudskom liku pa mu je poljubio mubarek nogu, što je Poslanika probudilo. Odmah je poznao Džibrila: „O brate Džibrile! Čemu ovako iznenadan dolazak? Da li sam nešto pogriješio? Da li sam naljutio svoga Gospodara? Da li mi donosiš neku tužnu vijest?“

Džibril, alejhisselam: „O najbolje stvorenje! O Stvoriteljevi miljeniče! O prvače poslanika, ti koji si izvor svih dobara! Gospodar ti šalje selam i poziva te k Sebi! Molim te ustani da krenemo!“

Muhammed, alejhisselam, uze abdest. Džibril mu stavi ahmediju i ogrtač od svjetlosti. U ruku mu dade štap od kristala ukrašen sa četiri stotine bisera i mnogim drugim dragocjenostima, a potom zajedno odoše do Kabe. Tu je Džibril, alejhisselam, rastvorio Poslanikove grudi i izvadio mu srce. Oprašao ga je Zemzem vodom a potom mu ponovo zatvorio grudi.

Poslije toga pokaza na nebeska kola, životinju po imenu burak (iz istog korijena kao i bark, što znači munja), i reče Poslaniku: „Popni se na nj! Svi meki te iščekuju.“ Tada Poslanika obuze tuga i dade se u razmišljanje. Allah, dželle šanuhu, naredi Džibrilu da pita Poslanika za njegovo stanje. Poslanik mu odgovori: „Ja sam počašćen sa toliko blagodati. Na um mi je pao moj ummet, šta li će biti sa njima na Sudnjem danu. Kako će čistiti grijeha pedeset hiljada godina koliko će ostati na Araratu? Kako će preći preko sirat-čuprije, preko koje se ide trideset hiljada godina?

Gospodar mu tada odgovara: „Ne budi žalostan Miljeniče. Vrijeme od pedeset hiljada godina tvome ummetu će biti kao jedan tren.“

Tada se Poslanik pope na burak. Išao je tako brzo da je u jednom koraku prelazio koliko bi oko moglo dosegnuti. Na određenim mjestima je Poslanik tražio od Džibrila da stane i da obavi namaz i Poslanik je to činio tri puta. Džibril bi pitao Alejhisselama da li su mu poznata mjesta na kojima je stajao, a potom bi mu sam odgovarao: „Prvo mjesto je Medina i tu ćeš učiniti hidžru. Drugo mjesto je Tur-i Sina, na kome je Musa, alejhisselam, na nepoznat način razgovarao sa Allahom, dželle šanuhu. Treće mjesto je bilo Bejt Lahm, mjesto gdje je rođen Isa, alejhisselam. Potom su zajedno otišli u Kuds, do Mesdžidu-l Aksaa.

Tu je Džibril, alejhisselam, napravio udubljenje u jednom kamenu kako bi zavezao burak. Potom su zajedno sa nekim od prijašnjih poslanika klanjali namaz. Redom su pozivani da budu imami, Adem, Nuh pa Ibrahim, alejhimusselam, ali su svi oni to odbili. Džibril tada reče Poslaniku da u njegovom prisustvu niko drugi ne može biti imam, te mu reče da prođe u mihrab kako bi predvodio namaz.

Klanjali su dva rekata. Dešavanja koja su slijedila opisuje ovako: „Džibril mi je donio jednu čašu džennetskog vina i jednu čašu mlijeka. Odabrao sam mlijeko. Reče mi da sam odabrao sreću. Potom mi ponudiše još dvije čaše. U jednoj je bila voda, a u drugoj med. Uzeh obje. Džibril reče: „Med znači da će tvoj ummet trajati do Sudnjeg dana, a voda da će biti očišćeni od grijeha. Potom smo zajedno otputovali u više nebeske sfere. Džibril pokuca na jedna vrata. „Ko si?“ upitaše. –“Ja sam Džibril.“ –“A ko je sa tobom?“ –“Muhammed alejhisselam.“ –“Da li mu je upućen poziv da dođe?“ –“Jeste.“ –“Dobrodošao taj dobri rob. Kako je on samo lijep putnik.“ Tada su se vrata otvorila i našao sam se pred Ademom, alejhisselam. Poselami me i uputi dovu...

Tu sam vidio mnogo meleka. Svi su, puni bogobojažnosti i poniznosti, stojeći izgovarali: „Subbuhun kuddusun, rabu-l melaiketi ver-ruh.“ Upitao sam Džibrila da li je ovo zadatak ovih meleka, a on mi odgovori da jeste. „Oni stoje na kijamu od kako su stvoreni i tako će stajati do Sudnjeg dana. Moli Gospodara da tvom ummetu podari ovaj ibadet. Zamolio sam i dova mi je uslišena. To je stajanje u namazu. Potom sam naišao na skupinu kojoj su meleki drobili glave, a one bi potom ponovo dobivale stari oblik. Ponovo bi ih udarali a zatim bi ponovo dobijale stari oblik. - „Ko su ovi?“ upitah. - „To su oni koji su izbjegavali džume i džemat, te oni koji nisu upotpunjavali sedžde. Pripadnici sljedeće grupe su bili goli i gladni. Zebanije su ih tjerale da jedu slamu. - „Ko su ovi?“ upitah. - „Oni koji nisu pokazivali sažaljenje prema siromasima i koji nisu davali zekat.“

Potom vidjeh skupinu pred kojom su stajala ukusna jela s jedne, a leševi s druge strane. Ostavili bi ta prekrasna jela i jeli leševe. - „Ko su ovi?“ upitah. - „To su muškarci i žene koji su napuštali halal, a jeli haram. Iako su imali halal imetak, oni su se hranili haramom.

Potom sam vidio ljude koji od težine na leđima nisu mogli da se kreću. Unatoč tome, od ljudi su tražili da ih još više opterete. - „Ko su ovi?“ upitah. - „To su ljudi koji su pronevjerili emanet. Uzurpirali su tuđa prava i činili im nepravdu.“

Sreli smo potom skupinu ljudi koji su trgali meso sa sebe a potom ga jeli. - „Ko su ovi?“ upitah. - „To su oni koji ogovaraju i prenose tuđe riječi“, odgovori Džibril.

Vidoh ljude crnih lica, oči su im gledale prema nebu, gornje vilice su im bile do čela a donje do nogu. Povraćali su krv i gnoj. Njima su u vatrenim posudama davali da piju otrovanu krv i gnoj a oni bi na to vrištali. - „Ko su ovi?“ upitah. - „To su oni koji su pili alkohol“, odgovori on.

Potom smo sreli skupinu ljudi kojima su iščupani jezici iz usta, izopačena lica, tako da izgledaju poput svinja. - „Ko su ovi?“ upitah. - „To su oni koji lažno svjedoče“, reče. Ponovo naiđosmo na grupu kojima su se napuhani stomaci okačili o tijelo, ruke i noge im vezane, poplavili, ne mogu da ustanu sa mjesta. - „Ovo su oni koji su uzimali kamatu“, reče Džibril.⁸⁸

Sretosmo grupu žena crnih lica i tamnih očiju. Odjevene su u odjeću od vatre, dok ih meleki stalno udaraju vatrom, one skiče poput pasa. - „Ko su ove?“ upitah. - „To su žene koje čine blud i koje vrijeđaju muževe“, reče on.

Vidoh zatim veliku skupinu ljudi. Bijahu zatočeni u dolinama Džehennema. Vatra bi ih sagorijevala te bi ponovo bili oživiljeni i tako ukrug. - „Ko su ovi?“ upitah. - „To su sinovi nepokorni prema svojim očevima“, odgovori.

Sretosmo skupinu ljudskih zametaka, koji odmah sazriješe i dadoše plodove. - „Ko su ovi?“ upitah. - „To su oni koji su u ibadetu svome Gospodaru“, reče Džibril.

⁸⁸ Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 208.

Dodosmo do jednog mora. Ne mogu vam opisati u kakvom se stanju nalazilo. Bilo je bjelje od mlijeka i imalo je valove poput planina. - „Kakvo je ovo more?“, upitah. „To je more života. Kada Allah, dželle šanuhu, bude oživljavao tijela, pasti će kiša iz ovoga mora. Truhle kosti i raspadnuta tijela će se sastaviti i ustati iz svojih mezarova poput trave“, odgovori on.

Potom smo se popeli na drugi kat nebesa. Džibril ponovo zakuca na vrata. -“Ko si?“, upitaše. -“Ja sam Džibril.“ -“Ko je s tobom?“ -“Muhammed, alejhisselam.“ -“Da li mu je data objava i upućen poziv da dođe?“ -“Jeste.“ -“Dobrodošao taj dobri rob. Kako je on samo lijep putnik“, rekoše i odmah se otvoriše vrata. Nađoh se ispred Isaa i Zekerijjaa, alejhimusselam. Poželješe mi mir i uputiše dovu...

Naišao sam na saf meleka. Svi su bili na ruku'u. Darovan im je poseban vid slavljenja Allaha. Stalno su stajali na ruku'u i nikako nisu dizali glave. Džibril mi reče:“ Ovi meleki stalno ibadete na ovaj način. Zamoli Gospodara da to podari i tvome ummetu.“ Učinio sam dovu i ona bi uslišena te mi bi podaren ruku' u namazu.

Potom se popesmo na treći kat. Nakon istog pitanja i odgovora otvoriše se vrata, kada ispred sebe ugledah Jusufa, alejhisselam. Vidoh da mu je data polovina ljepote. I on mi zaželi mir i uputi dovu...

Vidio sam mnogo meleka. U safovima bijahu na sedždi. Od stvaranja su tako na sedždi i čine zikr svojstven njima. Džibril mi ponovo reče da je to njihov ibadet i da poželim da i moj ummet dobije takav ibadet, pa to učinih. Dova bi uslišana, te dobih sedždu u namazu.

Dodosmo do četvrtog kata. Napravljen od čistog srebra sa vratima od svjetlosti. Imao je i katanac od svjetlosti. Na katancu bi ispisano „La ilahe illallah Muhammedun resulullah.“ Nakon istog pitanja i odgovora nađoh se pred Idrisom, alejhisselam. I on mi poželi mir i uputi dovu. Allah, dželle šanuhu, za njega kaže: „I mi smo ga uzdigli na visok stepen.“⁸⁹

Ugledah jednog meleka. Sjedio je na nekoj stolici zamišljen i tužan. Samo Bog zna koliko je bilo meleka oko njega. Vidoh posebno svijetle meleke sa njegove desne strane, obučene u zeleno i prelijepog mirisa. Od ljepote im se u lice nije moglo gledati. Na lijevoj strani su bili meleki kojima je iz usta izbijala vatra. Pred njima vatrene strijele i mačevi. Nije im se moglo gledati u oči. Melek koji je sjedio za prijestoljem je imao oči od glave do nogu. Stalno je gledao u svesku ispred sebe i nije odvajao svog pogleda od nje niti za jedan tren. Ispred njega se nalazilo drvo. Na svakom listu je bilo zapisano jedno ime. Pred njim je bilo i nešto poput posude. Jedno vrijeme bi desnom rukom nešto uzimao iz nje i davao svijetlim melekima, a potom bi uzimao lijevom rukom i davao melekima koji su izbacivali vatru. Kad se prisjetim ovog meleka, obuzme me strah. Upitah Džibrila ko je ovaj melek. - „To je Azrail. Niko mu ne može gledati u oči. Priđe mu i reče: „O Azraile, ovo je pejgamber ahireta, Božiji miljenik.“ Azrail podiže glavu i nasmija se. Ustade i pokloni mi se. - „Merhaba! Gospodar nije stvorio veličanstvenije

⁸⁹ el-Merjem 19/57.

biće od tebe. I tvoj je ummet bolji od svih ostalih. Ja sam milostiviji prema tvome ummetu od njihovih očeva i majki.“ - „Imam jednu molbu za tebe! Kada budeš uzimao duše pripadnicima moga ummeta, čini to blago i nježno“, reče mu Resulullah. -“Tako mi Onoga Koji te je poslao kao Posljednjeg poslanika, On mi sedamdeset puta u toku dana i noći naredi da duše tvoga ummeta uzimam blago. Zbog toga sam prema njima nježniji od njihovih roditelja.“

Potom smo se popeli na peti sprat nebesa. Tamo smo se susreli sa Harunom, alejhisselam. Pozdravio me je sa „merhaba“ i uputio hair-dovu. Tu sam posvjedočio ibadetima meleka sa petog kata. Svi su stajali gledajući u nožne prste, ne skrećući pogleda sa njih i glasno izgovarajući tespih. Upitao sam Džibrila; „Jeli ovo ibadet meleka koje vidimo?“ - „Jeste“, odgovori. -“ Zamoli Gospodara da i tvome ummetu podari ovaj ibadet.“ Potom sam učinio dovu i bila je primljena.

Na šestom spratu smo se sreli sa Musaom, alejhisselam. Pozdravi me sa „merhaba“ te poželi dobrodošlicu. Nakon toga smo otišli na sedmi kat. Uslijedi isto pitanje i odgovor, a onda vidoh Ibrahima, alejhisselam, naslonjenog na Bejtu-l Ma'mur. U njega svaki dan ulazi sedamdeset hiljada meleka koji potom nemaju priliku ući ponovo. Poselamio sam Ibrahima, alejhisselam, sa „Merhaba dobri poslaniče i dobri čovječe!“ On odgovori: „O Muhammede! Džennet je izuzetno prostran a njegova zemlja je čista. Reci svome ummetu da na njegovoj zemlji posade što više drveća.“ - „Kako se sadi drveće u Džennetu?“, upitah. - „Učeći tespih: „La havle ve la kuvvete illa billah“, (prema drugoj predaji „Subhanallahi vel hamdulillahi ve la ilahe illallahu vallahu ekber.“ Potom me je Džibril, alejhisselam, odveo u sidretu-l munteha. Njegovi su mi listovi izgledali poput slonova uha a voćke poput dvoraca.⁹⁰ Kada bi se sreo sa nekim od Allahovih, dželle šanuhu, odredbi, tako bi se mijenjao i bivao ljepši, da niti jedno Božije svorenje nije kadar opisati tu ljepotu.

Džibril, alejhisselam, me je uputio dalje prema Sidretu-l Munteha-u i spremao se da me napusti. “O Džibrile! Zar ćeš me napustiti?“ upitah ga. Džibril je počeo osjećati tegobe. Počeo je drhtati od straha govoreći: „O Muhammede! Ako napravim još samo jedan korak, bit ću uništen pred Allahovom veličinom.“

Poslanik svjetova je do tog mjesta došao sa Džibrilom. Tu mu se pokazao u izvornom obliku u kakvom ga je Uzvišeni stvorio. Rastvorio je svih svojih šest stotina hiljada krila iz kojih su se presijavali biseri i merdžani. Potom se pojavi džennetska svjetlost po imenu Refref, koja bijaše svjetlija od Sunca, neprestano čineći zikr Gospodaru svjetova.

Poselami Poslanika, alejhisselam, a on sjede na njega. U trenu se vinuše u visine i prodoše pored sedamdeset hiljada zastora - hidžaba. Prostor između dva hidžaba je bio ogroman. Pored svakog zastora su stajali meleki

⁹⁰ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 164; IV, 208; Bejhkei, *es-Sunen*, I, 265; Kadı İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 179.

čuvari. Refref je proveo Poslanika, alejhisselam, redom pored svih zastora, jednog po jednog. Tako su prešli svjetove Kursa, Arša i Ruha.

Habib-i ekrem, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je kada bi se približio svakom od zastora začuo glas koji mu naređuje: „Ne boj se Muhammede, dođi...“ Došao je tako blizu da je stupio pred Kab-i kavsejn. Neobjašnjivo, neshvatljivo i na neopisiv način je došao u blizinu Gospodara svjetova. Vidio je Allaha, Koji je van ograničenja prostora, vremena i oblika. Razgovarao je s njim bez posredstva očiju, ušiju ili nekih drugih čula. Postigao je blagodati koje niti jedno živo stvorenje ne može pojmiti.

Imam-i Rabbani u svome djelu „Mektubat“ veli: „Najodabranije stvorenje, Muhammed, alejhisselam, tu večer nije Gospodara vidio na dunjaluku. Vidio ga je na ahiretu. Te noći Poslanik je izašao iz okvira prostora i vremena. Našao se u trenutku vječnosti. U jednom trenu je pojmió početak i kraj svega. Vidio je stanovnike Dženneta koji će u njega ući nakon hiljada godina. Zapravo, viđenje koje je Poslanik tamo imao, ne odgovara ovosvjetskom čulu vida. To je ahiretsko viđenje.“

Kada je Poslaniku naređeno da hvali Gospodara, on je odmah izgovorio „Ettehijjatu lillahi vessalavatu vettajjibat“, ili „Allahu pripadaju sve zahvale koje jezici mogu izgovoriti, sve pokornosti i odanosti koje tijelo može iskazati i sve dobrote koje se mogu imetkom postići.“ Uzvišeni Allah prije svega selami svoga miljenika: „Esselamu alejke ejjuhennebijju ve rahmetullahi ve berekatuhu“; „O poslaniče! Neka su na tebe Moj mir, blagoslov i milost.“ Poslanik, alejhisselam: „Esselamu alejna ve ala ibadillahissalihin“; „Gospodaru! Neka je selam na nas i na dobre robove.“ Meleki koji su slušali ovaj razgovor u jedan glas rekoše: „Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu“; „Svjedočim da nema Boga osim Allaha i da je Muhammed, alejhisselam, Njegov rob i Njegov poslanik.“ Kada je Poslanik rekao „Esselamu alejna... „Gospodar ga upita: „O Miljeniče, Ovdje nema nikoga osim nas dvojice. Zašto si rekao „na nas?“ Poslanik reče: „Gospodaru! Tačno je da tijela pripadnika moga ummeta nisu sa mnom, no njihove duše su tu. Moja briga i pomoć nije daleko od njih. Na mene si spustio Selam-mir, i sačuvao me od svih zala. Kako da isključim iz Tvoga mira i milosti ummet koji je na ogromnom iskušenju, punom muka i nevolja?“

–“Miljeniče! Noćas si Moj gost. Poželi od Mene šta god hoćeš!“ Poslanik tada reče: „Želim svoj ummet!“ Prema jednoj predaji isto pitanje je ponovljeno sedam stotina puta i Poslanik je svaki put ponovio isto. „Želiš samo ummet“, reče mu Gospodar. –“Gospodaru! Moje je da tražim, a Ti si Onaj koji ispunjava želje. Podari mi moj ummet. –“Ako ti noćas podarim cijeli ummet, neće biti potpuni ni Moj rahmet – milost, ni tvoj izzet-veličina. Jedan dio ti poklanjam noćas. Dva dijela ostavljam za kasnije. Na Sudnjem danu ću im oprostiti kada me ti to zamoliš. Na taj način će se pokazati Moja milost i tvoja veličina.“

Poslanik, alejhisselam, u hadisu kaže: „Tražio sam te noći od Allaha da mi podari cijeli ummet. On mi je odgovorio: „O Muhammede! Ti želiš da

niko ne sazna za grijehе tvoga ummeta. Ti si Poslanik pun blagosti i samilosti. Moja je želja da njihovi grijesi ne budu skriveni samo od drugih već i od tebe. O Muhammede! Ti si njihov putovođa. Ja sam im Gospodar. Ti si ih tek upoznao. Ja ih poznajem oduvijek i zauvijek. O Muhammede! Da ne volim razgovarati sa tvojim ummetom, ne bih ih na Sudnjem danu pozvao na odgovornost. Ne bi ih pitao i za najmanji ali i najveći grijeh.“

Allah, dželle šanuhu, kaže: „O Muhammede! Otvori svoje mubarek oči i pogledaj ispred sebe.“ Kada sam pogledao, ugledah parče zemlje. Uzvišeni reče: „Sve što postoji može stati u zemlju ispred tvojih nogu. Zar si tu zemlju donio pred Mene? Lakše mi je oprostiti tvome ummetu nego oprostiti zbog prašine koja se našla na odjeći dosta.“

Poslanik, alejhisselam, u hadis-i šerifu veli: „Uzvišenog sam pitao o mnogim stvarima. A kada bih dobio odgovor, pokajao bih se što sam to upitao. (Neka od pitanja su sljedeća...): „Gospodaru! Džibrilu si dao šest stotina hiljada krila. Šta si dao meni, što bi bilo podjednako tome?“ – „Jedna tvoja dlaka mi je draža od svih njegovih krila. Zbog jedne tvoje dlake, oprostit ću hiljadama ljudi na Sudnjem danu. O Muhammede! Kada bi Džibril rastvorio svoja krila, pokrio bi prostor između istoka i zapada. Kada ti učiniš šefa’at, oprostio bi im čak i kada bi čitav prostor između istoka i zapada bio pun nezahvalnika.“ Ponovo sam upitao: Mome praocu Ademu si učinio da mu meleki učine sedždu, kakva je meni blagodat data? – „Razlog zbog kojeg su meleki učinili sedždu Ademu je to, što je tvoj nur na njegovom čelu. Tebi sam, Muhammede, dao veću blagodat. Tvoje ime sam učinio bliskim Svome imenu. Zapisao sam ga na Uzvišeni Arš. Tada Adem još nije bio ni stvoren. Tvoje ime sam dao zapisati na vratima nebesa, na zastorima, na džennetskim vratima, na dvorcima i drveću, te na svakom mjestu u Džennetu. Ne postoji ništa u Džennetu na čemu ne stoji „La ilahe illallah Muhammedurresulullah.“ Tvoj stepen je, dakle, veći od Ademovog.

-“Gospodaru! Nuhu si dao lađu. Šta si meni dao?“ - „Tebi sam dao burak, koji te je u jednoj noći doveo sa Zemlje na Arš. Vidio si Džennet i Džehennem. Dao sam tvome ummetu mesdžide, koji su poput lađa. Na Sudnjem danu će se penjati na mesdžide kao na lađe, i preći će sirat-čupriju u treptaju oka, te se tako spasiti Džehennema.“

-“Gospodaru! Izraelćanima si dao halvu koja im je davala snagu i meso ptice poput prepelice.“ Uzvišeni mu reče: „Tebi i tvom ummetu sam dao nimete dunjaluka i ahireta. Likove Izraelćana sam pretvarao u likove medvjeda, majmuna i svinja. Nikome od pripadnika tvoga ummeta nisam to učinio, iako su radili iste stvari, nisam im odredio takvu kaznu. O Muhammede! Dao sam ti suru koje nema ni u Tevratu ni u Indžilu. To je sura -Fatiha. Ko god prouči tu suru, Džehennemu će biti zabranjeno doticati njegovo tijelo. Ublažiću kaznu njegovim roditeljima. O Muhammede! Nisam stvorio nikoga sa većim počastima od tebe! Tebi i tvome ummetu sam danju i noću propisao pedeset namaza. U Džennet će ući svako ko Me prizna kao Jedinog Boga i ne bude Mi pripisivao druga. Džehennem sam učinio haramom tvome ummetu. Moja milost je veća od Moje srdžbe.

O Muhammede! Ti si najodabraniji među Mojim stvorenjima. Na Sudnjem danu ćeš imati takve počasti da će svi biti zadivljeni. O Miljeniče! Drugim poslanicima i njihovim narodima je zabranjen ulazak u Džennet sve dok ti ne uđeš u njega. Dok tvoj ummet ne uđe, neće to moći učiniti ni drugi ummeti. O Muhammede! Želiš li vidjeti šta sam pripremio tebi i tvome ummetu?“ -“Želim Gospodaru.“ Okrenu se prema Israfilu te mu reče: „O Israfile! Prenesi mom poslaniku i miljeniku Džibrilu neka uvede voljenog pejgambera u Džennet, i neka mu pokaže šta sam u njemu pripremio za njega i njegov ummet. Neka tamo bude sve dok mu ne budu strane bilo kakve brige.

Poslanik svjetova je u društvu Israfila došao do Džibrila, alejhisselam. Kako bi ispunio naredbu Uzvišenog, Džibril odvede Muhammeda, alejhisselam, u Džennet. Meleki su čekali, držeći u jednoj ruci nakit a u drugoj tanjire od svjetlosti. Džibril reče: „Ja Resulallah! Ovo je stvoreno osamdeset hiljada godina prije Adema. Oni koje vidiš, jedva čekaju da predaju tebi i tvome ummetu sadržaj tanjira. Allahovom odredbom će oni, na Sudnjem danu, kada ti i tvoj ummet pridete Džennetu, posuti po vama ovo blago.“ Tada ih je dočekao melek po imenu Ridvan, koji je bio zadužen u Džennetu. Proveo ga je džennetskim prostranstvima te je obradovao Poslanika riječima: „Allah je podijelio Džennet na tri dijela, tako da će tebi i tvome ummetu pripasti dva dijela, a ostalim narodima treći dio.“

Habib-i ekrem, Poslanik reče: „Na sred Dženneta sam vidio jedno vrelo. Teče iznad Arša. Iz jednog mjesta teku voda, mlijeko, vino i med ali se ne miješaju. Bio je ograđen kristalima. Unutar njega je bilo razno drago kamenje. Oko njega su bile srebrene posude čiji je broj bio poput broja zvijezda na nebu. Oko njih su bile ptice veličine deve. Ko god okusi njihovo meso i pije sa tog vrela, zaslužiti će Allahovo zadovoljstvo. Kada sam upitao Džibrila kakvo je ovo vrelo, reče mi: „To je vrelo Kevser. Uzvišeni ga je poklonio tebi. Drveće iz osam Dženneta uzima vodu iz ovog izvora. Na rubovima izvora sam vidio šatore. Bili su ukrašeni rubinima i biserima. Pita sam Džibrila za njih a on reče da su one za moje supruge. U tim šatorima sam vidio hurije. Lica su im sijala poput sunca i blagim glasom su pjevušile. Govorile su: „Mi smo radosne. Nas tuga nikada ne dotiče. Uvijek smo pokrivene. Nikada ne starimo, uvijek smo vedre, nikada ljute i nikada nećemo umrijeti.“ Nihovi milozvučni glasovi dopiru svuda. Imaju takve glasove da, kada bi se čuli na dunjaluku, ne bi bilo tuge niti smrti. Tada me Džibril upita da li želim vidjeti njihova lica. Rekoh da želim. Kada je otvorio jedan šator, vidjeh lica čiju ljepotu ne bih mogao opisati ni da to činim cijeloga života. Lica su im bila bjelja od mlijeka a obrazi crveniji od dragog kamenja, te svjetliji od Sunca. Kože su im bile mekše od svile, poput svjetlosti Mjeseca, a miris im je bio ljepši od miska. Imale su crne kose, kod nekih puštene, a kod nekih skupljene. Kada bi sjele, te kose bi ih obavile poput šatora, a kada bi ustale pružale bi im se do nogu. Ispred svake je stajao po jedan sluga. Džibril reče: „Ovo je pripremljeno za tvoj ummet.“

Poslanik, alejhisselam, reče: “Vidio sam nimete i ljepote svih osam Dženneta. Volio bih vidjeti i Džehennem i njegove stepene.“ Džibril me uze za ruku i odvede do Malika, najvećeg meleka Džehennema. – “O Malik! Muhammed želi vidjeti gdje će završiti njegovi neprijatelji, pa mu pokaži Džehennem.“ Malik tada otvori Džehennemske kapije. Vidio sam sedam stepena. Sedmi stepen je stepen Havija. Patnje u ovom dijelu Džehennema bijahu daleko veće od ostalih. Upitah Malika za koga je on predviđen, na što mi odgovori: “Ovo je predviđeno za faraone, Karuna i munafike tvoga ummeta.“ Šesti stepen nosi ime Lazi. Tamo su smješteni mušrici. Peti stepen je Hutame, a tamo će biti kažnjavani vatropoklonici, budisti i obožavaoci krave. Četvrti stepen je Džahim, gdje će biti obožavatelji Sunca i zvijezda. Treći stepen je Sekar, predviđen za kršćane. Drugi stepen je Sair, i tu će se nalaziti židovi. Prvi stepen je Džehennem i kazna u njemu će biti blaža od kazni ostalih nivoa. Unatoč tome, tu sam vidio sedamdeset hiljada različitih mjesta ispunjenih vatrom. Svako od tih mjesta je bilo toliko veliko, da kada bi i nebesa i zemlju bacili u jedno od njih, pa zatražili od meleka da ih pronađu, trebalo bi im više od hiljadu godina da to učine. Zebanije (Džehennemski meleki čuvari) su bili takve veličine da kada bi svojim ustima zaogrnuili nebesa i Zemlju, jedva da bi se u njima primijetili. Ta su se džehennemska mjesta kretala poput talasa sa kojih bi dolazili strašni krikovi. Kada bi takav glas zadesio Zemlju, u trenu bi uništio sve živo na njoj. Upitao sam za koga je ovaj dio Džehennema predviđen, no nisam dobio odgovor. Upitao sam i drugi put, a Malik je i dalje šutio. Džibril tada upozori Malika da čekam od njega odgovor, a on me zamoli da mu oprostim. Rekoh mu da mi odgovori, bez obzira o kome se radilo, kako bi se pripadnici moga ummeta mogli pripremiti. – „Ja Resulallah. Ovo je mjesto za neposlušne pripadnike tvoga ummeta. Posavjetuj ih, kako bi izbjegli ovo strašno boravište. Neka se okane onoga zbog čega će njihova tijela biti na ovako strašnim mukama. Tog dana neću imati milosti prema neposlušnima. Nit ću se smilovati starima niti mladima.“

Poslanik svjetova tada počeo plakati. Skide pokrivač sa glave i stade moliti Gospodara za milost i šefa’at. Toliko je molio za svoj ummet, obećavajući kako neće podleći iskušenjima, da su i prisutni meleki počeli plakati s njim. Začuse se tada riječi Uzvišenog: „O miljeniče! Tvoja vrijednost i hurmet su kod mene veliki pa ti primam upućenu dovu. Budi spokojan, ispunit ću je. Imat ćeš takvo mjesto, da ću mnogim nezahvalnicima oprostiti tvojim šefa’atom. Sve dok ti ne kažeš da je dovoljno. Miljeniče moj! Ko god bude postupao po mojim odredbama, spasit će se patnje i zaslužiti će Moju milost. Imat će čast da me vidi u Džennetu. Tebi i tvome ummetu sam propisao pedeset namaza u toku dana i noći.“

Poslanik, alejhisselam, nastavi pripovijedati: „Odatle sam stigao na Arš. Prošao sam kroz više nebesa i ponovo susreo Musaa, alejhisselam. Upita me šta mi je Gospodar naredio a ja mu rekoh da je meni i mome ummetu naredeno pedeset namaza u toku dana i noći“. – „Vrati se Gospodaru i moli ga da taj broj smanji jer tvoj ummet to neće moći izdržati. Ja sam se u to

osvjedočio sa Izraelćanima.“ Na ove riječi se vratih Gospodaru i zavapih: „Gospodaru! Olakšaj mome ummetu naredbu koju si uputio.“ Poslije toga je naređeno pet namaza manje. Ponovo sretoh Musaa i opet mi reče da se vratim jer i to ummet neće moći izdržati. Tako sam išao od Gospodara do Musaa, alejhisselam, sve dok nije naređeno samo pet namaza. Za svaki namaz je ostala nagrada od deset sevapa tako da je u pogledu nagrada ostao broj od pedeset namaza. Svako ko naumi učiniti jedno dobro djelo, za njega dobija sevap. Ako ga učini, dobija deset sevapa. No, ako naumi učiniti grijeh, ne piše mu se ništa. Ako ga učini, dobija taj jedan grijeh. Kada sam to rekao Musau, ponovo mi reče da tražim još manji broj ali ovaj put mu odgovorih da sam toliko toga tražio od Gospodara da me je više stid ići zbog toga.⁹¹

Allah, dželle šanuhu, je tako zacijelio Poslanikovo povrijeđeno srce. Podario mu je blagodati i nimete, kakve niko ni prije niti poslije nije dobio. Potom se Allahov poslanik u trenu vrati u Kuds, a odatle u kuću Ummihane. Postelja mu bijaše još topla a voda u posudi iz koje je uzimao abdest još se nije bila smirila. Ummihana, koja je bila vani, ništa nije primijetila. U povratku iz Kuds je Poslanik naišao na jednu karavanu. Ugledavši Poslanika jedna deva iz karavane se prestraši i uginu.

Kad je svanula zora, Resulullah se uputi prema Kabi gdje ispriča šta mu se desilo na Miradžu. Nevjernici ga odmah stadoše ismijavati: „Muhammed je potpuno skrenuo s uma.“ Čak i oni koji su namjeravali prihvatiti Islam, dopadoše sumnji. Nekoliko mušrika radosni potrčaše prema kući Ebu Bekra. Znali su ga kao pametnog, iskusnog i proračunatog trgovca. Kada ih on dočeka rekoše: „O Ebu Bekre. Ti si mnogo puta pohodio Kuds. Dobro poznaješ taj put pa nam reci koliko vremena treba da se dođe iz Mekke u Kuds?“ Ebu Bekr odgovori: „Tačno je, dobro poznajem taj put. Potrebno je više od mjesec dana.“ Obradovani ovim odgovorom, počеше se naslađivati: „Ovo su riječi pametnog i iskusnog čovjeka.“ Smatrajući da se Ebu Bekr i dalje s njima slagati, nastaviše mu se ulagivati, ismijavajući Resulullaha; „Tvoj Poslanik tvrdi da je taj put prešao u jednoj noći. Potpuno je poludio.“

Kada ču Resulullahovo mubarek ime, Ebu Bekr im odgovori: „Ako je on to rekao, rekao je istinu. Ja vjerujem da je on to proputovao u jednom trenutku.“ Mušrici ostadoše u čudu: „Pa zar je moguće da je Muhammed začarao i Ebu Bekra, kakav je samo to čarobnjak.“

Hazreti Ebu Bekr se odmah zaputi ka Resulullahu. Među brojnom masom povika: „Ja Resulallah! Neka ti je miradž mubarek. Neka je beskrajna hvala Uzvišenom Allahu, koji nas je počastio da budemo sluge Poslaniku tvoje veličine i što nam je podario blagodati da gledamo tvoje mubarek lice i slušamo tvoje slatke riječi. Ja Resulallah! Svaka tvoja riječ je istina. Vjerujem ti i stavljam ti svoj život na raspolaganje.“ Nevjernici se, čuvši šta Ebu Bekr reče, u nevjerici razidoše. Te riječi ujedno osnažiše nekoliko srca

⁹¹ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 164; IV, 208; Bejhkeî, *es-Sunen*, I, 265; Kadî İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 179.

koja bijuhu dopala sumnje. Poslanik, alejhisselam, od tog dana Ebu Bekra prozva Es-Siddik. Dobivši ovu titulu, poveća mu se stepen kod Allaha, dželle šanuhu.⁹²

Izbeumljeni kafiri nisu više mogli izdržati pred snagom imana vjernika, činjenicom da vjeruju u svaku Poslanikovu riječ i da stalno bdiju nad njim. Počeše ga ispitivati o putovanju kako bi dokazali da ne govori istinu i osramotili ga:

„O Muhammede! Pošto tvrdiš da si bio u Kudsu, reci nam koliko tamošnji mesdžid ima prozora i vrata?“ Poslanik im odgovori na ovo ali i na mnoga druga pitanja, jedno po jedno. Dok je Poslanik odgovarao, Ebu Bekr je potvrđivao istinitost njegovih odgovora. Dok je govorio, zbog svog plemenitog odgoja nije podizao lice, već je gledao ispred sebe. „Nisam razgledao oko sebe u Mesdžidi Aksa-u. Tada je Džibril donio Mesdžid pred moje oči. Tako sam brojao prozore i odmah odgovarao na postavljena pitanja. Resulullah reče da je na putu vidio karavanu sačinjenu od deva. - “Ako Bog da, trebali bi doći u srijedu.“ Navedena karavana zaista stiže u srijedu, dok je sunce zalazilo. Kad su putnike upitali šta se desilo, opisaše taj događaj kao snažan vjetar pri kojem je jedna deva podlegla. Ovaj slučaj još ojača srca vjernika dok je neprijateljstvo nevjernika bivalo sve veće.⁹³

Ova mudžiza, koja se desila 27. redžeba godinu dana prije hidžre, zove se miradž. Resulullah je bio na Miradžu dušom i tijelom u svjesnom stanju. U noći Miradža su mu obznanjene brojne istine i propisano pet dnevnih namaza. Tu su mu objavljena posljednja dva ajeta sure Bekare. O miradžu se govori u kur'anskim surama Isra i Nedžm, te u brojnim hadisima.⁹⁴

Poslanik je pričajući ashabima o Džennetu, poslije miradža rekao: „O Ebu Bekre! Vidio sam tvoj dvorac. Napravljen je od suhog zlata. Osvjedočio sam se o blagodati kojima ćeš biti počašćen. Ebu Bekr mu na to odgovori: „I taj dvorac, kao i njegov vlasnik, pripadaju tebi, ja Resulallah!“ Potom se okrenu hazreti Omeru: „O Omere! Vidio sam i tvoj dvorac. Sačinjen je od dragulja. Bio je pun hurija no nisam ušao u njega. Sjetio sam se tvoga zalaganja i truda.“ Hazreti Omer je počeo jako plakati. Sav u suzama reče: „Ja Resulallah! Tvoji su i Omer i njegova porodica. Zar se može biti ljubomoran na nekoga osim tebe?“ Potom se obrati hazreti Osmanu: „O Osmane! Tebe sam vidio na svakom nebu. I tvoj sam dvorac vidio i mislio o tebi.“ Nastavi obraćajući se hazreti Aliji: „O Alija! Tvoj lik sam vidio na četvrtom nebu. Pitao sam Džibrila za tebe a on mi reče da meleki željno iščekuju da vide Aliju. Uzvišeni Allah je stvorio meleka sa tvojim likom koga ostali meleki posjećuju na četvrtom nebu i stiču tako bereket. Potom

⁹² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 144.

⁹³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 215.

⁹⁴ Buhârî, “Menâkibul-Ensâr”, 42; Tirmizî, “Tefsîru'l-Kur'an”, 20; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 403; Bejhkeî, *es-Sunen*, I, 255; Suhejlî, *er-Ravzul-Unf*, II, 208.

sam ušao u tvoj dvorac. Pomirisah cvijet na jednom drvetu. Iz njega izade huriya i sakri lice. Kada sam je upitao ko je i kome pripada, odgovori: Stvorena sam za sina tvoga amidže, ja Resulallah.“

Pred svitanje noći miradža, Džibril pokaza Poslaniku kako će obavljati pet dnevnih namaza, klanjajući pred njim kao imam. U hadisu se prenosi: „Džibril mi je, pred kapijom Kabe, dva dana bio imam. Zajedno smo klanjali sabah-namaz u zoru, podne kada se sunce odvajalo sa polovice neba, ikindiju kada bi se sjena nekog predmeta udvostručila, akšam pri zalasku sunca i jaciju kada bi noć u potpunosti pala. Drugi dan smo klanjali sabah-namaz kada se rasvijetlilo, podne kada bi se sjena predmeta udvostručila, ikindiju odmah poslije toga, akšam kada se mrsi post, a jaciju kada je prošla trećina noći. To su namaska vremena. Potom mi reče: „O Muhammede! Ovo su namaska vremena tebe i poslanika prije tebe. Neka tvoji pripadnici svaki od pet namaza obavljaju između ova dva vremenska perioda, kako smo to mi učinili.“⁹⁵

Nakon što su objavljena namaska vremena, obaviješteni su i stanovnici Abesinije o njima i njihovoj obaveznosti kao i o naklanjavanju propuštenih namaza.

⁹⁵ Hâkim, *el-Mustedrek*, IV, 648-649; İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 403-404; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 213-215.

HIDŽRA

Muhammed, alejhisselam, je nastavio ispunjavati svoju poslaničku misiju, pozivajući u Islam plemena koja bi svake godine dolazila posjetiti Kabu. Upućivao ih je kako da se spase Džehennemske vatre i postignu vječni spas, iako je na tom putu svakim danom doživljavao sve više uvreda i neprijatnosti. Obraćao se posjetiteljima: „Ko će mi pomoći u mojoj misiji i stati uz mene, dok ne izvršim poslanički zadatak koji mi je postavio Stvoritelj, a ja mu, zauzvrat, garantujem Džennet?“ Uprkos tome, niti je nalazio koga da mu pomogne, niti koga da stane u njegovu zaštitu. Bila je jedanaesta godina poslanstva. Sastao se sa jednom grupom musafira iz Medine koji su došli posjetiti Kabu. Rekoše da pripadaju plemenu Hazredž iz Medine. Majka Poslanikovog djeda Abdul-Muttaliba, Selma, rodom je pripadala Nedžranovim sinovima iz plemena Hazredž. Resulullah, sa šest pripadnika ovog plemena provede neko vrijeme, citirajući im ajete iz sure Ibrahim (35-52.) i objašnjavajući im din-i Islam. Pozvao ih je da prime šehadet. Oni su već čuli od svojih predaka i od Židova koji su živjeli u Medini, da uskoro treba doći Poslanik Istine. Nakratko se posavjetovalaše i prihvatilaše Resullallahovu ponudu. Još od davnina medinska plemena Evs i Hazredž su bili u zavadi sa tamošnjim Židovima i s vremena na vrijeme su s njima ulazili u sukobe. Mislili su da, ako prihvate Istinu prije Židova, to će im pomoći da izvojevaju konačnu pobjedu protiv njih i da ih protjeraju iz Medine. Vođeni tim, iskazaše poslušnost Resulullahu i donesoše šehadet: „Ja Resulallah! Kada smo krenuli na put ka Mekki, naše pleme je ostalo u ratu sa židovima. Nadamo se da će Gospodar svjetova i njih počastiti islamom zahvaljujući tvojoj veličini. Čim se vratimo i njih i naš narod ćemo pozvati da nam se pridruže i povjeruju ti. Objasniti ćemo im šta smo dobili, prihvatajući ovaj din. Ako Dragi Allah pomogne da se slože u ovoj časnoj vjeri, niko neće imati većeg ugleda i časti od tebe.“

Ovih šest ljudi zaista iskazaše poslušnost Poslaniku i povjarovalaše u ono s čim je došao. Zatražiše dozvolu od Resulallaha i vratiše se u svoj rodni kraj. Ti novi muslimani bijahu: Ukbe bin Amir, Es'ad bin Zurare, Avf bin Haris, Rafi' bin Malik, Kutbe bin Amir i Džabir bin Abdullah, radijallahu anhum.⁹⁶

Prva prisega na Akabi i Svjetlost koja krenu sijati iz Medine

Šesterica počašćenih islamom odmah po povratku počeaše da upućuju u vjeru pripadnike svoga plemena, objašnjavajući im njegove principe i govoreći im o Muhammedu, alejhisselam. Toliko su imali uspjeha da u Medini nije bilo niti jedne kuće u kojoj se nije raspravljalo o Muhammedu, alejhisselam, ili o Islamu. Tako se Islam raširio među

⁹⁶ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 429-431; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 219-220; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, IX, 82.

pripadnicima plemena Hazredž a i nekoliko pripadnika plemena Evs prihvatiti ovaj din.

Nakon navedenog sastanka na Akabi, iduće godine u posjetu Kabi, zajedno sa Es'adom bin Zurarom, dodoše i njegovih dvanaest prijatelja koji također prihvatit će Islam. Te godine su muslimani bili još više na meti napada mekanskih mušrika u odnosu na prethodne godine. Neprestano su pratili Resulullaha i fizički nasrtali na one koji su s njim komunicirali. Medinelije koje za to saznadoše, dadoše prisegu da će se sastati ponovo sa Poslanikom na Akabi u toku noći. Prilikom tog susreta obećao mu da će stajati uz njega bez obzira šta se desilo i da će bespogovorno prihvatiti sve njegove naredbe. Tom prilikom su se također obavezali da: „Neće pripisivati druga Uzvišenom Allahu, da neće činiti zinaluk - nemoral, da neće krasti, da će izbjegavati potvaranje drugih i da neće ubijati djecu iz straha od neimaštine i stida.“⁹⁷ Predvodnik ovih dvanaest muslimana, od kojih dvojica bijahu iz plemena Evs a ostali iz plemena Hazredž, bio je Es'ad bin Zurare.

Resulullah je njih dvanaesticu učinio svojim predstavnicima u njihovim plemenima. Zaduženi su da upućuju ljude u vjeru i da budu Poslanikovi predstavnici. Es'ad bin Zurare je bio prvak među njima. Prvom sastanku na Akabi prisustvovali su: od sinova Malika ibni Nedždžara, Es'ad bin Zurare, Avf bin Haris i Muaz bin Haris, od sinova Zurejk bin Amira, Rafi' bin Malik i Zekvan bin Abdil Kajs, od sinova Ganam bin Avfa, Ubabe bin Samit, od sinova Gusajna, Jezid bin Sa'lebe, iz porodice Adžlan bin Zejda, Abbas bin Ubabe, iz porodice Haram bin Ka'ba - Ukbe bin Amir, iz porodice Abdulešhel bin Džušema - Ebul Hejsem Malik bin Tejjihan i iz porodice Amr bin Avfa - Uvejm bin Saide.

Poslije ovog sastanka hazreti Es'ad i njegovi prijatelji danonoćno nastaviše ljude pozivati u Islam. Ti pozivi urodili su plodom pa se vjera u Medini širila velikom brzinom. Tako su se dva prethodno zavađena plemena Evs i Hazredž sastali i tražili od Resulullaha nekoga ko će ih podrobnije uputiti u din-i Islam. Resulullah im je kao podučavatelja vjeri poslao hazreti Mus'aba bin 'Umejra.

Hazreti Mus'ab je odsjeo u kući hazreti Es'ada. Zajedno s njim nastaviše upućivati u vjeru stanovnike Medine. Tražili su od njih da prisegnu da će Resulullaha štiti svojim imecima i životima od svih neprijatelja. Pripremali su ih, tako, za susret sa Poslanikom, alejhisselam.

Vođa plemena iz kojeg je bio Es'ad bin Zurare bio je Sa'd bin Mu'az, koji je s njim ujedno bio povezan i rodbinskim vezama. U to vrijeme je bio običaj da se izbjegava sukob među rođacima, te stoga Sa'd nije sprečavao Es'ada u njegovoj misiji. Nije to htio činiti zbog uloge plemenskog vođe koju je obnašao. Poslao je jednog od vodećih ljudi plemena Usejd bin Hudajra sa uputstvom: „Idi u našu mahalalu i nađi tog i tog čovjeka. Radi šta znaš. Da Es'ad nije sin moje tetke, ne bih ti nipošto prepustio ovaj zadatak.“

⁹⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 220.

Na to je Usejr bin Hudajr uzeo koplje i krenuo ka kući hazreti Mus'ab bin Umejra. Kada je stigao počeo je govoriti ljutito: „Zašto ste došli nama? Vi varate ljude. Ako želite sačuvati glavu odmah napustite ovo mjesto.“ Kada je Mus'ab bin Umejr vidio sa kakvom srdžbom im se obraća, blago i pažljivo mu odgovori: „Molim te, smiri se i poslušaj šta ti imamo reći. Ako ti naše riječi budu prihvatljive, pridružit ćeš nam se, ako ne, stat ćeš protiv nas.“ Usejd se tada smiri, zabode koplje u zemlju i prizna Mus'abu da je u pravu.

Pomno je slušao Mus'above slatke riječi, koje su dopirale duboko do njegovog srca i milozvučno učenje kur'anskih ajeta. U zanosu zavapi: „Kakva je ovo ljepota!“ Potom upita šta treba učiniti da bi prihvatio ovu vjeru. Objasniše mu, i tako Usejd bin Umejr izgovori šehadet i posta musliman. Hazreti Usejd, sav radostan reče: „Oдох ja da pozovem jednog čovjeka, koji ako prihvati Islam, u Medini neće ostati niko iz njegova naroda ko to za njim neće učiniti... „, i ode pravo do Sa'd bin Mu'aza. Ugledavši ga Sa'd reče: „Kunem se da Usejd nema izraz lica sa kojim nas je napustio.“

Potom ga upita: „Šta si uradio, o Usajde?“ Pošto je htio pridobiti Sa'da na stranu muslimana, odgovori: „Razgovarao sam sa čovjekom kojem si me poslao (Mus'ab bin Umejr) i ništa loše kod njega nisam našao. Ali sam čuo da je Harisova porodica ustala da ga ubije, sumnjičava prema tvome tetiцу Es'adu, zato što je u kući ugostio osobu poput njega.“

Ove riječi su posebno dotakle Sa'd bin Mu'aza. Razlog tome je bio što su prije par godina tokom jednog rata koji su vodili protiv porodice Beni Harisa, izvojevali pobjedu i prisilili ih da se sklone u Hajber. Godinu nakon toga su im oprostili i dozvolili da se vrate svojim domovima. Ovakav stav Benu Harisa, uprkos dobročinstvu koje im je ukazano, jako je razbijesnilo Sa'd bin Mu'aza. Ustvari to nije bila istina. Koristeći ovu varku Usejd bin Hudajr je htio spriječiti da budu povrijeđeni Sa'd bin Muazova tetka, njen sin Es'ad bin Zurare, a samim time i Mus'ab bin Umejr.

Sa'd bin Umejr je na ove riječi Usejda bin Hudajra skočio sa svoga mjesta i otrčao do hazreti Es'ada bin Zurare. Kada je tamo stigao našao je Es'ada i Mus'aba kako mirno sjede i sohbete. Približi im se i reče: „O Es'ade! Da nismo rodbina, ti ne bi mogao ovo raditi.“

Odgovori mu Mus'ab bin Umejr: „Daj nas malo saslušaj o Sa'de. Razmisli o onome što ti imamo reći, pa ako ti se dopadne, neka tako i bude, a ako ne, nećemo ti nuditi. Ti u tom slučaju ustani i idi. Umiren ovim riječima, Sa'd ih odluči saslušati.

Mus'ab Sa'du prvo objasni osnovne principe islama a potom umiljatim glasom prouči par odlomaka iz Kur'an-i Kerima. Kako je on čitao, Sa'du se mijenjao izraz lica i bivao je sve obuzetiji njim. Ljepota i razgovjetnost Kur'ana su na njega ostavili takav dojam, da je bio u potpunosti ushićen. Nemogavši se suzdržati upita: „Šta je potrebno da se prihvati ova vjera?“

Mus'ab ga odmah poduči kelime-i šehadetu. On izgovori: „Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu“ i posta

musliman. Sa'd od radosti zbog prihvatanja islama nije mogao stajati na jednom mjestu. S mjesta ode kući i obavi gusul kako je to već naučio. Potom je tražio od svoga plemena da se svi sastanu. Uze Usejda uzase i ode do mjesta sastanka. Obrati se porodici Abdulešel: „Kakvog me znate o porodico Abdulešelova?“ Oni uglas odgovoriše: „Ti si naš prvak i naš vođa. Mi tebe slijedimo.“ Na to on reče: „Onda vas sve obavještavam da sam počašćen islamom. Tražim i od vas da posvjedočite da je Allah Bog, i da je Muhammed, alejhisselam, Njegov poslanik. Ukoliko to ne učinite neću se nikome od vas ubuduće obraćati, niti ću s njim komunicirati.“

Abdulešelova porodica je, čuvši da je njihov vođa Sa'd bin Mu'az postao musliman i da i njih poziva u isti, kompletna prihvatila Islam. Taj dan su sve do dolaska noći uzvikivali riječi kelime-i šehadeta i tekbira.⁹⁸

Nedugo nakon ovog događaja, kompletno stanovništvo Medine, plemena Evs i Hazredž primiše din-i Islam. Svaka kuća je obasjana nurom Uzvišene vjere. Sa'd i Usejd su porazbijali sve kipove kojima se njihovo pleme klanjalo prije toga. Kada je Muhammed, alejhisselam, saznao za to, bio je izuzetno obradovan. Mekanski muslimani su bili presretni pa se zbog toga ta godina (621.) naziva senetu-s-surur (godina radosti).

Druga prisega na Akabi

Prošlo je trinaest godina kako je Resulullah primio prvu objavu. Nepravde i zločini koje su muslimani trpjeli od mušrika su dostigli svoj vrhunac i postale su neizdržive. U isto vrijeme u Medini su pripadnici plemena Evs i Hazredž, zahvaljujući zaslugama Es'ad bin Zurare i Mus'am bin Umejra, srcem bili spremni u potpunosti se staviti na raspolaganje muslimanima iz Mekke, i prihvatiti ih. Ujedno su željno iščekivali dolazak Resulullaha, alejhisselam, u Medinu i bili su spremni u njegovo ime žrtvovati i svoje imetke i živote. Kada je došlo vrijeme hodočašća Kabe, zajedno sa Mus'ab bin Umejrom u Meku je došlo 73 muškarca i dvije žene. Poslije obavljanja hadždža, zajedno su se susreli s Poslanikom, alejhisselam, na Akabi. Es'ad bin Zurare je zajedno sa 12 predstavnika plemena tražio od Poslanika da se presele u Medinu, a Muhammed, alejhisselam, je, nakon što im je pružio nekoliko ajeta iz Kur'an-i Kerima, od njih tražio da mu daju garanciju da će ga štititi i čuvati poput svojih porodica i čeljadi.

S njima je bio i hazreti Abbas, Poslanikov amidža, koji nije bio prihvatio Islam. On se obratio skupu, koji je došao dati zakletvu na vjernost, sljedećim riječima: „O Medineliže! Ovo je sin moga brata. On mi je najdraži među svim ljudima. Ako ste povjerovali u njegove riječi, u Objavu koju dostavlja od Allaha, i ako ga želite povesti sa sobom, morate mi dati čvrstu riječ koja će garantirati za njega. Kao što znate, Muhammed, alejhisselam, pripada nama. Mi smo ga štitili od nevjernika. On je među nama ugledan i zaštićen. Unatoč tome, on je odlučio otići i pridružiti se vama. Ako imate dovoljno vojne snage da se suprotstavite svim Arapima koji bi se mogli

⁹⁸ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 435; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 258.

udružiti protiv vas, onda se možete upustiti u to. Dobro o tome međusobno raspravite, kako ne biste kasnije pogazili datu riječ. Možete li održati datu riječ, i štiti ga od eventualnih neprijatelja? Ako to pošteno možete izvršiti, učinite to. Ako ćete ga po izlasku iz naše zemlje napustiti, odmah odustanite i prepustite nama da ga čuvamo.“

Medinski muslimani su bili iznenađeni ovim govorom hazreti Abbasa. Dočekani su kao da Resulullaha, alejhisselam, ne mogu zaštititi u Medini ukoliko na njega napadnu mušrici. Poslaniku se od medinskih ashaba obrati Es'ad bin Zurare s molbom za par riječi. Kada mu Muhammed, alejhisselam, dade dozvolu, reče: „Na tvom putu sam spreman sve žrtvovati, Poslaniče! Svaki poziv može biti težak ili lahak. Vi nas pozivate u takvu stvar, da je ljudima vrlo teško prihvatiti. Činjenica je, da je ljudima teško napustiti kipove kojima su se klanjali generacijama i prihvatiti Islam. Uprkos tome, mi smo Islam prihvatili svim srcem. Uz to, naredili ste nam da prekinemo kontakte s našom rodbinom koji su mušrici, pa smo i to učinili. Zna da je i to stvar koju je veoma teško ispoštovati. Prihvatili smo uzvišeni zadatak vaše zaštite i otvorili vam svoja njedra iako su vaše amidže to odbile učiniti. Svi stojimo iza svojih riječi. Što nam je na jeziku, to nam je i u srcu. Kunemo se da ćemo vas čuvati i štiti svojim životima i imecima do zadnje kapi krvi, kako to činimo sa svojom djecom. Ako ne održimo obećanje pozivamo na sebe Allahovo prokletstvo. Poslaniče! Mi sigurno stojimo iza ovih riječi! Neka nam Allah olakša našu misiju.“ Potom nastavi: „Poslaniče! Slobodno možete kao uslov postaviti sigurnost kakvu vi želite.“ Poslanik ih ponovo pozva u Islam i prouči im nekoliko kur'anskih ajeta, a zatim reče: „Uslov koji imam, u ime Gospodara, jeste da budete pokorni Uzvišenom Allahu i da mu ne pripisujete druga. Što se tiče uslova vezanih za mene i moje ashabe oni su: da nas prihvatite, da meni i mojim ashabama pomognete i da nas čuvate od stvari od kojih čuvate i sebe.“

Bera bin Ma'rur: „Tako mi Allaha Koji te je poslao sa Istinitom knjigom, štitićemo te kako to činimo s našom djecom i porodicama. Budi siguran u nas!“

Kako bi potvrdio dogovor s Poslanikom, u ime medinskih ashaba javi se Abbas bin Ubade i upita prijatelje: „O pripadnici plemena Hazredž! Zna li zašto prihvatate Muhammeda, alejhisselam?“ Oni odgovoriše da znaju. -“Bit ćete mu na usluzi i u miru i u ratu“, nastavi on. „Ako ćete ga ostaviti na cjedilu, bez zaštite, kada vam imeci ili rodbina budu oštećeni, bolje to učinite odmah. Tako mi Allaha, ako tako nešto uradite, bit ćete upropašteni i na dunjaluku i na ahiretu. Ako ste spremni podržati ga i čuvati čak i ako budete zbog toga gubili imetke i članove porodica, onda to i učinite. Tako mi Allaha, to vam je bolje i na dunjaluku i na ahiretu.“ Oni odgovoriše: „Kunemo se Allahom da ćemo stajati iza Poslanika čak i ako nam bližnji budu ubijeni a imeci oštećeni. Nikada se nećemo odvojiti od njega. Možemo umrijeti ali nema povratka.“

Potom se okrenuše Poslaniku: „Ja Resulallah! Šta mi dobijamo ako ispunimo svoj zavjet?“ Poslanik im reče da im onda slijedi Allahovo zadovoljstvo i Džennet.

Potom su predstavnici pojedinih plemena dali zakletvu. Prvi među njima bi Es'ad bin Zurare; „Zaklinjem se da ću Allahu i Njegovom poslaniku datu riječ održati i da ću ga štiti svim svojim imetkom i životom. Potom i ostali donesoše istu zakletvu te rekoše: „Prihvatismo poziv Allaha i Njegovog poslanika.“ Tako su Resulallahu stavili na raspolaganje svoje imetke i živote. Tom prilikom su i žene potvrdile odanost svojim govorom.

Poslanik, alejhisselam, ih je upozorio i dobio obećanje da neće pripisivati druga Allahu, da neće krasti, potvarati, činiti blud i lagati, da će pozivati na dobro i činiti isto.

U trenucima kada su Medinelije davali prisegu, začuo se glas sa brda Akabe: „O vi koji konačite na Mini! Medinelije i Muhammed su se dogovorili da povedu rat protiv vas. Poslanik reče da je to šejtan sa Akabe i obeća mu da će se s njim obračunati. Zatražio je od Medinelija, koji su dali prisegu, da se vrate na mjesta svoga konačišta. Abbas bin Ubade reče: „Kunemo se, Poslaniče, ako treba sutra ćemo se mačevima razračunati s mušricima koji su na Mini.“ Poslaniku je bilo drago čuti ove riječi ali ih upozori: „Još nam nije naređeno da reagujemo na taj način. Za sada se vratite u svoja mjesta.“

Prema rivajetu Abdullaha bin Abbasa, kojeg prenosi imami Nesajja, ensarije koje su se priključile Poslaniku na Akabi su postali muhadžiri.⁹⁹

Hidžra

Posljednjom prisegom na Akabi, Medina je postala oaza mira za muslimane. Mržnja, koju su mekanski mušrici ispoljavali prema muslimanima nakon posljednje prisege na Akabi, poprimila je sada izuzetno opasne razmjere. Dalji ostanak muslimana u Mekki je bio nemoguć. Obavijestili su Poslanika, alejhisselam, o stanju, i zatražili od njega dozvolu za hidžru. Jednog dana Resulallah dođe među ashabe radostan: „Rečeno mi je gdje ćete izvršiti hidžru. To mjesto je Medina. Idite tamo i sastanite se sa braćom muslimanima koji tamo žive. Uzvišeni Allah ih je učinio vašom braćom. Jesrib (Medinu) je učinio mjestom u kome ćete pronaći mir i zadovoljstvo.“ Nakon Resulovog dopuštenja muslimani su počeli činiti hidžru u Medinu u manjim grupama.¹⁰⁰

Poslanik je uputio muhadžire da prilikom hidžre budu izuzetno oprezni. Muslimani su odlazili u malim grupama, kako ne bi privlačili pažnju mušrika i činili su to u tajnosti, koliko god je to bilo moguće. Ebu Seleme, koji je prvi otputovao u Medinu, doživio je razne neprijatnosti od strane mušrika. Mušrici su naknadno shvatili razloge njihova putovanja pa su

⁹⁹ İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 438; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 221-223; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 261.

¹⁰⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 226.

nastojali spriječiti u odlasku onog koga su mogli. Odvajali su žene od muževa i hapsili muslimane redom, izvrgavajući ih pri tom, nesnosnim patnjama kako bi ih odvratili od njihove vjere. Ipak ih nisu smjeli ubijati, iz straha od građanskog rata. Muslimani su, bez obzira na to, koristili svaku priliku da otputuju u Medinu.

Jednog dana je i hazreti Omer opasao mač. Ponio je još i strijelu i koplje, i na očigled svih sedam puta obišao Kabu. Glasno se obratio mušricima oko sebe: „Evo i ja na Allahovom putu činim hidžru kako bih sačuvao Njegovu vjeru. Ako ima neko ko hoće napraviti od žene udovicu a od djece siročad, neka mi stane na put iza ovog brda.“ Tako je dvadesetak muslimana, zajedno s hazreti Omerom krenulo put hidžre usred dana, ne izbjegavajući nikoga. Plašeći se hazreti Omera, niko im se nije odvažio suprotstaviti. Muslimani su u grupama nastavili neprekidno napuštati Mekku.

U međuvremenu je i hazreti Ebu Bekr tražio dopuštenje da učini hidžru. Resulullah mu reče: „Strpi se. Nadam se da će Allah, dželle šanuhu, i meni to dopustiti, pa da idemo zajedno. –“Zar postoji takva mogućnost“, obradova se Ebu Bekr. Poslanik, alejhisselam, mu reče da postoji.

Ebu Bekr kupi dvije deve za 800 dirhema i poče iščekivati taj dan. U Mekki su tada pored Poslanika bili još Ebu Bekr, hazreti Alija, te siromasi, bolesnici i zarobljenici mušrika.

Ensarije (Medinelije) su prihvatili goste iz Mekke na najbolji način. Među njima su se uspostavile čvrste veze. Mekanski mušrici su posebno bili zabrinuti zbog mogućnosti da se muhadžirima u Medini priključi i Muhammed, alejhisselam, i stane na njihovo čelo. Sakupili su se u Daru-n-Nedvi da bi se posavjetovali u vezi novonastale situacije. Među njih je došao i Šejtan, predstavivši se kao starac iz Nedžda. Pažljivo je saslušao mnoge prijedloge koji su izneseni, no niti jedan od njih na kraju nije prihvaćen. Potom riječ uze Šejtan: „Nijedan vaš prijedlog nije djelotvoran, zato što njegovo nasmijano lice i slatke riječi sve to poništavaju. Nađite neko bolje rješenje.“

Vođa Kurejšija, Ebu Džehl, predloži da se iz svakog plemena odabere po jedan snažan član. –“Neka Muhammeda napadnu mačevima i završe posao. Tako se neće znati koji od njih je to učinio. Oni će biti primorani da traže odmazdu u novcu. Mi ćemo im to i dati i stvar će biti riješena. Šejtanu se svidje ovaj prijedlog te i ostale poče nagovarati da ga prihvate.¹⁰¹

Dok su mušrici kovali zavjeru, Muhammedu, alejhisselam, je došla naredba da i on učini hidžru. Džibril, alejhisselam, mu je saopštio dogovor mušrika i rekao mu da te večeri ne liježe u svoju postelju. Resulullah reče hazreti Aliji da ga te večeri zamijeni u postelji i da vrati stvari koje su Poslaniku bile povjerene. –“Noćas leži u moju postelju i pokrij se mojim ogrtačem. Ne boj se. Nikakvo ti se zlo neće dogoditi“, reče mu Resulullah.

¹⁰¹ İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 124; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 227.

Hazreti Alija prihvati Resulullahov savjet i pripremi se da zauzme Poslanikovo mjesto.

U noći hidžre kafiri su opkolili kuću u kojoj je Poslanik, alejhisselam, spavao. Resulullah je izašao iz kuće, proučio prvih deset ajeta sure Jasin, i bacio šaku prašine u pravcu kafira. Prenosi se da je svaki koga je dotakla ova prašina poginuo u bici na Bedru. Poslanik je neometano prošao između njih i došao do kuće Ebu Bekra. Niko ga od mušrika, tom prilikom, nije primijetio.

Kada je, nakon nekog vremena, došao jedan mušrik i upitao ih šta tu rade, rekoše da čekaju da Muhammed, alejhisselam, izađe iz kuće. On im reče: „Tako mi Allaha, Muhammed je otišao bacivši na vas šaku prašine. Tada su, zaista, pronašli prašinu u kosi. Odmah provališe vrata i nađoše hazreti Aliju u postelji. Kada upitaše hazreti Aliju gdje je Poslanik, on im odgovori: „Ne znam. Zar ste mene zadužili da ga pratim?“ Na te riječi ga istukoše i odvedoše do Kabe, gdje su ga držali neko vrijeme u pritvoru, a potom ga pustiše. Kafiri se razidoše da traže Resulullaha.¹⁰²

Prvo odoše do kuće Ebu Bekra i upitaše njegovu kćerku Esmu gdje se nalaze. Ni tu ne dobiše odgovor, iako su sve pretražili. To ih razbijesni, a posebno među njima, Ebu Džehla. Posla telale koji po ulicama raznesoše vijest da pronalazaču Resulullaha i Ebu Bekra, ili onome ko im kaže gdje se nalaze, slijedi nagrada od 100 deva. Nekoliko njih, željni nagrade, dadoše se u potragu za Resulullahom.

U međuvremenu Resulullah Ebu Bekru saopšti da mu je dozvoljeno da učini Hidžru. Hazreti Ebu Bekr, sav uzbuđen, upita Poslanika da li i on ide s njim a Resulullah ga obradova i potvrdi mu da će na taj put ići zajedno. Ebu Bekru potekoše suze radosnice: „Deve su spremne. Biraj među njima koju želiš“, reče on. Poslanik mu odgovori: „Neću se popeti na devu koja mi ne pripada. Želim ovu devu kupiti od tebe.“ Pred ovako jasnom naredbom Ebu Bekr nije imao drugog izbora nego da kaže koja je njena cijena.

Hazreti Ebu Bekr je unajmio jednog od poznatih vodiča kroz pustinju, Abdullaha bin Urejkitu i naredio mu da za tri dana dovede njihove deve u pećinu Sevr. Tako 27. safera Poslanik, alejhisselam, povede sa sobom Ebu Bekra i sa sobom ponesoše nešto hrane... Za vrijeme putovanja, Ebu Bekr je išao čas sa Poslanikove lijeve, čas sa desne strane, čas sprijeda, čas sazada, želeći preduprijediti bilo kakvu opasnost koja bi ga mogla zadesiti. Poslanik to primijeti i upita ga: „O Ebu Bekre! Zar želiš da tebe snađe nevolja koja je meni namijenjena?“ - „Želim Poslaniče! Kunem se Allahom koji te je poslao sa istinitom vjerom, da želim da se meni desi nedaća koja se treba desiti tebi!“¹⁰³

Resulullahove mubarek noge su okrvavile nakon što su tiješne papuče, koje je nosio, na posljertku popucale. Teškom mukom su uspjeli doći do pećine. Kada stigoše do ulaza, Ebu Bekr zamoli da uđe prvi, pribijajući se

¹⁰² Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, II, 309.

¹⁰³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 230; İbn Asâkir, *Tarihu Dimašk*, XXX, 78.

za Poslanika opasnosti koja bi ga mogla zadesiti. Počistio je pećinu i začepio rupe komadima svoje odjeće. Kada je nakon svega još jedna rupa ostala nezačepljena, nju je odlučio začepiti petom vlastite noge. Potom uđe Resulullah i nedugo zatim zaspao u Ebu Bekrovom krilu. Iz rupe koju je Ebu Bekr zaklanjao nogom pojavi se zmija i ugrize ga za nogu, a on se i ne pomače, kako ne bi probudio Poslanika. Ipak mu jedna suza kanu na Poslanikovo lice i tako ga probudi. Poslanik, alejhisselam, ga upita zašto plače, a on reče:

-“Zmija iz rupe koju sam začepio vlastitom nogom me je ugrizla.“
Poslanik tada preko rane pređe rukom koju je malo nakvasio vlastitom pljuvačkom. Ubrzo kod Ebu Bekra nestade bol i on ozdravi.

Mušrici prateći tragove stigoše do pećine u kojoj su bili Poslanik i Ebu Bekr. Primijetiše gnijezdo koje je savila jedna golubica, te ulaz prekriven paučinom. Kurz bin Alkame, koji je pratio njihov trag, reče da se tragovi tu prekidaju, ali ostali kafiri se složiše kako je nemoguće da je neko tim putem prošao a da nije poderao paučinu. Iako neki od njih htjedoše ući i provjeriti pećinu. Nevjernik po imenu Umejje bin Halef reče: „Zar vi nemate pameti? Zašto provjeravati pećinu na čijem je ulazu nekoliko slojeva paučine. Kunem se da je ova paučina ispletana još prije nego se Muhammed rodio.“ Dok su se mušrici prepirali pred pećinom, Ebu Bekra obuze strah: „Poslaniče, Tako mi Gospodara ne bojim se za vlastiti život, već toga da bi se tebi moglo nešto dogoditi. Ako ubiju mene neće se ništa promijeniti. No, ako se tebi nešto desi, cijeli će ummet propasti. Resulullah ga umiri: „O Ebu Bekre, ne brini se. Allah je sigurno sa nama.“ – „Znam Poslaniče, ali ako se neko od njih samo sagne, vidjet će nas...“ – „O Ebu Bekre! Ne plaši se! Allah je s nama!“ Mušrici se okrenuše, te odoše ne provjerivši pećinu.¹⁰⁴

Allah, dželle šanuhu, ovu situaciju u Kur'anu opisuje na sljedeći način: „Ako ga vi ne pomognete, pa pomogao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bila u pećini i kad je on rekao drugu svome: „Ne brini se, Allah je s nama.“ Pa je Allah spustio pouzdanje Svoje na njega, i pomogao ga vojskom koju vi niste vidjeli i učinio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ, ona je – gornja. Allah je silan i mudar.“¹⁰⁵

Poslanik i Ebu Bekr se zadržase u pećini tri dana i tri noći. Ebu Bekrov sin Abdullah je dolazio navečer i saopštavao im dešavanja u Mekki a Amir bin Fuhejle, njegov oslobođeni rob i čoban njegovih stada, im je noću dobavljaao mlijeko, te potom brisao tragove za sobom.

Resulullah četvrti dan napusti pećinu Sevr i pope se na devu po imenu Kasva. Prema jednoj predaji Ebu Bekra je stavio iza sebe. Na drugu devu je stavio Amira bin Fuhejla i Abdullaha bin Urejkitu, koji je dobro poznao put.

¹⁰⁴ Muslim, “Fezâilu’s-Sahâbe”, 1; Tirmizî, “Tefsîru’l-Kur’an”10; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 228; İbn Ebi Şejbe, *el-Musannef*, VII, 471; VIII, 459.

¹⁰⁵ et-Tevbe 9/40.

Resulullah, alejhisselam, je napuštao najodabraniji grad, kojeg je hvalio i Gospodar svjetova. Okrenu svoju devu prema Harem-i šerifu i tužan izgovori riječi: „ Tako mi Allaha! Ti si najbolje mjesto koje je On stvorio i kod Njega imaš najuzvišeniji položaj. Nikada te ne bih napustio da nisam prisiljen na to. Meni nema dražeg mjesta. Da me moj narod nije protjerao, nikada ne bih potražio drugi dom.“

Tada se spusti Džibril i upita Resulullaha da li žudi za svojim rodnim gradom. Kada dobi potvrđan odgovor, on ga obradova 85. ajetom sure Kasas, koji nagovještava njegov povratak u Mekku.

Put je prolazio mirno. Uprkos svim naporima koje su muštrici ulagali, nisu ih uspijevali pronaći. Gospodar je štitio Svoga miljenika od njihovih spletki. Kada su došli do mjesta Kubejd, Poslanik se zaustavi ispred šatora žene po imenu Ummu Ma'bed, koja je bila poznata po dobročinstvu, oštroumnosti i poštenju. Želio je od nje kupiti nešto hrane. Ummu Ma'bed mu reče da bi mu dala ono što traži i bez novčane naknade, ali da zbog nestašice kod nje nije ostalo ništa. – „Imaš li mlijeka?“ upita on. – „Nemam, ovce su mi pred umorom.“ Poslanik pokaza na mršavu ovcu pored šatora: „Zašto je, o Ummu Ma'bed ova ovca ovdje?“ –“Bolesna je i mršava. Nije mogla pratiti stado i ostala je ovdje.“ – „Da li ona ima mlijeka i hoćeš li mi dozvoliti da je pomuzem?“ – „Sve što vidiš je tvoje, ali ona ne daje mlijeko.“ Resulullah priđe ovcu i nakon kratkog zikra, uputi dovu za bereket. Kada htjede da je pomuze, odjednom poče isticati ogromna količina mlijeka. Donesoše posudu i napuniše je. Najprije ponudiše Ummu Ma'bed da pije. Potom se napi Ebu Bekr i ponudi ostalima. Na kraju uze i sam Poslanik. Nakon toga pomuze ovcu još jedanput i napuni najveću posudu u šatoru, te to mlijeko ostavi Ummu Ma'bad.

Nakon što su otišli, vrati se njezin muž i obradova se kada ugleda punu posudu mlijeka. Upita je odakle je mlijeko, a ona mu reče: „Posjetio nas je jedan mubarek čovjek i počastio nas. Ovo što vidiš je plod njegovog bereketa.

Mubarek čovjek kojeg sam imala priliku vidjeti bio je izuzetno viđen i nasmijan. U njegovim očima se moglo primjetiti malo crvenila, a glas mu je bio blag. Imao je duge trepavice, crnu kosu i gustu bradu. Kada bi šutio, izgledao je smireno. Kada bi govorio, činio bi to sa osmjehom na licu, a riječi su mu bile slatke poput nanizanih bisera. Iz daleka je izgledao veličanstveno. Kada bi se približio izgledao je umiljato i privlačno. Ljudi koji su bili oko njega, svom snagom su se takmičili ko će prije izvršiti njegovu naredbu.“

Muž, koji je začuđen slušao riječi supruge, reče: „Kunem se da je to osoba koju traže Kurejšije. Da sam ga ja sreo bio bih počašćen služenjem njemu, i ne bih se od njega odvajao.“ Prema predaji, ovca koju je dodirnuo živjela je osamnaest godina. Sa bereketom Poslanika, oni su se izdržavali njezinim mlijekom. Ummu Ma'bedin muž je pošao za Poslanikom i stigao ga

u dolini Rim. Tu je primio Islam. Njegova hanuma Ummu Ma'bed je također prihvatila Islam.¹⁰⁶

Suraka Bin Malik

Mušrici su neprestano tragali za Muhammedom, alejhisselam, i hazreti Ebu Bekrom. Oni su predstavljali izuzetnu opasnost po mušrike ukoliko ih ne pronađu. Smatrali su da bi muslimani ubrzo mogli osnovati islamsku državu, te ih na taj način zbrisati s lica zemlje. Zbog toga su mušrici svo svoje blago stavili na raspolaganje u cilju pronalaska Poslanika. Obećana je nagrada od stotinu deva i nebrojeno blago onome ko ubije ili zarobi Muhammeda, alejhisselam. Ova vijest se brzo širila i stigla do plemena Mudlidž, kojem je pripadao Suraka ibni Malik. On je bio izuzetno sposoban u čitanju tragova, te je bio jako zainteresiran za ovaj slučaj.

Jednog utorka su se pripadnici plemena Mudlidž sastali u mjestu Kudejd, gdje je živio i Suraka. I on je lično prisustvovao tom sastanku. Tokom sastanka jedan Kurejšija reče Suraki: „O Suraka. Maloprije sam, hodajući obalom, vidio trojicu jahača. To su sigurno Muhammed i njegovi ashabi.“ Suraka je razumio o čemu se radi, ali pošto je obećana nagrada bila izuzetno vrijedna htjede sve sam završiti. Zbog toga nije želio da bilo ko drugi bude obaviješten o tome. – „Ne! Osobe koje si vidio nisu bili oni. Maloprije sam ih vidio kada su krenuli u tom pravcu“, reče on.

Suraka je pričeka još neko vrijeme i neprimjetno otišao do kuće. Svome slugi je naredio da ga čeka s druge strane ravnice. Opasao se oružjem i uzjahao konja, iskrivivši vrh koplja kako se ne bi sijao na suncu i tako privlačio nepotrebnu pažnju. Požurio je i ubrzo našao trag svojih meta. Približio im se toliko, da ih je mogao dobro vidjeti. Čak je Suraka, tom prilikom, čuo poslanikovo učenje Kur'ana. No, Resulullah se nije osvrtao unatrag. Kada se Ebu Bekr okenuo i ugledao Suraku, uplašio se. Poslanik mu je ponovo, kao u pećini, rekao: „Ne boj se! Allah je s nama!“

Prema predaji Buharije, Ebu Bekr je u tom trenutku upozorio Poslanika da im se približava konjanik, na šta je Poslanik učinio dovu: „Ja Rabbi, učini da padne!“ Druga predaja kaže da, kada im se Suraka približio, Ebu Bekr je počeo plakati. Kada ga je Resulullah upitao zašto plače, reče: „Tako mi Allaha, ne plačem zbog sebe, već zbog tebe!“

Suraka se približio Poslaniku toliko, da ga je mogao napasti. – „O Muhammede! Ko će te danas zaštititi od mene?“ upita on. - „Zaštitit će me Allah koji je El-Džebbar i El-Kahhar“, odgovori mu Resulullah. U tom trenutku je Surakin konj propao u pijesak do koljena. Uspio ga je izvući te ponovo napasti Resulullaha, no desila se ista stvar. Ovaj put, koliko god se trudio nije uspijevao izvući konja. Kada je ostao bez nade, stade preklinjati Poslanika: „O Muhammede! Shvatio sam da te neko štiti. Učini dovu da se spasim. Od sada ti nipošto neću nauditi, niti ću onima koji te budu tražili bilo

¹⁰⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 230.

šta govoriti o tebi.“ Poslanik uputi dovu: „Ja Rabbi! Ako su mu riječi iskrene, spasi ga!“ i njegova dova bi kabul - primljena.

Surakin konj se tek nakon ove dove uspio izvući. Tada je iz rupe, gdje su konjske noge zapale, izbilo nešto poput dima. Suraka je ostao zaprepašten i tek tada je zaista shvatio da neko čuva Muhammeda, alejhisselam. Posvjedočio je mnogim događajima koji su se tom prilikom desili. Na kraju reče: „O Muhammede! Ja sam Suraka ibni Malik. Nemoj više sumnjati u mene. Obećavam ti da ubuduće neću činiti ništa što se tebi ne bi sviđjelo. Moje pleme je onome ko te uhvati obećalo veliku nagradu.“ Potom je, jedan po jedan, Resulullahu ispričao planove mušrika. Čak im je htio dati svoje deve i potrebstine za put ali je to Poslanik odbio. - „O Suraka! Sve dok ti ne prihvatiš Islam, ni ja neću prihvatiti tvoje deve i tvoje stvari. Ti ne govori nikome da si nas vidio i to će biti dovoljno.“ Ibn Sa'ad prenosi sljedeće: „Kada je Suraka rekao Poslaniku da od njega traži šta god poželi, reče mu: „Vrati se kući i spriječi one koji krenu u potragu za nama.“

Kada Allah kaže „Budi!“, ono biva. Kada Mu se iskreno povjeruje i radi Njega zaputi, svakakva se čuda događaju. Suraka, koji je na put pošao kao lav, koji je tražio svoj plijen, na kraju je bio poput malog djeteta. Svemoćni Allah je okrenuo srce Surake kako ne bi naudio Resulullahu. Jasno je da Allah neće ostaviti svog Miljenika samog. On je Poslanik do Sudnjeg Dana, milost ljudima i put do postizanja vječne sreće i zadovoljstva.

Suraka se potom vratio kući i nije nikome govorio o onome što se desilo.¹⁰⁷

Muštuluk! Dolazi sultan svemira...

Poslanik, alejhisselam, je 8.rebiu-l evvela, 5. godine po hidžri, ili 20. septembra, 622. godine po miladu, zajedno sa Ebu Bekrom, Amir ibni Fuhejrom i vodićem Abdullah ibn Urejkitom stigao u mjesto Kuba. Taj dan se računa kao prvi dan u godini hidžretskog sunčevog kalendara. Odsjeli su u kući muslimana po imenu Kulsum ibn Hidm. U tom mjestu su izgradili i prvi Mesdžid. Klanjali su prvi džuma-namaz gdje je Resulullah održao i prvu hutbu. Mesdžid u Kubi je spomenut u kur'anskom ajetu: „mesdžid čiji su temelji izgrađeni na bogobožnosti.“¹⁰⁸

U međuvremenu je hazreti Alija, koji je ostao u Mekki, neprestano boravio u haremu Kabe, na mjestu gdje je bio Poslanik. Govorio bi: „Ko god je nešto ostavio kod Resulullaha neka dođe da to uzme.“ Ljudi bi dolazili i uzimali stvari koje su kod Resulullaha ostavljali na čuvanje.

Ashabi koji su ostali u Mekki bili su pod zaštitom hazreti Alije. Sve dok su Poslanikove stvari bile u Mekki i hazreti Alija je bio tamo. Jednog dana je Poslanik naredio da mu se stvari prenesu u Medinu. Allahov lav, hazreti Alija, otišao je do mjesta gdje su se okupljali kurejševički kafiri: - „Ako Bog da, sutra idem u Medinu. Ako mi imate šta reći učinite to sada.“

¹⁰⁷ İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 489; İbn Ebi Şejbe, *el-Musannef*, IV, 424.

¹⁰⁸ et-Tevbe 9/108.

Svi su pogeli glave i nisu progovarali. Ujutro je hazreti Alija pokupio Poslanikove stvari i zajedno s Resulullahovom porodicom i svojim rođacima krenuo ka Medini. Stigao je Resulullah, alejhisselam, kod Kubaa, s natečenim i krvavim nogama. Danju se skrivao, a putovao je noću, te na posljertku bio u takvom stanju da nije mogao izaći pred Resulullah. Kada je za to čuo, Poslanik dođe do njega. Sažali se nad njegovim stanjem, zagrlji ga svojim mubarek rukama, pomilova mu okrvavljene noge, i učini dovu Gospodaru svjetova za ovog neponovljivog borca na Allahovom putu. Prenosi se da je to bio i povod objavljivanja ajeta: „Ima takvih ljudi, koji su spremni žrtvovati svoje živote radi Allaha.“¹⁰⁹

Ashabi koji su prethodno već preselili u Medinu, kao i medinski muslimani, s nestrpljenjem su čekali na Poslanikov, alejhisselam, dolazak. Zbog toga su u predgrađu Medine poslali izvidnice, koje će ih obavijestiti o njegovom dolasku, kako bi se okupili i zajednički dočekali Resul-i ekrema. Danima su iščekivali njegovo pojavljivanje, kao što vreli pustinjski pijesak iščekuje vodu. Konačno se začuo glas: „Dolazi...! Dolazi...!“ Svi prisutni svoje poglede u trenu okrenuše prema pustinjskom horizontu. I sami su primijetili da su nesvjesno krenuli prema toj pustinji, bez obzira na nepodnošljivu žegu. Radosno su jedni drugima govorili: „Radujte se! Dolazi nam Resulullah! Muštuluk!...“ Vijest se munjevitom brzinom proširila cijelom Medinom. Svi su, i mladi i stari, s nestrpljenjem očekivali njegovo pojavljivanje. Obukli su najljepšu odjeću i zaputili se u pravcu prema njemu. Nebo se prolamalo tekbirima, a suze radosnice su tekle poput rijeka. Osjećala se i tuga i radost, a Medina je proživljavala najznačajniji dan u svojoj povijesti. S jedne strane su se nalazili oni koji su ga sami prozvali „Emin (Povjerljivi), a ipak su ga proganjali i nastojali ga ubiti, i sa druge strane oni koji su bili spremni žrtvovati svoje živote kako bi ga zaštitili.

Medineli je su željele što prije vidjeti Resulullahovo mubarek lice. To je bio praznik kakav nije zapamćen. Žene i djeca su od radosti pjevali sljedeće stihove:

*„Taleal bedru alejna
Min senijetil veda
Vedžebeššukru alejna
Medealillahi dai
Ejjuhel meb'usu fina
Dži'te bi-l emri-l muta
Dži'te šerrefte-l Medine
Merhaben ja hajre da...“*

¹⁰⁹ el-Bakara 2/207.

*„Puni mjesec nas obasja
Od senijetu-l veda
Kevserom pojimo duše
Dok čekamo Ahmeda
Ti koji su od Allaha
Cijelom svijetu poslan
Doš'o si da ružičnjakom
Namirišeš ovaj dan
Doš'o si da grad Medinski
Osvjetliš ko virluna
Amberom ti cvali puti
Zbore ti srca puna...“*

Na sve strane se moglo čuti pozivanje: „Dobrodošao o Allahov poslaniče! Počasti me svojim dolaskom, ostani kod mene.“ Nekoliko prvaka Medine se otimalo za uzdu deve Kasve, na kojoj je bio Resulullah, tražeći od njega da se smjesti kod njih. Poslanik im reče: „Pustite devu. Pred čijom kućom ona stane, tu ću odsjesti. „Nastalo je uzbuđenje kod svih Medinelija. Gdje li će Kasva kleknuti? Kako je Kasva išla ulicama Medine, tako su i vlasnici kuća pored kojih je prolazila molili Poslanika da svrati kod njih. Poslanik ih s osmijehom upozori: „Pustite devu da prođe. Njoj je naredeno gdje će stati.“ Napokon se Kasva spusti pred vrata buduće Poslanikove džamije. Resulullah nije silazio sa svoje deve koja se podiže i poče kretati. No, ponovo se vrati na isto mjesto sa kojeg više nije ustajala. Na to Poslanik siđe sa Kasve i reče: „Ako Bog da, ovo je naše boravište. Kome ova zemlja pripada?“ Odgovoriše da pripada Amrovim sinovima Suhejlu i Sehlu. Ta djeca su bila siročad. Potom Poslanik ponovo upita: „Čija je kuća, od naše rodbine, najbliža ovom mjestu?“ Majka Poslanikovog djeda Abdu-l-Muttaliba je pripadala plemenu Nedždžar. Halid ibn Zejd Ebu Ejjub el-Ensari razdosno uzviknu: „Ja Resulallah. Moja je kuća najbliža. Evo moje kuće, a evo i njenih ulaznih vrata. Preuze stvari sa Kasve i ugosti Poslanika, alejhisselam.

Medinski muhadžiri i ensarije su bili izuzetno obradovani Poslanikovom hidžrom.

PERIOD MEDINE-I MUNEVVERE

Trinaeste godine poslanstva, 12. rebiu-l evvela 622. godine, Resulullahovom hidžrom počinje medinski period, koji će trajati deset godina.

Poslanik se odlučio smjestiti na donjem spratu Halid ibni Zejd Ebu Ejjub el-Ensarijeve kuće. Na taj način je ovom mubarek velikanu pripala čast da ugosti Poslanika svjetova.

Hazreti Halid pripovijeda sljedeće: „Kada je Resulullah došao u moju kuću, odabrao je donji sprat. Ja sam živio na gornjem spratu i to me je žalostilo. Jednog dana rekoh Poslaniku da ne mogu prihvatiti da on živi ispod mene. To je za mene bilo izuzetno teško. Zamolio sam ga da mi dozvoli da ja stanujem niže, a da Poslanik bude na spratu iznad mene. Na to mi odgovori: „O Ebu Ejjube! Meni bolje odgovara da budem na donjem spratu.“ Smatrao je da mu je lakše primiti goste na donjem spratu.

Jedne prilike smo razbili posudu u kojoj se nalazila voda. Da ne bi prokapala Poslaniku i tako ga uznemirila, pokupili smo je jedinim pokrivačem koji smo imali u kući.“

Ebu Ejjub je bio izuzetno uznemiren činjenicom da živi iznad Božijeg poslanika. Na kraju se spustio u prizemlje, a Poslanika smjestio na gornji sprat. Ebu Ejjub reče: „Poslaniku smo redovno pravili večeru i odnosili mu je. Kada bi nam vratio ono što nije mogao pojesti, ja i supruga Ummu Ejjub smo tražili mjesta koja je doticao Poslanik, pa bismo se častili tom hranom. Jednog dana Poslanik nam je tako vratio neko jelo koje smo spravili od običnog ili bijelog luka. Kad nisam uspio pronaći tragove Resulullahovog dodira, otišao sam do njega i požalio mu se: „Ja Resullallah! Vratili ste nam večeru. Nisam na njoj uspio pronaći vaš mubarek trag. Moja supruga i ja imamo običaj uzeti bereket sa dijelova koje ste dodirivali.“ Poslanik mu odgovori: „U jelu sam osjetio neki miris, pa zbog toga nisam uzeo. Ja razgovaram s melekima.“ Pitao sam da li je to jelo haram. „Ne“ odgovori. „Nisam je uzeo zbog mirisa“. -“Ono što se ne dopada tebi ne želim ni ja“, rekoh. Poslanik reče: „Vi to jedite.“ Nakon toga smo pojeli tu večeri i nismo je više nudili Resulullahu.

Drugom prilikom smo napravili jelo dovoljno za Poslanika i Ebu Bekra. Poslanik reče: „O Ebu Ejjube! Pozovi trideset ensarija na jelo!“ Dok sam ja razmišljao kako je pred njima bilo malo hrane i kako to Poslanik možda nije vidio, on ponovi isto. Sav zamišljen, ispoštovah Poslanikovu zapovijed i dovedoh trideset ensarija. Svi su se nahranili tom hranom. Shvatili su da se radi o mudžizi, i njihov iman se još više uvećao.

Potom mi reče da pozovem šezdeset osoba. Pošto sam se osvjedočio u nadnaravnost prošlog jela, radostan sam ih pozvao. Svi se najedoše i posvjedočiše Poslanikovu mudžizu. Nakon toga mi naredi da pozovem još devedeset ensarija. Sjedili su za stolom po deseterica, ponovo se svi

nahraniše. Tako je ukupno jelo 180 ljudi. Na kraju je ostala ista količina hrane koju sam postavio na početku i kao da je bila netaknuta.¹¹⁰

Bratimljenje ensarija i muhadžira

Poslanik, alejhisselam, je želio dodatno učvrstiti veze između muhadžira koji su preselili iz Mekke i ensarija koji su ih prihvatili u Medini, pa je među njima izvršio bratimljenje. Hazreti Alija koji je ostao sam, misleći da ga je Poslanik zaboravio, reče: „Ja Resulalah! Zar si mene zaboravio?“ Tad mu Poslanik svjetova odgovori: „Neka znaš da si ti i na dunjaluku i na ahiretu moj brat.“ Ovo bratimljenje se zasnivalo na međusobnom potpomaganju na duhovnom i materijalnom polju. Na taj način se, makar malo, ublažila tuga i žalost muhadžira koji su se odvojili od svojih porodica i imetaka. I bez toga su međinske ensarije otvorili vrata svojih domova, i bili im na usluzi na svaki mogući način, kako bi pomogli zajedničku uzvišenu vjeru. Resulullah je tom prilikom bratimio ensariju sa muhadžirovom koji mu je bio blizak. To bratstvo je bilo toliko jako, da je podrazumijevalo zajedničku raspodjelu imovine koja je ostala od njihovih očeva.¹¹¹

Svaki Medinelija je draga srca dijelio na pola zemlju, voćnjake, kuću i sav ostali imetak sa bratom muhadžirovom. Abdurrahman bin Avf, jedan od muhadžira, to opisuje ovako: „Kada smo učinili hidžru u Medinu, Resulullah, alejhisselam, me je bratimio sa Sa'd bin Rebiom. Na to mi brat Sa'd reče: „O brate Abdurrahmane! Ja sam po imetku najbogatiji Medinelija među muslimanima. Podijelio sam svoj imetak na dvoje, i polovina od toga pripada tebi.“ Ja mu rekoh: „Da Allah tvoj imetak učini blagoslovljenim. Meni nije potreban imetak. Samo me odvedi na pijacu gdje vi obavljate kupoprodaju i to će biti dovoljno.“

Ovakva širokogrudnost je bila moguća samo među muslimanima. Od Adema, alejhisselam, do danas su se desile mnoge seobe naroda. No, nikada do sada nije se desila ovako značajna seoba, koja je rezultirala zbližavanjem i ujedinjavanjem onih koji su doputovali, i onih što ih dočekaše. Allah, dželle šanuhu, kaže: „Mu'mini su zaista braća.“¹¹² Ovim je dokazano da se istinsko prijateljstvo i bliskost ne temelji na materijalnim interesima, već na imanu i vjeri. Poslanik je ovakav odnos izgradio tek jednostavnim razgovorom. Blagoslovi i fadileti koji izviru iz Resulullahovog srca, prelijevaju se u srca ashaba i kod njih izazivaju neviđenu širokogrudnost i požrtvovanost, takvu da interese svoje braće stavljaju ispred svojih.

Zarekli su se i ensarije i muhadžiri u novom središtu islama da će, ruku pod ruku, zajednički, učiniti sve što treba da se Islam ojača, i da u konačnici postignu stepen šehadeta. Na taj način su, okupivši se oko Resulullaha, činili jedan novi poredak i sistem, radeći u skladu s islamskim

¹¹⁰ Kadı İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 289.

¹¹¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 238; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 226-229.

¹¹² el-Hudžurât 49/10.

principima. Od trenutka hidžre Islam je zakoračio u novu fazu organiziranja zvanu "država", a Medine-i munevvera je postajala centar toga.

Osim muslimana u Medini su živjeli i kršćani, jevreji te mušrici. Židovi su bili pripadnici tri plemena: Beni Kajnuka, Beni Kurejza i Beni Nadir. Oni su bili osvjedočeni neprijatelji islama i Muhammeda, alejhisselam.

U međuvremenu su mekanski mušrici bratimljenje muhadžira i ensarija shvatali kao izrazitu opasnost po njih. Ako novonastalu situaciju ne prevaziđu brzo, muslimani će ojačati i postoji mogućnost da će napasti Mekku i ponovo preuzeti zemlju, kuće i ostalu imovinu koju su ostavili. Počeli su slati prijeteća pisma muslimanima u Medini. U jednom od tih pisama se kaže: „Bez sumnje niti jedno arapsko pleme sa kojima smo u sukobu nije nas učinilo bijesnim, kao što ste to vi učinili. Umjesto da nam izručite jednog od naših sugrađana kako smo od vas zatražili, vi ste ga ugostili i pomogli mu. To vam je velika greška. Molimo vas da se povučete iz sukoba između nas i njega i da nam ga prepustite. Ako se uspijemo s njim dogovoriti, mi ćemo biti najradosniji. U suprotnom, ponovo je naša dužnost da ga kaznimo na odgovarajući način.“

Na ovo pismo je izuzetno lijep odgovor dao Ka'b bin Malik, hvaleći Poslanika, alejhisselam.

Slali su ista pisma i mušricima u Medini: „Ako ne protjerate ili ne ubijete tog čovjeka, navalit ćemo na vas i sve vas pobiti, a vaše žene porobiti.“

Nakon ovih prijetnji, medinski mušrici su se okupili oko munafika Abdullaha bin Rebie i odlučili da, čim dobiju priliku, nekako naude Muhammedu, alejhisselam.

Kada su muslimani saznali za to, sve su učinili da zaštite Resulullaha i nisu se od njega odvajali ni trena. Niti su noću izlazili na ulicu, niti su danju u kućama spavali. Ubej ibni Ka'b pripovijeda: „Kada su muhadžiri sa Poslanikom, alejhisselam, doputovali u Medinu, tamošnji mušrici su se okomili na sve muslimane Medine. Ashabi su naoružani, do zore čuvali stražu.“

Ashabi su postali jedno tijelo, i u situacijama opasnosti trčali da pomognu jedni drugima. Na njihovom čelu je bio Muhammed, alejhisselam. Kao što je bio vođa u svakoj situaciji, predvodio je svoje ashabe i po stepenu hrabrosti. Kada bi se začuo neki zvuk zapomaganja po noći, Poslanik bi na konju prvi stizao na to mjesto da vidi šta se desilo, a potom bi smirivao svoje ashabe.

Mesdžidi-n-Nebijj

Prva stvar koju je Poslanik, alejhisselam, želio izgraditi u Medini bila je Džamija u kojoj će se zajednički obavljati namaz i koja će odgajati ashabe. Tako Resulullahu dođe Džibril sa porukom: „Poslaniče! Allah ti naređuje da za Njega sagrađiš jednu Džamiju od kamena i kreča.“ Muhammed, alejhisselam, je odmah zatražio vlasnika zemlje na koju je deva

Kasva kleknula po dolasku u Medinu, da je otkupi od njega. Vlasnici je htjedoše pokloniti kazavši da nagradu za njenu vrijednost očekuju jedino od Gospodara svjetova. Poslanik je to odbio i isplatio im i više od njene protuvrijednosti.¹¹³

Dok se zemlja na kojoj je trebala početi gradnja čistila i poravnavala, u isto vrijeme je pripremano kamenje za zidanje. Kada su sve pripreme izvršene, sakupili su se da postave temelje. Prvi kamen je postavio Muhammed, alejhisselam, svojom mubarek rukom, a potom je rekao da kamenje redom stave Ebu Bekr, Omer, Osman i Alija. Poslije njih je ostalim ashabima dao znak da i oni to učine.

U izgradnji Džamije su, bez predaha, učestvovali svi ashabi, predvođeni Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Potrebene materijale su nosili na svojim mubarek plećima. Kamenom su ozidali temelje visoke jedan i po metar, a potom na njih stavili kreč. Muhammed, alejhisselam, je jedne prilike utovarao kreč i vozio ga. Jedan od ashaba je krajnje uljudno zatražio od Resulullaha da on ponese tovar, a Resulullah mu još ljepše odgovori da su njemu sevapi potrebni. Savjetovao mu je da ode potražiti na drugom mjestu.

Jedan od najvrijednijih radnika na izgradnji Mesdžid-i-Nebevijj-a bio je upravo Muhammed, alejhisselam. Utovarao je najteže kamenje i prenosio ga do zidara. Dok je posao trajao, nagrađivao bi ashabe za njihov naporan rad.

Muslimani su, vidjevši sa kakvim žarom Poslanik radi, još više prionuli za posao. Potapšao je hazreti Ammarova leđa i rekao mu: „O sine Sumejjin! Ti imaš duplu nagradu u odnosu na ostale.“

Zidovi Džamije su sazidani za kratko vrijeme, a potom je stavljen pokrov. Uz Džamiju su sagrađene i dvije sobe za Resulullaha, alejhisselam, prekrivene listovima i stablima datule. (Vremenom su uz njih dograđivane i druge, tako da ih je ukupno bilo devet). Po završetku izgradnje Poslanik, alejhisselam, se iz kuće hazreti Halid bin Zejda preselio u nove prostorije uz džamiju.

Jecaj stabla datule

Poslanik, alejhisselam, je petkom, za vrijeme džume-namaza, u svojoj džamiji hutbu držao sa panja datule po imenu Hannan. Nakon nekog vremena, sagrađen je mimber sa tri stepenice. Jednog petka su se okupili ashabi zajedno sa Resulullahom u Mesdžidi-n-Nebevijju. Kada se Poslanik, alejhisselam, popeo na novi mimber da održi hutbu, začuo se jecaj i plač panja Hannan, koji je zvučao poput plača noseće deve. Ashabi su u čudu slušali te zvukove, koji se nikako nisu smirivali. Na to je Poslanik svjetova sišao sa mimbera i pomilovao Hannana. Tada je jecaj i plač prestao. Ashabi koji su posvjedočili ovom nevjerovatnom događaju i ljubavi između Resulullaha i suhog panja, nisu mogli izdržati da ne puste suze.

¹¹³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 239.

U vezi s ovim događajem hazreti Enes ibni Malik je rekao: „Čak se i mesdžid od tog glasa zatresao“, a Ibni Ebi Veda: „Panj se raspukao i počeo se pomicati dok nije Poslanik stavio svoju ruku na njega. Tek tada je prestao.“

Poslanik, alejhisselam, je rekao: „Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, da ga nisam pomilovao, jecao bi od žalosti za mnom do Sudnjega dana.“ Poslije je taj panj, po naredbi Resulullaha, zakopan.

U drugoj predaji se navodi: „Ako želiš pokloniću te vrtu u kome se nalaziš. Vrti se u prijašnje stanje i nastavi davati plodove. Ako želiš stavit ću te u Džennet, da se njegovi stanovnici koriste tvojim plodovima.“ Kada ga je Resulullah poslušao, čuli su da je rekao: „Posadi me u Džennetu da moje plodove jedu Allahovi odabrani robovi, i da tamo nikada ne istruhnem.“ Ovaj govor drveta čuli su i ostali koji su se nalazili u blizini drveta. Poslanik mu je tada obećao: „Učinit ću kako želiš“, a potom se okrenuo ashabima: „Odabrao je Vječni, umjesto prolaznog svijeta.“

Vjenčanje sa hazreti Aišom

Kada su Muhammed, alejhisselam, i Ebu Bekr učinili hidžru, svoju su djecu ostavili u Mekki. Godinu nakon smrti hazreti Hatidže, Resulullah je zaručio hazreti Aišu u Mekki. Imam-i Buharija prenosi riječi hazreti Aiše kada joj se Muhammed, alejhisselam, obratio: „O Aiša! Vidio sam te dva puta u snu. Čini mi se da sam jednom vidio tvoju sliku u zelenoj svili kada mi je rečeno: „Ovo je tvoja supruga.“ Nakon tog sna Poslanik se vjerio sa hazreti Aišom. No, vjenčanje nije odmah obavljeno. Hazreti Aiša o ovome kaže: „Resulullah je prilikom hidžre mene i svoje kćeri ostavio u Mekki. Nakon što je stigao u Medinu po oslobođenom robu Zejd bin Harisu i Ebu Refi'i nam je poslao 500 dirhema da uzmemo dvije deve i ostale potrepštine. Moj otac im je dodao još dvije-tri deve i naredio mome bratu Abdullahu da mene, majku i sestru Esmu pošalje u Medinu. Na put smo zajedno krenule moja majka Ummu Ruman, Poslanikova, alejhisselam, kćer Zejneba i ja. Kada smo stigli u mjesto Kubejd, Zejd nam je kupio još tri deve, a povorci se priključio i Talha bin Ubejdullah. Kada smo stigli u mjesto Bejd u blizini Mine, moja deva je pobjegla. Ja sam sa sobom imala nešto stvari a zajedno samnom je bila i moja majka. Ona se tada prestrašila: „O moja kćeri, o moja mlada!“ Allah, dželle šanuhu, je našoj devi dao smirenost i spasio nas. Na kraju smo stigli u Medinu. Ja sam otišla s mojim ukućanima, a članovi Poslanikove porodice su otišli do njegove kuće. Neko vrijeme je hazreti Aiša ostala kod oca Ebu Bekra. Jednog dana Ebu Bekr upita Resulullaha: „Poslaniče! Šta te spriječava da se oženiš?“ On odgovori da je u pitanju mehr. Tada mu Ebu Bekr posla sredstva za mehr.¹¹⁴

Poslije tog događaja desila se udaja hazreti Aiše. Tada je Resulullah imao pedeset i pet godina. Hazreti Aiša je bila izuzetno pametna i sposobna, događaje je pamtila u trenutku, te ih prepričavala kroz stihove. Ono što je naučila ili zapamtila, nipošto ne bi zaboravljala. Bila je izuzetno oštroumna,

¹¹⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 239; Kadı İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 300-301.

pametna, prijatna i dobroćudna. Zbog jačine njene memorije ashabi su mnoge stvari naučili pitajući nju. Pohvaljena je u jednom kur'anskom ajetu.

Ezan-i Muhammedija

Kada je završena izgradnja Džamije, nedostajao je način oglašavanja vjernicima da je došlo vrijeme namaza i njihovog pozivanja u džamiju. Tada se samo izgovaralo „Es-salatu Džamia.“

Jednom prilikom se Poslanik sastao s ashabima i upitao ih za mišljenje kako bi se trebali pozivati na namaz. Neki ashabi su predložili da bi mogli, poput kršćana, koristiti zvono, a neki da bi mogli koristiti rog, kao što to čine Židovi. Bilo je i onih koji su smatrali da treba zapaliti veliku vatru. Resulullah nije prihvatio niti jedan od tih prijedloga.¹¹⁵

Abdullah bin Zejd bin Sa'lebe i Hazreti Omer su u snu vidjeli učenje ezana. Hazreti Abdullah je Poslaniku, alejhisselam, svoj san ispričao na sljedeći način: „Vidio sam čovjeka sa zelenim šalom i prekrivačem kako drži zvono. Upitao sam ga da li bi mi prodao to zvono, a on me je upitao za šta ću ga koristiti. Kada sam mu rekao da želim sa njim oglašavati namsko vrijeme, on mi odgovori: „Želiš li da te podučim boljem od toga?“, i okrenuvši se prema kibli glasno počeo izgovarati riječi: „Allahu ekber, Allahu ekber...“ Nakon toga mi reče da, kada ustaje na namaz, ponovo prouči ezan, dodavši riječi: „Kad kametis-salatu, kad kametis-salah.“

Poslanik potvrdi da je njegov san istinit i zatraži od njega da tim riječima poduči Bilala. Taj poziv je dobio ime „Ezan.“¹¹⁶

Hazreti Bilal se popeo na jedan od visokijih krovova blizu Mesdžid-i šerifa i prvi put proučio ezan.

Kada je čuo riječi ezana, hazreti Omer je trčeći došao do Resulullaha. Prenio je da je i on u snu čuo riječi koje izgovara hazreti Bilal. Još nekoliko ashaba je te noći sanjalo isti san. U tim trenucima je objavljen 9. ajet sure Džumua, čime je sve i Objavom potvrđeno.

Jednom prilikom je hazreti Bilal ispred Poslanikovih vrata izgovorio riječi: „Es-salatu hajrun mine-n-nevm.“ To se svidjelo Poslaniku koji mu reče: „Kako su ovo lijepe riječi o Bilale! Od sada kada budeš učio sabahski ezan, izgovaraj i ove riječi.“ Od tada se ove riječi izgovaraju na svakom ezanu za sabah-namaz.

Bilalov glas, koji je bio mujezin sve do smrti Poslanika, alejhisselam, bio je jak, prijatan i jasan. Kada bi učio ezan, svi bi uživali u ljepoti njegova glasa i plakali. Medinski mušrici i Židovi su ostali zbunjeni kada su vidjeli da se muslimani pozivaju ezanom na namaz. Ismijavali bi učenje ezana. Njihovo ismijavanje bilo je povod objavljivanja 58. ajeta sure El-Maide: „I kad pozivate na molitvu i to za podsmijeh i zabavu uzimaju, zato što su oni ljudi koji ne shvaćaju.“¹¹⁷

¹¹⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 247.

¹¹⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 247.

¹¹⁷ el-Mâide 5/58.

Odgajanje ashaba

Fahr-i kainat, Muhammed, alejhisselam, je u cilju odgoja svojih ashaba u Mesdžidu-n-Nebeviju priređivao sohbeti - razgovore bez premca i na taj način im prenosio bereket i vrline koje mu je podario Uzvišeni Allah. Oni koji su imali čast da budu u društvu Resulullaha, već nakon prvog sastanka bi u svojim srcima osjećali veliku promjenu i dostizali bi visok stepen u spoznaji Gospodara. Zahvaljujući ovim sohbetima ashabi su ojačali bratsku ljubav, kako prema Resulullahu, tako i među sobom. Allah, dželle šanuhu, ih je spomenuo u časnim ajetima Knjige. Pred Muhammedom, alejhisselam, stajali su s takvim poštovanjem i pažnjom, kao da im se na glavi nalazi ptica koja bi poletjela istog trena, ako bi se oni samo malo pomjerali. Zbog toga su ashabi, nakon poslanika i odabranih meleka, najbolja stvorenja.

Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže: „Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćate...”¹¹⁸

„Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh”¹¹⁹

„Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo, - na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača, - da bi On s vjernicima najadio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku”¹²⁰

Poslanik, alejhisselam, opisujući veličinu svojih ashaba, u hadisu kaže: „Ne grдите bilo kojeg od mojih ashaba. Ne govorite za njih nešto što im ne priliči. Tako mi Allaha u Čijoj je ruci moja duša, kada bi neko od vas dao sadake u zlatu koliko brdo Uhud, za to nema nagrade ni koliko ashab ima za jedan mud¹²¹ ječma.“ Također je rekao: „Moji ashabi su poput zvijezda na nebu. Po kojoj god zvijezdi da se orijentišete, spasit ćete se.“

Ashabi Sofe

Resulullah je naredio da se uz zid s južne strane Mesdžidu-n-Nebevija napravi hlad od hurminih listova. Naredio je da tu borave ashabi

¹¹⁸ Ali ĩmrân 3/110.

¹¹⁹ et-Tevbe 9/100.

¹²⁰ el-Feth 48/29.

¹²¹ Mjera za količinu u vrijeme Muhammeda, alejhisselam. U prvim godinama Islama 1 mud je iznosio 4 saja (1 sa je 3, 24 kg). Vidi: Walter Hinz, *Sistemi mjerenja u Islamu*, s. 56.

koji su preselili iz Mekke, a koji su bili neženje i nisu imali nikakva imetka.

Njihov broj bi varirao između 10 i 400¹²² i oni se nikako nisu odvajali od Resulullaha, provodeći sve svoje vrijeme u sohbetu s njim. Danonoćno su se obrazovali učeći Kur'an i hadise napamet. Većinu dana bi postili, provodeći ih u ibadetu i pokornosti Gospodaru.

Ashabi koji su tu stasavali, kasnije bi bili upućivani u plemena koja su tek prihvatila Islam, i tamo bi ljude poučavali Kur'anu, hadisu i općenito Islamu. Bili su izuzetno obrazovani i sposobni u izvršavanju raznih zadataka. Poslanik ih je posebno volio i često bi s njima sjedio i ručao. Ashabi koji su tu boravili dobili su ime ashab-i suffe (sofe).

Jednog dana Poslanik ih pogleda i pomisli kako su izrazito siromašni. Bez obzira na to, oni su ibadetili iskrenim srcem. Poslanik im se obrati: „O ashab-i suffe! Neka vam je radosna vijest da, ako neko iz mog ummeta bude zadovoljan da boravi u teškim uslovima u kojima vi boravite, sigurno će biti među mojim drugovima.“

Muhammed, alejhisselam, je prije svega gledao da udovolji potrebama ovih ashaba, pa bi onda udovoljavao Ehl-i bejtu. Ebu Hurejre prenosi sljedeće: „Kunem se Allahom, osim kojeg nema Boga, da bih nekada od gladi prislanjao stomak na pod, a nekada bih vezao kamen za stomak. Jedne prilike mi se ponovo to desilo. Tog dana sam sjedio na putu kojim je Resulullah išao u mesdžid. Tada mi je prišao on, koji je milost svim svjetovima i njihov ukras. Shvatio je u kakvom se stanju nalazim i nasmiješio se: - „O Ebu Hurejre!“ – „Reci Poslaniče svih svjetova!“ – „Pođi zammom.“

Odmah sam se uputio za njim. Ode u svoju kuću gdje je imao jednu čašu mlijeka.

– „Otiđi i pozovi mi Ehl-i suffu.“

Dok sam išao putem da ih pozovem, ujedno sam razmišljao: „Kako će jedna čaša mlijeka biti dovoljna za sve njih, i hoće li i meni pripasti makar jedan gutljaj.“ Zajedno dođosmo kod Resulullaha. Tada mi on reče: „O Ebu Hurejre! Podaj tu čašu mlijeka ashabima.“ Ja uzeh čašu i redom počeh dodavati svojim prijateljima. Svaki od njih bi uzeo čašu, pio koliko bi mu bilo dovoljno i vraćao mi je. Pošto su se svi napili, vidio sam da je u njoj ostala ista količina mlijeka. Tada Resulullah uze čašu i okrenu se meni, smiješeći se: „O Ebu Hurejre! Jedino ti i ja nismo pili mlijeko. Pa hajde i ti sjedi i pij!“ Tako sam i učinio, a Poslanik reče: „Pij još!“ Ponovo sam počeo piti. Ta situacija se ponovila nekoliko puta, dok mu nisam rekao da sam sit i da ne mogu više. „Kunem se Allahom, Koji te je poslao s istinitom vjerom da više ne mogu“, rekoh. – „Onda je daj meni“, reče. Proučivši bismillu i zahvalivši se Allahu, počeh i on piti.

Medineli je su posebnu ljubav pokazivali prema ashabima koji nisu propuštali niti jedan sastanak s Resulullahom. Jedne večeri ih je obuzela takva glad, da je jedan od ashaba došao Resulullahu i objasnio mu u kakvom stanju se nalaze. Poslanik upita ima li kod njega kakve hrane. Kada mu

¹²² Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 235; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 255.

rekoše da u kući nema ništa osim vode, Poslanik upita prisutne: „Ko će nahraniti ove gladne?“ Jedan Medinelija se trznu prije ostalih i reče da on to želi učiniti.

Odvede svoga gosta do kuće, i reče supruzi: „Molim te, pripremi nešto za ovog Resulullahovog gosta!“ Ona odgovori da u kući nema ništa osim dječije hrane, a on joj poruči da uspava djecu, pa da donese to što ima. Ona to i učini, uze hranu koja je bila dovoljna samo za jednu osobu. Postavi hranu na sto i počеше zajedno jesti. Domaćin tada ustade kao da želi popraviti svjetiljku i ugasi je. Potom u mraku sjede za sofru, i pretvarjući se da jede sačeka da se prvo musafir okrijepi. Tu noć je zajedno sa djecom proveo gladan. Ujutro je otišao do Resullaha, koji mu reče: „Allah je zadovoljan onim što si sinoć učinio.“ Tada je objavljen deveti ajet sure Hašr: „I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se čuvaju lakomosti, oni će sigurno uspjeti.“

Slučaj sa Džibrilom

Resulullah je svoje ashabe detaljno podučavao naredbama i zabranama naše uzvišene vjere. Objasnjavao je sva polja kojih se dotiče dini-Islam na shvatljiv i lahak način, potcrtavajući ono što je smatrao važnim i ponavljajući to tri puta. Objasnjavao je iman, islamske šarte, namaz, post, hadž, zekat i propise vezanje za njega. Pojašnjavao je pojedine ajete, dozvoljenu i zabranjenu hranu, odjeću, propise o zakletvi, kefaretu, kupoprodaji, međusobno ophođenje, nazivanje selama, komšijske, rodbinske i prijateljske veze; zakonodavstvo, kazneno pravo, sporazume i zajedničke poduhvate; zdravlje, boj s neprijateljem, ratno pravo i drugo.¹²³ Propise vezane za žene je prenosio putem svojih mubarek supruga.

Omer bin Hattab, radijallahu anhu, koji je bio hrabri imam muslimana, poznat po svojoj pravednosti i velikan ashaba kaže: „Bio je jedan od onih dana kada smo nas nekoliko ashaba bili u službi Resullahu. Taj dan i taj sat su bili neprocjenljivo mubarek-časni. Taj dan smo bili počašćeni društvom i razgovorom s Resullahom, alejhisselam. (Naglasio je posebnost dana da bi ukazao na čast druženja s Poslanikom, alejhisselam. A zar ima veće časti nego vidjeti Džibrila, alejhisselam u ljudskom obliku, čuti njegov glas, primiti njegove i Resullahove tako dragocjene poruke?)

Tada nam je došao jedan velikan, sjajan poput mjeseca. Njegova odjeća je bila u potpunosti bijela a kosa crna. Na njemu nisu bili vidljivi tragovi puta kao što su, znoj ili prašina. Niko od nas ashaba ga nije poznavao niti ga je viđao. Sjeo je do Resullaha i svojim koljenima dotakao njegova koljena. (To je bio Džibril u ljudskom liku. Takvo pojavljivanje Džibrila je značilo da ima nešto važno za prenijeti. Ovo nam ukazuje i na to da nije ispravno osjećati stid prilikom sticanja znanja, već treba pitati, da oholost i

¹²³ Tirmizi, *Šemâil-i Šerif*, s. 240.

hvalisanje onoga kome je dato znanje također nisu ispravni. Džibril je ovdje pokazao da svako ko ima neke nedoumice u vezi vjere treba o tome pitati svoga učitelja ili muallima.)

Taj velikan je stavio ruke na Poslanikova, alejhisselam, koljena i rekao mu: „Ja Resulallah! Objasni mi islam!“

Resulallah mu reče: „Prvi islamski šart je donijeti kelime-i šehadet. (Donijeti kelime-i šahadet znači izgovoriti: 'Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne muhammeden abduhu ve resuluhu', to jeste da umno zdrava i punoljetna osoba srcem povjeruje i nedvosmisleno izjavi da na nebesima i na zemlji ne postoji niko i ništa ko zaslužuje da mu se robuje. Istinski se samo On obožava. On je vadžibu-l vudžud. Njemu pripada svaka veličina. On nema nikavog nedostatka. Njegovo ime je Allah. I posvjedočiti da je Muhammed sin Abdullahov pripadnik benu Hašima, rođen u Arabiji u Mekki, pa time Arap, Velikan najljepšeg lica i tena, crnih očiju i obrva, mubarek čela, lijepe čudi, onaj čija sjena ne pada na zemlju, Allahov rob i Njegov Poslanik).

„Obaviti namaz u njegovo vrijeme. Dati zekat na imetak. Postiti svaki dan mjeseca ramazana. Ko je u mogućnosti jednom u životu obaviti hadždž,“ Kada ču Poslanikov odgovor, reče mu: 'Rekao si istinu!' Mi, koji smo slušali razgovor, ostali smo začuđeni zašto u isto vrijeme postavlja pitanje i potvrđuje odgovor na njega.

Isti čovjek ponovo reče Poslaniku: „O Poslaniče! Reci mi šta je Iman!“ (U ovom hadisu u prvi plan ne treba stavljati jezičko značenje riječi iman. Etimološki riječ „iman“ znači potvrditi ili povjerovati, i svi Arapi su poznavali to značenje. Kako je moguće, u tom slučaju, da to značenje nisu znali ashabi, radijallahu anhum. Džibril, alejhisselam, je htio ashabe podučiti smislu riječi iman. Ovdje se traži značenje riječi „iman“ u Islamu). Muhammed, alejhisselam, je odgovorio da iman podrazumijeva vjerovati u šest sljedećih stvari: „Vjerovati u Uzvišenog Allaha, u Njegove meleke, u Njegove Kitabe-Knjige, u Njegove Poslanike, u Sudnji dan i da se sve, i dobro i zlo događa i zbiva Njegovom voljom i Njegovim određenjem.“ Čovjek koji ga je pitao, ponovo je potvrdio ono što je Poslanik rekao. Potom postavi i sljedeće pitanje: „Ja Resulallah! Reci mi šta je to ihsan?“ Poslanik: „To je da vjeruješ Allaha kao da Ga vidiš. Jer iako ti Njega ne vidiš, On tebe sigurno vidi.“ Čovjek ga dalje upita: „Objasni mi Kijametski dan!“ Resul odgovori: „Upitani o ovoj temi ne zna ništa više od onoga koji ga pita.“ – “Onda mi reci koji su to njegovi predznaci?“ Resulallah: „Da će majke sebi rađati gospodare, te da će se čobani koji su prethodno bili bez odjeće i obuće (kao bogataši) takmičiti u izgradnji što visočijih zgrada.“ Nakon ovog odgovora nepoznati čovjek se povuče i ode.

Resulallah se okrenu prema meni i upita me: „O Omere! Znaš li ko je ovaj čovjek što je postavljao pitanja?“ Rekoh da Allah, dželle šanuhu, i

Njegov Poslanik najbolje znaju. – „To je bio Džibril. Došao je da vas podučí vašoj vjeri.“¹²⁴

Poslanik, alejhisselam, je svojim ashabima vjeru objašnjavao u skladu sa stepenom razumijevanja vjere, i na način na koji bi je oni razumjeli. Jedan od prvaka među ashabima, hazreti Omer, jednog dana naiđe pored Resulullaha koji je u tim trenucima nešto objašnjavao hazreti Ebu Bekru. Priđe im da ih poslušaju. I drugi to vidješe, ali im se nisu približavali. Sljedeći dan upitaše hazreti Omera o čemu su razgovarali s Resulullahom. Tome je svoje ashabe podučio sam Resulullah riječima: „Ono što čujete od mene, prenesite svojoj braći.“ Hazreti Omer reče: „Jučer je Ebu Bekr pitao Resulullaha o značenju jednog kur'anskog ajeta kojeg nije razumio.“ Poslanik je Ebu Bekru ajete objašnjavao u skladu sa njegovim poznavanjem i stepenom u vjeri. Stepen hazreti Omera je bio toliko veliki da je Poslanik za njega rekao: „Ja sam posljednji Allahov poslanik i poslije mene nema poslanika. Ali, da je bilo poslanika poslije mene, to bi bio Omer!“ Iako je imao ovako visok položaj i duboko poznavanje arapskog jezika, nije razumio značenje ajeta koje je Poslanik prenio hazreti Ebu Bekru. Ebu Bekrov stepen je bio viši od njegovog. Hazreti Ebu Bekr, pa čak i Džibril, alejhisselam, su pitali Resulullaha za značenja pojedinih ajeta. Muhammed, alejhisselam, je tefsir kompletnog Kur'ana objasnio svojim ashabima. Poslanik je na ovaj način podučavao ashabe vjeri, a u isto vrijeme je riješavao mnogobrojne izuzetno komplikovane međuljudske sukobe, saslušavajući sve zainteresirane strane.

Prelazak na Islam Selmana Farisije

Svakim danom svjetlo islama se širilo a ljudska srca bi na pomen Resulullahovog imena treperila. Allahovi robovi, koji su počašćeni mudrošću i znanjem, s nestrpljenjem su iščekivali dolazak Posljednjeg Poslanika, tragali bi za njim neprestano i u Medini bivali počašćeni istinskim imanom. Jedan od takvih bio je i hazreti Selman Farisija. On svoj povratak Islamu opisuje na sljedeći način:

„Ja sam porijeklom iz sela Džej (iranska pokrajina Isfahan). Moj je otac bio najbogatiji čovjek u našem selu, i posjedovali smo mnogo imetka i zemlje. Bio sam jedinač svojih roditelja i miljenik kuće. Zbog toga sam odgajan poput djevojčice. Nije mi bilo dopušteno da izlazim iz kuće. Pošto je bio međžusija (vatropoklonik), želio je da ga i ja slijedim, te me je u tančine podučio toj vjeri. U kući je neprestano gorjela vatra kojoj smo se mi klanjali. Otac je bio bogat, i jedne me je prilike izveo ispred kuće i rekao mi: 'O sine! Kada ja umrem ti ćeš biti vlasnik svega što vidiš. Zato idi upoznaj svoje vlasništvo.' Ja pristadoh, i krenuh obilaziti vrtove u našem vlasništvu.

Jednog dana sam obilazeći vrtove naišao na jednu crkvu. Čuo sam glasove kršćana i kada sam se približio, vidio sam da se oni tamo mole. Pošto

¹²⁴ Buhârî, “Îmân”, 32; Muslim, “Îmân”, 1; Ebu Dâvûd, “Sunnet”, 17; Nesai, “Îmân”, 5; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 27, 51.

nikada ranije nisam vidio nešto slično, ostao sam zatečen. Naše molitve su se sastojale od paljenja vatre i klanjanja istoj, a oni su se molili Bogu koji je nevidljiv. Sam sebi rekoh: 'Tako mi Boga! Njihova vjera je ispravna a naša ništa drugo do zabluda!' Posmatrao sam ih sve do zalaska sunca. Uхватила me je noć a da nisam obišao naše zemljište. Upitao sam ih: 'Gdje je izvor ove vjere?' Rekoše mi u Šamu. –'A, da li bi me prihvatili u svoju vjeru ako odem u Šam?' –'Da, prihvatili bi te.' – 'Da li neko uskoro putuje u Šam?' – 'Ima jedna karavana koja namjerava ubrzo krenuti u Šam', rekoše mi oni. Ljudi s kojima sam razgovarao su bili malobrojni i došli su iz Šama u Isfahan.

Dok sam bio zabavljen razgovorom s kršćanima, zakasnio sam se vratiti kući na vrijeme. Otac je počeo da me traži i poslao je svoje ljude da čine isto. Tražili su me bez uspjeha. Kada sam došao kući, zatekao sam svoje roditelje jako zabrinute. Otac me upita: 'Gdje si do sada? Nema mjesta gdje te nismo tražili.' – 'Oče, išao sam u obilazak vrtova. Tom prilikom sam pronašao jednu kršćansku crkvu. Ušao sam da vidim šta rade, i zatkekao sam ih kako se klanjaju Mudrom i Moćnom Bogu, koga ne vide. Iznenadio sam se načinu njihove molitve. Posmatrao sam ih do večeri i shvatio sam da je njihova vjera ispravnija.' Kada me je otac saslušao reče: 'Sine, pogrešno je to što misliš. Vjera tvojih pradjedova je ispravnija od njihove vjere. Njihova vjera je pogrešna. Nemoj dozvoliti da te prevare pa da im povjeruješ. Rekoh mu: 'Ne. Ja mislim da je njihova vjera ispravnija od naše.' Otac je poslije ovog razgovora bio izuzetno ljut i zatvorio me je u kuću, zavežavši mi noge i ruke.

U takvom stanju sam neprekidno čekao vijest o karavani koja je trebala poći u Šam. Nakon nekog vremena sam saznao da su kršćanski svećenici pripremili tu karavanu. Nekako sam se odvezao i pobjegao u crkvu gdje se nalazila karavana. Objasnio sam im da se tu ne mogu zadržavati i priključio se karavani koja je išla u Šam. Tamo su mi preporučili da odem kod svećenika koga su oni među sobom držali za najučjenijeg. Objasnio sam mu da želim da ostanem kod njega, i da mu služim, a da me on zauzvrat uputi nauci o Bogu i kršćanstvu. Kada je on to prihvatio, počeo sam služiti njemu i crkvi a on me je podučavao vjeri.

No, poslije izvjesnog vremena provedenog s njim, shvatio sam da je loša osoba. Nije davao prikupljena sredstva, zlato i srebro onima kojima su namijenjeni, siromasima i potrebnima. Sakupio je sedam posuda punih zlata i srebra. Niko za to nije znao osim mene. Nakon izvjesnog vremena je preselio. Svećenici su se oakupili na njegovoj sahrani. Tada sam ih upitao, zašto mu ukazuju toliko poštovanje kada to on ne zaslužuje. Prisutni mi ne povjerovali na riječ. Tada sam im pokazao mjesto gdje je zakopao zlato. Kada su pronašli posude sa zlatom i srebrom odlučio je da mu neće prirediti dostojan pokop i odnesoše njegovo tijelo na nepoznato mjesto, bacivši na njega kamenje. Naslijedio ga je drugi svećenik.¹²⁵

¹²⁵ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, V, 441.

Novi svećenik je zaista bio osoba puna mudrosti i znanja, koji ovosvjetskim dobrima nije poklanjao ni najmanju pažnju. Bio je u potpunosti okrenut Drugom svijetu i sve vrijeme je provodio u molitvi. Draga srca sam mu služio i zajedno smo se molili.

Jednog dana ga upitah: 'Gospodaru moj! Dugo vremena sam sa vama i izuzetno vas cijenim. Pokoravate se Božijim naredbama a izbjegavate njegove zabrane. Šta mi preporučujete da uradim, kada napustite ovaj svijet?' On mi odgovori: 'Sine! U Šamu nije ostao niko ko bi mogao ljude voditi ka dobru. Gdje god odeš, pokvarit će te. Ali u Mosulu ima jedan čovjek. Savjetujem ti da njega potražiš.'

Kada i on preseli, uputih se u Mosul, u potragu za čovjekom kojeg mi je preporučio svećenik. Prihvatio me je da mu služim. Kao što mi je rečeno, i on je bio čovjek okrenut ka Onome svijetu, nezainteresiran za ovodunjalačka dobra. I njemu sam služio dugo vremena, ali se i on jednog dana razboli. Pred smrt sam ga upitao istu stvar, i on mi preporučio da potražim čovjeka u Nusejbu. Otišao sam u Nusejb i proveo s njim neko vrijeme, no i on se razbolio. Po preporuci sam našao čovjeka u mjestu Amuriji, gdje sam proveo neko vrijeme u službi.

I njemu se približi vrijeme preseljenja, pa sam ga upitao za savjet, kamo da idem. – 'Tako mi Boga, ne znam čovjeka kakvog tražiš. Ali, približilo se vrijeme dolaska posljednjeg Božijeg Poslanika. On će se pojaviti među Arapima i preselit će iz rodnog mjesta u mjesto prepuno hurmi među kamenjarem. Primat će poklone, ali ne i milostinju. Među njegovim plećima je poslanički pečat.' Kada je preselio, odlučio sam i njega poslušati, te sam se uputio u zemlju Arapa.

Boraveći u Amuriji zaradio sam nekoliko volova i ovaca. Jedna delegacija plemena Benu Kelb je trebala krenuti za Arabiju. Ponudio sam im navedeno blago, da me povedu sa sobom do Arabije, na što su pristali. Kada smo stigli do mjesta Vadi-l Kura, prekršiše obećanje te me prodadoše jednom Židovu kao roba. U mjestu gdje je živio taj Židov, zapazio sam vrtove datula. Pomislih da je to mjesto gdje će preseliti posljednji Poslanik, o kome mi je govorio svećenik. Neko vrijeme sam služio tom Židovu da bi me on prodao sinu svoga amidže. S njim sam došao u Medinu. Čim sam stigao u Medinu, osjećao sam kao da sam ranije tu boravio. Tako su prolazili dani, a ja sam služio Židovu radeći u njegovom vrtu. S druge strane sam bio nestrpljiv da postignem stvarni cilj koji sam dugo iščekivao.

Jednog dana, dok sam se nalazio na stablu datule, obrađujući je, vidio sam ispod sebe svoga vlasnika kako razgovara sa nekim. U jednom trenutku taj čovjek reče: 'Neka su prokleta plemena Evs i Hazredž. U Kubu je došao neki čovjek iz Mekke koji tvrdi da je Božiji Poslanik. Ova plemena su mu povjerovala i prihvatila njegovu vjeru.' Kada sam čuo njegove riječi, teško sam ostao pribran. Sišao sam sa stabla i upitao ga o čemu govori. Vlasnik me tada ukori i udari šamar: 'Tebe se to ne tiče! Gledaj svoga posla.' Te večeri sam uzeo sa sobom nešto hurmi i zaputio se u Kubu. Tamo sam

pronašao Poslanika, alejhisselam, te mu reko: 'Ti si dobar čovjek, a oko tebe se nalaze siromasi. Primi ove hurme od mene kao sadaku.'

Poslanik reče ashabima koji su se nalazili oko njega da pridu i počaste se hurmama. No, on ne uze niti jednu. Pomislih u sebi: 'Evo predznaka. Nije prihvatio sadaku.' Kada je Poslanik došao u Medinu, uzeo sam određenu količinu hurmi kojima sam ponovo želio počastiti Resulullaha. Reko mu da je to poklon od mene. On pozva ashabe da ih zajedno pojedu. Reko sebi: 'Evo i drugog predznaka.' Broj hurmi koje sam odnio približno je iznosio dvadesetpet komada, dok je ispred njih bilo hiljadu košpica. Mudžizom Resulullaha broj hurmi se povećao. Jedne prilike dok je Resulullah ispracao neku dženazu, otišao sam da se uvjerim u poslanički pečat. Prišao sam mu veoma blizu. Shvativši šta želim, on podiže svoju košulju. Kada je to učinio, na njegovim mubarek leđima sam ugledao poslanički muhur. Odmah sam u suzama izgovorio kelime-i šehadet.

Poslije toga sam Resulullahu prepričao šta mi se sve desilo na putu do istine. Čudio se mojoj životnoj priči i zamolio me da je ispričam i drugim ashabima.¹²⁶

Kada je Selman Farisi primio Islam nije poznao arapski jezik, pa su našli prevodioca Židova koji je prilikom prevođenja u potpunosti griješio, posebno u riječima zahvale, koje je Farisi upućivao Resulullahu. Džibril, alejhisselam, je tom prilikom obavještavao Poslanika o onome šta mu je on govorio. Kada je Židov shvatio o čemu se radi, prihvatio je Islam.

Selman Farisi je nastavio živjeti kao rob i neko vrijeme nakon što je prihvatio vjeru Islam. Kada je Resulullah od njega zatražio da se spasi ropstva, otišao je svome vlasniku i saopštio mu svoju želju. Pošto je bio primoran, vlasnik na to pristade, uz uslov da zasadi tri stotine stabala hurme, koja će davati plodove, te da doplati četrdeset rukji zlata (rukja: mjera za zlato koja se tada upotrebljavala).

Obavijestio je o tome Poslanika, alejhisselam, a on poruči ashabima: „Pomozite svome bratu!“ Sakupiše tada, za njega, tri stotine stabala hurme. Poslanik im reče: „Pripremite rupe za njihovo sađenje i obavijestite me kada to uradite.“ Kada su to učinili, Poslanik je lično svojim mubarek rukama sadio hurme. Jednu od njih je posadio i hazreti Omer. Te godine, Allahovom voljom, sve hurme dadoše plodove, osim one koju je posadio hazreti Omer. Resulullah na tom mjestu posadi novu hurmu. I ona nakon toga dade plod.

Hazreti Selman Farisi pripovijeda sljedeće: „Jednog dana mi priđe jedan čovjek i upita me gdje je Selman-i Farisi Mukateb-i fakir? (rob koji se sporazumio s vlasnikom da ga za određeni iznos oslobodi). Kada mu reko da sam to ja, dade mi komad zlata veličine jajeta. Odmah o tome obavijestih Poslanika, alejhisselam.

Resulullah reče: 'Uzmi to zlato i otplati svoj dug.' Kada mu reko da težina ovog komada ne odgovara onoj koju potražuje Židov, Resulullah uze komad zlata i dotače ga svojim mubarek jezikom. –'Uzmi ovo, Allah, dželle

¹²⁶ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, V, 441.

šanuhu, će ovo učiniti dostatnim.' U ime Boga sam izvagao komad i odgovarao je težini koju sam trebao platiti za otkup. Učinih kako mi je rečeno i spasih se tako ropstva."¹²⁷ Od tada se Selman Farisi priključio Ashab-i suffi.

Meleki su dolazili da bi slušali

Prilikom Pejgamberovog, sallallahu alejhi ve sellem, učenja Kur'ana i nemuslimani koji bi ga slušali ostalja su zadivljeni. Mnogo je onih koji su slušajući ga prešli na Islam. Hazreti Bera bin Azib pripovijeda: „Jednom prilikom sam, poslije jacije-namaza, čuo Poslanika kako uči suru Tin. Učio je tako lijepo, da nikada nisam čuo takav glas i način učenja.“

Mnogi ashabi su imali izuzetno lijep glas, pa bi prilikom učenja Kur'ana dovodili do suza one koji su ih slušali. Jedan od njih je bio Usejd bin Hudajr. Jedne noći je svezao svoga konja blizu sebe i počeo učiti suru Bekare. Prilikom učenja Kur'ana konj je postajao nervozan i počeo naglo poskakivati. Kada bi hazreti Hudajr pravio pauze konj se smirivao. Isto se događalo prilikom svakog učenja. Pošto je Usejdov sin Jahja spavao u blizini konja, prestao je sa učenjem pobojavši se da mu ne bi naudilo. Kada je podigao pogled ka nebu, primjetio je sjenke bijelih oblaka kako svjetlucaju poput plamena. Ta svjetlost je odlazila u visine, nakon čega je potpuno iščeznula. Kad je osvanulo jutro otišao je do Poslanika i ispričao mu šta se desilo. Poslanik ga upita da li zna šta je to bilo, a hazreti Usejd mu odgovori: „Dragi Poslaniče, ne znam!“ Poslanik mu reče: „To su bili meleki. Privukao si ih svojim glasom. Da si nastavio učiti, bili bi sa tobom sve do jutra, a mogli bi ih vidjeti svi koji su prolazili tim područjem. Ne bi se skrivali od pogleda ljudi.“

Jedan od onih koji su Kur'an učili izuzetno plačljivim glasom bio je i Ebu Bekr Es-Siddik. Kada je u namazu učio Kur'an, ne bi mogao izdržati a da ne zaplače. Oni koji bi ga vidjeli ostali bi radosni. Jednoga dana se okupi grupa mušrika te rekoše: „Ovaj čovjek uči plačljivim glasom sve što Poslanik prenese. Plašimo se da bi naše žene i djeca mogli biti zadivljeni, pa mu povjerovati.“

Među ashabima koji su postali muslimani zbog Poslanikove fizičke ljepote, kao i ljepote njegova načina učenja Kur'ana je i Abdullah bin Selam.

On je prije povratka Islamu bio židovski učenjak i dobro je poznao Tevrat i Indžil. Sam pripovijeda kako je prihvatio Islam: „Ja sam Tevrat i njegovo tumačenje učio od svoga oca. Jednoga dana mi je otac govorio o osobinama i stvarima koje će raditi posljednji Poslanik, te mi rekao: 'Ako bude od Harunovih sinova, povjerovat ću mu, ako ne, neću.' Preselio je prije nego je Poslanik došao u Medinu.

Kada je Resulullah oglasio svoje poslanstvo u Mekki, ja sam već poznao njegove osobine, njegovo ime i vrijeme njegova dolaska. Zbog toga sam ga iščekivao s nestrpljenjem. To sam krio od ostalih Židova sve dok

¹²⁷ Buhârî, “Fezâilu’s-Sahâbe”, 81.

nisam saznao da je odsjeo u kući jednog od pripadnika plemena Amr bin Afva, u mjestu Kuba, nedaleko od Medine.

Prilikom sakupljanja plodova hurmi u svome vrtu, čuh nekoga iz plemena Nadir kako povika: 'Danas je došao Arap!' U tom trenutku sam pretrnuo. Odmah sam donio tekbir. Moja tetka, Halida bint Haris je sjedila ispod stabla. Kada je čula kako donosim tekbir, reče mi: 'Da Bog da se veselio uzalud i ne prispio onome kome se raduješ! Tako mi Boga, ne bi se tako obradovao ni da ti je došao Musa bin Imran.' Ja joj odgovorih: 'Tako mi Boga, on je Musa bin Imranov brat, i Poslanik poput njega. Na njegovom je putu, i poslan je sa istim tevhidom kao i on.'

Potom mi ona reče: 'O sine moja brata! Zar je on Poslanik o kome smo obaviješteni da će doći kada bude blizu Sudnji dan?' Rekoh joj da jeste, a ona tada potvrdi moje riječi.

Kada je Resulullah učinio hidžru u Medinu, bio sam među prvima koji su ga došli vidjeti. Čim sam vidio njegovo lice i očaravajuću ljepotu rekoh sebi: 'Ovo lice ne može biti lažno.' Resulullah je okupljenim ljudima govorio o Islamu i prenosio im poruke. Tom prilikom je rekao: 'Širite među sobom selam (mir), nahranite siromahe i činite sila-i rahm (obilazite rodbinu), klanjajte dok drugi spavaju. Tako ćete postići Džennet.'

Fahr-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, me je svojim poslaničkim nurom prepoznao te mi reče: 'Jesi li ti medinski učenjak Selam?' Odgovorih mu da jesam, a on me pozva blizu sebe i upita: 'O Abdullah! Tako ti Allaha, reci mi zar nisi moje osobine prepoznao u Tevratu?' Upitao sam ga koje su to Allahove osobine, a on sačeka jedno vrijeme sa odgovorom, dok mu Džibril ne spusti suru Ihlas. Odmah sam potvrdio: 'Govoriš istinu o Poslaniče! Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha i svjedočim da si ti Njegov rob i Njegov Poslanik.' Na taj način prihvatih Islam.

Poslije toga sam se obratio Resulullahu: 'Ja Resulallah! Židovi su narod koji je sklon neistini i potvaranju do nevjerovatnih razmjera. Ako ih budeš pitao šta o meni misle, nakon što saznaju da sam prihvatio Islam, govorit će najgnusnije neistine. Pitaj ih prije nego im to saopštiš.' Potom sam se sakrio iza jedne kuće. Poslije mene Resulullahu dođe jedna grupa uglednih Židova. Poslanik ih upita: 'Kakav je čovjek Abdullah bin Selam, koji je jedan od vas?' Oni odgovoriše: 'On je naš najveći učenjak, a i sin je našeg najvećeg učenjaka. On je najbolji među nama, a i sin je najboljeg među nama.' Poslanik ih ponovo upita: 'A šta biste rekli kada biste saznali da je prešao na islam?' –'Da ga Bog sačuva od nečega takvog', odgovoriše.

U tom trenutku izadah sa mjesta gdje sam se krio i rekoh: 'O skupino Židova! Bojte se Allaha. Prihvatite onoga ko vam je došao. Kunem se Bogom, a i vi to znate; pred vama je čovjek čije su osobine navedene u Tevratu i koje je nagoviješten kao posljednji Poslanik. Ja svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha. Isto tako svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik.' Tada oni počеше da o meni govore potpuno suprotno: „On je najgori među nama, i sin je najgoreg među nama...’ –' Ja sam se upravo ovoga bojao. Zar nisam rekao da je to narod koji je sklon lažima, nasilju i

zlu? Sada je istina izašla na vidjelo.' Poslanik im reče: 'Vaše prvo svjedočenje nam je dovoljno, drugo je bespotrebno.' Nakon toga se odmah vratih kući. Pozvao sam u Islam svoju porodicu i rođake. Svi su prihvatili Islam uključujući i moju tetku.

Moje prihvatanje islama je razbijesnilo Židove. Počeli su vršiti pritisak na mene pa su me čak neki od židovskih učenjaka pokušali odgovoriti, govoreći mi: 'Među Arapima se ne može pojaviti poslanik. Čovjek kome vjeruješ je vladar', no u tome nisu uspjeli.“

Zajedno s njim na Islam je dobrovoljno prešlo još nekoliko Židova: Sa'lebe bin Sa'je, Usejd bin Sa'je, Esed bin Ubejd i još neki. Neki od židovskih učenjaka ponovo prigovoriše: „Muhammeda su priznali samo najgori među nama. Da su bili dobri, ne bi napustili vjeru svojih predaka.“ Na to je Allah, dželle šanuhu, objavio ajet u kome se kaže: „Ali, nisu svi oni isti. Ima ispravnih sljedbenika Knjige koji po svu noć Allahove ajete čitaju i mole se.“¹²⁸

Nekoliko događaja koji su se desili prve godine po hidžri

Prve godine po hidžri, na ahiret je preselilo nekoliko ensarija: Es'ad bin Zurare, Bera bin Marur i Kulsum bin Hidm, a od muhadžira Osman bin Maz. Dozvoljeno je da se protiv nevjernika vodi borba. Ebu Bekr i Bilal-i Habešija se nisu mogli navići na zrak i vodu u Medini pa su oboljeli od astme. Tada je Poslanik, alejhisselam, učinio dovu: „Gospodaru, učini nam Medinu dragom kao što si nam učinio Mekku i podari nam u njoj obilje bereketa.“ Svemogućí Allah je primio upućenu dovu. Muhadžirima je Medinu učinio dragom.

Ove godine su se desili i pohodi na Ebva i Veddan, koje je lično predvodio Resulullah. Početkom druge godine, desili su se pohodi na Buvat, Safevan i Zul'ušejru, ali ni na jednom od ovih pohoda nije došlo do sukoba.

Prvi pisani sporazum

Mekanski mušrici i dalje nisu mirovali, nastojali su da štetu koju nisu uspjeli nanijeti Resulullahu u Mekki nanesu u Medini. Slali su prijeteća pisma kako medinskim mušricima tako i tamošnjim Židovima. Prijetnje su doprinijele da se oni priklone Muhammedu, alejhisselam.

Dolazili su Poslaniku i tražili od njega da sastavi pisani ugovor o međusobnom uspostavljanju mira, kako bi prestali sukobi između njih. Poslanik je sastavio ugovor u 55 tačaka. Neki od donesenih zaključaka su:

1. Ovaj ugovor je dokument potpisan između Muhammeda, Božijeg poslanika, i mekanskih i medinskih muslimana, onih koji ih slijede, te onih koji im se kasnije pridruže u ratu na njihovoj strani.
2. Bez sumnje su oni posebna skupina ljudi u odnosu na druge.

¹²⁸ Ali Īmrân 3/113.

3. Svako pleme će otkupninu za svoje zarobljene pripadnike snositi zajednički (prema pravu koje se odnosi na muslimane).
4. Muslimani će se boriti protiv onih koji budu u sukobu s njima, čak i ako se radi o njihovim sinovima.
5. Židovima koji budu slijedili muslimane, ne smije biti načinjena nikakva nepravda, već moraju biti potpomognuti od muslimana.
6. Židovi će zajedno sa muslimanima sačinjavati jednu grupu, iako će svi zasebno ispunjavati svoje vjerske obaveze.
7. Niko od židova ne može krenuti u vojni pohod bez dozvole Muhammeda, alejhisselam.
8. Niko ne smije nanositi zlo potpisnicima sporazuma, i obavezan je pomoći onome nad kim se čini nasilje.
9. Medina je za one koji sačinjavaju ovaj ugovor sveta i nepovrediva.
10. Mekanski mušrici i oni koji ih podržavaju, ni na koji način ne smiju biti štice.
11. Muslimani i židovi će se potpomagati protiv bilo koga ko napadne na Medinu.

Židovi su se ovim ugovorom obavezali da će se sprijateljiti sa muslimanima, i da neće protiv njih pokazivati mržnju i neprijateljstvo.¹²⁹

Miljeniče! Ne tuguj...!

Abdullah bin Ubejj, poglavar plemena Hazredž, koje je stanovalo u Medini prije dolaska Resulullaha, trebao je biti izabran za vladara. Nakon prisege na Akabi a potom i hidžre, kojom je većina pripadnika Evsa i Hazredža prihvatila Islam, Abdullah bin Ubej nije došao do željene pozicije. Zbog toga je on osjećao gnjev prvenstveno prema Poslaniku, alejhisselam, ali i prema muhadžirima i ensarijama. Ipak se nije usuđivao obznaniti to javno, pa je sa još nekoliko istomišljenika činio grupu munafika - dvoličnjaka. Oni su pred muslimanima govorili da prihvataju Islam, a iza leđa su ih ismijavali. Tajno su počeli saditi zrna dvoličnosti i smutnje. U tome su otišli toliko daleko da su se usudili Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi izokretati.

Židovi su svoje neprijateljstvo prikrivali, i sklopili sporazum s Poslanikom. Dolazili su u skupinama i postavljali mu pitanja koja su smatrali izuzetno teškima. Iz dobijenih odgovora su shvatili da je on zaista Božiji poslanik, ali zbog inata i ljubomore, nisu prihvatili istinu. Na to je Poslanik rekao: „Da mi je deset židovskih učenjaka povjerovalo, učinili bi to i svi ostali.“ Resulullahovo, alejhisselam, takvo stanje tuge, ublažava Uzvišeni Allah ajet-i kerimom: „ O Poslaniče! Neka te ne zabrinjava to što brzo nevjerovanje ispoljavaju oni koji ustima svojim govore: 'Vjerujemo' a srcem ne vjeruju, i Jevreji koji izmišljotine mnogo slušaju i koji tuđe riječi rado prihvataju, a tebi ne dolaze, koji smisao riječima s mjesta njihovih izvrcu i

¹²⁹ Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. IV, 289.

govore: 'Ako vam se ovako presudi, onda pristanite na to, a ako vam se ne presudi, onda nemojte pristati!' A onoga koga Allah želi u njegovoj zabludi da ostavi, ti mu Allahovu naklonost ne možeš nikako osigurati. To su oni čija srca Allah ne želi da očisti; njih na ovom svijetu čeka poniženje, a na onom svijetu patnja golema.¹³⁰ Zbog sačinjenog sporazuma neki ashabi su postali bliski prijatelji sa svojim susjedima židovima. Allah, dželle šanuhu, i njih odvraća od toga riječima: „ O vjernici! Za prisne prijatelje uzimajte samo svoje, ostali vam samo propast žele: jedva čekaju da muka dopadnete, mržnja izbija iz njihovih usta, a još je gore ono što kriju prsa njihova. Mi vam iznosimo dokaze, ako pameti imate.“¹³¹

Mekanski idolopoklonici nastavljaju sa konstantnim terorisanjem i upućivanjem prijetnji međinskim mušricima, munaficima i židovima, kao i plemenima koja su smještena oko Medine. Nastojali su što prije ugasiti svjetlo islama, te i dalje smišljali kako da ubiju Muhammeda, alejhisselam.

Nasuprot ovakvim nastojanjima munafika i kafira, Resulullah je uvijek tragao za mirom. Neki od ashaba su smatrali da je došlo vrijeme da se fizički usprotive neprijatelju, te su činili dovu: „Gospodaru! Za nas nema ništa vrijednije od toga da se na Tvom putu borimo protiv mušrika. To su Kurejševički mušrici, koji su u laž utjerali Tvoga Poslanika i istjerali nas iz Mekke. Gospodaru, nadamo se da ćeš nam dopustiti da se borimo s njima.“

Resulullah je po ovom pitanju čekao uputu Gospodara i činio onako nako mu se kaže. Napokon je došao čas. U Objavi koju je donio Džibril, alejhisselam, se kaže: „I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali vi ne otpočinite borbu! Allah dosita ne voli one koji zapodijevaju kavgu. I napadajte takve, gdje god ih sretete i progonite ih odande odakle su oni vas prognali. A zlostavljanje je teže od ubijanja. I ne borite se protiv njih kod Časnog hrama, dok vas oni tu ne napadnu. Ako vas napadnu, onda ih ubijajte! – Neka takva bude kazna za nevjernike. A ako se prođu, - pa Allah zaista prašta i samilostan je.“ (El-Bekare 190-192.)

U još jednom ajetu, koji je objavljen kasnije, se kaže: „I borite se protiv njih sve dok mnogoboštva ne nestane i dok se Allahova vjera slobodno ispovijedati ne mogne. Pa ako se okane, onda neprijateljstvo prestaje, jedino protiv nasilnika ostaje.“¹³²

Prvi vojni odredi

Poslanik, alejhisselam, je oformio serije (male vojne grupacije), kako bi čuvao red u Medini i kako bi kontrolisao kretanje neprijatelja. Broj onih koji su učestvovali u ovim formacijama se kretao između četiri stotine i pet stotina ljudi. Bojevi kojima je lično prisustvovao Poslanik i predvodio ih, nazivaju se „Gazze.“ Poslanik je u Medini uveo stalne straže, kako bi spriječio iznenadni upad neprijatelja, te tako poduzeo potrebne mjere zaštite.

¹³⁰ el-Mâide 5/41.

¹³¹ Ali İmrân 3/118.

¹³² el-Bakara 2/190-192.

Mušrike je bilo neophodno finansijski i trgovinski oslabiti i tako ih urazumiti. Da bi to ostvarili, morali su presjeći trgovačke puteve za Siriju. U to vrijeme saznaše da se u blizini Medine kreće jedna mušrička trgovačka karavana. Poslanik je odmah naredio da se izvrše pripreme za put a na čelo trideset junaka postavio je hazreti Hamzu. Nakon što mu je preporučio da se boji Allaha i da lijepo postupa prema onima koji su mu potčinjeni, još mu reče: „Krenite u boj sa Allahovim imenom, na Njegovom putu...“ Hazreti Hamzi dade jedan bijeli bajrak, te ih otprati na put.

Hazreti Hamza je zajedno s junacima koji su mu bili na raspolaganju krenuo u napad na karavanu koju je čuvalo tri stotine vojnika. Karavana je na putu iz Šama u Mekku naišla na muslimane - mudžahide u mjestu Sifru-l Bahr. Ashabi se odmah poredaše u ratnu formaciju, spremni da se sukobe s neprijateljem. Tada se kao posrednik pojavi Medždī bin Amr el-Džuheni. On je bio saveznik obiju strana. Kada je vidio koliko su mušrici brojno nadmoćniji nad muslimanima, pomislio je da bi mogli izgubiti bitku. On je vještīm posredovanjem spriječio bitku, zbog želje da muslimanska zajednica opstane dovijeka. Potom su se hazreti Hamza i ashabi vratili u Medinu. Kada su mu prenijeli šta je Medždī uradio, pohvalio ga je: „Mubarek je uradio dobru i ispravnu stvar.“¹³³

Nakon tog događaja stalno su se pojavljivale slične vojne formacije. Pod zapovjedništvom Ubej ibni Harisa, sedamdeset ili osamdeset vojnika je krenulo za Rabig. Mušrici su, u strahu od muslimana, spas pronašli u bijegu.¹³⁴

Poslanik, alejhisselam, je htio oformiti još jednu takvu grupu, da nadgleda Kurejševičke mušrike u mjestu Nahla. Na čelo grupe je želio postaviti Ubejdu bin Džerraha. Kada je Ubejda čuo za to, počeo plakati, rastužen što će biti daleko od Resulullaha. Umjesto njega, Poslanik je tada imenovao Abdullahu ibni Džahša.¹³⁵

Abdullah bin Džahš je bio jedan od velikana, koji je Islam doživljavao sa posebnom radošću. Iako su ga nevjernici po primanju islama stavili na neviđena iskušenja i patnje, na svo to nasilje odgovorio je snagom imana i strpljenjem. Zbog toga je Poslanik, alejhisselam, za njega rekao: „On je najviše bio gladan i žedan među vama, i izdržao je to!“ Od kada je čuo kakve sve nagrade čekaju šehide, na sve načine je pokušavao da posigne taj stepen. U bojevima je bio u prvim redovima.

Hazreti Abdullah pripovijeda: „Tog dana me je Resulullah pozvao kod sebe poslije jacije-namaza: 'Dođi do mene kad jutro svane i ponesi oružje sa sobom. Šaljem te na put.' Kada je nastupilo jutro, uputio sam se ka Džamiji. Ponio sam mač, štīt, luk, strijelju i torbu. Resulullah se nakon sabah-

¹³³ Vākīdī, *el-Megazī*, I, 9; el-Kilaī, *el-Īktifa*, II, 6.

¹³⁴ Vākīdī, *el-Megazī*, I, 10; Ībn Sa'd, *et-Tabakāt*, II, 7; el-Kilaī, *el-Īktifa*, II, 3-4.

¹³⁵ Ībn Hišām, *es-Sīre*, I, 601; Vākīdī, *el-Megazī*, I, 2; el-Kilaī, *el-Īktifa*, II, 9-10.

namaza vraćao kući, a pošto sam ja stigao prije njega, čeka sam ga pred vratima. Odabrao je nekoliko muhadžira koji će ići sa mnom i dao mi je jedno pismo govoreći: 'Postavljam te za komadanta ovim ljudima. Idi, i ovo pismo otvori nakon dvije noći putovanja, te postupi po onome kako u njemu stoji.' Upitao sam ga na koju stranu da krenem: 'Idi prema Nedždu i drži se puta prema Rekiji, prema bunaru', odgovori Poslanik.“

Abdullaha bin Džahša su prilikom putovanja za Nahlu ashabi prozvali Emiru-l mu'minin. On je prvi koji je u Islamu označen ovim imenom. Krenuo je na put sa osam ili dvanaest ljudi, i nakon dvodnevnog putovanja, kada je stigao u mjesto Melel, otvorio je pismo: „Bismillahirrahmanirrahim. Kada budeš čitao ovo pismo, Allahovim imenom i bereketom, već ćeš se spuštati niz dolinu Nahl između Mekke i Taifa. Nemoj zahtijevati od svojih drugova da idu sa tobom. Nadgledat ćeš Kurejšije i njihove karavane u dolini Nahl. Obavještaj nas o njihovom stanju.“

Nakon što je Emiru-l mu'minin, Abdullah bin Džahš pročitao pismo, reče: „Mi smo svi Allahovi i svi ćemo se Njemu vratiti. Čuo sam i pokoravam se. Ispunit ću zadatak koji su mi povjerali Allah i Njegov poslanik“, te poljubi pismo i stavi ga na čelo. Zatim se okrenu ashabima: „Ko od vas želi postati šehid neka krene za mnom. Oni koji ne žele, mogu se vratiti. Nikoga od vas ne tjeram da ide sa mnom. Ako vi ne krenete, ja ću ići sam i ispuniti zadatak koji mi je postavio Resulullah.“ Prijatelji mu u glas odgovoriše: „Mi smo čuli Poslanikovu naredbu. Pokoravamo se Allahu, Njegovom poslaniku i tebi. Allahovim bereketom idi kuda god poželiš.“

Grupa u kojoj je bio i Sa'd ibni Ebi Vekas krenu ka Hidžazu i dođe do Nahle. Smjestili su se na odgovarajućem mjestu odakle počеше posmatrati Kurejšije i njihovo kretanje. U tom trenutku naiđe jedna grupa Kurejšija čije su deve bile natovarene raznom robom. Ashabi na čelu sa Abdullahom bin Džahšom ih pozvaše u Islam. Kada su ovi to odbili učiniti, došlo je do sukoba između muslimana i Kurejšija. Jedan pripadnik Kurejša je izgubio život a dvojicu su zarobili. Mudžahidima pripade cijeli njihov imetak. Abdullah ibni Džahš jednu petinu ovoga imetka odvoji Resulullahu. To je bio prvi plijen koji su zarobili muslimani.¹³⁶

Mesdžid-i Kibletejn

Prošlo je sedamnaest mjeseci od hidžre Poslanika u Medinu. Muslimani su namaz obavljali okrećući se prema Bejtu-l makdisu u Kuds-i šerifu. Židovi su nastavili sa provokacijama muslimana: „Tvrde da imaju svoju vjeru a okreću se, kao i mi, prema Kudsu.“ Prilikom jednog susreta sa Džibrilom, Poslanik reče: „Želim da Allah da, da svoja lica umjesto židovske kible okrećemo prema Kabi.“ Džibril mu reče da je on samo Božiji rob i da tu dovu treba uputiti Gospodaru. Nakon toga je objavljen ajet: „Vidimo mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu, i mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš

¹³⁶ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 601; Vâkîdî, *el-Megazi*, I, 13; el-Kilaî, *el-İktifa*, II, 9-10.

prema strani koju ti želiš: Okreni zato lice svoje prema časnom hramu. I ma gdje bili, okrenite lica svoja na tu stranu. Oni kojima je data knjiga, sigurno znaju da je to istina od Gospodara njihova - a Allah motri na ono što oni rade.“ (El Bekare 144.)

Kada je spušten ovaj ajet, Poslanik je predvodio podne-namaz. Bili su u polovini namaza, ali čim je primio naredbu, Poslanik se okrenuo prema veličanstvenoj Kabi. Isto učiniše i ashabi. Mesdžid u kojem su obavljali namaz se zbog toga zove Mesdžid-i kibletejn, ili mesdžid sa dvije kible. Resulullah je potom otišao i u Kubu, u prvu izgrađenu džamiju i svojim mubarek rukama ponovo napravio mihrab, te promijenio zidove džamije.¹³⁷

¹³⁷ İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 549.

BITKA NA BEDRU

Uspjeh koji su ashabi postigli sa vojnim izvidnicama počeo je ozbiljno zabrinjavati nevjernike. Karavane su ubuduće odlazile u kolonama i vodile su veći broj vojnika sa sobom. Druge godine po hidžri, mekanski mušrici su poslali u Šam ogromnu karavanu od hiljadu deva, sa natovarenim blagom, koje je pripadalo svakoj od mekanskih porodica. Na čelu karavane je bio mekanski prvak Ebu Sufjan, koji tada još nije bio prihvatio Islam.¹³⁸ Pored njega, još četrdeset vojnika je bilo zaduženo da čuva karavanu. Novac prikupljen od prodaje robe, u potpunosti je trebao biti upotrijebljen za kupovinu oružja za rat sa muslimanima.

Kada je Resulullah saznao da su mušrici poslali veliku karavanu u Šam, poslao je nekoliko ashaba da ispitaju situaciju. Stigli su u mjesto Zu-l Ašire i vidjeli karavanu koja prolazi, te su se vratili u Meku da o tome obavijeste Resulullahu. Cilj ashaba je bio oduzeti naoružanje i robu koju nose, i time oslabiti kafire. Povodom toga Poslanik, alejhisselam, je poslao Talhu ibni Abdullaha i Sa'd ibni Zejda da ih obavijeste kada se karavana vrati s puta.¹³⁹

Resulullah je odmah izvršio pripreme za polazak i u Medini ostavio Abdullah ibni Umme Mektuma, da umjesto njega predvodi namaz.¹⁴⁰ Hazreti Osmanu, kojem je bila bolesna supruga i još šesterici koji su bili u sličnoj situaciji, dao je zaduženja u Medini i naredio im da ostanu u njoj. Muhammed, alejhi selam, je 12. Ramazana sa vojskom koja je brojala 305 muhadžira i ensarija krenuo prema Bedru. Njihov ukupan broj, zajedno sa onima koji su ostali u Medini iznosio je 313 ljudi.¹⁴¹ Bedr je bio na razmeđu puteva između Mekke, Medine i Sirije.

Mnogi mladići, koji su to tek postajali, pa čak i žene su preklinjale Poslanika da i njima dozvoli da se bore. Ummu Varaka je tako došla Poslaniku i rekla mu: „Ja Resulallah. Ako mi dozvolite voljela bih poći sa vama. Mogu previjate rane ranjenih i pomagati im. Možda Uzvišeni Allah i mene počasti da budem šehid.“ Habib-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, joj odgovori: „Ti ostani kod kuće i uči Kur'an. Bez sumnje će ti Allah dati da postaneš šehid.“

Sa'd bin Ebi Vekas pripovijeda: „Dok je Resulullah vraćao djecu koja su se pokušavala priključiti vojsci, vidio sam svoga brata Umejra kako se skriva da ga Poslanik ne bi primijetio. Tada je imao šesnaest godina. Upitah ga: 'Šta ti je? Zašto se skrivaš?' – „Strah me je da Poslanik ne pomisli da sam i ja mlad za boj, pa da me ne vrati. Želim učestvovati u bici i postati

¹³⁸ Vâkîdî, *el-Megazi*, I, 27.

¹³⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 11.

¹⁴⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 216, 382.

¹⁴¹ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 248; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, VI, 68.

šhid', reče on. Upitaše Poslanika za njegov slučaj, a on mu naredi da se vrati. Tada Umejr poče plakati. Habib-i ekrem ne mogaše izdržati na njegove suze, pa mu dozvoli da krene sa njima. Brat mi tada nije bio u stanju ni opasati se mačem, pa sam to za njega ja učinio.“¹⁴²

Resulullahove zastave su nosili: Mus'ab bin Umejr, Sa'd bin Mu'az i hazreti Alija.¹⁴³ Ashabi su posjedovali samo dva konja i sedamdeset deva. Koristili su ih na smjenu. Poslanik, alejhisselam, se smjenjivao sa hazreti Alijom, Ebu Lubabom i Mersedom ibni Ebi Mersedom. No, svaki od njih je zamolio Resulullaha da ne pješači, već da bude na devi: „Božiji Miljeniče! Nemojte vi silaziti sa deve. Mi ćemo pješačiti umjesto vas.“ Resulullah sebe nije smatrao drugačijim, u odnosu na svoje drugove: „Kao što niste jači od mene po pitanju pješačenja, tako ni meni nije manje potrebna nagrada koju ću dobiti od Gospodara.“ Resulullah je sa svojim ashabima pješačio pustinjom po nepodnošljivoj vrućini a ujedno su i postili. Ashabi su, kako bi se din-i Islam širio, prošli kroz mnoga iskušenja i ispunjeniradošću hodili za Poslanikom. Konačna nagrada je bila Allahovo i Poslanikovo zadovoljstvo, stepen šehadeta i Džennet koji im je bio obećan. Posmatrajući stanje svojih ashaba, Poslanik učini dovu: „Gospodaru, oni idu pješice. Ti im podari jahalicu. Oni su goli i bos. Ti ih obuci. Oni su gladni pa ih ti nahrani. Siromašni su, ja Rabbi, pa im ti podari iz Svojih nepreglednih riznica.“

Dok su muslimani po nevjerovatnim vrućinama išli prema Bedru, s druge strane je i mušrička karavana, koja je išla iz Šama, napredovala velikom brzinom. Dvojica ashaba koji su poslani da izvide kretanje karavane, brzo su se vratili s informacijom da je mušrička karavana na dan-dva udaljenosti od Bedra. Mušrici su u selu, u kojem je karavana odmarala, saznali za izvidnicu koju je Poslanik poslao.

Ebu Sufjan je odmah počeo ispitivati ko bi ti ljudi mogli biti. Među devinim izmetom, koje se nalazilo na mjestu gdje se izvidnica zadržala, pronađe dijelove korijenja koje je raslo u Medini, te reče: „Ova hrana je porijeklom iz Medine, stoga smatram da su u izvidnici bili muslimani.“ Pretpostavio je da su muslimani bili veoma blizu i obuze ga panika. Zabrinuo se za karavanu, pa je odlučio danonočno i bez prestanaka putovati obalom Crvenog mora prema Mekki. Ujedno je poslao i Damdama bin Amra Giffarija u Mekku da stanovništvo obavijesti o događanjima.¹⁴⁴

Damdame prije dolaska u Mekku pocijepao košulju i sprijeda i sazada, i okrenuo uzdu kojom je vezao devu. Tada poče glasno zapomagati: „Upomoć! Pomozite o Kurejšije! Muhammed i njegovi drugovi su napali na vašu karavanu i sukobili se sa Ebu Sufjanom. Ako požurite možete još spasiti svoj imetak.“

Čim su to čuli, mušrici se brzo spremiše. Sakupili su 700 deva, 100 konjanika i 150 pješaka. Pozvaše i Ebu Leheba, ali on ne smjede krenuti

¹⁴² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 150; Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 208.

¹⁴³ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 612; el-Kilâi, *el-İktifa*, II, 18.

¹⁴⁴ İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 607; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, V, 116.

pravdajući se bolešću. Umjesto sebe posla As bin Hišama kao zamjenu. Jedan od mušrika Umeje bin Halef se potpuno opušteno pripremao za boj. Prije je čuo Poslanika kako govori: „Moji ashabi će ubiti Umejja!“ Pošto je znao da Resulullah uvijek govori istinu, plašio se krenuti. Pravdao se Ebu Džehlu da je debeo i star. No, kada ga je ovaj optužio da je kukavica, morao je poći.

Većina mušrika je posjedovala štitove. Sa sobom su povelili žene lijepih glasova, a nisu propustili ni da ponesu svirke i vina. Smatrali su da takvi mogu poraziti i hiljadu ljudi, a ne tri stotine, koliko je bilo muslimana. Neki od njih su već planirali koga će ubiti i koliko će blago dobiti. Ipak su svi imali zajednički cilj, a to je bio uništenje islama. Krenuli su uz pjesmu žena, koje su povelili sa sobom.

U to vrijeme, Ebu Sufjan se već udaljio od Bedra i bio je na putu za Mekku. Kada je bio siguran da je opasnost otklonjena, poslao je Kajs ibn Imru-l Kajsa Kurejšijama da im prenese sljedeće: „Vi ste krenuli iz Mekke kako biste zaštitili svoje imetke. Mi smo se oslobodili opasnosti tako da se sada možete vratiti u Mekku.“ Uz to im je savjetovao da ne kreću ka Medini, u sukob sa muslimanima.

Kada je Kajs obavijestio Ebu Džehla o karavani, ovaj reče: „Kunem se da ćemo otići na Bedr i tamo slaviti tri dana i tri noći, klati deve i piti vino. Neka okolna plemena vide da se ne plašimo nikoga. Nakon toga se niko neće usuditi da nas napadne. Naprijed nepobjediva kurejševička vojsko!“

Pošto je Kajs uvidio da Ebu Džehl ne namjerava poslušati njegov savjet, vratio se i saopštio to Ebu Sufjanu. Oprezni i mudri Ebu Sufjan reče: „Teško nama. Šteta za Kurejšije! To je plan Amr bin Hišama (Ebu Džehla). Sigurno je to uradio kako bi ga ljudi priznali kao vođu. No, takva arogancija je uvijek uvod u propast. Ako muslimani naiđu na njih, teško Kurejšijama.“ Brzo dovede karavanu do Mekke i naiđe na vojsku.

U isto vrijeme se Bedru približavao Muhammed, alejhisselam, sa svojim ashabima. U jednom trenutku su među muslimanskom vojskom poznali Hubejb bin Jesafa i Kajs bin Muharrisa. Hubejba su prepoznali uprkos gvozdenom šljemu na glavi, te upitaše Sa'd bin Mu'aza: „Zar ovo nije Hubejb?“ – „Jeste ja Resulallah.“ Hubejb je bio hrabar i vješt borac. Zajedno sa Kajsom dođe pred Resulallaha, a on ih upita: „Zašto idete sa nama?“ – „Ti si sin naše sestre i naš komšija. A želimo i dio dobara koja će biti osvojena.“ – „Jesi li ti povjerovao u Allaha i Njegovog Resula?“ – „Ne.“ – „Onda se vrati. Sa nama ne može biti niko ko nije prihvatio našu vjeru.“ Hubejb: „Svakom je poznato kakav sam ja junak i kako se borim protiv neprijatelja. Ja ću se boriti zajedno sa tobom radi blaga.“ Poslanik, alejhisselam, ipak nije prihvatio njegovu pomoć.

Hubejb je otišao ali se ponovo vratio i još jednom tražio od Resulallaha da mu dozvoli da ide u boj. Poslanik je rekao da ne može ići sve dok ne prihvati Islam. Kada su došli u mjesto Revha, Hubejb ponovo dođe do Poslanika i reče mu: „Ja Resulallah! Vjerujem da je Allah Vlasnik cijeloga

svemira, a da si ti Njegov Poslanik.“ Poslanik je bio izuzetno obradovan ovim činom; a Kajs je nakon povratka u Medinu bio počašćen imanom.

Kada je muslimanska vojska stigla u dolinu Safra, saznali su za mekansku vojsku koju su poslali da štite karavanu u pravcu Bedra. Poslanik sabra ashabe i obavijesti ih o tome. Kada su Medineli je dale prisegu na Akabi, rekli su Poslaniku: „Poslaniče, dođi u naš grad, a mi ćemo te tamo slijediti, i ako treba štiti i vlastitim životima.“ Sada su se nalazili van Medine. Pred njima je bila daleko brojnija, opremljenija i bogatija vojska. Kada je Poslanik upitao ashabe za njihovo mišljenje, hazreti Ebu Bekr i Omer su pojedinačno istakli kako se sa neprijateljem treba sukobiti. Od muhadžira se oglasio i Mikdad ibni Esved: „Poslaniče! Kakva god je naredba od Allaha, ti tako učini. Idi Njegovim odobrenjem. Mi ćemo biti stalno sa tobom i nećemo te napustiti. Mi ti nećemo reći kao što su Izraelčani rekli Musau: 'O Musa!, rekoše oni, dok god su oni u njoj mi nećemo u nju ulaziti! Hajde ti i Gospodar tvoj pa se borite, mi ćemo ovdje ostati.’¹⁴⁵ Daćemo svoje živote na Allahovom i tvom putu. Kunemo se Onim koji te je poslao, da nam narediš da odemo u Abesiniju koja je preko mora, opet bismo te poslušali. Nećemo ti se ni najmanje usprotiviti. Spremni smo ispuniti svaku tvoju želju.“ Poslanik je bio izuzetno zadovoljan ovim Mikdadovim govorom. Učinio je za njega hair-dove.¹⁴⁶

Ovdje je mišljenje medinskih muslimana bilo izuzetno važno. Bili su ujedno i brojniji a i preuzeli su obavezu da štite Poslanika u Medini. Nisu se zavjetovali da će se boriti izvan Medine. Kada je to bilo očito, od ensarija je ustao Sa'd bin Mu'az koji reče: „Poslaniče! Ako mi dozvoliš i ja bih volio nešto reći u ime ensarija. Mi smo ti povjerovali i prihvatili tvoje poslanstvo. Sve sa čim si došao je istina. Zavjetovali smo se bez ikakve sumnje da ćemo te podržavati. Mi nećemo pogaziti svoju riječ i uradićemo kako god nam zapovijediš. Spremni smo za tebe žrtvovati i svoje živote. Kunemo se Allahom, Koji te je poslao kao istinitog poslanika, da kada bi i u more zagazio, mi bismo pošli za tobom. Niko od nas nebi ni korak učinio protiv tebe. Naredi nam šta god želiš. Poklanjamo ti i svoje imetke i svoje živote. Nikada od neprijatelja nećemo okrenuti leđa. Strpljivi smo u nedaćama. Želimo samo da si ti zadovoljan...“ Ashabi, koji su slušali ove riječi, su bili veoma uzbuđeni. Svi su potvrdili da srcem stoje iza ovih riječi. Poslanik, alejhisselam, je ponovo bio obveseljen. Učinio je hair dovu za sve ashabe.

Više nije bilo nikakvih sumnji. Koliko god neprijatelj bio brojniji i jak, sa tolikom će željom ashabi trčati u šehadet. Toliko su željeli zadobiti Allahovo i Poslanikovo zadovoljstvo. Sve dok im je na čelu bio najbolji čovjek svih svjetova, nije bilo mjesta gdje ne bi za njim išli... Kada je vidio uzbuđenje i odanost svojih ashaba, obveselio ih je: „Krenite! Budite blagoslovljeni Allahovim blagoslovom. Tako mi Allaha, kao da vidim

¹⁴⁵ el-Mâide 5/24.

¹⁴⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 14.

Kurejšijske vojnike kako padaju u boju!“ Na to su ashabi radosni krenuli za Poslanikom.

Dolazak meleka u pomoć

U okolinu Bedra stigli su u petak navečer. Tu Resulullah dade upute ashabama: „Nadam se da mi možete prikupiti neke informacije o bunaru na ovom brdašcu.“ Poslao je Allahovog lava hazreti Aliju, Sa'd bin ebi Vekasa, Zubejr bin Avvama i još neke svoje ashabe u izvidnicu.

Hazreti Alija i njegovi prijatelji su odmah otišli do bunara. Tamo su vidjeli Kurejšijske nosače vode i čuvare deva, koji su se razbježali čim su vidjeli ashabe. Dvojica njih ipak nisu uspjeli umaći. Jedan je bio rob Hadždžadža, Ešlem, a drugi je bio rob As bin Sa'ida, Ariz Ebu Jesar. Kada su ih doveli Poslaniku, on ih je upitao gdje se Kurejšije naleze. –“Odmah iza ovog brdašca od pijeska“, rekoše oni. –“Koliko ih ima?“ –“Ne znamo.“ –“Koliko deva dnevno zakolju?“ –“Jednog dana devet, drugog deset.“ –“Onda ih ima manje od hiljadu a više od devet stotina.“ Resulullah nastavi sa ispitivanjem: „Ko ima od kurejšijskih uglednika među njima?“ –“Utbe, Šejbe, Haris ibn Amr, Ebu l Buhteri, Hakim bin Huzam, Ebu Džehl, Umejje bin Halef...“ Kada je ovo čuo, reče asashabama da su im Mekelije poklonile svoje džigerice. Još upita: „Je li se neko od Kurejšija vratio?“ –“Jeste. Vratio se Anes bin ebi Šerik koji pripada beni Zuhri.“ Poslanik na to reče: „On je ukazao porodici Zuhre na Pravi put, iako sam nije na njemu, i iako ne poznaje Allaha i Njegovu knjigu... Je li se vratio iko osim njega?“ –“Vratili su se sinovi Adi bin Ka'ba“,¹⁴⁷ odgovoriše oni.

Resulullah je poslao hazreti Omera da ih posljednji put upozori i da im ponudi dogovor. Omer im reče: „O moj tvrdoglavi narode! Poslanik vam poručuje: 'Neka svi odustanu od sukoba i neka se vrate u miru. Meni je prihvatljivije da se sukobim sa nekim drugim a ne sa vama!'“

Na ovaj poziv odgovori Hakim bin Huzam, u ime mekanskih mušrika: „O Kurejšije! Muhammed je prema vama bio izuzetno susretljiv. Ako ne učinite kako kaže, kunem se da ubuduće neće biti takav.“ Ebu Džehl se naljuti na ove Hakimove riječi: „Nikada nećemo pristati na to i sigurno se nećemo vratiti dok se ne osvetimo muslimanima. Više niko neće moći napadati naše karavane.“ Na taj način on je zatvorio vrata dogovoru, te se i hazreti Omer vratio.

Te noći Poslanik i ashabi dođoše do bunara prije mušrika, i zauzeše pozicije u njihovoj blizini. Poslanik se posavjetovao sa ashabama oko toga gdje bi trebalo postaviti šator. Među njima se za riječ javi Habbab bin Munzir, koji je imao tek trideset i tri godine: „Poslaniče, da li je ovo mjesto Uzvišeni Allah odredio objavom, da bude pristanište, ili je to plod tvoje lične procjene i ratne taktike?“ Poslanik mu odgovori da se radi o vojnoj strategiji a ne o objavi.

¹⁴⁷ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 117; İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 616; Vâkidî, *el-Megazî*, I, 52; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 15.

Na to hazreti Habbab reče: „O Miljeniče! Mi se cijeli život bavimo ratom. Dobro poznajemo ovo područje. Blizu mjesta gdje će ove Kurejšije prenočiti ima obilje čiste vode. Ako dopustiš, možda bismo trebali tamo odsjesti. Zauzmimo sve okolne izvore vode, a potom napravimo jedan bazen i napunimo ga vodom. Tako ćemo imati odakle crpiti vodu, dok budemo ratovali. S druge strane, neprijatelj će ostati bez pitke vode.“¹⁴⁸

Tada je Džibril donio Objavu koja potvrđuje ovu ideju. „O Habbabu!“, reče Poslanik i ustade. „Tvoje mišljenje je ispravnije.“ Zajedno su otišli do izvora o kome je Habbab govorio. Ostale izvore su zatvorili i napravili jedan veliki bazen, koji su napunili vodom, i pripremili posude za piće.

Tada pristupi i Sa'd bin Mu'az: „Ja Resulallah! Šta misliš o tome da ti od listova palme napravimo hlad u kojem ćeš moći sjediti?“ Poslanik se obradova Sa'dovoj želji i učini hair-dovu za njega. Odmah sagradiše hlad.

Zajedno je sa svojim ashabima obišao borbeno polje, zaustavljajući se, svremena na vrijeme, na pojedinim mjestima: „Ako Bog da, taj i taj će pasti mrtav na ovom mjestu, a drugi, taj i taj će pasti na ovom mjestu...“ Tako je svojim mubarek rukama nagovijestio mjesta gdje će svoj život skončati pojedini kurejševički mušrici.

Poslije je o tome hazreti Omer rekao: „Vidio sam da je svaki od onih čiju je smrt Poslanik najavio, poginuo tačno na mjestima gdje je on rekao. Ni za pedalj ispred ili iza pomenutog mjesta.“

Miljenik svih svjetova, sallallahu alejhi ve sellem, je svoje ashab-i kirame podijelio u tri grupe. Zastavu muhadžira je povjerio Mus'anu bin Umejru. Zastavu pripadnika Evsu ponio je Sa'd bin Muaz, a Hazredža Habbab bin Munzir. Svi su se okupili oko svojih zastava. Poslanik je kompletnu vojsku poredao ispred sebe.¹⁴⁹

Poslanik je sada postrojio svoju vojsku, pa je sa strijelom u ruci prošao ispred svakog čovjeka kako bi u sve njih ulio hrabrosti. Usput želio je poravnati njihove redove. Tom prilikom je je bocnuo strijelom Sevada bin Gazijja, koji je bio malo ispred ostalih, govoreći mu: „Stani u red o Sevade!“ Sevad na to reče: „Ja Resulallah! Strijela kojim si me dotakao mi je nanijela bol. U ime Onoga Koji te je poslao sa istinom, dozvoli da ti uzvratim istom mjerom“ Svi su se ashabi začudili onome što je govorio. Zar je moguće da je neko tražio poravnanje od Resulullaha? No, Poslanik je svojim mubarek rukama raskopčao košulju i rekao Sevadu da mu uzvрати na onome što mu je učinjeno.

Hazreti Sevad je jedva dočekao priliku da poljubi Poslanikova mubarek prsa. Iako su svi očekivali da uzvрати istom mjerom, Sevadov postupak ih je zadivio i bili su ljubomorni na njegov postupak. Kada ga je Resulallah upitao zašto je to učinio, reče: „Danas, Allahovom voljom, vidim da mi se primakao kraj ovozemaljskog života, pa me je obuzela žal zbog

¹⁴⁸ Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 482.

¹⁴⁹ Vâkidî, *el-Megazî*, I, 58; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 373.

rastanka sa tobom. Zato želim da ove posljednje zajedničke trenutke iskoristim na najljepši način. Želim da mi to bude zagovornik od grijeha na Sudnjem danu.“ Poslanik je bio ganut Sevadovim postupkom te je i za njega učinio lijepu dovu.

Za komadanta desnog krila muslimanske junačke vojske postavljen je Zubejr bin Avvam, a lijevu stranu je predvodio Mikdad bin Esved.

Resulullah, alejhisselam, se želio posavjetovati sa ashabama i oko načina postavljanja vojske za početak bitke. Kada je upitao ashabe kako da otpočne boj, javi se Asim bin Sabit: „Ja Resulallah. Kada nam se Kurejšije približe na stotinu metara, trebamo ih zasuti strijelama. Kada nam se približe toliko da ih možemo gađati kamenjem, gađajmo ih, a kada se približe na daljinu bacanja koplja, i to učinimo tada. Poslije toga trebamo isukati mačeve i boriti se do kraja.“ Poslaniku se ova taktika svidjela pa je dao ashabama naređenje:

„Ni pod koju cijenu ne napuštajte svoje položaje. Osigurajte da na svome mjestu izvršavate svoje zadatke. Ne započinjite sa bojem dok ja ne izdam naređenje za to. Ne ispaljujte u prazno svoje strijele prije nego što vam se neprijatelj dovoljno približi. Kada neprijatelj podigne svoje štitove, tada ispalite svoje strijele. Kada se neprijatelj dovoljno približi; gađajte ih kamenjem a potom kopljima. Kada sa neprijateljem budete prsima u prsa, isukajte svoje mačeve.“

Potom je postavio stražare, a ashabe ostavio da se odmaraju. Allahovom odredbom su pali u tako dubok san, da nisu mogli ni očiju otvoriti. Kada je i Poslanik otišao da se odmori u hladu palminog lišća, koji je napravljen za njega, stražu nad njim je čuvao Ebu Bekr a potom Sa'd bin Muaz. Poslanik je u tišini, pun tuge, podigao ruke Gospodar: „Ja Rabbi! Ako uništiš ovu malu grupu vjernika, na zemlje neće ostati niko da ti robuje.“ Nastavio je tako sve do jutra.

Mjesto gdje su muslimani osnovali štab bilo je pjeskovito, tako da su imali poteškoća sa kretanjem, jer su im noge propadale u pijesak. Allahovom voljom, poslije Poslanikove dove je pala tako jaka kiša, da su neki predjeli poplavili. Bunarevi su se napunili, a zemlja pod nogama muslimana je očvrsnula.

Mušrici su tako ostali u blatu. Resulullah je poslije zore pozvao ashabe na namaz. Nakon obavljenog namaza, govorio im je o fadiletima boja na Allahovom putu (džihad), te ih na taj način hrabrio. Tada im je poručio: „Nema sumnje da Uzvišeni Allah naređuje istinu. Allah neće primiti ničije djelo, koje nije učinjeno u Njegovo ime. Izvršite svoju zadaću, i položite ovaj ispit, čija je nagrada Gospodarov rahmet (milost) i magfired (oprost). Njegova obećanja i riječi su istinite, a Njegova kazna je žestoka. Mi smo vezani za Allaha, Koji je Hajj i Kajjum. Sklonili smo se u Njegovo okrilje, na Njega se oslanjamo i na kraju ćemo se svi Njemu vratiti. Neka Allah oprost meni i svim muslimanima!...“

U petak, sedamnaestog dana mjeseca ramazana je izašlo sunce. Ubrzo će otpočeti najvažnija i najveća bitka u historiji čovječanstva... Na

jednoj strani Fahri alem, sallallahu alejhi ve sellem, i šačica ashaba, koji ni najmanje nisu oklijevali žrtvovati svoje živote, a sa druge strane, skupina bijesnih kafira, koji su odlučili ubiti Allahovog miljenika, iako su počašćeni njime, i tako ugušiti Islam u samome začetku. Nažalost, među njima je bilo i Resulullahovih rođaka. I oni su došli na Bedr da se sukobe sa svojim bratićem.

Poslanik je pregledao da li je vojska ispravno postavljena, te je ponovio svoje zapovijedi. U tim trenucima su mušrici krenuli iz svog stožera prema Bedru. Mnogi od njih su bili zaogrnuti štitovima. Krenuli su u napad na muslimansku vojsku sa ogromnom umišljenošću i arogancijom. Kada je to Resulullah vidio, ušao je u šator sa Ebu Bekrom i zamolio Allaha: „Ja Rabbi! Evo mušrika punih oholosti i gordosti!... Suprotstavljaju se Tebi, a Tvoga Poslanika ugone u laž. Gospodaru! Molim te da ispuniš obećanje pobjede koje si mi dao. Ako ova šačica muslimana nestane, neće ostati niko da te veliča!...“

Tako je neprestano molio Allaha za pomoć. Upućivao je ovu poniznu i nesebičnu molitvu sve dok mu nije spao ogrtač sa ramena. Ebu Bekr više nije mogao izdržati da gleda Resulullaha takvoga, pa ga je, podižući ogrtač sa zemlje, zamolio da se ne zamara toliko, smatrajući da je dovoljno to što je učinio do sada, pa reče: „Bio si uporan u svojoj dovi. Allah će ti sigurno podariti pobjedu!“ U tom trenutku, dok je izlazio iz šatora, Poslanik je proučio sljedeće ajete: „Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati! Međutim Smak svijeta im je rok, a Smak svijeta je užasniji i gorči!“¹⁵⁰

Voljeni Resul je stao pred vojsku i citirao im ove ajete Kur'an-i Kerima: „O vjernici! Kada se sa kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite da biste postigli što želite. I pokoravajte se Allahu i poslaniku Njegovu, i ne prepirite se, da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali; i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, na strani izdržljivih.“¹⁵¹

Ovo je bio prvi zajednički sukob sa neprijateljem. Boj samo što nije planuo i uzbuđenje je bilo na najvišem stepenu. Ashabi su neprestano učili tekbire i drugi zikir, rukovođeni Poslanikovim ponavljanjem kur'anskih riječi: „, i spominjite mnogo Allaha... „, i tako molili Gospodara da im podari pobjedu. Sada su samo čekali Poslanikov znak.

Prema tadašnjem ratnom običaju, prije same borbe sukobili bi se najveći junaci iz protivničkih redova. Tim borbama bi se povećao moral i žar za borbom na obje strane. Mušrik po imenu Amir bin Hadrami nije postupio po ovom običaju i ispalio je jednu strijelu u pravcu muslimana. Strijela je pogodila muhadžira Mihdžu i tako ga učinila šehidom, a njegova duša je otišla u Džennet. Poslanik je na to rekao kako je Mihdža vođa šehida i tako dao radosnu vijest ashabima. Ashabi više od uzbuđenja nisu mogli stajati u

¹⁵⁰ el-Kamer 54/45-46.

¹⁵¹ el-Enfâl 8/45-46.

mjestu. Ipak, nisu činili ni najmanji pokret bez naređenja Poslanika. Svaki od njih je ključao poput vulkana...

Tada su ugledali trojicu mušrika kako dolaze sa suprotne strane. To su bili pripadnici manjeg broja nevjernika od plemena Rebia, i to Utbe, njegov brat Šejbe i sin mu Velid. Izazvali su mudžahide riječima: „Ima li među vama iko ko nam se može suprotstaviti?“ Kada je prvi istupio hazreti Huzejfe da se suprotstavi svome ocu Utbi, Resulullah mu reče da stane. Tada su istupili medinski mudžahidi, sinovi časne Afre, Mu'az, Muavvez i Abdullah bin Revvaha; i stali nasuprot Utbe, Šejbe i Velida. Čekali su spremni sa mačem u ruci.

Mušrici ih upitaše ko su. Rekoše im da su medinski muslimani. – “Mi nemamo sa vama nikakvog posla. Hoćemo Abdul-Muttalibove sinove, da se s njima borimo. O Muhammede! Izvedi pred nas nama jednake iz našeg naroda.“

Resul-i ekrem, alejhisselam, je učinio dovu za ovu trojicu junaka, te ih pozvao da se vrate. Potom poče razgledati po ashabima: „O sinovi Hašimovi! Ustanite. Borite se na Pravom putu protiv onih koji svojim lažima žele ugasiti svjetlo islama. Uzvišeni Allah je, svakako, i mene zbog toga poslao. Ustani o Ubejde, Hamza i Alija!“

Allahovi lavovi hazreti Hamza, hazreti Alija i hazreti Ubejde su obukli svoje pancire i istupili. Kada su stali pred njih, mušrici od njih ponovo zatražiše da im se predstave i rekoše da se s njima neće boriti ako im nisu ravni. Kada im se predstaviše mušrici rekoše: „Vi ste časni ljudi poput nas. Prihvatamo da se borimo protiv vas.“ Iako su ih muslimanski junaci najprije pozvali u Islam, oni to nisu prihvatili. Zasukaše sve trojica mačeve i pojuriše na mušrike. Hazreti Hamza i Alija su Utbu i Velida ubili u jednom potezu. Hazreti Ubejde je ranio Šejbu, a i on njega. Hazreti Alija i Hamza pritekoše u pomoć Ubejdi i tu ubiše Šejbu. Ponesoše hazreti Ubejdu do Resulullaha.¹⁵²

Iz članka noge hazreti Ubejde bin Harisa tekla je krv. On je ne obazirući se na to upitao Poslanika, alejhisselam: „Ja Resulallah! Šta će biti sa mnom ako umrem zbog ovoga? Da li ću biti šehid?“ –“Hoćeš Ubejde!“, odgovori mu Resulullah i tako mu nagovijesti Džennet. (Hazreti Ubejde je preselio po povratku sa boja u mjesu Safra)

Mušrici, koji su u ovome boju izgubili trojicu važnih ratnika, ostaše izbezumljeni. No Ebu Džeħl nije dozvoljavao da se moral njegove vojske poremeti, pa je njihovu smrt opravdavao preranim ulaskom u boj. –“Kunem se da se nećemo vratiti dok ne porobimo muslimane.“

Ashabi su već bili nestrpljivi da kazne ovu mušričku rulju svojim mačevima. Poslanik je neprestano učio dovu: „Allahu, ispuni obećanje koje si mi dao! Ako uništiš ovu šaku vjernika, neće biti nikoga da ti sedždu čini...“

Tada je sa mušričke strane istupio Ebu Bekrov sin Abdurrahaman, najhrabriji Kurejšija, a ujedno i najbolji bacač koplja, koji tada još nije bio musliman. U istom trenu se pojavi Ebu Bekr, i sa isukanim mačem jurnu

¹⁵² İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 708; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 17.

prema Abdurrahmanu. To je bio najbolji čovjek poslije Poslanika, čovjek koji je imao čast da bude prvi musliman, i da nosi nadimak Es-siddik. Potrčao je da se suprotstavi svome sinu. U trku ga zaustavi Poslanik svjetova: „O Ebu Bekre! Zar ne znaš da si ti moje oči i moje uši...?“ Tada Ebu Bekr reče sinu: „O pokvarenjače! Imaš li makar jednu moju osobinu?“

Potom vidješe Poslanika kako se saginje i uzima pijesak sa zemlje, koliko je moglo stati u njegovu šaku. Baci ovu prašinu prema nevjernicima i reče: „Neka im lica budu crna! Gospodaru unesi strah u njihova srca, i zebnju u njihove noge!“ Okrenu se ashabima i zapovijedi: „Naprijed! Napadnite!“ Ashabi koji su jedva čekali taj znak, pokrenuše se na način kako je bilo i dogovoreno. Među povcima: „Allahu ekber“, na sve strane prolijetашe strijele, kamenja i koplja. Allahov lav, hazreti Hamza se borio sa dva mača, u dvije ruke, a hazreti Alija, Omer, Zubejr bin Avvam, Sa'd bin Ebi Vekas, Ebu Dudžane i Abdullah bin Džahš su ulazili sa jedne strane mušričke vojske, a izlazili sa druge i tako dovodili neprijatelje do očajja. Svaki od njih je bio poput neosvojive tvrđave. Nebo se ispunjavalo poklicima: „Allahu ekber... Allahu ekber...!“ a veličanstvenost Allahovog imena je udarala u glave nevjernika poput malja. Resulullah je molio Gospodara: „Ja Hajjun! Ja Kajjum!“ Hazreti Alija prenosi: „Najhrabriji među nama je bio Resulullah, alejhisselam. On je bio najbliži mušričkim redovima. Kada bismo zapali u tešku situaciju, priklanjali bismo se njemu.“

Mušrici su svoga vođu Ebu Džehla držali u sredini a jednom vojniku su obukli njegovu odjeću, kako bi zavarali muslimane. Ime tog nesretnika bilo je Abdullah bin Munzir. Hazreti Alija ga je napao i pred očima Ebu Džehla mu odrubio glavu. Potom su obukli Ebu Kajsa, ali je i njega ubio hazreti Hamza.

Hazreti Alija se borio sa jednim mušrikom, kada je on zamahnuo mačem koji se zabio u njegov štit. Hazreti Alija ga tada posječe preko štita svojim Zulfikarom, i to od ramena do pojasa. Tada je ugledao nagli odsjaj mača preko mušrikove glave koja se otkotrlja u stranu: „Ovo ti je od Hamze bin Abdul-Muttaliba.“ Kada se hazreti Alija okrenuo prema svome amidži Hamzi, vidio je da se bori sa dva mača. Resulullah, alejhisselam, bi zadivljen hrabrošću svojih ashaba, pa reče: „Oni su Allahovi lavovi na zemlji.“

U toku borbe, hazreti Ukaš, koji se borio u blizini Resulullaha, prelomi mač, tada mu Poslanik dodade jedno drvo koje nađe u blizini, savejtujući mu: „Bori se ovim o Ukaše!“ Kada je uzeo drvo, ono se Poslanikovom mudžizom pretvorilo u izvanredno oštar mač. Ukaš je ovim mačem ubio mnogo mušrika do kraja borbe.

Poslanik je tokom borbe, u kojoj je i sam učestvovao, hrabrio ashabe riječima koje su ih oduševljavale: „Kunem se Allahom, u čijoj je ruci moja duša, da je nagrada onome ko se danas bude borio u ime Allaha, i bude poginuo, ne okrećući leđa od neprijatelja, strpljivo podnoseći ono što ga zadesi, zagarantovan Džennet.“ Umejr bin Humam, podskoči čuvši ove riječi, pa poče još hrabrije napadati na neprijatelja uz povike: „Kakva blagodat! Ne treba mi ništa više od toga da budem šehid, kako bih postigao Džennet.“ Još

je govorio: „Pred Allaha se ne izlazi sa ovozemaljskim blagom, već sa bogobojažnošću i dobrim djelima, a u džihad se ide strpljenjem i neustrašivošću.“ Borio se tako sve dok nije postao šehid.

Boj je postajao sve okrutniji. Na jednoga ashaba su napadala po trojica mušrika. No, ashabe ništa nije moglo spriječiti u naporima da se odupru brojnijem protivniku. Uz povike: „Allahu ekber!“ dobijali su snagu i napadali iznova. U jednom trenutku su mušrici pojačali napad, a ashabi su došli u tešku situaciju.

Poslanik je za to vrijeme bio u šatoru sačinjenom od listova stabla hurme, zajedno sa Ebu Bekrom. Poslanik zatraži pomoć od Gospodara: „Gospodaru, ispuni mi svoje obećanje...!“ Tada mu dolazi Objava: „I kada ste od Gospodara svoga pomoć zatražili; On vam se odazvao: 'Poslaću vam u pomoć hiljadu meleka koji će jedni za drugima dolaziti'“¹⁵³ Resulullah skoči: „Muštuluk o Ebu Bekre. Došla ti je pomoć od Uzvišenoga Allaha. Eno Džibrila. Stoji na brdu od pijeska opasan mačem, i čeka naredbu od Gospodara.“

Kao što se spominje u suri Enfal, Allah je melekima objavio: „Kad je Gospodar tvoj nadahnuo meleke: 'Ja sam s vama, pa učvrstite one koji vjeruju.' U srca nevjernika ja ću strah uliti, pa ih vi po šijama udarite, i udarite ih po prstima. Zato što se suprotstavljaju Allahu i Poslaniku Njegovu; a onoga ko se suprostavlja Allahu i Poslaniku Njegovu, Allah će zaista strašno kazniti.“¹⁵⁴

Po ovoj naredbi Džibril, Mikail i Israfil su sa po hiljadu meleka za svakim od njih stali uz Resulullaha, sa njegove desne i lijeve strane i pored njega.¹⁵⁵

Džibril, alejhisselam, je na glavi imao žuti saruk-šal, dok su se na glavama ostalih meleka nalazili bijeli. Vrh saruka su prebacili preko leđa i uzjahali bijele konje. Resulullah, alejhisselam, je poručio svojim ashabama: „Meleki imaju znakove i nišane, pa i vi sebi napravite takve!“ Zubejr bin Avvam je na glavu stavio žuti saruk a Ebu Dudžane crveni. Hazreti Alija je na glavu stavio ptičije pero a hazreti Hamza je na prsa stavio pero sa nojeva krila.

Ulaskom meleka, naglo se preokrenuo tok bitke. Glave kafira su padale i prije nego bi ashabi zamahnuli svojom sabljom. Nepoznate osobe su vidane kako se bore sa svih Resulullahovih strana.

Hazreti Sehl prenosi sljedeće: „Tokom Bitke na Bedru, svi smo bili svjedoci da bi glave neprijatelja padale prije nego bismo zamahnuli svojim mačevima.“

¹⁵³ el-Enfâl 8/9.

¹⁵⁴ el-Enfâl 8/12-13.

¹⁵⁵ Vâkidî, *el-Megazî*, I, 57; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 16; Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 72.

Ubistvo Ebu Džehla

Nosilac mušričke zastave, Ebu Aziz bin Umejr, je zarobljen ali je njihov vođa Ebu Džehl nastavio recitovati razne stihove, nastojeći podići moral mušričke vojske. Napadao je poput mladića, govoreći: „Majka me je radi ovoga rodila!...“

Jedan od mušrika, Ubejde bin Sa'id, bio je sav u oklopima. Okretao se na svom konju čas na jednu stranu, čas na drugu, izazivajući muslimane riječima: „Ja sam Ebu Zatulkeriš!“, što je značilo: „Ja sam vlasnik najvećeg stomaka“. Hazreti Zubejr bin Avvam mu se približi, nacilja njegovo oko, i uz tekbir: „Allahu ekber“, uspjede odapeti strijelu. Ona precizno pogodi metu i obori ga sa konja. Kada mu se Zubejr primakao, on je već bio mrtav. Pokušao je izvaditi strijelu iz njegove glave, no tom prilikom ju je oštetiio.

Hazreti Zubejr je na Bedru pokazao veliko junaštvo. Nije imao mjesta na tijelu koje nije bilo povrijeđeno. Njegov sin Urve o tome kaže: „Moj otac je dobio tri snažna udarca mačem. Jedan od njih je bio u predjelu vrata. Tu se nalazila toliko široka rana, da sam u nju mogao staviti svoj prst.“

I Abdurrahman bin Avf se bespoštedno borio, ne obazirući se na udarce koje je zadobijao, i krv koja je tekla iz njegova tijela. On prenosi jedan događaj o kome svjedoči: „U jednom trenutku nikoga nije bilo ispred mene. Kada sam pogledao oko sebe vidio sam dvojicu mladih ensarija. Htio sam biti uz hrabrijeg među njima. Jedan od tih mladića me primijeti, i upita: 'O amidža! Poznaješ li Ebu Džehla?' – 'Poznajem', rekoh, i upitah ih šta žele od njega. –'Čuo sam da je psovao i uznemiravao Resulullaha. Tako mi Allaha, ako ga vidim, neću se odmaknuti od njega dok ga ne ubijem, ili dok ne poginem.' Ostao sam začuđen odlučnošću i hrabrošću ovoga mladića.

I drugi mladić mi reče kao i njegov prethodnik. U tom trenutku ugledah Ebu Džehla, kako među Kurejševičkim vojnicima neprestano ide naprijed-nazad. Kada sam im rekao da je uznemireni čovjek, koga vide ispred sebe, Ebu Džehl, odmah se uhvatiše mačeva i podoše prema njemu da ga napadnu. Ta dvojica mladića su bili sinovi majke Arfe, Mu'az i Mu'avvez.

Tada se jednom od junaka među ashabima, Mu'az bin Amru, ukaza prilikom da se približi Ebu Džehlu. On to iskoristi, i snažno zamahnu mačem po njegovoj nozi koja u trenu odleti u stranu. Njegov sin Ikrima, koji još nije bio musliman, priteče u pomoć ocu i sukobi se sa Mu'az bin Amrom.

To iskoristiše braća Mu'az i Mu'avvez i probiše se do Ebu Džehla, poput jastrebova. Snažno su ga udarali svojim mačevima dok nisu pomislili da je izdahnuo.

Hazreti Mu'az je tokom bitke sa Ikrimom ranjen u ruku i nogu. Mubarek ruka mu je bila presječena ispod šake, i visila je samo na koži. No, on se nato nije obazirao, već se i u tom stanju nastavio hrabro boriti. Allahu ekber! Kako je to snažan iman! Kakav je to bio prizor! Nakon nekog

vremena, hazreti Mu'az je primijetio da mu ponestaje snage, a razlog tome je bila njegova ruka. Smjesta ju je stavio pod nogu, otkinuo i bacio.¹⁵⁶

Među najvidenijim Kurejševičkim junacima bio je Nevfel bin Huvejlid. Stalnim povicima pokušavao je dovesti mušričku vojsku u red i podići im moral. Resulullah ga ugleda, pa učini dovu: „Gospodaru! Pomozi mi protiv Nevfel bin Huvejlida. Uništi ga!“ Allahov lav, hazreti Alija ga napade čim ga ugleda. Udario ga je tako jako, da su mu jednim udarcem obje noge bile otkinute, iako su bile prekrivene štitom. Potom mu je mačem odrubio glavu.¹⁵⁷

Veliki i ljuti neprijatelj muslimana bio je i Umejje bin Halef, koji je oborio Bilala Habešiju na vrelj pustinjski pijesak i pritisnuo ga ogromnim kamenom. Ovaj zakleti neprijatelj Poslanika, koji ga je na svaki mogući način pokušavao maltretirati, trudio se da ojača vojsku. Kada ga je Hazreti Bilal ugledao, stao je ispred njega i poručio mu: „O vođo kafira, Umejje! Ako se ti spasiš, neka ja propadnem.“ Potom je pozvao ensarije da mu priđu. Ashabi su odmah prišli i ubili ga.¹⁵⁸

Mušrici više nisu imali vođu. Svi su, u neizvjesnosti, bježali glavom bez obzira. Tvrđava kufra je bila uništena. Ashabi su ih nastavili pratiti i zarobili su određen broj mušrika. Među njima je bio i Poslanikov amidža Abbas.¹⁵⁹

Pobjeda je pripala vjernicima...

Poslanik, alejhisselam, je upitao ashabe da li neko od njih ima informaciju o Nevfel bin Huvejlidu. Hazreti Alija je istupio i rekao da ga je on ubio. Poslanik na tu vijest uzviknu: „Allahu ekber! Allah je uslišio moju dovu u vezi njega.“

Razveselio se i kada je saznao da je ubijen Umejje bin Halef: „Elhamdulillah. Neka je hvala Uzvišenom Allahu. Gospodar je potvrdio istinitost Svoje vjere i njenu nadmoć.“ Resulullah je naredio da se pronađe tijelo Ebu Džehla, kako bi se ustanovilo šta se desilo s njim, tako da su ashabi počeli pregledati mrtva tijela mušrika. Ipak, nisu ga uspjeli pronaći. - „Još ga tražite“, reče on. „Imam vam u vezi njega nešto reći. Tražite ga po rani na koljenu. Jednoga dana smo Ebu Džehl i ja bili na gozbi Abdullaha bin Džud'ana. Obojica smo bili mladi. Ja sam bio visočiji od njega, i kada sam bio stiješnjen malo sam ga odgurnuo. Pao je na koljena, i jedno od njih je povrijedio. Taj ožiljak ima i danas.“

Na to je Abdullah bin Mes'ud ponovo otišao u potragu za tijelom Ebu Džehla. Uspio ga je pronaći i prepoznati, iako je bio ranjen. „Da li si ti Ebu Džehl?“ upita ga. Tada je pritisnuo nogom njegov vrat i povukao ga za

¹⁵⁶ Buhârî, “Megâzi”, 8; Muslim, “Džihâd ve Sijer”, 147; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 634.

¹⁵⁷ Vâkîdî, *el-Megâzi*, I, 92.

¹⁵⁸ Buhârî, “Vekâlet”, 2; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 631.

¹⁵⁹ İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 715.

bradu: „O Allahov neprijatelju! Zar te Allah danas nije ponizio?“ Ebu Džehl mu odgovori: „Ne! Zašto bi me ponizio? O čobane! Neka tebe ponizi! Ti si na prilično visokom mjestu. Reci mi ko je danas izvojevao pobjedu?“ Ibni Mes'ud mu odgovori: „Pobjeda je na strani Allaha i Njegova Poslanika.“ Skidajući mu ogrtač sa glave ponovo mu se obrati: „O Ebu Džehle! Sada ću te ubiti!“, na što on odgovori: „Nećeš biti prvi koji je ubio velikana svoga naroda. Istina je da će mi pasti teško to što ćeš me ti ubiti. Ako ništa drugo, odsijeci mi glavu blizu prsa, da izgleda otmjeno.“ Ebu Džehl je pokazao koliko ima kibura i umišljenosti čak i u trenucima smrti.

Nakon što mu svojim mačem nije uspio odrubiti glavu, učinio je to Ebu Džehlovim. Uzeo mu je oružje, oklop, ogrtač i glavu, i donio ih pred Resulullaha. –“Allahov Poslaniče. Ovo je glava Allahovog neprijatelja, Ebu Džehla.“ Poslanik reče: „On je Allah i nema drugog Boga osim Njega!“ Potom zajedno sa ashabima ode do tijela Ebu Džehla: „Hvala Allahu Koji te je ponizio. O Allahov neprijatelju! Ti si bio faraon ovog ummeta.“ Nakon toga se zahvali Gospodaru: „Allahu ti si ispunio svoje obećanje!“

Poslanik je naredio da se ranjenici liječe. Sakupio je sve šehide. Bilo je šesterica muhadžira i osmerica ensarija. Ukupno četrnaest šehida. Dok su njihove mubarek duše lebdile ka Džannetu, usmrćeno je sedamdeset mušrika i još toliko zarobljeno. Poslanik je kao muštulukdžije u Medinu poslao Abdullaha bin Revahu i Zejd bin Harisa.

Klanjali su potom dženazu šehidima i pokopali ih. Dvadeset i četiri tijela mušrika su bačena u jednu jamu, a ostala tijela su grupno pokopana na više mjesta.

Resulullah dođe, zajedno sa svojim ashabima do jame i reče: „O vi koji ste bačeni u jamu!“, potom ih pobroja po imenima i imenima njihovih očeva. „O Utbe bin Rebia! O Umejje bin Halef! O Ebu Džehl bin Hišam...! Kako ste vi bili loš narod prema svome Poslaniku! Vi ste me u laž utjerivali, a drugi su mi povjerovali. Otjerali ste me iz mog rodnog mjesta, a drugi su mi otvorili svoja vrata. Vi ste ratovali protiv mene, a drugi su stali uza me. Jeste li postigli ono što vam je moj Gospodar obećao? Ja sam postigao pobjedu koju mi je Gospodar obećao.“

Hazreti Omer ga upita da li to govori leševima, a Resulullah reče: „Tako mi Allaha koji me je poslao kao poslanika, vi me ništa bolje ne čujete od njih, samo što oni ne mogu odgovoriti.“

Mušrici su u panici da spase živu glavu ostavili sve što su ponijeli sa sobom. Sve je to ostalo u rukama muslimana. Poslanik je svo blago koje je nađeno raspodijelio među učesnicima bitke.

U to vrijeme su Abdullah bin Revvaha i Zejd bin Haris stigli blizu Medine. U nedjelju, pred podne su se razdvojili u mjestu Akik, i u Medinu ušli sa različitih strana. Išli su od kuće do kuće i saopštavali pobjedu. Abdullah bin Revvaha je bio Poslanikov pjesnik i širio je vijest o pobjedi pjevajući na sav glas:

*O skupe ensarija! Vijest vam je radosna
Da je Pejgamber zdravlja kreposna
Mušrici su pobijeni i zarobljeni
Među njima znani i ugledni
Sinovi Hadždžadžovi i Rebiini su završili
A ubijeni su na Bedru i Ebu Džehl, Amr bin Hišam
Jer su svaku mjeru prevršili*

Hazreti Asim bin Adij ga upita: „O Ibn Revvaha! Je li istina to što govoriš?“

–“Istina je. Tako mi Allaha. Ako Bog da, Resulullah će sutra doći sa zarobljenicima vezanih ruku.“

Toga dana je na bolji svijet preselila kćer Resulullaha, hazreti Rukajja. Dženazu- namaz je predvodio njezin muž hazreti Osman. Radosna vijest, koja je došla poslije ove tužne, malo je razgalila njihova srca.

Poslanik, alejhisselam, je najprije učinio sedždu zahvalnosti Uzvišenom Allahu, na pobjedi koju mu je podario, a zatim se uputio ka Medini zajedno sa zarobljenicima.

Abdullah bin Revvaha i Zejd bin Sabit, koji su stigli ranije, prenijeli su vijest o šehidima, i o ostalim dešavanjima. Žene, djeca i ostali kojima su date dužnosti u Medini, bili su jako obradovani vijestima koje su stige. Izašli su da dočekaju Resulullaha. Među šehidima je bio i Haris bin Suraka. Harisova majka Rebia je saznala da je njezin sin poginuo od neprijateljske strijele koja je doletjela, dok je on pio vodu pokraj bunara. Kada je saznala za ovu vijest, Rebia se zarekla da neće plakati dok ne dočeka Poslanika. „Kada Poslanik stigne u Medinu, upitat ću ga za situaciju. Ako mi je sin u Džennetu, uopće neću plakati. Ako je u Džehennemu, umjesto suza lit ću krv.“

Kada je Poslanik, alejhisselam, stigao u Medinu sa svojim ashabima, Rebia mu priđe i reče: „Ja Resulallah! Znaš koliko volim svoga sina Harisa. Da li je on sada u Džennetu kao šehid? Ako jeste, strpit ću se. Ako nije tako, krv ću iz očiju liti.“ Habib-i ekrem je obradova odgovorom: „O ummu Haris! Tvoj sin nije u jednom Džennetu već u više njih. On je u Firdevsu.“ Na to Rebia reče: „U tom slučaju neću plakati.“ Resulullah je zatražio jednu posudu vode u koju je umočio svoju mubarek ruku, a potom ponudio Harisovoj majci i sestri da iz nje popiju i umiju svoja lica. Od tog dana njihova lica su bila puna svjetlosti, i proživjele su dug život.

Hadže-i kainat, alejhi efdalu-s-salevat, rasporedio je među ashabima zarobljenike koji su stigli u Medinu, i naredio da se prema njima lijepo postupa. Još nije bila stigla Objava od Allaha, dželle šanuhu, u vezi zarobljenika. Nakon vijećanja sa ashabima, dogovoreno je da se zarobljenici puste uz plaćanje otkupnine. Utvrđena je cijena za koju će biti pušteni pojedini zarobljenici u zavisnosti od njihovog bogatstva. Oni koji nisu imali imetka, a bili su pismeni, zaduženi su da na ime otkupnine poduče čitanju i pisanju deset muslimana. Među zarobljenicima je bio i Resulullahov amidža hazreti Abbas. Poslanik mu reče: O Abbase! Pošto si ti bogat čovjek, treba da

platiš otkupninu za sebe, za svoga bratića Akila bin Ebi Taliba i Nevfel bin Ebi Harisa. Hazreti Abbas mu odgovori: „O Poslaniče! Ja sam musliman. Kurejšije su me dovele na Bedr pod prisilom“ Poslanik, alejhisselam, nastavi: „Allah najbolje zna tvoj islamijet. Ako govoriš istinu, Allah će ti sigurno dati selamet. No prema onome što pokazuješ, ti nisi na našoj strani. Zbog toga si dužan isplatiti otkupninu.“ – „Ja Resulallah! Ja nemam ništa osim 800 dirhema koje ste mi uzeli.“ – „A zašto prešućuješ glaznike?“ – „Kakve zlanike?“ – „Zlatnike koje si na dan izlaska iz Mekke povjerio kćeri tvoje supruge Harise, Ummu-l Fadl?“ – „Kada si ih dao niko nije bio sa vama. Tada si rekao Ummu-l Fadl: „Ne znam šta će se sa mnom desiti na ovome putovanju. Ako se ne vratim, od ovog zlata toliko pripada tebi, toliko Fadlu, toliko Abdullahu, toliko Ubejdullahu a toliko Kusemu.“ Abbas je ostao zaprepašten: „Tako mi Allaha niko nije bio prisutan kada sam joj ostavljao zlatnike. Kako znaš za to?“ – „Obavijestio me je Uzvišeni Allah.“ – „Svjedočim da je Allah Bog a da si ti Njegov poslanik i da govoriš istinu.“ Kada je prešao na Islam, Poslanik, alejhisselam, je hazreti Abbasu dao zaduženje u Mekki. Naredio mu je da štiti muslimane koji su ostali tamo i da mu dostavlja vijesti u vezi sa mekanskim neprijateljima.

Kurejšijama koji su na Bedru doživjeli težak poraz, javljeno je da mogu preuzeti zarobljenike uz plaćanje otkupnine. Jedino su ubijeni Nadr bin Haris, koji je Poslanika prije hidžre zlostavljao na nevidene načine, i Ukbe bin Ebi Mu'ajt, koji je na Poslanikova leđa, dok je klanjao pred Kabom, prosuo kamilju iznutricu. Kada je odrubljena glava ovom zakletom neprijatelju Poslanika, alejhisselam, Resulullah se zahvalio Gospodaru, dodavši pri tome: „Tako mi Allaha, niko nije bio toliko zao u negiranju Allaha, Njegovog poslanika i Objave, kao što si ti.“

Zarobljenici su ostali kod ashaba, alejhimur-ridvan, sve do njihova preuzimanja. Oni su ih lijepo pazili, dijeleći s njima svoje obroke. Mus'ab bin Umejrov brat, Ebu Aziz, bio je jedan od zarobljenih. On prenosi sljedeće: „Ja sam bio zarobljen kod jednog Medinelije. Prema meni su bili izuzetno pažljivi. Davali su mi hranu ujutro i navečer, te su tako bili primorani da sami jedu samo hurme. Ako bi neko od njih dobio koji komad hljeba, odmah bi ga meni davali. Od stida sam taj hljeb vraćao. No, ipak bi mi taj hljeb ponovo dali.“

Još jedan zarobljenik, Jezid, prenosi sljedeće: „Muslimani su na putu sa Bedra do Medine na deve popeli nas zarobljenike, dok su sami išli pješice.“

Žestoki poraz koji su mušrici doživjeli, te bijeg sa bojnog polja mnogih njihovih vojnika, u Mekki je dočekan sa zaprepaštenjem. Ovakav ishod nikako nisu očekivali. Vijesniku koji je prvi stigao i prenio novosti nisu povjerovali ni Ebu Leheb, niti druge glavešine. Kada je Ebu Sufjan bježeći sa bojnog polja stigao do Mekke, odmah su ga pozvali kod sebe. Ebu Leheb od svog bratića odmah zatraži da mu saopšti šta se desilo. Ebu Sufjan tu sjede, iako su drugi stajali i počeo kazivati:

„Bolje je da me ne pitate. Kada smo se sreli sa njima kao da su nam i ruke i noge bile vezane. Kretali su se veoma brzo. Dio naših su pobili a dio porobili. Kunem se da ne korim nikoga od naših vojnika. Tada smo se susreli sa osobama koje su dolazile na konjima, i sa neba i iz zemlje, i bili su zaogrnuti u bijelo. Niti im je šta škodilo, niti im se ko mogao suprotstaviti.“

Iako je još u početku primio Islam, hazreti Abbas to nije objelodanio iz straha od odmazde mušrika. Prilikom Ebu Sufjanovog govora, Abbasov sluga Ebu Rafi' je, čuvši šta ovaj govori povikao: „To su bili meleki!“, na što mu je Ebu Leheb udario tako jak šamar, da ga je oborio na zemlju. Potom ga je nastavio tući. Abbasova supruga, Ummu Fadl nije mogla izdržati, jer je i sama prethodno prihvatila Islam. Uzela je jedan kolac koji se nalazio u sobi i udarila Ebu Leheba u glavu govoreći: „Napao si na njega jer nema nikoga da ga štiti.“ Ebu Leheb počeo snažno krvariti i ode. Nakon sedam dana, Allah mu je poslao bolest od koje je uskoro umro. Njegovo mrtvo tijelo sinovi nisu htjeli sahrniti dva ili tri dana. Niko mu se zbog prirode bolesti nije približavao, tako da je njegov leš počeo užasno zaudarati. Tada neko od Kurejšija napade Ebu Lehave sinove: „Zar vas nije stid. Ostavili ste oca da se usmrđi. Makar ga pokopajte i tako završite s njim.“ Oni mu odgovoriše da se plaše bolesti koju on ima. On im obeća da će im i on pomoći oko sahrane. Ponesoše ga i baciše u jednu rupu, te preko njega nabacaše kamenja dok mu se tijelo više nije vidjelo. Tako on dospje u svoje konačno odredište, mračan kabur koji je bio Džehennemska provalija.

Među zarobljenima na Bedru je bio i Velid bin Velid. Njega je zarobio Abdullah bin Džahš. Velidova braća Hišam i Halid bin Velid, koji još nije bio musliman, su stigli u Medinu kako bi tražili njegovu oslobađanje. Abdullah bin Džahš je od njih dvojice za Velida zatražio otkupninu. Iako je Halid pristao, Hišam koji je bio njegov brat samo po ocu, nije pristao na to. Resulullah je predložio da za njega daju očevo oružje i ratnu opremu. Ovaj put na to nije pristao Halid. Na kraju su se dogovorili da otkup bude očeva ratna oprema u vrijednosti od stotinu dinara. Kada su krenuli na put za Mekku, Velid se odvojio do njih u mjestu Zu-l Hulejfe i vratio se u Medinu, te primio Islam. Nakon nekog vremena je ponovo došao u Mekku i tu ga napade brat Halid: „Kada si već htio postati musliman, zašto to odmah nisi učinio? Zbog tebe smo dali uspomenu na našega oca.“ On im odgovori da se plašio da će mu Kurejšije prigovoriti da je primio Islam jer nije mogao izdržati muke zarobljenništva.

Braća su bila izuzetno ljuta nakon ovog njegovog odgovora, te su ga zatvorili zajedno sa Ijaš Bin Rebiom i Seleme bin Hišamom, koji su pripadali porodici Manzuma. Velid je zbog imana godinama ostao u zatvoru. Doživio je nesnosne patnje od svoga amidže Hišama, koji je bio jedan od najvećih neprijatelja islama, te druge mušričke rodbine. Poslanik, alejhisselam, je za ovu trojicu zarobljenika učinio sljedeću dovu: „Allahu! Spasi Velid bin Velida, Selemu bin Hišama, Ijaš bin Rebiju i druge vjernike u rukama mušrika. Allahu! Kazni Kurejšije velikom kaznom. Učini im ove godine Jusufovim (alejhisselam) godinama.“ Velid je, zahvaljujući Resulullahovoj

dovi, iskoristio priliku i uspio pobjeći i stići u Medinu Resulullahu. Kada ga je on upitao za preostalu dvojicu zatvorskih drugova, rekao je da su im noge i da proživljavaju nesnosne patnje.

Poslanik, alejhisselam, je bio jako ožalošćen njihovim stanjem i tražio je način kako da ih oslobodi. Upitao je ko bi mogao da ih spasi. Tada, unatoč godinama robijanja, hrabro istupi Velid: „Ja ću to učini Poslaniče!“ Ponovo se vrati u Mekku i prateći jednu ženu koja je nosila hranu zarobljenicima otkri mjesto njihovog zarobljeništva. Nalazili su se u jednoj kući bez krova. Velid je po noći, ne osvrćući se na opasnost, prešao preko zida i dospio do prijatelja. Dvojica ashaba čiji je jedini grijeh bio šehadet, bili su vezani za kamen, i na ogromnoj pustinjskoj vrućini podvrgavani mučenjima na različite načine. Velid je spasio svoju braću i popeo ih na devu, a sam je nastavio pješačiti. Htio je što prije stići do voljenog Resulullaha. Njega nije pržila pustinjska žega, već ašk za susretom sa Resulullahom. Stigli su u Medinu nakon tri dana, gladni, žedni i iznemogli. Noge su mu se skoro rapadale od rana zadobijenih od pustinjskog kamenja, ali je uspio stići voljenom Poslaniku.

Pobjeda na Bedru je među muslimanima izazvala ogromno oduševljenje. Mušrici su, s druge strane bili u očaju. Kada je abesinski kralj Nedžašija čuo da su muslimani pobijedili na Bedru, otišao je do ashaba koji su se nalazili kod njega, te im čestitao: „Neka je hvala Allahu koji je Poslaniku dao pobjedu na Bedru.“

Brak hazreti Alije i hazreti Fatime

Bila je to druga godina po hidžri. Fatima, kćer našeg poslanika Muhammeda, alejhisselam, napunila je petnaest godina. Jednog dana je hazreti Fatima ušla kod Resulullaha radi neke usluge. Tom prilikom se Poslanik osvjedočio da je Fatima došla u period kada se mogla udati. Od toga dana su mnogi tražili njenu ruku. Resulullah ih je odbijao govoreći: „Njen slučaj će odrediti Uzvišeni Allah.“

Jednog dana su u mesdžidu sjedili Ebu Bekr, Omer i Sa'd bin Mu'az, i međusobno razgovarali: „Fatiminu ruku su tražili svi osim hazreti Alije. No, niko je nije uspio pridobiti.“ Siddik tada reče: „Ja mislim da je ona suđena Aliji. Hajdemo u prošnju kod Resulullaha i riješimo tu stvar. Ako kao razlog navedu siromaštvo, mi ćemo im pomoći.“ Tada reče hazreti Sa'd: „O Ebu Bekre! Ti samo činiš dobro, hajde da to zajedno obavimo!“ Tako njih trojica zajedno ustadoše i odoše do hazreti Alije. Hazreti Alija je uzeo devu i sa njom otišao navodnjavati nečiju baštu hurmi. Kada ih je primijetio, poselamio ih je i upitao za njihovo stanje. Obrati mu se hazreti Ebu Bekr: „O Alija! Ti si prvak u svakom hairli poslu, i kod Resulullaha si na stepenu na kakvom nije niko drugi. Svi su tražili ruku hazreti Fatime, ali ničija ponuda nije prihvaćena. Mi mislimo da je ona tebi suđena. Zašto ti ne pokušaš?“

Kada je ovo Alija čuo, oči mu se napuniše suzama: „O Ebu Bekre! Pogodio si me u srce. Niko njoj ne pristaje bolje od mene, ali znaš da je moje siromaštvo tome prepreka.“ -“Ne pričaj tako. Ovaj svijet je u poređenju sa

Allahom i Njegovim poslanikom bezvrijedan. Siromaštvo ne može biti prepreka tome. Već, ti otiđi i pitaj!“

Hazreti Alija dalje prenosi: „Kod Resulullaha sam došao sav postiden. Bio je dobrog raspoloženja, tako da nisam smogao snage ni da progovorim. Resulullah me upita: 'Zašto si došao? Da li nešto trebaš?' Šutio sam. – 'Jesi li došao da tražiš Fatiminu ruku?' Tada sam nekako uspio izgovoriti 'jesam.' Poslanik je prenio hazreti Fatimi da sam došao da je zaprosim. I ona je šutila. Potom se Poslanik ponovo obrati meni: 'A šta ti imaš da daš kao mehr?' - 'Ne posjedujem ništa što bih joj mogao dati, Poslaniče.' – 'A gdje ti je oklop koji sam ti ja dao?' Rekoh da je tu. – 'Prodaj ga, i donesi novac od njegove prodaje. To će biti dovoljno.'“ Prema drugom rivajetu, kada je Poslanik Aliju upitao šta ima, on mu je odgovorio da ima konja i oklop, a Resulullah mu je rekao da proda oklop, a da konja zadrži jer će mu trebati. Prema trećoj predaji Poslanik mu je naredio da nađe kuću pod zakup.

Do sklapanja braka, hazreti Alija je boravio kod Resulullaha. Prema naredbi Poslanika zakupio je kuću Harisa bin Nu'mana, koja se nalazila u blizini Poslanikovog mesdžida. Oklop je prodao hazreti Osmanu, koji mu je za njega dao 480 dirhema. Nakon što ga je kupio, hazreti Osman mu ga je potom poklonio.

Kada je hazreti Alija došao sa oklopom i parama, Poslanik je proučio dovu za Osmana bin Affana te rekao: „Osman je moj refik u Džennetu.“ Potom je pozvao Bilala Habešiju i jedan dio novca dao njemu uz poruku: „Uzmi ovaj novac i otiđi na čaršiju. Uzmi malo ružinog soka i meda. Potom to pomiješaj sa vodom u nekoj čistoj posudi u Džamiji. Napravite tako šerbe od meda da to možemo popiti poslije vjenčanja. Pozovi u mesdžid prisutne ashabe muhadžire i ensarije, i objavi svima da će se obaviti venčanje Alije i Fatime.“

Hazreti Bilal je izašao i prisutnima najavio vjenčanje. Ashabi su došli u Poslanikovu džamiju i napunili i duše i tijelo. Poslanik je održao sljedeći govor: „Sva zahvala pripada Gospodaru svjetova. On zaslužuje zahvalu za nimate kojima nas opskrbljuje, Njemu se čini ibadet zbog beskrajne veličine i snage, od Njega se boji zbog kazne i polaganja računa, i Njegov se zakon štuje i na nebu i na zemlji. On je taj koji je stvorio sva stvorenja svojom voljom, Koji je ta ista stvorenja podijelio na pravedan način, i Onaj Koji je počastio ljude sa din-i islamom i Muhammedom, alejhisselam.

Uzvišeni Allah mi je naredio da svoju kćerku Fatimu udam za Aliju bin Ebi Taliba. Pozivam vas da budete svjedoci da sam vjenčao svoju kćer Fatimu za Aliju, uz mehr od 400 srebrenih kovanica. Neka ih Gospodar spoji i ujedini, i neka ovaj čin učini mubarek-blagoslovljenim. Neka njihovo potomstvo učini čistim, da budu ključ milosti, izvor mudrosti i da budu odani ummetu Muhammedovom. To je ono što sam htio reći. Molim Gospodara da i meni i vama podari magfired-oprost.“

Hazret Alija je ustao i rekao nekoliko rečenica: „Donosim salat i selam na prisutnog Muhammeda, i svjedočim da uzimam njegovu kćerku Fatimu za svoju suprugu, uz mehr od 400 srebrenih kovanica. Braćo u vjeri! Čuli ste i posvjedočili Poslanikovim riječima. I ja sam svjedok onome što ste čuli. Prihvatam to. Allah je svjedok svima nama.“¹⁶⁰

Nakon što je čin vjenčanja završen Poslanik je donio svježe hurme i ponudio ih prisutnima. Svi prisutni su se počastili hurmama i šerbetom od meda, i zajedno proučili dovu: „Barekallahu fikuma ve alejkuma ve džeme'a šemlekuma.“

Hazreti Fatima je poslije vjenčanja plakala. Poslanik joj priđe i upita je: „O Fatima! Zašto plačeš? Allah mi je svjedok da sam te vjenčao za najpametnijeg prosca, najpametnijeg i najučenijeg, koji je bio prvi musliman.“ Hazreti Fatima na to odgovori: „Dragi oče! Mehr svake žene se mjeri zlatom i srebrom koji dobija. Ako i moj mehr bude tako vrednovan, kakva će biti razlika između tebe i drugih? Ja hoću da, koliko god ti bio zagovornik vjernicima na Sudnjem danu, i ja toliko budem zagovornica njihovim suprugama. To je moja želja.“

Kada je Uzvišeni Allah obavijestio Poslanika da je ova njena dova primljena, Poslanik joj reče: „Ti si, Fatima, ovim dokazala da si Poslanikova kćer.“

Hazreti Alija dalje prenosi: „Prošlo je mjesec dana od tog događaja a niko o tome više nije govorio. Ni ja nisam iz stida smio govoriti o toj temi. Poslanik bi me tješio kada bi vidio da sam žalostan: „Kako je tvoja supruga, dobra žena!? Neka ti je radosna vijest da je ona prvakinja svih žena na ovom svijetu.“ Nakon što je prošlo mjesec dana, Alijin brat Ukajl mu reče: „O Alija! Svima nam je drago što je posao oko vjenčanja hairli zarvršen, no moja je želja da vas dvoje sretnika budete zajedno.“ Hazreti Alija mu reče da i on to želi ali da osjeća stid da za to pita. Ukajl ga tada uze za ruku i odvede do Poslanika. Na putu sretoše Poslanikovu komšinicu Ummu Ejmen. Objasniše joj situaciju, a ona im reče: „Nema potrebe da se vi oko toga brinete. Mi ćemo uspostaviti vezu i obavijestiti vas kada bude vrijeme. Znajte da se u vezi ovih stvari sluša riječ žena.“ Ummu Ejmen je ovo prenijela Poslanikovim suprugama, te se one sakupiše kod hazreti Aiše. Spomenuše tada hazreti Hatidžu; „Da je ona među nama, ne bimo se ni oko čega brinule.“ Resulullah zaplaka i reče: „Kamo žene poput Hatidže! Ona mi je vjerovala kada su me svi u laž utjerivali, i cijeli svoj imetak je poklonila za moju službu. Mnogo je pomogla din-i Islam. Dok je još bila u životu, Uzvišeni Allah mi je poručio da joj saopštim radosnu vijest da joj je pripremio kuću od dragulja u Džennetu.“

Poslanikove supruge su ga upitale za Alijino stanje. Na to je Resulullah Ummi Ejmen naredio da pozove hazreti Aliju. Kada je Alija stigao prisutne žene se razidoše. Hazreti Alija je pogoio glavu, a Poslanik ga upita. „Da li želiš svoju suprugu o Alija?“ Alija odgovori: „Da.“ Resul naredi

¹⁶⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 24; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, LII, 445.

Esma bint Umejs da pripremi Fatiminu kuću. Esma je tako i učinila i otišla u buduću kuću hazreti Fatime. Pripremila je nekoliko neophodnih stvari za kuću, koje je Poslanik pregledao prilikom odlaska na jaciju.

Naredio je da se od dvije trećine novaca koje je donio hazreti Alija pripremi nešto hrane, ukrasa i mirisa, a od jedne trećine da se pripremi odjeća. Stvari koje je hazreti Fatima posjedovala bile su: tri mindera koje je pripremila Esma bint Umejs, jedan ćilim, jedan jastuk napunjen od žila hurme, dva ručna mlina, dvije posude za vodu, jedan zemljani bokal, jedna čaša od kože, jedan peškir, ovčije krzno, jedan stari istrošeni jemenski ćilim, ležaj prekriven palminim listom, dva odijela porijeklom iz Jemena i jedan jorgan od kadife. Poslije toga je Poslanik hazreti Aliji dao nešto para da kupi hurme i ulje. Hazreti Alija nastavlja pripovijedati:

„Za pet dirhema sam kupio hurme a za četiri dirhema ulje koje sam donio Resulullahu. On je zatražio sofru od kože i svojom rukom je napravio neko jelo, pomiješavši brašno, hurme, ulje i jogurt. Naredio mi je da pozovem sve koje poznajem. Izašao sam iz kuće i naišao na veliki broj ljudi. Sve sam ih pozvao u kuću obavijestivši Poslanika da ih ima mnogo. Tada mi reče: 'Uvodi ih deset po deset, neka svi ručaju', pa sam tako i uradio. Tom prilikom je sadam stotina ljudi i žena ručalo kod nas i nahranilo se.“

Ummu Ejmen prenosi: „ Nakon obroka u čast sklapanja braka, Resulullah je hazreti Aliji rekao: 'Moja kćerka Fatima je otišla u tvoju kuću kao žena, a ja ću doći poslije akšama da proučim dovu. Očekujte me.' Hazreti Alija ode kući i sjede u jedan ugao, a na suprotnoj strani je bila hazreti Fatima. Ubrzo dođe Poslanik, alejhisselam, i pokuca im na vrata. Kada sam otvorila vrata, Resulullah upita: 'Je li moj brat ovdje?' zbunila sam se, pa priupitah: 'A ko je vaš brat?' –'Ali ibn Ebi Talib', odgovori Poslanik. –'Pa jeste li onda udali svoju kćer za brata?' Resulullah odgovori: 'Jesam.' Na Poslanikovo pitanje da li je tu njegov brat, pomoslila sam da njihov brak nije valjan. Sa odgovorom: 'da', Poslanik je ukazao da se zabrana odnosi na djecu rođenu od iste majke.

Potom me Poslanik, alejhisselam, upita: 'A da li je ovdje Esma bint Umejs.' Kada dobi potvrđan odgovor, reče: 'Znači došla je da učini uslugu mojoj kćerki.' Ja to potvrdih, on poželi da joj to bude hajr.

Naredio je, zatim, da se u jednoj posudi donese vode kako bi oprao svoje mubarek ruke. U vodu stavi malo miska i pozva hazreti Fatimu. Nakvasi je sa malo vode po prsima, glavi i leđima i učini dovu: 'Allahumme inni e'izuha bike ve zurrijeteha mineš-šejtanir-radžim' - (Gospodaru, utičem Ti se u njeno ime i ime njenog potomstva od prokletog šejtana). Isto je ponovio i sa hazreti Alijom, proučivši: 'Allahumme barik fihima ve barik alejhima ve barik lehuma fi neslihima.' –'Nakon sure ihlas i muavizetejn, zamoli Gospodara riječima: 'Uđite među Allahove dobre robove Njegovim imenom i blagoslovom.' Potom prouči još jednu dovu, držeći se za kućna vrata, napusti ih.¹⁶¹

¹⁶¹ Abdurrezzâk, *el-Musanef*, V, 485.

Hazreti Alija prenosi: „Poslanik nas je posjetio četiri dana nakon vjenčanja. Posavjetovao nas je blagim riječima, punim mudrosti, i na kraju je od mene zatražio da mu donesem vodu. Kada sam to učinio, proučio je jedan ajet i rekao mi da to popijem, ali da nešto od vode i ostavim. Ostatokom vode mi je nakvasio glavu i prsa. Ponovo mi naredi da donesem vodu i učini isto sa Fatimom, a zatim meni reče da izađem napolje.

Kada sam izašao, postavio joj je nekoliko pitanja u vezi mene. Ona mu reče: 'Dragi babo! Njegove su sve osobine zaista prelijepe ali mi neke od žena Kurejšija govore da je on siromašan. Resulullah joj odgovori: 'Draga kćeri! Tvoj babo i muž nisu siromašni. Meni su ponuđena sva blaga nebesa i zemlje a ja ih nisam prihvatio. Prihvatio sam ono sa čim je zadovoljan Uzvišeni Allah. O kćeri! Da znaš ono što ja znam, ovaj svijet bi ti po značaju bio na posljednjem mjestu. Tvoj muž, je radi Allaha, prvak među ashabima. On je 'Velikan islama', najučveniji od svih. Kćeri, Allah je od ehli bejta izabrao dvojicu ljudi. To su tvoj otac i tvoj muž. Zato ga nemoj iznevjeriti, niti mu se suprotstavljati.'

Nakon toga me je Fahr-i kainat pozvao i rekao mi: 'O Alija! Budi pažljiv prema Fatimi. Ona je dio mene. Uveseljavaj je. Ako je rastužiš, znaj da si i mene rastužio.' Oboje ih je stavio pod Allahovu zaštitu. Kada je htio izaći hazreti Fatima ga još nešto zamoli: 'Ja Resulallah! Ja ću paziti na unutrašnjost kuće, a Alija će na vanjštinu. Ako bi mi mogao naći neku pomoćnicu, da bude uz mene i pomaže mi oko nekih stvari, bila bih jako zadovoljna.' Resulullah joj odgovori: 'O Fatima! Hoćeš li pomoćnicu ili nešto bolje od nje?'

Hazreti Fatima reče da želi bolje od toga. – 'Svakog dana prije nego zaspiš prouči 33 puta Subhanallah, 33 puta Elhamdulillah i 33 puta Allahu ekber. Potom prouči: 'La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh, lekul mulku ve lekul hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir. To zajedno čini stotinu riječi. Za njih ćeš na Sudnjem danu imati hiljadu sevapa, a na mizanu će sevapi biti izuzetno teški.' Nakon toga je otišao svojoj kući.“

Hazreti Alija i hazreti Fatima su se vjenčali pet mjeseci nakon hidžre a svečanost je obavljena poslije bitke na Bedru.¹⁶²

Ubistvo Ka'b bin Ešrefa

Pobjedom muslimana u Bitci na Bedru, uvukao se strah u srca medinskih Židova i mnogobožaca. Neki Židovi su shvatili istinu: „Ovo je sigurno poslanik koji se spominje i u našim knjigama. Više mu se nije moguće suprotstavljati. On će sigurno uvijek izlaziti kao pobjednik.“ Drugi im se usprotiviše: „Muhammed je ratovao sa Kurejšijama koji se ne razumiju u ratovanje. Zbog toga je i pobijedio. Da se nama suprotstavio, pokazali bismo mu kako se ratuje i kako se izvojeva pobjeda.“

Jedan Židov po imenu Ka'b bin Ešref se, od bijesa zbog pobjede muslimana, preselio u Mekku. Ponovo je počeo sakupljati i ohrabrivati

¹⁶² İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 230-231; Abdurrezzâk, *el-Musannef*, V; 485.

tamošnje mušrike da napadnu Medinu, recitujući poeme i koristeći razna druga sredstva za podsticaj. Dogovorio je sa njima da napadnu Resulullaha. Čak je organizirao i atentat na Poslanika, alejhisselam. Uzvišeni Allah je o ovome obavijestio Resulullaha: „Njih je Allah prokleo, a onome koga je Allah prokleo, nećeš naći nikoga ko bi mu pomogao.“¹⁶³

Na to je Resulullah upitao ashabe ko je od njih voljan da izvrši ubistvo Ka'b bin Ešrefa, jer se on zainatio protiv Allaha i Njegovog Poslanika. Javi se Muhammed bin Mesleme: „Ja Resulallah! Želiš li da ja to učinim?“ – „Želim“, odgovori Poslanik. On je nekoliko dana vršio pripreme da izvrši zadatak. Posavjetovao se sa prijateljima: Ebu Nailom, Abbas bin Bišrom, Haris bin Evsom i Ebu Abs ibni Džebrom, i saglasili su se da to obave zajedno. Još su zamolili Resulullaha: „Možemo li, dok budemo s njim razgovarali, Ka'bu reći neke stvari o tebi koje će se njemu svidjeti?“ Poslanik im to dozvoli.

Nakon toga je Muhammed bin Mesleme, zajedno sa svojim drugovima, otišao do Ka'ba nin Ešrefa i rekao mu: „Muhammed je od nas tražio sadake i natovario je na nas velike poreze. Zato sam došao kod tebe da uzmem nešto novca u zajam.“ Ka'ba su obradovale ove riječi. Pomislio je da i Muhammed bin Mesleme misli isto kao i on, pa mu je to prokomentarisao riječima da će on njima učiniti još dosta zla. Muhammed bin Mesleme: „Jednom smo mu se zarekli na vjernost, pa šta je tu je. Vidjet ćemo dokle će to ići, nego možeš li ti nama dati u zajam nešto hurmi?“ – „Hoću“, reče on, „uz uvjet da mi ostavite nešto kao osiguranje.“ Kada su ga upitali šta želi, reče da mu ostave svoje žene, što su oni odbili. Onda im Ka'b predloži da ostave sinove, no ni to nisu prihvatili. „Reći će da smo sinove ostavili kao garanciju za nekoliko deva natovarenih hurmama, a to bi bila ljaga koju nikada ne bismo mogli saprati kod ljudi.“ Ostavit ćemo ti svoja oružja i svoje štitove. Ka'b je to prihvatio i poručio im kada da dođu.¹⁶⁴

Muhammed bin Mesleme je jedne noći došao do Ka'ba. S njim je bio i Ebu Naile. Ka'b ih je pozvao da dođu na njegov dvorac a i sam je odlučio izaći pred njih. Ka'ba supruga upita kuda ide u to doba a on joj reče da dolaze Muhammed bin Mesleme i njegov brat Ebu Naile. Supruga mu reče: „Ne sviđa mi se zvuk koji čujem. Kao da sa njega kapa krv. – „Ma ne. To su Muhammed i moj brat po mlijeku Ebu Naile. On je dobar mladić. Ne bi oklijevao ni da ga po noći pozove na dvoboj mačevima. On je takva osoba.“ Muhammed je prema jednoj predaji u dvorac ubacio dvojicu, a prema drugoj predaji trojicu ljudi. To su bili Ebu Abs bin Džeb, Haris bin Evs i Abbad bin Bišr.¹⁶⁵ Muhammed bin Mesleme reče prijateljima: „Kada Ka'b dođe, reći ću mu da želim da mu pomirišem glavu, a kada vidite da sam mu čvrsto zgrabio glavu, posijecite ga mačem.“ Ka'b dođe među njih lijepo obučen i namirisani. Ibn Mesleme povika: „Nikada do sada nisam osjetio

¹⁶³ en-Nisa 4/52.

¹⁶⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 33-34.

¹⁶⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 32.

ovako lijep miris“, te pride Ka'bu. – „Ka'b im se pohvali kako su kod njega žene najljepšeg mirisa.“ Mesleme mu zatraži dozvolu da mu pomiriše glavu a ovaj mu to dozvoli. Mesleme ga je pomirisao, te i prijateljima preporučio da učine isto. Potom ga zamoli da to učini još jednom. Ovoga puta ga uhvati za glavu i daje znak prijateljima da stupe u akciju. Kada je primio prvi udarac mačem, Ka'b je vrisnuo ali nije umro. Potom ga je Muhammed bin Mesleme svojim mačem lično usmrtio. Nakon toga napustiše to mjesto i zaputiše se ka Medini. Kada su saopštili Resulullahu radosnu vijest, on se zahvali Allahu i učini hair dovu za njih.

Ubistvo Ka'b bin Ešrefa je dodatno prestrašilo Židove. Nakon što je ubijen velikan kakav je bio Ka'b, i njihov svršetak je bio pitanje momenta. Sakupiše se ujutro i dođoše Poslaniku, alejhisselam. Požalili su mu se na ono što se zbilo, a Resulullah im odgovori: „On nas je stalno uznemiravao i recitovao pjesme protiv nas. Ko god od vas tako bude radio, neka zna da mu je kazna mač.“ Nakon ovog događaja Židovi su od straha potpisali još jedan ugovor sa Poslanikom, alejhisselam.¹⁶⁶

Židovi plemena Benu Kajnuka

Jednom prilikom su Židovi iz plemena Kajnuka ismijavali neku muslimanku, a jedan od ashaba, koji je bio prisutan, isuka mač i ubi jednog od njih. Tada se i Židovi sakupiše i usmrtiše tog ashaba. O događaju je obaviješten Muhammed, alejhisselam, nakon čega on pozva Židove da se okupe na pijaci Kajnuka: „O skupino Židova! Bojte se Allahove kazne koja je spopala Kurejšije i budite muslimani. Dobro znate da sam ja Allahov poslanik. To je zapisano i u zavjetu Allaha, dželle šanuhu, datag vama, a i u vašim svetim knjigama...,

Uprkos ovoj milosti, Židovi koji su prekršili sklopljeni sporazum rekoše: „O Muhammede! Neka te ne zavede pobjeda koju si ostvario protiv naroda koji ne zna ratovati. Kunemo ti se da smo mi vitezovi. To možeš uvidjeti tek ako se sukobiš sa nama...“ Tako su otvoreno pogazili prethodni dogovor i izazvali muslimane... Ovim povodom Džibril, alejhisselam, je donio Objavu: „Čim primjetiš vjerolomstvo nekog plemena, i ti njemu isto tako otkaži ugovor. Allah uistinu ne voli vjerolomnike.“¹⁶⁷

U drugom ajetu se kaže: „Reci onima koji neće da vjeruju: „Bićete pobijeđeni i u Džehennem sakupljeni, a on je grozno boravište.“¹⁶⁸

Habib-i ekrem odmah sakupi vojsku i krenu prema utvrđenju plemena Kajnuka. Bijelu zastavu je nosio hazreti Hamza a kao zamjenik je u Medini ostao Ebu Lubabe.¹⁶⁹ Ubrzo su opkolili utvrdu Kajnuka. Židovi koji su se prethodno prsili kao junaci, osim što nisu smjeli izaći iz utvrde, nisu

¹⁶⁶ Buhârî, “Megâzi”, 15; Vâkîdî, *el-Megazi*, I, 182; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 31; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, LV, 271.

¹⁶⁷ El-Enfâl 8/58.

¹⁶⁸ Ali İmrân 3/12.

¹⁶⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 29.

smjeli ispaliti niti jednu strijelu na muslimane. Poslanik, alejhisselam, je preuzeo kontrolu nad svim ulazima i izlazima, tako da iz utvrde niko nije mogao izaći. Takvo stanje je potrajalo petnaest dana.¹⁷⁰ Židove je obuzeo strah te su se na poslijetku predali. Iako ih je mogao sve poubijati, Poslanik, koji je na ovaj svijet došao kao milost, dozvolio je svima da otputuju u Šam. Tako su oni napustili Medinu.¹⁷¹

Resulullah se u Medini borio na tri strane: s jedne strane su bili Židovi, s druge strane mušrici, a s treće munafici, koji su izgledali poput muslimana, kao što je bio Abdullah bin Ubej. U isto vrijeme se trudio da pozove i plemena van Medine da prihvate Islam i tako se počaste Pravim putem. Pohodi na Sevik, Gatafan, Karde, Bahran su se desili poslije Bitke na Bedru.

U međuvremenu su došle naredbe zekata, sadaka-i fitra, bajram-namaza i klanja kurbana. Resulullah je kćer Ummi Kulsum udao za hazreti Osmana. Sam je oženio Zejneb-bint Džahš i hazreti Omerovu kćerku Hafsu. Na svijet je došao sin hazreti Alije, hazreti Hasan.

¹⁷⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 29.

¹⁷¹ Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 176-180; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 29.

BITKA NA UHUDU

Mušrici nisu uzeli nikakvu pouku iz Bitke na Bedru, niti su mogli da smire bol koja ih je tištila zbog tako teškog poraza. Mnogi kurejšijski prvaci su na Bedru izgubili najuže članove svojih porodica. Činjenica da je i trgovački put koji vodi za Šam, sada pod kontrolom muslimana, unosila im je dodatni nemir.

Karavana koju je vodio Ebu Sufjan se vratila u Mekku sa stoprocentnom zaradom. S obzirom na to da je dobit pripadala mnogim poginulim mušricima na Bedru, odlučili su je čuvati u zgradi nazvanoj Darun-Nedve, gdje su se ubuduće sastajali i kovali planove kako zajednički nastupiti prema muslimanima. Mnogi mušrici poput Saffan bin Umejje, Ikrima bin Ebi Džehla i Abdullaha bin Rebie, koji su na Bedru izgubili očeve, muževe, braću i sinove, obratili su se Ebu Sufjanu: „Muslimani su poubijali naše najmilije. U crno su nas zavili. Vrijeme je da im se za to osvetimo. Trebali bismo od dobiti, ostvarene trgovačkom karavanom, pripremiti vojsku i napasti na Medinu, te tako osvetiti svoje najmilije.“

Ebu Džehl, Utbe i Šejbe su već ubijeni, a na čelo mušrika je stao Ebu Sufjan, koji u tom trenutku još nije bio primio Islam. U trgovačkoj razmjeni sa Šamom ostvarena je dobit od stotinu hiljada zlatnika. Polovina toga je bila protuvrijednost robe a polovina čista zarada. Osnovica je odmah podijeljena među vlasnicima imetka, a dobit je podijeljena na dva dijela. Od prvog dijela će se nabaviti oružje, a od drugog okupiti vojska. Dio su dobili i pjesnici i govornici. Oni su svojim pjesmama i govorima podstrekivali narod na rat, a u tome su im pomagale i žene sa defovima u rukama. Mušrici, koji su imali konačan cilj da protjeraju muslimane iz Medine, ubiju Resulullaha i ugase svjetlo islama, obišli su i okolna plemena sakupljajući od njih određeni broj vojnika.

Na posljertku je u Mekki prikupljena vojska koja je brojala 3.000 ljudi. Od tog broja 700 je bilo oklopnika, 200 konjanika i 3000 deva. U povorci su učestvovali i mnogi pjevači i žene, a na čelu im je bio Ebu Sufjan. Njegova supruga Hinda je predvodila žene i izbezumljeno pozivala mušrike na hrabrost i osvetu. Ona je na Bedru izgubila oca i dva brata, tako da je imala posebnu želju za osvetom. Nikako to nije mogla zaboraviti, a onima koji su bili protiv odlaska žena u boj govorila je: „Sjetite se Bedra. Pobjegli ste sa njega, kako biste došli svojim ženama i djeci!... Ko ovaj put pokuša pobjeći, naići će na nas!“ Svom snagom je tako pozivala Kurejšije da ovaj put hrabro istupe i izvojevaju pobjedu.

Mušrik Džubejr bin Mut'a je imao roba po imenu Vahši, koji je bio izuzetno sposoban u bacanju koplja. Nije znao promašiti. Hinda i Džubejr su osjećali posebnu mržnju i želju za osvetom prema Hamzi, koji im je ubio oca Utbu, odnosno amidžu Tuajma. Džubejr je, ukoliko ubije Hamzu, Vahšiju

obećao slobodu. Hinda mu je uz to obećala i mnogo zlata, pod uslovom da uspješno obavi postavljeni zadatak.¹⁷²

Nakon opsežnih priprema, Kurejšije su za zastave zadužile Talhu bin Ebi Talhu, jednog pripadnika porodice Ehabiš te Uvejfovog sina Sufjana.

Pripreme u Meki su se okončale. Hazreti Abbas je poslao u Medinu povjerljivog izaslanika koji je muslimane obavijestio da protivnička vojska broji 3000 mušrika, među njima sedam stotina oklopnih, 200 konjanika, kao i 3000 deva i veliku količinu oružja.

Na to je Resulullah zadužio nekoliko ashaba da detaljno ispitaju situaciju, a oni su se odmah krenuli na put u Mekku. Tokom putovanja su saznali da je mušrička vojska krenula, i počeli su ispitivati sve okolnosti vezane za vojsku. Obavili su to veoma brzo i hitno se vratili u Medinu. Ono što su vidjeli, poklapalo se sa pismom koje su dobili od hazreti Abbasa.

Poslanik je odmah počeo sa pripremama. Postavio je stražu oko Medine kako im se ne bi desila neka nepredviđena situacija. Ashabi su se mobilizirali i izvršili pripreme za kratko vrijeme. Poselamili su se sa svojim ukućanima i okupili oko Resulullaha, alejhisselam.

Bio je to petak. Poslanik, alejhisselam, je predvodio džumu-namaz, kada je na hutbi govorio o značaju širenja Allahove vjere i džihada - borbe za odbranu vjere. Obećao je onima koji na tom putu poginu, da će biti šehidi i da je njihovo konačno boravište Džennet. Također ih je obradovao vijestima da će Allah onima koji se suprotstave neprijatelju, stalno biti na pomoći.

Resul-i ekrem se posavjetovao sa ashabima oko mjesta održavanja bitke, te im prenio san koji je te noći usnio; „U snu sam se vidio u jednom čvrstom oklopu. Ugledao sam da se na vrhu moga mača (Zulfikara) otvorio rascjep, kada mi donesoše vola prerezanog vrata, i pored njega ovna.“ Ashabi ga zamoliše da im protumači taj san, pa Poslanik, alejhisselam, reče: „Čvrst oklop znači da treba da ostanemo u Medini. Rascjep na mome maču je znak da će me zadesiti neka nevolja. Vo prerezanog vrata je znak da će neki od mojih ashaba pasti kao šehidi. Ovan koji je donesen poslije toga je znak jedne vojne grupe, koju će, ako Bog da, Uzvišeni Allah usmrtniti.“

U drugom rivajetu se kaže: „U snu sam udario mačem od zemlju i vrh mu se slomio. To je znak da će na Uhudu neki od mojih ashaba postati šehidi. Kada sam ponovo udario mačem, vratio se u prethodno stanje a to je znak da će nam Allah podariti pobjedu, i da će se muslimani ujediniti.“

Poslanik se dogovarao sa svojim ashabima u vezi stvari na koje nije ukazivala objava, i dalje korake činio na osnovu dogovora s njima. Neki ashabi su predložili da mjesto dočeka neprijatelja bude unutar Medine, a taj prijedlog je imao simpatije i samog Resulullaha. Hazreti Ebu Bekr, Omer i Sa'd bin Mu'az su bili takvog mišljenja.

No, mladići kojima nije bilo suđeno da učestvuju u Bitci na Bedru, slučajući o blagodatima koje su postigli mudžahidi, bili su jako tužni što i oni nisu bili u mogućnosti da se bore. Zbog toga su se htjeli obračunati sa

¹⁷² Buhârî, “Megâzi”, 23; İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 69.

neprijateljem, prsa u prsa, i tražili su da se bitka vodi izvan Medine. Među njima su bili hazreti Hamza, Nu'man bin Malik i Sa'd bin Ubade. Tada se obrati hazreti Hajseme:

“Ja Resulallah! Kurejšije su prikupile vojsku među raznim arapskim plemenima. Zajahali su svoje konje i deve, i došli u našu zemlju. Opkolit će nas u vlastitim kućama i utvrdama, a potom se vratiti. O nama će govoriti mnoge ružne stvari. To će ih ohrabriti, i organizirat će nove napade. Ako im se sada ne suprotstavimo, i druga arapska plemena će željeti da nas napadnu. Nadam se da će nam Allah podariti pobjedu nad mušricima.

Druga opcija je postati šehid. Nisam počašćen tim na Bedru. Kada mi je sin odlučio ići na Bedr, bacili smo kocku koja odluči da to učini on. Bio je sretniji i poginuo je kao šehid.

Ja Resulallah! Imam veliku želju da i ja postignem stepen šehida. Noćas sam u snu vidio sina u jako lijepom liku. Šetao se Džennetskim baščama i potocima, te mi reče: „I ti se priključi stanovnicima Dženneta. Ja sam dobio ono što mi je Allah obećao.“

Ja Resulallah! Tako mi Allaha, od jutra iščekujem da se pridružim sinu u Džennetu. I godine su mi počele pristizati. Nemam druge želje osim da odem svom Gospodaru.

Tako ti tvoje veličine, Poslaniče, čini dovu Dragom Bogu da me učini šehidom.“ Poslanik ga nije mogao odbiti, pa je učinio dovu za koju je zamoljen.

Kada je Resulallah vidio da je većina za ovu opciju, odlučio je neprijatelja sačekati van Medine. Potom reče ashabima: “Ako budete uporni i strpljivi, i ovog puta će vas Allah nagraditi dobrim. Na nama je da uložimo trud!”

Nakon što je predvodio ikindiju-namaz, vratio se svojoj kući. Za njim dođoše hazreti Ebu Bekr i Omer. Pomogli su mu da obavije saruk i obuče oklop. Resulallah je uzeo mač a na leđa stavio štit.

U međuvremenu su se okupili ashabi, iščekujući Poslanika, alejhisselam. Oni koji su željeli ostati u Medini i braniti se, upozorili su druge ashabe: „Resulallah nije bio za opciju čekanja neprijatelja van Medine. Pristao je na to zbog vašeg nagovaranja. No, on prima zapovijedi od Uzvišenog Allaha. Prepustite njemu odluku i povinujte joj se.“ Ostali su se pokajali što su tražili drugačije pa rekoše: „Ja Resulallah. Ti uradi, kako ti želiš. Ako želiš da ostanemo u Medini, mi ćemo to i učiniti. Mi se utječemo Svevišnjem Bogu od toga da ti se suprotstavimo.“

Resul-i ekrem: „Poslanik neće skinuti oklop koji je obukao bez borbe, sve dok Allah ne presudi između njega i njegovih neprijatelja. Preporučujem vam da mi se pokoravate i da budete strpljivi i uporni, onda Allahova pomoć sigurno neće izostati.“

Amr bin Džemuh je preklinjao svoja četiri sina da i njega povedu u boj, dok su ga sinovi odvrćali: “Dragi oče! Zbog oboljele noge, Allah, dželle šanuhu, ti je dao opravdanje da ne ideš u boj. Resulallah ti nije dozvolio da se boriš. Zbog toga ćemo umjesto tebe u boj ići mi.“ No, hazreti Amr je bio

uporan: „Sram da vas je! Isto ste mi rekli i kod Bitke na Bedru i nisam postigao stepen šehida. Zar ćete mi isto učiniti i ovaj put?...“ Potom ode do Resulullaha: „Poslaniče! Moja duša je u tvojim rukama. Moji sinovi navode razna opravdanja kako bi me spriječili da se borim. Tako mi Allaha, ja želim poći sa tobom i zaraditi Džennet. Smatraš li ti da nije prikladno da ja budem šehid i tako ovim svojim šepavim nogama obezbijedim da se šetaju po Džennetu. Fahr-i alem mu odgovori: “Smatram da je to uredu.“ Izuzetno obradovan, Amr krenu da se pripremi za bitku.¹⁷³

U Medini je ostavljen Abdullah bin Ummi Mektum da predvodi namaz.¹⁷⁴ Sultan svih Vjerovjesnika je rasporedio tri bajraka. Jedan je ponio Habbab bin Munzir, drugi Usejd bin Hudajr a treći Mus'ab bin Umejr. Među vojskom koja je brojila 1000 ratnika bila su dvojica konjanika i stotinu vojnika s oklopom.¹⁷⁵

Ispred Resulullaha su bili u oklopima Sa'd bin Ubade i Sa'd bin Mu'az, s lijeve strane su bili muhadžiri a s desne ensarije. U petak poslije ikindije-namaza krenuše prema Uhudu uzvikujući tekbire „Allahu ekber“, kao da su pošli na Bajram.

Na putu su susreli grupu židovskih vojnika kojih je bilo šest stotina. Oni su bili saveznici Abdullaha bin Ubej bin Selula i željeli su se priključiti muslimanskoj vojsci. Poslanik, alejhisselam, upita da li su prihvatili Islam. Odgovorili su mu da nisu. –“Onda im recite da se vrate. Mi ne prihvatamo pomoć kafira u borbi protiv mušrika.“

Nebijj-i muhterem, alejhisselam, je stigao do mjesta Šejhajn, koje se nalazi na putu između Medine i Uhuda. Tu je postavio šator kako bi zanoćio. Sunce još nije bilo zašlo. Neki od ashaba koji su se htjeli priključiti vojsci, i postati šehidi, još nisu bili punoljetni. Kada je poredao vojsku, Resulullah je među njima pronašao sedamnaestero djece. Jedan od njih je bio Rafi' bin Hadidž i propinjao se na prste kako bi izgledao visočiji. Primljen je u vojsku zbog zalaganja hazreti Zuhejra, jer ga je on preporučio kao preciznog strijelca. Semmure bin Džundub to vidje, pa reče: “Ja Resulallah! Ja mogu Rafi'a pobijediti u hrvanju i zbog toga i ja želim učestvovati u bici.“ Resulullah se nasmiya i reče im da se pohrvu. Hazreti Semmure zaista pobijeti Rafi'a i bi mu dozvoljeno da se priključi vojsci. Ostala djeca su poslana u Medinu kako bi branili tamošnje stanovništvo.¹⁷⁶

Akšamski i jacijski ezan prouči Bilal Habešija svojim lijepim glasom. Nakon što je predvodio namaz, Resulullah na čelo jedne grupe vojnika postavi Muhammeda bin Meslemu i naredi im da do jutra čuvaju stražu. Ostali ashabi su otišli da se odmaraju. Te noći je čast da stražari ispred šatora Resulullaha pripala Hazreti Zekvanu. U međuvremenu su mušrici

¹⁷³ Ibn Hišâm, *es-Sîre*, II, 90; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 265.

¹⁷⁴ Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 209.

¹⁷⁵ Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 215, 240; Ibn Asâkir, *Tarihu Dimâšk*, LV, 267.

¹⁷⁶ Ibn Hišâm, *es-Sîre*, II, 66; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 215 Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. V, 419.

saznali da se muslimani odmaraju u mjestu Šejhajn, i poslali su jednu četu u izvidnicu na čelu sa Ikrimom. Ikrime, koji tada još nije bio prihvatio Islam, uspjeđe da uđe među muslimansku vojsku i dođe do mjesta Harre, ali se tada preplaši vidjevši muslimanske stražare, te se vrati zajedno sa svojom četom.

Resulullah je ashabe probudio nakon zore. Stigoše do brda Uhud gdje su se dvije vojske mogle međusobno vidjeti. Bilal-i Habešija je tu proučio izvanredan sabahski ezan koji je opijao duše. Mudžahidi su pod vojnom spremom klanjali sabah-namaz i učinili dovu. Resulullah opasa još jedan štit, a na glavu stavi šljem.

Tada vođa munafika Abdullah bin Ubej povika: „Pa zar smo mi došli ovdje da izginemo? Kako to nismo uspjeli shvatiti ranije?“ i okrenu se nazad, put Medine, a za njim pođoše i tri stotine njegovih sljedbenika. Broj vjernika koji nisu žalili svoje živote na putu šehadeta je ostao sedam stotina. Svi su se zakleli Resulullahu da će ga štititi do zadnje kapi krvi.

Resulullah, alejhisselam, poreda svoju vojsku. Postavio ju je tako da im je brdo Uhud došlo iza leđa a ispred njih je bila Medina. Za komadanta desnog krila je imenovao Ukašu bin Mihsana a lijevog Ebu Selema bin Abduleseda. Sa'd bin Ebi Vekas i Ebu Ubejde bin Džerrah su predvodili čete strijelaca koje su se nalazile sprijeda. Na čelu oklopnih vojnika je bio Zubejr bin Avvam, a na čelu vojnika bez štita bio je hazreti Hamza. Mikdad bin Amr je predvodio vojsku koja je bila smještena pozadi.

S lijeve strane muslimanske vojske nalazilo se brdo Ajnejn, a na njemu jedan uzak klanac. Iznad klanca je Resulullah poslao 50 strijelaca pod zapovjedništvom Abdullaha bin Džubejra. Kada su strijelci zaposjeli svoja mjesta, Poslanik, alejhisselam, im se obratio sljedećim riječima: “Čuvajte naša leđa. Ostanite na svojim mjestima i ni slučajno se ne pomjerajte. Čak i ako vidite da smo porazili neprijatelja, nemojte se pomjerati sa svog mjesta dok vam neko ne dođe sa drugačijom naredbom. Ako vidite da je neprijatelj porazio nas, opet se ne pomjerajte i nemojte nam pomagati. Vaš zadatak je da gađate konjanike, čim krenu prema vama, jer konjanici ne mogu protiv strijelaca. Allahu, pozivam te za svjedoka da sam im ovu poruku prenio.“

Ovu naredbu je Resulullah ponovio još nekoliko puta: “Čak da vidite ptice kako raznose naše leševe, ne pomjerajte se sa svojih mjesta, dok vam ne dođe neko sa drugačijom naredbom.¹⁷⁷ Nemojte to raditi ni ako vidite da neprijatelje gazimo svojim nogama...!“ Potom se vrati na čelo vojske.¹⁷⁸

U međuvremenu im se pridružio i hazreti Hanzala koji je tek bio oženjen.

Na čelu mušričke vojske, koja je na Uhud stigla prije tri dana, bio je Ebu Sufjan. Postavili su se tako da je Medina bila iza njihovih leđa. Konjanicima na desnoj stani upravljao je Halid bin Velid, a na lijevoj strani

¹⁷⁷ Buhârî, “Džihâd”, 164; “Megâzi”, 10, 20; Ebu Dâvûd, “Džihâd”, 116; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 293; İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 65; Vâkidî, *el-Megazî*, I, 160, 220, 224; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, II, 47; III, 476.

¹⁷⁸ İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 73.

Ikrime. Prenosi se podatak da je na čelu svih konjanika bio Saffan bin Umejje. Mušričku zastavu je nosio Talha bin Ebi Talha.

Omjer snaga među dvjema vojskama je bio vidljivo nejednak. Mušrička vojska je bila više od četiri puta brojnija od muslimanske i po broju vojnika, oružju, ali i po zalihama.

Mušričkim redovima se nije moglo proći od graje i pjesme, a na sve strane su odzvanjali osvetnički pokliči. Vojnici su ohrabrivani vrištanjem žena i tužnjavom defova, te molitvama kumirima koje su obožavali.

U isto vrijeme na strani mudžahida se mogla čuti samo dova: „Allahu ekber! Allahu ekber!“ Molili su Uzvišenog Allaha da im podari pobjedu i da očuva i raširi din-i Islam. I sam Resulullah je ohrabrivao ashabe za predstojeću borbu, obećavajući im nagrade za to: „O moji ashabi! Malobrojnijoj vojsci je teže ratovati. Ako pokažete strpljenje i čvrstoću, Allah će vam podariti pobjedu, jer Allah je zajedno s onima koji Ga obožavaju. Zato tražite od svoga Gospodara nagradu koju vam je obećao...“ U ajetima vezanim za Bitku na Uhudu se kaže: „I pokoravajte se Allahu i Poslaniku da bi vam bila milost ukazana, i nastojte da zaslužite oprost Gospodara svoga i Džennet, prostran kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje, za one koji, i kad su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju i ljudima praštaju – a Allah voli one koji dobra djela čine.“¹⁷⁹ i „Njih čeka nagrada – oprost od Gospodara njihova i Džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno ostati, a divne li nagrade za one koji budu tako postupili!“¹⁸⁰

Plemeniti ashabi, čije su duše bile ispunjene imanom, nisu mogli smireno stajati od želje da se što prije bace na neprijatelja, i od želje za konačnim šehadetom. Kao i na Bedru, Hazreti Alija je na glavu stavio bijeli, Zubejr bin Avvam žuti a Ebu Dudžane crveni saruk. Hazreti Hamza je na odjeću ponovo prikačio nojevo pero.

Dvije vojske su se približile jedna drugoj i uzbuđenje je bilo na vrhuncu. Za kratko vrijeme će se desiti boj između mudžahida-muslimana, koji ne prezaju boriti se ni sa najbližim srođnicima, kako bi širili Allahovu riječ, i mušrika, upornih u svom nevjerovanju.

Kada su se jedni drugima primakli, koliko se može dobaciti strijelom, između mušričkih redova se pojavi vojnik na devu, u oklopu, tražeći sebi protivnika na muslimanskoj strani. Misleći da ga se svako pribojava, ponovi svoj zahtjev tri puta. Tada se među muslimanima pojavi junak koji je na glavi imao žut saruk, i koji je smjelo koračao na svojim nogama. Bio je to Poslanikov tetič Zubejr bin Avvam. S muslimanske strane su se začuli tekbiri i dove za Zubejrovu pobjedu. Čim se približio, Zubejr skoči na protivnikovu devu i započe strašna borba. Prenosi se da je tada Resulullah povikao: „Obori ga na tlo.“ Čim je to čuo, hazreti Zubejr je prizemljio svog protivnika. Potom skoči na njega, i posječe svojim mačem

¹⁷⁹ Ali Īmrân 3/132-134.

¹⁸⁰ Ali Īmrân 3/136.

neprijateljevu glavu koja se odkotrlja od ostatka tijela. Resulullah odmah prouči hair-dovu za Zubejra.

Potom na megdan iskoči voda mušrika, Talha bin ebi Talha –“Ima li ko od vas da mi se smije suproststaviti?“ Pred njega izađe Allahov lav, hazreti Alija. Jednim udarcem mača, posiječe Talhinu glavu do ispod brade. Kada to vidje Poslanik, od uzbuđenja povika: „Allahu ekber, Allahu ekber.“ Tekbirima se priključiše i ashabi, a nebo stade odjekivati njihovim poklicima.¹⁸¹

Talhin brat, Osman bin Ebi Talha, vidjevši da je njihova zastava na zemlji, dotrča i podiže je, a potom zatraži junaka koji će se s njim obračunati. Pred njega izađe hazreti Hamza. Uz jedan povik: „Ja, Allah“, zadao je Osmanu tako snažan udarac, da mu je ruku otkinuo iz ramena. Nakon toga Osman pade i izdahnu.¹⁸²

Za njim pješice izađe Ebu Sa'd bin Ebi Talha, također mušrik. I njegovo kompletno tijelo je bilo prekriveno oklopom. Podiže zastavu kufra sa zemlje i stade prkositi: „Ja sam Kusamov otac, pa ima li ko hrabar da stane preda me?“ Resulullah, alejhisselam, ponovo posla hazreti Aliju koji i njega posiječe, te se vrati među mudžahidske redove.

Mnogi su mušrici nakon toga izlazili i dizali zastavu, tražeći sebi protivnika među muslimanskom vojskom, ali su svaki put, Allahovom voljom, bili poraženi od strane junaka, ashaba. Kada su se izredali svi koji su imali hrabrosti, ponovo se začuo tekbir među mudžahidima, dok mušrička usta nož nije mogao otvoriti. Čak su ih i žene koje su vodili sa sobom ponižavale: „Sram vas bilo! Šta još čekate? Zašto ne napadate?“

Obje vojske su bile na vrhuncu izdržljivosti i strpljenja da ne krenu jedna na drugu. Tada Poslanik, alejhisselam, podiže svoj mač na kome je bilo zapisano „U kukavičluku je slabost, a u napredovanju je ponos i deredža. Čovjek se ne može spasiti od sudbine kukavičlukom“ i upita ashabe: „Ko želi preuzeti ovaj mač?“ Mnogi ashabi tada pružiše svoje ruke, ali Poslanik, alejhisselam, ponovo postavi isto pitanje: „Ko će uzeti ovaj mač, ali da mu da njegovo pravo?“ Među ashabima koji su žarko željeli preuzeti mač isticao se hazreti Zubejr bin Avvam. No, Poslanik ga ne dade ni njemu. Potom ga zatražiše i hazreti Ebu Bekr, Omer i Alija ali Resulullah ga ni njima ne dade.

Tada ga Ebu Dudžane upita: „Ja Resulallah! Koje je njegovo pravo?“ – “Njegovo pravo je da udara na neprijatelja dok se ne iskrivi ili ne prepukne. Njegovo pravo je da s njim ne ubijaš muslimane, i da ne bježiš ispred kafira. S njim ti se dužnost boriti dok ti Allah ne podari pobjedu, ili dok ne postaneš šehid.“ Ebu Dudžane, nakon što je saslušao Resulullahov govor, preuze na sebe obavezu da će ispunjavati njegovu dužnost, i

¹⁸¹ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 151; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 224, 308; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 40.

¹⁸² İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 74; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 227; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 41.

Resulullah mu tada preda svoj mač.¹⁸³ Iako je bio izuzetno hrabar junak, na bojnopolju je hazreti Ebu Dudžane bio izuzetno mudar. Beprijekorno je slijedio hadis Poslanika: „Rat je prevara.“¹⁸⁴ Preuzeo je mač, i odvažnim i ponosnim koracima kročio na bojnopolje. Na sebi je imao samo jednu košulju i crveni ogrtač na glavi.

Ovakav hod Ebu Dudžane nije dočekan sa oduševljenjem među ashabima. Na to Resulullah reče: „Ovo je hod koji na bilo kojem drugom mjestu osim u boju, prouzrokuje Allahov gnjev.“ Tako nam je prenio da je nadmen hod zabranjen, osim u slučaju hoda prema neprijatelju.

Halid bin Velid nije mogao više čekati i sa vojskom pod njegovim zapovjedništvom krenu u napad. Tada je i Poslanik dao znak ashabima da krenu u napad jer su bili krajnje nestrpljivi. Odjednom su se stali prolamati tekbiri: „Allahu ekber.“ Naprijed je stajao hazreti Hamza sa dva mača u dvije ruke, koji je mahao mačevima i dočekivao sve neprijateljeske nasrtaje na njega, iako je bio na čelu vojnika koji nisu imali nikakvu zaštitu. Postrojenja Halid bin Velida su izvršila žestok napad, ali su odmah bili prisiljeni povući se. Halid bin Velid napravi širok luk i dođe na brdašce Ajnejn, kako bi zaobišao muslimane, prišao im kroz uski prolaz, te ih napao s leđa. No, tamo su naišli na hazreti Abdullaha bin Džubejra i njegovih 50 junaka, koji su ih odbili svojim strijelama.

Bitka se tada izuzetno zahuktala. Obje strane su se borile svim raspoloživim sredstvima. Hazreti Hamza je uzvikivao tekbire, te govorio „Ja sam Allahov lav“, sijekuci neprijatelje koji su padali pred njega. Saffan bin Umejje se među borcima raspitivao gdje je hazreti Hamza, i tako obilazio dio po dio bojnopolja. Kada ugleda junaka koji se bori sa dva mača u dvije ruke, upita ko je to, a vojnici oko njega mu rekoše: „To je čovjek koga tražiš. To je Hamza.“ Safvan tada ushićeno reče: „Ja do sada nisam vidio nikoga ko se protiv svoga naroda bori tako žustro i baz straha.“

U međuvremenu je hazreti Zubejr bio povrijeđen što Resulullah nije njemu dao svoj mač, i govorio je samome sebi: „Ja sam tražio mač od Resulullaha, a on ga je dao Ebu Dudžani, iako sam ja sin njegove tetke Safijje i pripadam Kurejšu. Uz to sam ga zatražio prije njega. Odoh da vidim šta će to s njim učiniti Ebu Dudžane.“ Tada Ugleda Ebu Dudžanu kako uzvikuje tekbire i ubija sve mušrike pred sobom. Pred njega izađe jedan ogroman mušrik, čije je kompletno tijelo bilo prekriveno štitovima, tako da su mu se vidjele samo oči. Mušrik prvi napade Ebu Dudžanu, ali se neuspjede odbraniti svojim štitom. Tom prilikom se mač mušrika zaglavi u štitu Ebu Dudžane i nikako ga nije uspijevao izvaditi. Ebu Dudžane ga usmrtilo jednim potezom mača.

¹⁸³ Buhârî, „Džihâd“, 157; Muslim, „Džihâd“, 29; Ebu Dâvûd, „Džihâd“, 101; Tirmizî, „Džihâd“, 5; İbn Madže, „Džihâd“, 28.

¹⁸⁴ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 123; İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 66; Vâkıdî, *el-Megazî*, I, 259.

Nakon toga on nastavi sjeći mušrike pred sobom, dok ne dođe do padina brda na kojima su bile mušričke žene, koje su bodrile svoje muževe pjesmom i defovima. No, iako je podigao mač da ubije Ebu Sufjanovu ženu Hindu, nije to učinio.¹⁸⁵ Vidjevši to, Zubejr Bin Avvam reče sam sebi: „Tako mi Allaha, Poslanik najbolje zna kome treba dati mač. Nisam vidio nekog ko se bori bolje od njega.“

Svaki od ashaba: Mikdad bin Umejr, Zubejr bin Avvam, hazreti Alija, hazreti Omer, Talha bin Ubejdullah i Mus'ab bin Umejr, su bili poput nepremostivih kula. Ashabi koji bi povrh svega vidjeli Resulullaha kako se bori prsa u prsa protiv din-dušmana, nisu mogli stajati u mjestu. Okružili su Resulullaha, kako mu se ne bi nešto desilo i nanosili ogromne gubitke neprijateljskim oklopnicima. U tim trenucima je šehidom postao Abdullah bin Amr. On je bio prvi šehid na Uhudu. To je još više podstaklo ashabe da krenu naprijed i da nose sve pred sobom.

Kako je borba odmicala, susreli su se dvojica junaka: hazreti Abdullah bin Džahš i najbolji strijelac Sa'd bin Ebi Vekas. Obojica su bili ranjeni na raznim dijelovima tijela. Sa'd bin Ebi Vekas prenosi: „Bio je jedan od trenutaka žestoke borbe na Uhudu. Najednom se predamnom našao Abdullah bin Džahš. Uhvatio me je za ruku i odvuкао do jedne stijene. Reče mi da ja činim dovu, a da on izgovara 'amin', a potom da on učini dovu a da ja izgovaram isto. Pristadoh na to. Ja sam činio sljedeću dovu: „Allahu, pošalji mi jake i čvrste neprijatelje da se s njima žestoko borim. Da ih sve poubijam i da se vratim kao pobjednik.“ On na ovu moju dovu uzvрати svim srcem 'amin.'

Potom on prouči dovu: „Allahu pošalji mi snažne neprijatelje da se s njima borim. Da činim pravi džihad. Da ih sve poubijam. A potom da me jedan od njih učini šehidom. Neka mi potom odsiječe usne, nos i uši da pred Tebe dođem sav okrvavljen. Kada me budeš pitao: „Šta ti je s nosom, ušima i usnama?“, da kažem da sam njima počinio mnoge grijehе, i da me je stid takav se pojaviti pred Tobom. Da kažem da sam došao sav prašnjav iz boja u kom sam bio zajedno s Resulullahom.“ Srce mi nije dozvoljavalо da na ovakvu dovu kažem amin, ali sam zbog obećanja koje sam mu ranije dao, bio primoran da to učinim.

Poslije smo se vratili i nastavili sa borbom. Obojica smo obarali neprijatelje pred sobom. On je napadao s nevjerovatnom hrabrošću čineći strašnu pometnju među neprijateljskim redovima. Uvijek je udarao iznova, žarko želeći postati šehid. Uz tekbire je podigao mač da udari još jednog neprijatelja, kada mu je Resulullah pružio jednu granu hurme, i rekao mu da nastavi sa bojem. Ova grana se mudžizom pretvorila u mač, i sjekla je sve neprijatelje ispred njega. Pred kraj bitke ga je strijelom pogodio mušrik po imenu Ebu l Hakem. Tada ga napadoše kafiri i odrezaše mu uši, nos i usne, nakon čega ga cijlog obli krv.“

¹⁸⁵ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 68; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, V, 456.

Još jedan od boraca u redovima mudžahida, koji je pokazao veliku snagu i hrabrost u borbi s neprijateljem, bio je Kuzman, koji je govorio: „Bolje je i umrijeti, nego bježati.“ Nakon što je ubio osam nevjerničkih vojnika, na kraju je i sam ranjen pao na zemlju. Ashabi su bili začuđeni junaštvom koje je pokazivao pa su o tome obavijestili Resulullaha, a on im reče: „On je stanovnik Džehennema.“ Katade bin Nu'man je, ne znajući za ove Resulallahove riječi, prišao Kurmanu i rekao mu: „Neka ti je šehadet mubarek, o Kuzmane!“ On mu na to odgovori: „Ja se nisam borio za vjeru, već da Kurejšije ne uđu u Medinu, pa mi ne unište stabla hurmi.“ Potom je strijelom sebi prerezao vene i tako počinio samoubistvo. Tada su svi shvatili zašto je Poslanik, alejhisselam, za njega rekao da je on stanovnik vatre.

Još od početka borbe ashabi su, predvođeni Muhammedom, alejhisselam, učinili velike napore i pokazali ogromno junaštvo. Snažnim napadima su odbili mušričku vojsku. Mušrici koji su obožavali kipove od kamena i drveta po imenima: Lat, Uzza i Hubel, beskorisno su ih molili za pomoć, dok su im mudžahidi nanosili ogromne gubitke. Kada su počeli bježati, žene koje su ih bodrile su stale jecati i zapomagati da se okrenu i nastave borbu.

Oni su iza sebe ostavljali sva blaga koja su ponijeli, trčeći prema Mekki, kako bi spasili živote. Ashabi su zahvaljivali Svevišnjem Stvoritelju na pobjedi koju im je obećao. Iako su brojčano bili izrazito nadmoćni, mušrici su bili totalno rasprsnuti. Dok su bježali, gazeći jedni preko drugih, ashabi su išli za njima i ubijali koga bi sustigli. U ovoj potjeri je novopečeni mladoženja, Hanzala bin Abu Amir stigao vođu Kurejšija Ebu Sufjana, koji je bježao na konju. Udario je konja mačem po nogama i oborio ga. Tada Ebu Sufjan stade moliti: „O Kurejšije! Pomozite mi. Ja sam Ebu Sufjan, a Hanzala me želi ubiti.“ Mušrici koji su bili oko njega nisu se osvrtni na njegove pozive, tražeći spasa samima sebi.

No, u tom se trenutku iza Hanzale nađe Šeddad bin Esved i pogodi ga svojim kopljem. Hazreti Hanzala uzviknu: „Allahu Ekber“, i pade na zemlju. Tako posta šehid, a mubarek duša mu odleti u Džennet. Resul-i ekrem, alejhisselam, je rekao: „Vidio sam kako meleki kupaju Hanzalu između nebesa i zemlje, kišnicom iz jedne posude od srebra.“ Ebu Usejdi prenosi sljedeće: „Nakon što sam čuo ove Resulallahove riječi, otišao sam do Hanzale i vidio kako kapa kišnica sa njegove glave. Vratio sam se i o tome obavijestio Poslanika, alejhisselam. Hanzalu su prozvali “Gasilu-l melaike“ (koga su okupali meleki).“¹⁸⁶ Strijelci koji su se nalazili na brdu Ajnejn, ugledaše mušrike kako bježe, pa su smatrali da je boj završen. Svi osim njihovog komadanta Abdullaha bin Džubejra i još dvanaest strijelaca, napustiše svoje položaje.¹⁸⁷

¹⁸⁶ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 74; Vâkidî, *el-Megazî*, I, 273-274; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, V, 436.

¹⁸⁷ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 293; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 47.

Junaštvo hazreti Alije

Komandant konjanika Halid bin Velid, uvidjevši da se broj mudžahida koji su obezbjeđivali prolaz drastično smanjio, naredi vojnicima pod svojom komandom da odmah krenu. Četa u kojoj je bio i Ikrime bin Ebi Džehl ubrzo stiže do prolaza Ajnejn. Hazreti Abdullah bin Džubejr i nekoliko njemu odanih ashaba su se poredali u jedan red i hrabro stali ispred neprijatelja. Gađali su ih strijelama dok nisu i zadnju potrošili. Potom uzeše svoje mačeve i suočiše se s Kurejšijama prsa u prsa. Ni tu ne uzmakoše ni pedlja. Omjer vojnika koji su se tu sukobili je bio 25:1 u korist mušrika. Časni ashabi su se borili do zadnje kapi krvi kako bi ispunili obećanje dato Poslaniku, alejhisselam. Njihova mubarek tijela su padala na zemlju jedno za drugim. Tako su postigli šehadet i smiraj u džennetskim baščama.

Mušrici su, iz bijesa, poderali odjeću hazreti Abdullaha i strijelama izrešetalu kompletno njegovo tijelo. Čak su mu razrezali stomak i izvadili njegovo unutrašnjost.

Kada su Halid bin Velid i Ikrime uspjeli učiniti šehidima ashabe koji su obezbjeđivali prolaz, odmah su se uputili prema ostatku muslimanske vojske napadajući ih s leđa. Ashabi su u toj situaciji ostali potpuno iznenađeni i nisu se uspjeli pregrupisati. Mnogi od njih su već bili odložili oružje, kada se najednom sve promijenilo. Kurejševići mušrici, koji su bježali pred muslimanima, ugledaše Halid bin Velida kako napada muslimane straga, pa se povратиše i nastaviše borbu. Mudžahidi su se našli između dvije vatre. Neprijatelj je napadao i sprijeda i straga dovodeći muslimane u zaista tešku situaciju. Ashabi su izgubili pribranost i bili su prisiljeni da se razdvoje.¹⁸⁸

Hazreti Alija prenosi sljedeće: “Ušao sam među jednu skupinu mušrika, gdje se nalazio i Ikrime bin Ebi Džehl. Opkolili su me, ali sam mnoge od njih uspio ubiti. Potom sam upao u drugu grupu pa sam i tu usmrtio veliki broj mušrika. Ništa mi se nije desilo jer nije bila sudbina da tu postanem šehid. Jedno vrijeme nisam mogao vidjeti Resulullaha pa sam sebi reko: „Tako mi Allaha, on nije od onih koji bi pobjegao i okrenuo nam leđa. Sigurno ga je Allah izdvojio od nas zbog naše neposlušnosti. Meni ne preostaje ništa drugo nego da se borim dok ne izdahnem. Napao sam na mušrike i razbio jednu grupu, te sam vidio da je Poslanik, alejhisselam, bio među njima. Shvatio sam da ga Uzvišeni Allah čuva posredstvom svojih meleka. Neprijateljski vojnici su bili doprli do Resulullaha. Situacija je bila izuzetno opasna, a Poslanik se borio poput cijele čete i neprijatelju nije dozvoljavao da se pomjeri s mjesta. U isto vrijeme je pokušavao ponovo okupiti ashabe, raspršene na više strana: „O, ti! Kreni prema meni! O ti i ti! Krenite prema meni. Ja sam Allahov Poslanik! Ko krene prema meni, konačno odredište će mu biti Džennet.“ Ashabi hazreti Ebu Bekr, Abdurrahman bin Avf, Talha bin Ubejdullah, Ali ibn Ebi Talib, Zubejr bin

¹⁸⁸ Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 232, 301.

Avvam, Ebu Dudžane, Ebu Ubejde bin Džerrah. Sa'd bin Muaz, Sa'd bin Ebi Vekas, Habbab bin Munzir, Usejd bin Hudajr, Sehl bin Hanif, Asim bin Sabi i Haris bin Simme su tada načinili živi štit oko Resulullaha u obliku prstena.

Hazreti Abbas bin Ubade pozva sve svoje saborce: „O braćo! Nevolja na koju smo naišli je rezultat neposlušnosti prema Resulullahu. Ne rasipajte se već se okupite oko Poslanika, alejhisselam. Ako ne zaštitimo Resulullaha i nešto mu se desi, nećemo imati nikakvog opravdanja pred Uzvišenim Gospodarom.“ Hazreti Abbas je zajedno s Haridž bin Zejdom i Evs bin Erkamom krenuo na neprijatelje. Hrabro su se borili uz Resulullaha, kako bi ga zaštitili. Haridže bin Zejd je zadobio devetnaest rana na svome tijelu, a nisu bolje prošla ni ostala dvojica i na kraju svi postigoše željeni šehadet.

U ovim kritičnim trenucima, broj ashaba koji se okupljao oko Resulullaha se malo po malo povećavao. Mušrici su bili opkolili Resulullaha i njegove najbliže ashabe koji su svoja tijela postavili kao štit ispred Resulullaha, i vremenom su sve više sužavali krug u kojem su se nalazili. Poslanik, alejhisselam, primjeti jednu grupu Kurejšija kako su se izdvojili ispred ostalih, pa upita svoje ashabe ko bi im htio izaći na mejdan. Javi se Vehab bin Kabus: „Ja Resulallah! Žrtvovao bih za tebe sve što imam. Ja ću to učiniti!“ Ovaj hrabri Allahov vojnik se baci među grupu mušrika samo sa svojim mačem i Allahovim imenom na usnama, a Poslanik, alejhisselam, ga obradova da je stanovnik Dženneta. Dok je gledao kako se hrabro bori protiv mušrika, Resulallah za njega uputi dovu: „Gospodaru, smiluj mu se!“

Kada Sa'd bin Ebi Vekas ugleda da su mušrici Vehaba zadržali u sredini, i da su ga strijelama učinili šehidom, on iskoči ispred njih i nastavi se boriti. Pokaza se kao vojnik bez premca. Mnogim kafirima je presudio na tom mjestu, a ostale je odbacio nazad. Potom se vrati do Resulullaha koji za Vehaba reče. „Ja sam zadovoljan hazreti Vehbom, pa neka i Allah bude njime zadovoljan.“

Mušrici uspiješe na jednom mjestu probiti štit i priđoše Poslaniku veoma blizu. Resulallah naredi hazreti Aliji da napadne na njih. On tom prilikom usmrti Abdullaha bin Abdullaha, a ostali pobjegoše. Kada mu se slomio mač, Poslanik mu dade svoj Zulfikar i uputi Aliju na drugu grupu mušrika: - „Otkloni njihovo zlo od mene, o Alija!“ Allahov lav odmah krenu u napad. Usmrti Šejbu bin Malika a ostale ponovo odbaci. Poslaniku priđe Džibril-i emin: „Ovo je djelo začuđujuće hrabrosti i odanosti.“ Poslanik, alejhisselam, tada reče: „On je dio mene, a ja dio njega.“ Džibril na to dodade: „A ja pripadam obojici.“ Tada se začu glas: „Nema junaka poput Alije, niti mača poput Zulfikara.“

Mušrici shvatiše da se ne mogu približiti Resulullahu pa ga počеше gađati strijelama. Sve strijele su ga prelijetale ili su padale oko njega. Čim su ugledali strijele, ashabi su potpuno opkolili Resulullaha braneći ga od strijela vlastitim tijelima. Resulallah naredi da i ashabi odgovore strijelama, što oni i učiniše. Pored sebe postavi Sa'd bin Ebi Vekasa, izuzetno preciznog strijelca. Svaki put kada bi povlačio novu strijelu činio bi dovu: „Ja, Rabbi! Ovo je

Tvoja strijela. Pogodi njom neprijatelja.“ A Resulullah bi činio dovu: „Allahu! Primi Sa'dovu dovu. Upravi njegovu strijelu. Nastavi o Sa'de! Samo nastavi!“ Poslanik je ponavljao ovu dovu pri izbačanju svake strijele.

Resulullah mu je davao svoje strijele da i njih upotrijebi. Svaka strijela bi pogodila neprijatelja ili njegovu jahalicu. Mušričke strijele je zaustavljao Ebu Talha, što svojim štitom, što tijelom. Povremeno bi uzvikivao strašne poklike, zvukove koji su neprijatelja dovodili do ludila. Poslanik je rekao: „Među vojskom je Ebu Talhin glas bolji od glasa stotinu vojnika. Nije propuštao ni da izbací strijele kada bi mu se ukazala prilika, uspješno gađajući svaku svoju metu. Poslanik je podizao glavu iz znatiželje gledajući gdje strijele završavaju, a Talha bi ga opominjao, bojeći se da ga ne pogodi strijela: „Poslaniče, ne podiži svoju mubarek glavu. Može te pogoditi strijela, a ovako sam ja ispred, tako da, dok mene ne pogodi, tebi se ništa ne može desiti. Sve dok sam ja živ, ti si siguran!“

Žestoke borbe su se vodile na svim stranama Uhuda. Negdje su to bile borbe između vojnika na jahalicama a negdje mačevima na nogama, no boj vjere i kufra nije jenjavao. Ashab-i kirami se još uvijek nisu uspjeli oporaviti od svega što se dešavalo. Oko Resulullaha je bilo svega tridasetak ashaba, koji su bdjeli nad njim, stavlajući svoja tijela na megdan strijelama i ostalim opasnostima namijenjenim Resulullahu. Jedina želja im je bila u potpunosti ispuniti preuzete emanete i biti pokorni Resulullahu do kraja, sprječavajući svaku vrstu zla.

Prvak među junacima, hazreti Hamza, u svoj toj gužvi ostade podalje od poslanika Muhammeda, alejhisselam, boreći se protiv neprijatelja sa dva mača u rukama i uzvikujući „Allahu ekber.“ Bio je srtrah i trepet mušričkoj vojsci. Do tog trenutka je sam ubio trideset i jednog borca, a mnoge druge je osakatio. Kada je razbacao mušričku rulju ispred sebe, ugledao je Siba' bin Ummu Emmara kako ga izaziva: „Ima li junaka koji mi se smije suprostaviti?“ Hazreti Hamza mu odgovori: „Dođi ovamo sine žene koja suneti. Ti se usuđuješ izazivati Allaha i Njegova Poslanika.“ Uhvatio ga je za noge i oborio na zemlju.¹⁸⁹ Zatim skoči i odvoji mu glavu od ostatka tijela. Tada ispred sebe ugleda Vahšija kako ga cilja kopljem. Odmah potrča prema njemu da se i s njim obračuna, ali se spotače na rupu nastalu prolaskom nabujale vode preko tog mjesta. Pade na stomak tako da mu dio leđa ostade nezaštićen. Vahši odmah iskoristi ukazanu priliku i baci svoje koplje koje probode Hamzina leđa i izađe na stomak. Povika „Allah!“, i tu se sruši na zemlju. Postigao je stepen šehida kome se sve vrijeme nadao. Neka je Allah zadovoljan s njim.

Tada neko iz redova neprijatelja povika: „O Kurejšije! Ne odustajete od boja protiv Muhammeda koji nije ispoštovao rodbinske veze i koji vas je podijelio. Ako se on spasi, neka ja propadnem...“ Na taj način je podicao mušrike da napadnu na poslanika svjetova Muhammeda, alejhisselam. Ovaj

¹⁸⁹ Buhârî, „Megâzi“, 23; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 501; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 164.

glas je pripadao Asimu bin Ebi Avfu. Hazreti Ebu Dudžane je čuo ovaj poziv, pa je probijajući se među mušricima uspio pronaći Asima i usmrтитi ga. Mušrik Ma'bed, koji se nalazio iza njegovih leđa, svom snagom zamahnu svojim mačem prema Ebu Dudžani. Allahovom odredbom, on se uspio sageti nevjerovatnom brzinom i izbjeći Ma'bedov mač. Potom ustade i zadade mu smrtonostan udarac koji ga dokrajči.

Krajnji cilj mušrika Kurejšija bio je Poslanik, alejhisselam. Na svaki mogući način su pokušavali da mu priđu, ali nisu uspijevali proći pored ashaba koji su svojim tijelima branili Resulullaha, i koji su bili spremni na sve kako bi ga zaštitili. Ovih trideset junaka uglas rekoše Poslaniku: „Ja Resulallah! Jedina stvar koja nam je bitna jeste da ti budeš bezbjedan. Naša lica i tijela su tvoj oklop i štit.“ Mušrici su napadali u četama. Fahr-i alem, alejhisselam, pokaza odanim ashabima oko sebe jednu grupu mušrika i upita ih: „Ko je spreman žrtvovati život na Allahovom putu?“ Istog trena se ispred njega pojaviše peterica ashaba Medinelija. Počeše uzvikivati tekbire i navališe na neprijatelja. Četverica, od njih pet, na posljertku postadoše šehidi. Kada od četrnaest zadobijenih rana, na cijelom tijelu, na zemlju pade i peti među njima, Poslanik, alejhisselam, naredi da mu ga prinesu. Iz njegova tijela krv je tekla na sve strane. U tom trenutku Resulullah sjede i stavi njegovu glavu na svoje mubarek noge. Ashab koji je imao čast postati šehidom na taj način je hazreti Umare bin Jezid.

Junaštvo Talhe bin Ubejdullaha

Brojne grupe su napadale na Resulullaha, pa tako pozva ashabe da se suprotstave još jednoj od njih. Odazva mu se Talha bin Ubejdullah. Kada htjede iskočiti, Poslanik upita ima li još neko ko je ravan Talhi. Javi se još jedan ashab porijeklom iz Medine i Poslanik mu reče da on napadne, što ovaj odmah i učini.

Poslanik još jednom upita ashabe za neku od mušričkih grupa. Tada se ponovo javi Talha, a Resulullah, kao i prošli put zatraži nekog drugog. Javi se jedan ensarija i Resulullah njemu dade znak da to učini. On u borbi postade šehid. Tako se ponavljalo dok svi ashabi oko Resulullaha ne postigoše šehadet. Niko nije ostao pored Resulullaha osim Talhe bin Ubejdullaha. Talha je bio veoma zabrinut za Resulullaha pa je stalno trčao oko njega i dočekivao neprijatelja. Slika neprekidne borbe Talhe bin Ubejdullaha oko zaštite Poslanika, alejhisselam, i njegovo postavljanje vlastitih prsa kao bedema strijelama, kopljima i mačevima, jedinstven je slučaj hrabrosti i odvažnosti. Hazreti Talha je oko Resulullaha oblijetao poput pčele, ne obazirući se na udarce koje je pritom primao. Konačna želja mu je bila da zaštiti najboljeg među ljudima i na kraju postane šehid. Nije ostao niti jedan dio njegovog tijela koji nije bio povrijeđen, niti se na njegovoj odjeći moglo zapaziti bilo šta drugo osim krvi. On je, uprkos tome, stizao na sve četiri strane. Tada Resul-i ekremu u pomoć pristigoše Ebu Bekr i Sa'd bin Ebi Vekkas.

Hazreti Talha je već bio izgubio mnogo krvi. Nije više mogao izdržati pa je pao, ostavši bez svijesti. Kompletno tijelo mu je bilo prekriveno ranama zadobijenim od strijela, mačeva i kopalja. Imao je šezdeset velikih i bezbroj malih rana. Poslanik, alejhisselam, odmah naredi Ebu Bekru da pritekne u pomoć Talhi, a on mu posu vode po licu kako bi došao svijesti. Čim se osvijesti on povika: „O Ebu Bekre! Šta radi Resulullah?“ Time pokaza neviđenu odanost i čežnju za Resulom. Šta je mogao više uraditi kako bi to dokazao! Hazreti Ebu Bekr mu odgovori: „Resulullah je dobro. Upravo me je on poslao.“ Talha duboko odahnu; „Neka je hvala Uzvišenom Allahu. Kada je on dobro, sve nevolje su zanemarive.“ Tada im upomoć pristiže još nekoliko ashaba.

Poslanik svjetova Muhammed, Mustafa, alejhisselam, pride hazreti Talhi. Kada ugleda Resulullahu, ranjeni ashab zaplaka. On svojim mubarek rukama pređe preko Talhinog tijela i učini dovu Gospodaru: „Allahu! Podari mu ozdravljenje i snagu.“ Resulullahovom mudžizom - nadnaravnošću, Talha ustade potpuno zdrav i nastavi se boriti. Za Talhu Resulullah reče: „Na Uhudu mi niko nije bio bliži od Džibrila sa desne i Talhe bin Ubejdullaha s lijeve strane.¹⁹⁰ Ako želite vidjeti kako izgleda Džennetlija na zemlji, pogledajte Talhu.“

Vojske su se nastavile sudarati svom silinom na svim frontovima. U Resulullahovoj, alejhisselam, blizini bijahu Ebu Dudžane, Mus'ab bin Umejr, koji je nosio zastavu, Talha bin Ubejdullah, zatim časna Nesiba, koja je pristigla iz zadnjih redova kako bi dala svoj doprinos u zaštiti Resulullahu, te još nekoliko ashaba. Zajedno sa Resulom su se borili protiv mušrika. Abdullah bin Hunejd, jedan od mušrika ogrezlih u zlu, koji je bio sav u oklopima, vikaše na sve strane: „Pokažite mi gdje je Muhammed. Ili ću ga ubiti, ili ću ja umrijeti pored njega.“ Kada ga ugleda, pojuri svojim konjem na njega, ali mu se ispriječi Ebu Dudžane: „Samo dođi! Ja štitim Muhammeda, alejhisselam, svojim tijelom, tako da moraš prvo mene ubiti da bi došao do njega.“ Udari Abdullahovog konja mačem po nogama tako da ga obori na zemlju. Tada ponovo zamahnu mačem, te dokrajči mušrika uz poruku: „Ovo ti je od Harišinog sina“, Resulullah je vidjevši to rekao: „Allahu, ja sam zadovoljan Harišinim sinom (Ebu Dudžanom), pa budi i Ti!“

Malik bin Zuhejr je slovio među mušricima kao precizan rukovalac strijelom. I on je tražio Resula na sve strane kako bi ga ubio. U jednom trenutku je uhvatio priliku, naciljao Resulullahovu glavu, te odapeo strijelu. Talha se tada ispriječi stavivši svoju ruku ispred Poslanikove, alejhisselam, glave. Strijela mu smrskala ruku pokidavši sve nerve prstiju i kosti šake. Poslanik je to gledao, pa reče: „Da si prilikom pružanja ruke izgovorio „Bismillah“, dok bi te ljudi gledali, meleki bi te digli na nebesa.“¹⁹¹

¹⁹⁰ Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 426; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, IX, 52; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. VI, 9.

¹⁹¹ Vâkidî, *el-Megazî*, I, 254; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 217; Bejhikî, *es-Sunen*, II, 220; Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 416.

Među onima koji su se zakleli da će ubiti Resulullaha bili su i četverica mekanskih mušrika: Abdullah bin Kamia, Ubej bin Halef, Utbe bin Ebi Vekas i Abdullah bin Šihab-i Zuhri. Poslanik se, unatoč tome što je oko sebe imao nekoliko ashaba, borio kao da je bitka tek počela. Ispred njega je bio bajraktar hazreti Mus'ab bin Umejr, koji je na sebi imao oklop, pa je podsjećao na Resulullaha. I on se hrabro borio, iako je u desnoj ruci nosio zastavu. U međuvremenu mu se približi Ibn-i Kamia, koji je bio na konju, i zatraži da mu pokažu Resulullaha. Govorio je i to da jedan od njih dvojice danas mora umrijeti. Potjerao je konja prema Resulullahu kada mu se isepriječiše Mus'ab bin Umejr i čestita Nesiba. Među njima dođe do okršaja, pri čemu Ibn-i Kamia mačem odsiječe ruku Nesibi, a potom udari i hazreti Mus'aba. Otkinu i njemu desnu ruku u kojoj je držao zastavu islama, a on joj ne dopusti da padne i uhvati je lijevom, izgovarajući pri tom kur'anski ajet iz sure Ali Imran: „Muhammed je Allahov poslanik a bilo je i prije njega poslanika...“¹⁹² Kada mu mačem odsiječe i drugu ruku, Mus'ab je ponovo uhvati nadlakticama i prisloni na grudi. Tada Ibn-i Kamia na njega baci koplje koje pogodi Mus'aba u grudi te i on, kao i njegovi drugovi, posta šehid, i zadobi vječni rahmet.

Kada je Mus'ab pao, pojavio se melek u njegovom liku koji je preuzeo zastavu i nastavio je nositi. Poslanik povika: „Naprijed o Mus'abe, naprijed!“ a melek mu odgovori: „Nisam je Mus'ab.“ Tada Resulullah shvati da je to melek i zastavu predade hazreti Aliji.¹⁹³

Ibn-i Kamia je mislio da je umjesto hazreti Mus'aba bio resulullah, Muhammed, alejhisselam, pa se vrati među mušrike i poče glasno uzvikivati „Ubio sam Muhammeda!“ Mušrici koji su to čuli dobili su još više elana za borbu, te još jače nasrnuše na muslimane. Ashabi nisu bili upoznati sa svim što se dešava, tako da su ostali kao skamenjeni. Muslimani su bili u nevjerici. Čak je i hazreti Omer pao na koljena ukočenih ruku, i nije znao šta da radi. Kada ih je u takvom stanju ugledao Enes bin Nadr, upitao ih je šta rade.

Oni mu odgovoriše da je Resulullah postao šehid. Enes im na to reče: „Ako je Resulullah postao šehid, njegov je Gospodar sigurno vječan. Zar da poslije Resula mi nastavimo živjeti? Hajde, ustanite, da i mi poginemo za ono, za što je poginuo najbolji čovjek.“ Potom, uz tekbire, nasrnu na neprijatelje. Iako je usmrtio mnoge kafire, na kraju je postao šehid. Samo na licu je imao sedamdeset rana, i niko ga, osim sestre, nije mogao prepoznati.

Mnogi ashab-i kiram su se raspršili, a neki od njih su dočekali i šehadet. Mušrici su to iskoristili i sakupili se oko Resulullaha. Nastojali su da ga ubiju mačem i kamenjem. Udarci mu nisu nanosili štetu jer je na sebi imao dva oklopa. Kamen koji je bacio Utbe bin Ebi Vekas pogodio je Poslanika u glavu i rasjekao mu donju usnu. Pri tom mu je slomljen i donji sjekutić. U tom trenutku dođe i Ibn-i Kamia i udari Resulullaha mačem po glavi. Od udarca raspuknu šljem koji je Resul nosio, a dvije male halke koje su bile

¹⁹² Ali İmrân 3/144.

¹⁹³ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 73; Vâkıdî, *el-Megazî*, I, 300; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 42.

prikačene za nju, zabiše se u njegovo mubarek lice. Još jednim udarcem Ibn-i Kamia povrijedi Resulullahovo rame, te ga obori u duboki jarak koji je iskopao Ibn-i Amir, kako bi muslimani upali u nj. Poslanik, alejhisselam, je za Ibn-i Kamiu učinio dovu: „Neka te Allah ponizi i uništi!“ Ibn-i Kamiu ponovo obuže veselje, i otrča do Ebu Sufjana uzvikujući: „Ubio sam Muhammeda, konačno sam ga ubio!“ Mušrici su postigli svoj cilj, i nisu se više bavili Resulullahom. Povukli su se iznad rupe u kojoj je bio Poslanik, alejhisselam, i nastavili da se bore s ashabima.¹⁹⁴

Prilikom pada u jarak, sa Poslanikovih mubarek obraza je potekla krv. Kada je rukama dotaknuo svoje lice, uvidio je da su mu lice i brada nakvašeni krvlju. Prije nego što su kapi krvi pale na zemlju, uhvatio ih je Džibril: „O Allahov Miljeniče! Da je pala ijedna kap tvoje krvi na zemlju, radi Allaha, ne bi ponikla trava na zemlji do Sudnjega dana.“ Poslanik, alejhisselam, reče: „Ako kap moje krvi padne na zemlju, s neba će se spustiti kazna. Ja Rabbi! Oprosti mome narodu, jer oni ne znaju!“ Tako je on činio dovu da Allah izvede na pravi put one koji su se usudili da ga pokušaju ubiti, koji su polomili njegove zube i raskrvarili lice.

Resulullaha ugleda Ka'b bin Malik koji na sav glas stade vikati: „O muslimani! Neka vam je radosna vijest da se Resulullah nalazi ovdje. Ashabi su, čuvši to, živnuli i potrčali da ga vide. Hazreti Alija i Talha su odmah došli do jarka i izvadili Resulullaha. Hazreti Ebu Ubejde bin Džerrah je svojim zubima povadio halke koje su se zabile u Resulovo lice. Dok je to obavljao, polomio je oba svoja prednja sjekutića. Hazreti Malik bin Sinan je obrisao krv koja je tekla iz Resulovog lica. Na to Resulullah reče: „Čija se krv pomiješa sa mojom, neće ga dotaći Džehennemska vatra.“

Mušrici počehesa novim napadima. Ashabi su od radosti što je Resulullah živ, odmah napravili prsten oko Poslanika i više nikome nisu dopuštali da mu priđe blizu. Mušrici shvatiše da više ne mogu nauditi Poslaniku ni na koji način, pa se krenuše povlačiti na obližnje brdo. Poslanik naredi Sa'd bin Ebi Vekasu da ih spriječi. „Ja Resulallah!“ reče Sa'd, „Kod sebe imam samo jednu strijelu. Kako ću ih vratiti?“ Kada mu Poslanik i drugi put isto naredi, Sa'd bin Ebi Vekas odape strijelu kojom ubi jednog mušrika. Ponovo vrati ruku na leđa u torbu za strijele, a unutra se nađe još jedna strijela. I nju izbaci, ali uvidje da se ista ponovo nalazi kod njega. Tako se desilo više puta. Poslanikovom, alejhisselam, mudžizom, ista strijela bi se našla u torbi svaki put, iznova. Kada shvatiše da je dovoljno Kurejšija već ubijeno, oni odustaše od penjanja na brdo te se vratiše na polje, nakon čega se povukoše.

Ubej bin Halef se odvoji od mušričke grupe i potjera konja prema mjestu gdje je bio Resulullah, uzvikujući: „Gdje je taj što tvrdi da je poslanik? Neka izađe preda me, ako smije.“ Ashabi krenuše da se obračunaju s njim ali ih Resulullah spriječi. Uze strijelu Harisa bin Simme i izađe naprijed. Ubejj još brže potjera konja, uzvikujući da je došao Poslanikov kraj, prizivajući i

¹⁹⁴ Ibn Hišâm, *es-Sîre*, II, 79.

svoj kraj, ako u tome ne uspije. Iako je Ubejj bio u oklopima, Poslanik odape strijelu prema njemu pogodivši ga u vrat, jedino mjesto na tijelu koje je bilo nezaštićeno. Ubejj pade sa konja i otkotrlja se, pri čemu je polomio rebra. Mušrici ga digoše i ponesoše, a on izdahnu na putu uzvikujući: „Ubi me Muhammed...!“

Resulullah se nastavi penjati zajedno sa svojim ashabima prema stijenama na Uhudu. Kada dođe do njih, htjede se popeti na njihov vrh, ali to ne uspije učiniti od umora, zadobijenih rana i težine oklopa. Talha ga, potom, uze na leđa i iznese na stijene. Resulullah reče: „Kada je Talha pomogao Allahovom poslaniku, Džennetu je postala obaveza da ga primi.“ Tu je, zbog manjka snage, podne-namaz obavio sjedeći.

Ashabi su se u podnožju brda nastavili neustrašivo boriti protiv dušmana. Riješili su da će život onih koji su napali na Resulullaha učiniti nesnošljivim.

Hazreti Hatib bin Balta'a dođe do Resulullaha i reče mu: „Moj život pripada tebi, Allahov miljeniče, ko ti je to uradio?“ – „Utbe bin Ebi Vekas me je pogodio kamenom, i od tog udarca mi je ispao zub.“ Hazreti Hatib ga ponovo upita: „A na koju je stranu otišao?“ Resulullah mu pokaza pravac a on odmah zaputi tamo. Dugo je tražio Utbu dok ga konačno nije i pronašao. Oborio ga je s konja, i odrubio glavu jednim udarcem. Potom se vratio Poslaniku s radosnom viješću. Poslanik zamoli Uzvišenog Allaha da bude zadovoljan njime.

Mušrici se nisu uspjeli suprotstaviti ujedinjenim, i imanom ispunjenim ashabima. Izgubili su sedamdeset svojih pripadnika, a potom su se zaputili nazad u Mekku. U međuvremenu je do Medine stigla lažna vijest da je Resulullah postao šehid. Odmah, po primitku vijesti, prema Uhudu su se uputile: hazreti Fatima, Aiša, Ummu Sulejm, Ummu Ejmen, Hamne bint Džahš i Kuajba. Kada je vidjela povrijednog oca, hazreti Fatima je zaplakala, a Resul je pokušavao da je utješi. Hazreti Alija na štitu donese vode kojom hazreti Fatima sapra krv s očevog lica. Krv je i dalje nastavila teći, sve dok hazreti Fatima nije zapalila komad tkanine, i na Poslanikovo, alejhisselam, lice stavila pepeo. Tada je krv stala.¹⁹⁵

Potom se vratiše na bojno polje. Prvo pronadoše ranjenike, te im previše rane. Mušrici su neke šehide učinili neprepoznatljivim. Mnogima su odječene uši, nos i oči, a nekima su rasporeni i stomaci. Abdullah bin Džahš je bio jedan od njih. Resulullah je, kao i ashabi, bio užasnut tim prizorom. Neki od najodabranijih ashaba su postali šehidi, ostavivši svoju krv na Uhudu. No slika unakaženih ashaba je bilo nešto što se teško moglo prihvatiti. Poslanik, alejhisselam, na posljatku zaplaka, a i ostali ashabi teško podnesoše te trenutke. Resulullah pritom reče: „Ja ću posvjedočiti na Sudnjem danu da su ovi ljudi dali živote u ime Allaha, i da su šehidi. Pokopajte ih okrvavljene. Tako mi Allaha, na Sudnjem danu će se pojaviti s

¹⁹⁵ İbn Madže, „Tıb“, 15; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 250; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 80.

ranama koje će krvariti. Iako će boja krvi biti ista, miris će im biti poput mirisa miska.“

Resulullah uvidje da nema Hamze pa upita za njega. Hazreti Alija ga potraži i pronade. Kada je Muhammed, alejhisselam, došao do mjesta njegovog počinka, nije mogao vjerovati svojim očima; odsječene su mu uši, nos i ostali udovi, a lice mu je bilo neprepoznatljivo. Rasporen mu je stomak i izvađena jetra. Resulullah se tada, lijući suze, obrati hazreti Hamzi: „O Hamza! Niko nikada nije propatio koliko si ti, niti će to učiniti u budućnosti. O Poslanik amidža! O Allahov i Poslanikov lave! O dobri Hamza! O Poslanikov zaštitniče Hamza! Neka ti se Uzvišeni Allah smiluje!“

Sa suprotne strane ashabi ugledaše kako ide žena, sva usplahirena i zabrinuta. To je bila časna tetka našeg voljenog Poslanika, hazreti Safijja. Kao i druge žene, i ona je čim je čula da je Resulullah postao šehid, potrčala prema Uhudu da se lično uvjeri u to. Kada je Resul, alejhisselam, ugleda, naredi njenom sinu Zubejru bin Avvamu da je vrati, zabrinut kako će prihvatiti smrt i stanje u kome je bio njezin brat. Hazreti Zubejr otrča do majke a ona mu, sva zadihana, postavi pitanje: „Sine! Šta se desilo sa Resulullahom?... „. Priđe i hazreti Alija, te joj rekoše da je Poslanik, hvala Bogu, dobro. Ona odahnu, ali od njih ipak zatraži da joj ga pokažu. Hazreti Alija joj pokaza gdje se nalazi, a Safijja od radosti zahvali Allahu što je živ i zdrav. Potom upita za svoga brata Hamzu i krenu da ga traži. Tada je zaustavi Zubejr i reče : „Resul je naredio da se vratimo.“ – „Ako to čini da bi mi sakrio brata, ja već znam da je on sav isječen i unakažen. Sve to mu se izdešavalo na Allahovom putu, a mi smo za taj put spremni žrtvovati i mnogo više. Nagradu za to očekujemo od našeg Gospodara. Ako Bog da, strpit ćemo se, pa će sve biti kako treba.“ Zubejr prenese njene riječi Poslaniku, a on joj dozvoli da ga vidi.

Hazreti Safijja priđe tijelu hazreti Hamze i tiho poče plakati. Na put je sa sobom ponijela dva pokrivača. Skide ih i reče da ih je donijela bratu Hamzi pa ga ogrnu njima. Sejjudu-š-šuheda, odnosno najboljeg među šehidima, hazreti Hamzu, su pokopali ogrnutog jednim od tih pokrivača.¹⁹⁶

Habibullah dođe iznad glave bajraktara Mus'aba bin Umejra. Ruke su mu bile otkinute a imao je i mnogo rana po tijelu. Oko njega je bila lokva krvi. Resulovoj tuzi nije bilo kraja, pa je, obraćajući se šehidima, proučio 23. ajet sure Ahzab: “Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju - nisu ništa izmijenili (svoje obećanje). Potom Resulullah reče: “I Allahov poslanik je svjedok da ćete vi na Sudnjem danu pred Allaha biti dovedeni kao šehidi.“

Potom se okrenu onima koji su se nalazili oko njega: “Obilazite ih. Donosite im selam. Kunem se Allahom da, ko im donese selam na ovome svijetu, ovi šehidi će im odgovoriti na selam na ahiretu.“

Ashabi nisu uspjeli pronaći čefin Mus'abu bin Umejru, a njegov lični ogrtač je bio suviše kratak. Ako bi mu pokrili glavu, noge bi ostajale

¹⁹⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 14.

nepokrivene i obratno; ako bi mu pokrili noge, ne bi mu mogli pokriti glavu. Habibullah, alejhisselam, reče: „Glavu mu pokrijte pokrivačem a noge listovima Izhira!“¹⁹⁷ Ovaj ugledni ashab, koji je život proveo u pokornosti Allahu i Njegovom Resulu, otišao je sa ovoga svijeta u kratkom ćefinu.¹⁹⁸

I drugim šehidima je klanjana dženaza, i pokopani su okrvavljeni, po dvojica ili po trojica u jedan kabur. Na Uhudu je poginulo sedamdeset šehida. Broj poginulih ensarija je iznosio 64, a muhadžira 6.

Mnogi ashabi su izgubili svoje rođake u ovome boju, koji su pali kao šehidi. Zbog toga su bili potišteni, a Resulullah je, da bi ih utješio, rekao: „Allah mi je svjedok da sam i ja, poput mojih ashaba, želio postati šehid na Uhudu, i zanočiti u podnožju tog brda. Kada su vaša braća postali šehidi, Allah je njihove duše smjestio u zelene ptice. One odlijeću do Džennetskih vrela i piju sa njih. Koriste se njegovim voćem i razgledaju po Džennetu. Lete po njegovim cvjetnjacima, a uvečer ulaze u zlatne kandilje koji su zakačeni za Arš-i 'ala. Kada vide sve te džennetske ljepote, oni će reći: 'Kamo sreće da naša braća znaju kakve sve ljepote Džennet u sebi sadrži, pa da ne oklijevaju u džihadu, i da ne okreću lica od neprijatelja zbog kukavičluka.“ Uzvišeni Allah će reći: „Ja ću ih obavijestiti o vašem stanju!“ Spustio je i kur'anski ajet u kome se kaže: “Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga, radosni zbog onoga što im je Allah od dobrote Svoje dao i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim neće tugovati.“¹⁹⁹

Ukazat će im se Uzvišeni Allah i reći će im: “O robovi Moji! Tražite od Mene šta god vam duša poželi!“ Oni će odgovoriti: “Gospodaru! Nema većih nimeta i blagodati od onih koje si nam već podario. Mi u Džennetu imamo svakojake hrane. Kada bismo nešto tražili, to bi bio povratak na zemlju da možemo ponovo poginuti na Tvome putu.“

Pošto su postavljeni zadatak uspješno obavili, sabrali su se na jedno mjesto. Na Uhudu, njihovom mejdanu odanosti na Allahovom putu, odigrala se jedna od najznačajnijih bitki u historiji čovječanstva. Ashabi su pokazali junaštvo kakvo do tada još nije bilo viđeno, a kafirima je održana još jedna lekcija.

Muhammed, alejhisselam, se zaputio ka Medini, zajedno sa časnim ashabima. Zastao je na mjestu Harre, sakupio ashabe i Uzvišenom Gospodaru uputio sljedeću dovu: “Allahu, Tebi pripada najveća čast i zahvala. Nema toga ko može uputiti onoga koga si Ti u zabludi ostavio, niti ima onoga ko može u zabludu odvesti onoga koga si Ti uputio... Gospodaru, učini nam iman dragim. Naša srca ukrasi imanom. Udalji nas od kufra, umišljenosti i ljenosti! Učini nas od onih koji razlikuju dobra od loših djela za naš dunjaluk i ahiret. Gospodaru, poživni nas kao muslimane i učini da umremo samo kao

¹⁹⁷ Jedn vrsta mjesne biljke

¹⁹⁸ Buhârî, “Dženâiz”, 27; Ebu Dâvûd, “Vesâjâ”, 11; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, III, 121.

¹⁹⁹ Ali İmrân 3/169-171.

muslimani. Učini nas od onih koji su dobri, jer oni neće izgubiti svoje dostojanstvo i čast, niti će odustati od svoje vjere. Gospodaru, kazni one koji u laž utjeruju Tvoga poslanika, koji odvrćaju od Tvoga puta i koji se bore protiv Tvoga poslanika. Kazni ih onako kako si obećao, ja Rabbi! Amin!“ Ashabi su na Poslanikove riječi uzvraćali riječima amin.

Resulullah se sa ashabima približio Medini, a žene i djeca su sa neizvjesnošću i tugom među vojnicima pokušavali pronaći Resulullaha. Kada su vidjeli njegovo mubarek lice, što osvjetljava Zemlju, zahvalili su Uzvišenom Gospodaru što je živ i zdrav. Potom su među vojnicima pogledom tražili očeve, muževe, sinove, amidže i daidže. Kada ih ne bi pronašli, puštali bi za njima svoje mubarek suze. I Resulullah je, dirnut tugom ashaba, kvasio svoje mubarek lice, suzama bola i žalosti.

Poslaniku, alejhisselam, pride Sa'd bin Muazova majka Kebša, čiji je sin Amr na Uhudu postao šehid. Kada mu je prišla, reče: “Halal bilo sve na tvome putu, Poslaniče. Hvala Allahu kada sam tebe vidjela živog i zdravog. Kada si ti dobro, sve su moje brige i tegobe sitnica.“ Nije upitala za svoga voljenog sina. Poslanik joj je izrazio saučešće i rekao: „O majko Sa'dova! Neka je radosna vijest i tebi a i ostalim njegovim ukućanima, da su svi poginuli zajedno u Džennetu, u jednom društvu. Oni će zagovarati za svoje ukućane.“ Kebše reče: „Mi smo zadovoljni svakom Allahovom odredbom, Božiji Poslaniče.“ Ko bi plakao za njima nakon ovih radosnih vijesti. Molimo te da učiniš dovu za one koji su ostali. Resulullah tako i uradi pa zamoli Allaha: „Gospodaru! Odstrani tugu iz njihovih srca, a one koji su ostali iza njih učini najboljim ljudima!“

Poslanik, alejhisselam, zatim reče: „Vratili smo se iz malog džihada a ulazimo u veliki džihad!“ misleći na borbu sa svojim strastima. Potom preporuča da se svi odmore i pomognu ranjenicima da im zacijele rane. Pošto je i sam bio povrijeđen, otišao je svojoj kući.

Put za Hamrau-l Esed

Povratkom muslimana u Medinu na čelu sa Resulullahom, postojala je stalna opasnost od ponovnog organiziranja mušrika i napada na Medinu, stoga je Resulullah iz predostrožnosti poduzeo mjere opreza. Odmah sljedećeg dana je, iako su mnogi bili ranjeni, naredio Bilalu Habešiji da prate nevjernike, kako oni ne bi stekli dojam da su muslimani oslabljeni i iscrpljeni nakon bitke. Bilal je prenio Resulullahovu naredbu da se neprijatelj prati i da to izvrše samo učesnici Uhuda. Čak su dvojica braće, Abdullah i Rafi', iako su bili teško ranjeni, krenuli da se pridruže ashabima govoreći: “Zar da propustimo priliku da se sa Božijim poslanikom borimo protiv nevjernika?“

Poslanik, alejhisselam, je zajedno sa ashabima počeo pratiti mušrike. U mjestu Revha su saznali da su se mušrici sastali i dogovorili novi napad na Medinu. Tako je izašlo na vidjelo da je i ova mjera opreza Resulullaha zapravo njegova mudžiza.

No, kada su saznali da Resulullah ide za njima, odustali su od svoje namjere i vratili se u Mekku.²⁰⁰

Poslanik, alejhisselam, ih je pratio do mjesta Hamrau-l Esed i u putu su zarobili dvojicu mušrika. Tu su se zadržali tri dana a potom vratili u Medinu.

Uzvišeni Allah je ashabe koji su učestvovali u ovom pohodu spomenuo u Kur'an-i Kerimu: "One koji su se Allahu i Poslaniku i nakon zadobijenih rana odazvali, one među njima koji su dobro činili i bogobojazni bili – čeka velika nagrada."²⁰¹

Ibni Kamia je bio jedan od mušrika koji su se zavjetovali da će ubiti Resulullaha. Nakon povratka sa Uhuda, odluči da ode čuvati ovce u planinu. Tom prilikom, jedan ovan se snažno zaleti prema njemu i udari ga rogovima. Tako je nastavio sve dok ga nije usmrtio.

Abdullaha Šihabi Zuhrijju je na putu za Mekku ugrizla zmija i tako ga usmrtila. Svi koji su digli ruku na Resulullaha su u roku od godine dana platili za svoja nedjela i pomrli.

Slučaj Redži'

Hazreti Asim bin Sabit je na Uhudu svojim preciznim pogotcima strijelom usmrtio dvojicu mušrika, Musafi bin Talhu i Harisa. Njihova majka, Sulafe binti Sa'd, koja je bila poznata po svojoj netrpeljivosti prema drugima, obećala je nagradu od stotinu deva onome ko joj donese Asimovu glavu. Zaklela se da će iz njegove lobanje piti vino. Povrh toga, Abdullah bin Unejs je tokom jedne akcije, koju je naredio sam Resulullah, usmrtio pripadnika plemena Lihjan, Halida bin Sufjana, tako da je ovo pleme sklopilo ugovor sa plemenima Adel i Kare.

Ova dva plemena su van Medine sklopila savez i poslala izaslanika koga su savjetovali na sljedeći način: „Reći ćeš da si musliman i da želimo dati zekat, te da želimo da nam se pošalje neko ko će nas podučiti Islamu. Neke od izaslanika ćemo ubiti i tako izvršiti osvetu, a ostale ćemo prodati Mekkelijama.“

U mjesecu saferu, četvrte godine po hidžri, Poslaniku je došlo šest ili sedam izaslanika sa željom da prihvate Islam, i zahtjevom da im se pošalje neko ko će ih podučavati vjeri. Poslanik je prethodno pripremio deset ashaba koji će ići u izvidnicu i provjeriti da li se Mekkelije pripremaju za novi pohod na muslimane. Kada su isti zahtjevi došli i iz plemena Adel i Kare, Resulullah je poslao tih deset ashaba s njima, davši im u zadatak da iskoriste tu priliku i provjere stanje u Mekki. Među ashabima koji su krenuli nalazili su se Mersed bin Ebi Mersed, Halid bin Ebi Bukejr, Asim bin Sabit, Hubejb bin Adijj, Zejd bin Desinne, Abdullah bin Tarik, Mu'attib (Mugir) bin Ubejd i još trojica ashaba, čija imena nisu poznata.

²⁰⁰ Vâkıdî, *el-Megazî*, I, 4; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 48.

²⁰¹ Ali İmrân 3/172.

Ova grupa ashaba se danju skrivala a noću putovala, dok pred zoru jednoga dana nisu stigli na izvor Redži'. Tu su prikupili snagu od iscrpljujućeg puta i krijepili se posebnom vrstom hurme Adžve. Nakon toga su se sakrili iza obližnjeg brda. Uskoro je jedna čobanica iz plemena Huzejl došla na izvor Redži', i po košpicama hurmi shvatila da je tu boravio neko iz Medine. Odmah je o tome obavijestila svoje pleme. U isto vrijeme je jedan od pripadnika grupe iz plemena Adel pronašao opravdanje da se nakratko odvoji od njih, i odmah obavijestio pleme Lihja.

Čim su pripadnici plemena Lihje primili ovu vijest, digli su se na noge. Poslali su na ovu grupicu muslimana dvije stotine vojnika, od kojih stotinu strijelaca. Opkolili su Asim bin Sabita i njegove drugove na brdu gdje su boravili. Ashabi su tada shvatili da su prevareni te su isukali mačeve odlučivši da se bore protiv neprijatelja. Mušrici tada pokušahu da ih prevare riječima: „Ako sidete kunemo se da vas nećemo ubiti. Samo želimo da za vas dobijemo nadoknadu u Mekki. Asim bin Sabit, Mersed bin Ebi Mersed i Halid bin Ebi Bukejr su to glatko odbili riječima: „Mi ne vjerujemo obećanjima mušrika.“ Asim bin Sabit tada reče: „Tako mi Allaha, nikada neću prihvatiti zaštitu mušrika i predati im se u ruke.“ Potom učini dovu: „Allahu! Obavijesti Poslanika o našem stanju!“ Njegova dova bi primljena pa Resulullah sazna šta se s njima zbilo.

Hazreti Asim se potom ponovo okrenu mušricima: „Mi se ne plašimo smrti. Mi smo u našoj vjeri basireti (kada umremo bit ćemo šehidi i otići ćemo u Džennet).“ Vođa mušrika ga još jednom pozva da se preda uz savjet da bez potrebe ne troši živote ashaba. Hazreti Asim je na to odgovorio tako što je na njih bacio strijelu. U torbi je imao sedam strijela i svakom od njih je usmrtio jednog mušrika. Potom je uzeo koplje i njime dokrajčio još nekoliko njih ali mu se i koplje prelomilo. Nakon toga je izvadio mač i odlomio njegovu dršku. (To je bio znak da će se boriti dok ne umre i da se neće nikada predati). Potom učini dovu: „Gospodaru! Ja sam do danas čuvao tvoju vjeru. Molim te da Ti sačuvaš moje tijelo na kraju ovoga dana.“ Uz tekbire su hazreti Asim i ostali ashabi obarali jednog po jednog neprijatelja pred sobom. Na kraju je hazreti Asim od zadobijenih rana pao, no ni tada mu se od straha nisu smjeli približiti, već su ga izrešetali strijelama i učinili šehidom. Tog dana je ubijeno sedam ashaba a trojica su zarobljeni.

Mušrici su odmah htjeli odrubiti Asimovu glavu kako bi je prodali Sulafi, ali je Uzvišeni Allah primio Asimovu dovu i poslao roj pčela na njegovo tijelo koje mušricima nisu dozvoljavale da mu se primaknu. Na kraju su odustali, govoreći da će se pčele razići do večeri te da će se vratiti po njegovu glavu.

Uvečer je Allah spustio tako jake padavine, da je poplava odnijela Asimovo tijelo u nepoznatom pravcu. Tako mušrici nisu uspjeli rastaviti niti jedan dio Asimovom mubarek tijela. Kada su mu ispričali šta se desilo hazreti Asimu, hazreti Omer je rekao: „Jasno je da Allah čuva svoje mu'mine. Kako god se Asim čuvao dok je bio zdrav, tako je Allah nastavio štiti

njegovo tijelo poslije njegove smrti. Asim bin Sabit se spominje kao 'Čovjek koga su čuvale pčele'.²⁰²

Trojica ashaba koji su bili zarobljeni i vezani, bili su Hubejb bin Adij, Zejd bin Desinne i Abdullah bin Tarik. Abdullah bin Tarik nije pristao da ga predaju mekanskim mušricima. Odupirao im se govoreći: „Moji drugovi su postali šehidi i sada su u Džennetu!“²⁰², potom je pokidao poveze i krenuo na mušrike. Oni su ga dočekali kamenicama te je i on postao šehid. Hubejb bin Adij i Zejd bin Desinne su ostali pribrani, pomislivši da će možda imati priliku da izvrše zadatak koji im je postavio Resulullah, alejhisselam.

Obojicu ih odvedoše u Mekku. Tamošnji mušrici su bili bijesni zbog gubitka mnogih rođaka na Bedru i Uhudu, i samo su tražili priliku da se za to osvete muslimanima. Hubejba je otkupio Hudžejr bin Ebi lhab-i Temimi, da bi se osvetio za ubijenog brata na Bedru, a za Zejda je otkupninu dao Safvan bin Umejje, kako bi osvetio oca Umejju bin Halefa, koji je također poginuo na Bedru. Obojica su odmah trebali biti ubijeni, ali, pošto su u toku bili mjeseci kada je zabranjeno ratovati, zatvorili su ih i čekali da prođe predviđeno vrijeme. Odveli su ih na različita mjesta. Obojica ashaba su pokazali veliko strpljenje i dostojanstvo tokom zarobljeničtva.

Sluškinja u kući u kojoj je bio zarobljen Hubejb bin Adij, po imenu Mavija (poslije je prihvatila islam), prenosi događaje ovako: „Hubejb je bio zarobljen u kući u kojoj sam ja bila sluškinja. Nisam vidjela zarobljenika ljepše čudi od njega. Jednog dana sam vidjela kako jede grozd velik poput ibrika. I poslije toga sam ga često viđala sa grozdom u rukama, iako u to godišnje doba u Mekki nije bilo moguće nabaviti grožđe. Allah, dželle šanuhu, ga je njime opskrbljivao. U ćeliji je obavljao namaz i učio Kur'an. Žene koje su slušale njegovo učenje su plakale i žalostile se. Kada bih ga upitala treba li mu šta, rekao bi: 'Donesi mi malo slatke vode, nemoj mi donositi meso žrtvovano kipovima, i molim te da me obavijestiš o danu moga pogubljenja.' Kada je došlo vrijeme egzekucije, obavijestila sam ga o tome. Nisam primijetila promjenu na njegovom licu. Rekao je da se želi očistiti prije nego ga ubiju. Zatražio je od mene jednu posudu i britvu, koju sam poslala po djetetu, da bih kasnije shvatila kako bi mu njome mogao nauditi.

Hubejb je uzeo britvu i stavio dijete na svoje koljeno kako bi ga pomilovao. Kada sam vidjela taj prizor, počela sam od straha zapomagati. On shvati čega sam se preplašila, pa mi reče: 'Zar se bojiš da bih mu mogao nauditi? Naša vjera to zabranjuje. Nama ne priliči da bez razloga ubijamo bilo koga!'

Došao je dan kada su Hubejb i Zejd trebali biti pogubljeni. Ujutro su odvezali njihove lance i odveli ih izvan Mekke u mjesto Temim. Mnogi mekanski prvaci kao i ostali stanovnici su se okupili da posmatraju njihovo smaknuće, tako da se tu našao veliki broj ljudi.

²⁰² Buhârî, "Megâzi" 28; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 354; Abdurrezzâk, *el-Musannef*, V, 354.

Na mjestu smaknuća su za njih dvojicu postavili dvije omče. Kada su popeli Hubejba, zamolio ih je da ga spuste da klanja dva rekata. Pustili su ga a on je skrušeno obavio dva rekata namaza. Svi okupljeni su ga pažljivo posmatrali. Kada je završio sa namazom reče: 'Tako mi Allaha, da znam da ne mislite da otežem sa namazom zato što se bojim smrti, klanjao bih duže.' Tako je Hubejb prvi koji je klanjao dva rekata pred smaknuće, i on je uveo taj običaj. Resulullah, alejhisselam, je kasnije odobrio njegov namaz.²⁰³

Poslije namaza su mu stavili omču oko vrata, okrenuli ga prema Medini, suprotno od kible, i pozvali ga da se odrekne svoje vjere. Obećali su mu da da će ga pustiti na slobodu ako to učini. On im je odgovorio: 'Tako mi Allaha, neću to učiniti. Ne bih to učinio ni kada biste mi dali cijeli dunjaluk.' Mušrici ga upitaše: 'A zar ne bi volio da je sada na tvome mjestu Muhammed? Oprostite ćemo ti ako kažeš da bi to volio.' – 'Ne bih pristao ni da ga trn ubode u nogu', reče on. Mušrici se na to nasmijaše: '-Odustani od svoje vjere, Hubejbe, jer ćemo te, u suprotnom, sigurno ubiti.' – 'Sve dok sam na Allahovom putu, smrt mi ništa ne znači', hrabro im odgovori Hubejb.

Nakon toga reče: 'Gospodaru! Pred sobom ne vidim nikoga, osim lica Tvojih neprijatelja. Dostavi moj selam Resulullahu! Obavijesti ga o ovome što nam se desilo.' Tada je rekao „Esselamu alejke ja Resulallah!” Zejd bin Haris je u tom trenutku bio kod Poslanika, alejhisselam, i prenosi da je Poslanik rekao 'Ve alejhisselam.' Ashabi su ga upitali kome uzvraća na selam, a on je rekao da mu je Džibril prenio Hubejbov selam.

Okupljene Kurejšije počеше podstrekivati prisutne mladiće na osvetu, riječima: 'Ovo je čovjek koji je poubijao vaše očeve.' Oni ga zasuše strijelama i izranjavaše njegovo mubarek tijelo. Hubejb okrenu lice prema Kabi ali mu to mušrici ne dozvoliše i okrenuše ga prema Medini. On podiže ruke Gospodaru: 'Allahu, ako si Ti zadovoljan sa mnom, okreni moje lice prema Kibli!' Tada mu se lice ponovo okrenulo prema kibli i više ga niko nije mogao okrenuti u drugom pravcu. Hubejb tada izrecitova pjesmu koja govori o čudnom načinu njegovog postajanja šehidom. Kada su strijele počele pogađati njegove vitalne organe, on reče: 'Tako mi Allaha, sve dok umirem kao musliman, nije mi važno na koju stranu će moje tijelo pasti. Sve strane pripadaju Allahu.'

Hubejb je potom učinio dovu protiv mušrika. 'Gospodaru! Ti uništi sve kurejšijske mušrike. Razjedini ih. Usmrti ih jednog po jednog i nikoga od njih ne ostavljaj u životu.' Mušrike je ova dova tako preplašila, da su neki od njih odmah pobjegli s tog mjesta. Jedna od ispaljenih strijela je prošla kroz njegove mubarek grudi i izašla na leđa. Hubejb izgovori riječi šehadeta 'Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu' i postade šehid.²⁰⁴

Njegovo tijelo je ostalo obješeno četrdeset dana, ali se nije raspalo niti se iz njega širio ružan miris. Ostalo je svježe kao što je bilo u trenutku

²⁰³ Buhârî, "Megâzî" 28; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 354.

²⁰⁴ Abdurrezzâk, *el-Musannef*, V, 354.

kada je preselio. Resulullah, alejhisselam, je poslao Zubejr bin Avvama i Mikdada bin Esveda da donesu njegovo mubarek tijelo. Potajno su stigli u Mekku u noćnim satima. Skinuli su njegovo tijelo, popeli ga na devu i zaputili se ka Medini. Kada su Mekelije saznale šta se dešava, velika grupa krenu u potjeru za njima. U jednom trenutku su ih sustigli, pa su ashabi spustili njegovo tijelo na zemlju kako bi se branili. Tada se desilo čudo, i svi su vidjeli kako je zemlja povukla njegovo mubarek tijelo. Nakon tog događaja ashabi su nastavili put ka Medini.

I Zejd bin Desinnu su privezali za jedno drvo. Prsiljavali su ga da se odrekne svoje vjere, ali je to hazreti Zejda samo još više osnažilo. Pošto nisu uspjeli u svojoj nakani, zasuli su ga strijelama da bi ga, na posljertku, rob Safvan bin Umejje učinio šehidom.

Slučaj Bi'r-i Maune

U mejsecu saferu, iste godine, u Medinu je došao Ebu Bera Amir bin Malik, poglavar plemena Benu Amir iz pokrajine Nedžd. Posjetio je Resul-i ekrema, alejhisselam, a on mu je govorio o Islamu i savjetovao mu da prihvati istinitu vjeru. Ebu Bera nije prihvatio Islam, ali je drugima o njemu govorio kao o časnoj i lijepoj vjeri. Osim toga, zatražio je da nekoliko ashaba ode do Nedžda kako bi tamo širili din-i Islam. Resulullah reče da nije siguran u bezbjednost onih koje će tamo poslati, a Amir mu reče da će ih on uzeti pod vlastitu zaštitu i da im se ništa neće desiti.

Resulullah, alejhisselam, je prihvatio ovu prisegu i poslao sedamdeset ashaba, pripadnika ashab-i suffe, pod zapovjedništvom Munzira bin Amra.

Ebu Bera je do svog plemena stigao prije ashaba, želeći im lično prenijeti poruku i obavijestiti ih da su oni pod njegovom zaštitom. Svi su prihvatili da ih štite osim Ebu Beraovog bratića Amira bin Tufejla. Amir bin Tufejl je naoružao pripadnike tri plemena i preuzeo komandu nad njima. Opkolio je ashabe u mjestu Bi'r-i Maune. Opkoljeni ashabi su izvadili mačeve i borili se sve dok, svi osim jednoga, nisu postali šehidi.

Zadnje riječi ovih mubarek ashaba bile su: „Ja Rabbi! Nema nikoga osim Tebe ko može obavijestiti Resulullaha o našem stanju. Prenesi mu naše selame.“ Tada Džibril, alejhisselam, krajnje tužan dode Resulullahu i saopšti mu tužne vijesti: „Oni su otišli svome Gospodaru. Allah je njima zadovoljan a i oni su zadovoljni Allahom.“ Resulullah se potom, i sam krajnje tužan okrenu ashabama i reče im: „Vaša braća su se sukobili sa mušricima. Mušrici su ih sasjekli mačevima i strijelama.“

Tokom ovog događaja Amir bin Fuhejru je u leđa pogodila strijela mušrika po imenu Džebbar. Tada Amir reče: „Tako mi Allaha uspio sam postići Džennet“, te je pred očima Džebbara i drugih mušrika otišao ka nebu. Svi su ostali zaprepašteni ovim slučajem, ali je jedino Džebbar koji ga je učinio šehidom, prihvatio Islam.

Resulullah je bio izuzetno povrijeđen i ožalošćen događajima oko Redži'a i Bi'r-i Maune. Mjesec dana je činio dovu protiv plemena koji su

počinili navedena nedjela poslije svakog namaza. Allah je primio Poslanikove dove i ta plemena kaznio neviđenom sušom i neimaštinom. Nakon toga je njih sedam stotina umrlo od zaraznih bolesti.²⁰⁵

Židovi plemena Beni Nadir

Četvrte godine po hidžri, nakon Bitke na Uhudu, pripadnici židovskog plemena Beni Nadir su odlučili izvršiti atentat na Resulullaha. Džibril, alejhisselam, je o tome obavijetio Poslanika, tako da je taj atentat spriječen. Resulullah je židovskom plemenu koje je prekršilo sporazum, poslao Muhammeda bin Meslemu i poručio mu: „Otiđi Židovima iz plemena Benu Nadir. Reci im da sam te poslao da im preneseš ultimatum da napuste ovu zemlju jer su planirali atentat na mene. Imaju rok od deset dana, a nakon toga će biti ubijen svako ko se zatekne na tom mjestu.“

Čim im je ovo Muhammed bin Mesleme prenio, od straha su počeli sakupljati stvari. No spriječio ih je vođa munafika Abdullah bin Ubejj: „Ni slučajno ne napuštajte svoju utvrdu. Ne napuštajte svoje imetke i domovinu. Ja ću vam doći u pomoć sa dvije hiljade vojnika.“ Resulullah je krenuo sa svojim ashabima na utvrdu udaljenu četiri kilometra od Medine. Bajrak je nosio hazreti Alija. Utvrda je opkoljena i počela je opsada. Židovi koji su prethodno izazivali ashabe, sada nisu smjeli da izađu iz svoje utvrde. A ni pomoć munafika nije pristigla. Ashabi su preuzeli kontrolu nad utvrdom i nisu dopuštali ni pticama da lete oko nje. Nakon dvadeset dana opsade Židovi su se predali. Svo svoje naoružanje i zlato su predali muslimanima, a neki od njih su se uputili prema Šamu, dok su neki otišli prema Hajberu. Tako su u Medini od Židova ostali jedino pripadnici plemena Benu Kurejza.²⁰⁶

Smrt Fatime binti Esed

Ajet koji je zabranio upotrebu alkohola objavljen je četvrte godine po hidžri. Muž hazreti Ummu Selem, koji je ranjen na Uhudu, a poginuo nedugo nakon te bitke, iza sebe je ostavio nekoliko djece. Ummu Selema je zbog starosti zapala u tešku situaciju. Poslanik je bio dirnut njenom situacijom i počastio ju je ponudom braka, kako bi joj pomogao.²⁰⁷

Iste godine se zbila bitka Zaturrika kojom su okolna mušrička plemena stavljena pod kontrolu.²⁰⁸

Na bolji svijet je sa šest godina preselio Abdullah, sin hazreti Osmana i Poslanikove kćeri hazreti Rukajje. Resulullah je lično obavio dženazu svome unuku i spustio ga u mezar. Ožalošćen je pustio svoje mubarek suze u njegov kabur. Lično je postavio kamen na njegovom mezaru

²⁰⁵ Buhârî, “Megazî”, 28; Muslim, “İmâre”, 147; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 183; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 346-352; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, II, 51-54.

²⁰⁶ Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 441; Suhejlî, *er-Ravzul-Unf*, VI, 282.

²⁰⁷ Tirmizî, “Nikâh”, 40.

²⁰⁸ Buhârî, “Vuzu”, 34; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 343; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 203; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 396; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, II, 61.

uz riječi: „Uzvišeni Allah će se smilovati svojim robovima koji su i sami milostivi i koji posjeduju stid.“²⁰⁹

U istoj godini je život okončala i majka hazreti Alije, Fatima binti Esed. I taj slučaj je potresao Resulullaha, te je rekao: „Danas mi je preselila majka.“ Resulullah je poslije smrti djeda Abdul-Muttaliba odrastao kod Fatime, i čim je primio poslanstvo, Fatima je bila jedna od prvih koja je počašćena islamom. Zbog toga je ona za Resulullaha bila poput majke i prema njoj je imao posebno poštovanje. Iz počasti prema njoj skinuo je svoju košulju i dao da joj ona bude ćefin. Nakon klanjanja dženaze rekao je da je njoj prisustvovalo sedamdeset hiljada meleka. Spustio se u njen kabur, i pokazao rukama kao da želi da ga proširi, a zatim je legao u njega. Kada je izašao, bio je sav u suzama. Koliko je samo imao merhameta i samilosti. S druge strane, kako je sretna i majka Fatima. Resulullahovo stanje je primijetio i hazreti Omer, te mu reče: „Ja Resulallah! Ono što si učinio za ovu ženu nisi ni za koga drugoga“, na što mu Resulullah odgovori: „Nema nikoga ko mi je učinio viša dobra od ove majke, poslije Ebu Taliba. Ona je bila moja majka. Prvo bi mene nahranila, iako su i njena djeca bila gladna. Iako su njena vlastita djeca bila nesređena, ona bi prvo mene češljala i mirisala. Dao sam joj vlastitu košulju kao ćefin da bi joj obukli džennetska odijela. Legao sam pored nje da bi joj kaburski život bio ugodan. Džibril mi je prenio vijest od Uzvišenog Allaha da će ova žena ući u Džennet.“ Potom je za Fatimu binti Esed učinio sljedeću dovu: „Neka ti Allah oprost, i neka te nagradi. O majko! Neka ti se Allah smiluje. Hranila si me i kada si ti bila gladna. Umjesto sebe odijevala si mene. Allah, dželle šanuhu, je Onaj Koji proživljava i usmrćuje. On je Vječni i ne umire. Allahu smiluj se mojoj majci Fatimi binti Esed i oprost joj. Proširi njen kabur. O Ti koji si Najmilostiviji od milostivih. Primi ovu dovu u moje ime i u ime poslanika prije mene.“

Nakon ovih događaja preselila je i Poslanikova supruga hazreti Zejneb binti Huzejme, iako je imala samo trideset godina. Iste godine se rodio i drugi sin hazreti Alije i Fatime, hazreti Husein.²¹⁰

U toku iste godine dvije hiljade mušrika, predvođeni Ebu Sufjanom, krenuli su prema Bedru da napadnu muslimane. Resulullah je na Bedr došao prije njih sa hiljadu i pet stotina ashaba. Kada su saznali da su muslimani na Bedr stigli prije njih, obuzeo ih je strah. Došli su samo do Merrazzahrana i nisu se smjeli suprotstaviti junačkoj muslimanskoj vojsci, već su se vratili u Mekku. Resulullah je zajedno sa ashabima čekao mušrike na Bedru osam dana, a potom su se vratili u Medinu.

²⁰⁹ Hâkim, *el-Mustedrek*, IV, 51.

²¹⁰ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 392; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, IV, 68.

Pohod na Benu Mustalik

Pete godine po hidžri je glavešina plemena Benu Mustalik okupio veliki broj ljudi, kako bi se borio protiv Resulullaha. Namjeravao ih je naoružati i krenuti ka Medini. Čim je Resulullah za to saznao, krenuo je sa sedam stotina ashaba na pleme Benu Mustalik. Napravili su bazu pored bunara Murejse, te su pozvali ovo pleme da prihvate Islam. Oni to nisu prihvatili, već su ih zasuli strijelama i tako započeli rat. Ashabi su poslušali naređenje Resulullaha da na njih krenu svi, u isto vrijeme, i odmah su ubili desetericu neprijatelja. Vođa plemena je uspio pobjeći ali je zarobljena njegova kćerka Berra i šest stotina pripadnika njegovog plemena. Podijeljen je ratni plijen, a Berra je istupila pred Resulullaha: „Dogovorila sam se sa vlasnikom, kome sam dodijeljena, da će me pustiti uz otkup od devet zlatnika, pa te molim da mi pomogneš.“ Resulullah joj se smilova, te plati njenu otkupninu i oslobodi je. Nakon toga, ona je svojom voljom prihvatila Islam što je jako obradovalo Poslanika svih svjetova. Ubrzo poslije toga on ju je počastio brakom. Ashabi su iz poštovanja prema rodbini Resulullahove supruge i njihove majke oslobodili i sve ostale zarobljenike tog plemena. Resulullah je promijenio njeno ime u Džuvejrija. Za nju je hazreti Aiša rekla da nije vidjela hairnije i beričetnije žene.²¹¹

Dok su se muslimani vraćali kao slavljenci u svijetlu Medinu, mušrike je ponovo obuzeo strah, i uvjerali su se kako završavaju oni koji se usude napasti na muslimane.

²¹¹ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 294; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 413; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 74.

BITKA NA HENDEKU

Bila je peta godina po hidžri. Kao rezultat raznih spletki i intriga koje su polazile iz Medine-i Munevvere, pripadnici židovskog plemena Benu Nadir su se rascijepili, tako da je jedan dio otišao prema Šamu a drugi prema Hajberu. Želja za osvetom nad muslimanima i Resulullahom im je u potpunosti obuzela srca. Plemenski vođa Huzej se zaputio u Mekku zajedno sa još dvadeset plemenskih prvaka. Sastao se sa Ebu Sufjanom i dogovorili su se da smaknu Resulullaha. Obećali su im da će biti uz njih sve dok ovaj zadatak uspješno ne obave. Ebu Sufjan reče: „Oni koji su neprijatelji naših neprijatelja, kod nas uživaju posebne počasti. Ipak, mi vam ne možemo vjerovati dok se ne budete klanjali našim kipovima. Samo tako možemo biti posve sigurni u vašu iskrenost.“ S obzirom na to da su bili spremni žrtvovati i vjeru da bi ostvarili svoj cilj, Židovi su se poklonili kipovima i tako postali mnogobošci. Donijeli su zavjet da će smaknuti Resulullaha, bez obzira na cijenu.

Mušrici su odmah izvršili pripreme za rat. Poslali su izaslanike svim okolnim plemenima i sakupili četiri hiljade ljudi. I Židovi su upregli sve snage da i oni na svoju stranu privuku što je moguće više vojnika. Neka od plemena su naoružali obećavajući im hurme i novac. Mušrici su angažovali značajan dio vojske iz okoline Mekke, a Ebu Sufjan je na Daru-n-Nedvi predao bajrak Osmanu bin Ebi Talhi. Posjedovali su tri stotine konja, veliku količinu naoružanja i hiljadu i pet stotina deva.

Kada je mušrička vojska stigla na Merrazzahran, pridružila su im se i mnoga druga plemena poput Benu Sulejman, Benu Fezare, Gatafan, Benu Murre, Benu Esed i drugih, tako da se broj vojnika popeo na deset hiljada. Tako brojna vojska je u to vrijeme predstavljala izuzetnu snagu.

Pleme Huzaa je bilo još od ranije u savezničkim odnosima sa Resulullahom, te su odmah poslali konjanika, koji je put od deset dana jahanja prešao za četiri dana i detaljno izvjestio Poslanika o svemu što se sprema.

Poslanik je odmah okupio ashabe i počeo se s njima dogovarati kako da odgovori na novonastalu situaciju. Svaki ashab je pojedinačno iznio svoje mišljenje gdje i kako bi se trebala desiti bitka. Među okupljenim ashabima je bio i Selman Farisi: „Ja Resulallah! Mi smo imali običaj da, kada očekujemo snažan napad neprijatelja, od naših naselja iskopamo hendeke ili jarke.“ Taj prijedlog se dopao Resulullahu i ostalim ashabima i odlučili su se suprotstaviti mušricima na taj način.²¹²

Poslanik je odmah krenuo sa nekoliko ashaba da odrede mjesta kuda će se kopati kanal. Južna strana Medine je bila zasađena raznim plodovima, tako da je bila prekrivena gustim rastinjem. Mogućnost da mušrici prođu s

²¹² İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 220; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 441; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 65-74.

ove strane u grupama bila je neznatna, a i sasvim mala grupa vojnika je bila dovoljna da odbrani grad od napada. Na istoku se nalazilo židovsko pleme Benu Kurejza s kojim su muslimani imali potpisan sporazum. To je značilo da je neprijatelj mogao napasti samo sa istoka ili sa sjevera, odakle su imali otvoren ulaz u grad. Utvrđene su lokacije na ovoj strani grada, na kojima će biti iskopan kanal. Svaki ashab je dobio zadatak da kopa dužinu od tri metra. Dubina je morala biti koliko dva čovjeka (3,5 metra), a širina dovoljno velika da kanal ne može preskočiti konj koji je u trku. Imali su malo vremena da to obave jer je neprijatelj već bio izašao iz Mekke i zaputio se ka Medini. Bilo je neophodno da se kanal iskopa u rekordnom vremenu.

Poslanik je uz riječi: „Bismillahirrahmanirrahim“ prvi prvi počeo kopati, zajedno sa svojim ashabima. Svako je ulagao maksimalan napor da se kanal iskopa što je moguće prije. Čak su i djeca pomagala oko njegovog kopanja. Resulullah je pripremio jedan šator na brdu Zubbab. Zemlja koja se izbacivala iz kanala prebacivala se oko ovoga brda, a u isto vrijeme su donosili kamenje sa planine Sel' koje će kasnije biti upotrijebljeno protiv neprijatelja. Neki su zemlju prebacivali u drvenim posudama, a ostali pomoću odjeće. I Resulullah je radio dok se ne bi umorio. Ashabi su mu stalno prilazili upomoć, tražeći od njega da se ne umara već da njima prepusti da obavljaju posao. Na to bi im Resulullah rekao: „Želim i ja zadobiti dio sevapa koje vi zarađujete.“

Tih dana je Medinu zahvatila velika hladnoća a uz to je cijela godina bila izuzetno sušna, tako da je posvuda vladala neimaština. Bilo je prilično teško pronaći hranu. Resulullah bi, zajedno sa svojim ashabima, pored teškog fizičkog umora dugo trpio i glad. Da bi ublažili osjećaj gladi, za stomake su vezali kamenje, i tako crpili i posljednje atome snage kako bi izvršili zadatak kopanja hendeka.

Muhammed alejhisselam, Milost svih svjetova, bio je tužan, ne zbog svojih muka, već zbog gladi i hladnoće svojih ashaba, pa je molio Uzvišenog Gospodara: „Gospodaru! Ne postoji svijet, osim ahireta, koji zaslužuje da se za njega upućuje dova. Ja Rabbi! Smiluj se ensarijama i muhadžirima!“ Ashabi su u potpunosti podržavali Resulullaha, te su ga ohrabivali riječima: „Mi ćemo slijediti Allahovog poslanika, u službi širenja časne vjere islama sve do kraja naših života.“ Ova uzajamna ljubav je činila da sve nedaće poput gladi i hladnoće u trenu nestanu.

Kopanje kanala je trajalo od zore pa do mraka. Jednoga dana je Ali bin Hakem prilikom iskopavanja povrijedio nogu. Popeli su ga na konja i doveli Resulullahu. Poslanik, alejhisselam, je proučio bismillu i rukom prešao preko njegove rane. Allahovom voljom rana je istog trena prestala krvariti, a i svaka bol je prestala.

Dok je iskopavanje nastavljeno, ashabi su naišli na dio zemlje koji je bio izuzetno tvrd. Nikako ga nisu uspijevali iskopati, pa su obavijestili o tome Poslanika. Došao je do tog mjesta i zatražio malo vode. Stavio ju je u usta a potom posuo po tvrdoj zemlji. Zemlja se tada počela raspadati poput pijeska. Prilikom kopanja Resulullahu se pomjerila odjeća tako da su ashabi

primijetili da je Resulullah vezao kamen za stomak kako bi i sam ublažio glad. Odmah priđe Džabir bin Abdullah i zatraži od Resulullaha da mu dozvoli da na trenutak ode do kuće. Resulullah mu je to odobrio, a Džabir o događajima koji su uslijedili pripovijeda:

„Odmah sam otišao kući i rekao supruzi: 'Resulullah je toliko gladan da ne znam koliko još može izdržati. Ima li u kući bilo kakve hrane?' Ona mi odgovori da nema ništa, osim malo pšenice i jedno jare. Odmah sam zaklao jare, a supruga je pomoću mlina samljela pšenicu koju smo pronašli. Zamijesila je brašno, a meso stavila u posudu da se peče. Potom sam otišao do Resulullaha i rekao mu: 'Poslaniče! Imam nešto malo hrane, pa povedi sa sobom još jednu ili dvije osobe kod mene na ručak!'

Upitao me je koliko hrane imam, a ja sam mu prenio šta sam pripremio. – 'Reci supruzi da ne skida s vatre ni meso niti hljeb dok ja ne dođem.' Nakon toga se okrenuo mudžahidima i rekao im: 'O narode sa hendeka! Ostavite posao, idemo kod Džabira na gozbu.' Ashabi se odazvaše na ovaj poziv i zaputiše se za Resulullahom. Ja sam otišao do kuće i ispričao supruzi šta se desilo. Ona me upita da li je Resulullah pitao koliko ima hrane kod nas, na šta joj rekoh da jeste. Zatim me upita je li ashabe pozvao Resulullah ili sam to ja učinio. Rekoh da je to učinio on, a ona me utješi riječima da on sigurno zna šta radi.

Nedugo zatim se na našim vratima pojavi nurlu lice Reulullaha, alejhisselam. Brojnim okupljenim ashabima reče da uđu u kuću, tako da se ne tijesne, a oni udoše u grupama od po deset ljudi. Nebijji muhterem je tada učinio dovu za bereket onoga što ima za jesti. Zatim je iz posude nekim predmetom uzimao komade mesa i stavljao ih na hljeb a potom ih davao ashabima. Radio je tako sve dok svi ashabi nisu bili siti. Kunem se da je i poslije toga preteklo mesa u posudi, iako se njime nahranilo više od hiljadu ljudi. Nakon što smo i mi jeli, ostatak smo podijelili komšijama.²¹³

Hazreti Selman Farisi je kanal kopao izuzetno vješto. Radio je sam koliko deseterica drugih. Ipak se i on susreo sa čvrstom stijenom koju nije mogao probiti. Mnogo se trudio oko nje ali ipak nije uspijevao. Uz to je polomio i nekoliko komada oruđa za kopanje. Ode Resulullahu i saopšti mu nevolju: „Ja Resulallah! Prilikom kopanja smo naišli na tvrdnu stijenu koju nikako nismo uspjeli razbiti. Svo oruđe koje smo imali smo polomili pokušavajući da je razbijemo, ali je nismo uspjeli ni pomjeriti s mjesta. Resulullah ode do tog mjesta i zatraži da on pokuša da to učini. Ashabi su okupljeni oko njega, sa znatiželjom iščekivali šta će se desiti.

Prvak svih vjerovjesnika se spustio u kanal, proučio „Bismillahirrahmanirrahim“ i alatom za kopanje udario po stijeni tako da je Medinu u trenu obasjala munja a komad stijene se odcijepio. Poslanik, alejhisselam, uzviknu: „Allahu Ekber“, a i prisutni ashabi ponoviše tekbir za njim. Resulullah ponovo zamahnu i reče: „Allahu ekber“, kada se opet

²¹³ Buhârî, “Megâzi”, 27; Darimî, “Mukaddima”, 7; İbn Ebi Sejbe, *el-Musannef*, VII, 425.

pojavi jaka svjetlica i odvoji se još jedan komad stijene. Kada je treći put uzviknuo: „Allahu ekber“ i udario po stijeni, ona se raskomadala u bezbroj komada. Resulullah je i nakon toga uzviknuo: „Allahu ekber“ a i ashabi su ponovili isto.

Hazreti Selman pruži ruku te pomože Poslaniku, alejhisselam, da izađe iz kanala a zatim mu reče: „Ja Resulallah, nikada nisam vidio nešto slično. Šta se krije iza ovoga što smo vidjeli?“ Resulullah se okrenu i drugim ashabima te ih upita da li su i oni vidjeli ono što je vidio Selman? –“Jesmo, o Poslaniče! Svaki put kada bi udario u stijenu pojavljivala bi se munja, a mi bismo za tobom donosili tekbire.“ – „Kada se pojavila prva munja pred očima su mi se ukazali dvori Kisre (Medajina). U tom času dođe Džibril i reče: 'Tvoj će ummet ovladati ovim mjestima.' Kada se munja pojavi drugi put, ukazaše mi se blistavi dvori rimskog vilajeta (Šama), tada mi Džibril ponovo reče da će moj ummet ovladati i ovim područjem. Treći put mi se ukazaše dvori San'e (Jemena). Reče mi da će i oni biti pod kontrolom moga ummeta.“

Potom Resulullah opisa dvorac Adžema u Medajinu, a hazreti Selman, koji je iz tih krajeva reče: „Kunem se Allahom, Koji te je poslao sa istinitom knjigom i vjerom, da je taj dvorac upravo onakav kakvim si ga opisao. Svjedočim da si ti Allahov poslanik.“ Poslanik mu reče: „O Selmane! Šam će sigurno biti osvojen. Heraklije će pobjeći u najudaljenije predjele svoje zemlje. Ovladat ćete kompletnim Šamom. Niko vam se neće moći suprotstaviti. I Jemen će sigurno biti osvojen. I Dijar-i Mešrik će biti osvojen a Kisra će biti ubijen. Allah će vam podariti ove pobjede poslije moje smrti.“²¹⁴

Selman-i Farisi je kasnije rekao da je doživio obistinjanje svih ovih najava.

Neprijatelj samo što nije bio stigao, pa je sa iskopavanje hendeka nastavljeno najvećom mogućom brzinom, kako bi što prije bio završen. Mudžahidi su napuštali radna mjesta samo u slučajevima nužde, da bi se potom odmah vraćali na radna mjesta.

Munafici su bili krajnje opušteni. Radili su kada bi im bila volja i napuštali radno mjesto bez dopuštenja. Osim toga, ismijavali su Resulullaha i način na koji su ashabi radili: „Mi se iz straha od neprijatelja uzdamo u kanale, a on obećava da ćete zauzeti Šam i Jemen. Ništa nama tu nije jasno.“

Ovim povodom je objavljen ajet u kome se kaže: „Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Njegova Poslanika vjeruju, a koji se, kad su s njim na kakvom odgovornom sastanku, ne udaljuju dok od njega dopuštenje ne dobiju. Oni koji od tebe traže dopuštenje, u Allaha i Poslanika Njegova, doista, vjeruju. I kad oni zatraže dopuštenje od tebe zbog kakva posla svoga, dopusti kome hoćeš od njih, i zamoli Allaha da im oprostí jer Allah prašta i On je milostiv.“²¹⁵

²¹⁴ Vâkıdî, *el-Megazî*, I, 450.

²¹⁵ en-Nûr 24/62.

U vezi munafika objavljeni su sljedeći ajeti: „Ne smatrajte Poslanikov poziv upućen vama kao poziv koji vi jedni drugima upućujete; Allah sigurno zna one među vama koji se kradom izvlače. Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe. Allahovo je sve što je na nebesima i na Zemlji, On sigurno zna kakvi ste vi, i On će ih obavijestiti o svemu što su radili na Dan kad se budu Njemu vratili. A Allah sve dobro zna!“²¹⁶

Prošlo je šest dana od početka kopanja hendeka. Unatoč svim naporima jedan dio je, zbog skučenosti s vremenom, ostao nedovršen. Na tome mjestu kanal nije bio dovoljno ni dubok niti širok. Poslanik je izrazio svoju zabrinutost u vezi sa ovim mjestom riječima: „Mušrici ne mogu ući osim preko ovoga mjesta.“ Potom su tu postavljeni stražari.

Kada je mušrička vojska bila nadomak Medine, komadant židovskog plemena Benu Nadir, Huzej, predvodniku Kurejšija reče da, iako su Židovi plemena Benu Kurejza iz Medine u savezništvu s muslimanima, on može prevarom prevesti njihovog vođu Ka'b bin Eseda da bude protiv muslimana. Vođa Kurejšija mu je poručio da odmah ode do Ka'ba i posreduje da ovaj raskine savezništvo s muslimanima u korist mušrika. Jedna od tačaka ugovora kojim je sklopljeno savezništvo bilo je i sljedeće: „Ako neko napadne Medinu, oni će se pridružiti muslimanima i boriti se na njihovoj strani.“

Hujej se po noći iskrao iz mušričke vojske i otišao do kuće Ka'b bin Eseda. Pokucao je na vrata i predstavio se, a zatim rekao: „O Ka'be! Vodim vojsku od deset hiljada ljudi u kojoj učestvuju sve Kurejšije kao i mnoga druga plemena poput Kinana ili Gatafana. Muhammed i njegovi sljedbenici se ovoga puta sigurno neće izvući. Zakleli smo se zajedno s Kurejšijama, da nećemo otići odavde dok ovu zemlju u potpunosti ne očistimo od njih.“ Ka'b izrazi svoju bojazan riječima: „A šta ako ne uspijete ubiti Muhammeda, a Kurejšije i pripadnici Gatafana se vrate svojim kućama? Tada će nas Muhammed i njegova vojska sve poubijati!“ – „Zatraži sedamdeset talaca, pripadnika Kurejšija i Gatafana da ti budu osiguranje u slučaju njihovog poraza. Ne zaboravi da, čak i ako oni izgube, ja vas neću napustiti. Bit ću sa vama u svakoj situaciji.“ Tako Huzej, prevari Ka'ba i ostale Židove i oni raskidoše savezništvo sa muslimanima.

Hujej se vratio mušričkoj vojsci i saopštio im novosti. Sada će Benu Kurejza napasti muslimane s leđa.

Sedmi dan mušrička vojska od deset hiljada ljudi je prišla Medini sa zapadne i južne strane i tu napravila logor. Logor je bio na mjestu gdje je iskopan kanal – hendek. Namjera mušrika je bila da ogromnom vojskom pregaze Medinu, te da ubiju Muhammeda, alejhisselam, i njegove ashabe i tako zauvijek završe s islamom i muslimanima. Bila je to izuzetno velika vojska kojoj se bilo ko teško mogao suprotstaviti.

²¹⁶ en-Nūr 24/63-64.

Kada su mušrici ugledali hendek, o kome nisu ni sanjali, ostali su kao skamenjeni i bili su potpuno demoralisani. Kanal je bio toliko dubok i širok da ga konj u galopu nije mogao preskočiti. Onaj ko bi u njega upao ne bi lahko mogao izaći, pogotovo vojnik koji je bio u oklopima.

Čim je obaviješten da su mušrici stigli, Muhammed, alejhisselam, je okupio ashabe, koji su bili iscrpljeni šestodnevnom kopanjem i u podnožju planine Sel postavio logor. Iza njih je bila planina Sel i Medina, a ispred njih hendek i neprijatelj... Ponovo je Ibn-i Ummi Mektum ostavljen u Medinni kao Poslanikov zamjenik, a žene i djeca odvedeni u utvrđenje. Među tri hiljade muslimanskih vojnika bilo je 36 konjanika. Zastave su nosili Zejd bin Haris i Sa'd bin Ubade.²¹⁷ Poslanikov šator od kože, postavljen je u podnožju planine Sel.

Ashabi, koji će još jednom historiji služiti kao primjer junaštva, s oprezom su pratili svaki pokret neprijatelja. Poslaniku dođe hazreti Omer: – „Ja Resulallah! Čuo sam da su pripadnici židovskog plemena Benu Kurejza raskinuli savezništvo sa nama i pripremaju se za rat protiv nas.“ Resulallah je na ovu neočekivanu vijest uzviknuo: „Hasbunallahu ve ni'mel vekil, ni'mel mevla ve ni'mennasir – Dovoljan nam je Allah, kako je On divan pomagač!“ Bio je jako povrijeđen jer je sada muslimanska vojska bila između dvije vatre. Na zapadu i jugu su bili mušrici, a na istoku i sjeveru Židovi.

Resulallah je poslao Zubejr bin Avvama u tvrđavu Benu Kurejza. Hazreti Zubejr je izvidio situaciju i vratio se sa vijestima; „Ja Resulallah! Vidio sam kako popravljaju tvrđavu i izvode ratne manevre. Uz to, sakupljali su svoju stoku.“ Na to je Poslanik, alejhisselam, poslao Sa'd bin Mu'aza, Sa'd bin Ubadu, Havvata bin Džubejra, Amr bin Avfa i Abdullah bin Revahu da ponovo razgovaraju s predstavnicima Benu Kurejze i obnove međusobni ugovor.²¹⁸

Ova peterica ashaba su otišli do njihove tvrđave i pažljivo ih savjetovali ali to nije dalo nikakvog rezultata. Čak su ih počeli i vrijeđati. Posljednje riječi su im bile: „Vi ste nas duboko povrijedili time što ste protjerali našu braću iz plemena Benu Nadir. Ko je taj Muhammed? Mi ne priznajemo nikakav sporazum s njim. Zakleli smo se da ćemo zajednički napasti svim snagama i ubiti Muhammeda. Sigurno ćemo stati iza naše braće i pomoći im...!“

Sa'd bin Muaz i ostali ashabi su se vratili i saopštili Poslaniku, alejhisselam, šta se desilo, tako da drugi ashabi ne bi shvatili o čemu se radi. Resulallah im reče: „Nemojte tu vijest širiti. Samo objasnite onima koji su već saznali. Rat se zaista sastoji od opreza i varke.“²¹⁹

Ashabi su čekali Poslanika s druge strane hendeka, tražeći od njega dalja uputstva. Malo zatim Poslanik svjetova dođe do njih i nekoliko puta

²¹⁷ Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 67.

²¹⁸ Vâkidî, *el-Megazî*, I, 460.

²¹⁹ Buhârî, „Cihâd“, 157; Ebu Dâvûd, „Cihâd“, 101; Tirmizî, „Cihâd“, 5; Ibn Mace, „Cihâd“, 28; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 126.

donese tekbir „Allahu ekber!“ Svi ashabi uglas odgovoriše na tekbir istim riječima, a kafirima s druge strane hendeka se uvuče strah u kosti. Kada su čuli tekbire mušrici rekoše: „Sigurno im je stigla neka radosna vijest, dok donose tekbire.“

Resulullah se obrati ashabima: „O džemate muslimana! Budite radosni zbog Allahove pomoći i pobjede!“ Tako im je dao radosnu vijest da će iz ove bitke izaći kao pobjednici. Slavni ashabi su do sada vojevali u mnogim bitkama i preživjeli i Bedr i Uhud. Svaki put su Allahovom voljom i Pejgamberovim bereketom porazili mušrike, iako su oni bili mnogostruko brojniji i naoružaniji. Sve dok im je na čelu bio prvak svih ljudi, nije bilo muke koju nisu bili spremni podnijeti, niti zadataka koje nisu bili u stanju izvršiti. Vladala je neimaština i glad, a i vrijeme je bilo izuzetno hladno... Mnogi su, od gladi vezali kamenje za stomake, među njima i Poslanik. Na drugoj strani je bio neprijatelj poput zapete puške. Ashabi nisu obraćali pažnju na brojnost neprijatelja niti na nevolje s kojima su se suočavali. Oslanjali su se na Resulullaha, njemu su se predali i zavjet mu dali...

Predvodnici Kurejšija kao i drugih plemena, koji su bili zajedno s njima, su prije napada na kanalu tražili mjesto koje nije dovoljno široko iskopano i preko kojega bi mogli preći. Obišli su hendek od početka do kraja. Napokon dođoše do dijela koji je zbog brzine nedovoljno iskopan i odlučiše da započnu napad na tom mjestu. I mušrička vojska je zbunjeno išla za svojim komadantima i u čudu gledala čas u hendek, čas ashabe: „Kunemo se da ovo nije arapski običaj. Sigurno im je to preporučio onaj Perzijanac.“

Kada komadanti pokazaše svojoj vojsci uski dio kanala i upitaše ko od njih može preći na ovom dijelu, javi se pet vitezova. Oni su trebali preći na drugu stranu kanala i sami se tamo boriti. I ashabi i mušrici su pomno pratili svaki korak ovih vojnika. Najprije se povratiše nazad kako bi uzeli zalet. Potom okrenuše glave konja prema najužem dijelu hendeka i potjeraše ih. Svih pet konja preskočiše kanal, u punom trku, i dospješe na drugu stranu. Iako su ih mnogi drugi htjeli pratiti, nisu uspjeli i ostali su na drugoj strani. Među vitezovima koji su uspjeli preskočiti kanal bio je i izuzetno snažan vojnik po imenu Amr bin Abd. Sav je bio u štitovima i izgledao je zastrašujuće. Na čas povika: „Ima li ko da mi smije izaći na megdan?“

Tada iskoči hazreti Alija pred Resulullaha: „Ja Resulallah, dozvoli meni da se borim s njim!“ On na sebi nije imao bilo kakvog štita. Resulallah skide svoj štit i obuče ga hazreti Aliji. Dade mu svoj mač i sa svoje glave skide ogrtač te ga na njegovu glavu stavi vlastitim rukama: „Allahu! Na Bedru je postao šehid moj amidžić Ubejda a na Uhudu Hamza. Uz mene je ostao moj brat i amidžić Alija. Ti ga čuvaj. Podari mu svoju pomoć i ne ostavljaj me samoga!“ Ashabi na ovu Resulallahovu dovu rekoše amin.

Tekbirima i dovama ispraćeni hazreti Alija, pješice krenu prema Amru ibn Abdu, koji je bio na konju, te stade ispred njega poput stijene. Amr bijaše u punoj ratnoj opremi i jedino mu oči nisu bile pokrivena. Ne prepozna hazreti Aliju, te upita ko je on. On reče: „Ja sam Alija bin Ebi Talib!“ – „O sine moga brata! Tvoj otac mi je bio izuzetno drag prijatelj i zbog toga ne

želim proiliti tvoju krv. Zar nema niko od tvojih starijih da stane ispred mene?“ Na taj način lažno pokuša iskazati sažaljenje. Hazreti Alija na to reče: „O Amre! Tako mi Allaha ja želim proiliti tvoju krv. Ali zar ne smatraš da obojica trebamo biti u istom položaju? Zar to ne priliči tvom ugledu? Ja sam pješak a ti si na konju?“

Čim to ču, Amr ponosno siđe s konja. Mačem mu posječe noge i bijesan stade pred hazreti Aliju. Hazreti Alija nastavi govoriti: „O Amre! Ja sam čuo da kada stupiš u borbu sa nekim iz plemena Kurejš, ispuniš mu jednu od dvije želje. Jeli to istina?“ – „Istina je“, odgovori on. – „Onda je moja prva želja da povjeruješ u Allaha i Njegovog poslanika, i da prihvatiš iman.“ – „Preskoči to, to mi ne treba!“, odmah ga prekinu Amr. – „Druga želja mi je da se vratiš u Mekku, jer kada Resulullah pobijedi, ti ćeš mu na taj način pomoći. – „I to preskoči, jer sam se zakleo da se neću namirisati dok ne dobijem osvetu.“ – „O Allahov neprijatelju, nije mi preostalo ništa osim da se borim sa tobom.“

Amr se nasmija na ove riječi; „Ovo je pravo čudo. Nikada se ne bih nadao da pred mene smije stati neki Arap. O sine moga brata! Kunem se da ne želim da te ubijem jer mi je tvoj otac bio prijatelj. Hoću da pred mene izađe neko poput Ebu Bekra ili Omera.“ Kad hazreti Alija reče da on želi da ga ubije, bez obzira šta pričao, krv mu udari u glavu i u času zamahnu mačem na hazreti Aliju. To je on očekivao pa se munjevitom brzinom izmače u stranu i postavi štit. Amr je porazbijao štitove koji su bili mnogo jači od Alijinog, pa tako učini i sa njegovim. Uz to, mačem okrznu hazreti Alijinu glavu i povrijedi je. Sada dođe red na njega da zamahne. Uzviknu: „Ja Allah“ i udari Zulfikarom po Amrovom vratu. U tom času se prolomiše tekbiri: „Allahu ekber“, a kafiri počеше jadikovati. Dova najboljeg od svih vjerovjesnika je bila primljena. Gromada od ljudskog tijela Amra je pala na zemlju, a njegovi saborci istog časa navališe na hazreti Aliju. Pritekoše mu u pomoć ashabi, te Zubejr ibni Avvam rani Nevfel bin Abdullaha i obori ga u jarak. Hazreti Alija za njim skoči u jarak i ubi Nevfela. Ostali mušrici s mukom uspješe da izađu iz hendeka i pobjegnu na svoju stranu. Vođa mušrika tako pade u očaj još na početku bitke.

Već se mogao nazrijeti tok bitke. Hendek je sprečavao boj prsa u prsa. I jedni i drugi su nastojali neprijatelju nanijeti gubitke strijelama. To je, s druge strane, samo produžavalo bitku. Mušrici shvatiše da neće moći dobiti bitku na ovaj način, te krenuše u napad na najslabije mjesto na hendeku. Deset hiljada mušrika je nastojalo preći hendek dok ih je tri hiljade mudžahida svim snagama, strijelama i kamenjem nastojalo odvratiti od njega. Nastao je nevjerovatan boj koji je trajao do zalaska sunca.

Resulullah je tokom noći na različita mjesta hendeka postavio stražare. I sam je stražario kod dijela hendeka koji je bio tijesan. Poslao je u Medinu pet stotina vojnika i naredio im da na njenim ulicama donose tekbire. Na taj način je preduprijedio opasnost koja bi mogla doći od strane Židova ili kršćana i zaštititi žene i djecu.

Židovi iz plemena Benu Kurejze su mušricima poslali Hujeja bin Ahtaba i zatražili od njih dvije hiljade ljudi kako bi mogli izvršiti upade tokom noći. Namjera im je bila napasti nezaštićene žene i djecu tokom noći. No, cjelonoćni obilasci ashaba i uzvikivanje tekbara unijeli su im strah u srca. Povukli su se u svoje utvrđenje i tamo čekali priliku. S vremena na vrijeme su pokušavali ući u Medinu u malim grupama.

Jedne noći je jedan od predvodnika plemena Benu Kurejza, Gazzal, sa još desetericom ljudi uspio doći do kuće Resulallahove tetke Safije, gdje su bile smještene žene i djeca. Ukućani nisu imali nikakvog oružja kako bi se zaštitili. Židovi su ih najprije gađali strijelama, a potom su pokušali ući. Jedan od njih je ušao u dvorište kuće i počeo provjeravati okolinu. Tada Poslanikova, alejhisselam, tetka ukućanima tiho dade znak da šute i side na prvi sprat do ulaznih vrata. Običnom krpom bijase prekrila skoro cijelu glavu, tako da je izgledala poput muškarca. U ruku je uzela komad drveta, a za pas je zadila nož. Polahko je otvorila vrata, neprimjetno prišla do Židova ispred nje, te ga snažno udarila drvetom koji je držala u ruci. Čim je pao na zemlju, hazreti Safija iskoristi priliku i usmrti ga. Potom je njegovu glavu bacila pred ostale neprijatelje koji su ih gađali strijelama. Kad su ugledali glavu svoga pripadnika, ostali Židovi se baciše u bijeg. Pri tome su optuživali svoje sunarodnjake koji im rekoše da u muslimanskim kućama nema niti jednog muškarca.²²⁰

Bitka se nastavila istim intenzitetom do jutra. S obje strane su prelijetale strijele. Resulallah je bodrio ashabe da se strpe i da će konačna pobjeda pripasti vjernicima riječima: „Kunem se Allahom u čijoj je ruci moja duša, sve neprilike sa kojima se suočavate će proći i postići ćete na kraju zadovoljstvo.“ Čim su čuli ove riječi, ashabi su zaboravili na glad i na ostale nedaće, i svom snagom se nastavili boriti. Nisu dopustili niti jednom mušriku da pređe preko hendeka. Jedan od ashaba koji su se borili hrabro bio je i velikan Sa'd bin Muaz. Tokom bitke ranjen je u ruku strijelom koju je na njega bacio mušrik po imenu Hibban bin Kajs bin Araka. Strijela je pogodila arteriju, pa je Sa'd gubio mnogo krvi. Kada je vidio koliko ashaba se trudi da mu zaustave krv, shvatio je da je njegova situacija ozbiljna, pa je zamolio Gospodara: „Ja Rabbi! Ako će Kurejšije nastaviti ratovati, podari mi još života. Nema mi draže stvari nego se boriti protiv mušrika koji Tebe i Tvoga poslanika u laž ugone. Ako je bitka pri kraju, učini me šehidom. Dozvoli mi da vidim kraj Benu Kurejze.“ Dova mu bi primljena pa mu se krvarenje zaustavi.

Munafici poput Abdullaha bin Ubejja, koji su se pretvarali da se bore zajedno sa ashabima, ostajali su u zadnjim redovima i nisu se približavali prvom frontu. Uz to, činili su sve kako bi demoralisali ashabe pa su govorili: „Muhammed vam stalno obećava bogatstva Kajsera i Kisre. Zar ne vidite da smo zarobljeni u jarku. Od straha ne možemo ni nuždu obaviti. Allah i Muhammed nas samo varaju...“ Kada bi neprijatelj jače napao bježali

²²⁰ Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 463.

bi uz ispriku da moraju čuvati žene i djecu koji su u kućama. Ovakvo njihovo ponašanje je stvaralo dodatnu poteškoću.

Mušrici su koristili sve raspoložive mogućnosti kako bi što prije stigli do cilja. Najviše su napadali na uski klanac. Resulullah se nije odvajao od tog mjesta i stalno je bodrio ashabe da izdrže, a oni su uspijevali držati neprijatelja na drugoj strani boreći se hrabro i nesustrašivo. Konačni cilj je bio šator u kojem se nalazio Resulullah, alejhisselam.

Resulullahovo tijelo je bilo prekriveno oklopom, a na glavi je imao zaštitu u vidu šljema. Stajao je uspravno ispred šatora i davao ashabama upute vezane za dalju borbu. Mušrici su u određenim trenucima u velikim grupama napadali na uski klanac kako bi ga prešli, no ashabi bi se odmah grupisali na istom mjestu i svim silama držali neprijatelja. Bitka bi u tim trenucima bila tako žestoka da ashabi nisu imali vremena okrenuti glavu. Toga dana je bitka počela u jutarnjim satima i trajala do kasno u noć. Kada je došlo vrijeme namaza, ashabi su prenijeli Resulullahu da nisu stigli obaviti namaz, a on im je odgovorio: „Tako mi Allaha, nisam ni ja.“ U vrijeme jacije su jedim protunapadom uspjeli raspršiti neprijatelje i udaljiti ih. Mušrici Kurejšije i pripadnici Gatafana su se povukli u svoje štabove, a ashabi su požurili ka Resulullahu. Iako Fahr-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, nije uobičavao činiti dovu za uništenje nekoga, nije više izdržao i na namazu je uputio dovu: „Kako god su oni nas cjelodnevnom borbom spriječili da obavimo namaz, neka se i njihove kuće, njihovi stomaci i njihovi kaburi ispune vatrom.“ Nakon što su naklanjali propušteni podne, ikindiju i akšam namaz, zajedno su obavili jaciju-namaz.

Nakon velikog truda kojeg su uložili, da jednom i zauvijek dokrajče Islam, mušrici su shvatili da borbom po dnevnoj svjetlosti to nisu u stanju ostvariti. Dogovorili su se da je jedini način da poraze muslimane, da istim intenzitetom nastave sa napadima i tokom noći. Muslimane su mogli poraziti jedino na taj način. Zajedno sa Židovima iz plemena benu Kurejze su odlučili odmah početi sa noćnim upadima. Poredali su vojnike i na smjenu ih postavili kao stražu noću. Takvo stanje je potrajalo danima. Resulullah i njegovi ashabi su bili iscrpljeni glađu, umorom i nesanicom, no i dalje su uspješno odbijali svaki neprijateljski napad. Nisu propustili niti jednog neprijateljskog vojnika da pređe preko hendeka. Ova sveopšta odbrana je bila teža, zamornija i jača od svih prethodnih pohoda i bitaka kroz koje su muslimani prošli.

No, i kod mušrika se nakon vošednevnih strašnih borbi počela uviđati nestašica hrane. Njihovi konji i deve su zbog nemogućnosti da nađu bilo šta za ispašu uginjali u velikom broju. Tim povodom je mušrički komadant Dirar bin Hattab poslao jednu vojnu jedinicu do Benu Kurejze da obezbijede hranu. Židovi, koji su sve žrtvovali kafirima, odmah su poslali dvadeset deva natovarenih pšenicom, hurmama i stočnom hranom. Dok se Dirar radostan vraćao sa svojim vojnicima i hranom, naišli su na jednu grupu ashaba u mjestu Kuba. Ashabi su odmah izvršili napad i nakon žestoke borbe

uspjeli su poraziti neprijatelja, te se vratiti Resulullahu sa zalihama hrane. Na taj način su dobili mnoge Poslanikove dove.²²¹

Resulullah, alejhisselam, je bio izuzetno tužan zbog muka kroz koje su njegovi voljeni ashabi prolazili, tokom skoro mjesec dana žestokih borbi. Prema njima je bio blag poput njihovih vlastitih roditelja. Pored ogromnih napora koje su ulagali u borbi i očuvanju šehadeta, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je spuštao čelo na zemlju i molio Gospodara riječima: „O ti koji pristižeš u pomoć onima koji su u teškoj situaciji! O Allahu koji udovoljavaš dovama nevoljnih i nemoćnih! Ti sigurno znaš u kakvom stanju smo ja i moji ashabi. Ja Rabbi! Ti kafire učini poraženima! Zabavi ih njihovom mukom i učini nas pobjednicima nad njima!...“

Resulullah, alejhisselam, je ovu dovu često učio tokom posljednjih dana borbe.

Mušrici su sada ulagali nadljudske napore, suočeni sa sve manjim zalihama hrane, da što prije obave zadatak i zatra svaki trag muslimanima. Jedne večeri, dok je boj trajao, Poslaniku je došao jedan mušrički vojnik, čije je srce već bilo okrunjeno islamom. To je bio Nu'ajm bin Mes'ud iz plemena Gatafan. Obrati se Posljednjem Poslaniku riječima: „Ja Resulallah! Ja sam došao da potvrdim da je Allah jedan i da si ti Njegov Poslanik! Hvala Allahu, počašćen sam da pređem na Islam. Do sada sam se borio protiv vas. Od sada ću se boriti protiv kafira. Spreman sam učiniti sve što mi naredite. Ja Resulallah! Moj narod još ne zna da sam primio Islam.“ Tada mu Poslanik reče: „Možeš li se vratiti među kafire i pokušati ih razdvojiti i zavaditi?“ „Allahovom pomoću, mislim da to mogu učiniti, Poslaniče. Od tebe samo tražim dozvolu da mogu reći šta bude trebalo?“ Resulullah mu odvrati: „Rat je varka. Smiješ reći sve što želiš?“

Hazreti Nu'ajm bin Mes'ud je najprije otišao do Židova Benu Kurejze: „Vi znate kakve simpatije i ljubav gajim prema vama. Molim vas da ovo o čemu ćemo pričati ostane među nama i da to nikome ne prenosite.“ Židovi mu potvrdiše da će to biti tajna. Na to hazreti Nu'ajm reče: „Ovaj čovjek (hazreti Muhammed) uvijek izaziva nevolje. Znae šta je učinio plemenima Benu Nadir i Benu Kajnuka. Svi ste vidjeli kako ih je istjerao sa njihovih ognjišta. Sada se plemena Gatafan i Kurejš bore protiv muslimana i vi ste na njihovoj strani. Iako se danima borite još uvijek ste na mrtvoj tački. Ako ovako nastavite, boj bi se mogao prilično oduljiti. No, imeci, djeca i kuće pripadnika Gatafana i Kurejšija nisu tu kao što je slučaj sa vama. Ako uspiju dobiti ovaj rat, pokupit će ratni plijen i vratiti se svojim kućama. A ako izgube, povući će se i vas ostaviti na njihovu milost ili nemilost. Vi niti imate snage niti mogućnosti da se borite sami sa muslimanima. Sadašnja pozicija borbe je takva da su muslimani bliže pobjedi. Ako bude kako sam

²²¹ Vâkidî, *el-Megazî*, I, 467.

pretpostavio, muslimani će vas sve poubijati, te zbog toga hitno morate preduzeti neke mjere.²²²

Židovi su sa pažnjom i ushićenjem slušali hazreti Nu'ajmove riječi i bili su mu izuzetno zahvalni što se brine o njima: „Ti si nam pokazao istinsko prijateljstvo. Sada nam reci kakve mjere trebamo poduzeti.“ Hazreti Nu'ajm je to i čekao, te im reče: „Mislim da ne trebate ulaziti u borbu sa muslimanima dok kao taoce ne uzmete nekoliko pripadnika Gatafana i Kurejša. Sve dok su zarobljenici kod vas, ne mogu napustiti boj.“ Židovi priznaše da je to lijepa mjera opreza te ga još počastiše i zahvališe mu se.

Hazreti Nu'ajm je, čim je napustio Židove, otišao u glavni štab Kurejšija. Svojim kadamantima reče: „Vi znate koliko mrzim Muhammeda, a koliko volim vas. Zato smatram svojom dužnošću da vam prenesem neke informacije do kojih sam došao. Od vas tražim da mi se zakunete da ono što vam kažem nećete prenijeti nikom drugome.“ Oni se zakleše i rekoše mu da nastavi. –“ Neka znate da su se Židovi Benu Kurejze pokajali što su sa vama sklopili savezništvo i poslali su Muhammedu sljedeću obavijest: „Želimo da zarobimo neke od glavešina Gatafana i Kurejša i da ih predamo vama. Poslije želimo da se udružimo sa vama i zatremo trag mušricima. Zauzvrat od tebe tražimo da oprostiš našoj braći iz plemena Benu Nadir i da im dopustiš da se vrate svojim domovima. Muhammed je ovaj prijedlog prihvatio. Ako Židovi budu od vas tražili taoce, ni pod koju cijenu to ne prihvatajte, jer će ih ubiti. I nemojte ove riječi nikome prenositi, ma šta se desilo.“ Mušrici se svesrdno zahvališe hazreti Nu'ajmu na ovim važnim informacijama i nagradiše ga za to.

Nu'ajm napusti Kurejšije i ode do pripadnika Gatafana. Ono što je prenio Kurejšijama, reče i njima.

Sljedeći dan jedan od zapovjednika Kurejša reče predstavnicima Benu Kurejze: „Za nas je boravak na ovim mjestima sve teži i teži. Vrijeme je sve hladnije, a i sve više naših životinja umire. Noćas se trebamo dobro pripremiti i sutra izvršiti sveopći napad. Židovi im na to odgovoriše: „Prvo mi ne ratujemo subotom, a drugo tražimo od vas kao garanciju nekoliko talaca, kako bismo pristali boriti se na vašoj strani. Ako se bitka oduži a vi onemoćate, napustit ćete nas i ostaviti nas u rukama muslimana. Ako nam kao garanciju ostavite neke od vaših prvaka, onda sigurno nećete otići.“ Kada je ovo čuo, kurejšijski zapovjednik reče da su Nu'ajm bin Mes'udove riječi bile istina, te im poruči: „Nikoga vam nećemo dati. Ako se sutra budete borili sa nama, to je za vaše dobro. Ako ne, mi ćemo se pokupiti i otići, a vi se sami borite protiv Muhammeda i njegovih sljedbenika.“

Pripadnici Benu Kurejze pomisliše da je ono što im je Nu'ajm govorio istina i rekoše: „Onda se nećemo boriti zajedno sa vama...“ Tako je strah ovladao srcima i jednih i drugih.²²³

²²² Ibn Hišâm, *es-Sîre*, II, 228; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 481; Kettanî, *et-Teratîbu'l-Idâriyye*, I, 543.

²²³ Ibn Hišâm, *es-Sîre*, II, 228; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 481.

Džibril, alejhisselam, je došao Resulullahu i obradovao ga viješću da će Allah, dželle šanuhu, neprijatelje onesposobiti strašnim uraganom. Na to je Resulullah pao na koljena i učinio dovu: „Neka Ti je hvala, Allahu, jer si se smilovao meni i mojim ashabima.“ Potom je radosnu vijest prenio i čestitim ashabima.

Bila je to subota uvečer. Pao je takav mrak, da se prst pred okom nije mogao vidjeti. U tome je nastupilo strašno nevrijeme i vjetrovi. Ovu noć Huzejfe bin Jeman prenosi ovako:

„Bila je tako mračna noć, da do tada nikad nismo doživjeli nešto slično. U isto vrijeme mogla se čuti strašna grmljavina uz koju je puhao vjetar kakav stanovnici tih mjesta ne pamte. Tada nam je Muhammed, alejhisselam, prenio vijest da su se mušrici zabavili sobom i da među njima vlada strah i međusobno nepovjerenje. Mi se od hladnoće i gladi nismo mogli pomoći sa mjesta na kojima smo bili, te smo se samo uspjeli pokriti prekrivačima koji su nam bili nadohvat ruke i iščekivati šta će se dalje desiti.

Resulullah je stao da obavi namaz, i nakon što je jedan dio noći proveo u namazu, okrenu se prema nama i upita: 'Ima li među vama ikoga ko je spreman otići do mušričke vojske i ispitati u kakvom su stanju, te se vratiti sa vijestima o tome? Zamolit ću Uzvišenog Allaha da njega učini meni prijateljem u Džennetu.' Niko od prisutnih zbog hladnoće i gladi nije mogao ustati. Potom Resulullah dođe do mene. Sjedio sam zagrljenih koljena i cvokotao vilicama. Resulullah me dotače i upita ko sam. Rekoh: 'Ja sam Huzejfe, Božiji Poslaniče.' – „Idi vidi šta rade pripadnici tog plemena. Dok se ne vratiš do mene, ne bacaj na njih kamenje i strijele, niti se bori mačem. Sve dok se ne vratiš nećeš osjećati ni hladnoću ni toplinu, a sigurno nećeš pasti u ruke neprijatelja kao zarobljenik, i neće te mučiti.'

Uzeo sam mač i koplje, spreman da krenem. Poslanik učini dovu: 'Allahu, čuvaj ga i sprijeda i straga, i iznad i ispod, te i sa njegove desne i sa lijeve strane.'

Išao sam prema mušricima kao da sam bio u vlastitoj kući. Tako mi Allaha, niti sam osjećao strah, niti hladnoću, niti sam bio uznemiren. Njihove glavešine i komadante sam našao okupljene oko jedne logorske vatre. Ebu Sufjan reče: 'Trebali bi se pokupiti i otići odavde.' Izvadio sam jednu strijelu iz torbe i zategnuo luk. Htio sam iskoristiti priliku koju sam imao zbog svjetlosti vatre i ubiti ga. Taman kad sam htio ispaliti strijelu, sjetih se Resulullahovih riječi kako ne smijem izazvati nikakav incident dok se ne vratim njemu, te sam odustao. Poslije toga sam u sebi osjetio još veće samopouzdanje. Uvukao sam se među mušrike i sjeo pored vatre. Nezapamćena mećava i meleki su ih neprestano uznemiravali. Vjetar je nosio brojne predmete pred sobom, gasio vatre i obarao šatore. U jednom momentu ustade njihov vođa Ebu Sufjan: 'Moguće je da se među vama nalaze špijuni, pa ih se čuvajte. Neka svako od vas pogleda ko je pored njega. Neka svako uzme za ruku onoga pored sebe.' Kao da je Ebu Sufjan osjećao da je neko nepozvan došao među njih. Odmah sam ispružio ruke i uhvatio mušrike s

desne i s lijeve strane, te ih preduhitrio i prvi ih upitao za imena. Tako sam spriječio da me otkriju.

Nakon toga Ebu Sufjan reče sljedeće: 'O Kurejšije! Vi niste u stanju stajati na nogama. Konji i deve su počeli uginjati. Suša je na sve strane. I sami vidite šta nam se dešava zbog vjetra. Odmah napustite ovo mjesto. Ja idem prvi.' Tada se pope na devu i krenu. Razočarana mušrička vojska u rasulu krenu put Mekke. Pustinjski pijesak ih je sprečavao da vide bilo šta oko sebe.²²⁴

Kada su oni otišli uputio sam se prema Resulullahu. Negdje na polovini puta, ispred mene se pojavilo dvadesetak ljudi obučениh u bijelo, sa sarukom (povezom) na glavi. Rekoše mi: 'Javi Resulullahu, da je Allah uništio njegove neprijatelje...' Stigoh do Resulullaha i nadoh ga kako klanja na jednoj prostirci. Čim sam se vratio, ponovo me je spopala drhtavica koju sam imao prije nego što sam krenuo. Nakon namaza, Resulullah me upita kakve mu vijesti donosim. Ja mu saopćih u kakvom teškom stanju su dušmani i da su otišli put Mekke, a Resulullah bi izuzetno zadovoljan ovom viješću, te se nasmiješi. Danima već nismo bili oka sklopili. Resulullah me pozva do sebe i pokri me jednim dijelom prostirke na kojoj je sjedio. Tako smo zanočili tu noć. Poslanik me je probudio u zoru, kada već nije bilo ni traga mušričkoj vojsci. Snažan vjetar i padavine su ih pratili sve do Mekke, a pojedinci su svjedočili da su sve vrijeme čuli tekbire.

Kada su mušrici napustili svoje položaje i krenuli ka Mekki, i druga plemena koja su bila u savezništvu s njima učinili su isto i napustili Medinu. Pali su u očaj nakon teškog poraza kojeg su doživjeli. Dok su oni tugovali, Resulullah i njegovi ashabi su beskrajno zahvaljivali Allahu, dželle šanuhu, na pobjedi i padali Mu na sedždu. Zaputili su se ka Medini neprestano uzvikujući tekbire: „Allahu ekber.“ Ulice grada su se u trenu ispunile djecom koja su izašla da dočekaju Sultana cijelog univerzuma, te svoje mubarek očeve, amidže, daidže i stariju braću. I Resulullah im se nasmiješi te ih obradova...“

Tokom Bitke na Hendeku palo je šest šehida. O ovome događaju Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže: „Allah je nevjernike pune srdžbe odbio, - nisu nimalo uspjeli -, i vjernike je Allah borbe poštudio, - Allah je, uistinu, moćan i silan.“²²⁵

„O vjernici, sjetite se Allahove milosti prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo mi protiv njih vjetar poslali, i vojske koje vi niste vidjeli – a Allah dobro vidi šta vi radite.“²²⁶

Poslije ove bitke Muhammed, alejhisselam, je rekao: „Sada je vaš red na stražu. Uбудuće vas Kurejšije ne mogu napasti.“

²²⁴ Vâkidi, *el-Megazî*, I, 489.

²²⁵ *el-Ahzâb* 33/25.

²²⁶ *el-Ahzâb* 33/9.

Židovi Benu Kurejze

Kada se Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, vratio u Medine-i munevveru, otišao je do svoje supruge Aiše. Skinuo je oklop i odložio oružje. Oprao je mubarek tijelo koje je bilo uprašeno. Tada mu se u liku Dihje ukaza naoružani konjanik u oklopima, koji je zapravo bio Džibril, alejhisselam. Priđe Resulullahu, alejhisselam, i prenese mu naredbu: „O Allahov poslaniče! Allah ti naređuje da odmah napadneš Benu Kurejzu.“ Resulullah pozva Bilala te mu naredi da okupi ashabe, pozivajući ih sljedećim riječima: „Drugovi moji! Ustanite i uzjašite svoje konje i deve. Ko je poslušan, ikindiju-namaz će obaviti na zemlji Benu Kurejze.“

Habib-i ekrem je ponovo obukao oklop i opasao mač. Stavi šljem na mubarek glavu, preko leđa objesi štit, a u ruku uze luk. Potom se pope na konja i krenu prema ashabima. Hazreti Aliji predade bajrak islama i postaviga na čelo izvidnice koja je krenula prema Benu Kurejzi. Kao i obično, Abdullaha bin Ummi Mektum je ostavljen u Medini kao Resulullahov zamjenik.²²⁷

Slavni ashabi su u sredinu stavili Resulullahu i krenuli na put uzvikujući tekbire: „Allahu ekber.“ Na putu su naišli na pripadnike plemena Benu Ganma. Oni su naoružani i spremni čekali Resulullahu. Poslanik ih upita da li su naišli na nekoga u putu. – „Pored nas je prošao Dihje-i Kelbi. Jahao je nagizdanu bijelu mazgu koja je bila ogrnuta skupocjenom kadifom.“ Resulullah im reče: „To je bio Džibril, alejhisselam. Poslan je Benu Kurejzi da bi uzdrmao njihovu tvrđavu i unio nemir u njihova srca...“ Do trenutka kada su stigli do plemena Benu Kurejze, broj muslimanske vojske se povećao na tri hiljade.

Hazreti Alija je zastavu islama postavio ispred utvrde Benu Kurejze. Kada su to primijetili tamošnji Židovi, izgovoriše mnoge ružne riječi na račun Resulullahu. Hazreti Alija prenese Poslaniku njihove riječi, a Resulullah krenu sa 3000 vojnika prema njima. Milostivo ih pozva da prihvate Islam. Oni najljepši poziv ne prihvatitše, a Resulullah im potom uputi drugi: „Onda se odazovite naredbi Allaha i Njegovog Poslanika i predajte se.“ Pošto su i to odbili, Poslanik, alejhisselam, naredi prvaku strijelaca Sa'd bin Ebi Vekasu da ih neprestano gađa. Sa'd i drugi ashabi oko njega zasuše židovsku utvrdu strijelama pri tome glasno uzvikujući tekbire. Oni također odgovoriše bacanjem kamenja i strijela, nakon čega otpoče sukob.

Ovo židovsko pleme, koje je muslimane u oskudnom momentu napalo s leđa, i koje od obijesti nije prihvatilo poslanstvo Muhammeda, alejhisselam, nije imalo hrabrosti da otvori vrata i sukobi se prsa u prsa.

Bitka se nastavila naizmjeničnim gađanjem, a munafici koji su se skrivali među muslimanskom vojskom su tajno poslali poruku Židovima da se ni pod koju cijenu ne predaju. – „Ako se nastavite boriti, pružit ćemo vam

²²⁷İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 234; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 497; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 74; Suhejlî, *er-Ravzul-Unf*, III, 436.

svakojaku pomoć i boriti se zajedno sa vama, a ako bude trebalo napustiti ovo mjesto, ponovo ćemo to učiniti skupa.“ Ovom viješću osokoljeni Židovi počеше pružati još snažniji otpor. No, opsada je potrajala blizu mjesec dana, a pomoć munafika nije dolazila. Tada ih obuze strah, i poslaše izaslanika koji saopšti da žele sklopiti sporazum.

Židov po imenu Nebbaš bin Kajs istupi ispred njih kao pregovarač, te reče Poslaniku, alejhisselam: „O Muhammede! Pokažite i prema nama milost koju ste pokazali prema pripadnicima Benu Nadira. Predat ćemo ti naše imetke i oružje, samo nemoj prolijevati našu krv. Dopusti da napustimo ovo mjesto zajedno sa našim ženama i djecom, i da svaka porodica ponese po tovar deve, osim oružja. Resulullah im na to odgovori: „Ne mogu pristati na to.“ – „Onda se odričemo imetka. Nemoj prolijevati našu krv, i dopusti da sa ženama i djecom napustimo ovo mjesto.“ – „Ne! Nemate drugog izbora nego se bezuslovno pokoriti mojoj volji.“ Nebbaš se razočaran vrati u utvrdu i prenese svojim suplemenicima tok razgovora. Pripadnike Benu Kurejze tada obuze strah i panika.²²⁸

Jedan od njihovih vođa, Ka'b bin Esed, dođe pameti, te poruči svojim suplemenicima: „O narode! Kao što vidite nalazimo se u strašnoj nevolji. U toj situaciji imam tri savjeta za vas. Izaberite od njih koje hoćete, pa potom možete po njemu i postupiti. Kao prvo, trebamo se povinovati tom čovjeku i slijediti ga. Tako mi Allaha, svi znamo da je on poslanik koji je najavljen i u našim knjigama. Ako mu se pokorimo, zadržat ćemo i svoje živote i porodice, a i imetke. Jedini razlog zbog kojeg mu se ne pokoravamo je ljubomora prema Arapima, i činjenica da on ne pripada Izraelćanima. No, o tome odlučuje Uzvišeni Allah. Pozivam vas da ga slijedimo!...“ Židovi se svi uglas usprotiviše ovom prijedlogu, te rekoše: „Ne! Mi ga ne prihvatamo, niti ćemo slijediti bilo koga ko nije od nas!“

Tada Ka'b iznese drugi prijedlog: „Hajdemo svi pobiti naše žene i djecu, pa onda, nemajući više o kome misliti iza sebe, svi zajedno napadnimo na muslimane, dok ne izginemo!...“ I ovaj njegov prijedlog bi odbačen.

U trećem prijedlogu Ka'b iznese sljedeće: „Večeras je subota večer. Pošto muslimani znaju da ne ratujemo subotom, mislit će da su sigurni pa će biti neoprezni. Izađimo svi odjednom na vrata, i napadnimo ih! Možda tako uspijemo da ih porazimo. Židovi odbiše i ovaj prijedlog govoreći: „Mi se nećemo odreći zabrane bilo kakvog posla subotom.“ Samo su braća Esib i Sa'lebe, te njihov amidžić Esed prihvatili prvi prijedlog i prihvatili Islam. Nakon tog razgovora oni su izašli i pridružili se ashabima.²²⁹

Židovi se nastaviše prepirati dugo vremena. Naposljedku se podiže zastava predaje. Od Resulullaha zatražiše da im odredi nekoga ko će im presuditi, a on im ponudi da od ashaba biraju koga žele. Oni odabraše Sa'd

²²⁸ Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 460.

²²⁹ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 235; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 501; Suhejlî, *er-Ravzul-Unf*, III, 439.

bin Mu'aza, i rekoše da će biti zadovoljni njegovom presudom. Poslanik, alejhisselam, pristade na to i naredi da pozovu Sa'da bin Mu'aza.

Sa'd je bio teško ranjen u Bitci na Hendeku. Resulullah je izdao naredbu da ga liječe u jednom šatoru u sklopu Mesdžid-i nebevijje. Kada je izabran za suca, na nosilima bi donesen do utvrde Benu Kurejze. U putu je sam sebi govorio: „Tako mi Allaha neću dozvoliti da na mene utječe bilo kakva kritika, bez obzira s koje strane ona dolazila.“ Kada ga dovedoše do Resulullaha, spustiše ga sa nosila, te mu Poslanik, alejhisselam, reče: „O Sa'de! Oni su pristali da im ti presудиš. Reci mi šta si im presudio.“ Sa'd reče: „Ja Resulallah! Moja duša je tebi kurban. Allah i Njegov poslanik su preči da presude.“ Resulullah mu odgovori: „Allahova odredba je da im ti presудиš!“ Židovi mu dadoše čvrsto obećanje da će prihvatiti njegovu presudu. Obje strane su sa nestrpljenjem iščekivale njegov govor. On napokon prozbori i donese presudu:

„Moja presuda je da se svi pametni i punoljetni muškarci pogube! Da se njihove žene i djeca uzmu u roblje, a da im se imovima raspodjeli među muslimanima!...“

Ove riječi zalediše krv u žilama Židova. Prema njihovom zakonu, upravo je to bila kazna za obijesnike poput njih: „Kada stigneš do grada sa kojim se treba sukobiti, pozovi ih na mir. Ako pristanu, neka ti svi plate harač i služe te. Ako se odluče ratovati, izvrši opsadu njihova grada. Kada Allahovom pomoću izvojevaš pobjedu, sve neprijatelje muškarce ubij. Njihove žene, djecu i imetke uzmi kao ratni plijen!...“

Obzirom da je Sa'd bin Muazova presuda istovjetna božanskoj odredbi, Poslanik svih svjetova ga pohvali zbog presude, i reče mu: „Presudio si shodno Allahovom zakonu koji je zapisan u Levh-i Mahfuzu i koji se nalazi iznad sedam nebesa.“

Židovi se nisu mogli usprotiviti presudi koja je bila zapisana i u njihovim objavama. Svi punoljetni i umno zdravi muškarci su sakupljeni i svezani, a potom je nad njima izvršena kazna. Žene, djeca i imeci su raspodjeljeni među ashabima.²³⁰

Na taj način je uništeno pleme koje je muslimane napalo s leđa u najgorem mogućem trenutku, koje je pogazilo sve prethodne dogovore, i koje se još od vremena djetinjstva Poslanika trudilo da ga smakne. Medina je očišćena od njihova zla zauvijek.

Ashab-i kiram su se zaputili natrag, put svijetle Medine, radosni zbog izvojevanje pobjede, spokojni u pogledu njihove budućnosti.

Jedna od žena, zarobljena ovom prilikom, primi Islam. Resulullah bi obveseljen ovim njenim činom, te je obradova visokim položajem u Džennetu, i učini je svojom mubarek suprugom. To je bila naša majka, hazreti Rejhana.²³¹

²³⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 75; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. VI, 294.

²³¹ İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 245; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 519; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 75.

Šehadet Sa'd bin Mu'aza

Sa'd bin Mu'az je poslije izricanja presude ponovo vraćen u šator iz kojeg je donesen. Zbog zadobijenih rana sve više je trpilo njegovo zdravlje. Resulullah mu je prišao i zagrlio ga: „Allahu! Sa'd se borio u Toje ime, na Tvom putu. Potvrdio je i slijedio Tvoga resula. Olakšaj mu polaganje računa...“ Kada je čuo ove Resulallahove mubarek riječi, Sa'd otvori oči: „Ja Resulallah! Neka je mir i svaka počast na tebe. Svjedočim da si ti Allahov poslanik.“ Poslije ovih izgovorenih riječi rodbina ga je odnijela u kuću Benu Abdulešhela. Te noći mu se stanje dodatno pogoršalo. Džibril, alejhisselam, dođe do Resulallaha, i reče mu: „Ja Resulallah! Ko je pripadnik tvoga ummeta koji je noćas preselio na drugi svijet, a čije preseljenje je objavljeno kao radosna vijest među melekima?“ Resulullah je odmah upitao za Sa'dovo stanje. Rečeno mu je da su ga odnijeli njegovoj kući. Iako su sa Resulallahom bili neki ashabi, on je odmah otišao da posjeti Sa'da. Pošto je putem išao izuzetno brzo, ashabi su se požalili na umor. Resulullah im odvrati: „Meleki su prije nas stigli na Hanzalinu dženazu, pa će i na Sa'dovu stići prije nas. Nećemo uspjeti doći prije njih“ - i tako im prenese razlog žurbe. Kada je došao do Sa'da, on je već bio preselio na bolji svijet. Sjede pored njegove glave i zovnu ga njegovim nadimkom: „O Ebu Amr! Ti si bio najbolji prvak. Neka ti Allah podari sreću, bereket i najljepšu nagradu. Održao si riječ datu Uzvišenom Allahu, pa će i Allah ispuniti obećanje koje je dao tebi.“

U tom trenutku Sa'd bin Mu'azova majka kroz plač reče sljedeće stihove:²³²

*„Kako može izdržati,
njegova žalosna majka?
Tražim strpljenje i plačem
nad onim što me snašlo...“*

Eslem bin Haris prenosi sljedeće: „Resulullah je došao u kuću Sa'd bin Mu'aza. Mi smo ostali na vratima, dok je Resulullah ušao unutra, praveći prilično velike korake. Potom smo i mi ušli za njim. Kada nam je Poslanik, alejhisselam, rukom pokazao da stanemo, mi smo to i učinili i vratili se. Unutra nije bilo nikoga osim Sa'da, odnosno njegova tijela. Resulullah se unutra zadržao neko vrijeme, a potom izašao. Zanimalo me je zašto je pravio velike korake prilikom ulaska pa sam ga upitao za to. –Još nisam bio u ovakvoj gužvi. (Soba je bila puna meleka). Jedan melek se sageo i ponudio mi da sjednem na njega, i tek sam tada uspio sjesti. Poslije je pozvao Sa'da njegovim nadimkom, te nastavio: 'Neka ti je sretno o Eba Amr! Neka ti je sretno o Eba Amr! Neka ti je sretno o Eba Amr!'

²³² İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 250.

Na njegovoj dženazi su se okupili svi Ashab-i kiram. Resulullah je predvodio dženazu-namaz, a potom je ponio njegov tabut. Dok su nosili njegovu tijelo ashabi rekoše: 'O Poslaniče! Još nismo nosili lakšu dženazu.' Poslanik im reče: 'Sišli su meleki i oni ga nose.'

Dok su nosili njegovu tijelo munafici ga pokušashe ocrniti, govoreći kako je lahak, a Resulullah im reče: 'Na Sa'dovoj dženazi je sedamdeset hiljada meleka. Nikada do sada nisu sišli na zemlju u ovolikom broju na ovako malom prostoru.' Njegova smrt je izuzetno rastužila Resulullaha i njegove ashabe.“

Ebu Se'id el-Hudri prenosi od svoga djeda sljedeće: „Ja sam bio jedan od onih koji su kopali njegov kabur. Kada sam počeo kopati, pojavio se miris miska iz zemlje.“ Šurahbil bin Hasene prenosi: „Kada su Sa'da bin Mu'aza spuštali u mezar, neko je sa njegovog kabura uzeo šaku zemlje. Poslije je tu zemlju odnio kući gdje se ona pretvorila u misk. Dok su spuštali njegovu tijelo, Resulullah je sjeo pored njegovog kabura i pustio svoje mubarek suze, te rukom uzeo za svoju mubarek bradu. Bio je jako ožalošćen. Još je rekao: 'Arš se zatresao zbog smrti Sa'd bin Mu'aza.'

Jednom prilikom je Poslaniku poklonjena lijepa odjeća. Kada su ashabi pohvalili njenu ljepotu, on reče: „Sa'd bin Mu'azova maramica u Džennetu je ljepša od ovoga.“

Još neki od značajnih događaja, pete godine po hidžri, su sljedeći: Poslanik je pošao sa vojskom od hiljadu ljudi na plemena koja su živjela na Dumetu-l Džendelu, koja su ucjenjivala i uznemiravala putnike koji su putovali prema Šamu, kao i građane Medine-i munevvere. Čim su čuli da ide muslimanska vojska, ta plemena su se razbježala. Poslije nekoliko dana vojska se vratila u Medinu.²³³

Resul-i ekrem se u mjesecu zu-l ka'detu oženio Zejnebom bint Džahš.²³⁴ Ove godine je naredeno nošenje hidžaba, pa su se muslimanke pokrile.²³⁵ Munafici su bacili potvoru na hazreti Aišu, pa su neki muslimani ovim bili prevareni. Kur'anskim ajetima razotkrivena je spletku munafika, a hazreti Aiša je oslobođena optužbi.²³⁶ Pleme Muzejne, koje je živjelo blizu Medine poslalo je glasnika da objavi da prihvataju Islam, pa su ubrojani među muhadžire.²³⁷ Ove godine se dogodio zemljotres i cijepanje Mjeseca. Iste godine je nareden obred hadždža.

²³³ Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 403; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 62.

²³⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 42.

²³⁵ Buhârî, "Tevhîd", 22; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 106.

²³⁶ Buhârî, "Megâzi", 34; Muslim, "Tevbe", 68; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 194; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 431.

²³⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 291.

MIROVNI SPORAZUM NA HUDEJBIJI

Poslije Bitke na Hendeku, neka od plemena koja su živjela u okolici Medine su prihvatila položaj i snagu „Islamske države“. Od tada su razmišljali na način da je bolje biti u savezništvu sa muslimanima, ili još bolje prihvatiti Islam u potpunosti. Neki od njih su došli pred Resulullaha i u njegovom mubarek prisustvu prigrlili din-i Islam.

Najbolje stvorenje svih svjetova, sallallahu alejhi ve sellem, je formirao grupe ashaba i slao ih okolnim plemenima da ih upućuju u Islam. Nekim plemenima je otišao lično a neka od plemena, poput Dumetu-l Džendela, su poslušali savjete i iskazali želju za prihvatanjem islama. Neka od plemena poput Gatafana ili Benu Lihje su od straha od muslimanske vojske pobjegli. Na taj način su okolna plemena potvrdila i priznala ulogu i značaj muslimana.

Šeste godine po hidžri, desila se jedna od najgorih suša tog područja, te sa neba nije pala ni kap kiše. Nikakvo rastinje zbog toga nije uspijevalo, te su i ljudi i životinje muku mučili sa nestašicom hrane. Jednog petka mjeseca ramazana ashabi zamoliše Resulullaha da učini dovu Uzvišenom Allahu da spusti kišu. Resulullah ode do pustinje zajedno sa ashabima i prije učenja ezana za džumu-namaz, klanjaše zajedno dva rekata. Poslanik donese tekbir: „Allahu ekber“, a potom diže ruke tako visoko u zrak da se otkrio dio tijela ispod njegovih pazuha. – „Allahu! Podari nam kišu!“ ... Ashabi su ponavljali za njim dodajući riječi: „Amin.“

U tim trenucima nebo je bilo u potpunosti vedro, i nigdje nije bilo oblaka. Dok je Poslanik, alejhisselam, činio dovu, poče puhati vjetar, a zatim se pojaviše i oblaci. Uslijedi blaga kiša. Prvak svih poslanika ovaj put reče: „Svemoguću Allahu! Spusti obilnu kišu na nas i učini je hairli za nas!“ Tada na sve strane poče padati jaka kiša.

Na odjeći Resulullaha i njegovih ashaba nije ostalo mjesta koje nije dohvatila voda. Dok su stigli kućama, voda je već lila na sve strane. Svi su hodali gazeći po vodi. Kiša je nastavila padati cijali taj dan. Zatim slijedeći, a i dan poslije toga, sve do idućeg petka kada su ashabi došli Poslaniku: „Ja Resulallah. Od vode su nam se počele rušiti kuće, a životinje daviti u njoj. Kada bi zamolio Gospodara da kiša prestane...“ Resulullah se nasmiješi te podiže ruke: „Ja Rabbi! Odnosi ovu kišu na poljane, vrtove i mjesta gdje raste drveće!“ U tom trenu kiša koja je neprestano lila sedam dana prestade padati, te se preseli na mjesta za koja je Resulullah činio dovu.

Bio je mjesec zu-l ka'de, šeste godine po hidžri. Jedne noći Poslanik u snu vidje kako zajedno sa ashabima obilazi Kabe-i muazzamu u Mekke-i mukerremi. Neki od ashaba su tom prilikom potkratili kosu. Silno su se uzбудili kada im je Muhammed resulullah ispričao svoj san. Znali su da će se prvi put nakon hidžre vratiti u svoju voljenu Mekku u kojoj su rođeni i odrasli, i u kojoj su proveli mnoge tužne ali i vesele trenutke. Posjetit će mubarek Kabu, prema kojoj su se okretali pet puta dnevno u svojim

namazima. Kako je to samo bila radosna vijest za njih... Čim je Resulullah Ashab-i kiramu prenio radosnu vijest: „Sigurno ćete ući u Mesdzidu-l haram“, odmah su počeli sa pripremama za taj čin.

Nakon što je Resulullah izvršio pripreme za put, u Medini je ponovo kao zamjenika ostavio Abdullaha bin Umme Mektuma. Prvog ponedjeljka mjeseca zul-ka'deta popeo se na svoju devu Kasvu. Okupio je hiljadu i četiri stotine ashaba i poselamio se sa onima koji ostaju u Medini. Nanijetili su da obave umru, te su se zaputili prema Mekke-i mukerremi. Sa sobom su ponijeli oružje i sedamdeset deva koje su namjeravali zaklati. U povorci je bilo prisutno dvije stotine konjanika i četiri hanume, sashabijke. Jedna od žena koje su pošle bila je Poslanikova čedna supruga hazreti Ummu Selema.

Kada su stigli na mjesto mikata, Zu-l Hulejfu, obukli su ihrame i klanjali podne- namaz. Potom su obilježili deve koje će zaklati i povezali ih. Nadžijetu-bnu Džundub Eslemi je zajedno sa svojim pomoćnicima zadužen da izvrši ovaj zadatak. Abbad bin Bišr je dobio dvadeset konjanika i poslat je u izvidnicu. Bušr bin Sufjan je poslat kao glasnik u Mekku.²³⁸

Resul-i ekrem je zajedno sa ashabima obukao bijele ihrame, te su svi u jedan glas počeli izgovarati riječi zahvale i veličanja Uzvišenog Gospodara: „Lebbejk! Allahumme lebbejk! Lebbejk! La šerike leke lebbejk! Innel hamde venni'mete leke ve-l mulke la šerike lek!“ I zemlja i nebo su odjekivali ovom uzvišenom telbijom, a Zu-l Hulejfa je utonula u posebno ozračje. Svi su bili uzbuđeni i krenuli su sa Zu-l Hulejfe kako bi što prije stigli do Mekke. Na putu Habib-i ekremu pridoše hazreti Omer i Sa'd bin Ubade: „Ja Resulallah! Zar ćemo nenaoružati ući među stanovnike koji su sa tobom na ratnoj nozi? Bojimo se da vam ne naude. Dragulj oba svijeta im odgovori: „Ja sam naumio obaviti umru. Ne želim u takvom stanju nositi oružje.“

Put je tekao mirno, a Poslanik je plemena koja je sretao pozivao u Islam. Neki su uljudno odbijali prihvatiti taj poziv, dok su neki slali bogate poklone. Tako su prešli polovinu puta i stigli na mjesto Gadiru-l Eštat, koje se nalazi iza Ufana. Na to mjesto se već bio vratio Bušr bin Sufjan, koji se sreo sa Kurejšijama i javio im da muslimani dolaze. Poslaniku, alejhisselam, je svoja zapažanja opisao ovako: „Ja Resulallah! Kurejšije su obaviještene da dolazite. Od straha su poslali poklone okolnim plemenima i zatražili od njih pomoć. Pred vas su poslali jedinicu od dvije stotine vojnika kao izvidnicu. Okolna plemena su prihvatili poziv i sastali su se u mjestu Beldah. Okupili su mnogo vojnika i zakleli su se da vam neće dozvoliti da uđete u Mekku.“

Poslanik je teško primio ovu vijest: „Neka su proklete Kurejšije! Svakako ih je rat uništio. Zar kurejšijski mušrici misle da posjeduju neku snagu? Tako mi Allaha, neću odustati od borbe sa njima sve dok ne proširim i učinim jačim din-i Islam, zbog kojeg sam poslat od strane Uzvišenog Allaha, ili dok ne izgubim glavu.“

Poslije se okrenu ashabima i upita ih za njihovo mišljenje u vezi novonastale situacije. Ashabi koji su cijelim svojim bićem bili odani

²³⁸ Vâkıdî, *el-Megazî*, II, 574; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 95.

Resulullahu rekoše: „Allah i Njegov Poslanik bolje znaju. Naše duše su tebi kurban. Mi smo pošli da učinimo tavaf oko Kabe. Niti smo pošli da se borimo, niti da ubijemo bilo koga. Ali ako nas spriječe da posjetimo Kabu, sigurno ćemo se sukobiti sa njima i ostvariti svoj cilj!“...

Resulullah je obradovan ovako jasnim stavom svojih ashaba: „Onda krenite uz Allahovo Veličanstveno ime!...“ Ashabi su uz telbiju: „Lebbejk! Allahumme lebbejk! Lebbejk! La šerike leke lebbejk! Innel hamde venni'mete leke ve-l mulke la šerike lek!“ i tekbire: „Allahu ekber“, krenuli put Mekke. Jenog dana, u podnevsko doba, Bilal-i Habešija pokaza raskoš svoga lijepog glasa i prouči ezan, te tako obavijesti ashabe da je nastupilo vrijeme namaza. U tom trenutku pred njih stigoše dvije stotine kurejšijskih vojnika i stadoše između njih i Mekke spremni na borbu. Ne obazirući se na to, Resulullah zajedno sa ashabama obavi namaz. Bio je to veličanstven prizor Resulullaha, kao imama, i hiljadu i pet stotina ashaba koji za njim u safu mirno stoje, zatim se preginju na ruku pa na sedždu. Njihovo spuštanje čela na tlo, iz pokornosti prema Svevišnjem Gospodaru, probudilo je u srcima nekih mušrika simpatije prema Islamu. Kada su muslimani predali selam i završili sa namazom, jedan od komandanata Kurejšija sam sebe zapita: „Pa zašto nismo napali muslimane dok su bili u namazu, i iskoristili trenutak njihove slabosti. Mogli smo većinu njih poubijati... No, ne brinite se, oni će sigurno ponovo stati na namaz, jer im je kao što vidite, on draži od njihovih života, i tada, sigurno nećemo propustiti priliku.“

Allah, dželle šanuhu, je Resulullahu dojavio ove njihove riječi posredstvom Džibrila, alejhisselam.

U Kur'anu se kaže: „Kada ti budeš među njima i kad odlučiš da zajedno s njima molitvu obaviš, neka jedni s tobom molitvu obavljaju i neka svoje oružje uzmu; i dok budete obavljali molitvu, neka drugi budu iza vas, a onda neka dođu oni koji još nisu molitvu obavili pa neka i oni obave molitvu sa tobom, ali neka drže oružje svoje i neka budu oprezni. Nevjernici bi jedva dočekali da oslabi pažnja vaša prema oružju i oruđu vašem, pa da svi odjednom navale na vas. A ako vam bude smetala kiša ili ako bolesni budete, nije vam grijeh da oružje svoje odložite, samo oprezni budite. Allah je nevjernicima pripremio sramnu patnju.“²³⁹

Kada je hazreti Bilal proučio ezan za ikindiju-namaz, kurejšijski vojnici su ponovo stali spremni između muslimana i Mekke. Poslanik je naredio ashabama da postupe shodno kur'anskim naređenjima. Mušrici su ostali zapanjeni ovakvim načinom obavljanja namaza. Allah im je u srca ulio strah, pa se nisu usudili poduzeti bilo kakav korak. Udaljili su se sa tog mjesta kako bi obavijestili stanovnike Meke o dešavanjima. Resulullah je zajedno sa ashabama krenuo prema mjestu zvanom „Hudejbija“.

Kada su stigli do granice Mekke, Resulullahova deva Kasva je bez ikakvog vidljivog razloga kleknula. Uložili su veliki trud da je podignu, ali nisu uspjeli. Tada Poslanik, alejhisselam, reče: „Ona nema naviku ovako

²³⁹ en-Nisa 4/102.

iznenada kleknuti. Nju je Gospodar spriječio da uđe u Mekku, kao što je učinio i sa Ebrehinim slonom, s kojim je on pokušao napasti Mekke-i mukerremu. Kunem se Allahom, u čijoj je ruci moj život, da ću učiniti šta god Kurejšije budu tražili od mene kako bih ispoštovao Allahovu naredbu da se ne smije ratovati u svetim mjestima.“

Potom je ponovo pokušao podići Kasvu, a ona je tada skočila na noge. Došao je do granice harema, do mjesta Hudejbije i tu je stao. Resulullah je s ashabima zakonačio na ovom mjestu.

Šator muslimanske vojske je podignut izvan granica mubarek Mekke, i odlučili su tu čekati. Kada bi došlo vrijeme namaza, obavljali bi ga unutar granica Mekke. Nestalo je pitke vode u bunarevima, i jedina preostala voda se nalazila u Poslanikovom ibriku. Iscrpljeni ashabi tada rekoše: „Ja Resulallah! Jedino je još kod tebe ostalo pitke vode. Samo što nismo potpuno uništeni.“

–“Sve dok sam ja među vama, nećete biti uništeni“, reče im Resulullah. Potom držeći ruku na posudi sa vodom prouči „Bismillah“, te im reče: „Sad pijte!“ Voda je tekla kao iz česme, tako da su se svi napili, uzeli abdest, napunili svoje posude vodom, te nahranili deve i konje. Resulullah se nasmiješi i zahvali Uzvišenom Gospodaru.

Tog dana među ashabima je bio i Džabir bin Abdullah, koji reče: „Bilo nas je hiljadu i pet stotina. Da nas je bilo i stotinu hiljada, opet bi bilo dovoljno vode za sve nas.“

Bi'at-i Ridvan

Dok je Resulullah bio na Hudejbiji došao mu je vođa plemena Huza, Budejl, s kojim su muslimani od ranije imali prijateljske odnose. Tom prilikom mu je saopštio da su okolna plemena, na poziv Kurejšija, stigla na Hudejbiju, i da su se zakleli na borbu sve dok imaju vojske. Resulullah na to reče: „Mi nismo došli da se borimo sa bilo kim. Došli smo da obavimo umru, da posjetimo Kabe-i muazzamu i učinimo tavaf oko nje. Ali bez obzira na to, ukoliko nas neko pokuša spriječiti u tome, mi ćemo se s njim sukobiti. Nema sumnje da su dosadašnji sukobi iscrpili Kurejšije, nanijeli im brojne štete i učinili ih nejakim. Ako oni budu htjeli, spreman sam im ponuditi primirje. U tom vremenskom razdoblju bi bili sigurni od napada moje vojske. Neka se ne miješaju u moje odnose s drugim plemenima, to nije njihova stvar. Ukoliko ja pobijedim u tim sukobima, a potom ih Allah, dželle šanuhu, uputi na Pravi put pa postanu muslimani, nema nikakve smetnje da i Kurejšije, pod uvjetom da to sami žele, postanu muslimani. S druge strane, ako ja ne uspijem izaći kao pobjednik protiv drugih plemena, onda će i oni moći odahnuti i dobiti na snazi. Ako oni ne prihvate navedeno, već pokušaju da ratuju s nama, kunem se Onim u Čijoj je ruci moja duša i Čiju vjeru širim, da neću prestati sa borbom dok i sam ne poginem. U tom slučaju će Allah sigurno ispuniti svoje obećanje i bit će mi na pomoći.“

Poglavar plemena Huzaa, Budejl, krenu prema Kurejšijama kako bi im saopštio Poslanikove, alejhisselam, riječi. Nakon što su muštrici saslušali

šta im je poručio Muhammed, alejhisselam, poslaše Urvu bin Mes'uda - Resulullahu kako bi se sastao s njim. Urve reče da su mušrici odlučni u tome da neće dopustiti bilo kome da uđe u Mekku. Resulullah mu na to reče: „O Urve! Reci tako ti Allaha! Zar neko može spriječiti da se žrtvuju ove deve, i da se posjeti Kaba-i muazzama?“, a potom mu ponovi sve što je prethodno rekao i Budejlu.

Urve je s jedne strane slušao Poslanikove, alejhisselam, riječi a s druge strane posmatrao ponašanje Ashab-i kirama, način na koji se ophode međusobno kao i prema Muhammedu, alejhisselam. Saslušao je Poslanikov prijedlog i krenuo prema Kurejšijama da im prenese tok razgovora. Kada je stigao od njih reče: „O Kurejšije! Znete da sam odlazio kao izaslanik mnogim vladarima, poput Nedžašije, Kajsera ili Kisre. Tako mi Allaha, nikada do sada nisam vidio poštovanje sljedbenika prema vodi kao što je to prema Muhammedu, alejhisselam. Niko od njegovih ashaba ne progovara prije nego što zatraži dozvolu od njega, pa čak i kada mu dlaka s glave spadne, takmiče se ko će je sebi prigrabiti, radi bereketa. Dok pred njim govore, jedva da se mogu čuti. Iz poštovanja prema njemu obaraju svoje poglede pred njim. Kada im nešto kaže ili naredi, nastoje to odmah obaviti, bez obzira šta pri tome morali učiniti.

O Kurejšije! Koliko god da se trudili, šta god uradili, oni vam neće dozvoliti ni da mu dlaka s glave zafali. Sigurno vam neće dopustiti da ga bilo ko dotakne, a ne da mu neko nanese neku štetu. Stanje je takvo pa vi dobro razmislite, šta ćete dalje činiti. U ovakvoj situaciji, Muhammedov prijedlog smatram povoljnim. Zbog toga vam savjetujem da ga iskoristite, dok još imate mogućnost!“

Kurejšije ga ne poslušашe, i pri tom ga još napadoše i izvrijeđaše.

Kako iz Kurejšijskog štaba nije dolazila nikakva vijest, Resul-i ekrem, alejhisselam, posla Hiraš bin Umejju, kako bi im ponovio svoj prijedlog. Kurejšije se prema njemu ponesoše na okrutan način. Nakon što su mu posjekli devu, te je pojeli, napadoše i na njega da ga ubiju. Hiraš bin Umejje teškom mukom uspjede da se spasi, te po dolasku prenese šta mu se desilo. Odnos prema njemu je rastužio Resulullaha.

U tom trenutku iz mušričkog tabora prema Poslaniku krenu predvodnik plemena Ashabiš, Hulejs. Mušrici su ga poslali kao svog izaslanika. Kada ugleda Hulejsa, Poslanik reče: „Dolazi vam čovjek iz plemena koje poštuje žrtvu, i koje je predano pokornosti i izvršavanju naredbi Allaha, dželle šanuhu. Pošaljite deve koje trebaju biti žrtvovane u njegovom pravcu, da bi ih on vidio.“ Ashabi su učinili što im je Resulullah zapovijedio, izgovarajući pri tome telbiju: „Lebbejkallahumme lebbejk.“

Hulejs je dugo gledao u deve koje su bile povezane i spremne da budu žrtvovane. Oči mu se napuniše suzama, pa reče: „Muslimani jedino žele da posjete Kabu! Kako je ružan pokušaj da ih se u tome spriječi! Kunem se Gospodarom Kabe da će Kurejšije zbog tog čina propasti.“ Resulullah na ove riječi odgovori: „Tako je brate iz Benu Kinana!“ Hulejs nije mogao od stida ni pogledati Resulullaha pa nije ni izašao pred njega, već se odmah vratio u

kurejšijski tabor. Prenio im je šta je vidio uz riječi: „Nikako se ne slažem s vama u tome da ga trebate spriječiti da posjeti Kabu!“ Kurejšije se razbijesniše zbog njegova stava i prozvaše ga nezalicom.

Mušrci zatim poslaše Mikrez bin Hafsa, koji je bio poznat po svojoj surovosti. I on je došao s istom porukom od Poslanika, alejhisselam. Nakon toga se mušrici pobojaše da muslimani neće izvršiti iznenadni napad.

Poslanik nije želio odustati i stati na pola puta, već odluči da Kurejšijama pošalje nekoga ko je među njima cijenjen. Odluka pade na Osmana bin Affana. Na polasku mu reče: „Mi nismo pošli da se borimo s bilo kim. Želimo posjetiti Kabu i učiniti tavaf oko nje, i u njenoj blizini žrtvovati deve koje smo povelili. Prenesi im ove riječi, a zatim ih pozovi u Islam.“ Osim toga Resul-i ekrem mu reče da obraduje tamošnje muslimane da će Mekka uskoro biti osvojena.²⁴⁰

Hazreti Osman ode do mušrika i prenese im sve kako mu je rečeno. Oni odbiše i njegov poziv. Rekli su mu da, ukoliko želi, jedino on može posjetiti Ka'bu. Hazreti Osman im reče da to neće učiniti bez Resulullaha.

Mušrici bijahu povrijeđeni ovim riječima, te ga zarobiše. Ubrzo do Resulullaha dođe vijest da je hazreti Osman postao šehid. Resulullah bi silno ožalošćen ovim, i reče: „Ukoliko je to istina, nećemo otići odavde dok se ne sukobimo s njima.“ Potom sjede pod drvo Semure, koje se nalazilo u blizini, i reče ashabima: „Allah vam naređuje da mi se zakunete na vjernost“ - te ih pozva da to učine.

Ashab-i kiram pojedinačno dadoše zavjet Resulullahu, stavlajući svoje ruke na njegovu: „Kunemo ti se da ćemo se boriti zajedno sa tobom dok ti Allah ne podari pobjedu, ili dok svi ne postanemo šehidi.“ Resulullah stavi svoje mubarek ruke, jednu preko druge, i učini isto u hazreti Osmanovo ime. Obradovala ga je zakletva ashaba pa je rekao da Džehennemaska vatra neće dotaći nikoga, od onih, koji su mu se zakleli na vjernost ispod drveta. Ova zakletva se zove: „Bi'at-i Ridvan.“²⁴¹

Ashabi opasaše svoje mačeve čekajući Resulullahov znak da izvrše napad. Kurejšijski špijuni i sami posvjedočiše zakletvi ashaba na vjernost Poslaniku, dok god je živ i posljednji među njima, i njihovim pripremama za rat. Odmah obavijestiše svoj tabor o tamošnjim događajima. Poslanik je, za svaki slučaj, noću ostavljao stražu kako bi zaštitio svoje ashabe. Jedne noći, dok je hazreti Osman bio u zarobljeništvu, muslimane napade jednica od pedesetak mušrika predvođena Mikrezom, kako bi ih zatekli na spavanju. Te noći su na straži bili Muhammed bin Mesleme i drugi ashabi. Poslije kratke bitke ashabi zarobiše kafire. Samo je Mikrez uspio pobjeći. Zarobljenike potom dovedoše pred Resulullaha. Neki od njih su uhapšeni, dok je nekima oprošteno i bili su pušteni na slobodu. I sljedeću noć mušrici ponoviše isto, ali ponovo su bili uhvaćeni. Resulullah i njih pusti na slobodu.

²⁴⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 97.

²⁴¹ Buhârî, „Megâzi“, 19; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 59; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 279; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 97.

Spasi me, ja Resulallah!...

Vojska kafira je bila svjesna da su muslimani danonoćno bili pri punoj ratnoj spremi i da su ih mogli napasti svakog trenutka, te su zbog toga osjećali zebnju. Shvatili su da iz ove situacije nema drugog izlaza već da se napravi sporazum s njima, te su brzo sastavili pregovarački tim. Delegaciji, na čijem čelu je bio Suhejl bin Amr, rečeno je da izdejtstvuju dogovor u kojem će stajati da muslimani, ako ništa, ne mogu ući u Mekku ove godine.

Muhammed, alejhisselam, je primio delegaciju Kurejšija, a njihova prva želja je bila da se oslobode zarobljeni kafiri. Resullah im reče: „Sve dok ne pustite moje ashabe koji su u Mekki neću ni ja pustiti vaše!“ Suhejl je priznao da su muslimani prema njima postupili na lijep način, pa je osigurao da se Osman ibn Affan i još deset ashaba koji su prethodno zatvoreni oslobode. Potom su pušteni i mušrici koji su uhvaćeni tokom napada na muslimane.

Nakon dugih pregovora, postignut je dogovor i došao je red da se to stavi na papir i tako ozvaniči. Poslanik svih svjetova, naredi hazreti Aliji da piše:

„Bismillahirrahmanirrahim.“ Suhejl se odmah usprotivi ovome: „Kunem se da ne znam šta znači riječ rahman. Zato nemoj tako pisati, napiši 'Bismike Allahumme'. Ako to ne učiniš, odustajem od dogovora. Resulullah je znao da u sklapanju sporazuma leži velika mudrost, zato reče hazreti Aliji: „Kako je lijepa rečenica 'Bismike Allahumme'. Napiši tako.“ Kada je to hazreti Alija učinio, Poslanik, alejhisselam, nastavi: „Ovo su tačke ugovora o miru, na čije se poštivanje obavezuju i u vezi kojih su se dogovorili Muhammed, Resulullah i Suhejl bin Amr.“ Suhejl uhvati hazreti Aliju za ruku, te se okrenu prema Poslaniku i reče mu: „Kunemo se da se protiv tebe ne bismo borili, niti bismo ti spriječavali obilazak oko Kabe; da smo priznali da si ti Allahov poslanik. Zbog toga umjesto Resulullah, piši Abdullahov sin Muhammed.“

Poslanik pristade i na to: „Tako mi Allaha, koliko god vi mene ugonili u laž, ja sam Allahov poslanik. Pisanje moga imena i imena moga oca, neće odbaciti moje poslanstvo od mene. O Alija! Izbriši to i napiši Muhammed sin Abdullahov.“

Niko od ashaba se nije složio s tim da se izbriše riječ Resulullah. U trenutku se uznemiriše, te rekoše: „O Alija! Piši Muhammed, Resulullah, ili ćemo stvar sa kafirima riješiti mačem.“ Poslanik je bio zadovoljan onim što su ashabi rekli, ali im je mubarek rukom dao znak da šute. Hazreti Alija mu tada reče: „Moja duša je tebi kurban, ja Resulallah! Moja ruka ne može podnijeti da izbriše ovu riječ.“ Resulullah od njega zatraži da mu pokaže mjesto gdje je to pisalo, pa svojom mubarek rukom to izbrisa i naredi da se napiše „Muhammed, sin Abdullahov.“ Potom su napisane tačke ugovora:

- 1- Ugovor se potpisuje na deset godina u kojima strane potpisnice neće ratovati.
- 2- Muslimani neće posjetiti Kabu ove godine. Mogu to učiniti tek iduće godine.

- 3- Muslimani koji dođu posjetiti Kabu, mogu ostati tri dana i sa sobom neće imati nikakvog oružja, osim uobičajenog za putnike.
- 4- Dok muslimani budu obavljali tavaf, mekanski mušrici će napustiti to mjesto i omogućiti muslimanima da u miru izvrše tavaf.
- 5- Ako neko od Kurejšija postane musliman, pa se odluči bez dozvole roditelja otići u Medinu, muslimani su dužni da ga vrate. Ako neko od muslimana pređe na stranu mušrika u Mekku, neće biti vraćen. Hazreti Omer je upitao Resulullaha, da li će zaista prihvatiti ovu tačku, a on mu odgovori: „Da. Neka Allah one koji od nas prebjegnu njima drži dalje od nas.“
- 6- Ako neko od ashaba dođe u Mekku s ciljem da obavi hadž ili umru, njegov život i imetak će biti sigurni.
- 7- Ako neko od mušrika na putu za Šam ili Egipat svrati u Medinu, njegov život i imetak će biti sigurni.
- 8- Ostala arapska plemena će moći zatražiti zaštitu strane koju sami žele. Slobodni su da se pridruže muslimanima ili mušricima.²⁴²

Došao je red na potpisivanje ugovora. U tom času se nazrije neko kako ide prema muslimanima, vukući lance za sobom. Kada je prišao povika: „Spasite me!“ Čim je to čuo, vođa kurejšijske delegacije skoči na noge. Stade ga udarati drvetom koje je prigrabio iz blizine. On prikupi svu snagu koju je imao te se baci pred Resulallahova koljena, preklinjući ga: „Spasi me ja Resulallah!“ To je bio musliman iz Mekke koga je otac, zbog prihvatanja din-i islama, okovao u lance. Svakodnevno ga je mučio i tjerao da se klanja kipovima. Iskoristio je odlazak mušrika na Hudejbiju, te pobjegao iz Mekke kako bi došao među muslimane. Taj velikan je bio hazreti Ebu Džendel, sin Suhejla, koji je pregovarao ispred mušrika. Suhejl pokaza Resulallahu sina Ebu Džendela, te mu reče: „Prvi koga ćeš vratiti nazad, shodno potpisanom ugovoru, će biti on.“

Resulallah i ashabi su bili jako tužni zbog ovog događaja. Svi su s neizvjesnošću iščekivali Resulallahov odgovor. S jedne strane je bio dogovor, a s druge ashab koji je trpio mučenje. Sultan svih svjetova reče Suhejlu: „Mi još nismo potpisali ovaj ugovor.“ – „Ja Muhammed! Tačke ugovora smo napisali prije nego je on došao. Ako ne vratiš moga sina, nikada neću potpisati ovaj ugovor.“

Resulallah je zamolio: „Za moj hatar, ostavi njega van dogovora“, no mušrici nisu pristali na to. Dok je Suhejl bin Amr vukao sina za sobom, Ebu Džendel reče: „Ja Resulallah! Braćo muslimani! Zar me prepuštate mušricima, iako sam prihvatio Islam i zatražio vašu zaštitu? Zar ćete dopustiti da me svaki dan stavljaju na nesnosne patnje? Ja Resulallah! Zar me vraćaš kako bi me odvratili od moje vjere?“

²⁴²Buhâri, “Megâzi”, 35; Ebu Dâvûd, “Džihâd”, 168; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 323; İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 307; Vâkîdî, *el-Megâzi*, II, 608; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, II, 97-98.

Bilo je skoro neizdrživo slušati ove povike. Ashabi su od boli počeli plakati. I Resulullahove mubarek oči bijahu napunjene suzama. Ponovo priđe Suhejlu i zamoli ga da ga ne vodi sa sobom, da ga ostavi. Suhejl reče da ne postoji način na koji bi mu on to dopustio.

Na to Resulullah reče: „O Ebu Džendele! Strpi se još malo. Podnesi šta god ti budu činili! Zatraži od Allaha nagradu za to! Uzvišeni Allah će sigurno i tebi i drugim nejakim muslimanima podariti izlaz iz situacije u koju si zapao, i podariti spas. Nama ne priliči da ne održimo datu riječ.“

Nad cijelim događajem su se sažalili i mušrici, pa rekoše: „O Muhammede! Ebu Džendela uzimamo pod svoju zaštitu radi tebe. Nećemo dozvoliti Suhejlu da ga muči.“ Nakon tih riječi su Resulullah i ashabi malo odahnuli. (Suhejl bin Amr je nakon osvojenja Mekke postao musliman, i bio je jedan od Ashab-i kirama.)

Mirovni sporazum je napisan u dva primjerka i potpisan. Nakon toga su se mušrici vratili u svoj tabor.²⁴³

Kurejšije su bile obradovane ugovorom, jer je on izgledao kao da je na štetu muslimana. Naprotiv, ovaj sporazum je bio velika pobjeda muslimana, i njegove stavke su bile u korist muslimana. Prije svega muslimanima je priznata država. Mušrik koji je išao iz Mekke za Šam ili Egipat, mogao je svratiti u Medinu, i tu je bio u potpunosti siguran. Tako su imali priliku izbliza vidjeti način života muslimana, lijepe odnose koji su vladali među njima, pravdu islama i priliku da ga zavole. Na posljetku će prihvatiti istinitu vjeru Islam i priključiti se ashabima u njenom širenju.

Nakon deset godina, koliko je ovaj ugovor trebao trajati, broj muslimana će se povećati, što će rezultirati jačanjem i širenjem vjere na sve strane.

Poslanik je bio tužan zbog tačke po kojoj će svi, koji među Kurejšijama prihvate Islam, biti vraćeni u Mekku. Za njih rekao da će im Allah sigurno otvoriti neka vrata i dati im izlaz iz teške situacije.

Posao sa mušricima je bio završen. Resulullah poruči ashabima: „Ustanite! Žrtvujte svoje kurbane, obrijte glave i skinite ihrame.“ Poslanik, alejhisselam, je prvi zaklao kurban. Potom ga je obrijao njegov berber hazreti Hiraš bin Umejje. Ashabi su razgrabili dlake s Poslanikove glave i prije nego su one pale ne zemlju, kako bi stekli njihov bereket. I ashabi su zaklali svoje kurbane, a potom su neki obrijali glave, a neki potkratili kosu.²⁴⁴

Na Hudejbiji su ostali dvadeset dana. Poslanik je sa ashabima krenuo put Medine. Na putu mu je Allah objavio suru Feth, i obećao da će upotpuniti blagodat prema njemu i prema muslimanima.

Dok je Sultan svemira pobjednički korača prema Medini, Ebu Basir, koji je pripadao kurejšijskom plemenu Sakif, počašćen je primanjem islama. Nakon što je shvatio da ne može živjeti među kafirima, došao je pješice u

²⁴³Ibn Hišâm, *es-Sîre*, II, 321; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 608; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 405.

²⁴⁴Buhârî, „Šurut“, 15; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 323.

Medinu. Shodno ugovoru na Hudejbiji, napustio je Medinu i smjestio se u mjesto Is, pored Crvenog mora.²⁴⁵

To mjesto je bilo na trgovačkom putu iz Mekke prema Šamu, kojim su išli mušrici Kurejšije. Muslimani koji su nakon toga prihvatili Islam, nisu odlazili u Medinu, već bi se pridružili Ebu Baširu u Isu. Prvi među njima je bio hazreti Ebu Džendel. Njih su slijedili i drugi. U početku ih je bilo pedeset, pa stotinu, da bi taj broj narastao na tri stotine. Kurejšijske karavane su bile primorane prolaziti kroz ovo mjesto na njihovom putu za Šam. Ebu Basir je zajedno sa muslimanima koji su tu živjeli zaustavljao mušrike, koji bi prolazili tim putem, i tražio od njih da prihvate Islam. Borio bi se sa onima koji na to ne bi pristali, dovodeći ih u težak položaj.

Mekanski mušrici su shvatili da im je presječen trgovački put za Šam, pa su u Medinu poslali grupu izaslanika. Molili su Resulullaha da poništi tačku ugovora na Hudejbiji, kojom se naređuje da će Kurejšije koje prihvate Islam i krenu u Medinu bez dozvole roditelja, biti vraćeni. Poslanik im se smilovao pa je prihvatio da se ta tačka poništi. Tako se Kurejšijama otvorio put za Šam. Muslimani su dobili nagradu za svoje strpljenje i smjestili se u Medinu blizu Resulullaha, *sallallahu alejhi ve sellem*.

²⁴⁵ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 324; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 625.

POZIVI KROZ PISMA

Pisma poslana vladarima

Nebijj-i muhterem, alejhisselam, je po povratku sa Hudejbije žudio za širenjem islama na cijeli svijet, za spasenjem ljudi od džehennemske vatre i vječnim spasom. On je poslan kao milost svim svjetovima. Zbog toga je htio okolnim vladarima poslati pisma i pozvati ih u din-i Islam. Za svoje izaslanike je odabrao: Dihje-i Kelbija - Bizantincima, Amr ibni Umejju – Abesincima a Hatem ibn Ebi Balta'a - Egipćanima. Sa istim zadatkom je poslao: Salit ibni Amra u Jemamu, Šudžaa bin Vehba u Gassan a Abdullah bin Huzejfu vladaru Irana.²⁴⁶

Ovi izaslanici su bili istaknuti ashabi, najljepši i najrječitiji među njima. Svakom od vladara je napisano posebno pismo. Ta pisma su zapečaćena Muhammedovim, alejhisselam, pečatom, koji se sastojao iz tri reda: „Allahov poslanik, Muhammed, alejhisselam.“ Pripremljeni izaslanici su se, mudžizom - čudom Poslanika, alejhisselam, probudili govoreći jezike naroda kojima su trebali biti upućeni.²⁴⁷

Hazreti Amr bin Umejje, koji je trebao biti izslanik za Abesiniju, dobio je zadatak da od njihovog kralja Nedžaši Eshame zatraži da se ashabi koji su prethodno učinili hidžru u Abesiniju vrate u Medinu.

Amr je za kratko vrijeme dospio u Abesiniju i izašao pred njihovog kralja Nedžašiju Eshamu. Nedžašija se podigao sa svoje stolice, i sa naročitim poštovanjem preuzeo pismo koje mu je uručeno. Poljubio ga je, stavio na čelo, a potom otvorio i naredio da mu se pročita:

„Bismillahirrahmanirrahim!

Od Allahovog poslanika Muhammeda, alejhisselam, kralju Abesinije Nedžašiji Eshami!... Neka je mir na onoga koji slijedi istinu. O vladaru! Želim ti da budeš u miru i zahvaljujem se Allahu koji ti je podario mnoge blagodati. Nema drugog Boga osim Njega. On je Melik (Vladar svega na zemaljskoj kugli), On je Kuddus (zaštićen od svake vrste nedostataka), On je Mu'min (daje sigurnost), On je Muhejmin (sve čuva i nadzire).

Svjedočim da je Isa (alejhisselam) riječ i ruh, kojeg je Allah udahnio u čistu, čednu i od vanjskog svijeta u potpunosti povučenu Merjemu.

O vladaru! Pozivam te da povjeruješ u Allaha Koji nema sudruga. Pozivam te da Njemu robuješ, a da meni budeš pokoran. Ja sam zadužen od strane Gospodara da prenesem ovaj poziv.

²⁴⁶ Buhârî, “Tefsîr”, 4; “Megâzi”, 77, 82, 84; “İlim”, 7; Muslim, “Džihâd”, 109; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 262; III, 441; İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 607; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 43, 353; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 259; Huzaî, *et-Tahrîdž*, s. 183-184; Kettanî, *et-Teraïbu'l-İdâriyye*, I, 345-346.

²⁴⁷ İbn Sa’d, *et-Tabakât*, II, 15.

Ja ti prenosim potrebnu uputu i savjet koji će ti biti dovoljan i na dunjaluku i na ahiretu. Prihvati moj savjet. Neka je mir na one koji odaberu pravi put i prihvate hidajet (uputu).“

Nakon što je vladar Eshame, pažljivo saslušao šta stoji u pismu, izgovorio je kelime-i šehadet: „Ešhedu en la ilahe illallah ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluhu“, i postao musliman. Potom reče: „Kunem se da je on poslanik kojeg su nagovijestili raniji vjerovjesnici, i kojeg iščekuju pripadnici knjige. Da imam mogućnost, sigurno bih otišao do njega i počastio se služenjem njemu.“ Naredio je da se pisma stave u posebnu kutiju, te rekao da sve dok ta pisma budu kod Abesinaca, sa njima će biti i bereket i dobro.²⁴⁸

Resulullah je Nedžašiji poslao dva pisma. Eshame je udovoljio i želji navedenoj u drugom pismu, te je Poslanikovu, alejhisselam, mubarek suprugu Ummu Habibu i ostale ashabe koji su bili tamo, brodom poslao za Medinu, šaljući uz to i brojne poklone. U pismu koje je on poslao saopštio je da prihvata din-i Islam.

Hazreti Dihje-i Kelbi je zadužen da poziv u Islam prenese bizantskom caru. Pismo je trebao predati Harisu, vladaru Gassana u Busri, a on caru Herakliju.

Hazreti Dihje je skrušeno preuzeo pismo i brzo stigao u Busru. Susreo se sa Harisom i prenio mu poruku. Haris je sa Dihjom poslao Adij bin Hatema, koji tada još nije bio prihvatio Islam, da odu u Kuds u kojem je tada boravio Haraklije. Njih dvojica stigoše u Kuds i stupiše u kontakt sa carevim najbližim saradnicima. Careve sluge im rekoše: „Kada izađete pred Kajsera, ići ćete pognute glave, a kada dođete ispred njega, past ćete mu na sedždu i nećete se dizati sve dok vam on ne da dozvolu.“

Ove riječi su Dihji teško pale, pa reče: „Mi muslimani ne činimo sedždu nikome osim Allahu, dželle šanuhu. Pored toga, nije prirodno ljudskom biću da jedan čovjek čini sedždu drugome.“ Sluge mu rekoše da u tom slučaju Kajser nikada neće primiti pismo koje mu je poslato, niti će pročitati njegov sadržaj, a uz to će vas još i otjerati. – „Naš poslanik Muhammed, alejhisselam, ne dozvoljava da mu neko čini sedždu, čak ni da mu se blago nakloni. On se pažljivo obraća i prema slugama. Prima ih kod sebe, sasluša, otkloni im nedaću i svi od njega odu zadovoljni. Zbog toga su svi njegovi sljedbenici slobodni.“

Jedan od carevih sluga potom reče: „S obzirom na to da ne želiš da mu učiniš sedždu, onda ću ti pokazati drugi način da ispuniš svoj zadatak. Postoji jedno mjesto ispred dvorca na kojem se Kajser odmara, i svaki dan, poslije podne, izlazi u šetnju. Tu ima jedan sto, i ukoliko ima neki papir na njemu pročitaj ga, a potom odmara. Ti sada otiđi i stavi pismo na taj sto, a zatim se vrati. Kada vidi pismo pozvat će te, i ti ćeš tako obaviti svoju zadaću.“

²⁴⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 198; İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 223; Bejheki, *es-Sunen*, II, 79; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 207-208.

Dihje je tako i učinio. Heraklije po dolasku uze pismo i zatraži prevodioca za arapski jezik. Prevodilac poče čitati pismo Resulullaha na čijem je vrhu pisalo: „Bismillahirrahmanirrahim! Od Allahovog poslanika Muhammeda, rimskom velikanu Herakliju!“ Heraklijev bratić, Jennan, bi bijesan što je ovaj izgovorio te riječi, pa ga udari pesnicom u prsa tako da prevodioca obori na zemlju, pri čemu mu ispade mubarek pismo iz ruku. Tada ga Heraklije upita: „Zašto si to učinio?“, on mu odgovori: „Zar ne vidiš kakvo je ovo pismo? Na početku je spomenuo drugo ime, prije tvoga, a onda te nije oslovio vladarem, nego velikanom. Zašto nije napisao „Car Rimljana“, i tvoje ime spomenuo na samome početku?“

Heraklije mu uzvрати: „Tako mi Boga, ti ili si golema neznalica ili luđak. Zar hoćeš da pocijepaš pismo prije nego ga ja pročitam i vidim šta se nalazi u njemu. Tako mi Boga, ako je istina da je on Allahov poslanik, onda je potpuno u pravu što je svoje ime stavio prije moga i što me je oslovio velikanom Bizanta. Ja sam samo njihov vladar, nisam njihov vlasnik“, te je potom otjerao Jennaka od sebe.

Potom je pozvao učenjaka po imenu Uskuf, koji je bio najučenjiji kršćanski teolog koga je on imao. Dao je pismo njemu i rekao mu da čita. U nastavku pisma je stajalo: „Neka je mir na one koji slijede Allahov pravi put i koji ga postignu. O velikanu Bizanta. Pozivam te da prihvatiš Islam. Učini to kako bi postigao konačnu sreću. Postani musliman, pa će ti Allah dati dvostruku nagradu. Ako odbiješ, grijesi svih kršćana ostaju na tebi.“ Onda je citirao 64. ajet sure Ali Imran: „Reci: O sljedbenici knjige! Dođite da se okupimo oko jedne riječi, zajedničke i nama i vama: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!“ Pa ako oni ne pristanu, vi recite: „Budite svjedoci da smo mi muslimani!“²⁴⁹

Dok se čitalo Resulullahovo pismo, sa Heraklijevog lica su padale kapljice znoja. Kada je završio čitanje, reče: „Ja od Sulejmana, alejhisselam, nisam vidio da neko počinje pismo sa 'Bismillahirrahmanirrahim'.“ Heraklije ga upita šta misli o tome, a on mu reče: „Tako mi Allaha, on je poslanik kojeg su nagovijestili i Musa i Isa, alejhimusselam. Mi smo ga svakako iščekivali.“

Heraklije ga ponovo upita: „A šta ti misliš, kako treba da postupim u ovoj situaciji?“

-“Smatram da treba da ga slijediš.“ – „Ja dobro znam šta ti pričaš. Ali nemam snage da prihvatim Islam i da mu se pokorim. Ostat ću bez krune, a i biću ubijen.“ Poslije toga je pozvao Dihju i Adija bin Hatema. Adij mu reče: „O vladaru! Ovaj čovjek kojeg vidiš, dolazi od Arapa i pripovijeda o čudnim događajima.“ Heraklije ga upita šta se dešava, a Dihje reče: „Pojavio se jedan čovjek među nama koji je objavio da je poslanik. Jedan dio naroda ga slijedi, a jedan dio je protiv njega. Događaju se sukobi između nas koji mu vjerujemo i onih koji to ne čine.“

²⁴⁹ Ali Īmrân 3/64.

Poslije toga je Heraklije počeo istraživati Resulullaha. Poslao je depešu upravniku Šama i naredio mu da nađe nekoga ko je iz istog plemena kao i Poslanik, alejhisselam. U međuvremenu je poslao pismo jednom učenjaku iz Rima koji mu je bio blizak prijatelj, i koji je poznao semitske jezike. Od njega je dobio odgovor u kojem se navodi da je čovjek kojeg spominje, zaista, posljednji Poslanik. Upravitelj Šama se susreo sa vođama Kurejšijske karavane koja je dolazila. Među njima je bio i Ebu Sufjan, koji tada još nije bio prihvatio Islam.

Ebu Sufjan reče: „Dok smo bili u Gazzi, dođe nam Heraklijev upravnik Šama i reče, kao da će nas napasti: „Jeste li vi pripadnici naroda čovjeka iz Hidžaza?“ Odgovorili smo da jesmo. –“Onda idete sa mnom caru Herakliju.“ Odvede ih pravo Herakliju, koji se nalazio u jednoj crkvi u Kudsu. Sjedio je zajedno sa svojom carskom svitom sa krunom na glavi. Tu je primio Ebu Sufjana i još tridesetak Mekelija.

Prevodilac ih pozva da priđu, i upita ih koji od njih je najbliži po srodstvu čovjeku koji se predstavlja kao poslanik. Ebu Sufjan reče da je to on. Heraklije ga upite šta mu je u srodstvu, a Ebu Sufjan mu odgovori da je sin njegovog amidže. Heraklije tada zatraži da mu Ebu Sufjan priđe bliže, a da ostali ostanu iza njega. Iako je na početku Ebu Sufjan izgovarao neke laži, pod prijetnjom cara Heraklija se preplaši i počeo govoriti istinu. Potom se među njima počeo odvijati sljedeći razgovor:

- Kakvo je porijeklo čovjeka koji za sebe tvrdi da je poslanik?
- On je po porijeklu najbolji i najuglediniji među nama.
- Da li je neko u vašoj lozi ranije tvrdio da je poslanik?
- Ne.
- Da li je među njegovim precima bilo careva ili vladara?
- Ne.
- Da li mu se pokoravaju ugledni ili siromašni?
- Njemu se pokoravaju siromašni, slabi, mladići i žene. Među njegovim sljedbenicima nema mnogo starijih ili uglednih pripadnika.
- Da li se broj njegovih pristalica smanjuje ili povećava?
- Povećava se.
- Da li je bilo ljudi koji su, nakon što su primili njegovu vjeru, ostali nezadovoljni i ljuti, pa ga napustili?
- Ne.
- Da li je neko zapamtio da je lagao prije nego je postao poslanik?
- Ne.
- Da li je nekad prekršio dogovor ili iznevjerio nešto što mu je povjereno?
- Do sada nije. Mi smo trenutno s njim sklopili sporazum o prekidu sukoba. Ne znamo šta će se desiti u tom periodu.
- Šta vam on naređuje?
- Da robujemo samo jednom Allahu i da mu ne pripisujemo druga. Sprečava nas da se klanjamo kipovima, kojima su se klanjali naši

preci. Naređuje nam da klanjamo namaz, da budeme pravedni i pomažemo siromahe. Da se klonimo harama, da ne iznevjerimo kada nam se nešto povjeri, i da čuvamo rodbinske veze međusobnim posjetama.

Ovaj se razgovor odvio u crkvi, a potom je pročitano mubarek pismo Muhammeda, alejhisselam. Kada je Heraklije poljubio pismo i stavio ga na glavu, nastala je graja među njegovim slugama. Car je naredio da se Ebu Sufjan i drugi koji su došli s njim izvedu napolje. Iako Ebu Sufjan još nije bio musliman, kasnije je rekao da je u tom trenutku bio ubijeden da će misija Muhammeda, alejhisselam, uspjeti.

Hazreti Dihje, koji je bio lijepe vanjštine, stade pred cara Heraklija i umiljatim glasom reče: „O care! Tebi me je poslao čovjek iz Busre (Haris) koji je bolji od tebe. Kunem ti se Allahom da je onaj koji me je poslao njemu (Resulullah) bolji i od njega i od tebe. Predlažem ti da moje riječi saslušáš trezveno i da prihvatiš moj savjet. Jer ako hladne glave razmisliš, prihvatit ćeš ono što ti nudim. Ako ne poslušáš moje savjete, onda nisi milostiv!“

Heraklije mu reče da nastavi, pa hazreti Dihje to i učini: „Onda te pozivam da robuješ Gospodaru kojem se klanjao i Isa, alejhisselam. Pozivam te da prihvatiš vjerovjesnika kojeg su najavili i Musa, alejhisselam, a poslije njega i Isa, alejhisselam. Ako nešto znaš o njima, i ako želiš postići konačnu sreću, predoči ih pred sebe. U suprotnom ćeš ostati bez spasa u vječnom životu, i ostat ćeš u kufru i širku. Znaj i to, da tvoj Uzvišeni Gospodar uništava nepravednike i daje nimete kome On hoće.“

Heraklije nakon ovoga reče: „Ja se, prije nego pročitam pismo koje mi dođe, posavjetujem sa učenjacima koji mi dođu i ne puštam ih dok ne saznam sve što želim. Tako sam samo na dobitku. Daj mi vremena da razmislim i odlučim šta je ispravno.“ Heraklije potom pozva hazreti Dihju da porazgovaraju nasamo. Tu mu se povjeri: „Ja znam da je čovjek koji te je poslao, posljednji poslanik, koji je najavljen u prethodnim objavama. No, ako mu se pokorim, bojim se da će me Bizantinci ubiti. Poslat ću te njihovom najvećem učenjaku Dagitiru, koga oni cijene više nego mene. Svi kršćani se njemu pokoravaju. Ako on prihvati, prihvatit će i svi Bizantinci. Onda ću i ja saopštiti svoje ubjedenje i otkriti ga.“

Nakon toga je Heraklije napisao pismo, predao ga Dihji i poslao ga preko njega Dagitiru.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao pismo i Dagitiru. Kada je Dagitir pročitao pismo i Resulullahov poziv, nije imao nimalo sumnje da se radi o posljednjem poslaniku, koga su najavili i hazreti Musa i hazreti Isa, alehimusselam. Potom je to i posvjedočio i prihvatio iman. Otišao je kući i zatvorio se u nju. Sedmicama nije uputio predavanje, koje je prethodno držao svake nedjelje. Kršćani se zapitaše: „Šta se desilo sa Dagitinom? Od kako se sreo sa onim Arapom, na izlazi iz kuće. Hoćemo da ga vidimo.“ Potom počеше povikivati da izađe.

Dagatir skide crno svešteničko odijelo sa sebe i obuče bijelo, te se pojavi u crkvi, oslonjen na štap. Okupi stanovnike toga grada i obrati im se riječima: „O kršćani! Neka znate da nam je došlo pismo od Ahmeda (alejhisselam). Pozvao nas je u istinsku vjeru. Ja bez sumnje znam i vjerujem da je on zaista Allahov poslanik. Čim su to čuli, kršćani napadoše na njega i usmrtiše ga. Hazreti Dihje se vrati i saopšti Herakliju šta se desilo.

-“Šta sam ti rekao? Dagatir je u njihovim očima na daleko većem stepenu od mene. Kada bi te riječi od mene čuli, isto bi i sa mnom postupili“

U predaji koju Buharija navodi u svome „Sahihu“, a koju prenosi Zuhri se navodi: „Heraklije je u svoj dvorac pozvao sve svoje glavešine i naredio im da zaključaju vrata. Potom se popeo na jedno visočije mjesto i rekao: 'O Bizantinci! Da li želite da postignete istinsku sreću, da nastavite svoju temeljitu vladavinu i da slijedite Isaa, alejhisselam?' Bizantinci mu rekoše: 'O vladaru! Šta treba da uradimo da bismo to postigli?' – 'Ja sam vas pozvao radi jedne dobre stvari. Došlo mi je pismo hazreti Muhammeda. Poziva me u Islam. Tako mi Boga, on je poslanik koga čekamo, koji se pojavljuje u našim knjigama i koga su najavljivali naši učenjaci. Pozivam vas da mu povjerujemo i da postignemo vječnu sreću.' Poslije ovih riječi, počеше da o njemu govore ružne riječi i potrčāše prema vratima gundajući na sve strane. Pošto su vrata bila zaključana, nisu mogli izaći. Kada Heraklije uvidje njihovu reakciju, poboja se za svoj život pa im reče: 'O Bizantinci! Ovim riječima sam htio provjeriti vašu odanost vjeri. Vaše ponašanje i vezanost za vjeru me je oduševilo.' Na to mu se Bizantinci pokoriše i nakon što su se vrata otvorila, razidoše se.²⁵⁰

Heraklije pozva hazreti Dihju i reče mu šta se desilo. Dao mu je mnogo prelijepih poklona. Uz to posla jedno pismo Muhammedu, alejhisselam. Heraklije je htio prihvatiti Islam, ali iz straha za svoj položaj i život to ne učini. U pismu koje je napisao Resulullahu navodi: 'Posljednjem poslaniku Muhammedu, kojeg je najavio Isa, alejhisselam, od cara Bizantije Heraklija. Tvoj izaslanik mi je došao i prenio mi tvoju poruku. Ja svjedočim da si ti istiniti Poslanik. Mi smo naišli na tvoje ime u Indžilu, a i Isa, alejhisselam, te je najavio. Iako sam pozvao Bizantinca da ti povjeruju, oni su to odbili. Da su me slušali, to bi sigurno bilo bolje za njih. Ja neizmјerno želim biti pored tebe i služiti ti na svaki moguć način.'

Hazreti Dihje napusti Heraklijeve odaje i zaputi se u Hismu. Dok je bio na putu, u regiji Šenar, koja pripada Džuzamu, Hunajd bin Us i njegovi sinovi upitaše za hazreti Dihju. Uzeli su mu sve, osim stare odjeće koju je imao na sebi. Na tom području su Islam već prihvatili Dubejb bin Rifae bin Zejd i njegovo pleme. Kada im je Dihje prenio šta mu se desilo, napali su na Hunejda bin Usa i povratili sve što je Dihji oteto. Poslije je Resulullah na Hunejd bin Usa poslao Zejd bin Harisa. Svi su na tom području prihvatili Islam. Hazreti Dihje je, čim je stigao u Medinu, prije nego što je otišao kući da se odmori, otišao do Resulullaha, alejhisselam. Hazreti Dihje prenese

²⁵⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 259.

Habib-i ekremu sve što se dešavalo do najsitnijih detalja. Resulullah pročita Heraklijevo pismo i reče: „On će još neko vrijeme ostati car. Sve dok moje pismo bude kod njih on će biti na vlasti.“²⁵¹

Iako je Heraklije u pismu naveo da prihvata Islam, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem reče.: „Laže! Nije se odrekao svoje vjere. Heraklije je Poslanikovo pismo zamotao u najkvalitetniju svilu i stavio ga u jednu zlatnu posudu. Porodica Heraklija je čuvala to pismo u tajnosti. Vjerovali su da sve dok je u njihovim rukama ovo pismo, da će i njihova vladavina potrajati. Zaista je tako i bilo.

Prije nego je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Hatib bin Ebi Balta'a egipatskom vladaru, upitao je ashabe: „O moji drugovi! Koji od vas je spreman odnijeti ovo pismo vladaru Egipta, u ime nagrade od Uzvišenog Allaha, dželle šanuhu?“ Odmah se javio hazreti Hatib: „Ja Resulallah! Ja ću to učiniti.“ - Poslanik učini dovu: „O Hatibe! Neka ti Uzvišeni Allah ovu vazifu učini beričetnom!“

Hazreti Hatib preuze pismo od Resulullaha, alejhisselam, oprostio se od njega i zaputi se kući. Pripremio je svoju jahalicu, poselamio se sa porodicom i krenuo na put. Saznao je da se egipatski vladar Mukavkis nalazi u Aleksandriji. Čuvar kapije dvorca je saznao zbog čega hazreti Hatib dolazi, te mu je na ulazu ukazao posebno poštovanje. Nije dozvolio da čeka ispred vrata niti jednog trenutka. Mukavkis je u tim trenucima razgovarao sa svojim slugama na jednom brodu. Hazreti Hatib je uzeo jedan čamac i otišao do njega. Mukavkis otvori pismo i počeo čitati.

Bismillahirrahmanirrahim!

Od Allahovog roba i poslanika Muhammeda velikanu Kopta (starosjedioci Egipta) Mukavkisu! Neka je mir na sljedbenike pravog puta. Pozivam te da primiš Islam kako bi postigao mir. Prihvati Islam kako bi pronašao selamet (spas, mir) i kako bi zaslužio Allahovu, dželle šanuhu, dvostruku nagradu. Ako okreneš lice, svi grijesi Kopta će pasti na tebe. O Ehl-i kitabije! (Kršćani i Židovi). Dođite da se okupimo oko zajedničke riječi i nama i vama. Da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo! Pa ako oni ne pristanu, vi recite: Budite svjedoci da smo mi muslimani!²⁵²

Kada je pročitao pismo Sultana svemira, Mukavkis reče Hatibu: „Neka je sa srećom!“ Okupi svoje komadante i ostale službenike na dvoru, i reče hazreti Hatibu: „Želim shvatiti neke stvari koje nisam uspio razumjeti, te zbog toga želim porazgovarati sa tobom.“ Hazreti Hatib mu reče da izvoli, a Mukavkis nastavi:

- Obavijestite me o čovjeku koji vas šalje! Je li on poslanik? Reci mi o tome šta znaš!
- Jeste. On je poslanik!

²⁵¹ Buhârî, “Tefsîr”, 4; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 441; Bejhakî, *es-Sunen*, II, 353; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 259.

²⁵² Ali İmrân 3/64.

- Ako je on zaista poslanik, kako tvrdi, zašto nije učinio dovu protiv naroda koji ga je otjerao iz rodnog mjesta i natjerao da traži utočište na drugom mjestu?
- Ti vjeruješ da je Isa, alejhisselam, zaista bio poslanik, zar ne? On nije učinio dovu protiv svoga naroda iako su ga uhvatili i htjeli ubiti, pa ga je Uzvišeni Gospodar uzdigao na zemaljsko nebo i nagradio ga. On nije učinio dovu protiv svoga zabludjelog naroda, iako je to trebao učiniti, zar ne?
- Dao si lijep odgovor. Zaista si ti mudrac koji dolazi od čovjeka koji je vlasnik mudrosti. Ostani noćas kod nas a ja ću ti sutra dati odgovor.

Hazreti Hatib reče Mukavkisu, misleći na faraona, koji je bio za vrijeme Musaa, alejhisselam: Prije tebe je ovdje bio jedan vladar. On je narodu poručio: „Ja sam najveći bog!“ i tvrdio je da je gospodar. Allah, dželle šanuhu, ga je kaznio kaznama i na dunjaluku i na ahiretu - i tako mu se osvetio. Ti uzmi pouku iz tog slučaja i nemoj biti drugom pouka!

- Mi imamo svoju vjeru i nećemo je napustiti osim ako se uvjerimo da je druga bolja od nje.
- Islam je sigurno vjera koja je bolja od one, za koju tvrdiš da je nećeš napustiti ako ne dođe bolja od nje. Mi te pozivamo u Allahovu posljednju vjeru - Islam. Allah, dželle šanuhu, je slanjem ove vjere zaokružio vjerovjesništvo na Zemlji i učinio je dovoljnom ljudima. Ovaj Vjerovjesnik ne poziva samo tebe u Islam, nego cijelo čovječanstvo. Kurejšije su najoštrije reagovale na njegov poziv, a Židovi su pokazali najviše neprijateljstva prema njemu. Kršćani su mu bili najbliži. Kunem se Allahom da je Musaovo, alejhisselam, najavljivanje Isaa, alejhisselam, poput Isaovog najavljivanja Muhammeda, alejhisselam. Isto tako, naš poziv tebi da prihvatiš Kur'an je poput vašeg poziva židovima da prihvate Indžil. Nema sumnje da je svaki vjerovjesnik poslat narodu koji će ga razumjeti i shvatiti. Svakom narodu dužnost je prihvatiti vjerovjesnika koji mu je poslan. Ti si od onih koji su doživjeli dolazak posljednjeg vjerovjesnika i mi te pozivamo u njegovu vjeru.

Nakon ovih Hatibovih riječi, Mukavkis reče:

- Ja sam shvatio poruku ovog Vjerovjesnika. U njegovim naredbama i zabranama nisam pronašao ništa što je suprotno zdravom razumu. Koliko sam razumio, on niti je čarobnjak, niti proricatelj sudbine a niti lažov. Neke od predznaka poslanstva sam pronašao kod njega. Jedan od tih pokazatelja je i otkrivanje tajni. Otkrio je i neke od stvari koje su prethodno bile tajne. Daj mi malo vremena da razmislim o tome.

Mukavkis je, navečer, iz sna probudio hazreti Hatiba i saopštio da mu želi postaviti još nekoliko pitanja u vezi Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Razgovor između njih dvojice je tekao ovako:

- Ako ćeš mi reći istinu na pitanja koja ću ti postaviti, imam tri pitanja za tebe.
- Pitaj šta god želiš. Ja ću ti uvijek govoriti istinu.
- Čemu Muhammed, alejhi selam, poziva ljude?
- Poziva ih da robuju samo Allahu, dželle šanuhu. Da u toku dana i noći obave pet namaza, da poste mjesec ramazan, da održe data obećanja i da ne jedu meso uginulih životinja.

Na to Mukavkis reče:

- Opiši mi kako izgleda (fizički izgled)!? Na ovo pitanje je dobio odgovor u kratkim crtama - preskočivši mnoge detalje vezane za njegov izgled.
- Ima još stvari koje nisi opisao. U njegovim očima ima mala doza crvene boje, a na leđima ima znak poslanstva. Za prevoz se koristi životinjama, oblači jednostavnu odjeću, a hrani se hurmama i malom količinom mesa. Štite ga amidže ili sinovi amidža

Kada ću ove riječi hazreti Hatib ih potvrdi:

- I to spada u njegove osobine.
Mukavkis ponovo postavi pitanje Hatibu:
- Da li koristi surmu?
- Da. Češlja se koristeći ogledalo te uvijek sa sobom na put nosi surmu, ogledalo, češalj i misvak.
- Ja sam znao da će doći posljednji poslanik i pretpostavljao sam da će biti iz područja Šama. I prijašnji poslanici su bili porijeklom iz tog područja. Istina je da sam u knjigama našao da će posljednji poslanik doći iz Arabije, iz zemlje u kojoj će vladati neimaština, uskogrudnost i zaostalost. I vrijeme pojave poslanika, prema našim knjigama, odgovara sadašnjem vremenu. O njemu znamo i to da će zabraniti u braku sastaviti dvije sestre, da će primati poklone ali ne i sadaku, te da će sjediti sa siromašnima i nemoćnima. Kopti me neće poslušati u vezi njegovog poslanstva, a ja se neću odreći svoje vlasti. Po tom pitanju sam zaista sebičan. Taj poslanik će ovladati mnogim zemljama, a njegovi drugovi će doći u našu zemlju i zavladati njome. Ja o tome niti riječi neću reći Koptima, niti bih spomenuo bilo šta od ovoga, bilo kome.

Nakon razgovora, Mukavkis pozva pisara koji je govorio arapski, i Poslaniku, alejhisselam, odgovori sljedećim riječima:

„Abdullahovom sinu Muhammedu od velikana Kopta Mukavkisa!

Neka je mir na tebe. Pročitao sam pismo koje si mi poslao. Razumio sam o čemu mi u njemu govoriš i poziv koji mi upućuješ. Ja sam znao da će se pojaviti poslanik. Smatrao sam da će doći iz Šama. Tvoga izaslanika sam počastio. Tebi šaljem dvije sluškinje koje imaju veliku vrijednost među Koptima i raznovrsnu odjeću. Pored toga ti šaljem jednu rasnu mazgu.“

Mukavkis nije učinio ništa osim navedenog i nije prihvatio Islam. Hazeti Hatiba je ugostio u Egiptu pet dana. Ukazao mu je veliku počast. Poslije mu reče: „Sada se vrati onome ko te je poslao. Naredio sam da mu se

pošalju dvije sluškinje, dvije životinje jahalice, hiljadu miskala zlata (jedan miskal iznosi 4,8 grama), dvadeset kompleta najcjenjenije egipatske odjeće i još mnoge poklone. Naredio sam da se i tebi da stotinu dinara i pet kompleta odjeće. Sada napusti moju zemlju. Ni pod koju cijenu ne dozvoli da Kopti iz tvojih usta čuju bilo šta!“

Mukavkis je Poslaniku, alejhisselam, poslao još mirisni med, razne prelijepe mirise, najcjenjenije tkanine u Egiptu, surmu - koliko je moglo stati u jednu kutiju, ružin sok, češalj, makase, misvak, ogledalo, iglu i konac.

Mukavkis sa hazreti Hatibom posla grupu vojnika koji su bili zaduženi da ga čuvaju. Kada su nogom kročili u Arabiju, susretoše karavanu koja je išla u Medinu. Hatib se priključi karavani i vrati Mukavkisove vojnike kući.

Hatib bin Balta'a stiže u Medinu sa poklonima, te izade pred Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Miljenik, alejhisselam, prihvati Mukavkisove poklone. Kada je Hatib Poslaniku predao Mukavkisovo pismo i njegove riječi, Poslanik, alejhisselam, reče: „Kakav je on zlikovac! Nije pristao da se odrekne vlasti. Ako mu je prepreka u primanju islama bila vlast, neka zna da ona sigurno neće ostati u njegovim rukama.“²⁵³

Dvije sluškinje koje je Mukavkis poslao Poslaniku, alejhisselam, su bile: Marija i njezina sestra Sirin. Hazreti Hatib im je u putu preporučio da prihvate Islam, što su one i učinile. Resulullah je Mariju uzeo sebi za mubarek suprugu i sa njom dobio sina po imenu Ibrahim. Sirin je poklonio ashabu Hasanu bin Sabitu, koji je imao nadimak Šairi-n-nebijj.

Dvjema mazgama, čija je boja bila veoma blizu bijele, dadoše imena Duldul i Ufejir ili Jafur. Do tog dana mazga bijele boje nije bila poznata u Arabiji. Duldul je prva mazga bijele dlake koju su muslimani vidjeli. Poslanik, alejhisselam, je dao da se ponudi voda iz posebne posude koju je dobio na poklon.

Mukavkis je poklonio posebno poštovanje prema Resulullahovom pismu, i sluškinjama je naredio da ga stave u jednu posudu izrađenu od slonove kosti. Potom ga je zapečatio u kutiju. (To pismo je 1267. po hidžri / 1850. godine po miladu, pronađeno u egipatskoj regiji Ahmin, u jednom starom manastiru, među koptskim vjerskim knjigama. Otkupio ga je osmanski sultan Abdulmedžid-han i stavio ga u prostoriju svetih predmeta u dvorcu Topkapi u Istanbulu.)

Perzijskom vladaru je poslan Abdullah bin Huzafe. Kada je hazreti Abdullah uručio pismo sebičnom perzijskom šahu, on ga je predao svome pisaru da ga pročita:

„Bismillahirrahmanirrahim!

Od Allahovog poslanika Muhammeda, perzijskom velikanu Kisri...“
Pisar je pročitao do ovoga mjesta, kada je umišljenom šahu krv udarila u glavu i on ga je pocijepao. Razbijesnilo ga je to što je pismo počelo Muhammedovim, alejhisselam, imenom. Htjede otjerati hazreti Abdullaha od

²⁵³ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 607; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 260.

sebe, a on se obrati šahu i njegovim glavešinama vatropoklonicima: „O strani narode! Vi niti vjerujete u poslanike niti prihvatate Božije Objave! Dani vašeg života u ovoj zemlji su odbrojani. Živite u snu.

O Kisra! Prije tebe su mnogi vladari sjedili na ovome prijestolju. Oni među njima, koji su slijedili Allahove zakone su otišli sa ovoga svijeta zaradivši svoj ahiret, dok su oni koji nisu vjerovali otišli u teškim mukama!...

O Kisra! Pismom koje sam ti donio ukazana ti je velika čast. Ti si to omalovažio. Kunem ti se da, kada vjera koju si omalovažio dođe u ovu zemlju, tražit ćeš mjesto gdje da pobjegneš.“

Potom je napustio Kisrin dvorac i brzo napustio i Perziju. Došao je u Medinu i prenio Resulullahu šta se desilo. Kada je to Poslanik, alejhisselam, čuo, učini dovu: „Allahu! Kako je on pocijepao moje pismo, tako i ti uništi i pocijepaj njega i njegovu vlast.“

Allah je uslišio Poslanikovu dovu i Kisru je jedne noći mačem na komade isjekao njegov sin. U vrijeme hazreti Omera je osvojena kompletna teritorija Perzije, današnjeg Irana, a stanovništvo je prihvatilo Islam.²⁵⁴

Hazreti Šudža' bin Vehb je poslan vladaru Gassana, Harisu bin Ebi Šimru. Šudža' je najprije naišao na čuvara njegovog dvorca i pozvao ga da prihvati Islam. On je to učinio, i prenio je Resulullahu selame i poštovanje. Odmah je hazreti Šudža'a uveo u odaje vladara Harisa. Kada je ovaj pročitao pismo, razbijesni se i baci ga na pod. Hazreti Šudža se odmah vratio u Medine-i munevveru i prenio Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, situaciju. Poslanik je bio razočaran takvim postupkom pa je rekao: „Neka propadne njegova vlast.“ Ubrzo poslije tog događaja, Haris bin Ebi Šimr je umro a njegova država se raspala.²⁵⁵

Salit bin Amr je poslan vladaru Jemame, Hevze bin Aliju. Hevze je bio kršćanin. Poslanik mu je u pismu poručio sljedeće: „Bismillahirrahmanirrahim!

Od Allahovog poslanika Muhammeda Hevzi bin Aliju.

Neka je mir na onoga ko je upućen na pravi put. O Hevze! Znaj da će se Islam proširiti koliko god deve i konji mogu ići i prevladat će nad svim drugim vjerama. Prihvati i ti Islam kako bi se spasio. Ako ga prihvatiš, zemlje kojima vladaš ću ponovo prepustiti tebi na upravu...“

Vladar Jemame, Hevze, je odbio prihvatiti Resulullahov, alejhisselam, poziv. Savladala ga je žudnja za vlašću i pozicijom. Zbog toga je ostao uskraćen za uputu Poslanikove dove za njega. Hazreti Salit bin Amr, koji je bio Resulullahov izaslanik, mu se smilova, pa reče: „O vladaru Jemame, Hevze! Ti si velikan svoga naroda. Vladari koje si ti smatrao velikima su pomrli i postali zemlja.

²⁵⁴ Buhârî, “Tefsîr”, 4; “Megâzi”, 77, 82, 84; “Elm”, 7; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 607; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 189, 259; Huzâi, *et-Tahrîdž*, s. 184.

²⁵⁵ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 607; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 261.

Istinski velikani su oni koji izvršavaju Allahove naredbe, klone se Njegovih zabrana i koji zasluže vječni Džennet. Ako je neki narod povjerovao, nemoj ih spriječavati da budu na pravom putu, zbog krivog kojeg ti slijediš. Ja ti preporučujem da slijediš Allahove naredbe i da se kloniš Njegovih zabrana. Ako tako postupiš ući ćeš u Džennet. Ako budeš slijedio šejtana, završit ćeš u Džehennemu.

Ako prihvatiš moje savjete, bit ćeš siguran od onoga čega se plašiš i postići ćeš ono što želiš. Ako ih pak odbiješ, onda ne mogu ništa učiniti za vas. Ti razmisli o posljedicama...“

Hevze nije poslušao ove Salitove lijepe savjete. Nakon toga je shvatio da nema potrebe da se više zadržava u Jemami i brzo se vratio u Medinu. Saopštio je Resulullahu rezultate svoga puta. Resullullah je bio ožalošćen njegovim odbijanjem islama. Nedugo zatim je stigla vijest o Hevzinoj smrti.²⁵⁶

Na taj načinje šest Poslanikovih izaslanika obavilo svoj zadatak prenošenja obavijest velikim carstvima tog vremena da je objavljena vjera Islam. Saopštili su im da je došla konačna sreća i oduzeli im mogućnost opravdanja na Sudnjem danu da nisu bili upzoreni.

Vladar Abesinaca Eshame je prihvatio Resulullahov poziv i ubrojao se među one koji su zadobili Resulullahovu mubarek dovu. Bizantijski car Heraklije i egipatski vladar Mukavkis nisu prihvatili Islam, ali su se prema Resulullahovom pismu ponijeli sa najdubljim poštovanjem - lijepo su se odnosili prema njegovim izaslanicima, a njemu su poslali brojne poklone. Vladari Gassana i Perzije se nisu na lijep način ponijeli prema izaslanicima i svoje neprijateljstvo su pokazali na sasvim otvoren način. Vladar Jemame se prema izaslaniku islama ponio bez posebne pažnje.

²⁵⁶ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 607; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 203.

OSVOJENJE HAJBERA

U časnoj Medini je bilo Židova koji su se vanjštinom pokazivali kao muslimani a koji u stvarnosti to nisu bili, odnosno bili su munafici. Među njima je bio i munafik i sihirbaz (čovjek koji se bavi vraćanjem) Lebid bin A'sam. Židovi su ga obasipali zlatom i govorili mu: "Znaš kako je Muhammed istjerao naš narod iz Medine i kako je poubijao muškarce među nama. Od tebe tražimo da mu napraviš sihir i kazniš ga!" On je pristao na to i dao se u potragu za Resulullahovom kosom i zubcima njegovog češlja. Uspio je dobiti ono što je tražio posredstvom jednog židovskog djeteta koje je bilo posluga Resulullahu.

Lebid je Poslanikovu mubarek kosu privezao za zube njegovog češlja komadom konca u jedanaest čvorova, te je zatim puhnuo u njih. Stavio je to pod jedan kamen u nekom bunaru i ostavio da tu stoji. Poslije toga se Resulullahovo zdravlje pogoršalo. Pao je u postelju i nije mogao iz nje ustati danima. Ashabi su svakodnevno obilazili Poslanika, ali ih je razdirala činjenica da se njegovo stanje pogoršavalo iz dana u dan. Munafici su se svesrdno veselili onome što se dešavalo.

Nakopokon, jednog dana se Resulullah obrati hazreti Aiši riječima: „O Aiša! Da li znaš da me je Allah, dželle šanuhu, obavijestio o lijeku mojoj bolesti. Došla su mi dvojica (Džibril i Mikail), od kojih je jedan sjeo kraj mojih nogu a drugi kraj glave. Jedan upita drugoga koja me je bolest snašla, a on mu odgovori: 'Učinjen mu je sihr.' Prvi ponovo upita: 'A ko mu je napravio sihir?' – 'Lebid bin A'sam.' – 'A čime mu je učinjen sihir?' – 'Jednim češljom privezanim za ostatke kose i košpicom hurme.' Kada ga je upitao gdje se to nalazi, on reče u bunaru Zervan.²⁵⁷

Zervan je bio bunar koji se nalazio u bašči plemena Beni Zurejk u Medini. Resulullah je tamo poslao hazreti Aliju, Zubejra, Talhu i Ammara. Isrcpili su vodu iz bunara i podigli kamen sa njegovog dna. Tu nađoše jedanaest čvorova i ostatke konca. Uzeše to i donesoše Resulullahu. Koliko god da su se trudili nisu uspjeli odriješiti čvorove. Džibril, alejhisselam, dođe sa objavom - surama Felek i Nas. Kako je Resulullah učio jedan po jedan ajet ovih sura, tako se jedan po jedan čvor odvezivao. Kada su završili posao, Resulullahu se ponovo vratilo zdravlje.

Lebid je uhvaćen i doveden pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – „Allah me je obavijestio o sihru koji si mi napravio i gdje si ga stavio. Zašto si to učinio?“ – „Iz ljubavi prema zlatu“, odgovori on. Neki od ashaba odmah zatražiše da mu odsijeku glavu, ali Resulullah to nije dozvolio,

²⁵⁷ Buhârî, "Bed'ul-Halk", 11; "Tib", 47; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 63; Bejhkefî, *es-Sunen*, II, 341; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 196.

jer nije dozvoljavao da se bilo ko kažnjava zbog lične štete koja je nanesena njemu, već reče: „Vječna kazna koju će on iskusiti je mnogo teža.“²⁵⁸

Kada su Židovi protjerani iz Medine, naselili su južne dijelove Arabije. Neki od njih su se skrasili na Hajberu dok su drugi naselili Šam. Protjerani su sa svojih ognjišta jer su pokušali izvršiti atentat na Resulullaha, alejhisselam. Nikada u njima nije u potpunosti ugašen žar za osvetom i mržnja prema muslimanima. Naprotiv, iz dana u dan, taj osjećaj je kod njih samo rastao. Nastojali su usmrtniti Božijeg Poslanika što je prije moguće i uništiti din-i Islam. Neko od njihovih predvodnika predloži da porazgovaraju sa stanovnicima Gatafana i pokušaju s njima uspostaviti savez protiv muslimana. Drugi su opet predlagali sljedeće: „Trebamo pozvati židovska plemena Fedek, Tejma i Vad-il Kura, i sa njima zajedno napasti muslimane prije nego oni napadnu nas. Na taj način ćemo dobiti osvetu za kojom žudimo!“

Hajberski Židovi su prihvatili ovaj prijedlog i pozvali upomoć okolna židovska plemena kao i pleme Gatafan. Samo iz Gatafana su došli brojni poznati ratnici i počeli sa pripremama na Hajberu.

Dok su se oni tako pripremali, o kompletnoj situaciji je obaviješten i Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Poslao je hazreti Abdullaha bin Revvahu i s njim još torijicu ashaba da hitno ispituju šta se na Hajberu dešava. Hazreti Abdullah i ashabi odmah odoše na Hajber, koji je bio bogat grad sa osam utvrda, bogatim zemljištem, te mnogim voćnjacima i baščama. Hazreti Abdullah posla ashabe da obidu utvrde Šikk, Ketibe i Natat, a i sam je otišao u jednu utvrdu i tri dana posmatrao sva kretanja Židova i pripreme koje su poduzimali u njoj. Nakon tri dana se sve četverica sastaje na dogovorenom mjestu i odmah odjahaše ka Medini da obavijeste Resulullaha, alejhisselam, šta su tamo zatekli.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da se njegovi ashabi hitno sprema. Odlučio je napasti na Hajber kako bi preduprijedio napad Židova na Medinu. Židovi Medine su se uspaničili kada su čuli za ovu odluku. Htjeli su poljuljati moral muslimanske vojske pa rekoše: „Kunemo se da, kada biste vidjeli kako tamošnje utvrde izgledaju i kakvi ratnici borave u njima, nikada vam ne bi palo na um da nogom kročite na ta mjesta. Utvrde sa visokim zidinama na planinama čuvaju oklopni vitezovi. Iz okoline su im upomoć pristigle hiljade vojnika. Nemate nikakve šanse da osvojite Hajber.“ Na to su im veliki ashabi odgovarali: „Allah je obećao svome Miljeniku da će osvojiti Hajber“, i tako im dali do znanja da se nikada neće plašiti Židova. Ovakva odlučnost ashaba samo još više povećala njihovu zabrinutost.

Vođa munafika Abdullah bin Ubejj hitno poslao poruku u Hajber koja je glasila: „Muhammed na vas ide sa malim brojem vojnika. Ne trebate previše brinuti zbog toga. No ipak, prenesite svoje imetke u utvrde, iz predostrožnosti. Izađite iz utvrda i dočekajte ih ispred njih.“

²⁵⁸ Buhârî, “Tib”, 47; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 63; Ibn Sa’d, *et-Tabakât*, II, 198.

Ashabi su brzo okončali pripreme, halalili se sa ukućanima i okupili se oko Resulullaha. Bilo je hiljadu i četiri stotine pješaka i dvije stotine konjanika. Spremno su se odazvali Poslanikovoj naredbi kako bi širili din-i Islam, vodili džihad i postigli stepen šehida. Neke od žena su tražile dozvolu od Poslanika da pođu zajedno sa njima, kako bi im pripremale hranu, zavijale rane, te služile gdje god bi bilo potrebe. Resulullah je pokazao razumijevanje prema njima i nije ih lišio nagrade koja slijedi borcima na Allahovom putu. Tako se mudžahidima priključilo i dvadeset žena na čelu sa Resulullahovom mubarek suprugom Umme Selemom.²⁵⁹

Resul-i ekrem je u Medini ostavio svoga zamjenika hazreti Siba'a iz plemena Gifar, te naredio pokret prema Hajberu. (U predajama stoji i to da je kao zamjenik ostao Numejle bin Abdullah). Put je započeo tekbirima. Mladi ashabi kojima nije data dozvola za polazak zbog toga što su bili premladi za to, ljubomorno su ispraćali Resulullaha i svoje očeve, amidže, daidže, djedove i braću sa suzama u očima i tekbirima na jezicima.

Bila je sedma godina po hidžri. Poslanikovu, alejhisselam, časnu zastavu je nosio hazreti Alija, dok je snage na desnom krilu predvodio hazreti Omer.²⁶⁰ Put je prolazio u lijepoj atmosferi. Pjesnici su svojim pjesmama zahvaljivali Allahu, dželle šanuhu, na svim nimetima kojima su bili obasuti, donosili salavate na Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i hvalili časne ashabe. Ashabi su opet izgovarali: „Allahu ekber, Allahu ekber! La ilahe illallahu vallahu ekber“, kao da su krenuli na bajram. Prilikom svakog konačišta, Resulullah je učio dovu: „Bože sačuvaj nas brige od ishoda, od neprijatnosti iz prošlosti, sačuvaj nas od nemoći, opuštenosti, škrtosti i duga koji bi nas opterećivao. Utječem Ti se od zalima i nepravednika i njihovih djela.“ Kada su prišli Hajberu, Resulullah je zaustavio Ashabe i podigao ruke: „O moj Allahu, Gospodaru nebesa i onoga što si njima u sjeni ostavio! Gospodaru Zemlje i onoga što je na njoj! Gospodaru šejtana i onih koje je on zaveo! Gospodaru vjetrova i onoga na što nailaze! Mi od Tebe tražimo dobro ovome gradu, dobro stanovnicima ovoga grada, kao i hair i dobro svemu što živi u ovome gradu. Utječemo Ti se od zla ovoga grada, njegovih stanovnika i svega što u njemu živi!“ Na usnama ashaba su se ponavljale riječi: „Amina! Amin!“ Potom je rekao: „Bismillahirrahmanirrahim“ i naredio ashabima polazak. Ashabi se odazvaše naredbi i krenuše putem sve do utvrde Natat-koja je bila najjača utvrda u Hajberu. Na tom mjestu postaviše svoju bazu. Kada su stigli, već je bilo veče. Resulullah, alejhisselam, po običaju nije vršio napad prije jutra, već bi prvo pozivao u Islam. Ukoliko protivnička strana ne bi prihvatila, onda bi se prelazilo u napad. Zbog toga su ashabi čekali da svane jutro. Niko od Židova nije primijetio da je muslimanska vojska već stigla.

Habib-i ekrem je poslije obavljanja sabah-namaza, završio sve pripreme i pokrenuo vojsku mudžahida. Hiljadu i četiri stotine pješaka i dvije

²⁵⁹ Ebu Dâvûd, “Džihâd”, 152; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 685.

²⁶⁰ Buhârî, “Megâzî”, 40; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 653; Kilai, *el-İktifa*, II, 258.

stotine konjanika je usklađenim koracima prišlo utvrđi Natat. Kada su Židovi, koji su izašli izvan utvrde da obrađuju bašče i zemljište, ispred sebe vidjeli mudžahide, uhvati ih panika. – „Kunemo se da su ovo Muhammed i njegova uređena vojska!“ bile su jedine riječi koje su uspjeli izgovoriti. Pobjegoše u utvrdu, ostavljajući sve iza sebe. Vidjevši u kakvom su Židovi stanju, Poslanik, alejhisselam reče: „Allahu ekber! Allahu ekber! Hajber će biti uništen!“, i te mubarek riječi ponovi tri puta.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je Židovima dao ultimatum da prihvate Islam, ili da se predaju pod uslovima plaćanja harača i džizje. U protivnom će biti prolivena krv. Obavijestili su o ovome jednog od svojih prvaka Selama bin Miškena, a on im reče: „Govorio sam vam da preduhitrite Muhammeda i njegovu vojsku i da izvršite napad prije njih, pa me niste poslušali. Ako ništa, borite se sada protiv njega kao pravi ratnici. Bolje je da svi poginete u borbi protiv muslimana, nego da ostanete bez igdje ikoga.“ Na taj način ih je pokušao ohrabriti pred bitku. Židovi su odmah poslali djecu i žene u utvrdu Ketibe, imovinu u utvrdu Neime, a vojnike u utvrdu Natat.

Na poziv da prihvate Islam, Židovi su odgovorili bacanjem strijela. Mudžahidi su se uspjeli od njih odbraniti pomoću svojih štitova. Poslanik naredi da se pripreme strijele, te uz tekbir: „Allahu ekber“, sve strijele bijahu odapete zajedno. Rat je već otpočeo. S jedne strane su se borili ashabi na čelu sa Resulullahom, alejhisselam, koji su se trudili da rašire Allahovu riječ i da širenjem islama spriječe da njihovi neprijatelji skončaju u Džehennemu. Sa druge strane su bili Židovi, koji su uporno odbijali priznati istinu koju su jasno vidjeli. Nisu prihvatili Posljednjeg Poslanika zbog ljubomore i zavisti, jer nije dolazio iz njihovog naroda. Zbog toga su nastojali ubiti Resulullaha, alejhisselam, još od njegovog djetinjstva, koristeći se raznim prevarama i mudrolijama, no Allahovim sebebom, nisu mu mogli ništa.

Preko deset hiljada vojnika je bacalo strijele i koplja na hiljadu i šest stotina ashaba. Ashabi su se branili svojim štitovima, pa su, kada bi im se ukazala prilika, istim tim strijelama gađali njih. Neki od ashaba su, ipak, tom prilikom ranjeni.

Tada pred Habibullaha, sa velikim poštovanjem izađe Habbab bin Munzir i reče: „Tebi je moja duša kurban, ja Resulallah! Šta misliš da naš tabor preselimo na neko drugo mjesto?“ Resulallah mu obeća da će, ako Bog da, to učiniti kada padne noć. Na tom mjestu su bili u bliskom domašaju neprijateljskih strijela, pa su čak i ashabi koji su bili u potpunosti u pozadini, bili ugroženi od neprijateljskih strijela.²⁶¹

Rat je toga dana nastavljen razmjenom strijela sve do mraka. Ranjeno je pedesetak ashaba. Čim je pala noć, Muhammed bin Mesleme je zadužen da pronade novo mjesto za vojni tabor. On predloži da to bude mjesto Redži', pa se na to mjesto tabor i prenese. Otpoče liječenje ranjenika.²⁶²

²⁶¹ Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 641.

²⁶² Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 641 Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. VI, 507.

Sljedećeg dana se sukobiše pred neprijateljskom utvrdom Natat. I treći, četvrti i peti dan prodoše u opsadi. Židovi sve vrijeme ostadoše u utvrdi, braneci se. Tih dana Resulullaha snađe snažna glavobolja, pa se nije pojavljivao među ashabima cijela dva dana. Prvi dan je bajrak nosio hazreti Ebu Bekr, a drugi dan hazreti Omer. Obojica su se žestoko borili protiv neprijatelja, zajedno sa ashabima, ali ne uspiješe zauzeti utvrde. U međuvremenu i Židovi dobiše na moralu, pa su povremeno otvarali kapije i izlazili da napadnu muslimane. Otpočela je borba prsa u prsa. Poslanik je stalno ashabima preporučivao da donose tekbire, pa su riječi: „Allahu ekber“ odjekivale na sve strane. U jednom trenutku brat Muhammeda bin Mesleme, Mahmud, postade šehid. Borbe su najjačim intenzitetom nastavljene sve do u noć.

Dan kasnije iz utvrde izađe jedan od najpoznatijih komandanata Hajbera, Merhab, koji je bio izrazito krupan i snažan čovjek; ovaj put još u oklopima. Do tada mu niko nije smio izaći na megdan. Okrenu se mudžahidima i stade se hvaliti: „Ja sam Merhab, poznat po svom junaštvu.“ Tada se začu glas: „I ja sam Amir, poznat po tome da se bacam u svaki boj i svaku ratnu situaciju, kakva god bila.“ Div Merhab reče: „Žali svoj život!“ i svom silinom udari mačem po Amiru. On uspjeđe postaviti štit, i mač se zabi u njega proizvođeći strašan zvuk. Hazreti Amir uzviknu: „Ja Allah!“ i zamahnu mačem prema Merhabovoj nozi. No, mač se odbi od željezni oklop na njegovoj nozi i okrznu hazreti Amirovu nogu. Tom prilikom je mač zakačio Amirovu arteriju na nozi i teško je ozlijedio. Ashabi pridoše da podignu Amira koji je sav bio u krvi i odvedoše ga do tabora. Amir tu ubrzo postade šehid.²⁶³

Boj se nastavio svom žestinom s obje strane. Predveče je Resulullah ponudio mušričkom plemenu Gatafan, koje se pridružilo mušricima sa 4000 vojnika, da se vrate svojim kućama. Ukoliko to učine, obećao im je dati cijeli godišnji prinos hurmi sa Hajbera. Oni odbiše taj prijedlog. Poslije toga je Resulullah, alejhisselam, naredio ashabima da jutro dočekaju pred utvrdom gdje su bili mušrici iz plemena Gatafan. Mušrici iz tog plemena su se silno uplašili da ih muslimani neće napasti tokom noći, tako da nisu smjeli zaspati. U tome im dođe vijest, za koju nisu bili sigurni odakle dolazi, da je neko napao na njihove domove i da su im uzeli, žene, djecu i imetke. Glas se čuo tri puta i svi ga pripadnici Gatafana sa zebnjom saslušashe. Glas je čuo i njihov komadant Ujejne, i on prije zore brzo okupi vojsku te se vratiše kući. Ujutro su Židovi ostali zapanjeni kada su saznali da su pripadnici Gatafana bez razloga napustili utvrdu i spopala ih je panika. Pokajali su se što su ih uopće pozvali u pomoć.

²⁶³ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 51; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 639; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 174; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 211.

Junaštvo hazreti Alije

Tog dana je borba nastavljena žestokim sudarima vojski. Ponovo nije osvojena tvrđava. Navečer Resul-i ekrem reče: „Sutra ću zastavu dati junaku koji voli Allaha, dželle šanuhu, i Njegova Poslanika. I njega vole Allah i Njegov Poslanik. Uzvišeni Allah će dati da njegovom rukom ostvarimo pobjedu.“ Tako je Resulullah najavio ashabima radosnu vijest. Ashabi su cijelu tu noć proveli iščekujući s nestrpljenjem sutrašnji dan. Svaki od njih je očekivao da bi baš on mogao dobiti čast da ponese zastavu, moleći Gospodara da tako bude. Hazreti Bilal-i Habešija plačljivim glasom prouči sabahski ezan. Dok se učio ezan, svako je na svoj način doživljavao zadovoljstvo i radost koju je mogao podariti samo Uzvišeni Gospodar. Nakon predvođenja sabah-namaza, Resulullah ustade na noge i naredi da se donese mubarek zastava islama. Ashabi su s nestrpljenjem, na nogama, iščekivali kome od njih će se ispuniti dova da bude junak koji je spomenut u hadisu. Napokon Resulullah reče: „Neka je hvala Allahu koji je Muhammeda počastio poslanstvom. Ovu zastavu ću dati junaku koji ne zna šta znači bijeg sa bojnog polja.“ Potom mubarek očima pogledaa shabe: „Gdje je Alija?“ Ashabi rekoše da osjeća bol u očima, a Poslanik naredi da mu ga pozovu. Tih dana je hazreti Aliju zadesila bol u očima od koje ih nekoliko dana nije mogao otvoriti. Ashabi odoše do njega i saopštiše mu Poslanikove, alejhisselam, riječi, te mu pomogoše da dođe do njega. Sultan svemira, zamoli Gospodara da hazreti Aliji podari ozdravljenje, a zatim svoju mubarek ruku nakvasi ustima i njome pređe preko Alijinih očiju. Istog trena, hazreti Alija više nije osjećao nikakvu bol. Za njega bi upućena dova: „Allahu! Otkloni od njega nedaće koje nastaju zbog hladnoće i vrućine.“ Resulullah hazreti Aliji obuče oklop, dade mu svoj mač i bijelu zastavu islama uz riječi: „Bori se dok ti Allah ne podari pobjedu. Nipošto se ne okreći.“

Hazreti Alija ushićeno reče: „Moja duša je tebi kurban, ja Resulallah! S njima ću se boriti dok ne prihvate Islam. Resulullah ga ponovo posavjetova: „Tako mi Allaha, bolje ti je da tvojim uzrokom Allah uputi samo jednog od njih, nego da imaš veliki broj najboljih deva i da ih žrtvuješ na Allahovu putu kao sadaku.“²⁶⁴

Dok je hazreti Alija napredovao prema židovskoj utvrdi, časni ashabi su išli za njim. Kada je prišao blizu tvrđave Natat i zakačio zastavu za jedan kamen, vrata te tvrđave su se počela otvarati. Kroz vrata se pojavi židovska konjica, koju su sačinjavali najodabraniji junaci Hajbera. Svaki od njih je imao dupli oklop od željeza. Jedan od njih krenu prema hazreti Aliji kako bi ga napao. To bijaše Merhabov brat Haris, izuzetan ratnik, poput brata. Začu se udar željeza, i nakon udara Zulfikara, poput munje, Harisova glava se otkotrlja od njegovog tijela. Nebo se ispuni tekbirima: „Allahu ekber! Allahu ekber!“

²⁶⁴ Vâkidî, *el-Megazî*, II, 653.

Čim ču da mu je brat ubijen, Merhab krenu sa grupom ratnika prema muslimanima. Stade i on pred hazreti Aliju sa duplim oklopom na sebi. Sa dva mača u dvije ruke i ogromnim tijelom ličio je na diva: „Ja sam Merhab, koji se ne libi uskočiti u najljući boj i boriti se kako dostoji pravome junaku. Ja i lavove siječem na komade mačem ili strijelom.“

Hazreti Alija odgovori: „Meni je mati dala ime Hajdar (Lav). Ja sam poput lava u punoj snazi. Tebe mogu oboriti na zemlju jednim udarcem.“ Kada Merhab ču riječ „Hajdar“, obuze ga strah. On je noć ranije usnio san, u kojem ga je razdirao lav. Da li je to bio lav koga je usnio? U tome on skoči i zamahnu mačem na hazreti Aliju, ali on svojim štitom odbi njegov napad. Potom hazreti Alija pozva Allaha upomoć i svojim Zulfikarom zamahnu takvom silinom da pocijepa njegov šljem, a nakon toga i Merhabovu glavu na dva dijela. Strašan zvuk koji napravi Zulfikar odjeknu cijelim Hajberom.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: „Radujte se! Osvajanje Hajbera je sada mnogo lakše.“ Ashabi su bili i začuđeni i ponosni junaštvom hazreti Alije, te dugo vremena uzvikivaše tekbire koji se prolamaše na sve strane: „Allahu ekber!“ Borba se nastavi, a muslimani su korak po korak napredovali prema vratima tvrđave. Kada su bili pred kapijom, jedan Židov udari hazreti Aliju po štitu. Štit pade na pod, a hazreti Alija nemade vremena da ga podigne. Židov iskoristi priliku i još više odmače štit od njega. Hazreti Alija nastavi mačem rastjerivati neprijatelje pred sobom s namjerom da vrata tvrđave učini svojim štitom. Prouči „Bismillahirrahmanirrahim“ i okači se rukama o demire ogromne kapije. Allahov lav zatrese vrata tvrđave i ona se otkaciše. Ogromna vrata, koja su s mukom mogla pomjeriti osmerice ili deseterica ljudi, hazreti Alija zgrabi jednom rukom, a drugom se nastavi boriti.

Pred njega izađe šest najvećih židovskih junaka, jedan za drugim. Allahovom voljom, sve ih poslao u smrt i zajedno sa svojim drugovima uspjede ući u tvrđavu. Borba se nastavila unutar zidova, a uskoro nije bilo nikoga ko bi im se mogao suprotstaviti. Na tvrđavu staviše zastavu islama, i tako najvažnija židovska tvrđava pripade muslimanima.

Resulullah, alejhisselam, poljubi hazreti Aliju u oči, a zatim mu reče: „Allah i Njegov Poslanik su zadovoljni tobom zbog junaštva koje si pokazao.“ Slušajući ove mubarek riječi hazreti Alija počeo plakati. Kada ga Poslanik, alejhisselam, upita zašto plače, on reče: „Moja duša je tebi kurban, ja Resulallah! Plačem od radosti. Samnom su zadovoljni Allah i Njegov Poslanik.“ –“Nisam samo ja zadovoljan. Zadovoljni su i Džibril, Mikail i svi meleki.“

Tada mudžahide pojača četiri stotine muslimana iz plemena Devs.²⁶⁵ Nakon toga se žestoke borbe nastaviše za osvajanje drugih tvrđava. Kada i ostalih sedam tvrđava pade u ruke muslimana, Židovima ne preosta ništa drugo osim da pošalju pregovarače za mir. Poslanik pristade na dogovor koji je sadržavao sljedeće tačke:

²⁶⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 353. İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 353.

- 1- Neće biti prolivena krv Židova koji su se borili protiv muslimana u ovom ratu.
- 2- Židovi koji napuste Hajber moći će povesti sa sobom samo djecu i ponijeti najosnovnije stvari, koliko može stati na jednu devu.
- 3- Sve ostalo će ostaviti, uključujući pokretnu i nepokretnu imovinu, oružje poput mačeva, štitova, oklopa i ostalog, svu odjeću osim one koju imaju na sebi, tkanine, zlato, životinje poput konja, ovaca i ostalo, kao i drugi imetak.
- 4- Ništa od imovine koja treba biti predana neće se kriti od muslimana. Oni koji budu krili, izlaze iz zaštite Allaha i Njegovog Poslanika...

Pod ovim uslovima je kažnjen Kinane bin Rebi', koji je svoje imanje zakopao u zemlju. Osvajeno blago je bilo ogromno. Pored pokretnih dobara, muslimani su preuzeli i bogata polja hurmi.²⁶⁶

U međuvremenu su se pripadnici Gatafana ponovo vratili na Hajber da pomognu Židovima. Kada su vidjeli da je Muhammed, alejhisselam, osvojio Hajber i porazio Židove rekoše: „O Muhammede! Ti si obećao da ćeš nam dati polja hurmi na Hajberu na godinu dana, ako ga napustimo. Mi smo održali riječ a sada je na tebe red da ispuniš svoje obećanje.“ Resulullah im reče: „Neka to i to brdo pripadne vama.“ Oni na to ne pristadoše već zaprijetiše sukobom. Poslanik, alejhisselam, im reče: „Onda ćemo se sukobiti na Dženefi!“ Dženefa je bilo mjesto koje je pripadalo Gatafanima. Čim su to čuli, oni se prestrašise i pobjgoše.

Resulullah i časni ashabi su pretrpjeli izuzetan umor tokom osvajanja Hajbera, pa su iskoristili vrijeme da liječe ranjenike i da se odmaraju. Supruga Selama bin Muškema, jednog od vođa židova, pokušala je izvršiti atentat na Poslanika, alejhisselam, trovanjem. Zaklalala je ovcu i ispekla je, stavivši u nju veliku količinu otrova. Potom to ponudi Resulullahu, rekavši mu da je to poklon od nje. Resul-i ekrem to prihvati i pozva svoje ashabe da zajednu sjednu za sofru.

On otkide jedan komad, prouči „Bismillahirrahmanirrahim“ a potom ga stavi u svoja mubarek usta. Nakon što ga je sažvakao nekoliko puta, izvadi zalogaj iz usta i reče: „Nemojte ovo jesti! Ovaj komad mesa mi je saopštio da je zatrovan. Ashabi odmah povukoše ruke sa jela. Ipak, hazreti Bišr bin Berra je već bio pojeo jedan komad. Tijelo mu odmah postade plavo i on ubrzo postade šehid. Habibullahu dođe Džbril, alejhisselam, i reče mu da mora izvršiti vađenje krvi putem idžame između ramena kako bi se oslobodio po zdravlje štetnih materija i otrova koji se pomiješao sa njegovom mubarek pljuvačkom. Tako bi i učinjeno a potom otrovnu kozu zakopaše u zemlju. Zejneba, koja je napravila svo to zlo, bi uhvaćena i dovedena pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – „Jesi li ti ovo zatrovala?“ upita je Resulullah a ona prizna svoje nedjelo i reče: „Da! Ja sam to uradila. –“A zašto si to uradila?“ – „Ti si ubio moga muža, oca i amidžu. Sama sebi rekoh: „Ako je on zaista Poslanik, Allah će ga o ovome obavijestiti, a ako ne, biće ubijen i

²⁶⁶ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 336; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 672.

tako ćemo ga se svi riješiti.“ Ashabi bješe izuzetno rastuženi ovim događajem. Odmah upitaše Poslanika, alejhisselam, da li da je ubiju. Resulullah i ovo oprostio, kao i sve drugo što je učinjeno lično njemu. Očarana tom velikodušnošću, Zejneba prouči šehadet i postala muslimanka.²⁶⁷

Među zarobljenim ratnim plijenom Hajbera bi i Huzej bin Ahtabova kćer Safija. Ona je pripala Muhammedu, alejhisselam, ali je on oslobodi. To nju ponuka da shvati njegovu veličinu pa i ona prouči šehadet i postala muslimanka. Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjenča i učini svojom mubarek suprugom. Tako hazreti Safija postade majka vjernika. Vjenčanje se obavi na mjestu Sevba, kojom prilikom bi ponuđeno prigodno jelo. U hazreti Safijinom mubarek oku se uoči neko plavetnilo a kada ju je Resulullah upitao odakle ono potječe, ona odgovori: „Jedne noći sam sanjala kako mi se mjesec spustio i ušao u moja njedra. Kada sam to ispričala svome mužu Kenani on mi reče da sam bacila oko na vladara arapa i tada me jako ošamari. Ovo plavetnilo je rezultat tog udara.“²⁶⁸

Nakon osvojenja Hajbera, židovi se obratiše Poslaniku sa molbom: „O Muhammede! Mi ćemo napustiti Hajber. Ipak te napominjemo da se razumijemo u poljoprivredu, u obrađivanje vrtova i bašči. Ako želiš izdaj nam ovu zemlju pod kiriju. Mi ćemo je obrađivati a polovinu dobiti ćemo dati tebi. Resulullah i ashabi nisu imali vremena za obrađivanje bašči. Oni su se bavili džihadom, te su neprestano, i dane i noći trošili kako bi širili Allahovu vjeru. Stoga on pristaje na njihov prijedlog pod uslovom da poštuju rok koji im bude za to dat. Židovi pristaju na to i počnu obrađivati zemlju.“²⁶⁹

Muhammed, alejhisselam, se zajedno sa časnim ashabima vratio u Medinu kao pobjednik. U međuvremenu su se u Medinu vratili ashabi koji su preselili u Abesiniju pod vodstvom Dža'fara bin Ebi Taliba. Resulullah bi jako obradovan kada ih ponovo ugleda u Medini. Poljubi u čelo i prigrli hazreti Dža'fara, te mu reče: „Ne znam da li sam se više obradovao osvajanju Hajbera ili povratku Dža'fara. Vaša hidžra je dvostruka. Vi ste ujedno učinili hidžru i u Abesiniju a i u moju zemlju.“

Plijen koji je dobijen sa Hajbera je podijeljen između ashaba koji su učestvovali na pohodu na Hudejbiju, onih koji su prisustvovali osvajanju Hajbera, ashabima koji su učinili hidžru u Abesiniju, te plemenu Devs koje je učestvovalo u pobjedi na Hajberu.²⁷⁰

Osvajanjem Hajbera, svi židovi Arabije su potpali pod kontrolu Muhammeda, alejhisselam. Više nisu imali mogućnost da pomognu

²⁶⁷ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 337; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 678; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 202.

²⁶⁸ Buhârî, “Salât”, 12; “Džihâd”, 74; Ebu Dâvûd, “Harâç”, 21; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 101; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 330; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 669; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 121.

²⁶⁹ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 157; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 641; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, I, 205.

²⁷⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 353.

mušricima. Okolna plemena i države su osvojenjem Hajbera, koji je do tada smatran neosvojivim, uvidjela snagu i moć muslimanske vojske i počeli su se ustručavati od sukoba sa njom. Mekanski mušrici su zapali u očaj osvojenjem Hajbera. Nakon ove pobjede mnoga plemena, među njima i velika i mala, pohrlila su prema Medini da prihvate Islam i počaste se nazivom ashaba. Čak i pleme Gatafan... Neka plemena koja su se i dalje odbijala pokoriti, stavljeni su pod kontrolu slanjem vojske na njih.

POHOD NA UMRETU-L KADA

Prošla je godina dana od sklapanja mirovnog sporazuma na Hudejbiji. Mjesec dana prije kurban-bajrama, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio ashabima da počnu sa pripremama za umru. Na umru će ići svi koji su bili na Hudejbiji i učestvovali u Bi'atur-Ridvanu, s izuzetkom onih koji su u međuvremenu preselili na drugi svijet. Dvije hiljade ashaba je otpočelo sa pripremama za ovaj čin. Pripremljeno je sedamdeset deva koje će biti žrtvovane. Nadži bin Džundub i još četverica Medinelija su dobili zadatak da deve čuvaju i vode do Mekke. Osim njega, hazreti Muhammed bin Mesleme i stotinu konjanika su poslani ispred delegacije, kako bi ponijeli svu potrebnu vojnu opremu. Mušricima se, ipak, nije moglo vjerovati. Tim oružjem bi se koristili u slučaju bilo kakvog napada. Neki od ashaba su upitali Resulullaha, alejhisselam: „Ja Resullallah! Prema dogovoru sa Hudejbije, ne bismo trebali unijeti nikakvo oružje, osim mačeva za odbranu na putu.“ On im tada reče: „Mi ovo oružje nećemo unijeti u harem, među Kurejšije. Ono će biti u našoj blizini, pri ruci, samo u slučaju da nas Kurejšije iznenada napadnu.

U Medini je ostavljen Ebu Zerri-l Gifari, da bude Poslanikov zamjenik.²⁷¹ Prema nekim predajama, moguće je da je to bio i Ebu Ruhmu-l Gaffari. Dvije hiljade ashaba su krenuli put Mekke, predvođeni Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem. Ashabi su bili veoma uzbuđeni. Nakon toliko godina, bili su na putu da ponovo vide svoje domove koje su napustili u ime Allaha... Nadasve, bili su na putu da posjete Kabe-i Muazzamu - prema kojoj su se okretali pet puta dnevno tokom namaza... Išli su da vide i pripadnike svoje rodbine, koji su prihvatili Islam, ali shodno odredbama ugovora, nisu mogli da se isele u Medinu. Išli su da pokažu veličinu i svetost din-i islama Kurejšijama, mušricima, koji su ih godinama ugnjetavali i terorizirali kako bi ih privolili da se ponovo klanjaju kipovima; pa pri tome i mnogu njihovu braću učinili šehidima. Možda će nad takvim prizorom velikodušnosti, i mušrička srca smekšati, pa će prihvatiti Vječnu Istinu!...

Oni koji ostadoše u Medini, ispratiše Resulullaha do brda Veda sa tekbirima, te se, zatim, vratiše nazad u Medinu.

Muhammed, alejhisselam, je u mjestu Zulhulejfa, koje je udaljeno deset kilometara od Mekke, obukao ihrame. Isto učiniše i časni ashabi. Svi bijahu u bijelom. Tako otpoče put prema Mekki, radi obavljanja umre. I nebom i zemljom su odjekivale riječi: „Lebbejkallahumme lebbejk! Lebbejke la šerike leke lebbejk! Inne-l hamde ven-ni'mete leke ve-l mulke, la šerike lek.“ Putovanje je teklo izuzetno veselo, sa zikrom, spominjanjem mubarek imena Uzvišenog Allaha, zahvaljivanjem Njemu, te dovama.

²⁷¹ İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 434; II, 289; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 8; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 59; Kettanî, *et-Teratîbu'l-İdâriyye*, I, 484-486.

Jedinica pod komandom Muhemmeda bin Mesleme je pred ulazom u Mekku primijećena od strane Kurejšija. Sa strahom im se približiše i kao da su pitali: „Zar smo se prošle godine dogovorili da ovako postupamo?“, rekoše: „Šta je ovo?“ Muhammed bin Mesleme im dade odgovor koji im zaledi krv u žilama: „Ovo su ratnici Allahovog Poslanika... Ako Allah dozvoli, i on će sutra doći...“ Mušrici se u strahu i panici vratiše u Mekku i obavijestiše pretpostavljene o onome što su zatekli. Mekanski mušrici odmah rekoše: „Tako nam Allaha, mi smo se držali ugovora. Zašto bi se Muhammed sukobio s nama...?“ Odmah odabraše delegaciju da ode do Resulullaha.

Do tada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim ashabima već bio na mjestu Batn-i Je'džedž, sa kojeg je mogao vidjeti Mekku. Svo oružje, osim mačeva koji su bili na njima, ostaviše na ovom mjestu. Zadužiše dvije stotine ashaba da stražare pored oružja.

Nakon što su ove pripreme završene, delegacija Kurejšija zatraži od Poslanika, alejhisselam, dozvolu da se sastanu sa njim. Kada im to bi odobreno, rekoše: „O Muhammede! Od ugovora na Hudejbiji nismo prema vama počinili bilo kakvu izdaju ili prekršaj. Zar ćeš, uprkos tome, doći u Mekku sa ovim naoružanjem? Zar nije bilo dogovoreno da nećete nositi oružje, osim mačeva koji su za vašim pojasevima?“ Najodabraniji Božiji rob im odgovori: „Ja sam poznat po tome da od svoga djetinjstva pa do danas držim do svoje riječi. U Harem nećemo ući, osim sa mačevima, kako smo se i dogovorili. Ipak želim da ostalo oružje bude u mojoj blizini.“ Delegacija odahnu spoznajom da je do njih doprla drugačija informacija od one koju sada imaju, pa rekoše: „O Muhammede! Istina je da smo od tebe vidjeli samo dobro i poštenje. To tebi i priliči.“ Vratiliše se u Mekku i prenesoše sugrađanima šta se dešava, te i oni odahnuše.

Prvaci Kurejša su, zbog svog bijesa i zavidnosti, napustili Mekku i popeli se na obližnje planine kako ne bi svjedočili činu dolaska Poslanika i njegovih ashaba.

Muhammed, alejhisselam, posla označene deve, koje su predviđene za žrtvovanje, na mjesto Zituva. Potom sa ashabima izvrši posljednje pripreme i krenu prema Mekki. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je stajao u sredini, među svojim časnim ashabima. Fahr-i alem je na svojoj devi Kasvi svijetlio nurom poput sunca koje svojom svjetlošću zaklanja na hiljade zvijezda na nebu. Aman ja Rabbi! Kakav prizor ljepote! Kakva slika veličanstva! Na jezicima riječi: „Lebbejke Allahumme lebbejke! Lebbejke la šerike leke lebbejk... „ - a u srcima ljubav prema Gospodaru svjetova i Njegovom Miljeniku. Napredovali su prema veličanstvenoj Kabi korak po korak. Kako su se približavali Kabi, tako je i raslo njihovo uzbuđenje. Riječi telbije, izgovorene jednim zajedničkim jezikom, ispunjavale su nebo, a mušrici su svjedočeći ovoj fantastičnoj situaciji osjećali u svojim srcima slast veličanstva; te su im se duše topile od uzbuđenja. Mnogima su zadrhtala srca, a u njih prodrila ljubav prema Islamu. Muhammed, alejhisselam, je konačno pobjedio...

Resulullah, alejhisselam, i ashabi su ulazili u Kabe-i Muazzamu, iako su nosili mačave. Uzdu Poslanikove, alejhisselam, deve Kasve, držao je hazreti Abdullah bin Revvaha. Neki mekanski mušrici, njihove supruge i djeca, su se poredali pored puta u Darun-Nedvi i posmatrali Resulullahu, alejhisselam, i njegove junake-ashabe. Dok je koračao ulicama, Abdullah bin Revvaha je recitovao stihove koji su po mušričkim dušama padali kao maljevi na glave.

*O kafiri, maknite se s puta Posljednjeg Resulullaha
Jer njemu je Kur'an, objava Uzvišenog Allaha*

*U Njegovom dinu, hair je i dobro
Umrjeti za njeg, kako li je dobro*

*Prihvatih svim srcem poslanstvo njegovo
Dragog srca primih njegov svaki govor*

*O kafiri! Kada niječete da je Kur'an
Objava od Allaha za svaki zeman,*

*Kakve smo udarce vam iznenad zadali
I kako smo glave od tijela odvajali*

*Ako ne kažete, Istina je, Čista
Snaći će vas muka, kao one prije, ista*

*Počinjem imenom Velikog Allaha
Sem Njeg nema drugoga Ilaha*

*I ponovo veličam Njegov Vječni Nam,
Muhammed je, Njegov rob, k'o poslanik poslan*

Hazreti Omer ne izdrža, pa ga htjede opomenuti: „O Ibn-i Revvaha! Kako možeš pred Resulullahom, još u Harem-i šerifu citirati poeziju?“ ali ga prekinu Resulullah: „O Omere! Nemoj ga ometati. Kunem se Uzvišenim Allahom da ove riječi na mušrike Kurejša padaju brže i snažnije od strijela. Nastavi o Ibn Revvaha!“ Zatim se Resulullah ponovo obrati Abdullahu bin Revvahi:

„Reci da nema Boga osim Allaha! On je Jedan. On ispunjava svoje obećanje. On je Pomagalac svome robu. On daje snagu Svojoj vojsci. On jedini nanosi poraz plemenima koja mu se suprotstave.“

Abdullah bin Revvaha potom iz sveg glasa prozbori:

*Bog je samo
Uzvišeni Allah*

*Ravnog Mu nema
La ilahe Illallah*

*On je stalna snaga
Sljedbenika islama
A nevjernika, kafira
On sigurno slama*

Muslimani su ponavljali ove riječi za njim. Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Kabu, otkrio je svoje mubarek desno rame. Ljepota njegove mubarek kože je zasjenila sve oko sebe. Tada reče: „Neka Uzvišeni Allah obaspe svojim rahmetom junake koji će danas nositeljima širka pokazati Njegovu snagu.“ Potom su i ashabi otkrili svoja desna ramena i prkosno i ubrzano se počeli kretati oko Kabe, obilazeći je tri puta. Jedino su usporavali svoje korake kada su bili između Rukn-i jemane i Hadžeru-l esveda. Resulullah, alejhisselam, i ashabi su se približavali i ljubili Hadžeru-l esved, ili su okretali svoje ruke u dovi prema njemu.

Mušrici su sa čuđenjem posmatrali odvažnost u hodu ashaba prateći ih prilikom njihova kretanja. Oni su dobili vijest kako su muslimani izuzetno oslabili otkako su otišli u Medinu i druge vijesti slične tome. Ono što su oni vidjeli svojim očima bila je sušta suprotnost, te je njihovo čuđenje bilo još i veće.

Preostala četiri tavafa (obilaska oko Kabe) su obavljena sporijim koracima. Poslije tavafa su klanjali dva rekata pred Mekam-i Ibrahimom i učinili sedam puta Sa'j između Safe i Merve. Nakon što su zaklani kurban, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio da mu obriju glavu. Njegovu mubarek kosu su prisutni odmah raznijeli. I ashabi su se obrijali. Tako se ostvario san koji je Resulullah sanjao prije tačno godinu dana.

Obavljanje umre je završeno i približilo se podne. Resulullah, alejhisselam, naredi Bilalu Habešiji da pored Kabe prouči ezan, a on to odmah izvrši. Dok je on učio ezan pred Kabom, cijela Mekka se komešala. Časni ashabi su skrušeno slušali ezan, ponavljajući tiho riječi mujezina. Potom je namaz predvodio Habibullah, alejhisselam. Poseban trag na mušrike je ostavilo zajedničko obavljanje podne-namaza.

Resulullahu je postavljen kožni šator na mjesu Ebtah. I ashabi su svoje šatore postavili u blizini Poslanikava i tu ostali tri dana. U vrijeme namaza su se okupljali pred Bejtullahom i zajedno obavljali namaz. Ostalo vrijeme su ispunjavali posjetama rodbini, lično ih upućivajući u ljepote islama i onoga što on nosi sa sobom. Nisu mogli sakriti svoje oduševljenje ophođenjem ashaba prema njima. Tokom ta tri dana, kao da je Mekka već bila osvojena iznutra.

Nakon tri dana, došlo je vrijeme rastanka. Pred večer Resulullah poruči: „Niko od muslimana (koji su došli da obave umru) neće ostati u Mekki poslije akšama, svi će krenuti na put.“ Svi se okupiše i krenuše ponovo put Medine...

BITKA NA MUTI

Dok je Fahr-i alem, Habibullah, alejhisselam, išao u Mekku da obavi umru, upitao je ashaba hazreti Velida bin Velida: „A gdje je Halid? Ne mogu prihvatiti da neko poput njega ne spozna i ne prihvati Islam. Kako bi bilo dobro kada bi svoje junaštvo i snagu pokazivao boreći se na strani muslimana. Onda bi smo ga voljeli i poštovali.“ I prije toga je hazreti Velid povremeno pisao pisma svome bratu Halidu u kojima ga je pozivao da prigrlji Islam. Kada su do njega doprle ove Resulullahove riječi, prema Islamu je počeo osjećati još veće simpatije. Ashabi koji su obavili umru, već su se vratili u Medinu. Prošlo je od tada dosta vremena i došla je i osma godina po hidžri. Halid bin Velid je nestrpljivo čekao dan kada će doći u Medinu i kleknuti pred Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, te se tako počastiti din-i islamom. Sam o tome kaže:

„Uzvišeni Allah mi je usadio ljubav prema Resulullahu, alejhisselam, i u srce mi unio naklonost prema Islamu. Uputio me tako da mogu razlikovati dobro od zla. Sam sebi reko: 'Ja sam ratovao protiv Muhammeda, alejhisselam, u svim ratovima. No, svaki put sam bojno polje napuštao s osjećajem gorčine i ubjeđenja da će Muhammed, alejhisselam, izvojevati konačnu pobjedu.' Prilikom dolaska Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiju, predvodio sam mušričke snage. Na Usfanu sam im se približio tako da su me primijetili. Resulullah, alejhisselam, je tada sigurno i samouvjereno obavljao podne-namaz zajedno sa svojim ashabima. Htjeli smo ih iznenaditi i izvršiti iznenadni napad, ali nismo u tome uspjeli. Bolje je što je tako ispalo. Mora da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, znao šta je u našim srcima pa je ikindiju-namaz obavio sa oprezom.

Ovaj događaj me je strašno dirnuo. Pomislih kako mora biti da ovoga čovjeka čuva Uzvišeni Allah. Tada smo se rastali. Ja sam poslije toga mnogo razmišljao o onome što se dešavalo. Resulullah je došao u Mekku obaviti umru dok ja nisam bio prisutan. Tražili su me on i moj brat Velid, ali me nisu uspjeli pronaći. Brat mi je ostavio pismo sljedećeg sadržaja: 'Bismillahirrahmanirrahim! Neka je hvala Uzvišenom Allahu i donosim salavat na Resulullaha, alejhisselam. Ja zaista ne znam za čudniju stvar od toga da si ti okrenuo lice od islama i da odbijaš prihvatiti istinu. Ti nisi neko ko ne može shvatiti pogubnost puta kojim koračaš. Zašto ne upotrijebiš svoj razum? Kako je čudno da nisi upoznao i shvatio vjeru poput din-i islama. Resulullah me je pitao za tebe. Želi da se upoznaš sa islamom i da svoje viteštvo i snagu koristiš za dobrobit vjere i muslimana, a protiv mušrika. O brate! Propustio si mnoge prilike, pa nemoj više kasniti.'

Kada sam primio ovo pismo, u meni je želja za prihvatanjem islama rasla još više. Žurio sam da krenem na put. Bio sam izuzetno obradovan Resulullahovim riječima. Te noći sam usnio kako iz mučne i vrele pustinje odlazim u zelenilo i osvježeno. Odlučio sam da kada stignem u Medinu, potražim Ebu Bekra i zatražim od njega da mi protumači san.

Dok sam se pripremao da pođem Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, razmišljao sam koga bih mogao povesti kao saputnika. Tada sretoh Safvana bin Umejja. Objasnih mu stanje u kojem se nalazim, ali on odbi moj prijedlog. Potom sretoh Ikrimu bin Ebi Džehla. Pošto i on odbi moj poziv, vratih se kući. Uzjahao sam konja i otišao do Osmana bin Talhe. I njemu rekoh da želim ići u Medinu, Resulullahu, kako bih prihvatio islam; te ga pozvah da i on krene sa mnom. On prihvati moj poziv bez razmišljanja i pred zoru idućeg dana odlučismo da krenemo. U mjestu Hadde smo sreli Amr bin el-Asa. I on je krenuo u Medinu kako bi primio Islam.

Kada smo stigli u Medinu, obukao sam najljepšu odjeću koju sam posjedovao. Tada mi dođe brat Velid i reče: 'Požuri! Resulullah je saznao da mu dolazite i veoma je obradovan zbog toga. Čeka vas!' Požurio sam i brzo stigao pred Odabranika svih svjetova. Nasmiješio mi se. Nazvah mu selam te posvjedočih da je jedino Allah Bog i da je on Njegov rob i poslanik. –'Neka je hvala Gospodaru Koji te je uputio na Pravi put', odgovori on. Poslije toga ga zamolih da učini dovu Uzvišenom Gospodaru da mi oprostí grijehe. Nakon učinjene dove mi reče: „Islam odbacuje sve grijehe koje čovjek učini prije nego ga prihvati kao vjeru.“ I druga dva prijatelja također prihvatíše Islam.²⁷²

Islam i čast da budu ashabi, na najljepši način prigrlíše trojica junaka, koji nisu ni najmanje žalili položiti život za uvjerenje koje su smatrali ispravnim i od kojega se tokom cijeloga života nisu odvajali; braneći ga mačem. Od sada će svom snagom nastojati iskorijeniti kufir. Ashabi su tekbirima: „Allahu ekber“ proslavljali ovaj čin i tako i sami pokazujući kakvu radost im je on priuštio.

Osme godine po hidžri, Server-i kainat, alejhi efdalussalavat, koji je poslan kao milost svim svjetovima, posla izaslanike raznim plemenima kako bi širio din-i Islam. Neki od ovih poziva su urodili plodom, ali je hazreti Haris bin Umejir, koji je poslan upravitelju Busre, uhapšen od strane jednog kršćanskog vojnika u selu Mute (pokrajina Belka u Šamu). Hazreti Haris je doveden pred upravitelja Šama, Šurahbila bin Amra, i bez obzira što je bio zvanični izaslanik, ubijen na prevaru. On je tako postao jedan od časnih šehida.²⁷³

Resulullah je bio jako pogođen ovom viješću, stoga je odmah naredio ashabima da se okupe. Oni se po primanju naredbi halalíše sa svojim ukućanima, te se hitno okupiše u vojnom taboru Džerf. Nakon što je predvodio podne namaz, Habibulah, alejhisselam, reče: „Ovim ashabima, koji će poći u džihad, na čelo stavljam Zejd bin Harisa. Ako Zejd postane šehid, neka ga zamijeni Džafer bin Ebi Talib. Ako Džefer postane šehid, neka njegovo mjesto preuzme Abdullah bin Revvaha. Ako i on postane šehid, odaberite nekog među vama ko zaslužuje da bude predvodnik, pa neka on

²⁷² İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, XVI, 228.

²⁷³ Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 756; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 128; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, XI, 464.

komanduje vojskom.“ Nakon što shvatiše da će pobrojani ashabi postati šehidi briznuše u plač: „Ja Resulallah! Da su bogdom ostali živi pa da se o njih okoristimo...!“ Resulallah im na to ne odgovori, već prešuti.²⁷⁴

Zejd, Džafer i Abdullah, koji su bili prisutni na tom mjestu, su sve čuli, pa ih je obasula radost zbog onoga što slijedi. Njihova najveća želja je bila da na Allahovom putu postanu šehidi. Dobili su radosnu vijest i o nju su se osvjedočili vlastitim ušima. Mudžahidi su izvršili pripreme i čekali su svoga komandanta. Resulallah, sallallahu alejhi ve sellem, je predao bijelu zastavu islama Zejd bin Harisu. Naredio mu je da ode do mjesta gdje je Haris bin Umejr postao šehid i da tu stanovnike pozove u Islam. Ukoliko ne prihvate, dobio je naredbu da se sa njima sukobi.

Abdullah bin Revvaha je zaplakao dok se posljednji put selamio sa komandantima koji su bili kraj njega. Upitaše ga: „O sine Revvahin! Zašto plačeš?“ Abdullah bin Revvaha je bio pjesnik, pa im odgovori u stihu:

*Razlog mojim suzama
Nije ljubav za dunjalukom
Niti se, tako mi Allaha
Vodim za vama željom*

*Pravi razlog leži,
U Časnome Kur'anu
Ovako u ajetu poručuje
Gospodar insanu*

*Neka zasigurno znate
Da međ' vama nema nikoga
Koji neće proći
kroz vrata Džehennema...*

*Čuo sam ovaj ajet
Dok ga je učio Resulallah
Ako sretnem Džehennem
Kako ću izdržati, ah!*

Prijatelji mu rekoše: „Neka te Uzvišeni Allah uvrsti među dobre robove svoje, koje On voli.“ – „Ali ja želim oprost od Svemogućeg Gospodara. Osim toga, još samo želim da postanem šehid udarcem mača, nakon kojega će krv firštati na sve strane, ili strijelom koja trga dijelove tijela“, reče hazreti Abdullah. Kada je vojska bila spremna za polazak, hazreti Abdullah bin Revvaha se oprosti od Resulallaha, alejhisselam, a potom mu reče: „Ja Resulallah! Preporuč mi nešto što ću moći zapamtiti i što nikada

²⁷⁴ Buhârî, „Megâzi“, 46; Vâkidî, *el-Megazî*, II, 756-758; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 128-130.

neću izgubiti iz sjećanja.“ Resulullah: „Ti ćeš sutra doći u zemlju u kojoj se Uzvišenom Allahu veoma malo na sedždu pada, pa ti uvećaj broj onih koji čine sedždu.“ Kada Abdullah zatraži da mu Habibullah podari još neki savjet, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavi: „Stalno spominji uzvišenog Allaha. Spominjanje Allaha će ti pomoći da postigneš ono što želiš.“

Vojska od tri hiljade ljudi krenu na put ispraćena tekbirima: „Allahu ekber.“ Resulullah i ashabi koji su ostali u Medini ispratiše vojsku do brda Veda, gdje Resulullah, alejhisselam, vojsci uputi posljednju poruku: „Preporučujem vam da izvršavate Allahove naredbe a izbjegavate Njegove zabrane, da se lijepo odnosite prema muslimanima koji su sa vama. Borite se na Allahovom putu izgovarajući Njegovo ime. Nemojte izdati imetke koje osvojite kao ratni plijen. Nemojte kršiti dogovore. Ne ubijajte djecu. U kršćanskim crkvama ćete pronaći ljude koji su se odvojili od svijeta i posvetili se ibadetu. Nemojte ih uznemiravati. Osim njih, srest ćete ljude čijim su glavama zagospodarili šejtani, pa im posijecite glave. Ne ubijajte žene i starce. Ne spaljujte, niti sijecite drveće. I ne rušite domove.“

Komadantu Zejd bin Harisu reče: „Kada se susretneš s neprijateljima mušricima ponudi im tri stvari!... Ako prihvate Islam, pozovi ih da učine hidžru u Medinu koja je dom muhadžirima. Ako pristanu, obavijesti ih da će dobiti sva prava koja uživaju muhadžiri, ali i sve obaveze koje i oni imaju. Ako pak prihvate Islam a odluče ostati u svojim domovima, reci im da će biti poput Arapa koji su odselili od muslimana, i da će nad njima biti provedena Božija volja. Neće dobiti ništa od ratnog plijena, osim onih koji su se borili na strani muslimana.

Ako pak ne prihvate Islam, pozovi ih da plate džizju! Ne uznemiravaj one među njima koji to prihvate. Ako ni to ne prihvate, uz Božiju pomoć, pokreni rat protiv njih!“...

Nakon ovih savjeta Resulullah napusti mudžahide. Ponovo se prolomiše tekbiri i muslimanska vojska krenu. Oni koji su ostali, slali su im selame učeći dove: „Neka vas Allah sačuva od svake vrste opasnosti i zdrave i žive vas vrati!“ Pratile su ih sa suzama u očima sve dok se nisu izgubili na horizontu...

Sveta zastava u ruci Zejd bin Harisa se viorila dok su mudžahidi išli u nepoznatom pravcu kako bi hizmetili Allahovoj časnoj vjeri Islamu. Muslimanska vojska se brzo kretala prema Siriji. Put je tekao mirno i bez incidenata. Mudžahidi su bili nestrpljivi da se što prije susretnu s neprijateljem. Jedan od vojnika, koji je najviše ispoljavao želju da postane šehid, bio je hazreti Abdullah bin Revvaha. Zejd bin Erkam prenosi:

„Ja sam siročić koji je odgoji Abdullah bin Revvaha. Kada je krenuo u pohod na Mutu, stavio je i mene na svoju devu. U neko doba noći sa njegovih usana čuh sljedeće stihove:

O devo! Ako me odneseš

Do izvora u pustinji

A odatle još konaka četiri, koliko traju

*Neću te voditi
Više na put nikada
Rastat ćemo se mi
Tad' za svagda*

*Ja se vratit' neću
Kući svojoj, mislim
Nadam se doći
Šehidsku deredžu*

*Na zadnjem konaku me prodoše
mumini brzinom velikom
O sine Revvahin
Čak i najbliži tvoji*

*Prodoše pokidavši
Veze bratske
Ostaviše te Gospodaru
I napustiše*

*Više ne mislim
O imetku za sobom
Nije me ni briga
Ni za drvećem ni za hurmom*

Slušajući ove riječi počeh plakati, kada me Abdullah bin Revvaha dotaknu pitajući: 'Kako si nestašan! Šta ti je? Šta se tebe tiče ono što sam govorio o sebi? Ako mi Allah podari da postanem šehid, ti ćeš se na ovoj životinji vratiti svojoj kući, a ja ću se osloboditi svih briga ovoga svijeta i biti rahat.' Potom side sa deve i klanja dva rekata namaza. Ostao je dugo iza namaza učeći dovu, a onda me zovnu: 'Dijete!' 'Izvoli', odgovorih mu. –'Ako Bog da, ja ću biti počašćen stepenom šehida tokom ovoga putovanja.'⁶⁴

Dok su se ashabi približavali Siriji, upravitelj Šurahbil bin Amr je već odavno bio obaviješten o njihovu dolasku. Odmah je obavijestio bizantinskog cara Heraklija, i nakon što je od njega dobio ogromnu pomoć, odahnuo je. Prema obavještajnim podacima koje je dobio -muslimana je bilo između tri i pet hiljada, a njegova vojska je brojala preko stotinu hiljada ljudi, uz nebrojeno oružje.

Ashabi, alejhimurridvan, su prilikom prelaska sa teritorije Šama na Muan saznali da je na njih krenula bizantinska vojska od preko stotinu hiljada ljudi. Tu su prenoćili dvije noći. Zapovjednik Zejd bin Haris sakupi ashabe i obavijesti ih o događanjima, konsultujući se oko preuzimanja daljih koraka protiv Bizantinaca. Neki su predlagali da pokušaju sa iznenadnim upadima i zarobljavanjem stanovništva, a nakon toga povratka u Medinu bez ratovanja.

Drugi su tražili da se pošalje pismo Resulullahu u kome će ga obavijestiti o broju Bizantinaca. Željeli su da on hitno pošalje još vojnika ili kaže šta da se radi dalje. Kada su se složili oko drugog prijedloga umiješa se Abdullah bin Revvaha riječima:

*„O narode moj!
Čega se plašite?
Zar da postanete šehidi
Ovdje došli niste?*

*Nikada se do sada
Mi borili nismo
Jer brojem ili oružjem
Od drugih jači bismo*

*Vodili smo borbe
Snagom din imana
Od Allaha darom
K'o lavovi islama*

*Idite i borite se
Sigurno u dobru
Na kraju postanite
Šehidi il' slavljenici*

*Na dan Bedra bijahu
Allaha mi, konja dva
Na Uhudu samo jedan
I tek' malo oružja*

*Ako je suđeno
Da na kraju pobijedimo
Allah i Poslanik obećaše
Zato ih slijedimo*

*Allah Veliki sigurno
Pogazit' riječ neće
Kad je tako mumini
Osim borbe nema sreće*

*Ako je šehitluk
Naša sudbina
Srest' ćemo našu braću
U Džennet-i Firdevsima*

Ove riječi hazreti Abdullaha bin Revvahe ohrabriše mudžahide: „Tako nam Allaha, sin Revvahe govori istinu.“

Donijeli su konačnu odluku da će se boriti dok ne postanu šehidi. Ashabi se u selu po imenu Muta susretoše sa bizantinskom vojskom od stotinu hiljada ljudi. Neprijatelja je bilo koliko su očima mogli pregledati. S jedne strane je bilo tri hiljade mudžahida koji su u Šam došli čak iz Medine sa zadatkom da šire din-i Islam, dok se s druge strane nalazila rulja od stotinu hiljada kafira koji su došli da konačno dokrajče Istinitu vjeru... Na prvi pogled je to bio omjer koji se teško mogao upoređivati. Prema njemu se jedan musliman morao boriti sa trideset Rimljana.

Obje strane su se poredale u zasebne vodove. U tom trenutku ispred mudžahida, po odredbi Muhammeda, alejhisselam, istupi grupa koja krenu prema Rimljanima. Predložije im da prihvate Islam ili da plaćaju džizju, no oni odbiše obje ponuđene opcije. Više se nije imalo šta čekati. Komadant mudžahida Zejd bin Haris sa islamskim bajrakom u ruci naredi napad. Ashabi koji su samo čekali naredbu, iskočiše poput strijela u napad uzvikujući tekbire: „Allahu ekber.“ Izvukoše mačeve i poput munja prodriješe do sredine bizantinske vojske. Nije se ništa moglo čuti od jauka ranjenika, glasova konja u borbi i udaraca mačeva. Tek što je bitka počela, bojno polje se pretvorilo u jezero krvi. Svakim udarcem mačem ashabi su odsijecali ili neprijateljsku glavu ili ruku.

Hazret Zejd se, sa bijelom zastavom koju je zadužio od Resulullaha nalazio tačno u sredini neprijateljske vojske uzvikujući ime Uzvišenog Gospodara: „Allah, Allah!“ Mačem je čistio sve pred sobom i u crno zavijao neprijatelje, čineći da se pokaju što su ga ikada sreli. Ni hrabri ashabi nisu zaostajali za svojim komandantom. Ugledajući se u njegovu hrabrost borili su se kako bi svaki od njih dokrajčio trideset pripadnika neprijatelja. U trenu se u prsa hazreti Zejda zabi nekoliko strijela. Potom su uslijedile i druge strijele - mubarek tijelo slavnog ashaba je bilo izrešetano strijelama. U tome on pade na zemlju, i popi toliko željeni gutljaj šhadeta.

Hazreti Dža'fer je pratio Hazreti Zejda u stopu pa odmah podiže bajrak. Kad ashabi ugledaše da se njihov bajrak ponovo viori, poskočiše protiv neprijatelja sa novim žarom. I Hazreti Dža'fer se junački borio, kao što je to činio i hazreti Zejd. S jedne strane se borio protiv neprijatelja, a s druge je bodrio svoje prijatelje ashabe da se i oni nastave hrabro boriti. Nепrestano je, kao predvodnik mudžahida, ubrzavao pokrete mačem, tako da neprijatelju nije dozvoljavao ni oka otvoriti. Dok se hazreti Dža'fer junački borio, jedan od njegovih drugova je već bio daleko ispred. Borio se sam među Bizantincima i svakome je uspijevao zadati po jedan udarac. No, nije prošlo mnogo vremena da shvati da ovaj polazak nema povratka. Vođa mu'mina reče: „Moja je dužnost da svakom kafiru zadam po jedan udarac.“ Nije ispuštao Allahovo ime sa usana, i sa neprijateljima se borio žestoko. Napokon jedan neprijateljski vojnik zada Dža'feru udarac po njegovoj desnoj ruci. Kada mu otkinu desnu ruku, hazreti Dža'fer uhvati bajrak islama lijevom rukom, prije nego je on pao na tlo. Podiže je i ponovo mahnu njome.

U tome ga pogodi još jedan udarac mača i otkinu mu i lijevu ruku. Sada se trudio da bajrak zadrži u zraku tako što ga je dijelovima ruku prislonio na prsa. Poslije toga uslijediše još nekoliko žestoka udara od kojih pade i postade šehid. Njegova mubarek duša odleprša u najviše Džennetske stepene... Poslije bitke su izbrojali oko devedeset udara na tijelu, što od mača, što od strijela.²⁷⁵

Kada su mudžahidi vidjeli da su izgubili i drugog komandanta, podigoše zastavu i predaše je Abdullahu bin Revvahi. On je s ponosom pronese i nastavi se boriti sa dušmanima. Dok se junački borio protiv neprijatelja, recitirao je sljedeće stihove:

*O strasti moje,
Svakako ćete mi se pokoriti
Da ću danas biti šehid
Zakleo sam se da ću poginuti*

*Ili ćete mi se
Pokoriti milom
Ili ću vas na to
Natjerati silom*

*Ako ne umrete
ovoga časa
Zar nećete nikada
Meni vi recite*

*Ako učiniš što učiniše
Dža'fer bin Ebi Talib
I Zejd bin Haris
Dobro si učinio, znaj*

*Oni su šehidi
O strasti moje
Da se kasnije ne pokajete
Ne stojte, već i vi krenite!*

Kao i njegovi prethodnici, i hazreti Abdullah se nastavi lavovski boriti uzvikujući: „Allahu ekber!“ Tokom borbe, od neprijateljskog mača strada njegov prst, i nastavi visiti na njegovoj mubarek ruci. Ashab koji je izgarao u ljubavi prema Allahu, dželle šanuhu, i Njegovu Resulu, skoči s konja, i stavi prst koji mu je smetao u borbi pod nogu, te reče: „Zar ti nisi već povrijeđen? Svakako ti se ovo desilo na Allahovom putu“, a potom ga otkide i baci. Ponovo se pope na konja i nastavi boriti svom snagom. Nakon nekog

²⁷⁵ Vâkidî, *el-Megazî*, II, 756.

vremena poče sam sebe koriti što, unatoč tolikoj borbi, nije uspijevao postići šehadet... Ponovo skoči na neprijatelja, dok ga na kraju ne pogodi jedna stijela i obori na zmlju. Tako i on dade svoj mubarek život boreći se na Allahovom putu i putu Njegovog Poslanika, te mu duša odleti u Džennet...

Tada Ebu l Jusr Ka'b bin Umer, koji se nalazio uz Abdullaha, nastojaše ponovo podići bajrak islama.

Pogledom je, među ashabima koji su se nalazili oko njega, tražio nekoga ko je stariji od njega. Kada ugleda Sabita bin Ekrema, zastavu preda njemu. Hazreti Sabit zabi zastavu ispred ashaba, te reče: „Braćo! Odmah izaberite među sobom nekoga ko će dalje preuzeti zastavu a zatim ga slijedite!“ Iako su oni rekli da biraju njega, hazreti Sabit to nije prihvatio. Oči tada bijahu uprte u hazreti Halida bin Velida. –“O Ebu Sulejmane, ti preuzmi zastavu“, reče mu hazreti Sabit. S obzirom na to da je hazreti Halid tek pristupio muslimanima, u skladu sa svojim edebom on ne htjede preuzeti bajrak, već reče: „Ja ne mogu preuzeti ovaj bajrak pored tebe! Tebi daleko bolje priliči da ga poneseš, u odnosu na mene. Ti si stariji od mene, a i imao si čast da se boriš s Resulullahom na Bedru!“...

Ashabima je vrijeme bilo izuzetno dragocjeno. Borili su se bez odmora protiv ogromnog broja neprijatelja. Zbog toga hazreti Sabit ponovi svoje riječi: „O Halide! Brzo preuzmi časnu zastavu Resulullaha! Tako mi Allaha, ja sam je uzeo da je dam tebi. Ti bolje poznaješ ratne taktike od mene.“ Poslije toga se okrenu ashabima i zatraži njihovo mišljenje: „Braćo, da li prihvatate da vam Halid bude komandant?“ Svi uglas rekoše: „Mi smo ga prihvatili kao našeg predvodika.“

Čuvši ove riječi, hazreti Halid sa velikom skrušenošću preuze zastavu koju je svojom mubarek rukom predao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, te je poljubi. Skoči na svoga konja i hrabro nastavi koračati kroz neprijateljske redove.²⁷⁶

Časni ashabi pod njegovom komandom ponovo krenuše u napad. Hazreti Halid se borio neviđenom hrabrošću i vještinom. Rušio je sve pred sobom. Tokom borbe hazreti Kutbe bin Katade odrubi glavu jednog od zapovjednika neprijateljske vojske, Maka bin Zafile. Bizantincima nakon toga pade moral. Dan je već išao prema svome kraju. Za obje strane, boriti se u mraku bilo je izuzetno opasno, jer se moglo desiti da se greškom napadne saborac.

Zbog toga se obje strane povukoše u svoje tabore, gdje su pružali pomoć ranjenicima. Hazreti Halid je bio pravi stručnjak za ratovanje. Želio je ujutro pred neprijatelja izaći sa drugom taktikom i time ih iznenaditi. Tokom noći je promijenio pozicije vojske. Zamjenio je desno krilo lijevim, a vojnike koji su bili naprijed poslao je nazad i obratno.

Čim jutro svanu, ashabi ponovo napadoše uzvikujući: „Allahu ekber“ - neprijatelji su se ovoga puta sreli sa muslimanima koje nisu vidjeli u

²⁷⁶ Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 756; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 129; Abdurrezzâk, *el-Musannef*, III, 390.

jučerašnjem boju. Mora da su muslimani dobili pojačanje!... Uvuče im se strah u srca od mogućih vojnih pojačanja, te ih obuze panika. Hazreti Halid iskoristi tu nesigurnost neprijatelja. Tog dana postiže prednost nad njima, usmrтивši na hiljade njihovih pripadnika. Istoga dana je u njegovim rukama polomljeno devet mačeva.²⁷⁷ Allahovom, dželle šanuhu, odredbom i Resulullahovim, alejhisselam, dovama, tri hiljade mudžahida nanese težak poraz neprijatelju koji je brojao stotinu hiljada vojnika. Na bojnopolju je palo i petnaest šehida. Na taj način je Bizantiji očitana lekcija poslije koje je zasutavljen njihov dalji prodor na jug...

Resul-i ekrem, nebijj-i muhterem je i prije nego mu je stigla vijest sa bojnog polja okupio ashabe u Džamiji da im saopšti šta se dešavalo na Mu'ti. Na Resulullahovom mubarek licu je bila primjetna tuga - tako da se ashabi nisu usuđivali postavljati bilo kakva pitanja, kako ga dodatno ne bi rastužili. Ipak, neko od ashaba upita: „Naše duše su tebi kurban, ja Resulallah! Otkako na tvom licu vidimo tugu i nas je ista obuzela. Samo Dragi Allah zna kako se osjećamo.“ Voljeni Poslanik kroz suze reče: „Tuga koja me je snašla je zbog mojih ashaba šehida. Tako sam se osjećao sve dok ih nisam vidio kao braću poredane u Džennetu. Zejd bin Haris je uzeo zastavu i postao šehid. On je sada ušao u Džennet i trči njegovim prostranstvima. Potom je zastavu preuzeo Dža'fer bin Ebi Talib. Napao je na neprijatelja, no i on je na kraju postao šehid. Ušao je u Džennet kao šehid. Tamo lebdi sa dva krila sazdana od dragulja. Poslije Dža'fera, zastavu je preuzeo Abdullah bin Revvaha. Borio se protiv neprijatelja sa zastavom u ruci. I on je postao šehid i ušao u Džennet. Pokazani su mi kako u Džennetu sjede na prijestolju od zlata. Allahu, oprosti Zejdu!... Allahu oprosti Dža'feru!... Allahu oprosti Abdullahu bin Revvahi!“

Još uvijek su se slijevale suze niz Resulallahovo, alejhisselam, mubarek lice dok je nastavio govoriti: „Poslije Abdullaha bin Revvahe zastavu je preuzeo Halid bin Velid. Sada se borba odvija svom žestinom. Allahu! On (Halid bin Velid) je jedan od tvojih mačeva. Budi mu na pomoći!“²⁷⁸

Resulullah je Allahovom, dželle šanuhu, voljom i Njegovom mudžizom znao šta se dešava na bojnopolju koje je od njega bilo udaljeno hiljadu kilometara, te je to prenio ashabima. Nakon što je saopštio ove novosti na dan kada je poginuo hazreti Dža'fer bin Ebi Talib, ode do hazreti Dža'ferove kuće. Njegova supruga Esmā je tada pospremila kuću, okupala djecu te im češljala kose. Resulullah, alejhisselam, je zovnu: „O Esmā! Gdje su Dža'ferova djeca? Dovedi mi ih!“ Kada to majka Esmā učini, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ih zagrli i izljubi. Mubarek srce mu ne izdrža već pusti nekoliko suza. Kada to vidje Dža'ferova supruga, upita: „Zašto s njima

²⁷⁷ Buhârî, “Megâzi”, 42; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, IV, 253; Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 44.

²⁷⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, V, 299; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, VII, 395; Hejsemî, *Mdžmau’z-Zevâid*, VI, 150.

postupaš kao s jetimima, ja Resulallah! Da se nije nešto loše desilo Dža'feru i njegovim drugovima?“ To voljenog Poslanika još više ražalosti: „Da. Danas su postali šehidi.“ Tada i hazreti Esmā zagrlji svoju djecu - jetime i počē plakati. Muhammed, alejhisselam, nije mogao više izdržati, te se udalji od njih.²⁷⁹

Nakon što se vratio svojoj kući, Resulullah reče svojim zevdže-i mutahherama, čistim suprugama: „Nemojte zaboraviti odnijeti hranu Dža'ferovoj porodici.“ Tri dana je nošena hrana porodicama šehida.

Neko vrijeme poslije toga hazreti Ja'le bin Umejje u Medinu donese radosu vijest o pobjedi. Prije nego je bilo šta rekao, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga preduhitri: „Želiš li da im ti saopštiš novosti ili da ja tebi ispričam šta se desilo?“ a potom u detalje iznese događaje sa Mu'te. Ja'la bin Umejje: „Kunem se Allahom koji te je poslao sa Istinitom knjigom, da si sve što se dešavalo prenio istinito.“ –“Uzvišeni Allah je zbog mene, skratio ovozemaljski razmak, tako da sam mogao vidjeti bojno polje vlastitim očima.“

Nekoliko dana poslije, vijesnici su prijenijeli vijest da se muslimanska vojska približila Medini. Resulullah je, zajedno sa ashabima izašao pred Medinu da ih dočeka. Iz daljine se nazirala prašina i zastava islamske vojske. Svi su bili uzbuđeni kada se na čelu sa Halid bin Velidom pojavila pobjednička vojska mudžahida...

²⁷⁹ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 370; İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 380; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 282; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, III, 474; IV, 251; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, VI, 156.

OSVOJENJE MEKKE

Bila je osma godina po hidžri. Jedna od stavki sporazuma na Hudejbiji je glasila: „Arapska plemena koja ostanu na teritoriji izvan dviju strana potpisnica sporazuma, imaju mogućnost odabira da se stave pod zaštitu strane koju budu sami željeli i u tome neće biti nikakve prisile.“ Prema toj odredbi, pleme Huzaa, s kojima je Resulullah bio u dobrim odnosima, prešlo je na stranu muslimana, dok se pleme Beni Bekr priklonilo mušričkoj strani. Plemena Huzaa i Beni Bekr su od ranije bili u neprijateljskim odnosima, te su napadali jedni druge kad god bi im se ukazala prilika za to. Prema sporazumu na Hudejbiji i oni su na neko vrijeme prekinuli međusobne sukobe. Pleme Beni Bekr se uspjelo držati tog dogovora dvije godine. Jedan njihov pripadnik tada napisao pjesmu u kojoj je izrugivao Muhammeda, alejhisselam, a neki mladić iz Benu Huzaa nemogaše izdržati na te uvrede pa napade pripadnika Beni Bekra i odrubi mu glavu. Pripadnici Beni Bekra uzeše ovaj slučaj kao izgovor za kršenje uspostavljenog dogovora, i odgovoriše napadom na Benu Huza. U tome su im pomogli i mušrici, šaljući im vojnike i oružje. Tada usmrtiše preko dvadeset pripadnika plemena Benu Huzaa u Harem-i šerifu. Tokom borbe neki od muslimana iz plemena Benu Huzaa zatražiše pomoć od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Među učesnicima ovog iznenadnog napada koji se dogodio tokom noći, viđeni su i neki mušrici Kurejšije.²⁸⁰

Tu noć je Resulullah, alejhisselam, bio u kući supruge Mejmune. Kada je ustao da uzme abdest, mudžizom i Uzvišenog Allaha, dželle šanuhu, dobi obavijest o pozivima muslimana u pomoć u Mekki; kao i o tome da u tamošnjim dešavanjima učestvuju i mušrici. Poslanik im odgovori: Lebbejk! - što znači: odgovaram vašem pozivu. Kada je majka Mejmuna vidjela da Resulullah, alejhisselam, to govori, iako je bio sam, upita ga: „Ja Resulallah! Da li to neko ima pored tebe?“

Resulullah, alejhisselam, je obavijesti o događajima u Mekki, kao i o tome da u svemu učestvuju i Kurejšije.

Kurejšijski mušrici su napadom na pleme Huzaa i ubistvom njihovih članova prekršili sporazum sa Hudejbije. Ipak, vođa Kurejšija Ebu Sufjan nije znao za to, i u tim trenucima je putovao u Šam radi trgovine. Kada se vratio, obavijestiše ga odešavanjima: „Ovo je stvar koja se u svakom slučaju mora ispraviti. Ovo nije moguće zataškati. Ako to ne učinimo, Muhammed će nas protjerati iz Mekke.“ Ebu Sufjan na to reče: „Jako o ovome nisam bio obaviješten, moram otići do Medine kako bih obnovio mirovni sporazum, prije nego vijest stigne do Medine.“

²⁸⁰ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 389; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 786; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 134; Abdurrezzâk, *el-Musannef*, V, 374; İbn Ebi Şejbe, *el-Musannef*, VIII, 531.

Oni nisu znali da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio obaviješten o svemu još dok se to dešavalo. Pored toga, tri dana nakon incidenta, Amr bin Salim iz plemena Huzaa je došao Resulullahu sa još četrdeset ratnika i ponovo ga obavijesti o dešavanjima. Habibullah, alejhisselam, reče: „Ako ja ne pomognem Huzau neka ni meni pomoć ne bude upućena.“ Tada naredi da se napiše pismo kurejšijskim mušricima u kome se navodi: ...“Odreći ćete se savezništva sa Beni Bekrom i platiti odštetu za ubijene pripadnike Benu Huzaa. Ako to ne učinite, znajte da vam objavljujem rat!“...

Kurejšije nisu prihvatile ni ovaj čin milosti, pa uzvратиše: –“Niti ćemo prekinuti naše savezništvo, niti ćemo platiti odštetu! Jedino možemo ratovati!“ Ipak, čim su to poslali, pokajaše se zbog svoga stava i poslaše Ebu Sufjana u Medinu da pregovara o novom mirovnom sporazumu.²⁸¹

Prije nego je Ebu Sufjan stigao u Medinu, Resulullah ih obavijesti da će se to desiti: „Koliko razumijem, Ebu Sufjan dolazi u Medinu da obnovi mir i da produži njegov rok. Kako je došao tako će se i vratiti, bez uspjeha!“...

Ebu Sufjan, koji tada još nije bio prihvatio Islam, stiže u Medine-i munevveru u kuću svoje kćerke a Resulullahove, alejhisselam, supruge, Ummi Habibe. Htjede sjesti na Resulullahov, alejhisselam, pokrivač, ali Ummi Habiba stiže da pomakne pokrivač prije nego je on sjeo. Njezinom ocu to teško pade: „Draga kćeri! Zar mene ne smatraš dostojnim ovoga pokrivača?“ Majka, hazreti Ummi Habiba, koja je Muhammedovo, alejhisselam, zadovoljstvo držala ispred svačijeg drugog, reče ocu: „Ovo je pokrivač Allahovog Poslanika. Na njega ne mogu sjesti mušrici. Ti si mušrik i nedžis. Nikako nisi dostojan da sjediš na njemu.“

–“Kćeri, pa tebi se nešto desilo otkako si otišla od kuće.“

–“Elhamdulillah! Allah Uzvišeni mi je podario Islam. Ti se još uvijek klanjaš kipovima koji su napravljeni od kamena i koji niti vide niti čuju. Oče! Kako je moguće da velikan Kurejšija i jedan od njegovih najuglednijih pripadnika bude udaljen od islama?“ Tada se on žestoko rasrdi: „Ti ćeš me tako nečasno dočekivati i optuživati me da sam nezalica! Zar da ostavim vjeru svojih očeva i prihvatim Muhammedovu?“ Potom napusti kuću.

Vođa Kurejšija dođe pred Resulullahu, te reče: „Došao sam da obnovimo mirovni sporazum i da ga produžim. Hajde da se ponovo dogovorimo oko mira.“ Habib-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori: „Mi nećemo prekršiti sporazum sa Hudejbije, ali nećemo ni novi potpisivati.“ Vođa Kurejšija ponovo reče: „Hajde da promijenimo sporazum!“ Resulullah, alejhisselam, mu ništa ne odgovori. Kada je Ebu Sufjan vidio da sav njegov trud nije urodio plodom, vrati se u Mekku i

²⁸¹ İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 395; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 783; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 134; Abdurrezzâk, *el-Musannef*, V, 374; İbn Ebi Şejbe, *el-Musannef*, VIII, 531.

preneze sugrađanima šta se desilo. Oni ga ukoriše: „Znači, vratio si se a da nisi ništa uspio isposlovati?“ Ipak nisu imali druge opcije osim da čekaju.

Ko se skloni u Mesdžid-i haram...

Kada je Ebu Sufjan napustio Medinu, Resul-i ekrem je odlučio krenuti u pohod na Mekke-i mukerremu protiv Kurejšija, koji su povrijedili tačke ugovora sa Hudejbije. Ovu odluku je čvrsto skrivao u sebi, kako mušrici ne bi dobili na vremenu da se pripreme za napad. Drugi razlog bio je mogućnost da se Mekka osvoji bez prolijevanja krvi u Harem-i šerifu. Ta ratna predostrožnost će ohrabriti mnoge muslimane koji su tek trebali da se počaste din-i islamom.

O situaciji su bili obaviješteni tek Ebu Bekr i još nekolicina viđenijih ashaba. Ashabima je naredio da se izvrše pripreme za put ne otkrivajući kuda se zapravo ide. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je poslao pozive i okolnim muslimanskim plemenima: Eslem, Ešdža, Džuhejn, Husajn, Gifar, Muzejne, Sulejm, Damra i Benu Huzaa. „Ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan neka se na početku ramazana okupi u Medini“, poručio je Poslanik.

Habibullah, alejhisselam, je iz predostrožnosti naredio hazreti Omeru da blokira puteve koji vode u Mekku, kako bi spriječio vezu sa ostatkom Arabije. Hazreti Omer je odmah po naređenju postavio stražu na glavne i na sporedne planinske puteve sa naredbom: „Vratit ćete svakoga ko pokuša ući u Mekku!“

Da bi se ovaj posao obavljao u tajnosti, Muhammed, alejhisselam, je činio dovu Uzvišenom Gospodaru: „Allahu! Učini da kurejšijski špijuni i izviđači budu gluhi i slijepi dok ne stignemo u njihovo mjesto neočekivani!“

Da bi prikrio stvarnu namjeru pohoda, Poslanik, alejhisselam, je naredio hazreti Ebu Katadi da sa jednom četom vojnika krene prema sjeveru, ka dolini Izam, kao da će napasti tamošnje mušrike ili Bizantince.

U međuvremenu je Resulullah, mudžizom, saznao za pismo koje je bilo upućeno u Mekku, u kome su ih obavještavali o pripremanjima koje su se dešavale u Medini. Naredio je hazreti Aliji da uhvati pismonošu.

Do drugog dana mjeseca ramazana, pristigla je pomoć od okolnih plemena, te se vojska okupi u mjestu pored bunara Ebu Inebe. Broj ashaba se povećao na dvanaest hiljada. Četiri hiljade njih su bili ensarije, sedam stotina muhadžiri, a ostali su bili muslimani okolnih plemena.²⁸²

Voljeni Poslanik je kao zamjenika u Medini ostavio hazreti Abdullaha bin Ummi Mektuma.²⁸³ Hazreti Zubejr bin Avvama je postavio na čelo izvidnice od dvije stotine ljudi, da idu ispred ostatka vojske.

Poslanik svih svjetova, je sa Allahovim, dželle šanuhu, blagoslovom i ogromnom vojskom od dvanest hiljada vojnika iza sebe krenuo u pohod. Krenuli su na put ka svojim domovima u Mekki, iz kojih su protjerani osam godina ranije uz brojne patnje, muke i nasilje. Uputili su se da očiste Kabu od

²⁸² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 135.

²⁸³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 135.

kipova zbog kojih je ona postala leglo krivovjerja... Da poduče istini, pravdi i milosti mušrike koji zbog tvrdoglavosti nisu htjeli odustati od svojih stavova. Htjeli su da budu sebebom - razlogom širenja islama, spašavajući tamošnje stanovnike vječne Džehennemske kazne. Kakva je to bila samilost!...

Kada je stigao sa muslimskom vojskom do Zu-l Hulejfe, sreo je amidžu Ibn-i Abbasa, koji se sa porodicom iselio iz Mekke. Resulullah se jako obradovao činom svoga amidže, te mu reče: „Abbase! Kao što sam ja posljednji Poslanik, tako si ti posljednji muhadžir.“ Poslao je njegove stvari u Medinu. Hazreti Abbas je ostao zajedno sa Resulullahom i tako učestvovao u osvojenju Mekke.²⁸⁴

Poslanik svih svjetova je sa vojskom došao do mjesta Kudejd, u blizini Mekke, i tu naredio ashabima da se poredaju kao u ratnom stanju. Svakom plemenu je dao posebnu zastavu i zadužio po jednog bajraktara za njih. Zastavu muhadžira su nosili: Hazreti Alija, Zubejr bin Avvam i Sa'd bin Vekkas. Osim njih, ensarije su imale dvanaest, Ešdža i Sulejm jednog, Muzejne i Huzaa tri, Eslem dva a Benu Džuhejn četiri bajraktara.²⁸⁵

Već je prošlo deset dana otkako su ashabi napustili Medinu. Pred akšam su se već dobroano približili Mekki, a jaciju-namaz su zajedno obavili na mejstu Merru-z Zahran. Resulullah, alejhisselam, je naredio ashabima da se ovdje zaustave. Nakon toga je naredio hazreti Omeru da prenese svim vojnicima da svaki od njih zapali po jednu vatru.²⁸⁶ Kada se u istom trenutku zapali preko deset hiljada vatri, Mekku obasja ogromna svjetlost. Mekkelije nisu bile svjesne šta se dešava pa ih obuze panika. Odmah zadužiše Ebu Sufjana da ispita o čemu je riječ. On povede sa sobom još jednog Mekeliju, te se kriomice približiše muslimskoj vojsci. Tada Resulullah, alejhisselam, naredi ashabima da potraže Ebu Sufjana poručujući: „Sigurno ćete ga pronaći.“

Kako su Kurejšije napredovale, tako su bili izbezumljeniji prizikom kojeg su vidjeli. Nisu mogli vjerovati da se toliki broj vojnika okupio u okolici Mekke. Zaprepasti ih i broj zapaljenih vatri... Sa zebnjom razgovaraše o tome među sobom, dok ne stigoše do mjesta Erak.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, tada poruči ashabima da je Ebu Sufjan u tom trenutku na Eraku. Hazreti Abbas ih prepozna i dovede pred Resulullaha. U putu Ebu Sufjan upita hazreti Abbasa o stanju, a on mu odgovori: „Ebu Sufjane! Neka te bude stid! Resul, alejhisselam, na vas ide sa vojskom kojoj se ne možete suprostaviti. Kunem se da će se Kurejšije strašno provesti. Samo da znaju šta ih čeka!“ Ebu Sufjan i njegovi sljedbenici sa strahom prodoše kroz muslimansku vojsku i dođoše pred Poslanika, alejhisselam. Poslanik svih svjetova ih lijepo dočeka. Od njih dobi informacije u kakvom su stanju Mekkelije. Nakon što su razgovarali do dugo u noć, pozva ih u Islam. Hakim bin Hizam i Budejl odmah proučiše kelime-i

²⁸⁴ İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, XXVI, 297.

²⁸⁵ Vâkidî, *el-Megazî*, II, 800.

²⁸⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 135.

šhadet i postadoše muslimani, a Ebu Sufjan nastavi sa oklijevanjem u vezi toga.

Kada svanu zora, utočište milosti, Resul-i ekrem reče Ebu Sufjanu: „Ebu Sufjane! Zar te nije stid? Nije li došlo vrijeme da shvatiš da nema drugog Boga osim Allaha?“ –“Nema ti ravnog po mehkoći razgovora sa drugima, niti po časti i pažnji koju posvećuješ održavanju rodbinskih veza.“ – „Nakon svih patnji koje smo ti prouzrokovali, ti nas još uvijek pozivaš na Pravi put. Kako je tvoj odnos pun poštovanja! Vjerujem da nema Boga osim Allaha! Da ima, imao bih neku korist od njega. Ti si Allahov Poslanik!“ Tako se Ebu Sufjan počasti islamom i postade jedan od ashab-i kirama.²⁸⁷

Hazreti Abbas upita Resulullaha, alejhisselam: „Ja Resulallah! Može li Ebu Sufjanu dati neku privilegiju kojom će zadobiti poštovanje stanovnika Mekke?“ Resulallah, alejhisselam, to prihvati, pa reče: „Ko god se skloni u Ebu Sufjanovu kuću, biće siguran i spašen od sukoba.“ Kada Ebu Sufjan zamoli da Poslanik, alejhisselam, to još poveća, Resul-i ekrem reče: „Ko god se skloni u Mesdžid-i haram, biće siguran. Ko zatvori kućna vrata i ostane u njoj, biće siguran.“

Da bi se Ebu Sufjan uvjerio u snagu i veličinu muslimanske vojske, te to prenio mekanskim mušricima, Resulallah naredi hazreti Abbasu: „Odvedi ga na mjesto gdje se dolina sužava i gdje konji teško prolaze zbog tjesnaca. Neka vidi veličinu muslimana, Allahove vojske!“

Ebu Sufjan je morao vidjeti prizor koji će prenijeti mušricima, tako da se niko od njih ne suprotstavi... Na taj način se neće proliti krv u Harem-i šerifu...

Kada je hazreti Abbas prolazio sa Ebu Sufjanom, vojska se poreda u ratni položaj. Svako pleme, sa zastavom na čelu, jedno za drugim počeo prolaziti kroz klanac. Svi su bili naoružani, u oklopima. Donosili su tekbire dok su prolazili. Ebu Sufjan je pojedinačno pitao ko je ko, a hazreti Abbas bi mu odgovarao: „Ovo su pripadnici Benu Sulejmana. Komadant im je Halid bin Velid. Ovo su Benu Gifar, ovo Benu Ka'b.“ I nebo i zemlja su se prolamali tekbirima ashaba: „Allahu ekber! Allahu ekber!“ Broj ashaba, njihovo oružje i njihov stav su očaravali svakoga ko bi ih vidio.

Ebu Sufjana je najviše zanimao Fahr-i alem, sallallahu alejhi ve sellem. Iščekivao je vojnike koji će se pojaviti u njegovoj pratnji. Smatrao je da će oni biti posebni. Zbog toga je često pitao: „Jesu li ovo vojnici u pratnji Resulullaha?“ Napokon se pojavi i car svih poslanika, sijajući poput sunca na svojoj devi Kasvi. Oko njega su bili muhadžiri i ensarije. Savki od njih je bio u punoj spremi, sa oružjem i oklopima na rasnim konjima i devama.

Kada ih Ebu Sufjan ugleda, ne odoli a da ne upita: „Ko su ovi o Ebu Abbase! –“U sredini je Resulallah! Oko njega su muhadžiri i ensarije, čije srce kuca za šhadet.“

Dok je Resulallah, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio pored njih, reče Ebu Sufjanu: „Danas je dan kada će Uzvišeni Allah povećati čast Ka'be.

²⁸⁷ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 400; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 811.

Danas je dan kada će se preko Ka'be staviti pokrivač. Danas je dan milosti i merhameta... Danas je dan kada će Allah počastiti Kurejšije (islamom).“

Hazreti Ebu Sufjan je vidio ono što je trebao vidjeti i čuo ono što je trebao čuti. „Vidio sam i dvor careva u Kisri. No, još nisam vidio ovakvo veličanstvo. Još se nikada nisam sreo sa vojskom i džematom kao što je to slučaj danas. Niko se ne može suprotstaviti ovakvoj vojsci. Niti može imati veću snagu.“

Nakon toga se zaputi u Mekku. Mekkelijama koji su ga željno iščekivali saopšti da je prihvatio Islam, i dodade: „O skupe Kurejšija! Muhammed, alejhisselam, vam je došao sa vojskom kojoj se nikako ne možete suprotstaviti. Nemojte se bez potrebe zavaravati. Prihvatite Islam da biste bili spašeni. Vidio sam ono što vi niste. Niko im se snagom ne može suprotstaviti. Ko uđe u Ebu Sufjanovu kuću biće spašen. Ko se skloni u Bejtullah biće spašen. Ko se skloni u vlastitu kuću i zatvori vrata, također će biti spašen.“²⁸⁸

Okorjele Kurejšije mu se tada usprotiviše i počеше ga vrijeđati. Čak počеше i sa hitnim pripremama da bi se suprotstavili mudžahidima. Njihov broj je ipak bio neznatan. Ostali se ne povedoše za njima, nego se uputiše svojim domovima. Neki se skloniše u Mesdžid-i haram.

Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi časni ashabi su se okupili u mjestu Zituva. Dok je svojim mubarek očima gledao ashabe ispred sebe, prisjećao se događaja koji su se desili prije osam godina. Sjetio se napuštanja Mekke i hidžre, te kako su mušrici opkolili njegovu kuću. Kako je neopažen uspio umaći ubicama učeći ajete sure Jasin. Potom kako je uspio zajedno sa Ebu Bekrom otići do pećine Sevr, a da ga niko nije primijetio. U glavi su mu odzvanjale riječi koje je uputio prilikom napuštanja Mekke: „Tako mi Allaha, znam da si ti najbolje mjesto od svih koje je Uzvišeni Allah stvorio. I Gospodaru i meni si najdraže mjesto. Da nisam otjeran, nikada te ne bih napustio.“ Sjetio se i kako je tim povodom Džibril, alejhisselam, donio 85. ajet sure Kasas u kome ga je utješio, obećavajući mu da će se ponovo vratiti u Mekke-i muckerremu. Prisjećao se pobjeda koje je zajedno sa ashabima izvojevao protiv neprijatelja na Bedru, Uhudu, Hendeku, Hajberu i Muti. Sada se oko njega nalazilo dvanaest hiljada ashaba koji su samo čekali njegov znak da uđu u Mekku. Server-i alem se još jedanput najiskrenije i najodanije zahvalio Gospodaru svjetova na onome što mu je podario. Spustio je svoju mubarek glavu sa ogromnim strahopoštovanjem.

Fahr-i kainat je podijelio ashabe u četiri grupe. Desno krilo je predvodio hazreti Halid bin Velid, a lijevo Zubejr bin Avvam. Na čelu pješadije je bio hazreti Ebu Ubejde bin Džerrah a ostatak je predvodio hazreti Sa'd bin Ubade. Hazreti Halid će sa svojim trupama doći s južne strane Mekke, ukoliko se za to ukaže potreba, suprotstaviti se neprijatelju, te se

²⁸⁸ Ebu Dâvûd, “Harâc”, 25; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 292; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 401; Vâkidi, *el-Megazi*, II, 817; Suhejlî, *er-Ravzul-Unf*, VII, 80.

sastati sa Server-i alem poslanikom na brdu Safa. Hazreti Zubejr će doći sa sjevera, postaviti zastavu na mjesto Hadžun i tu čekati Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Sa zapadne strane će doći hazreti Sa'd bin Ubade.²⁸⁹

Resul-i ekrem svojim komadantima poručiti: „Nipošto se nemojte upuštati u sukobe sve dok niste napadnuti. Nikoga ne smijete ubiti.“ Jedino će petnaest ljudi, čija su imena posebno navedena biti ubijeno, čak i ako bi se sklonili pod plašt Kabe-i muazzame.

Došla je istina, laž je propala...

Bio je petak, trinaesti dan mjeseca ramazan-i šerifa. Prvi mudžahid koji je krenuo sa vojskom bio je hazreti Halid bin Velid. Kada su bili na obroncima planine Handan, južno od Mekke, primijetio je kako ih mušrici zasipaju strijelama. Dva mudžahida su postali šehidima. Hazreti Halid tada poručiti svojim vojnicima: „Neće biti ubijeni samo oni koji nakon poraza pobjegnu.“ Tada krenuše na neprijatelja i u trenu ih razbiše. Tokom borbe je ubijeno sedamdeset mušrika. Ostali pobjegoše prema planini i prema kućama.

Ashabi koji su u časnu Mekku ušli iz drugih pravaca nisu naišli na bilo kakav otpor. Među onima koji su trebali biti ubijeni, uhvaćeno je njih peterica i odmah bijahu kažnjeni. Ostali su pobjegli iz Mekke. Mudžahidi su ulazili u Mekku poput talasa, sa velikim ushićenjem, uzvikujući tekbire: „Allahu ekber, Allahu ekber...“ Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, je u svoj rodni grad, Mekku, ušao na svojoj devi Kasvi sa Usamom bin Zejdom za sobom, i sa velikim poštovanjem prema ovom veličanstvenom gradu. Sve vrijeme je zahvaljivao Gospodaru svjetova što je dočekao ovaj dan, te je učio ajete iz sure Feth, koji su nagovještavali osvajanje Mekke.

Fahri kainat se sa svojim odanim ashabima uputio ka Kabe-i muazzami. Dok se približavao Kabi, s desne strane mu je bio hazreti Ebu Bekr a s lijeve Usejd bin Hudajr. Nakon što je posjetio hadžeru-l esved, donio je tebiju i tekbir. U tome ga slijediše i ashabi, pa se nebom iznad Mekke nastaviše prolamati riječi: „Allahu ekber! Allahu ekber!“ Muslimanima se u toj situaciji suze same počеше slijevati niz obraze, dok su mušrici sa strahom iščekivali šta će se dalje dešavati u svojim kućama i u Harem-i šerifu.

Potom Poslanik svih svjetova sa ashabima poče činiti tavaf. Nakon što je sedmi put obišao oko Ka'be, on siđe sa svoje deve i klanja dva rekata namaza kod Mekam-i Ibrahima. Poslije namaza popi nešto vode sa izvora Zemzem, koji mu donese hazreti Abbas. Poželi Resulullah da uzme abdest Zemzemom. Ashabi su toliko cijenili Resulullaha, alejhisselam, da su se takmičili da se dograđe vode koja se tokom uzimanja abdesta slijevala sa Poslanikovog mubarek tijela. Iznenađeni ovim nevjerovatnim prizorom, mušrici priznaše: „Mi nikada nismo ni vidjeli ni čuli da se neko ovako odnosi prema svome vodi.“ Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, htjede poručiti

²⁸⁹ Ebu Dâvûd, “Harâç”, 25; Abdurrezzâk, *el-Musannef*, V, 377.

sve kipove koji su se nalazili oko Ka'be a koji su bili napravljeni od drveta ili kamena. Prouči ajet: „I reci: Došla je istina a nestalo je laži; laž zaista nestaje“²⁹⁰ i pruži štap koji je držao u svojoj mubarek ruci prema kipovima. Čim bi dotakao neki kip, on bi se odmah srušio na lice. Tako je u nekoliko trenutaka srušeno tri stotine šesdeset kipova.²⁹¹

Kada je nastupilo vrijeme podne-namaza, Resulullah naredi Bilalu da prouči ezan pored Ka'be. On se istog trena odazva naređenju. Vjernici su sa posebnim uživanjem slušali učenje ezana, dok su muštrici proživljavali svoje najteže trenutke.

Resu-i ekrem zatraži ključeve Ka'be. Kada su mu ih donijeli, on počisti sve što je ostalo od porušenih kipova i papira, te uđe u Kabu zajedno sa hazreti Usamom bin Zejdom, hazreti Bilalom i hazreti Osman bin Talhom. Potom klanja dva rekata unutar Ka'be, okrenut suprotno od njenih vrata. Na sve strane su se prolamali tekbiri. Ispred vrata je stajao hazreti Halid bin Velid, sprečavajući ostale da ne nagrnu unutra.

Sultan svemira je držao dvojna krila vrata Ka'be sa svoje dvije mubarek ruke. Sve Kurejšije su bile u Mesdžidu-l haramu i posmatrali hazreti Pejgambera s pomiješanim osjećajima straha i nade. Oni su ti koji su Poslanika i ashabe stavljali na patnje nebrojeno puta do sada. Vezali su im varatove užadima i tako ih vukli ulicama. Bacali ih u vatru i pokušavali spaliti. Stavljali im na prsa užareno kamenje i mučili ih do besvijesti. Tri godine ih držali u jednom naselju bez hrane i vode. Neke od njih vezali za noge a zatim trgali dijelove njihovih tijela, tjerajući za njih zavezane deve u suprotnim pravcima. Povrh svega, protjerali su ih sa njihovih ognjišta. I kao da to sve nije dovoljno, koliko puta su pokušali da ih sve pobiju, ratujući protiv njih.

No, unatoč svemu ovome, imali su nadu. Pred njima je bilo Utočište milosti, koji je kao milost poslan svim svjetovima. Nakon što ih je Resulullah neko vrijeme posmatrao, reče: „O Kurejšije! Sada se pitate kako ću postupiti prema vama.“ Oni odgovoriše: „Mi od tebe očekujemo dobro i njemu se nadamo. Ti si blage naravi. I sin si našeg brata koji je bio dobar i blag. Pobijedio si nas pa od tebe očekujemo dobrotu.“

Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, im se nasmiješi, te reče: „Moj i vaš odnos je poput odnosa Justufa, alejhisselam, i njegov braće. I ja ću poput njega danas preći preko vašeg omalovažavanja i neću vas ukoriti. Neka vam Uzvišeni Allah oprost. Govorim vam Božije riječi.“²⁹² Idite, sada ste slobodni.“

Ova veličanstvena milost je smekšala kruta srca, i prezir i odvratnost preokrenula u ljubav. Kada ih je Poslanik svih svjetova pozvao u Islam, okupiše se da prihvate njegov poziv. Resulullah se ponovo pope na brdo Safa, sa kojeg je prvi put pozvao Kurejšije u Islam. Na istom tom mjestu je

²⁹⁰ el-İsra 17/81.

²⁹¹ İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 416.

²⁹² el-Jûsuf 12/92.

ponovo prihvatio prisegu Mekkelija, među njima žena, djece, starih i mladih. Tako su se Kurejšije počastile islamom i titulom ashaba.

Nakon što je obavio razgovor sa muškarcima, isto je učinio i sa ženama te čuo i njihovo mišljenje.²⁹³

One su govorile o nepripisivanju druga Allahu, dželle šanuhu, pokornosti Poslaniku, alejhisselam, čuvanju časti i dostojanstva i ne ubijanju ženske djece. Među ženama koje su primile Islam, a koje su bile na popisu za odstrel, bila je i supruga hazreti Ebu Sufjana, Hinda. No, Resulullah, Milost svjetova, je i njoj oprostio. Svi koji su postali muslimani su otišli domovima i porazbijali kipove koje su u njima držali. Poslata je vojska i okolnim plemenima te su i tamo porazbijali sve kipove. Tako je dolaskom istine, iskorijenjena zabluda. Među onima koji su primili Islam bili su i Ebu Džehlov sin Ikrime, te Vahši, koji je ubio hazreti Hamzu. Hazreti Ikrime je poginuo kao šehid u Bitki na Jermuku, dok je hazreti Vahši tokom Bitke na Jemami ubio Musejlemetu-l Kezzaba.²⁹⁴

²⁹³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 9.

²⁹⁴ Vâkıdî, *el-Megazî*, II, 863; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, LXII, 404.

BITKA NA HUNEJNU

Kada je Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo iz Medine u osvajanje Mekke, dva velika plemena iz okoline Mekke, Hevazin i Sekif, su se pobojala da muslimani ustvari napadaju njih, te su izvršili mobilizaciju za rat. Pošto su saznali da Poslanik svih svjetova želi osvojiti Mekku, odahnuli su, no ipak rekoše: „Poslije Kurejšija, red će sigurno doći na nas. Osim toga, kunemo se da se muslimani do sada nisu suprotstavili plemenu koje se zaista zna boriti. Mi trebamo napasti njih prije nego to oni učine nama, i tako im pokazati kako se ratuje.“ Vojska koju je činilo dvadeset hiljada vojnika, na čelu sa vođom plemena Hevazin, Malik bin Avfom, krenu prema muslimanima. Sa sobom su povelili i svoje žene, djecu kao i sav imetak, kako se ne bi uplašili pred muslimanima i pobjegli sa bojnog polja.

Ova vijest se brzo proširila Mekkom. Poslanik je zbog toga kao izvidnika u pleme Hevazin poslao Abdullaha bin Hadreda. Hazreti Abdullah se prurušio u njihovu nošnju i ušao među neprijateljske redove. Saznao je njihove ciljeve i način rada, te je to odmah prenio Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem.

Resuli-ekrem je hitno okupio svoje časne ashabe. U Mekki je u svojstvu zamjenika ostavio dvadesetogodišnjeg hazreti Attab bin Esida, te se dao na put. Želio je mušrike iz plemena Hevazin i Sekif napasti u njihovom skrovištu, sa dvanaest hiljada vojnika. Zastavu mudžahida je ponio hazreti Alija²⁹⁵ a komanda pješadije povjerena je Halid bin Velidu.²⁹⁶ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je obukao svoj zaštitni prsluk i šljem i popeo se na svoju mazgu po imenu Duldul. Jedanaestog dana mjeseca ševvala stigli su u dolinu Hunejn. Te noći je Resulullah poredao vojsku i pripremio ih za boj. Krenuli su nakon što su obavili sabah-namaz.

Komadant mušrika je iskoristio noć i postavio zamku tako što je na dvije strane Hunejna krišom postavio svoje vojnike.

Halid ibni Velid, koji je išao ispred ostatka vojske, krenuo je sa svojom jedinicom prema prolazu, ne znajući za postavljenu zamku. Pošto je bilo doba pred zoru, mrak ga je sprečavao da primijeti neprijateljsku vojsku. Odjednom je na hiljade strijela počelo padati po mudžahidima. Da bi se spasili od ovog nenadanog napada, mudžahidi su bili primorani na povlačenje. Sada je iznenadni zaokret unatrag poremetio raspored jedinica koje su bile pozadi. Kada su se i oni okrenuli radi povlačenja, vidjeli su dvadeset hiljada neprijateljskih vojnika koji su se sručili u dolinu, poput poplave, jurišajući na muslimane.

Resulullah, alejhisselam, je tada sam krenuo prema neprijateljima koji su se sručili na muslimane. Tek je hazreti Abbas, hazreti Ebu Bekr i još

²⁹⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, IV, 357; Suhejlî, *er-Ravzul-Unf*, IV, 204.

²⁹⁶ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 350; İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 428; Vâkidî, *el-Megazî*, II, 912.

stotinjak muslimana odlučilo rizikovati život i priteći Resul-i ekremu u pomoć. Svojim tijelima su napravili obruč oko Resulullaha. Hazreti Abbas i Sufjan bin Haris su pokušavali uhvatiti Poslanikovu, alejhisselam, mazgu za uzdu, kako bi spriječili Poslanika da zađe dublje među neprijateljske redove. Resulullah, zabrinut za budućnost din-i islama, pozva Abbasa, te mu reče: „O Abbas! Obrati im se riječima: 'O Medinelije! O vi, koji ste dali Poslaniku prisegu pod drvetom Semure! Ne rasipajte se! Okupite se ovdje!' Hazreti Abbas je bio krupne građe. Kada bi povikao, glas mu je dopirao veoma daleko. Tad on iz sveg glasa povika: „O Medinelije! O vi koji ste dali obećanje Poslaniku, alejhisselam, pod drvetom Semure! Ne rasipajte se! Okupite se ovdje!“ Ashabi su, čuvši ove riječi, htjeli da se okrenu istog trena, ali su se njihove jahalice preplašile, te ih nije bilo moguće okrenuti. Na kraju su bili primorani da uzmu oružje i štitove u ruke i da skoče sa jahalica. Velikom brzinom su sustigli Poslanika, alejhisselam, i stali se hrabro boriti uz njega. Počeli su odjekivati tekbiri: Allahu ekber! Allahu ekber!, koji zaplašiše neprijatelje. Ashabi su i ranije pokazali neviđena junaštva tokom Bitki na Bedru, Uhudu, Hendeku i Hajberu, a među njima posebno hazreti Alija, Ebu Dudžane i Zubejr bin Avvam. Sada su udarili na neprijatelja okrećući se u svim pravicima, te tako uspješe odbiti neprijateljske snage unazad.

Poslanik svih svjetova je pratio borbu i zalaganje svojih ashaba koji su svim mogućim sredstvima nastojali poraziti neprijatelja, te se sa njegovih mubarek usana začu dova: „Allahu, Ti nam budi na pomoći! Ti svakako ne želiš da oni ostvare pobjedu protiv nas.“ Dok je činio dovu, Resulullah, alejhisselam, je u uzeo šaku pijeska i bacio je prema neprijatelju, govoreći: „Neka im lica budu crna!“ Poslanikovom, alejhisselam, mudžizom, nije ostao niti jedan neprijateljski vojnik kojem pjesak nije zaslijepio oči. I meleki su pritekli u pomoć. Resulullah, alejhisselam, reče: „Kunem se Allahom, da su oni poraženi!“ Mušrički redovi se počеше raspadati a oni bježati na sve strane. Kada bi se okrenuli, vidjeli bi za sobom hrabre ashabe koji su im bili za petama, te su bježali ne obazirući se na žene i djecu koju su povelili sa sobom na bojno polje.

Na bojnopolju je ostalo sedamdeset poginulih, šest hiljada zarobljenika i nebrojeno blago. Neki od dezertera se skloniše u tvrđavu Taif. Jedan dio njih je otišao u Nahlu i Evtas. Među onima koji su se sklonili u Taif je bio i mušrički komadant Malik bin Avf. Ashabi su neko vrijeme pratili bjegunce, da bi u Evtasu ponovo došlo do žestoke borbe. Neprijatelj je i ovaj put bio poražen.²⁹⁷

I u ovoj bitci je Allahovom, dželle šanuhu, voljom, himmetom i bereketom Muhammeda, alejhisselam, pobjeda pripala muslimanima. Pala su četiri šehida, dok su neki ashabi bili povrijeđeni. Kada je Resulullah čuo da je među povrijeđenima i Halid bin Velid, odmah je otišao do njega, prešao svojom mubarek rukom preko njegove rane, i ona je istog trena zacijelila.

²⁹⁷ Vâkîdî, *el-Megâzî*, II, 925.

PUT U TAIF

Poslanik svih svjetova, sallallahu alejhi ve sellem, želio je stići i neprijatelje koji su pobjegli u Taif i tako postići potpunu pobjedu. Ovo posljednje utvrđenje kufra, no, ipak jedno od najznačajnijih, nalazilo se u blizini Mekke. Još prije hidžre je Resulullah, alejhisselam, došao u Taif i mjesec dana pozivao njene stanovnike u din-i Islam. Oni su na to uzvratili nanošenjem nevidenih ezijeta i patnji Poslaniku, alejhisselam. Čak su njegove mubarek noge tu bile okrvavljene. Resulullah je ovdje, zajedno sa Zejd bin Harisom, proživio neke od najtežih dana svoga života. Resulullah, alejhisselam, je naprijed poslao Halida bin Velida i zajedno sa ostalim ashabima došao je za Halidom do pred Taif. Pripadnici plemena Sekif su već ranije obezbijedili velike količine hrane i pića, zbog borbe za njih, veoma važnu tvrđavu. Kada su ugledali ashabe, zatvorili su kapije tvrđave i počeli se braniti. Uspijevali su se nekako oduprijeti ashabima, mudžahidima, koji su prilazili tvrđavi i gađali ih strijelama. Borbe su se na taj način nastavile, a stanovnici Taifa se nikako nisu usuđivali izaći iz utvrde i boriti se prsa u prsa.

Neki ashabi su predložili da se pokuša sa bacanjem kamenja pomoću sprava, kako bi kamenje palo unutar zidina. Resulullah je taj prijedlog prihvatio, i odmah su napravljene sprave za to. Opsada je tako nastavljena bacanjem kamenja na neprijatelja. Ashab-i kiram su svim silama pokušavali što prije zauzeti utvrdu. Tokom borbi, četrnaest ashaba su pali kao šehidi. Ipak, značaj utvrde za neprijatelja je sprečavao brzo osvajanje.

Prošlo je dvadeset dana otkako je počela opsada, Resul-i ekrem je usnio kako mu je poklonjena posuda puna masla, i u tom trenutku dođe jedan horoz i prosu sve iz posude na zemlju. On je san protumačio na način, da ove godine neće uspjeti osvojiti Taif i odustao je od opsade.

Osam noći prije toga Poslanik, Milost svih svjetova, dobio je ponudu meleka da uz njegovu dozvolu sruči okolna brda na stanovnike Taifa. On je na to odgovorio: „Ja sam poslan kao milost. Jedina želja mi je da poslije ovih mušrika dođe generacija koja će činiti ibadet Uzvišenom Allahu.“ Tada je zatražio uputu: „Ja Rabbi! Pokaži pripadnicima Sekifa Pravi put. Vрати nam ih!“

Habib-i ekrem je zajedno sa ashabima napustio Taif i došao u mjesto Džiran, gdje su prikupili ratni plijen i zarobljenike sa Hunejna. Pored šest hiljada zarobljenika, bilo je preko dvadeset hiljada krupne i dvadeset hiljada sitne stoke, te nebrojeno blago. Poslanik je plijen podijelio mudžahidima koji su to zaslužili. Tada mu bi javljeno da je došla delegacija ispred plemena Hevazin, te da se žele sastati sa njim. Resulullah, alejhisselam, ih primi, i oni mu saopštiše da kompletno pleme Hevazin prihvata Islam. Resulullaha to izuzetno obradova, i oslobodi robove koji su u borbi njemu pripali, te ih posla kući. I ashabi su tom prilikom učinili isto, te je u jednom danu oslobođeno šest hiljada zarobljenika. Kada je za ovo saznao vođa plemeana Hevazin,

Malik bin Avf, i on je došao i prihvatio Islam. Resulullah mu je ukazao na veliko dobro.²⁹⁸

Tu je posao bio završen. Resulullah se, kao i svaki put do sada, zajedno sa svojim ashabima, u Mekku vraćao kao pobjednik. Attab bin Mesida je postavio za upravitelja Mekke,²⁹⁹ a Muaz bin Džebela je ostavio da podučava tamošnje stanovnike vjeri.³⁰⁰ Nakon što je učinio tavaf oko Kabe i završio obavljanje umre, zajedno sa ashabima ponovo krenu put Medine...

Godinu dana nakon toga, Taifljani su u Mekku poslali delegaciju od šest članova koji su došli pred Resulullaha, alejhisselam. Poslanik svjetova je godinu dana ranije Gospodaru učinio dovu: „Ja Rabbi! Pokaži pripadnicima Sekifa Pravi put. Vрати nam ih!“ Evo, sada su Sekifljani došli da prime Islam. Resul-i ekrem, je bio obradovan njihovim dolaskom, te im je darovao neke poklone i rekao im da se vrate u Taif. Za njihovog upravitelja je postavio Osmana bin Ebi-l Asa.³⁰¹

²⁹⁸ İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 452; Vâkîdî, *el-Megazî*, III, 925; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 312.

²⁹⁹ İbn Madže, “Tidžarât” 20; İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 440; Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 687; Bejhekî, *es-Sunen*, I, 498; II, 264; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 890, 960; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 137.

³⁰⁰ Vâkîdî, *el-Megazî*, III, 959; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 137.

³⁰¹ Ebu Dâvûd, “Salât”, 12; İbn Madže, “Mesadžid”, 3; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 21; İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 541; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, V, 509.

POHOD NA TEBUK

Nakon što je Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo stigao u Medine-i munevveru, poslao je izaslanike mnogim državama, kako bi ih pozvao u Islam. Vladari Omana i Bahreina su se odmah počastili prihvatanjem din-i islama. Osim toga, mnoga plemena su poslala svoje izaslanike Resulullahu, saopštavajući mu da se i oni žele skloniti pod okrilje islama.

Islam se sada širio velikom brzinom. Resul-i ekrem je okolnim plemenima slao ashabe da ih podučavaju vjeri, kao i upravnike koji će ih voditi. Devete godine po hidžri, Medina je bila pod opsadom plemenskih predstavnika koji su željeli prihvatiti Islam.

Bio je mjesec redžeb, devete godine po hidžri. Resulullah svojim ashabima poruči: „Danas je preselio jedan vaš dobar brat. Ustanite da mu obavimo namaz!“ Pejgamber, alejhisselam, je lično predvodio dženazu-namaz u odsustvu. Potom reče: „Pomolimo se Gospodaru da se smiluje našem bratu Nedžašiji Eshami.“

Nakon nekog vremena, iz Abesinije je stigla vijest da je Nedžašija preselio. To se dogodilo tačno onoga dana, kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio dženazu-namaz.³⁰²

Tokom devetog stoljeća po hidžri, kada se Islam snažno širio na sve strane, Arapi (kršćani), napisao pismo bizantskom caru Herakliju, koji je bio nezadovoljan širenjem „Islamske države“, u kojem je stajalo: „Čovjek koji se pojavio sa tvrdnjom da je poslanik je mrtav. Muslimani se trenutno nalaze u teškoj situaciji i nestašici hrane. Ako želiš da prihvate tvoju vjeru, sada je pravi trenutak da ih na to natjeraš.“ Odmah, nakon primanja ovog pisma Heraklije posla vojsku od četrdeset hiljada vojnika pod komandom Kubada, da napadnu muslimane.

Čim je saznao za ovu vijest, Resulullah je okupio ashabe i naredio im da počnu sa pripremanjima za rat. Zbog suša koje su ih zadesile te godine, ashabi su zaista bili u teškoj materijalnoj situaciji. Tek je stanje trgovaca bilo nešto bolje. Poslanik je od ashaba tražio da za potrebe opremanja vojske sa sobom ponesu i nešto od svog imetka. Ova Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, naredba je pokrenula sve ashabe. Svako je sa sobom nosio šta je imao, te se i dušom i imetkom spremao za džihad.

Resulullahov, alejhisselam, saputnik iz pećine, hazreti Ebu Bekr je poklonio cijeli svoj imetak. Kada ga je Resulullah, alejhisselam, upitao: „O Eba Bekre! Šta si ostavio svojoj porodici?“, on mu odgovori: „Allaha i Njegovog Poslanika.“ Hazreti Omer je poklonio polovinu svoga imetka. Kada je i njega Poslanik upitao šta je ostavio svojoj porodici, reče: „Ostavio sam im onoliko koliko sam donio. Na to Resulullah reče: „Razlika između vas dvojice je poput razlike u vašim riječima. Tada hazreti Omer reče: „Neka

³⁰² Buhârî, “Džênâiz”, 52; Nesâî, “Džênâiz”, 37.

su ti moji roditelji kurban, o Ebu Bekre! Pretičeš me u svim takmičenjima u dobru. Sada sam shvatio da te neću moći sustići u bilo kojoj oblasti.”³⁰³

Ashabi su se trudili, koliko je bilo u njihovoj moći, da pomognu oko priprema za put. Unatoč tome, munafici počehše optuživati ashabe da to što daju, daju kako bi se pokazali drugima. Poslanik, alejhisselam, tada reče. „Ko danas da sadaku, ta sadaka će na Sudnjem danu svjedočiti u njegovu korist pred Allahom, dželle šanuhu. Poslije ovih Resulullahovih riječi, muslimani se počehše još više takmičiti u davanju svojih imetaka. Hazreti Osman bin Affan je opremio trećinu vojske, te je tako bio musliman koji je najviše dao tom prilikom. Hazreti Osman je u potpunosti opremio vojsku, pa nije zaboravio ni čekiće kojima će popravljati posude za vodu, ako se one izobličie. Ovim povodom je Resulullah rekao: „Od danas se hazreti Osmanu ne pišu grijesi.“³⁰⁴ Jedan od ashaba, čije je materijalno stanje bilo izuzetno teško, te noći je do jutra nosio vodu za jednu bašču hurmi, kako bi dao svoj doprinos džihadu. Hurme koje je zaradio, ujutro je donio Resulallahu; „Ja Resulallah! Uradio sam ono što sam mogao, kako bih dobio naklonost svoga Gospodara, pa, prihvati to od mene!“

Dok su se muslimani, muškarci, svim snagama trudili da zajednici doprinesu što je više moguće, i žene su na tom putu, činile sve što su mogle.

Period priprema za pohod na Tebuk bio je izuzetno tegoban za muslimane. Suša je bila toliko jaka, da su mnogi ashabi dolazili Resulallahu, sallallahu alejhi ve sellem, bez igdje ičega, govoreći mu: „Ja Resulallah! Ostali smo bez svojih životinja, jahalica. A ni hrane nemamo. No, želimo zajedno sa tobom ići u ovu bitku i postići nagradu koja za to slijedi.“ Voljeni Poslanik im je, ožalošćen, saopštavao da nema živoinja koje bi im mogao dati. U jednom slučaju su Poslaniku, alejhisselam, sa istom željom došli Salim bin Umejr, Abdullah bin Mugaffel, Ebu Lejla Mazini, Ulbe bin Zejd, Amr bin Humam, Haremi bin Abdullah i Irbad bin Sarije. Kada im je Resulullah saopštio da nema životinja, koje bi im za ovu priliku mogao dati, od tuge što neće biti sa Resulom i zajedno s njim učestvovati u bitki, počehše plakati. Ovim povodom Uzvišeni Allah je objavio ajet: „Neće se ogriješiti... ni oni kojima si rekao, kada su ti došli da im daš životinje za jahanje: 'Ne mogu naći za vas životinje za jahanje'- pa su se vratili suznih očiju, tužni što ne mogu da ih kupe.“³⁰⁵ Na posljetku su i njih hazreti Abbas i hazreti Osman opremili za rat.

Kada su pripreme okončane, Resulullah je okupio vojsku na Senijetu-l veda. Skoro niko nije izostao iz bitke. Resulullah naredi vojsci da krene, a u Medini je kao svoga zamjenika ostavio Muhammeda bin Meslemu.³⁰⁶ Pred polazak na put Poslanik sallallahu alejhi ve sellem vojsci

³⁰³ Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 990; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, II, 34.

³⁰⁴ Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 990.

³⁰⁵ et-Tevbe 9/92.

³⁰⁶ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 519; Vâkîdî, *el-Megazî*, I, 8; Huzaî, *et-Tahriç*, s. 327; Kettânî, *et-Teratîbu'l-İdâriyye*, I, 485.

još poručiti: „Ponesite sa sobom što više obuće. Sve dok imate rezervnu obuću, nećete imati poteškoće.“

Kada je vojska krenula, vođa munafika Abdullah bin Ubejj je muslimane pokušao zastrašiti nevjerovatnim riječima: „Kunem se da, kao da ga vidim, zajedno s njegovim ashabima kako po dvojica vise na konopcima.“ Ashabi se nisu obazirali na ove njegove riječi, već su sa nestrpljenjem iščekavila borbu. Munafici su, vidjevši to, postali još očajniji.

Resul-i ekrem naredi da se na polasku sa Senijetu-l vedaa prema Tebuku otvore zastave i bajraci. Najveći bajrak su nosili hazreti Ebu Bekr i hazreti Zubejr bin Avvam. Zastavu plemena Evs je nosio Usajd bin Hudajr, a zastavu plemena Hazredž Ebu Dudžane.³⁰⁷ Broj ashaba koji su bili pod komandom Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, iznosio je trideset hiljada, od toga deset hiljada konjanika. Desnim krilom je komandovao hazreti Talha bin Ubejdullah, dok je lijevim krilom komandovao hazreti Abdurrahman bin Avf.³⁰⁸

Slavni ashabi su po nepodnošljivim vrelinama krenuli za Resulullahom sallallahu alejhi ve sellem. Sve dok je na njihovu čelu bio Miljenik Allaha, dželle šanuhu, glad i oskudica ih nikako nisu mogle spriječiti da krenu. Nije bilo bitno koliko je dug put koji su trebali prevaliti, koliko snažna vojska se nalazi s druge strane, niti bilo šta drugo. Na ovaj način bi išli bilo kuda.

Resulullah, alejhisselam, i njegovi hrabri ashabi bi se malo odmorili u mjestu konačišta, a zatim su ponovo kretali na put. Osmi konak su proveli u mjestu Hidžr, gdje je uništen narod Saliha, alejhisselam. Zbog nešposlušnosti prema svome poslaniku, Uzvišeni Allah ih je kaznio “sajhom“ - strašnim zvukom. Poslanik svojim ashabima reče: „Noćas će zapuhati oluja koja će doći iz suprotnog pravca. Neka niko od vas ne ustaje sam. Dobro svežite svoje deve. Ovo je mjesto na koje se spustila kazna. S ovog mjesta ne smijete piti vodu niti uzimati abdest njome.“ Svi su se pokorili Resulullahovoj naredbi. Oluja koja se pojavila tokom noći nosila je sve pred sobom. Jedan ashab je u tim trenucima ustao da potraži devu, koju je prethodno propustio svezati. Oluja ga je odnijela u podnožje planine Tajj. Drugi je pokušao obaviti nuždu. Na mjestu gdje je to učinio, istog trena ga spopade bolest zvana Hunak. Kasnije je zahvaljujući Poslanikovoj, alejhisselam, dovi ozdravio.

Sljedećeg jutra, posude za vodu su bile prazne. Zavladała je ogromna žeđ, od koje su se svi nalazili u očaju jedva preživljavajući. Munafici su ovo iskoristili, te pokušase odmah unijeti smutnju među muslimane: „Da je Muhammed zaista poslanik, učinio bi dovu i kiša bi pala.“ Kada su Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestili o stanju, on je podigao svoje mubarek ruke i zamolio Allaha, dželle šanuhu, da spusti kišu. Na čistom nebu, tokom velikih vrućina, odmah se počеше okupljati oblaci.

³⁰⁷ Vâkıdî, *el-Megazî*, II, 996; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, II, 36.

³⁰⁸ Vâkıdî, *el-Megazî*, II, 1001; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, II, 36.

Otpoče jaka kiša. Svi napuniše posude za vodu, te napojiše i svoje životinje. Kada su se oblaci razišli, moglo se vidjeti da je kiša padala jedino na mjestu gdje je bila vojska. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi počеше donositi tekbire i zahvaljivati Allahu, dželle šanuhu. Tada rekoše munaficima: „Sada nemate nikakva opravdanja. Povjerujte u Allaha i Njegova poslanika i postanite dobri muslimani!“... No munafici i na to odgovoriše: „Šta se to desilo? Jedan oblak je naišao, pala je kiša i on se zatim ponovo izgubio.“

Veliki problem za ashabe je bila i glad koja je postajala nesnosna. Stanje je bilo tako da su jednu hurmu dijelila dvojica. No, uprkos žestokim vrućinama, gladi i žeđi koja ih je razdirala, vojska se približila Tebuku. Poslanik, alejhisselam, reče ashabima: „Sutra ćete se približiti izvoru vode Tebuk. Nemojte mu se primicati dok ja ne stignem!“ Sljedećeg dana, kada su stigli do njega, vidjeli su da je izvor bio izuzetno slab. Voljeni Poslanik je u jednu posudu nasuo malo te vode, a zatim svoju mubarek ruku stavio u nju, čineći dovu Gospodaru svjetova. Potom ju je prosuo po izvoru. Odjednom, iz izvora buknu slap vode. Iako se napojilo trideset hiljada vojnika, njena jačina se nimalo nije smanjila. Poslije je vodom koja je došla kao mudžiza Resulullaha, alejhisselam, natopljena okolna zemlja. To područje ozeleni i postade oaza u pustinji, ispunjena svakojakim bereketom.

Kada je Resul-i ekrem zajedno sa svojim ashabima došao do Tebuka, nije naišao na Bizantinca, niti na njihovu vojsku koju su, između ostalih, činila i arapska plemena koja su prihvatila kršćanstvo, poput Amile, Lahma i Džuzama. Na Muti je stotinu hiljada Bizantinaca poraženo od strane tri hiljade ashaba. Ovaj put se pred Bizantincima nalazilo trideset hiljada ashaba i Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, na njihovom čelu. Rimljani su se, čuvši da je Resulullah okupio ashabe i krenuo zajedno s njima, razbježali na sve strane.

Resulullah, alejhisselam, se posavjetovao s ashabima pa su odlučili da ne idu dalje od Tebuka. U međuvremenu su neka plemena, koja su živjela na tom području, čula da je Muhammed, alejhisselam, došao sa svojom vojskom. Od straha su Resulullahu poslali svoje predstavnike, koji ga obavijestiše da žele plaćati otkupninu u zamjenu za sigurnost. Poslanik, alejhisselam, im se smilovao i prihvatio njihove ponude, te sa svakim od njih pojedinačno potpisao mirovni sporazum.

Zamka...

Server-i kainat, alejhi efdalus-salavat, je neprijatelja čekao dvadeset dana. Na Tebuku se intenzivno družio sa ashabima, napajajući njihove duše i srca. Beričet i svjetlost koji izvire iz njegovih srca, prenio je u srca svojih ashaba. U jednom od nezaboravnih govora posvećenih ashabima, on je rekao: „Hoćete li da znate ko je najbolji čovjek?“ Ashabi rekoše: „Hoćemo ja Resulallah!“ – „Najbolji od vas je onaj koji na svome konju ili devi, ili pak na svojim nogama radi na Allahovom putu do posljednjeg daha! Loši ljudi su oni koji čitaju Allahovu knjigu, ali se od nje nimalo ne koriste zbog svoje usiljenosti.“

Neko od prisutnih upita za šehide, pa mu Resulullah odgovori: „Tako mi Allaha u čijoj je ruci moja duša, šehidi će pred Allaha, dželle šanuhu, na Sudnjem danu izaći sa mačevima okačenim o vratove. Sjedit će na posebnim stolicama od svjetlosti.“³⁰⁹

Dok su se vršile pripreme za povratak sa Tebuka u Medinu, ashabe je zadesila neizdrživa glad da su se obratili Poslaniku, alejhisselam. Resulullah, alejhisselam, im reče da sve što imaju od hrane sakupe na jedan komad kože. Sve što su sakupili teško da bi napunilo jednu manju posudu. Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, obnovi abdest te klanja dva rekata. Podiže svoje mubarek ruke i zamoli Uzvišenog Gospodara da blagoslovi hranu koja je pred njima. Nakon toga naredi ashabima da donesu svoje posude. Sve posude za hranu koje su vojnici posjedovali su napunjene, te iako su svi ashabi jeli koliko su mogli, primijećeno je da hrane nije bilo manje nego što je to bio slučaj na početku.

Mudžahidi su napustili Tebuk i krenuli prema Medine-i munevveri. Jedne noći se munafici dogovoriše da Resulullaha sačekaju u jednom od uskih prolaza, postave zamku i pokušaju ga ubiti. Resulallahovu devu je vodio hazreti Ammar bin Jasir, dok je za njim išao Huzejfe bin Jeman. Dok su munafici čekali da Poslanik, alejhisselam, upadne u njihovu zamku, Džibril, alejhisselam, je već obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o njihovoj spletci. Kada je došao do mjesta na kome je zasjeda bila postavljena, grupa munafika koji su prekrili lica, krenuše u napad. Hazreti Huzejfa uzviknu: „O Allahovi neprijatelji!“ te ih počeo udarati štapom koji je držao u ruci. Munafici se uplašiše od dreke i vriske koja nastade, te se dvanaest munafika brzo pomiješa sa ostalim vojnicima. Resulullah, alejhisselam, reče hazreti Huzejfi njihova imena, ali mu poruči da o tome ne govori nikome.

Usejd bin Hudajr čuvši za ono što se desilo, dođe Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem: „Neka ti je moja duša kurban, ja Resulallah! Samo mi reci njihova imena pa da ti donesem njihove glave.“ Insistirao je da mu Poslanik da dozvolu ali on to ipak nije učinio.³¹⁰

³⁰⁹ Vâkıdî, *el-Megazî*, II, 1018.

³¹⁰ Vâkıdî, *el-Megazî*, II, 1040.

Mesdžid-i dirar

Poslanik, alejhisselam, napokon, zajedno sa svojim hrabrim ashabima stiže u Medine-i munevveru, zaplašivši Bizantinca i očitavši im lekciju iz hrabrosti. Poslanik svih svjetova naredi ashabima da zakonače u mjestu Zi Evan, koje se nalazilo u blizini Medine. Dok su se ashabi odmarali, Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, priđe nekoliko munafika i od njega zatražiše da posjeti Mesdžid-i dirar.

Mesdžid-i dirar se nalazio u mjestu Kuba. Taj su mesdžid munafici napravili preko puta mesdžida kojeg je Resulullah sagradio u Kubau tokom hidžre u Medinu. Dok je Resulullah, alejhisselam, išao još u pohod na Tebuk, munafici mu saopštiše da su sagradili mesdžid, tražeći od njega da ga posjeti i u njemu predvođi namaz. S obzirom na to da je Poslanik tada bio na putu, to ne učini, već im reče da bi to mogao učiniti po povratku sa Tebuka, ukoliko bude imao priliku.

Namjera munafika je bila da podijele džemat-zajednicu muslimana, da ih međusobno zavade i učine da služe njihovim interesima. Osim toga, namjeravali su pomoći bizantskoj vojsci oružjem koje će uskladištiti u ovom mesdžidu. Predvođenjem namaza u njemu, Resulullah, alejhisselam, bi učinio ovaj mesdžid svetim, a to je i bila namjera munafika. Tako bi se muslimani utrkivali da dolaze u ovo mjesto i tako bili na udaru munafičkih smutnji.

Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, je prihvatio ovaj poziv munafika i odlučio da posjeti taj mesdžid. Uzvišeni Allah je objavljujući ajete sure Tevbe (107-110.), razotkrio namjere dvoličnjaka. Nakon toga je Resulullah, alejhisselam, naredio Maliku bin Duhšumu i Asimu bin Adiju: „Uđite u ovaj mesdžid, čiji su pripadnici, nasilnici, a zatim ga zapalite i spravite sa zemljom.“ Oni su navečer izvršili naredbu, zapalivši ga a potom su ga uništili u potpunosti. Munafici na ovo uopće nisu reagovali.³¹¹

Kada su stanovnici Medine čuli da dolazi Resulullah, alejhisselam, zajedno sa svojim ashabima, okupiše se i sa nestrpljenjem ih počеше iščekivati...

Dva mjeseca nakon povratka sa Tebuka, vođa munafika Abdullah bin Ubej je umro. Time je nestalo i jedinstva među dvoličnjacima-munaficima.

Na taj način obezglavljeni su ne samo munafici već i mušrici na prostoru Arabije, kao i Židovi. Prestali su sa aktivnostima na spriječavanju i uništavanju islama.

³¹¹ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 529; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 1040; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 466, 549.

OPROSNI HADŽDŽ

Jedan od pet temeljnih šartova islama hadždž, propisan je devete godine po hidžri. U objavljenom ajetu se kaže: „U njemu su znamenja očevidna, mjesto na kojem je stajao Ibrahim. I onaj ko uđe u nj treba da bude bezbjedan. Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa zaista Allah nije ovisan ni o kome.“³¹²

Fahr-i alem, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je ovu naredbu prenio svojim ashabima. Te godine je hazreti Ebu Bekra postavio na čelo grupe od tri stotine hadžija. Ta delegacija je pod vodstvom hazreti Ebu Bekra stigla u Mekku. U tim trenucima su objavljeni prvi ajeti sure Berae (Tevbe). U njima su objašnjeni detalji u vezi bratimljenja. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je u Mekku poslao hazreti Aliju, kako bi ostalima saopštio ove odredbe.³¹³

Prema običaju koji je bio raširen među Arapima u tom periodu, ukoliko bi se sklopio neki ugovor ili raskidao već postojeći, to je saopštavao lično potpisnik istog ili neko od njegovih bližih srodnika. Resulullah je zbog toga poslije odlaska delegacije hadžija u Mekku, za njima poslao i hazreti Aliju. Hazreti Alija je stigao grupu na čelu sa hazreti Ebu Bekrom te su zajedno ušli u Mekku.³¹⁴

Hazreti Ebu Bekr je tada prenio hutbu u kojoj je pojasnio propise hadždža. Eshab-i kiram, alejhimurridvan, su hadždž obavili prema tim propisima. Hazreti Alija je za vrijeme hadždža prenio Poslanikovu hutbu, u Mini, na mjestu „Džemre-i akabe“. Tom prilikom je rekao:

„O ljudi! Mene je poslao Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem“, a potom je proučio prvi ajet sure Berae. –“Zadužen sam da vam saopštim četiri stvari, a to su:

- 1- Niko osim mu'mina neće ući u Džennet.
- 2- Nakon isteka ove godine, niti jedan mušrik se ne može približiti Kabi.
- 3- Od sada Kabu niko neće obilaziti bez odjeće. (Mušrici su do tada Kabu obilazili goli)
- 4- Ko god je sklopio ugovor sa Resulullahom, on će biti ispoštovan do završetka njegova roka. Ostalima su ostavljena četiri mjeseca. Poslije toga nema sklapanja sporazuma sa mušricima, niti im može biti obezbijedena zaštita.“

³¹² Ali İmrân 3/97.

³¹³ Kettanî, *et-Terâtibu'l-İdâriyye*, I, 256.

³¹⁴ Buhârî, “Megâzi”, 68; “Džizje”, 16; İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 545-546; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 169; Kilai, *el-Iktifa*, II, 409; Kettanî, *et-Terâtibu'l-İdâriyye*, I, 256.

Ni jedan mušrik više nije dolazio do Ka'be, niti je iko mogao bez odjeće obilaziti oko nje. Nakon ovog saopštenja, mnogi mušrici su prihvatili Islam. Hadždžski obred je upotpunjen, a ashabi na čelu sa hazreti Ebu Bekrom i hazreti Alijom su se vratili u Medinu.

Desete godine po hidžri, Islam se proširio na sve dijelove arabijskog poluotoka. Ljudi su u Medinu dolazili sa svih strana Arabije, čeznuvši da postanu muslimani i takmičeći se ko će prije postići vječni spas. Tako da u Arabiji nije bilo nikoga ko se mogao suprotstaviti muslimanima, a Islam je zavladao cijelim tim prostorom. Ostalo je tek nekoliko židovskih i kršćanskih plemena koji nisu prihvatili Islam.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je desete godine po hidžri, poslao Halid bin Velida i s njim četiri stotine mudžahida u pleme Haris bin Ka'b, koje se nalazilo na prostoru Jemena, sa pozivom u Islam. Halid bin Velid je, na preporuku Resulullaha, alejhisselam, tri dana pozivao ovo pleme da prihvate Islam. Oni su prihvatili poziv i postali muslimani. Iste godine je Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, potpisao mirovni sporazum sa kršćanima Nedžrana. Neki od njih su kasnije sami prihvatili Islam. Hazreti Alija je sa tri stotine ashaba otišao do plemena Medledž u Jemenu. Iako su se u početku usprotivili, na kraju su prihvatili poziv. Poslanik, alejhisselam, je te godine, u sve gradove na koje se Islam proširio, poslao predstavnike, te službenike (amil, sai) koji će sakupljati zekat.³¹⁵

Desete godine po hidžri, Resulullah je izvršio pripreme za obavljanje hadždža, a isto je naredio i svojim ashabima u Medini. Istu poruku je poslao i muslimanima koji su se nalazili van Medine. Ovom pozivu se odazvalo na hiljade muslimana i sakupili su se u Medini. Nakon izvršenih priprema, Resul-i ekrem je 25. zu-l kaddeta, sa grupom od četrdeset hiljada ljudi, poslije podne-namaza krenuo prema Mekki. Tom prilikom je Server-i kainat učinio dovu: „O Allahu! Učini ovaj hadždž, primljenim, makbul i mebrur i očisti ga od primjesa dvoičnjaštva, umišljenosti i traženja slave kod ljudi!“³¹⁶ Obuče ihrame i na znak Džibrila, alejhisselam, poče glasno donositi telbiju. Pridružiše mu se u tome i ashabi, te i nebo i zemlja odjekivaše od njihovih povika: „Lebbejk! Allahumme lebbejk! Lebbejk! La šerike leke lebbejk! Innel hamde venni'mete leke vel mulk lašerike lek!“... Resulullah je naredio da se povede 100 deva koje će biti žrtvovane kao kurbani na hadždžu. Nakon putovanja koje je trajalo deset dana, u Mekku su stigli 4. zu-l hidždžeta. Nakon što su pristigle hadžije iz Jemena i ostalih dijelova gdje su živjeli muslimani, broj prisutnih muslimana je iznosio preko 124000. Resul-i ekrem se 8. zu-l hidždžeta zaputio na Minu, a 9. zu-l hidždžeta (dan Arefata) na Arefat. Poslije podneva je na sredini polja Arefat, sa svoje deve, Kasve, pročitao oprostajnu hutbu (govor) i poselamio se sa svojim ashabima.³¹⁶

³¹⁵ Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 974; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 160; İbn Asâkir, *Tarihu Dimasğ*, XVIII, 23.

³¹⁶ Buhârî, „Haç“, 95; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 173.

OPROŠTAJNA HUTBA (GOVOR)

...O ljudi! Pažljivo poslušajte moje riječi! Možda se, poslije ove godine, s vama neću moći sastati na ovome mjestu.

Ljudi! Kako su ovi dani sveti, kako su ovi mjeseci sveti, kako je ovaj grad (Mekka) svet, tako su sveti i vaši životi, vaša imovina i vaša čast. Zaštićeni su od bilo kakvog nasrtaja na njih.

O moji ashabi! Sutra ćete doći pred vašeg Gospodara i sigurno ćete biti pitani za svako vaše djelo i svako vaše stanje. Nemojte se nipošto, nakon mene, vratiti zabludama u kojima ste živjeli prije, pa napadati jedan drugoga. Neka ovu moju zapovijed prenesu oni koji me slušaju, onima koji danas nisu ovdje. Možda će onaj koji to čuje, bolje shvatiti ono o čemu govorim, od onoga koji me danas sluša, pa će se zaštititi.

O moji ashabi! Neka svako od vas, ko je preuzeo bilo kakav emanet (obavezu), vrati to njegovome vlasniku. Zabranjuje se svaka vrsta kamate! Ona je pod mojim nogama. No obaveza vam je vratiti osnovicu duga koju ste uzeli. Nemojte činiti zulum (nasilje), a nemojte dopuštati ni da se vama čini. Allahovom naredbom, kamatarenje je ubuduće zabranjeno. Svaki oblik ovog običaja, koji dolazi iz perioda džahilijeta (neznanja) se ukida i pod mojim je nogama. Prva kamata koju ukidam je ona koja pripada Abdul-Muttalibovom sinu (mome amidži) Abbasu.

O moji ashabi! Krvna osveta, koja je također običaj iz džahilijeta (neznanja), se ukida. Prva osveta koju zabranjujem je ona koja se odnosi na Abdul-Muttalibovog unuka (sina moga amidže) Rebiu.

O ljudi! Promijeniti mjesece u kojima je zabranjeno ratovati, je bez sumnje, visoki stepen kufra (nevjerstva). To je jedna od stvari koja kafire (nevjernike) odvodi u dalalet (propast). Mjesec koji jedne godine smatraju dopuštenim za to, iduće godine zabranjuju. Rade to, da bi potvorili i promijenili halal i haram (dozvoljeno i zabranjeno) koje im je odredio Gospodar svjetova. Oni žele učiniti ono što je Allah zabranio (haram), dozvoljenim (halal), a ono što je dozvolio (halal), zabranjenim (haram).

Nema sumnje da je vrijeme poprimilo oblik i red kakav je Uzvišeni Allah stvorio i učinio.

O ljudi! Danas je šejtan zauvijek izgubio mogućnost stavljanja ovih mjesta pod svoju kontrolu. No, ukoliko mu se, osim onih stvari koje sam ja ukinuo, budete pokoravali u drugim stvarima, koje budete smatrali malim, to će ga sigurno obveseliti. Da biste sačuvali svoju vjeru, klonite se takvih stvari!

O ljudi! Savjetujem vam da obratite pažnju na prava žena i da se u tome pogledu bojite Allaha! Vi ste žene preuzeli kao emanet od Allaha, dželle šanuhu. Prisvojili ste njihove časti i dostojanstva preuzevši obavezu od Uzvišenog Allaha da ćete ih čuvati. Vi imate nad njima prava kao što i one imaju nad vama. Vaša prava u odnosu na ženu su da one ne povrijede svetost vaših porodica sa bilo kim ko nije po vašoj volji. Ako one u vašu porodicu

uvedu bilo koga a da se vi s tim ne slažete, dozvoljeno vam je da im skrenete pažnju na način što ćete ih blago udariti. Prava žena u odnosu na vas su da im u okviru zajedničkog dogovora obezbijedite sve vrste hrane i odjeće.

O vjernici! Ostavljam vam emanet, kojeg, ukoliko se budete čvrsto držali, nećete zalutati. Taj emanet je Allahova, dželle šanuhu, knjiga Kur'an-i kerim (U drugim predajama se spominje i „moj sunnet“ i „moj ehl-i bejt“).

O vjernici! Dobro poslušajte moje riječi i dobro ih zapamtite. Musliman je muslimanu brat, pa su tako svi muslimani braća. Nikome nije dozvoljeno (halal) da povrijedi bilo koje pravo koje pripada vašem bratu po vjeri, osim, ukoliko se neko tog prava dobrovoljno ne odrekne.

O moji ashabi! Nemojte činiti nepravdu sami sebi. Vi imate prava i kod vas samih.

O ljudi! Uzvišeni Allah je svakom vlasniku prava dao njegovo pravo (u Kur'an-i kerimu). Nema potrebe za ostavljanjem oporuka. Dijete pripada onome u čijoj je postelji rođeno. Za onoga ko učini blud postoji mahrumijjet (zabrana). Neka je Allahova kazna i prokletstvo meleka i ljudi na onoga ko tvrdi da potječe od drugoga osim svoga oca, ili nezahvalnika koji ne priznaje onoga pod čijom je zaštitom. Allah, dželle šanuhu, od ovakvih neće prihvatiti ni pokajanje (tevbu), niti njihovu pravednost i šehadet.

O ljudi! Vaš Gospodar je Jedan. I vaš otac je jedan; svi ste vi Ademova djeca. A Adem je od zemlje. Kod Allaha je najbolji onaj koji ga se najviše boji. Nema prednosti Arap nad nearapom. Prednost je jedino moguća po bogobožnosti.

O ljudi! Šta ćete reći kada vas sutra budu pitali o meni!?!..

Ashabi rekoše: „Prenio si Allahovu vjeru. Ispunio si svoju zadaću. Potvrdit ćemo da si nas opominjao i savjetovao.“

Nakon toga je Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, podigao svoj mubarek kažiprst i pokretom pokazao na okupljeni džemat govoreći: „Gospodaru, Ti si svjedok, Gospodaru, Ti si svjedok, Gospodaru, Ti si svjedok.“

Na dan kad je Resulullah saopštio svoj oproštajni govor, objavljen je 3. ajet sure el-Maide: „Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam Islam bude vjera...“ Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, proučio ovaj ajet, hazreti Ebu Bekr je počeo plakati. Ashabi ga upitaše zašto plače, a on reče: „Ovaj ajet je pokazatelj da je Resulullahovo preseljenje blizu. Zbog toga plačem.“³¹⁷

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je u Mekki ostao deset dana i nakon što je obavio oproštajni hadždž i oproštajni tavaf - obilazak oko Ka'be, potom se vratio u Medinu. Poslije oproštajnog hadždža, ashabi su se vratili u mjesta odakle su i došli, te su prenijeli Resulullahove riječi i izvršili naređenja koja im je dao sam Poslanik, alejhisselam.

Još jedan događaj koji se desio desete godine po hidžri je pojavljivanje lažnih poslanika. Jedan od njih, po imenu Esved-i Ansi, pojavio

³¹⁷ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 603.

se u Jemenu. Po naredbi Resulullaha, on je ubijen u kući od strane muslimana Jemana. Drugi je bio Musejlemetu-l Kezzab. Nakon smrti Poslanika, alejhisselam, hazreti Ebu Bekr je na njega poslao hazreti Halid bin Velida sa vojskom. Musejlemu je ubio Vahšija, radijallahu anh.³¹⁸

³¹⁸ Vâkidî, *el-Megazî*, II, 863; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, LXII, 404.

PRESELJENJE

Jedanaeste godine po hidžri, Džibril, alejhisselam, je dobio zadatak da Resulullah pred njim dva puta napamet prouči Kur'an, od početka do kraja. U godinama prije toga, Resul-i ekrem je to činio jednom u godini. Nakon što mu je Džibril, alejhisselam, na posljertku prenio ajete sure Nasr: „Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti veličaj Gospodara svoga, hvaleći ga, i moli ga da ti oprost, On je uvijek pokajanje primao“, Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: „O Džibrile! Osjećam u sebi da mi se primakla smrt.“ Džibril, alejhisselam, mu prouči sljedeće ajete: „Onaj svijet je, zaista, bolji za tebe od ovoga svijeta, a Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti.“³¹⁹

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je zatražio od svih ashaba koji su se tog dana nalazili u Medini, da se okupe u džamiji na podne-namazu. Nakon što je predvodio podne-namaz, Server-i alem je održao govor, od kojeg su svi koji su slušali ostali zapanjeni, te su im suze same tekle iz očiju. Kada ih je kasnije upitao: „O ljudi! Kakvo mišljenje imate o meni kao o poslaniku?“, ashab-i kiram odgovoriše: „Ja Resulallah! Neka ti Uzvišeni Allah s naše strane podari svaki hajr.“ Ti si nama bio poput brižljivog oca i pažljivog brata koji nas je stalno savjetovao. Ti si ispunio svoj zadatak poslanstva kojeg ti je dao Uzvišeni Allah. Prenio si nam objavu. Pozivao si Putu svoga Gospodara mudro i lijepom riječju. Neka te Allah za to nagradi najvećom nagradom.“

Resulullah, alejhisselam, reče: “O pravovjerni! Tako vam Allaha, ko god ima kod mene bilo kakvo pravo - hak, neka ustane i dođe da to izmirimo prije Sudnjega dana.“ Niko se ne javi. Resulullah i drugi i treći put spomenu Allahovo Uzvišeno ime, pa reče: „Ko ima kakvo prevo, neka dođe.“ Na te riječi se pojavi hazreti Ukaš, koji je bio jedan od ashab-i kirama. Pride Resulullahu i reče mu: “Neka su ti kurban moji roditelji, ja Resulallah! U Bitci na Tebuku sam bio zajedno sa tobom. U trenutku kada smo odlazili sa Tebuka, moja deva se našla pored tvoje. Sišao sam sa svoje deve i približio ti se u namjeri da poljubim tvoje mubarek tijelo. Tada si me udario bičem iako ne znam zašto si to učinio.“

Resulullah: „O Ukaše! Neka te Allah sačuva od toga da te Njegov poslanik hotimično udari. Bilale! Otiđi u kuću moje kćerke Fatime i donesi mi taj bič!“ Hazreti Bilal izađe iz džamije i uhvati se za glavu. Nije mogao vjerovati da će Resulullah dozvoliti da se nad njim izvrši poravnanje. Kada stiže do njezine kuće, pozva je: „O miljenice Allahovog poslanika! Daj mi

³¹⁹ ed-Duha 93/4-5.

Resulullahov bič!“ –“Bilale, niti je vrijeme hadždža, niti bitke. Zbog čega mome ocu treba bič?“ – „Zar nisi čula, o Fatima, da će se njime izvršiti poravnanje nad Resulullahom“, reče on.

–“Čije to srce može izdržati da se nad Resulullahom izvrši poravnanje bičem? No pošto to on traži, evo ti. Samo reci onome ko to traži, da poravnanje izvrši nad Hasanom i Huseinom. Neka svoje pravo izmiri nad njima. Neka nipošto ne diraju Resulullaha!“ Hazreti Bilal uze bič koji predade Resulullahu, a on hazreti Ukašu.

Vidjevši to, hazreti Ebu Bekr i hazreti Omer rekoše Ukašu da poravnanje obavi nad njima. Molili su ga da to ne čini nad Resulullahom. No, Poslanik reče hazreti Ebu Bekru: „O Eba Bekre! Nemoj se miješati. I ti se odmakni Omere. Allah zna koliko je visok vaš položaj.“ Potom usta hazreti Alija: „Ja ne mogu gledati kako udaraš Resulullaha Ukaše. Evo mene. Udari me i sto puta, ako želiš, samo njega ne diraj.“ Resulullah ponovi: „Sjedi i ti Alija. Allah zna koliko je i tvoj stepen uzvišen kod Njega.“ Tada ustadoše hazreti Hasan i Husein: „O Ukaše! Ti znaš da smo mi njegovi unuci. Zbog toga je poravnanje nad nama poput poravnanja nad Resulullahom. Molimo te da svoje pravo uzmeš od nas, a da Poslanika, alejhisselam, ne diraš.“ No, Resulullah i njima reče: „Sjedite i vi, o radosti očiju mojih.“ Potom zovnu Ukaša: „Izvoli Ukaše. Udari me!“

Ukaš reče: “Kada si ti mene udario, moje tijelo je na tom mjestu bilo otkriveno.“ Resulullah tada skide svoju košulju, a među ashabima se začuše jecaji: “Pa zar ćeš ga zaista udariti, o Ukaše?“ Kada hazreti Ukaš na Resulullahovim mubarek leđima ugleda pečat poslanstva reče: “Neka su ti kurban moji roditelji, ja Resulullah! Ko ima srca i snage udariti tebe? Kako bih mogao ostvariti svoje pravo?“ Tada priđe i poljubi Poslanikov mubarek pečat na leđima. Tada mu Resulullah reče: “Ne! Ili ćeš me udariti ili ćeš mi oprostiti.“ –“Opraštam ti, ja Resullaha! Hoće li i meni Allah oprostiti na Sudnjem danu?“

Resulullah zatim reče: “Ko god želi da vidi moga prijatelja iz Dženneta, neka pogleda ovog starca.“ Čim ashabi čuše ove mubarek riječi počeše ljubiti Ukaša u čelo: „Blago tebi o Ukaše. Postigao si visok stepen Dženneta. Postigao čast da budeš u društvu Resulullaha.“³²⁰

Prolazili su posljednji dani mjeseca safera. Poslanik svih svjetova je želio da još jednom u Islam pozove stanovnike Bizantskog carstva, koje se nalazilo na sjeveru i predstavljalo veliku opasnost, prije nego oni ugroze muslimane. Ukoliko ne prihvate, želio je povesti rat protiv njih, kako bi bili pod komandom Islamske države. Tim povodom je naredio ashabima da se pripreme za boj sa Bizantincima. Ashabi se razidoše otpočinjući sa pripremanama, a Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pozva hazreti Usamu bin Zejda, te mu reče: “O Usame! Idi Allahovim blagoslovom i imenom do Šama, do granica Belke, do Daruma u Palestini i mjesta gdje ti je otac postao šehid. Pređi preko njih svojim konjima. Postavljam te za komandanta ove

³²⁰ Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, VIII, 318.

vojske. Napadni Ubnanije iznenada i sruči se na njih poput munje. Idi tako brzo da, prije nego napadneš neko mjesto, nipošto ne saznaju da dolaziš. Povedi sa sobom vodiče, te pošalji ispred sebe izvidnicu i špijune. Ako ti Uzvišeni Allah podari pobjedu, zadrži se neko vrijeme među njima.“ Naredi mu još da se sa vojskom utabori u mjestu Džurf, te mu svojim mubarek rukama predade zastavu.³²¹

Pope se na mimber u džamiji te reče: “O moji ashabi! Koliko god je Usamin otac zaslužio da bude komandant i koliko sam cijenio njega, isto tako je i njegov sin Usame zaslužio da predvodi vojsku. Usame je jedan od meni najdražih ljudi.“

Među ashabima - prvacima, koji su učestvovali u vojsci pod vodstvom hazreti Usame, bili su i hazreti Ebu Bekr, hazreti Omer, hazreti Ebu Ubejde bin Džerrah te hazreti Sa'd bin ebi Vekkas.

No, Resul-i ekrem se sutradan razboli, pa se pohod izvrši tek poslije njegova preseljenja na Bolji svijet. Poslanik, alejhisselam, je obolio od teškog oblika malarije. Kako je vrijeme prolazilo tako se i tjelesna temperatura Resulullaha povećavala, a bolest postajala sve teža. Jedne noći kada su bolovi bili nešto blaži, Resulullah u ponoć ustade iz kreveta, obuče se i pripremi da izađe. Kada to ugleda naša majka hazreti Aiša, upita ga: “Neka su ti kurban moji roditelji, ja Resulallah! Kuda si krenuo?“ Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, joj odgovori: “Dobio sam naređenje da tražim oprost za merhume ukopane na mezarju Baki.“ Sa sobom povede Ebu Muvejhida i Ebu Rafi'u. Dugo je činio dovu na mezarju, tražeći od Allaha oprost i milost za merhume. Kada su vidjeli koliko je Resulullah činio dovu, prisutni ashabi rekoše: “Kamo sreće da smo i mi sada među merhumima ovog mezarja, pa da smo počašćeni da se i za nas Resulullah ovako moli.“ Resul-i ekrem se okrenu prema Ebu Muvejhibu te mu reče: „O Ebu Muvejhibe! Meni je ostavljena mogućnost da biram između ovozemaljskih bogatstava i ahiretskih blagodati. Rečeno mi je: 'Biraj da li želiš ostati vječno na dunjaluku a potom ući u Džennet, ili postići Likallah (susret sa svojim Gospodarom) te poslije toga ući u Džennet.'“

Jednog se dana zaputio ka Uhudu kako bi činio dovu za šehide koji tamo leže. Dugo je Allahu upućivao dove za njih. Nakon toga ode do mesdžida te reče ashabima: “Ja ću prvi od vas doći do vrela Kevser i tamo ću vas dočekati. Tamo ćemo se susresti... Ja se za vas ne plašim da ćete se poslije mene povratiti u mnogoboštvo. No, ponijet će vas dunjaluk, pa ćete se dati za njim, te ćete biti ljubomorni jedni na druge i ubijati se među sobom. Strah me je da ćete na posljertku nestati i otići sa ovoga svijeta poput onih prije vas, koji su nestali i otišli...“ Nakon se zaputio svojoj mubarek kući.

Bolest je postajala sve teža. Časne Poslanikove supruge su obavijestile hazreti Aišu, majku vjernika, da se odriču svoga prava na posjete Poslanika u njenu korist i zamolile je da ostane kod nje. Resulullah je bio zadovoljan ovom požrtvovanošću njegovih zevdže-i mutahhera (čistih

³²¹ Vâkîdî, *el-Megazî*, III, 1117; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, II, 46.

supruga), te je uputio dovu za njih. Poslije tog dana, boravio je kod hazreti Aiše.

Poslanikovo, alejhisselam, zdravstveno stanje se pogoršavalo i tjelesna temperatura je sve više rasla. Od muka je bio primoran da se stalno okreće u krevetu. Ashabi su ga neprestano posjećivali i bili izuzetno ožalošćeni što ga vide u takvom stanju. Ebu Said-i Hudri prenosi sljedeće: “Obišao sam hazreti Resulullaha. Na njemu se nalazio jedan ogrtač od kadife. I taj ogrtač je, zbog žestine temperature njegova tijela bio toliko užaren, da ga rukom nismo mogli dotaći. Kada je primijetio naše čuđenje i tugu, Resulullah reče:

'Najveća iskušenja imaju poslanici. No i pored toga, poslanici se više raduju iskušenjima nego vi dobru koje vas snjađe.'

Ummu Bišr bin Bera prenosi: “Otišao sam da obidem Resulullaha. Mubarek tijelo mu je gorjelo poput vatre. Rekoh mu: 'Neka ti je moja duša kurban, ja Resulallah! Ja nikada do sad nisam vidio ovakvu bolest!'... Reče mi: 'O Ummu Bišr! Jačina bolesti je zbog količine mojih sevapa. Ova bolest je zbog otrovnog mesa koje sam kušao na Hajberu. Otrovnost koja sam tada pojeo sada razdire moj ebher, tj. aortu.’³²²

Resulullah, alejhisselam, je Abdullahu bin Mes'udu rekao: “Nema niti jednog muslimana kome je Allah dao bolest, a da mu Allah njegove grijeha i ružna djela ne briše poput lišća koje opada sa drveća!”

Bolest je iz dana u dan postajala sve teža. Ashab-i kiram od žalosti i tuge nikako nisu mogli da se smire u svojim kućama. Sakupili su se u mesdžidu i zadužili hazreti Aliju da ode do Resulullaha i provjeri u kakvom je stanju. Poslanik svih svjetova ga znakom upita: “Šta kažu moji ashabi?”

Odgovorih mu da su jako zabrinuti i da se boje da ih ne napustiš. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, iz svoje milosti prema voljenim ashabima, ustade iz postelje, bez obzira na bolove. Nasloni se na hazreti Aliju i Fadla bin Abbasa i ode u mesdžid. Pope se na mimeter i nakon donošenja zahvale Uzvišenom Allahu reče: “O ashabi! Čuo sam da ste se zabrinuli razmišljajući o mojoj bolesti. Zar je i jedan poslanik među svojim narodom ostao vječno pa da i ja budem vječno sa vama? Neka znate da ću ja stići svome Gospodaru. Savjetujem vas da poštujete prvake muhadžira. A vama, o muhadžiri, savjetujem da lijepo postupate sa ensarijama. Oni su prema vama činili dobro. Primili su vas u svoje kuće. Stavili su vas ispred sebe, iako su i sami bili u teškoj situaciji. Podijelili su svoju imovinu sa vama. Ko god bude upravljao ensarijama, neka dobro povede računa o njima, te neka onima među njima koji pogriješe oprost. Nakon toga nastavi sa davanjem savjeta: “Uzvišeni Allah je jednom svome robu ostavio mogućnost da izabere da ostane na ovome svijetu ili da preseli k Njemu. Taj rob je izabrao susret s Njim“ Hazreti Ebu Bekr ove riječi shvati kao znak Resulullahovog preseljenja, pa reče: “Naše duše su tebi kurban, ja Resulallah!” i tada počeo plakati. Utočište milosti, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: “Ne plači Ebu

³²² İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 337; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 678.

Bekre!“ Tako mu naredi da se strpi i hrabro podnese ono što ga zadesi. Iz njegovih mubarek očiju su tekle suze dok je govorio: “O moji ashabi! Ja sam potpuno zadovoljan Ebu Bekrom koji je iskreno darovao svoj imetak na putu din-i islama. Da mogu sebi izabrati saputnika na onaj svijet, to bi bio on. Pozatvarajte sva vrata mesdžida osim Ebu Bekrovih vrata!“

Potom siđe sa mimbera, te se vrati u sobu hazreti Aiše. Ashab-i kiram počeo plakati, pa se Resulullah ponovo vrati u mesdžid, oslonjen na hazreti Aliju i Fadla bin Abbasa. Stade na donju stepnicu mimbera i reče: „O muhadžiri i ensarije! Nema potrebe žuriti da bi se stiglo do nečega, čemu je propisano vrijeme. Uzvišeni Allah ne žuri kada su u pitanju Njegovi robovi. Ako neko pokuša promijeniti Njegovu sudbinu i odredbu ili biti iznad nje, to će Ga veoma rastužiti. Onaj ko pokuša prevariti Uzvišenog Allaha, sam će sebe prevariti. Znajte da sam ja prema vama rauf i rahim. Stići ćete i vi do mene. Doći ćete na izvor vrela Kevser. Neka onaj koji želi da se sretne sa mnom i postigne Džennet, ne priča bez potrebe. O muslimani! Činiti grijeh i biti kafir znači i smanjenje opskrbe. Ako ljudi budu slijedili Allahove propise, njihovi predvodnici, prvaci i upravnici će se prema njima odnositi sa milošću i pažnjom. Ako budu grijешnici i nezahvalnici, neće imati milostive vođe. Kao što je moj život bio dobro za vas, tako je i moja smrt za vas milost i dobročinstvo. Spreman sam da se poravnam, ako sam bilo koga od vas naružio ili ružnu riječ izgovorio prema bilo kome od vas, na način da mi uzvratim istom mjerom. Ovosvjetska kazna je zaista mala u odnosu na onosvjetsku. Lakše je podnijeti ovosvjetsku kaznu.“ Kao što je na prethodnoj hutbi iskazao zadovoljstvo Ebu Bekrom, ovoga puta je to učinio sa hazreti Omerom riječima: “Omer je sa mnom a ja sam s njim. Poslije mene, istina je s Omerom.“

Nakon što je održao ovu hutbu, Resulullah, je sišao sa mimbera. Poslije obavljanja namaza, ponovo se pope na mimber. Ashabima uputi još savjeta i oporuka, i poselami se sa njima riječima: “Ostavljam vas u amanet Uzvišenom Allahu.“

Bolovi koje je Resulullah osjećao su se iz dana u dan intenzivirali. Pozva hazreti Bilala Habešiju da pozove ashabe kako bi izmiro dugove prema njima. Reče mu: “Pozovi ljude u mesdžid. Želim im dati posljednje upute!“...

Hazreti Bilal je sazvaio ashabe u mesdžid. Resulullah je u mesdžid ponovo došao naslonjen na hazreti Aliju i hazreti Fadla. Sjede na mimber i nakon što se zahvalio Uzvišenom Allahu, reče: “O ashabi! Znajte da se približilo vrijeme našeg rastanka. Ko god kod mene ima bilo kakvo pravo, neka to od mene zatraži. Neka svako ko je bio sa mnom zatraži od mene svoje pravo ili neka ga halali, da mogu stati pred svoga Gospodara i Njegovu milost bez dugova.“ Nakon toga siđe sa mimbera i počeo predvoditi podne-namaz.

Tri dana pred preseljenje, Resulullahovo, alejhisselam stanje se jako pogoršalo. Nije više mogao izlaziti iz kuće niti predvoditi namaz u mesdžidu. Prvi namaz koji nije mogao obaviti u džematu, bila je jacija-namaz. Hazreti

Bilal je tom prilikom, kao što je to uvijek i činio, došao na Poslanikova vrata rekavši: “Es-salat ja Resulallah!” No Resulullah zbog bolova koje je osjećao, nije mogao otići u mesdžid. –“Prenesite Ebu Bekru, neka on predvodi namaz.” Hazreti Aiša reče: “Neka ti je moja duša kurban, ja Resulallah! Moj otac je mehka srca i lahko se rastuži. Ako tebe ne vidi kao predvodnika, neće moći bilo šta proučiti od tuge. Možeš li poručiti da hazreti Omer predvodi namaz?” Resulullah još jednom ponovi: „Recite hazreti Ebu Bekru neka bude imam i neka predvodi namaz.“ Hazreti Bilal je prenio hazreti Ebu Bekru Es-Siddiku Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, poruku. Hazreti Ebu Bekr poče plakati zbog izostanka Resulullaha u mihrabu. I ashabi koji pristajahu za njim u namazu počеше plakati. Kada Poslanik ču plač iz mesdžida, upita prisutne šta se dešava. Hazreti Fatima mu odgovori: “Moja ti je duša kurban, ja Resulallah! Ashabi plaču jer ne mogu izdržati bez tvoga prisustva!”...³²³

Utočište milosti, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bi rastužen ovim događajem. Da bi utješio ashabe, nije se obazirao na teškoću stanja u kojem se nalazio, već je krajnjim naporom uspio ustati iz postelje i oslonivši se na hazreti Aliju i hazreti Abbasa, dođe do mesdžida. Nakon namaza reče: “O moji ashabi! Vi ste pod zaštitom Uzvišenog Allaha, i Njemu vas ostavljam u amanet. Budite bogobojazni. Bojte se Allaha. Pokoravajte se Uzvišenom Allahu i izvršavajte Njegove naredbe. Ja sada napuštam ovaj dunjaluk.”

Hazreti Ebu Bekr je predvodio ashabe obavljajući narednih sedamnaest dnevnih namaza. U jednom trenutku je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio olakšanje u svome mubarek tijelu, te se osloni na hazreti Aliju i hazreti Abbasa i dospje do mesdžida. Ebu Bekr primijeti da je Resulullah pristigao pa se htjede povući i ustupiti mu mjesto. Resul-i ekrem mu dade znak da ostane na svome mjestu. Resulullah je stajavši sa lijeve strane Ebu Bekra, posljednji put predvodio namaz svojim ashabima.³²⁴

To se desilo tri dana prije njegovog preseljenja. Džibril, alejhisselam, posjeti Poslanika svih svjetova, i reče mu: “Ja Resulallah! Prenosim ti selam od Uzvišenog Allaha! Iako zna za tvoje stanje, pita kako se osjećaš?” Resul-i ekrem mu odgovori: “Tužan sam!”

Džibril, alejhisselam, dođe i u nedjelju i Resulullahu postavi isto pitanje, a on mu odgovori kao i prethodni put. On je Poslanika još obavijestio da je ubijen Esed-i Ansi, koji se u Jemenu predstavljao kao Poslanik. Resul-i ekrem je to prenio ashabima. Nekoliko zlatnika, koji su mu pristigli prije nego je obolio, podijelio je siromasima, a nekoliko ih je dao hazreti Aiši. U nedjelju se Resulullahovo stanje pogoršalo. U posjetu mu je došao zapovjednik vojske vjernika hazreti Usame, ali mu Resulullah ništa ne reče. Samo je podigao svoje mubarek ruke i njima dotakao hazreti Usamu. Bilo je jasno da čini dovu za njega.

³²³ Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. VII, 572; Tirmizî, *Šemâil-i Šerif*, s. 386-387.

³²⁴ Bejhekî, *es-Sunen*, II, 4.

Ponedjeljak je dan kada je Resul-i ekrem počastio ovaj svijet svojim dolaskom, ali i dan njegova preseljenja sa ovoga svijeta. Bio je trinaesti i poljednji dan otkako je obolio... Poslanik svjetova je došao u mesdžid kada su ashabi obavljali sabah-namaz, predvođeni hazreti Ebu Bekrom. Vidio je kako njegov ummet obavlja namaz, poredan u safove. To ga obradova pa se blago nasmiješi. I sam pristade u namaz za hazreti Ebu Bekrom. Kada su ashabi vidjeli da je Resulullah došao u mesdžid pomisliše kako je ozdravio, pa se obradovaše. Resul-i ekrem tada krenu ka sobi u kojoj se nalazila hazreti Aiša te joj reče: “Želim pred Uzvišenog Allaha izaći a da za sobom ne ostavljam bilo kakav ovodunjalučki imetak. Podijeli siromasima i te zlatnike koji su ostali kod tebe.“ Nakon toga ga je obuzela groznica. Kada je ponovo otvorio oči, upita hazreti Aišu da li je podijelila navedene zlatnike. Ona mu reče da će ih podijeliti, a on joj naredi da to učini odmah. Kada to ona učini, Resulullah reče: “Sada sam spokojan.“

Još neko vrijeme proveđe u postelji odmarajući se, a potom pozva hazreti Aliju. Svoju mubarek glavu stavi u njegovo krilo. Mubarek čelu mu je bilo u znoju, a i boja lica mu se bila promijenila. Hazreti Fatima nije mogla izdržati da ga gleda u takvom stanju, pa je otišla do Hasana i Huseina. Uхвати ih za ruke pa poče plakati: “Oče moj! Ko će sada paziti na tvoju kćer? Kome ćeš u amanet ostaviti Hasana i Huseina? Dragi oče! Neka ti je moja duša kurban. Kako ću ja bez tebe? Koga će moje oči gledati poslije tvog mubarek lica?“

Kada ču ove jecaje svoje kćeri, Resulullah otvori mubarek oči, te pozva hazreti Fatimu k sebi. Nakon dove: “Gospodaru podari joj strpljenja!“, reče joj: “Fatima, svjetlosti moga oka! Otac ti sada predaje dušu.“ Tada hazreti Fatima poče još jače plakati. Hazreti Alija je zamoli: “O Fatima! Nemoj govoriti, molim te! Nemoj Poslanika još više žalostiti!“ Tada ga Resul-i ekrem prekinu: “Ne sprečavaj je, o Alija! Pusti je da za ocem pusti suze!“, i kao da izgubi svijest.

Zatim Resulullahu dođe hazreti Hasan: “O moj mubarek djede! Ko može izdržati bez tebe? Kome ćemo svoje tegobe ispričati? Ko će poslije tebe biti milostiv prema mojoj majci, ocu i bratu? Gdje će, poslije tebe i tvoje supruge ashabi pronaći tako savršenstvo čudi?“ Nakon ovih riječi, potpuno shrvane bijahu i Resulullahove supruge te počeše plakati.

Ashabi, koji su smireni čekali ispred vrata, osjeteše da se Resulullahovo stanje pogoršalo, što im teško pade. I oni pustiše suze. Preklinjali su na vratima da ih puste kako bi još jednom vidjeli Resulullahovo lijepo lice. Čuvši povike svojih ashaba, Milost svih svjetova, Muhammed, alejhisselam, naredi da im se otvore vrata i dopusti im da uđu. Tom prilikom su u Resulullahovu kuću ušli viđeniji ashabi.

Nakon što im je preporučio da budu strpljivi, reče: “O moji ashabi! Vi ste najbolji i najčasniji među ljudima. Ko god dođe poslije vas, vi ćete u Džennet ući prije njih. Budite čvrsti u održavanju vjere i držite Kur'an-i kerim kao svoga vodiča. Nemojte se oglušiti o zapovijedi vjere.“ Potom reče:

„Ja Rabbi! Jesam li im prenio poruku?“ i zatvori mubarek oči. Mubarek lice mu obli znoj. Hazreti Alija znakom naredi ashabima da izađu.

Nakon što su izašli iz sobe, uđe hazreti Aiša i zatraži savjet. Resulullah joj reče: „O Aiša! Sačuvaj se tako što ćeš sjediti u krajičku svoje sobe!“ Tada mu iz mubarek očiju počеше navirati suze. Suze su tekle iz očiju najboljeg stvorenja svih svjetova... Njegove suze su kidale i duše prisutnih. Hazreti Umme Seleme reče: „Neka ti je moja duša kurban, ja Resulallah! Zašto plačeš?“ – „Plaćem kako bi se Gospodar smilovao mome ummetu“, odgovori on.

Sunce se penjalo ka sredini neba i približio se trenutak... Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, mubarek glava bila je naslonjena na hazreti Aišu. Resul-i ekrem je proživljavao posljednje ovodunjalučke trenutke, kada mu mubarek usne izustiše: „Lijepo postupajte sa robovima koji su u vašem posjedu! Obucite ih i nahranite! Činite im dobročinstvo. Budite ustrajni u namazu! Bojte se Allaha u vezi vaših supruga i vaših robova. O Allahu moj! Oprosti mi! Podari mi svoju milost! Pridruži me skupini Refik-i ala!“ Iz očiju hazreti Fatime su tekle suze poput rijeka, dok je njena žal slamala srca. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, joj reče da sjedne pored njega te joj poruči: „Malo se strpi, kćeri moja, nemoj plakati! Jer zbog tvog plača je u suzama Hamele-i arš (meleki).“ Obrisa hazreti Fatimine suze, utješi je, zatraži od Uzvišenog Allaha strpljenje i reče: „Kćeri moja! Moja duša se vraća Gospodar! Kaži: 'Inna lillahi ve inna ilejhi radžiun.' Za svaku nedaću koja se desi postoji protunaknada.“ Nekoliko trenutaka sklopi oči a onda ponovo reče: „Od sada za tvoga oca nema tuge i gusse (potištenosti). On se oprašta od prolaznog svijeta i mjesta mihneta.“ Zatim reče hazreti Aliji: „Ostao sam dužan tom i tom Židovu toliko i toliko imetka. Učinio sam to radi pripreme vojske. Nipošto nemoj zaboraviti da to vratiš. Ti ćeš svakako otplatiti moj dug i biti prvi koji će se sastati sa mnom povrh vrela Kevser. Poslije mene ćeš iskusiti mnoge tegobe, pa se strpi. Kada ljudi budu htjeli dunjaluk, ti izaberi ahiret.“

Ponovo je došao Usame kome Resulullah reče: „Neka ti je Allah na pomoći! Kreni u boj!“ On ustade i ode prema vojsci. Odmah je vojsci naredio da krenu.³²⁵

Poslanik svih svjetova je bio na izdisaju... Trenutak se jako približio... Uzvišeni Allah poruči Azrailu: „Otiđi mome Miljeniku u najljepšem liku. Ako dozvoli, uzmi mu dušu polahko i na najljepši način. Ako ne dozvoli, vrati se!“ Azrail, alejhisselam, dođe do Resul-i ekremove kuće u najljepšem liku i u ljudskoj odjeći. Na vratima reče: „Esselamu alejkum, o vlasniče kuće poslanstva! Da li mi dopuštaš da uđem? Neka je Allahova milost na tebe!“

Hazreti Aiša poruči hazreti Fatimi, koja je sjedila pored Resulullaha, da ona ovaj put otvori vrata. Ona ode do ulaznih vrata i tužnim glasom reče: „O Allahov robe! Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je sada zaokupljen

³²⁵ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 650; Suhejlî, *er-Ravzul-Unf*, VII, 542.

sobom.“ Azrail, alejhisselam, ponovo zatraži dozvolu, no dobi isti odgovor. Kada svoj selam ponovi i treći put i glasno reče kako mora vidjeti Poslanika, alejhisselam, obavijestiše Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, pa on upita: “O Fatima! Ko je na vratima?”

Hazreti Fatima reče: “Ja Resulallah! Neko traži dozvolu da uđe. Nekoliko puta sam mu odgovorila, ali sam se, nakon njegovog trećeg upita, sva naježila.“ Na to Resulallah reče: “Znaš li ko je to, o Fatima? On je melek Azrail koji uništava blagostanja, razvaljuje skupine, ostavlja žene udovicama a djecu siročadima, uništava kuće i rastura mezarja. Uđi o Azraile!” Tada hazreti Fatimu obuze neopisiva bol pa joj se iz mubarek usta ote sljedeća rečenica: “O Medino, teško tebi!”

Resul-i ekrem stavi svoju mubarek ruku na Fatimina prsa i sklopi oči. Prisutni pomisliše kako mu je duša napustila tijelo. Hazreti Fatima ne izdrža pa se nakloni prema očevom uhu i nježnim glasom mu, kroz plač, reče: “O babo moj!”. Kada ne dobi odgovor reče: “Ja Resulallah, neka ti je moja duša kurban! Molim te otvori oči i reci nešto!” Poslanik svjetova otvori oči i obrisa joj suze. Šapnu joj na uho da će preseliti na Bolji svijet. Na to hazreti Fatima ponovo poče plakati, a on joj reče: “Ti si prva koja će mi se pridružiti od mog Ehl-i bejta.“ Ona bi obradovana time pa se smiri.

Hazreti Fatima upita: “O babo moj! Danas je dan rastanka. Kada ću se ponovo sresti sa tobom?” Resulallah odgovori: “Kćeri moja! Naći ćeš me na Sudnjem danu pored Havda. Dijelit ću vodu pripadnicima moga ummeta koji mi dođu.“ – “A šta ću ako te tamo ne nađem?” – “Pronaći ćeš me pored mizana (vage). Tamo ću zagovarati za šefa’at svome ummetu“, odgovori joj Resul-i ekrem. – “A šta ako te ni tamo ne nađem, ja Resulallah!”“, ponovo će Fatima. – “Onda ćeš me naći pored sirata. Tamo ću moliti Gospodara: ‘Gospodaru! Čuvaj moj ummet od vatre!’“

Rastužen ovim riječima hazreti Alija reče: “Ja Resulallah! Ko će te ogasuliti kada preseliš, i u kakve ćemo te ćefine zamotati? Ko će ti predvoditi dženazu-namaz? Ko će te spustiti u mezar?” Resulallah: “O Alija! Ti me ogasuli. Neka ti vodu posipa Fadl bin Abbas. Džibril će biti treći sa vama. Kada me ogasulite, pripremite mi ćefine. Džibril će donijeti lijepu džennetske mirise. Nakon toga me odnesite u mesdžid i izađite. Najprije će mi namaz obaviti Džibril, pa Mikail, pa Israfil a onda drugi meleki koji će dolaziti u grupama. Nakon njih uđite vi i poredajte se u safove. Neka niko ne prolazi ispred mene.”³²⁶

Potom se obrati Azrailu koji ga je čekao: “O Azraile! Jesi li došao da me posjetiš ili da mi uzmeš dušu?” Azrail mu reče: “Došao sam i kao gost a i po dužnosti. Uzvišeni Allah mi je naredio da pred tebe dođem tražeći tvoju dozvolu. Mubarek dušu ću ti uzeti samo ako to ti odobriš. Ja Resulallah! Ako dopustiš, postupit ću po tvojoj naredbi i uzeti ti dušu. Ako ne, vratiti ću se svome Gospodaru!”

³²⁶ İbn Sa’d, *et-Tabakât*, II, 258.

–“ O Azraile! Gdje si ostavio Džibrila?“ upita ga Poslanik. „Džibril je ostao na zemaljskom nebu. Ostali meleki ga tješe zbog tvoga preseljenja.“ Dok su tako razgovarali pridruži im se i melek Džibril. Resulullah mu reče: “O brate Džibrile! Došlo je vrijeme preseljenja sa dunjaluka. Šta me čeka kod Uzvišenog Allaha? Prenesi mi radosne vijesti pa da smireno predam emanet njenom Vlasniku.“ Džibril, alejhisselam, reče: “O Allahov Miljeniče! Ja sam vrata nebesa ostavio otvorenim. Meleki su se poredali u safove i čekaju s radošću dolazak tvoje mubrek duše.“ Resulullah mu reče: “Zahvala pripada Allahu. Prenesi mi radosne vijesti. Šta me čeka kod Uzvišenog Gospodara.“ Džibril, alejhisselam, reče: “Ja Resulallah! Zbog tvoga dolaska Džennet je otvorio svoja vrata pa su potekle rijeke, Džennetsko cvijeće je procvalo a hurije su se dotjerale.“

Resul-i ekrem ponovo reče: “Zahvala pripada Allahu! Prenesi mi još radosnih vijesti, o Džibrile!“ – “Ja Resulallah! Ti si prvi koji će na Sudnjem danu imati pravo šefa’ata (zagovora), i prvi čiji će šefa’at biti primljen.“ Resulullah ponovo reče: “Zahvala pripada Allahu! O Džibrile! Nastavi mi govoriti o radostima!“ – “Šta hoćeš da znaš, ja Resulallah?“ upita ga Džibril. –“Sva moja briga, tuga i nespokoj je moj ummet koji će doći poslije mene“, odgovori mu Muhammed, alejhisselam. Hazreti Džibril: “O Allahov miljeniče! Uzvišeni Allah će na Sudnjem danu praštati tvome ummetu sve dok ti ne budeš zadovoljan. Tebe će u Džennetu naseliti prije svih drugih poslanika, a tvoj ummet prije svih drugih ummeta.“ Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, se tada obrati Džibrilu: “Imam tri želje kod Uzvišenog Allaha! Jedna je da me učini zaštitnikom grješnicima moga ummeta. Druga je da ih ne kažnjava zbog njihovih grijeha na dunjaluku, dok je treća da se djela pripadnika moga ummeta počinjena u četvrtak i ponedjeljak meni dostave.“ (Ako budu dobra djela, onda ću činiti dovu za njih, pa će ih Allah ukabuliti. Ako su loša, želim da se mojim šefa’atom pobrišu iz knjige djela). Džibril, alejhisselam, mu je prenio da mu je Allah primio sve tri želje. Nakon toga je Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio olakšanje.

Uzvišeni Allah je objavio sljedeće: “O Moj miljeniče! Ko ti je spustio u tvoje mubarek srce ovoliku ljubav i samilost prema tvome ummetu?“ –“ Moj Gospodar, Koji me je stvorio i odgojio“, odgovori Poslanik svih svjetova. Uzvišeni Allah dalje reče: “Moja milost i oprost prema tvome ummetu su hiljadu puta veći od tvoga. Prepusti njih meni.“ Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Sada sam smiren. O Azraile! Izvrši svoju dužnost.“

Azrail, alejhisselam, se približi da izvrši naredbu nad najboljim stvorenjem radi koga je i on stvoren. Allahov miljenik stavi svoje mubarek ruke u posudu sa vodom koja je stajala pored njega i potra njima svoje mubarek lice, izgovarajući: “La ilahe illallah! O moj Allahu! Refik-i ala!“ Tada mu mubarek duša bi oduzeta i dostavljena do ala-i ilijjina...

*Essalatu vesselamu
Alejke ja Resulallah!*

*Essalatu vesselamu
Alejke ja Habiballah!
Essalatu vesselamu
Alejke ja sejjidel
Evveline vel ahirin!
Šefa 'at ja Resulallah!
Dahijlek ja Resulallah!*

Džibril, alejhisselam, se oprostio od Resulallaha riječima: “Esselamu alejke, o Allahov poslanice! Moja želja i namjera si bio ti. Od sada se više neću spuštati na Zemlju.”

Kada je Resulullahova duša otputovala u više sfere, hazreti Fatima i ezvadž-i tahirat (radijallahu anhunne) su počele glasno plakati.³²⁷

U tom trenutku se začu glas: “Esselamu alejkum, ja Ehl-i bejt, ve rahmetullahi ve berekatuhu.” Nakon selama prouči 185. ajet sure Ali Imran: “Znajte da će svako živo biće smrt okusiti i samo na Sudnjem danu dobićete u potpunosti plaće vaše.” Utješi Ehl-i bejt riječima: “Imajte pouzdanje u Allahove dobrote i blagodati. Njega prigrlite i u Nj se pouzdajte. Nemojte očajavati! Nastradao je ustvari onaj koji sebi nije priskrbio dobrih djela.”

Svi prisutni su čuli taj glas, iako nisu znali odakle dolazi, te odgovoriše na njegov selam. Ove riječi je izgovorio Hidr, alejhisselam.

Na Resulullahu su se pojavili znakovi preseljenja, pa Ummi Ejmen obavijesti sina Usamu. Kada su za ovu tužnu vijest saznali Usame, hazreti Omer i Ebu Ubejde, ostavili su vojsku i stigli u Mesdžid-i nebevi. Ashabi, koji su se nalazili u Mesdžid-i šerifu, su vidjeli hazreti Aiše-i Siddiku i ostale Poslanikove časne supruge kako plaču, pa su se tome iznenadili. Nisu znali šta se sa njima dešava. Bili su kao pokošeni. Hazreti Alija je ostao zaleđen, kao da je mrtav. Hazreti Osmanu se ukočio jezik. Hazreti Ebu Bekr je u tim trenucima bio u svojoj kući. Otrčao je do Resul-i ekremove kuće. Otkrio je njegovo lice i vidio je da je već preselio. Mubarek lice mu je kao i cijelo tijelo sijalo od nura. “Kako je i tvoja smrt lijepa, kao i tvoj život, ja Resulullah!” reče on, a zatim ga poljubi. Mnogo je suza tu prolio i pokrio mubarek Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice. Utješio je prisutne, pa se vratio u mesdžid, popeo se na mimber i održao ashabima govor u kome je, nakon zahvale Allahu i salavata i selama na Njegovog Poslanika, rekao: “Ko god je povjerovao Muhammedu, alejhisselam, neka zna da je on preselio. Ko vjeruje u Allaha neka zna da je on Hajj (Živi) i Baki (Vječni)” Nakon toga je proučio 144. ajet sure Ali Imran: “ Muhammed je samo poslanik a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati, neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.” Utješio je ashabe i ponovo zaveo red.

³²⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 262.

Tako su svi povjerovali da je Resulullah preselio.³²⁸ Tuga i osjećaj bespomoćnosti su se zarili u srca ashaba poput sablje. Iz očiju su lile suze a srca su se cijepala od želje za Resulom, sallallahu alejhi ve sellem.

Prva stvar koju su ashabi, alejhimurridvan, uradili, bio je odabir hazreti Ebu Bekra za halifu, upravitelja. Dali su mu prisegu, pokorili mu se i počeli postupati shodno njegovim naređenjima.³²⁹

Resul-i ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, je preselio na ahiret jedanaeste godine po hidžri (632. po miladu), dvanaestog rebiul-evvela, u ponedjeljak prije podne. Tada je prema mjesečevoj godini imao 63, a prema sunčevoj 61 godinu.³³⁰

Resulullahu su ogasulili hazreti Alija, hazreti Abbas, hazreti Fadl bin Abbas, hazreti Kusem bin Abbas, hazreti Usame bin Zejd i hazreti Salih.³³¹ Dok su ga gasulili, širio se divan miris, koji se nikada poslije toga nije ponovio. Poslije su ga zamotali u ćefine. U mesdžid su ga donijeli na jednom divanu a potom su svi napustili džamiju, kako je to od njih Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem zatražio. Meleki su u grupama dolazili da obave dženazu. Pošto su meleki obavili namaz, ponovo se začuo glas koji reče: "Uđite! Obavite namaz svome Poslaniku! Na taj znak, ashabi su ušli u džamiju i obavili mu dženazu- namaz bez imama. Sa namazom su završili tek u srijedu uvečer.

Ashabi su se povinovali hadisu kojeg je prenio hazreti Ebu Bekr, a koji se tiče njegovog mezara: "Poslanici se kopaju ondje gdje ispuste svoju dušu." Spušten je u kabur koga je u obliku Lahda iskopao Ebu Talha-i Ensari, u srijedu oko ponoći. Hazreti Abbasov sin Kusem je, nakon što je pozavršavao sve poslove oko kabura, posljednji izašao iz njega. Rekao je: "Ja sam posljednji koji je vidio Resulullahovo mubarek lice. Mubarek usne su mu se pomjeralo. Primakao sam se da čujem šta govori, kada reče: 'Ja Rabbi! Moj ummet!... Ja Rabbi! Moj ummet!'"...³³²

Na dan kada je Resul-i ekrem preselio, hazreti Abdullah bin Zejd je učinio dovu: "Ja Rabbi! Ja sam ove oči koristio kako bih gledao u nurli lice Tvoga miljenika. Šta će mi, kada više njega ne mogu gledati? Rabbi uzmi mi vid!" Dova mu je uslišana pa je izgubio vid...

Pokušaji odvrćanja od vjere

Nakon Resulullahovog preseljenja, počela su dešavanja vezana za irtidad - odvrćanje od vjere. Ova dešavanja su u jednom trenutku bila široko rasprostranjena. Velike su zasluge Ebu Bekra u borbi protiv njih. Da nije bio odlučan u borbi protiv toga, postojala je opasnost da se to zlo proširi cijelom

³²⁸ Buhârî, "Fezâilu's-Sahâbe", 5; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 655; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 271; Hâkim, *el-Mustedrek*, II, 323.

³²⁹ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 655.

³³⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 272; Suhejli, *er-Ravzul-Unf*, s. VII, 578.

³³¹ Tirmizî, *Şemâil-i Şerîf*, s. 396.

³³² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 298.

Arabijom. Zbog toga je hazreti Aiša rekla: “Kada je Resulullah preselio, Arapi su se počeli okretati od svoje vjere. Porastao je nifak. Da se na planine sručilo ono što je na moga oca, sigurno bi ih smrvilo.”³³³

Hazreti Ebu Hurejre je također rekao: “Da nije bilo Ebu Bekra, Resulullahov ummet bi nakon njegove smrti propao! Kunem se Allahom, osim Koga nema drugog Boga, da nije Ebu Bekr preuzeo hilafet, ne bi ostao niko ko bi ga obožavao.” Ove je riječi ponovio tri puta.

Ebu Redžau-l Utaridi je rekao: “Kada sam ušao u Medinu vidio sam okupljene ljude među kojima je jedan drugome govorio: 'Neka ti je moja duša kurban! Da tebe nije bilo, mi bi sigurno propali', a zatim sam vidio kako ga ljubi u glavu.”

Upitao sam ko su ova dvojica, kada mi odgovoriše: “Omer ljubi Ebu Bekra, zbog borbe sa murtedima.”³³⁴

Hazreti Aiša također kaže: “Jednom prilikom, moj otac je isukao sablju i popeo se na devu kako bi se borio sa murtedima. Tada mu priđe Alija, uhvati za jular njegove deve i reče mu: 'Govorim ti ono što ti je Resulullah rekao na Uhudu: 'Vrati svoju sablju u korice i nemoj nas ostavljati u neizvjesnosti time što ćeš sebe dovesti u opasnost.' Tako mi Allaha! Ako se tebi nešto desi, Islam se nikada više neće oporaviti.” (Da je bio protiv toga da Ebu Bekr bude halifa, želio bi da ode i pogine. Tako bi se njemu otvorilo mjesto da postane halifa).

U još jednoj predaji hazreti Aiša prenosi sljedeće: “Nakon Resulullahovog preseljenja, mnoga arapska plemena su se odvrtila od vjere. Počelo se širiti židovstvo, kršćanstvo i dvoličnjaštvo. Muslimani su postali poput ovaca koje su se rasule u olujnoj noći. Mnoge Mekkelije su bile spremne odreći se svoje vjere. Suhejl bin Amr je stao na vrata Ka'be i održao im važan govor, kojim ih je spriječio da se odvrte od Islama i ugasio njihove sumnje.”

Termini “irtidža“, u značenju „odbiti vjeru, odustati od vjere“, i “murtedži“, „onaj koji odustaje od vjere, koji se vraća iz vjere, su u historiji Islama nastali nakon navedenih događaja.

Nakon smrti Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, odvrćanja od vjere su se počela dešavati organizovano i u grupama, unošenjem smutnji od strane dvoličnjaka, Kršćana i Židova.

Hazreti Suhejl bin Amr je stao na vrata Ka'be, te im se obratio sljedećim riječima:

“O Mekkelije! Vi ste posljednji prihvatili Islam. Zato nipošto nemojte biti prvi koji će se odvratiti od vjere. Tako mi Uzvišenog Allaha, kao što je nagovijestio Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, Gospodar svjetova će sigurno završiti ovaj posao. Ja sam svjedok da je on lično, sa ovog istog mjesta poručio: 'Izgovorite zajedno sa mnom: la ilahe illallah, pa da Arapi

³³³ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 665; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, XXX, 312.

³³⁴ İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, XXXIII, 502.

prihvate Islam i uzimaju vas za uzore, a da vam ostali plaćaju džizju. Tako mi Allaha, riznice blaga Kisre i Kajsera će biti utrošene na Allahovom putu.'

Vidjeli ste da su oni koji su mu se izrugivali, postali sakupljači zekata i sadake a budite sigurni da će se i drugi dio govora obistiniti. Tako mi Allaha, nemam sumnje da, sve dok Sunce izlazi i zalazi, biće i ove vjere. Neka vas ti ljudi među vama ne varaju. Ovo što ja govorim, i oni jako dobro znaju.

No, njihova zavidnost prema Hašimovićima im je zapečatila njihova srca.

O ljudi! Ja među Kurejšijama imam najviše prevoznih sredstava i na kopnu i na moru. Budite poslušni svome vođi i dajte mu zekat. Ako Islam ne opstane, ja preuzimam na sebe dug da vam svima vratim sredstva koja ste uplatili za zekat.“ Nakon toga je počeo plakati.

Prisutni se, čuvši njegove riječi, umiriše.

Nakon što je Suhejl bin Amr upečatljivim govorom spriječio Mekkelije da se odvrte od vjere, stekli su se uvjeti da se pojavi upravnik Mekke Attab bin Esid.

Suhejl bin Amr je u Bitci na Bedru učestvovao na strani mušrika, pa je bio zarobljen. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je za njega hazreti Omeru rekao: “Nadati se je da će on održati govor narodu sa jednog vrlo značajnog mjesta.“ Tek je tada bilo jasno da je mjesto koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio, bilo Mekka, a govor, ovaj govor.

I hazreti Omer se sjetio Resulullahovih riječi, kada je slušao ovaj govor Suhejla, pa se nije mogao suzdržati da ne kaže: “Svjedočim da si ti zaista Allahov poslanik.“³³⁵

³³⁵ İbn Ebi Şejbe, *el-Musannef*, VIII, 484.

ŽIVOT U KABURU

Poslanik je živ u kaburu

Poslanici su živi u kaburu na nama nepoznat način. I evlije i šehidi su također živi. Nisu živi samo u prenesenom značenju, već su fizički živi. U 169. ajetu sure Ali Imran se kaže: “Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u izobilju su kod Gospodara svoga.”

Ovaj ajet-i kerim nam potvrđuje da su šehidi živi. Poslanici su svakako na većem stepenu od šehida. Prema mišljenju islamskih učenjaka, svaki poslanik je preselio kao šehid. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je tokom posljednje bolesti rekao: “Bol od hrane koju sam jeo na Hajberu me je pratila ostatak života.”³³⁶ Ovaj hadis nam govori da je Resulullah preselio smrću šehida.

Na ovaj način zasigurno znamo da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poput svih drugih šehida, živ u kaburu. I Buharija i Muslim prenose hadis-i šerif u kojem se kaže: “U noći mi'radža proveden sam pored kabura Musaa, alejhisselam. Stajao je u mezaru obavljajući namaz.”

U drugom hadis-i šerifu se kaže: “Uzvišeni Allah je zabranio zemlji da uništi tijela poslanika.”³³⁷ Islamski učenjaci se oko ovoga slažu jednoglasno. Buharija i Muslim prenose i sljedeće: “Uzvišeni Allah je u noći mi'radža sve poslanike poslao našem Resulullahu. Zajedno su klanjali dva rekata namaza koji je on predvodio.”

Namaz se sastoji od ruku'a i sedžde. Ovo nam govori da su namaz obavili u stanju života, svojim tijelima. I Musaov, alejhisselam, namaz u kaburu nam potvrđuje isto. Na kraju prvog poglavlja posljednjeg toma djela “Miškat”, navodi se hadis koji prenosi Ebu Hurejre od Muslima, u kojem se kaže: “Uzvišeni Allah mi je pokazao Musaa, alejhisselam, dok je klanjao na nogama. Bio je mršav. Kosa mu nije bila razbacana i neuredna. Bio je poput junaka iz plamena Šen'e. Isa, alejhisselam, je ličio na Urve bin Mes'uda Sekafija.”³³⁸

Šen'e je naziv za dva plemena koja se nalaze u Jemenu. Ovi hadisi nam govore da su poslanici živi kod svoga Gospodara i da su i njihova tijela, poput njihovih duša u lijepom i aktivnom stanju. Nisu ukočena i moguće ih je vidjeti u materijalnom i nematerijalnom svijetu.

To je razlog da poslanici mogu biti viđeni i sa svojim tijelima i sa svojim dušama. U hadisima se navodi da su i Musa i Isa, alejhisselam, obavljali namaz. Namaz podrazumijeva razne fizičke pokrete koji se ne mogu vršiti samo mislima. Njegove riječi da je Musa, alejhisselam: “Srednjeg rasta,

³³⁶ İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 337; Vâkîdî, *el-Megazî*, II, 678.

³³⁷ Nesaî, “Džuma”, 5; İbn Madže, “İkâmetu's-Salât”, 79; Darimî, “Salât”, 206.

³³⁸ Muslim, “İmân”, 346; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 215.

mršav i sakupljene kose“, govore nam da nije vidio njegovu dušu, već njegovo tijelo.

Imam Bejheki prenosi: “Kada se poslanici stave u mezar, njihove duše se ponovo spoje sa tijelima. Mi ih tada ne možemo vidjeti, jer postanu nevidljivi poput meleka. Mogu ih vidjeti jedino odabrani Allahovi robovi, kojima je data moć kerameta.“ I Imam-i Sujuti dijeli ovo mišljenje.

Mnogi su u više prilika čuli kako im se iz mezarova odgovara na selam koji im upute.

U hadisu se kaže: “Kada mi neko nazove selam, Uzvišeni Allah mi vrati dušu pa mu ja odgovorim.“³³⁹

Hazreti Imam-i Sujuti je rekao: “Resulullah je vidio Božansku Ljepotu. Zaboravio je fizičke osjećaje. Kada mu neki musliman nazove selam, on napusti to stanje pa ponovo dobije fizički osjećaj. Nije malo takvih na dunjaluku. Kada se previše razmišlja o nekom ovodunjalučkom ili ahiretskom poslu, čovjek često ne čuje šta mu se govori. Pa može li čuti glas neko ko je utonuo u Božansku Ljepotu.“

Kadija hazreti Ijad u svome djelu “Šifa“ prenosi od Sulejman bin Suhajma sljedeće: “Jedne noći sam u snu vidio Fahr-i kainat našeg poslanika pa ga upitah: 'Ja Resulallah! Da li znaš kada ti neko dođe i nazove selam?' On mi odgovori: 'Znam i odgovorim im na selam.'“

Postoje mnogi hadisi koji govore o tome da su poslanici u kaburu živi, tako da je ta tvrdnja na veoma jakim osnovama. Npr.: “Čujem salavat koji mi se donosi pored moga kabura. Oni koji se izgovore u dalekim mjestima, budu mi preneseni.“

Ovaj hadis-i šerif prenosi Ebu Bekr bin Ebi Šejbe. Hadisi slični njemu se nalaze u djelima šest velikih imama hadisa.

U hadisu kojeg prenosi Ibn Ebid-Dunja od hazreti Abdullaha bin Abbasa se kaže: “Kada neko posjeti mezar nekog svoga poznanika i nazove mu selam, mejt to prepozna i odgovori mu na selam. Ako nazove selam mejt u koga ne poznaje on mu se obraduje i odgovori.“

Ako se neko pita kako Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, može na selam odgovoriti svakome ko mu u isto vrijeme na različitim krajevima svijeta naziva selam, odgovor je da je to poput Sunca koje u podne obasjava na hiljade gradova.

Hazreti Ibrahim bin Bišar kaže: “Nakon što sam obavio hadždž, otišao sam do Medine kako bih posjetio kabri-saadet. Ispred hudžre-i saade sam nazvao selam. Čuo sam odgovor riječima: “Ve alejkes-selam.“

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: “Nakon što preselim, razumijevat ću stvari kao što to činim dok sam živ.“ U drugom hadisu se prenosi: “Poslanici su živi u kaburu i obavljaju namaz.“³⁴⁰

³³⁹ Ebu Dâvûd, “Menâsik”, 100; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 527; Bejheki, *es-Sunen*, II, 245.

³⁴⁰ İbn Asâkir, *Tarihu Dimâşk*, XIII, 326.

U povjerljivim djelima se navodi da su mnogi velikani među evlijama, poput Sejjid Ahmed Rifajja, čuli odgovor na selam koji su uputili Resulullahu, a da je Ahmed Rifai bio počastvovan i ljubljenjem Resulullahove mubarek ruke.

Imam-i Sujuti u svome djelu kaže: “Evlije koje su na visokom položaju vide poslanike kao da su živi. Resulullahovo viđenje Musaa, alejhisselam, u mezaru je bila mudžiza. Viđenje evlija je keramet. Nevjerovati u keramete spada u veću zabludu od neznanja.“

U hadisu kojeg prenose Ibn-i Hibban, Ebu Madže i Ebu Davud se kaže: “Donosite mnogo salavata na mene petkom. Oni mi bivaju dostavljeni.“ Upitali smo da li se dostave i poslije smrti, pa reče: “Zemlja ne uništava tijela poslanika. Kada mu'min donese salavat na mene, jedan melek me o tome obavijesti na način da je taj sin toga iz tvoga ummeta tebi uputio selame i dove.“

Kao što je Resulullah bio velika Allahova milost i blagodat ashabima dok je bio živ, tako je i velika blagodat cijelom svom ummetu i nakon što preseli. On je izvor dobra.

U hadisu kojeg prenosi Bekir bin Abdullah Muzeni se kaže: “Moj život je dobro za vas. Pričat ćete mi a i ja ću vama pričati. Kada umrem, moja smrt će biti za vas dobro. Vaša djela će mi biti pokazana. Kada vidim da ste uradili dobro, zahvalit ću se Allahu. Kada vidim da ste uradili loše, tražit ću za vas oprost i magfret.“³⁴¹

Hazreti Kusem bin Abbas je bio počašćen aktivnostima oko Resulullahove dženaze. Zadnji je napustio Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je završio sve poslove. On je rekao: “Ja sam posljednji vidio Resulullahovo mubarek lice. U kaburu su mu se mubarek usne pomicala. Kada sam se sageo da čujem šta govori, čuo sam riječi: 'Ja Rabbi! Moj ummet...! Ja Rabbi! Moj ummet...!'“³⁴²

Videnje Resulullahu, alejhisselam

Da li je moguće vidjeti Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, u snu ili na javi? I, ako ga je moguće vidjeti, da li je to zaista on, ili se radi o nekome ko je nalik njemu? Islamski alimi su dali različite odgovore na ova pitanja.

Pored toga što se svi slažu da je u kaburu u stanju života, mnogi se slažu i oko toga da ga je lično moguće vidjeti u snu. Ova tvrdnja ima uporište u hadisima Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem: “Ko me vidi u snu, kao da me je vidio na javi.“³⁴³

³⁴¹ Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, XIII, 313; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 194.

³⁴² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 298.

³⁴³ Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s. 409.

Zbog toga je hazreti Imam-i Nevevi rekao: "Vidjeti ga u snu je isto što i vidjeti ga na javi." U hadisu se prenosi: "Ko me vidi u snu, vidio me je na ispravan način. Šejtan se ne može pretvoriti u moj lik."³⁴⁴

Hazreti Ibrahim Lekani je rekao: "Učenjaci hadisa se jednoglasno slažu da je vidjeti Poslanika, alejhisselam, u snu isto što i vidjeti ga na javi." Mnogi su primjeri za oba slučaja. Prenijet ćemo ih nekoliko:

Hazreti Mu'inuddin Češti bi prilikom posjete nekom mjestu posjećivao i tamošnje mezarje i zadržavao bi se na njemu neko vrijeme. Kada je postao poznat, činio je to krišom, tako da ga niko ne primjeti dok ulazi ili izlazi iz njega. Jednom prilikom je posjetio Mekku, odnosno Kabe-i muazzamu. Nakon što se jedno vrijeme zadržao u Mekki, oputovao je u Medine-i munevveru. Na dan kada je posjetio Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, mezar, začuo se glas koji kaže: "Pozovite mi Mu'inuddina."

Čuvar Poslanikovog mezara je tada uzviknuo: "Mu'inuddin!"; no odazvalo mu se nekoliko ljudi. Tada upita: "Kojeg Mu'inuddina želite? Ovdje ih ima više."

Nakon toga se čuvar vrati do turbeta i stade na vratima Revda-i mutahhere. Dva puta je čuo glas koji kaže: "Dovedi mi Mu'inuddina Češtija." Čuvar se tada okrenu prema prisutnom džematu i reče: "Želi vidjeti Mu'inuddina Češtija!"

Kada ču ove riječi, hazreti Mu'inuddin Češti zapade u posebno stanje. Približi se Resulullahovom kaburu, donoseći salavate kroz suze i skrušeno ostade stajati na nogama. Tada začu glas: "O Kutbi mešaih! Uđi unutra!"

Poslanik, alejhisselam, mu je tom prilikom rekao: "Ti si sluga moje vjere. Trebaš otići u Indiju. Tamo ćeš naći grad po imenu Edžmir. U njemu se nalazi jedan od mojih potomaka (unuka) po imenu Sejjid Husein. Otišao je tamo sa njetom da se bori, radi džihada, ali je postao šehid. Eždmir samo što nije pao u ruke nevjernika. Blagoslovom tvoga odlaska u to mjesto, Islam će se proširiti, nevjernici će biti poraženi te će ostati bez moći i utjecaja." Zatim mu je dao jedan nar (šipurak) uz riječi: "Pažljivo pogledaj ovaj nar i shvatit ćeš kuda trebaš da ideš."

Mu'inuddin Češti je učinio kako mu je Resulullah naredio, a kada je pogledao nar, jasno je na njemu vidio istok i zapad.

Hazreti Ahmed Rifai je jednom prilikom otišao na hadždž. Na povratku je svratio do Resulullahovog, sallallahu alejhi ve sellem, mubarek mezara i tom prilikom izreticitirao sljedeće stihove:

*Daleko sam bio
da ti zemlju ljubim,
sam nisam mogao doći*

³⁴⁴ Buhâri, "Ta'bir", 10; Muslim, "Ru'ja", 22; Ebu Dâvûd, "Edeb", 96; Tirmizî, "Ru'ja", 4; İbn Madže, "Ta'biru'r-Ru'ja", 4; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 400; İbn Ebi Šejbe, *el-Musanef*, VII, 232.

*pa mi je duša bila izaslanikom
Sada mi je tebi zijaret nasib
Pa neka tvoju mubarek ruku
Moje usne poljube o Habib!*

Kada je završio sa pjesmom, iz Resulullahovog mubarek mezara se ukazala ruka, a Sejjid Ahmed Rifai ju je poljubio sa velikim poštovanjem. Svi prisutni su u čudu posmatrali šta se dešava.

Nakon što je poljubio Resulullahovu mubarek ruku, legao je na vratima Revda-i mutahhere. Kroz suze je preklinjao sve prisutne da hodajući pređu preko njegovog tijela. Učenjaci su bili prisiljeni da izađu na drugi izlaz. Ovaj keramet je postao poznat, pa se prenosi sve do današnjih dana.

Hazreti Ibn-i Abidin je poznat po svojoj bogobojaznosti i ustrajnom prakticanju islamskih propisa kao i po svojim kerametima. Dok je obavljao dnevne namaze, sjedeći na tehijjatu (sjedanju) vidio bi Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Kada ga ne bi vidio, obnovio bi taj namaz.

Jedan od najznačajnijih islamskih alima - mudžeddid posljednjih hiljadu godina - Imam-i Rabbani Ahmed Faruki Serhendi je rekao: "U zadnjoj dekadi mjeseca ramazana desila mi se jedna prekrasna stvar. Spavao sam u svome krevetu. Oči su mi bile zatvorene kada sam osjetio da je na moj krevet neko sjeo. Tada sam pred sobom ugledao najbolje stvorenje svih vremena, Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem.

Reče mi: 'Došao sam da ti napišem idžazu (potvrdu). Nikome do sada nisam napisao takvu idžazu.' Na njoj sam vidio ispisane velike blagodati ovoga svijeta, dok su na njenoj poledini bile ispisane blagodati ahireta."

Abdulkadir Gejlani u svome djelu "Gunje" prenosi od hazreti Ibrahima Temmimija da mu je Hidr, alejhisselam, rekao: "Ako želiš vidjeti Resulullaha, alejhisselam, nakon obavljenog akšam-namaza nastavi na nogama klanjati evvabin-namaz do jacije-namaza, ne komunicirajući ni sa kim iz okoline. Predaj selam nakon svaka dva rekata.

Na svakom rekatu prouči Hamd, tj. Fatihu i sedam puta suru Ihlas. Nakon obavljene jacije-namaza u džematu, vrati se kući i klanjaj vitr-namaz sam. Pred spavanje također klanjaj dva rekata, na kojima ćeš učiti Fatihu i sedam puta suru Ihlas. Nakon namaza ćeš pasti na sedždu i sedam puta zatražiti istigfar (oprost) od Uzvišenog Allaha, i sedam puta proučiti: *Subhanallahi vel hamdu lillahi ve la kuvvete illa billahil alijjil azim*. Potom ćeš se podići sa sedžde, ispružiti ruke i proučiti dovu: *Ja hajju, ja kajjum, ja zeldželali vel ikram, ja ilahel evveline vel ahirin, ve ja Rahmeteddunja vel ahireti ve rahimehuma ja Rabbi, ja Rabbi, ja Rabbi, ja Allah, ja Allah, ja Allah*.

Nakon toga ćeš ustati na noge i proučiti istu dovu. Potom ćeš pasti na sedždu i ponovo proučiti istu dovu. Nakon toga podigni glavu sa sedžde, okreni se prema kibli i zaspaj na način na koji želiš. Uči salavate na Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok ne zaspješ."

Ja mu rekoḥ: “Želim da mi preneseš od koga si naučio ovu dovu.“ – “Zar mi ne vjeruješ?“, upita me. –“Tako mi Allaha, koji je sa Istinom poslao Muhammeda, alejhisselam, vjerujem ti.“

Hidr, alejhisselam, mi reče: “Ja sam bio među onima pred kojima je Resulullah učio ovu dovu i podučio ih da je i oni uče. Naučio sam ovu dovu od nekoga koga je on njoj podučio.“

Postupio sam na način kako mi je Hidr, alejhisselam, rekao. U postelji sam počeo donositi salavate na Muhammeda, alejhisselam. Zbog radosti što ću vidjeti Resulullaha, razbudio sam se i do sabaha nisam uspio zaspati.

Obavio sam sabah namaz i sjedio dok se sunce nije popelo na nebu. Obavio sam i duhu-namaz. Sam sebi rekoḥ, ako ovako nastavim do akšama, učinit ću kao i prethodne noći. U tim trenucima me je prenio san, pa sam zaspao. U snu su me meleki uzeli i odveli u Džennet. Tamo sam vidio palate i dvorce sagrađene od dragog kamenja, te potoke meda, mlijeka i džennetskih pića.

Meleke koji su me odnijeli u Džennet upitah: “Čiji je ono dvorac?“ – “To je za one koji učine djelo koje si ti učinio.“ Nakon što sam okusio Džennetska jela i pića, izvedoše me iz njega i vratiše me odakle sam i došao.

Nakon toga mi dođe Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, sa sedamdeset poslanika i sedamdeset safova meleka od kojih je svaki saf bio dug koliko je moglo stati između istoka i zapada, te me uze za ruku. Tada mu rekoḥ: “Ja Resulallah. Hidr, alejhisselam, mi je prenio da je od tebe čuo ovaj hadis. Resulullah, alejhisselam, reče: 'Hidr je rekao istinu. Hidr je najučjeniji među ljudima na zemlji. On je glava Ebdala. On je jedan od Allahovih vojnika na Zemlji.“

Ponovo rekoḥ: “Ja Resulallah! Može li onaj ko postupi kako sam ja postupio, imati nagradu drukčiju od one koju sam ja dobio?“ – “Šta može biti veće i značajnije od blagodati koju si ti dobio? Vidio si svoje mjesto u Džennetu. Okušao si Džennetsko voće i Džennetska pića. Vidio si, zajedno sa mnom, meleke i ostale poslanike. Vidio si Nur-i'n.“

– “Ja Resulallah! Da li će dobiti ono što sam ja dobio, onaj koji bude činio postupke poput mojih, a ne bude sanjao ono što sam ja sanjao?“ – “Kunem se Allahom, koji me je poslao kao istinitog poslanika, da će veliki grijesi koje takav bude počinio biti oprošteni. Nestat će Allahove srdžbe, ako je bilo prema takvome. Kunem se Allahom, koji me je poslao kao poslanika, da iako me takav u snu ne vidi, dobit će nagrade koje si i ti dobio.“ Tada sam začuo glas sa nebesa koji kaže da će Allah primiti djela onih koji budu tako postupali i da će oprostiti ummetu Muhammedovom od istoka do zapada.“

– “Ja Resulallah! Da li će i takva osoba vidjeti tvoju ljepotu i Džennet, kao što sam ja vidio?“ – “Da! Sve će mu to biti dato.“ – “Ja Resulallah! Da li je ispravno da ovoj dovi podučim sve muslimane, među njima i muškarce i žene.“ – “Tako mi Allaha, koji me je poslao kao istinitog poslanika, to ne može ni učiniti nego koga je Allah stvorio kao 'Seida'.“

Nema sumnje da je onaj ko je vidio Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, u snu, u njegovom pravom liku, zaista to i vidio. Šejtan ne može poprimiti njegov lik. No, šejtan se može prurušiti u druge likove. Onaj ko ne poznaje Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, teže će to moći razlikovati.

Neki učenjaci kažu: "Vidjeti Resulullaha i u različitim likovima, ponovno zaista podrazumijeva njegovo viđenje. No, to je dokaz nedostataka u imanu osobe koja ga vidi. Onaj ko u snu vidi Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom pravom liku, a mu'min-vjernik je, ući će u Džennet."

Hazreti Ebu Hurejre prenosi sljedeći hadis: "Ko u noći petka klanja dva rekata, na svakom rekatu učeći fatihu, ajetu-l kursiju po jednom i Ihlas petnaest puta, te nakon namaza hiljadu puta kaže: *Allahumme salli ala Muhammedin nebiji-l ummijj*, vidjet će me prije nego nastupi sljedeća džuma. Takvome se praštaju svi prošli i budući grijesi. Džennet je za one koji me vide."

Posjeta Resulullahovom, sallallahu alejhi ve sellem, Kabr-i šerifu

Fahr-i kainat, Muhammed, alejhisselam, je rekao: "Ko me posjeti poslije moje smrti, kao da me je posjetio dok sam bio živ." U jednom hadisu koji se spominje u djelu "Mir'at-i Medine" se kaže: "Vadžib mi je da podarim šefa'at onome ko posjeti moj kabur." Ovaj hadis prenose Ibn-i Huzejme, Bezzar, Darekutni i Taberani. U drugom hadisu koga prenosi hazreti Bezzar se kaže: "Dozvoljeno mi je (halal) da podarim šefa'at onome ko me posjeti."

U hadisu koji se nalazi u "Muslim-i šerifu" i "Mu'džemu", Ebu Bekra bin Mekkarija, se navodi: "Ko dođe da posjeti moj kabur, sa nijetom koji se čisto odnosi na to, zaslužio je da mu poklonim šefa'at na Kijametskom danu."

U hadisu kojeg prenosi Darekutni se kaže: "Ko učini hadždž, a ne posjeti me, uvrijedio me je." Želja Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, da bude posjećen je i zbog praštanja grijeha pripadnicima svoga ummeta.

Zbog toga su naši prvaci u fikhu, nakon obavljenog hadždža, posjećivali i Medine-i munevveru i klanjali dva rekata namaza u Mesdžid-i šrifu. Počastili bi svoje oči bereketom viđenja Revda-i mutahhere, kabr-i šerifa koji je vrijedniji od Mimeter-i munira i Arš-i ala-e, potom mjesta na kojima je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio, hodao, dodirivao, te posjetom mjestima na kojima su boravili časni ashabi koji su pomagali u gradnji mesdžida, kao i tabiina koji su pomagali u njegovoj obnovi. Također su i alimi i salih koji su dolazili poslije njih posjećivati Medinu nakon obavljenog hadždža, i postupali poput naših učenjaka islamskog prava. Shodno tome, i današnje hadžije, posjećuju Medine-i munevveru, kao što su to činili oni koji su bili prije njih.

Svjetlo islamskih učenjaka, hazreti Ebu Hanife, je rekao: "Posjeta kabr-i seadetu je jedan od najjačih mustehaba i njegovo obavljanje je blizu vadžiba."

Onaj ko posjećuje Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, treba stalno donositi salavat-i šerife. U hadisima se spominje da se ti salavati i

selami dostavljaju Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. Adab prilikom posjete Resulullahu, alejhisselam, je sljedeći:

Kada se Medina-i munevvera ugleda iz daleka, donese se salavat i selam. Potom se prouči dova: "Allahumme haza haremu nebijjike, fedž'alhu vikajeten li minen-nar ve emanen mine-l azab ve su-il hisab." Po mogućnosti, lijepo je prije ulaska u grad ili u mesdžid, okupati se, namirisati se lijepim mirisom i obući novu i čistu odjeću. To su sve pokazatelji poštovanja. U Medine-i munevveru ući ponizno i skrušeno. Nakon riječi: "Bismillahi ve ala milleti Resulillah", proučiti 80. ajet sure Ali Imran. Po završetku učenja ajeta, prouči se: *Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammed. Vagfir li zunubi veftah li ebvabi rahmetike ve fadlike*, potom se uđe u Mesdžidi-n-Nebijj. Zatim se klanjaju dva rekata tehijjetu-l mesdžida pored Resulullahovog, sallallahu alejhi ve sellem, mimbera, na način da stub mimbera dođe pored desnog ramena.

Resul-i ekrem je na tom mjestu uobičavao klanjati namaz. To je prostor između Resulullahovog kabura i mimbera. U hadis-i šerifu se kaže: "Prostor između moga kabura i mimbera je Džennetska bašča. Moj minber se nalazi na mome havdu."³⁴⁵ Potom je posjetilac dužan učiniti sedždu zahvale Uzvišenom Allahu koji mu je omogućio da posjeti Resulov kabur. Kada ustane, otići će do Resulullahovog, alejhisselam, kabura (hudžre-i seadeta) skrušeno. Kada dođe na rastojanje od dva metra, okrenut će se prema njegovom mubarek licu, ostavljajući kibli za svojim leđima. Više od toga se ne približava. Na tom mjestu treba stajati sa puno poštovanja i skrušenosti, na način kako je to Uzvišeni Allah naredio u Kur'an-i kerimu, kao da stojimo pred živim Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem. Potrebno je zadržati smirenost i staloženost. Stajati na navedenoj udaljenosti, ne dodirujući zid Poslanikovog, alejhisselam, mubarek mezara je ispravnije za činiti. To stajanje treba biti poput stajanja u namazu.

Potrebno je zamišljati Resulullahov, mubarek lik pred sobom, imajući u vidu da on čuje njemu upućene riječi i dove i zamišljati da na te selame i dove uzvraća riječima: "Amin." Resulullah, alejhisselam, je rekao: "Čujem svakoga ko mi donese salat pored moga kabura." U drugom hadisu se prenosi da se pored Poslanikovog, alejhisselam, mezara nalazi melek, koji mu prenosi selame koje mu upućuju pripadnici njegovog ummeta. Potom se kaže: "Esselamu alejke ja Sejjidi, ja Resulallah! Esselamu alejke ja Nebijjallah! Esselamu alejke ja Safijjallah! Esselamu alejke ja Habiballah! Esselamu alejke ja Nebijjer-rahmeti! Esselamu alejke ja Šefi'a-l ummeti! Esselamu alejke ja Sejjide-l murselin! Esselamu alejke ja Hateme-n-nebijjin!"

³⁴⁵ U nekim izvorima se spominje tekst hadisa: "Prostor između moga minbera i kabura je džennetska bašča. Moj minber je iznad moga havda." Vidi; Buhari, "T'isam", 16; Muslim, "Hač", 588; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 236.

Neka ti Allah Uzvišeni, da najveću nagradu. Ja svjedočim da si ti ispunio svoju poslaničku dužnost. Prenio si svoj emanet. Podučio si svoj ummet. Borio si se na Allahovom putu sve dok ti nije došao jekin (smrt). Neka je na tebe Allahov mir i blagoslov sve do Sudnjega dana. Ja Resulallah! Mi ti dolazimo iz velike daljine. Došli smo da bi posjetili tvoj kabr-i šerif, da bi isplatili dug prema tebi, uvjerali se na licu mjesta u ono što si radio, počastili se posjetom tebi i tražili od tebe da nam kod Uzvišenog Gospodara budeš šefa'atdžija. Mi smo se ogriješili prema samima sebi. Grijesi su nas opteretili. Ja Resulallah! Ti si onaj koji čini šefa'at i čiji se šefa'at prima. Tebi je obećan Makam-i Mahmud.

Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže: "A mi smo poslali svakog poslanika zato da bi mu se, prema Allahovom naređenju, pokoravali. A da oni koji su se sami prema sebi ogriješili dođu tebi i zamole Allaha da im oprost, i da i Poslanik zamoli za njih, vidjeli bi da Allah zaista prima pokajanje i da je milostiv."³⁴⁶ Mi smo došli pred tebe. Ogriješili smo se prema sebi i molimo te za oprost naših grijeha.

Ja Resulallah! Budi nam šefa'atdžija kod Allaha, dželle šanuhu. Ja Resulallah! Ti zatraži da nam Allah naše duše uzme u pokornosti tvome sunnetu, da nas smjesti u tvoje mubarek društvo na Sudnjem danu i da nas učini od onih koji će se napojiti sa tvoga havda. Ja Resulallah! Podari nam tvoj šefa'at! Potom je potrebno proučiti 10. ajet sure Hašr: "Oni koji poslije njih dolaze govore: 'Gospodaru naš, oprost nama i braći našoj, koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si zaista dobar i milostiv.'"

Poslije toga ćemo mu prenijeti selame onih koji su mu ih uputili i reći: "Esselamu alejke Ja Resulallah! Taj i taj traži od tebe da mu budeš zagovornik kod Uzvišenog Gospodara. Budi šefa'atdžija njemu i svim muslimanima", i donijeti mnogo salavata na njega. Potom se treba pomaknuti pola metra udesno naspram glave hazreti Ebu Bekra Siddika i reći: "Esselamu alejke ja halifete Resulillah! Esselamu alejke ja refikahu fil gar. Esselamu alejke ja Eminehu ale-l esrar." Neka ti Allah podari najveće stepene, kao predvodnika ovog ummeta. Ti si Resulallahu bio halifa na najljepši način. Na najljepši način si slijedio njegov sunnet. Borio si se sa murtedima (otpadnicima od vjere) i onima koji su napustili Pravi put. Uvijek si govorio istinu. Sve do smrti si bio na pomoći onima koji su na Pravome putu. Neka je na tebe Allahov mir, milost i blagodat na tebe. O Allahu! Tvojom milošću, uzmi nam duše sa njegovom ljubavlju. Nemoj nam odbiti posjetu njemu."

Potom će se pomaknuti još pola metra udesno naspram hazreti Omera i reći: "Esselamu alejke ja Emire-l mu'minin! Esselamu alejke ja Muzhire-l Islam! Esselamu alejke ja Muksire-l esnam! Neka te Uzvišeni Allah nagradi najljepšom nagradom. I u životu a i nakon preseljenja si potpomagao Islam i muslimane. Pazio si jetime. Bio si dobar prema rodbini.

³⁴⁶ en-Nisa 4/64.

Bio si vodič muslimanima, sa kojim su oni bili zadovoljni i upućivao si ih na Pravi put. Pomagao si im u njihovim poslovima. Siromahe si učinio bogatim i zacijelio njihove rane. Neka je na tebe Allahov mir, milost i blagodat.“

Potom će se obratiti hazreti Ebu Bekru i Omeru riječima: “Esselamu alejkuma ja dadžiaj Resulillah ve refikajhi ve vezirejhi ve muširejhi ve muavinejhi lehu alel kijami fiddini ve-l kaimejni ba'dehu bi mesalih-il muslimin. Neka vas Allah nagradi najljepšom nagradom. Molimo Allaha da nam Resulullah bude šefa'atdžija, da primi naš sa'j, da nas usmrti kao muslimane i ponovo takve oživi i da nas učini od onih koji će na Sudnjem danu biti blizu Resulullaha.“

Potom se čini dova za sebe, za roditelje, za one koji su zamolili za dovu, te za sve muslimane. Potom se okrene naspram lica Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i prouči 64. ajet sure En-Nisa: “A mi smo poslali svakog poslanika zato da bi mu se, prema Allahovom naređenju, pokoravali. A da oni koji su se sami prema sebi ogriješili dođu tebi i zamole Allaha da im oprosti, i da i Poslanik zamoli za njih, vidjeli bi da Allah zaista prima pokajanje i da je milostiv.“ Ja Rabbi! Mi se pokoravamo tvome Uzvišenom govoru, odazivamo se Tvojoj naredbi, i molimo te da se za nas pred Tobom zauzme Resul-i ekrem.“ Posjeta se završava učenjem 10. ajeta sure Hašr u značenju: “Oni koji poslije njih dolaze govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si zaista dobar i milostiv.“ I upućivanjem dova: “Rabbenagfirlena ve li abaina ve li ummehatina ve li ihvaninellezine sebekuna bi-l imani“, “Rabbena atina...“ i “Subhane rabbike...“

Potom se dođe do stuba koji se nalazi između Resulullahovog, alejhisselam, kabura i mimbera, za koji se je vezao i tako tevbu učinio hazreti Ebu Lubabe. Tu se klanjaju dva rekata i traži se oprost grijeha od Uzvišenog Allaha, uz pokajanje za njih. Gospodaru se upute dove u kojima se iskazu želje i potrebe. Nakon toga se ide do Revda-i mutahhere. To mjesto je u obliku kocke i tu se klanja nafila prema želji. Uče se dove, donose tesbihi, zahvaljuje Uzvišenom Gospodaru, a zatim se dođe do mimbera. Tom prilikom se stavi ruka na mjesto na koje je ruku stavljao sam Resulullah, dok je držao govor, sa nijetom da se počasti bereketom Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Tu se također klanjaju dva rekata. Upućuju se želje Uzvišenom Gospodaru. Zatraži se utočište od Allahove srdžbe i kazne. Nakon toga se dođe do stuba Hannan. To je stub ili panj sa kojeg je Resulullah, alejhisselam, održao govor, a nakon što ga je Resulullah napustio i počeo to činiti sa mimbera, Hannan je zajecao od tuge za njim. Poslanik je tada sišao sa mimbera i prigrlio ga, nakon čega se on smirio. Na ovom mjestu je vrijeme potrebno provesti u učenju Kur'an-i kerima noću, čineći zikir – spominjući Allaha, dželle šanuhu, te čineći dove u blizini mimbera i kabura i razmišljajući o Gospodaru.

Dok sobe Poslanikovih, alejhisselam, mubarek supruga nisu pripojene Mesdžidu-s-seadetu, na strani Hudžr-i seadeta prema kibli, bilo je

jako malo fizičkog prostora. Bilo je teško stajati naspram Muvadžehe-i seadeta. Posjetio bi prolazili pored vrata zida Hudžre-i seadeta, na strani Revda-i mutahhere i tu nazivali selam Resulullahu. Nakon toga je imam Zejnu-l Abidin okreteao leđa Revda-i mutahheri i donosio selame. Dugo vremena su se posjete vršile na taj način. Nakon što su sobe Resulullahovih, sallallahu alejhi ve sellem, mubarek supruga pripojene Mesdžidu, posjete su vršene stojeći ispred prozora Muvadžehe-i šerifa.

Hazreti Aišina soba je bila visoka tri metra i napravljena je od kreča i stabla datule. Imala je dvojna vrata, jedna na zapadnoj a druga na sjevernoj strani. Zapadna vrata su na strani Revda-i mutahhere. U posljednjim godinama hilafata hazreti Omera, Mesdžid-i seadet je proširen, te je oko Hudžre-i seadeta sagrađen zid od kamena.

Za vrijeme hilafeta Abdullaha bin Zubejra taj zid je srušen i sagrađen je novi crni zid koji je bio čvršći od prethodnoga. Na sjevernoj strani tog zida, koji nije bio natkriven, nalazila su se vrata. Kada je 49. godine hazreti Hasan preselio na Bolji svijet, njegov brat Husein je, shodno oporuci svoga brata, donio tijelo svoga starijega brata pred vrata Hudžret-i seadeta. Kada je počeo učiti dove za njega, neki su pomislili da ga želi ukopati na tom mjestu, pa su se tome usprotivili. Na to je pokopao brata na mezarju Baki. Da bi se slični slučajevi u budućnosti preduprijedili, prekrili su zid i vrata sobe i zatvorili ih.

Šesti halifa iz reda Emevija, Velid, je za vrijeme upravljanja Medinom izgradio veći zid na Mesdžid-i seadetu i prekrio jednim malim kubbetom. Tri kabura je postalo nemoguće vidjeti niti ući u njih. Za vrijeme upravljanja Medine-i munevverom Omera bin Abdul-aziza, 707. (h. 88.) godine, po naredbi halife Velida porušene su sobe Poslanikovih mubarek supruga i proširen je Mesdžid-i seadet. Oko ovoga zida je sazidan novi zid, bez vrata, koji je imao pet strana.

Vezir Atabeka, kojima su upravljali Zengije iz Iraka, Džemaluddin Isfahani, ujedno amidžić Salahudina Ejjubije, je 1189. (h. 584.) godine sagradio ogradu od drveta oko ovih zidova i ona se prostirala do krova Mesdžida.

Ta ograda je 1289. godine izgorjela u požaru, pa je na tom mjestu napravljena nova željezna ograda, obojena u zeleno. Ta ograda se naziva šebeke-i seadet. Strana šebeke-i seadeta koja je okrenuta prema kibli zove se Muvadžeha-i seadet, istočna strana Kadem-i seadet, zapadna Revda-i mutahhera a sjeverna strana se naziva Seade-i Fatima. S obzirom na to da se Mekka-i mukerrema nalazi južno od Medine-i munevvere, na lijevoj strani nekoga ko se okrene prema kibli, u sredini Mesdžidi-n-nebijja, to jeste u Revda-i mutahheri, nalazi se Hudžre-i seadet, a na desnoj mimmer-i šerif.

Godine 847. (h. 232.) postavljene su mermerne ploče, između mjesta na kojem se nalazi Šebeke-i seadet i vanjskog zida. Povremeno su i vanjski dijelovi ovog mjesta ukrašavani mermerom, a posljednji je to učinio sultan Abdulmedžid-han.

Na Hudžre-i seadetu, uključujući i zid u obliku pentagona, sagrađeno je malo kubbe pod nazivom Kubbetu-n-nur. Kisve-i šerif koje su slali osmanski Sultani su prekrivali upravo ovo kubbe. Veliko kubbe koje se nalazi iznad Kubbetu-n-nura, i koje je zelene boje, naziva se Kubbetu-l hadra. Kisva, koja se stere na vanjsku stranu ograde zvane Šebeke-i seadet, je zakačena za držače koji se nalaze ispod Kubbetu-l hadra. Ovi unutrašnji i vanjski zastori se nazivaju Settare.

Šebeke-i seadet ima troja vrata okrenuta prema istoku, zapadu i sjeveru. Unutar Šebeke-i seadeta nije mogao ući niko osim čuvara harem-i šerifa. Obzirom da svakako nema vrata niti prozora, jedini mali prored nalazi se u sredini kubbeta koji je zatvoren željeznom ogradom. Isti otvor se nalazi i na Kubbetu-l hadra-u koji stoji naspram navedenog otvora. Sve do 1973. (h. 1253.) kubbe Mesdžid-i šerifa je bilo boje olova. Tada je naredbom sultana Mahmuda II Adli-hana obojeno u zeleno. Godine 1872. (h. 1289.) naredbom sultana Abdul-aziz-hana ponovo je obojeno.

Niko nije uložio toliko sredstava i truda u obnovu i popravke oko Mesdžid-i seadeta kao što je to učinio sultan Abdulmedžid-han. Za obnovu harema je utrošio sedam stotina hiljada zlatnika, a radovi su završeni 1861. (h. 1277.) godine.

Sultan Abdulmedžid-han, koji je utrošio ogromno bogatstvo na obnovu Mesdžid-i seadeta, želio je da se stari oblik harema preslika u istanbulskoj džamiji Hirka-i šerif, te je tim povodom 1850. godine naredio Hadži Izzet Efendiji, jednom od profesora arhitekture u Istanbulu, da krene za Medinu. Izzet Efendi je proveo godinu dana mjereći svaki detalj, te je sultanu poslao model koji je umanjnjen 53 puta u odnosu na original, a on je to postavio u džamiju Hirka-i šerif, koju je lično dao izgraditi.

Nakon obnove, koju je dao izvršiti Abdulmedžid-han, prostor između zida okrenutog prema kibli i Šebeke-i seadeta je 7,5 metara a između istočnog zida i Kadem-i seadeta 6 metara. Širina Šebeke-i šamija je 11 metara a razdaljina između Muvadžehe-i šerifa i Šebeke-i šamija je 19 metara. Širina Mesdžidi-n-nebevija na strani kible je 77 metara, dok je dužina od zida okrenutog prema kibli do zida Šamije 117 metara. Širina Revda-i mutahhere, prostora između Hudžre-i seadeta i Mmimber-i šerifa, je 19 metara.

Poslije odlaska Osmanlija, na ovim svetim mjestima su rađeni raznorazni radovi, tako da su mnoga djela od neprocjenjive vrijednosti porušena i opljačkana.

Nakon posjete Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, mustehab je obići i mezarje Baki. Potom je lijepo obići i druga mezarja, među njima posebno mezar hazreti Hamze, Sejjudu-š-šuheda (prvak šehida). Lijepo je obići mezaristan Baki i mezare hazreti Abbasa, Hasan bin Alija, Zejnulabidina, njegovog sina Muhammeda Bakira, njegovog sina Dža'fer-i Sadika, Emiru-l mu'minina hazreti Osmana, Resulullahovog sina hazreti Ibrahima, Resulullahove Zevdže-i mutahhere, tetku Safiju i mnoge druge ashabe i tabiine. Obično se obavi namaz u Mesdžid-i Fatimi koja se nalazi na

mezarju Baki. Mustehab je četvrtkom obići šehide Uhuda. Tamo se izgovori: “Selamun alejkum bima sabertum, feni'me ukbeddar. Selamun alejkum ja ehle ukbeddari-l kavmi-l mu'minin. Ve inna inšaAllahu min karibin bikum lahikun.“ Potom se prouče Ajetu-l kursija i sura Ihlas.

Posjetioci Hudžre-i seadet moraju biti svjesni i pribrani. Nije umjesno imati ovodunjalučke misli. Potrebno je razmišljati o mubarek nuru Muhammeda, alejhisselam, i visini njegova stepena. Pitanje je da li će biti primljene dove, koje su Allahu upućene u razmišljanju o ovosvjetskim poslovima, o sastancima sa ljudima na položaju i završavanju poslova s njima, kao i razmišljanju o raznoraznim kupoprodajama.

Posjetiti Hudžre-i seadet predstavlja častan ibadet. Neki čak navode da oni koji to niječu dovode u pitanje svoj iman. Oni se tim činom suprotstavljaju Allahu, Njegovom poslaniku i muslimanima. Iako neki Malikijski imami smatraju da je posjetiti Resulullahu vadžib, ogromna većina uleme ostaje na stanovištu da je to na stepenu mustehaba.

Tevessul

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je podaren tevessul u svakom vremenu; prije stvaranja, poslije stvaranja, za vrijeme ovodunjalučkog života, poslije smrti kao i u kaburskom životu. Tako će biti učinjeno i nakon proživljenja na Sudnjem danu, na Arasatu i u Džennetu. Vesile predstavlja sve što nekoga čini bliskim Allahu i što doprinosi ispunjenju želja.

Dozvoljeno je tražiti Resulullahov, alejhisselam, tevessul, to jeste, učiniti ga vesilom kod Uzvišenog Allaha, i tražiti njegovu pomoć i šefa'at. To spada u djela koja čine poslanici (alejhimusselam), Selef-i salihini, ulema i drugi muslimani. Niko od muslimana to ne smatra pogrešnim, niti to odbija bilo ko, osim onih koji slijede pogrešan i'tikad.

Kada je praotac čovječanstva, Adem, alejhisselam, spušten na zemlju, uzeo je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, kao vesilu. To nam prenosi Muhammed, alejhisselam, u hadisu u kome se kaže: “Kada je Adem izvađen iz Dženneta zbog svoga djela rekao je: 'Ja Rabbi! Oprosti mi hurmetom Muhammeda!' – 'O Ademe! Odakle ti znaš za Muhammeda? Ja ga još nisam ni stvorio', reče mu Gospodar. – 'Ja Rabbi! Kada si me stvorio i udahnuo u mene Svoga Ruha, otvorio sam oči i na dijelu Arša vidio kako piše La ilahe illallah, Muhammedu-r-Resulullah. Njegovo ime se tvojom ljubavlju spominje uz Tvoje Uzvišeno ime.' –'Istinu si rekao o Ademe! On mi je najdraže stvorenje. Opraštam ti zbog toga što si tražio oprost njegovim hurmetom.“³⁴⁷ U drugom rivajetu se spominje: “On je poslanik koji će doći iz tvoga zurrijeta. Da nisam njega stvorio, ne bih stvorio ni tebe, ni tvoje potomstvo. Oprostio sam ti zato što si njega uzeo kao šefa'atdžiju.“³⁴⁸

Vezano za ovaj slučaj nalazi se na hiljade primjera. Navest ćemo nekoliko:

³⁴⁷ Hâkim, *el-Mustedrek*, II, 672.

³⁴⁸ Hejsemî, *Medžmau 'z-Zevâid*, VIII, 198.

Jedan slijepac je tražio od Resulullaha da mu omogući da progleda. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: “Ako želiš, učinit ću dovu. No ako se strpiš i podneseš to, biće bolje za tebe.” –“Nemam više strpljenja, molim te da učiniš dovu.” Onda uzmi abdest i uči sljedeću dovu: “Allahumme inni es'eluke ve etevedždžehu ilejke bi nebijjike Muhammedin nebijji-r-Rahmeti. Ja Muhammed! Inni etevedždžehu bike ila Rabbi fi hadžeti litakdije Allahumme šeffi'hu fijje.”

Kada je taj proučio navedenu dovu, Allah mu je primio pa je progledao. Ovaj hadis prenosi Imam-i Nesai.

U vezi Resulullahovog vesileta, hazreti Osman bin Hanif prenosi sljedeći događaj: “Dok je Osman bin Affan bio halifa, jedan nevoljnik se meni obratio sa molbom zbog stida da se pojavi pred halifom. Ja mu rekoh da odmah uzme abdest, ode do Mesdžid-i seadeta, prouči navedenu dovu i uputi želju.

Čovjek nakon proučene dove bi odveden pred halifu, koji ga primi i postavi na prostirku ispred sebe, te sasluša njegovu želju. Odmah mu je i ispuni. On se obradova vidjevši da je veoma brzo postigao svoju želju i ponovo dođe meni: 'Neka je Allah zadovoljan tobom. Da nisi rekao halifi ne bih se spasio svoje muke.' Mislio je da sam se ja sastao sa halifom.”

Dok je halifa bio hazreti Omer nastupilo je vrijeme gladi. Ashab Bilal bin Hars ode do Resulullahovog turbeta i reče: “Ja Resulallah! Pripadnici tvoga ummeta će skoro pomrijeti od gladi. Molim te da budeš vesila da se spusti kiša.” Te noći u snu vidje Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kako mu govori: “Otiđi halifi i prenesi mu moj selam. Neka uputi kišnu dovu.” Kada je to hazreti Omer i učinio, zaista je pala kiša.

Uzvišeni Allah prima dove zbog svojih voljenih. Uzvišeni Allah je saopštio da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kod Njega ima posebno mjesto. Zbog toga, dova koju neko uputi riječima: “Allahumme inni es'eluke bi džahi nebijjike-l Mustafa“, se ne odbija. No, nije prikladno Resulullaha, alejhisselam, činiti vesilom za sitne ovodunjalučke stvari.

Burhaneddin Ibrahim Maliki je rekao: “Jedan izuzetno gladan čovjek je došao do Hudžre-i seadeta i rekao: 'Ja Resulallah! Gladan sam.' Nedugo zatim je došao čovjek koji ga je odveo kući i nahranio. Kada mu je rekao da je njegova dova primljena, ovaj mu reče: 'Brate moj! Došao si iz daleka, ostavljajući svoju porodicu i prošavši razne poteškoće da bi posjetio Resulullaha! Zar ti dolikuje da Resulallahu upućuješ dove zbog zalogaja hljeba. Trebao si na tako uzvišenom mjestu tražiti Džennet i beskrajne blagodati. Allah ne odbija dove koje se upute na tom mjestu.’“ Oni koji budu počašćeni da posjete Resulullaha treba da traže šefa'at na Sudnjem danu.

Imam-i Ebu Bekr-i Mukri je jednog dana sjedio zajedno sa Imam-i Taberanijem i Ebu Šejhom u Mesdžid-i seadetu. Već nekoliko dana nisu ništa jeli, te su bili izuzetno gladni. Imam-i Ebu Bekr više nije mogao izdržati pa reče: “Gladan sam, ja Resulallah!“, te se potom skloni u stranu. Neko od časnih Sejjida ubrzo dođe sa svojom poslugom i reče: “Braće, neko je od vas

zatražio pomoć od moga djeda u hrani. Naredio mi je da vas nahranim.“ Zajedno pojedoste hranu koja im bi donesena, a ostatak im ostavi i ode.

Ebu Abdullah Muhammed Marekeši, jedan od islamskih velikana, u svome djelu “Misbahu-z-zulam“, nabraja na stotine ljudi koji su postigli svoje želje zahvaljujući vesili (zauzimanju) Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kao i dove koje su oni upućivali. Jedan od onih kojima se želja ispunila, tražeći vesilu Resulullaha, alejhisselam, je i Muhammed bin Munke. On prenosi sljedeće: “Jedan čovjek je mome ocu ostavio osamdeset zlatnika i otišao u džihad, ostavivši mu oporuku: 'Sakrij ovo pažljivo! Možeš ih dati samo ako ti dođe neko kome je zaista potrebno.' U Medini je nastupila glad, pa je otac sve zlatnike podijelio siromasima i nevoljnicima. Potom ocu dođe vlasnik zlatnika i zatraži mu ih nazad. Otac mu reče da dođe sljedeću noć. Otišao je do Hudžre-i seadeta i cijelu noć molio Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. U ponoć mu dođe čovjek koji od njega zatraži da ispruži ruku. Dade mu vrećicu punu zlata i nestade bez traga. Kada se otac vratio kući prebrojao je zlatnike. Silno se obradovao jer je vidio da ih ima osamdeset. Odmah ode do vlasnika i vrati mu ih nazad.“

U istoj knjizi se navodi svjedočenje hazreti Imam-i Muhammeda Musaa koji kaže: “Godine 637. (h. 1239.), krenuo sam iz utvrde Sader sa jednom probranom grupom ljudi. Sa sobom smo povelili i vodiča. Nakon nekog vremena nestalo nam je vode, te smo je počeli tražiti. Ja sam se odvojio od grupe radi obavljanja nužde. U tim trenucima osjetih nevjerovatnu pospanost. Pomislih da će me ostali svakako probuditi kada krenu, te naslonih glavu na zemlju.

Kada sam se probudio, vidjeh da sam ostao sam u sred pustinje. Prijatelji su me zaboravili i otišli. U trenu me obuze strašna panika. Počeo sam trčati desno – lijevo po pustinji. Nisam znao gdje se nalazim niti kuda da pođem, jer gdje god sam se okrenuo bilo je isto; samo pustinjski pijesak. Nemalo zatim pade noć. Nisam mogao pronaći bilo kakav trag na putu kojim smo išli. Ostao sam sam u mrkloj noći i panika je postajala sve jača. Od straha sam počeo hodati brže.

Nakon nekog vremena padoh na zemlju od iznemoglosti i žeđi. Izgubio sam nadu da mogu ostati živ i kao da sam predosjećao smrt koja mi dolazi. Bolovi i patnje zbog umora i žeđi su dostizali svoj vrhunac. Tada sam se sjetio dove: “Pomozi ja Resulallah! Molim te da mi Allahovim dopuštenjem pomogneš!“

Čim sam završio sa dovom začuo sam kako mi se neko obraća. Okrenuo sam se da vidim ko je, i vidjeh da me zove čovjek u bijelom, koji svojom svjetlošću obasja noćnu tamu i koga nikada ranije nisam vidio. Priđe mi i uze me za ruku. U tom trenutku nisam osjećao ni žeđ ni umor. Bio sam kao preporođen. Odmah mi je postao drag, pa smo tako nastavili hodati neko vrijeme. Osjetio sam da proživljavam najljepše trenutke svoga života. Kada smo prešli jedno brdašce ugledah svjetla grupe sa kojom sam putovao, te začuh njihove glasove. Uskoro im se približismo. Vidio sam životinju na kojoj sam jahao kako ih slijedi u stopu. U jednom trenutku ona dođe pred

mene i kada je ugledah počeh vrištati od sreće. Tada mi i čovjek koji je išao uza me pusti ruku, te mi pomože da se popnem na životinju, govoreći: “Mi ne odbijamo želju onoga ko nam se obrati i zatraži od nas pomoć.“ Poslije toga se vrati odakle je i došao. Tada sam shvatio da je to zapravo bio Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. Dok je odlazio, vidjeli smo da se svjetlost koja ga je pratila vinula prema nebu. Kada se svjetlost potpuno izgubila, shvatih šta se desilo, te se počeh koriti: “Kako sam mogao propustiti da poljubim Resulullahovu ruku.“ No, već je bilo kasno.

Ebu Hajr Akta je proveo u Medini pet dana gladan. Ode do Hudžre-i seadeta i poselami Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Reče mu da je gladan, skloni se u stranu i zaspao. U snu ugleda Resulullaha zajedno sa hazreti Ebu Bekrom na desnoj strani. S lijeve strane mu je bio hazreti Omer Faruk, a ispred njega Alija el-Murteza. Hazreti Alija mi priđe i reče: “Ja Ebe-l Hajr, ustani! Zašto ležiš? Dolazi ti Resulullah!“ Ebu Hajr odmah ustade a Resulullah, alejhisselam, mu dade veliki hljeb. On dalje prenosi da je od gladi odmah počeo jesti. Kada je pojeo pola hljeba probudio se, a drugu polovicu je našao u svojim rukama.

Ahmed bin Muhammed Sufi prenosi: “U pustinjama Hidžaza sam ostao bez cijele svoje imovine. Otišao sam u Medinu i poselamio Resulullaha pored Hudžre-i seadeta. Potom se sklonih u jedan kraj i zaspah. Tada ugledah Resulullaha kako mi govori: “Jesi li došao Ahmede? Otvori dlanove!“ Napuni mi ruke zlatnicima koje nađoh u rukama i kada sam se probudio.

Imam-i Semhudi je jednom prilikom izgubio ključ od ulaznih vrata kuće. Dođe pred Hudžre-i seadet i obrati se Resulullahu: “Ja Resulallah! Izgubio sam ključ i ne mogu da uđem u kuću.“ Ubrzo mu jedno dijete donese ključ i upita ga da li pripada njemu.

Mustafa Iški iz Kilisa, u svom historijskom djelu “Mevarid-i Medžidijje“ kaže: “Ostao sam u Mekki dvadeset godina. Godine 1247. (1831.) uspio sam sakupiti šestdeset zlatnika i doći sa porodicom u Medinu. Sve pare sam potrošio na put, tako da sam prenoćio kod jednog poznanika i otišao do Hudžre-i seadeta. Zatražio sam od Resulullaha, alejhisselam, pomoć. Nakon tri dana mi dođe neki čovjek koji mi saopšti da mi je našao jednu kuću pod zakup. Pomogao mi je da tamo prenesem stvari i platio godišnju kiriju. Nakon nekoliko mjeseci sam se razbolio i ostao u postelji mjesec dana. U kući nije ostalo ništa od hrane, niti bilo šta, što bi se moglo prodati. Popeh se uz pomoć moje supruge na krov i htjedoh se obratiti Resulullahu za pomoć, okrenuvši se prema njegovom turbetu. Kada sam podigao ruke, postidio sam se što tražim ovosvjetske stvari. Vratio sam se u sobu, bez da sam rekao bilo šta.

Sljedeći dan mi dođe čovjek koji reče da mi taj i taj šalje vrećicu zlatnika. Iako nam je to pomoglo da se prehranimo, nisam uspijevao ozdraviti. Ponovo odoh do Hudžre-i seadeta i zatražih pomoć od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Izadoh iz mesdžida i vratih se do kuće, ne tražeći pomoć od bilo koga u putu. Kada sam ulazio u kuću, nisam više osjećao bilo kakvu bol.

Da se ne bih urekao, nekoliko dana sam ulicom hodao oslanjajući se na štap. Ponovo mi nestade novaca, pa sam ostavio ženu i djecu i po noći otišao do Mesdžid-i-n-nebevije. Nakon obavljenog jacije-namaza, saopštio sam Resulullahu svoju muku. Na putu mi pride nepoznat čovjek i daje mi jednu vrećicu. U njoj je bilo 49 zlatnika. Kupih svijeću i još nekih potrepština i vratih se kući.“

U drugom tomu djela “Šekajik-i Nu'manijje“ se navodi, da je prvom Šejhu-l Islamu Osmanske države- velikom islamskom učenjaku i mudžeddidu svoga vremena - Mevlana Šemsudinu Muhammedu bin Hamzi Fenariju, na oči pala koprena i ostao je slijep. Jedne noći mu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, u snu reče da protumači značenje ajeta sure Taha. On mu odgovori da nema snage da u njegovu prisustvu komentariše veličanstveni Kur'an-i kerim, a požali mu se i da je oslijepio. Liječnik svih poslanika, Muhammed, alejhisselam, izvadi iz svoga mubarek ogrtača komad tkanine, stavi na njega svoju mubarek pljuvačku i previ je na njegove oči. Mulla Fenari je, kada se probudio, pronašao taj komad krpe na očima i kada ga je skinuo progledao je. Zahvalio se Uzvišenom Allahu i naredio da taj komad stave preko njegovih očiju kada umre. Umro je 834. (1431.) u Bursi i ispunjena mu je ta želja.

Abbasijski halifa Ebu Džafer Mensur je razgovarao sa Imami Malijom u Mesdžidi-n-Nebeviju: “O Mensure! Ovo je Mesdžid-i seadet. Uzvišeni Allah je jednu skupinu ljudi opomenuo kur'anskim ajetom iz sure Hudžurat: “Ne povisujte glas iznad Resulullahovog glasa!“ Pohvalio je one: “Koji blagim glasom govore pored Resselullaha, sallallahu alejhi ve sellem.“³⁴⁹

Rekao je da je poštovati Resulullaha nakon smrti isto što i poštovati ga dok je bio živ. Mensur tada obori glavu: “O Ebu Abdullah! Da li se trebam okrenuti prema kibli ili prema Kabr-i seadetu?“ Hazreti Imam-i Malik mu odgovori: “Ne okreći lice od Resulullaha! Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, koji je šefa'atdžija na Sudnjem danu, zalagat će se i za tebe i za tvoga praoca Adema, alejhisselam.“

Neka se ne traži šefa'at okrećući se prema Kabr-i seadetu, grleći njegovu mubarek dušu. U 64. ajetu sure Nisa se kaže: “A da oni koji su se prema samima sebi ogriješili dođu tebi i zamole Allaha da im oprost, i da i Poslanik zamoli za njih, vidjeli bi da Allah zaista prima pokajanje i da je milostiv!“

Ovaj ajet-i kerim nas obavještava da će onima koji budu tražili Resulullahovo zauzimanje, tevba biti primljena. Na ove riječi Mensur ustade i stade pred Hudžre-i seadet: “Ja Rabbi! U ovome ajetu Si obećao da ćeš primiti pokajanje onih koji se pokaju tražeći Resulullahovo, alejhisselam, zauzimanje. Tako se ja Tebi obraćam za oprost, pred Tvojim velikim Poslanikom. Oprosti i meni kao što si oprostio i onima koji su mu se obraćali dok je bio živ. Ja Rabbi! obraćam Ti se tražeći zauzimanje kod Tvoga

³⁴⁹ el-Hudžurât, 49/3.

Miljenika, koji je Nebijjurahme. O najveći među poslanicima, Muhammede, alejhisselam. Zamolio sam Gospodara tražeći tvoj šefa'at. O Allahu! Primi Resulullahovo zauzimanje.“ Molio je stojeći na nogoma, leđima okrenut prema kibli a licem prema prozoru Muvadžehe-i seadeta. Mimer-i nebevi mu je bio na lijevoj strani.

Savjet koji je Imam-i Malik dao halifi Mensuru pokazuje da oni koji upućuju dove pred Hudžre-i seadetom trebaju biti u potpunosti svjesni stanja u kojem se nalaze. Prenosi se i to da nije poželjno da se u Medini zadržavaju dugo oni koji na tom mjestu pokažu bilo kakav znak oholosti ili nedovoljnog poštovanja.

Jedan anadolijski seljak je proveo dugo vremena u Medine-i munevveri, tamo se oženio i na određen način služio Hudžre-i seadetu. Jednoga dana ga uhvati jaka bolest pa poželi kiselog mlijeka. Pomislio je u sebi: “Da sam u svome selu, naredio bih da mi donesu kiselog mlijeka.“ Te noći je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, čuvaru harema u snu poručio da na mjesto seljaka postavi nekoga drugog. Šejhu-l harem mu reče: “Ja Resulallah! Taj hizmet obavlja taj i taj pripadnik tvoga ummeta.“ –“Reci mu neka ode u svoje selo i neka se napije kiselog mlijeka“, odgovori mu Resulullah. Sljedeći dan se seljak povinova naredbi i zaputi se ka svome selu.

Iz ovog slučaja treba uzeti pouku koliko štete može napraviti samo jedna ljudska misao, a možemo tek pretpostaviti koliko bi, da nas Allah sačuva, neka nedolična riječ ili pokret učinili zla; pa makar to bilo i u šali.

Vrijednost i značaj donošenja Salavat-i šerifa

Jedna od značajnih dužnosti svakoga pojedinca je da: kada se izgovori ili napiše Resulullahovo mubarek ime, u znak poštovanja donese na njega salavat-i šerif. U 56. ajetu sure El-Ahzab se kaže: “Allah i meleki Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici! Blagosiljajte ga i vi i šalžite mu selam!“

Učenjaci tefsira riječ “salat“, koja se u ovom ajetu spominje tumače kao milost i rahmet Uzvišenog Allaha, istigfar – traženje oprosta od strane meleka i činjenje dove vjernika. Svi islamski alimi se jednoglasno slažu da: kada se prvi put čuje, napiše ili izgovori neko od Resulullahovih, sallallahu alejhi ve sellem, imena vadžib je donijeti salavat, a u ostalim slučajevima je to mustehab.

Kada neko želi uputiti dovu Uzvišenom Allahu, najprije će Mu se zahvaliti, a zatim donijeti salavat na Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. Takva dova je prilična da bude primljena kod Gospodara. Dova na čijem se početku i kraju donese salavat se ne odbija.

Hazreti Ebu Talha prenosi: “Jednom sam došao kod Resulullahu, alejhisselam. Našao sam ga radosna kao nikada do tada. Kada sam ga upitao za razlog, reče mi: 'Kako da se ne radujem? Maloprije mi je Džibril donio radosne vijesti.' Uzvišeni Allah kaže: 'Kada neko od pripadnika tvoga

ummeta na tebe donese jedan salavat, Uzvišeni Allah na njega donese deset salavata.³⁵⁰

U nekim od hadisa koji se bave ovim pitanjem se navodi:

“Neka je proklet onaj u čijem prisustvu se spomene moje ime a ne donese na mene salavat i selam. Neka je proklet onaj ko dočeka ramazan, pa izađe iz njega a ne postigne oprost od grijeha. Neka je proklet onaj ko doživi starost svojih roditelja, a ne uđe u Džennet dobročinstvom prema njima.“

“Onaj u čijem prisustvu se spomene moje ime, pa ne donese na mene salavat i selam je najveći škrtac.“

Hazreti Ebu Humejd Es-Saidi prenosi: “Neki od ashab-i kirama su upitali Resulullaha: 'Ja Resulallah! Kako da na tebe donosimo salat i selam?' Resulallah im je odgovorio: 'Allahumme salli ala Muhammedin ve ezvadžihi ve zurrijetih kema sallejte ala Ibrahim ve barik ala Muhammedin ve ezvadžihi ve zurrijetih kema barekte ala Ibrahim inneke hamidun medžid.'“

Neki od načina donošenja salavat-i šerifa su sljedeći:

- *Alejhisselam*
- *Sallallahu alejhi ve sellem*
- *Allahumme salli ala sejjidina Muhammed*
- *Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammed kema sallejte ala Ibrahim ve ala ali Ibrahim...*
- *Allahumme salli a'la Muhammedin ve a'la alihi ve sahabihi edžmein*
- *Alejhissalatu ves-selamu ve-t-tehijje*
- *Alejhi ve ala džemi'i mine-s-salavati etemmuha ve mine-t-tehijjati ejmenuha...*

Prenosi se da je neko rekao: “Neko od mojih prijatelja je u pismu koje je poslao, na svakom mjestu gdje se pominjalo Resulallahovo mubarek ime, pisao: 'Sallallahu alejhi ve sellem teslimen kesiren kesira.'“ Kada su ga upitali za razlog, on reče: 'U mladosti sam pisao knjige o hadisu. No, kada sam pisao Resulallahovo ime nisam uz njega dodavao salavat. Kada sam jednom u snu vidio Resulullaha i prišao mu, on je svoje mubarek lice okrenuo od mene. Prošao sam na drugu stranu ali je ponovo okrenuo svoje lice.'

Zabrinuh se pa reko: 'Ja Resulallah! Zašto od mene okrećeš lice?' – 'Zato što u toj knjizi pored moga imena nisi navodio salavat na mene', odgovori mi on. Od tada zajedno sa njegovim ism-i šerifom uvijek navodim i salavat.“

U hadisima se navodi: “Ko na mene donese jedan salavat, Uzvišeni Allah na njega donese deset salavata, oprost mu deset grijeha i poveća mu stepen za deset deredža.“

“Najbliži meni na Sudnjem danu i najzaslužniji za moj šefa'at je onaj ko na mene najviše donosi salavat-i selama.“

Uzvišeni Allah je rekao Musau, alejhisselam: “Želiš li da ti budem bliži nego što je tvoj govor tvome jeziku, tvoja misao tvome srcu i tvoja

³⁵⁰ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 102; İbn Ebi Šejbe, *el-Musannef*, II, 399.

zjenica tvome oku?“ –“Želim, ja Rabbi!“ reče on. –“Onda donosi mnogo salavata na Muhammeda (Sallallahu alejhi ve sellem).“ “A da li želiš da na Sudnjem danu ne osjećaš žed?“ –“Želim, ja Rabbi!“ –“Onda donosi mnogo salavata na Muhammeda (sallallahu alejhi ve sellem).“

Poslanik, alejhisselam, je rekao:

“Onaj ko na ovome svijetu bude donosio najviše salavata na mene, biće mi najbliži na svakom stepenu, na Sudnjem danu. Ko u toku dana i noći u petak donese stotinu salavata na mene, Allah će mu ispuniti stotinu želja. Sedamdeset njih je ostavljeno za ahiret a trideset za ovodunjalučke poslove. Uzvišeni Allah meni te slavate dostavi putem meleka. Oni budu poput poklona koje vi dobijate. Taj melek mi saopšti ime, rod i porijeklo onoga ko mi donese salavat, a potom to zapiše na jedan bijeli papir pored mene. Moje znanje poslije smrti je poput znanja dok sam bio živ.“³⁵¹

Kada dođe četvrtak, Allah pošalje meleke koji imaju srebrene sveske i zlatne olovke. Zapisuju one koji donose salavate u četvrtak i noć petka.

Ako dvojica muslimana kada se sretnu učine musafehu i donose salavat na Poslanika, prije nego što se rastanu budu im oprošteni svi prethodni i budući grijesi.

Kada neko od vas uđe u džamiju, neka donese salavat na Poslanika i neka kaže: “Bože sačuvaj me od šejtana!“³⁵²

U drugoj predaji se kaže: “Neka prilikom izlaska kaže: 'Allahumme inni es'eluke min fadlike.“

Ako upućena dova ne počinje sa zahvalom Allahu i donošenjem salavata na Muhammeda, alejhisselam, ona ostaje iza zastora. Dova koja počinje sa zahvalom i salavatom biva primljena.

Sve dok se ne donese salavat na Poslanika i njegov AI, između dove i nebesa postoji zastor. Donošenjem salavata, taj zastor se trga i dova ide ka nebu. U suprotnom, dova se vraća na zemlju.

Ako se prilikom nekog skupa ne pomene Allahovo ime i ne donese salavat na Poslanika, na prisutne se spušta bič, koji ako želi kažnjava prisutne, a ako ne, oprostí im.

Kada neko osjeti zvonjenje u ušima, neka me se sjeti i donese salavat na mene.

Ko naumi učiniti neko djelo, neka se posavjetuje u vezi njega. Uzvišeni Allah će mu u tom poslu podariti ružd. Ako neko želi nešto reći, pa to zaboravi, neka donese salavat na mene. U donošenju salavata na mene je olakšanje za njegove riječi. Nadati se je da će se sjetiti.³⁵³

Ako neko počne sa hairli poslom bez spominjanja Allahovog imena i donošenja salavata na mene, taj posao je manjkav i gubi svaki blagoslov.³⁵⁴

³⁵¹ Ibn Asâkir, *Tarihu Dimašk*, LIV, 301.

³⁵² Ibn Ebi Šejbe, *el-Musannef*, I, 374; VII, 124.

³⁵³ Tirmizí, “Fiten”, 78.

³⁵⁴ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 359; Abdurrezzâk, *el-Musannef*, XI, 163.

Kada je jedan od islamskih velikana, Ebu Hafs Kaidi preselio, neko ga je usnio, pa ga je upitao kako je Uzvišeni Allah postupio s njim. –“Podario mi je milost i oprost i smjestio me u Džennet.“ Potom ga je upitao šta je razlog tome, a on reče: “Zaustavio me je među melekim. Izračunali su moje grijeha i salavate na Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Našli su da sam donosio mnogo salavata. Tada im Uzvišeni Allah reče: 'O meleki Moji! Vaš posao je završen. Ne ispitujte ga ništa drugo! Odvedite ga u Moj Džennet!’“

Neko od selefa prenosi: “Preselio mi je prijatelj s kojim sam zajedno izučavao hadis. U snu sam ga vidio kako je obukao prelijepu zelenu odjeću. Kada sam ga upitao čime je to zaslužio reče: 'Gdje god sam vidio Resulallahovo, sallallahu alejhi ve sellem, ime, u nekom hadisu, pisao sam pored njega 'Sallallahu alejhi ve sellem.' Zbog toga sam dobio ovu nagradu.“

Drugom prilikom, također jedan od pripadnika selefa pripovijeda: “Preselio mi je jedan komšija koji je bio pisar. Vidio sam ga u snu i upitao ga kako je s njim postupio Uzvišeni Allah. Rekao mi je da mu je On oprostio grijeha. Upitao sam ga čime je to zaslužio, pa mi reče da kada je god pisao Resulallahovo ime, uz njega je dodavao 'Sallallahu alejhi ve sellem.’“

Ebu Sulejman Darani pripovijeda: “Kada sam pisao hadise, uz njegova mubarek imena sam dodavao 'Sallallahu alejh', ali sam izostavljao riječi 've sellem'. U snu mi je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, došao i rekao mi: 'O Ebu Sulejman! Kada u hadisima pišeš moje ime, piši pored salata i 've sellem'. To su četiri slova. Za svaki harf slijedi nagrada od deset sevapa. Kada to ispuštaš, gubiš četrdeset sevapa.’“ Još jedan čovjek je imao takav običaj pa mu je Resulullah u snu rekao: “Zašto moj salat ne pišeš u potpunosti?”

Ebu Bekr Es-Siddik pripovijeda: “Onaj ko se boji zaborava, neka donosi mnogo salavata na Resulullaha, alejhisselam.”

Jedan od predvodnika dobrih ljudi, Muhammed bin Said bin Mutarrif prenosi: “Svake noći sam prije spavanja donosio određen broj salavata. Jedne noći mi je u san došao Resulullah, alejhisselam. Kada je ušao u sobu ona se ispunila svjetlošću. Potom dođe do mene i reče: 'Primakni se da blagoslovim usta što donose toliko salavata na mene.' Ja sam se postidio pa sam pružio obraz. Poljubio me je svojim mubarek usnama. Probudio sam se zaprepašten. Soba mi je bila ispunjena mirisom miska. Osam dana sam osjećao taj prelijepi miris na svome obrazu.”

Kada je preselio Hallad bin Kesir, također jedan od velikana čovječanstva, ispod njegove glave su pronašli papir na kojem je pisalo: “Ovo je potvrda da je Hallad bin Kesir spašen od Džehennema.” Upitali su njegove bližnje čime je to zaslužio, pa rekoše da je svakoga petka donosio salavate na Poslanika, alejhisselam.

U djelu “Zejnu-l Medžalis“, šejha Ajnija se navodi: “Resulullah, alejhisselam, je rekao: 'Tri grupe ljudi će se na Sudnjem danu naći u hladu Arša, kada ne bude drugoga hlada. Upitali su ko su ti pa reče: 'Ko spasi moj ummet neke neprilike, ko slijedi moj sunnet i ko na mene donosi mnogo salavata.’“

Šejh Ebu Musa Dariri prenosi: “Uhvatila nas je oluja na moru. Svi prisutni su se bojali za svoj život. U takvom stanju me je savladao san. Usnio sam Resulullaha, alejhisselam, koji mi je rekeo: 'Prenesi prisutnima na brodu da hiljadu puta kažu: *Allahumme salli ala sejjidina Muhammedin ve ala ali sejjidina muhammed salaten tundžina biha min džemi'il ehvali ve-l afat ve takdilena bila džemi'al hadžat ve tutahhiruna biha min džemi'issejjiat ve terfe'una biha 'indeke e'led-deredžat ve tubelliguna biha aksel gajat, min džemi'il hajrati fil hajati ve ba'de-l memat.* Kada smo tri stotine puta to proučili, oluja se smirila i mi smo se spasili. Učenje ovog salavata se preporučuje prilikom bilo kakvog važnog posla ili nevolje, nepogode ili zemljotresa.

U priznatim djelima se po pitanju vrsta salavata navodi preko četrdeset hadisa. Neki od njih su sljedeći:

Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammed, kema sallejte ala Ibrahime ve ala ali Ibrahim, ve barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammed kema barekte ala Ibrahime ve ala ali Ibrahim inneke hamidun medžid.

Allahumme salli ve sellim ve barik verham ala sejjidina Muhammedin huve sejjidu-l arabi vel adžem ve imami Mekket-il mukerremeti ve Medineti-l Munevvereti vel harem. Alleme-l insane ma lem ja'lem.

Asluhu nurun ve nesluhu Adem. Ba'suhu muahharun ve halkuhu mukaddem.

Ismuhuš-šerifu mektubun alel Levhi-l mahfuzi bijak-il kalem.

Ve džismuhu-š-šerifu medfunun fil Medineti-l munevvereti vel harem. Ja lejte ektehilu turabellezi tahte-l kadem.

Fe tuba summe tuba limen dua ve tabiahu ve limen esleme sahibe-š-šefa'ati lil alemin.

Kailen ja Rabbi! Sellim ummeti, ummeti va ummeta ja zel lutfi ve-l kerem.

Fe junadi-l munadi min kibeli-r-Rahman. Kabiltu šefa'ateke ja nebijjel muhterem. Udhulul Džennete la havfun alejkum ve la huznun ve la elem. Summe radijallahu teala an Ebi Bekrin ve Omere ve Usmane ve Alijin zilkerem.

Ve sallallahu ala sejjidina Muhammedin vel hamdu leke ja Rabbe-l alemin. Bi hurmeti sejjidi-l murselin.

HILYE-I SEADET

Njegova mubarek imena i nadimci

Najčešće spominjano ime Resulullaha je "Muhammed". Ono znači „izrazito hvaljeni i voljeni“. Ovo ime se u Kur'an-i Kerimu pominje četiri puta, u surama: Ali Imran, Ahzab, Feth i Muhammed, i to redom u ajetima: 144., 40., 29. i 22. U 6. ajetu sure Saff se spominje pod imenom Ahmed, "onaj koji mnogo hvali Gospodara", i "onaj koji je nagoviješten Isaovom, alejhisselam, narodu." Osim Muhammed i Ahmed, u Kur'an-i Kerimu se spominje i još pod imenima: Mahmud, Resul, Nebi, Šahid, Bešir, Nezir, Mubeššir, Munzir, Dai ilallah, Siradž-i munir, Rauf, Rahim, Musaddik, Muzekkir, Muddesir, Abdullah, Kerim, Hakk, Munir, Nur, Hatemu-n-nebijjin, Rahmet, Ni'met, Hadi, Taha, Jasin... Pored navedenih, još neka od njegovih imena se spominju u Kur'anu i hadisu, te u nekim časnim objavama koje su poslate ranijim poslanicima.

U nekim hadisima se navode imena: Mahi, Akib, Mukaffi, Nebijju-r-Rahme, Nebijju-t-Tevbe, Nebijju-l Mulahim, Kattal, Muvekkil, Fatih, Hatem, Mustafa, Ummij i Kusem (Onaj koji objedinjava sva dobra).

U jednom hadis-i šerifu Resulullah, alejhisselam, kaže: "Pet imena se odnose na mene: ja sam Muhammed, ja sam Ahmed, ja sam Mahi, Uzvišeni Allah sa mnom uništava bezbožništvo. Ja sam Hašir, ljudi će biti poredani na mojim stopama na Sudnjem danu. Ja sam Akib, nema poslanika poslije mene."³⁵⁵

Resulullah je nosio nadimak Ebu l Kasim prema sinu Kasimu, koga je imao sa hazreti Hatidžom i koji je rano preselio na Bolji svijet. Također je prije poslanstva među Kurejšijama dobio nadimak El-Emin, zbog povjerljivosti, pravednosti i drugih lijepih osobina.

Jedno od Resulullahovih mubarek imena je i "Jasin", koje se spominje u srcu Kur'an-i Kerima, u suri Jasin. Jedan od islamskih velikana, hazreti Sejjid Abdulhakim-i Arvasi, tumačeći ovu riječ kaže da je to: "O moj voljeni, koji si izvor moje radosti!"

Pored brojnih poema koje su napisane u Resulullahovu, sallallahu alejhi ve sellem, slavu, o njemu je napisano i mnogo naučnih djela. Proslavljeni Resulullahovi, alejhisselam, biografi, koji su svjetsku slavu stekli pišući o njemu, na kraju su priznali da nijedna njihova riječ nije dovoljna da adekvatno istakne veličinu Poslanika svih svjetova. Oni koji su imali čast da ga vide i zaljube se u njega, trudili su se da ga opišu koliko im je dozvoljavao jezik, da bi na posljetku priznali da čovjek nije u stanju opisati tu ljepotu.

³⁵⁵ Kadi İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 230.

Hilye-i seadet

Opisivanje Habib-i ekrema, Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, naziva se Hilye-i seadet.

Islamski učenjaci su posvećivali kompletne svoje živote pisanju o Resulullahovom, alejhisselam, životu, kako bi prenijeli sve njegove vidljive karakteristike: izgled, osobine, lijepe čudi kao i sve druge pojedinosti zajedno sa cijelim lancem prenosilaca tih osobina. Ovi podaci su sakupljeni direktno iz Resulullahovih, alejhisselam, hadisa, kao i govora njegovih ashaba. Djela koja sakupljaju ove podatke se nazivaju djelima sire. Među hiljadama djela o siri, napoznatija su: Imam-i Tirmizijevo djelo "Eš-šemailu-r-Resul", Kadi Ijadovo djelo "Šifa-i Šerif", Imami Bejhekijino i Ebu Nuajm Isfahanijevo djelo "Delailu-n-Nubuvve", te djelo hazreti Imama Kastalanija "Mevahib-i Ledunijje".

U hadis-i šerifima i govoru ashaba, Resulullahov "hilye-i seadet" se prenosi na sljedeći način:

Resulullahovo, alejhisselam lice, kompletna pojava kao i njegov mubarek glas su bili ljepši od navedenih stvari svih ljudi. Mubarek lice mu je bilo donekle okruglo, te je sijalo poput mjeseca kada bi bio veseo.³⁵⁶ Na mubarek čelu mu je bilo vidljivo kada je bio radostan. Resulullah je podjednako vidio po danu i po noći, kao i ispred i iza sebe. Kada bi htio pogledati u stranu ili unatrag, okretao bi se cijelim tijelom. Pogled mu je više bio okrenut prema zemlji nego prema nebu. Mubarek oči su mu bile velike, a trepavice duge. U mubarek očima mu se u određenoj količini moglo nazrijeti crvenilo, zjenice su mu bile crne a noću bi stavljao surmu. Fahr-i alemovo, sallallahu alejhi ve sellem, čelo je bilo otvoreno. Mubarek obrve su mu bile tanke i nisu bile spojene. Vena koja se nalazila između njegovih obrva bi nabrekla kada bi se naljutio. Mubarek nos mu je bio lijep i bio je na sredini lica malo podignut. Mubarek glava mu je bila velika, a ni mubarek usta mu nisu bila mala. Mubarek zubi su mu bili bijeli, gornji sjekutići razdvojeni. Kada bi govorio, kao da mu je iz zuba izlazio nur – svjetlost. Nije viđen niko ko je bio slatkorječiviji i sposoban govornik kao što je to bio on. Mubarek riječi su mu bile lahko razumljive, pridobijale su i srca i duše. Kada bi govorio, riječi su se nizale poput bisera. Ako bi neko htio brojati njegove riječi, mogao je to učiniti. Ponekada bi, radi boljeg razumijevanja, tri puta ponavljao ono što bi rekao. U Džennetu će se govoriti kao što je to činio Muhammed, alejhisselam. Mubarek glas mu je stizao tamo gdje niko drugi nije mogao.

Fahr-i alem, Resulullah, je bio nasmijana lica. Smijao bi se blago i tada bi mu se vidjeli mubarek prednji zubi. Nur bi sijao kada bi se on nasmijao. I plač mu je bio blag poput smijanja. Nije se glasno smijao niti je glasno plakao. Kada bi bio tužan, iz Mubarek očiju su mu lile suze i čuo se glas iz njegovih mubarek prsa. Nekada bi od straha pred Uzvišenim Allahom

³⁵⁶ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 459; Hâkim, *el-Mustedrek*, II, 605.

zaplakao u namazu, dok bi slušao Kur'an-i Kerim i razmišljao o grijesima svoga ummeta.

Resulullahovi, sallallahu alejhi ve sellem, mubarek prsti su bili dugi, a ruke mišićave. Imao je široke dlanove. Miris cijelog njegovog mubarek tijela bio je ljepši od miska. Mubarek tijelo mu je bilo mekano, ali i čvrsto. Enes ibn Malik prenosi: "Služio sam Resulullahu deset godina. Mubarek ruke su mu bile mekše od svile a mubarek koža mu je mirisala ljepše od cvijeća. Mubarek ruke i njezini prsti su bili dugi. I nožni prsti su mu bili dugi. Mubarek stomak mu je bio širok kao i njegova prsa. Kosti na ramenima su mu bile široke kao i njegova prsa. Resulullahovo, alejhisselam, mubarek srce je bilo Božanski dar.

Resul-i ekrem nije bio ni previše visok ni nizak. Kada bi pored njega stajao neko ko je visok, Resulullah bi izgledao visočiji od njega. Kada bi sjedio, mubarek ramena su mu bila iznad ramena svih ostalih prisutnih.

Dlake na Resulullahovoj kosi i bradi nisu bile niti ravne niti previše kovrdžave, već valovite. Mubarek kosa mu je bila duga. Jedno vrijeme mu je je padala na oči da bi je kasnije primjetno razdvajao na dvije strane. Nekada bi je ostavljao dugu a nekada bi je kratio. Nije farbao ni kosu niti bradu. U trenutku kada je preselio, na mubarek glavi i bradi mu je bilo manje od dvadeset dlaka. Potkresavao bi svoje mubarek brkove. Njihova dužina i oblik su bili poput obrva. Imao je vlastite brice. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je uvijek uza se imao češalj i misvak. Kada bi češljao mubarek kosu i bradu, ogledao bi se na ogledalu. Fahr-i kainat, alejhisselam, bi hodao brzo gledajući preda se, a mjesta kuda bi prolazio poznavala bi se po njegovom mubarek mirisu. Resulullah, alejhisselam, je bio Arap. To znači da je bio bijelog tena, blago pomiješanog sa crvenom bojom, lijepog izgleda, svijetao i dražesan. Ako bi neko za Resulullahu svjesno rekao da je bio crn, postao bi kafir.

Riječ "arab", etimološki znači: "lijepo". Kao primjer može nam poslužiti sintagma "Lisan-i arab", koja znači: "lijep jezik". U geografskom smislu, riječ "arab" označava: ljude rođene i odrasle na Arapskom poluotoku, othranjene tamošnjom hranom, zrakom, vodom i klimom, i one koji nose njihovu krv. Kao što se osobe porijeklom iz Anadolije nazivaju Turcima, iz Njemačke Nijemcima i Bugarske Bugarima, tako je i Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, Arap. Arapi imaju bijeli ten. Posebno je Resulullahova, alejhisselam, porodica bila bijeloga tena i izuzetno lijepa. Svakako je i Resulullahov djed Ibrahim, alejhisselam, bio bijel i sin stanovnika Basre poznatog pod imenom Taruh, koji je bio vjernik. Azer koji je bio kafir, nije bio Ibrahimov, alejhisselam, otac, već amidža i očuh.

Ljepota Resulullahovog, alejhisselam, oca Abdullaha se pročula i do Egipta, pa su zbog svjetlosti na njegovom čelu, dvije stotine tamošnjih djevojaka došle u Mekku kako bi se udale za njega. No, nur Muhammeda, alejhisselam, je bio suđen hazreti Amini.

Njegov amidža Abbas, kao i njegov sin Abdullah, su također bili bijeli. I Resulullahovi, sallallahu alejhi ve sellem, potomci do Sudnjega dana su bijeli i lijepi.

Resulullahovi ashabi su bili bijeli i lijepi. Osman, radijallahu anhu, je bio plav, bijeloga tena. Dihje-i Kelbi, koga je Resulullah poslao kao izaslanika rimskom caru Herakliju, bio je izuzetno lijep, tako da, kada bi hodao tamošnjim ulicama, Rimljanke su izlazile da ga vide. Džibril, alejhisselam, bi često dolazio u liku Dihje, radijallahu anhu.

Stanovnici Egipta, Šama, Afrike, Sicilije i Španije nisu Arapi. Arapi su krenuli sa Arapskog poluotoka kako bi svijetu prenosili Islam, tako da su sa tom misijom stizali i ostajali u tim područjima. Osim tih mjesta, nalaze se i u Anadoliji, Indiji kao i drugim mjestima. Ipak, ne može se tvrditi da se stanovnici ovih područja generalno nazivaju Arapima.

Egipćani su crnomanjasti. Abesinci su crni. Stanovnici Zanzibara su također crni. Poštovati Resulullahovu, sallallahu alejhi ve sellem, rodbinu i unuke predstavlja čin ibadeta i to čine svi muslimani. Mnogi crni narodi, poput Abesinaca, Fellaha i drugih, koji su kao gosti dolazili u Anadoliju, su se predstavljali kao Arapi, kako bi im se ukazalo poštovanje. Naivni Anadolci su im u tome vjerovali i lijepo ih primali. Razlog tome je činjenica da u tim stvarima nema razlike između crnih i bijelih ljudi. Crni musliman je na nebrojeno većem stepenu od bijelog kafira i vrijedniji je od njega. To što je neki musliman crn, ni u kojem slučaju ne umanjuje počast zbog njegova imana. Hazreti Bilal-i Habešija i Usama, koga je Resulullah, alejhisselam, naročito volio, bili su crne boje. Kafiri koji su svojom zlobom postali poznati svima, Ebu Leheb i Ebu Džehl su bili bijeli. Uzvišeni Allah ne gleda čovjekovu boju kože, već snagu njegova imana i stepen bogobožnosti. No, lažno predstavljanje Arapa crnima, koristilo je neprijateljima islama Židovima. S jedne strane su osobe crne puti predstavljali manje vrijednima i nedostojnim bijelaca, koristeći ih kao robove. Uporedo s tim, crne pse i mačke su nazivali Arapima, praveći karikature crnaca u raznim sredstvima informisanja, i trudeći se da na taj način Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, prikažau u ružnom svjetlu. Resulullah, alejhisselam, je sadržavao u sebi sve lijepe čudi. Njegove lijepe čudi su po svojoj suštini "vehbi", to jeste darovane od strane Allaha, dželle šanuhu, i nisu "kesbi" to jeste stečene. Nikada nije proklinjao, upotrebljavajući ime nekog muslimana, niti je bilo kada svojom mubarek rukom istukao bilo koga. Svetio se radi Uzvišenog Allaha, a nikada iz ličnih pobuda. Lijepo je i sa poštovanjem postupao prema svojim ashabima, prema rodbini i prema svojoj posluzi. Unutar kuće je bio izuzetno blag i veseo. Obilazio bi bolesnike i obavljao dženaze. Pomagao je ashabima u njihovim poslovima i uzimao djecu u svoje naručje. No, srce mu nije bilo okupirano ovodunjalučkim stvarima. Mubarek duša mu je bila u svijetu meleka.

Kada bi neko iznenada vidio Resulullaha, obuzeo bi ga strah. Da nije bio blag po svojoj prorodi, niko ne bi mogao sjediti pored njega, niti bi mogao izdržati slušajući njegov govor, zbog posebnosti stanja u kojima su se

nalazili poslanici. No on nikoga nije gledao u lice svojim mubarek očima iz stida. Fahr-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, je bio najdarežljiviji među ljudima. Nije zapamćeno da je neko od njega nešto zatražio a da mu on nije izašao u susret. Ako bi posjedovao ono što se od njega traži, darovao bi, a ako to nije mogao ispuniti, onda ne bi ni odgovarao. Toliko je činio dobra, da ni bizantijski carevi, perzijski šahovi niti svi drugi vladari zajedno nisu mogli toliko dobra učiniti. Sam je, uprkos tome, preferirao skroman život. Živio je tako, da bi mu rijetko i na um padala hrana i piće. Ne bi govorio na način da mu se donese hrana, ili da mu se nešto spravi od hrane. Ako bi mu donijeli hranu, on bi jeo i nije odbijao nikakvo voće. Nekada bi mjesecima jeo malo, opredjelivši se za glad. Nekada bi opet jeo obilno. Nije pio vodu poslije jela. Vodu je pio u sjedećem položaju.³⁵⁷ Kada bi jeo u društvu, posljedni bi pružao ruku prema hrani.³⁵⁸ Primao je svačije poklone. Onoga ko mu donese poklon, nagrađivao bi sa mnogo ljepšim i većim poklonom.

Uobičavao je oblačiti različitu odjeću. Kada bi dolazili strani izaslanici, ukrasio bi se obukavši kvalitetnu i lijepu odjeću. Nosio je srebreni prsten sa kamenom od akika, i koristio ga je kao pečat. Na pečatu mu je pisalo "Muhammedun Resulullah". Krevet mu je bio napravljen od kože i bio je ispunjen lišćem palmina drveta. Nekada bi spavao na tom krevetu, nekada na zemlji zastrtom kožom, a nekada na hasuri ili na suhoj zemlji. Spavao bi okrenut na desnu stranu, tako što bi mubarek dlan desne ruke stavio pod glavu. Nije uzimao imetak koji je bio zekat, nije jeo neprerađen luk ili češnjak, niti je recitirao poeziju.

Resulullhove, alejhisselam, mubarek oči bi spavale dok mu časno srce to ne bi činilo. Lijegao bi gladan, a ustajao sit. Nikada nije zijevao. Mubarek tijelo mu je bilo od nura i za njim se nije pojavljivala njegova sjena. Na odjeću mu ne bi slijetali insekti, niti bi mu bilo kakve životinje pile mubarek krv. Nakon što je Uzvišeni Allah objavio da je on Njegov poslanik, šejtani su se popeli na nebo i nisu više mogli dobijati bilo kakve vijesti, a vračari i prorocateљи su ostali bez riječi. Server-i alem, sallallahu alejhi ve sellem, je i sada živ na nama nepoznat način. Njegovo mubarek tijelo nikada ne može struhnuti. U njegovom kaburu se nalazi melek, koji mu prenosi salavate koje mu šalju pripadnici njegova ummeta. Prostor između njegovog mimbera i kabura je Revda-i mutahhera. To je jedna od Džennetskih bašči. Posjetiti njegov kabur-i šerif je jedan od najljepših ibadeta i vidova pokornosti.

Velikani među Resulullahovim ashabima su Poslanikovu ljepotu opisali na sljedeći način:

Ebu Hurejre: "Nisam vidio nikoga ko je bio ljepši od Resullaha. Bio je poput sunca na zemlji koje je sijalo svom svojom snagom. Kada bi se nasmijao, zubi bi mu osvjetljavali zidove."

³⁵⁷ Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 318.

³⁵⁸ Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 319.

Ibn-i Ebi Hale: “Poslanikovo, alejhisselam, mubarek lice bi sijalo poput četrnaestog dana u mjesecu.“

Hazreti Alija: “Ko bi ga ugledao iznenada, obuzeo bi ga strah. Ko bi s njim porazgovarao i upoznao ga, odmah bi ga zavolio.“

Džabir bin Semure: “Resulullah me je pomilovao po licu svojom mubarek rukom. Osjetio sam takvo osvježenje, kao da je prodavac mirisa iz svoje torbe izvadio novi i nepoznati miris. Kada bi Resulullah, rukujući se sa nekim, dodirnuo njegovu ruku, na njegovoj ruci bi cijeli dan ostajao lijep miris.“³⁵⁹

Hazreti Aiša: “Kada bi Resulullah, alejhisselam, neko dijete pomilovao po glavi, kasnije bi se to dijete lahko moglo prepoznati među ostalom djecom.“³⁶⁰

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je jednog dana zaspao u svojoj kući. Došla je Ummu Sulejm, Enes bin Malikova majka. Dok je spavao, na Resulullahovom, alejhisselam, licu su se pojavile kapljice znoja. Ummi Sulejm je tada počela skupljati te kapljice. Kada se Resulullah probudio i upitao svoju tetku po mlijeku zašto to čini, ona mu reče: “Dodat ću ih u svoje mirise. Tvoj znoj je najljepši miris.“³⁶¹

Ebu Hurejre: “Nisam vidio da neko brže hoda od Resulullaha, alejhisselam. Kao da mu se zemlja presavijala pod nogama. Kada bismo hodali sa njim, ulagali bismo sav napor da idemo ukorak s njim i teško bismo to uspijevali.“

Resulullah, alejhisselam, je govorio izrazito lijepo. Sjajno je znao kada započeti govor i kada prestati s njim. Riječi su mu bile krajnje jasne i umjesne. U njegovom govoru bi uvijek dolazio do izražaja značaj i smisao onoga što govori. S obzirom na to da mu je moć iskazivanja bila izuzetno jaka, nikada ne bi osjećao zamor i napor prilikom govora.

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, ljepota

Ulema-i Rasihin, to jeste islamski učenjaci, koji su prvaci u ovosvjetskim i transcendentnim naukama, i koji su nasljednici Poslanika, alejhisselam, imali su čast vidjeti ga u svoj njegovoj ljepoti i ostati zapanjeni njime. Na njihovom čelu je Ebu Bekr Es-Siddik. On je prepoznao kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, nur poslanstva, te priznao njegovu veličinu, ljepotu i stepen koji posjeduje. Niko od ostale uleme ga u tome nije uspio sustići. Hazreti Ebu Bekr bi u svakoj prilici, bez obzira gdje gledao i šta radio, viđao Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Jednom prilikom je rekao: “Ja Resulallah! Gdje god pogledam, vidim tebe!“ Drugom prilikom reče: “Zamijenio bih sva svoja dobra djela za jednu tvoju grešku.“ Jedna od onih koji su Resulullahovu, alejhisselam, ljepotu na najbolji mogući način

³⁵⁹ Muslim, “Fezâil”, 120; Kadi İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 68.

³⁶⁰ Kadi İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 68.

³⁶¹ Muslim, “Fezâil”, 125; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 221; Bejhikî, *es-Sunen*, I, 254.

vidjeli, shvatili i drugima prenijeli, jeste i hazreti Aiša. Hazreti Aiša je bila učena, inteligentna, razumna, odgojena i pregalac u iznalaženju rješenja. Govorila je čisto i jasno. Jako dobro je poznavala značenja kur'anskih ajeta, arapsku poeziju i prirodne nauke. I sama je spjevala neke stihove u čast Resulullaha. Sljedeća dva stiha je napisala naša majka hazreti Aiša:

*Ve lev semi'u fi
Misre evsafe haddihi;
Lema bezelu fi sevmi,
Jusufe min nakdin.
Levima Zeliha lev
Reejne džebinehu,
La aserne bilkat'il
Kulubi alel ejdi*

U prijevodu: Da su Egipćani čuli za ljepotu njegovih (Resulullahovih, alejhisselam) obraza; ne bi dali ništa Jusufu, alejhisselam (čija je ljepota slavna). To jeste, sav svoj imetak bi dali da mogu vidjeti njegovo lice. Da su Resulullahovo nurlu čelo vidjele žene, koje su optužile Zulejhu "da se zaljubila u Jusufa, alejhisselam", umjesto ruku isjekle bi svoje srce, a da pri tome ne bi osjetile bilo kakvu bol.

Hazreti Aiša je rekla sljedeće: "Jednog dana je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, raskopčavao kaiš sa svojih nanula. Ja sam tada prela svilenu odjeću. Kada sam pogledala u njegovo mubarek lice, kroz njegovu svjetlost je kapao znoj. Kapi znoja su bacale svjetlost na sve strane i zanosile moje oči. Ostala sam začuđena. Okrenuo se prema meni i upitao me: 'Šta ti je bilo, pa si tako utonula u razmišljanje?' –'Ja Resulallah! Obuzelo me je čuđenje, vidjevši čistoću svjetlosti na tvome licu, kao i sijanje kapljica znoja sa tvoga mubarek čela.' Resulullah je ustao i prišao mi. Poljubio me je među oči i rekao: 'O Aiša! Neka ti Allah podari svako dobro. Ja nisam uspio tebe obradovati, kako si ti obradovala mene.' To jeste obradovala si me više nego što sam ja tebe. Resulullah, alejhisselam, je poljubio hazreti Aišu među njene mubarek oči, zato što je primijetila i postala svjesna njegove ljepote. Zbog toga je nagrađena i počašćena.

Niti jedno stvorenje nema spoj toliko spoljašnjih ljepota, kao što je to slučaj sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem. Hazreti Imam-i Kurtubi prenosi sljedeće: "Resul-i ekremova ljepota nije u potpunosti vidljiva. Da je objelodanjena njegova stvarna ljepota, ashabi ne bi skidali pogled sa njega. Da je zaista na vidjelo izašla njegova istinska ljepota, niko ne bi mogao odoljeti da ga ne gleda."

Jusufa, alejhisselam, su ljudi vidjeli u njegovoj vanjskoj ljepoti, a Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovoj unutrašnjoj ljepoti. Zbog Jusufove, alejhisselam, ljepote sjekle su se ruke. Ljepotom Resulullaha, alejhisselam, posječeni su kipovi i idoli, te su razbijeni oblaci nevjerništva.

Ashabi su jednom prilikom upitali Resulullaha: “Ja Resulullah! Ko je ljepši? Ti ili Jusuf, alejhisselam?” –“ Moj brat Jusuf je od mene sabih (ljepši), a ja sam melih (umiljatiji). Njegova izvanjska ljepota je veća od moje.“

Resulullah, alejhisselam, je u jednom hadisu rekao: “Svi Allahovi poslanici su bili lijepog lica i lijepog glasa. Vaš poslanik je od svih njih, najljepšeg i lica i glasa.“

Jedno od Resulullahovih, alejhisselam, imena koja se spominju u Kur'anu je i prva riječ kur'anske sure Jasin, upravo riječ “Jasin“. Jedan od velikana Ulema-i Rasihina, hazreti Sejjid Abdulhakim Arvasi je riječ “Jasin“ protumačio kao “O moj miljeniče, koji si izvor moje radosti.“ Ko god čuje za to vrelo radosti, vidi ga iz daleka, priđe mu i napoji se sa njega koliko mu je želja; cijeli svoj život provede izgarajući za Resulullahovom ljepotom, i pokuša tu ljubav prenijeti suzним očima ili bolnim stihovima. Jedan od onih koji su to uspjeli izraziti na najljepši mogući način je hazreti mevlana Halid-i Bagdadi. U jednoj od njegovih kasida u kojoj opisuje čežnju i ljubav prema Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, kaže se:

*Cijeli svemir ljubav ti izriče, i ja s njim,
Gdje god krenem, tvoju svjetlost poželim,
Ti si vladar Kab-i Kavsejn prijestolja
Gost sam ti, reći, radi poštovanja tebi ne valja
Sve stvoreno rad tebe bi postalo
Milošću kad bi me obasuo, srce bi mi cvjetno ostalo
Svak u Hidžaz rad tavafa Kabe dolazi
Planine bih preskočio da ti stignem, nalazim
U snu mi se kruna sreće na glavu postavi
Zemlja ispod tvojih nogu mi se licu dostavi
O Džami, bulbule prijatelja, što ih hvališ
U svom Divanu ove retke što stavi:
Poput jedna psa, bez vode što mu jezik visi
Kap tvoje dobrote tražim, zagovornik ti si.*

Pored bezbroj stihova i pohvala u čast Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovo ime su napisana i mnoga obimna djela. Najuspješniji među njima, koji su svjetsku slavu stekli pisanjem o Poslaniku, alejhisselam, na kraju su priznali da su nemoćni na pravi način pohvaliti Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Zaljubljenici u njega, koji su imali čast vidjeti ga; opisivali su njegovu ljepotu koliko ih je jezik služio, no opet su priznali da nisu u potpunosti u tome uspjeli. U djelima islamskih učenjaka navedene su stotine citata koji opisuju Resulullaha. Ko god to pročita, odmah može zaključiti da je Resulullahova ljepota, kojom ga je odlikovao Uzvišeni Allah, neopisiva i nezamisliva. Postaju mu odani, bez da ga vide. Zaljubljenici u Habibullaha osjećaju ljubav prema njemu pri svakome dahu. Kada god

pogledaju Mjesec, uživaju u potrazi za svjetlošću koja izvire iz njegovih mubarek očiju.

Ko je čuo za sjaj tvog obraza

Taj ružu i ne gleda.

Ko se topi u ljubavi za tobom

Taj za lijekom ne gleda.

U jednom hadisu koga prenosi Enes bin Malik se kaže: “Niko od vas neće istinski povjerovati, dok mu ja ne budem draži od djece, roditelja i svih ljudi.”³⁶²

Hazreti Omer mu reče: “Ja Resulallah! Kunem ti se Allahom da si mi draži od svakoga, osim od mene samoga.” Resulallah mu odgovori: “Nećete postići iman sve dok vam ja ne budem draži i od vas samih!” Na to hazreti Omer reče: “Tako mi Uzvišenog Allaha, koji ti je poslao Kur'an, draži si mi i od mene samoga.” –“Sada je kako treba“, reče mu Resulallah.

Neko je došao Resulallahu i rekao mu: “O Allahov poslanice! Kada će se desiti Sudnji dan?” –“Šta si ti pripremio za Sudnji dan?“, upita ga Resulallah! –“Nisam se pripremio klanjajući mnogo namaza, posteći i dajući sadaku. Ali ja volim Allaha i Njegova poslanika.“ Na to mu Resulallah reče: “Svako će biti sa onim koga voli.”³⁶³

Voljeti Resulallaha je farz-i ajn svakome muslimanu. Kada se ta ljubav smjesti u nečije srce, lahko će osjetiti slast imana i islama, i živjeti ga. Ta ljubav će rezultirati potpunim slijeđenjem Poslanika svih svjetova. Sa tom ljubavlju će se počastiti bezbrojnim nimetima i bereketima kojima je Uzvišeni Allah obasuo svoga Miljenika. Lanac tih blagodati se prenosi preko učenjaka Ehl-i sunneta, koji svakoga muslimana vode do te ljubavi.

Vadžib je na svakog mu'mina, koji čuje neko Resulallahovo, alejhisselam, mubarek ime, da se prema njemu odnosi sa smirenošću, edebom i poštovanjem iz dubine duše; kao da se nalazi u njegovom mubarek društvu.

Izraz poštovanja prema njemu je i čuvanje od govora o njemu, upotrebljavajući riječi koje među ljudima označavaju manju vrijednost.

Kao primjer za to, navest ćemo da se za Resulallaha ne može reći da je bio siromašan. Ne može se reći da je bio čoban. Poštovanje prema njemu ćemo pokazati ako za nešto što je volio Resulallah, ne kažemo: “Ja to ne volim.“ Resulallah je rekao: “Ja se ne naslanjam na bilo šta kada jedem“, naše je da to poštujemo i ne kažemo: “Ja jedem naslanjajući se na to i to“, ili zaista to čineći. Svjesno nepoštivanje ovakvih stvari s namjerom da se iskaže neposlušnost prema Resulallahu, otvara vrata nevjerništva.

³⁶² Muslim, “Īmān”, 76; Nesāī, “Īmān”, 19; Ibn Madže, “Mukaddima”, 9; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 207; Hâkim, *el-Mustedrek*, II, 528.

³⁶³ Buhârî, “Ahkam”, 10; Tirmizî, “Zuhd”, 50; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 104; Hejsemî, *Medžmau 'z-Zevâid*, XI, 186; Kadî Ījâz, *Šifâ-i Šerif*, s. 77.

Poštovanje prema Uzvišenom Allahu i Njegovom poslaniku se iskazuju i na taj način, što se ne stavlja bilo šta na mushaf ili na knjigu u kojoj su navede Resulullahove, alejhisselam, riječi. Još jedan od pokazatelja poštovanja je brisanje prašine sa njih kao i obraćanje pažnje da se ne bacaju papiri na kojima je navedeno Allahovo ime ili ime Njegovog poslanika.

Takvi papiri se ne cijepaju. Lijepo je iskazati više poštovanje prema papirima pisanim islamskim harfovima. Ako se neki papir koji sadrži Allahovo ime ili neki njegov ajet zbog starosti ošteti, može se zamotati u čistu krpu i zakopati u zemlju, te pokušati obrisati vodom ili spaliti. Kada izgori, taj pepeo se ponovo zakopava u zemlju. Bolje je zapaliti ga nego brisati.

Jedan od lijepih načina iskazivanja poštovanja prema Resulullahu je i iskazivanje poštovanja prema Medine-i munevveri, koja je Resulullahov harem-i šerif, čuvanje od grijeha u njoj kao i iskazivanje poštovanja prema njenim stanovnicima.

RESULULLAHOVE, ALEJHISSELAM, VRIJEDNOSTI

Savršen odgoj

Uzvišeni Allah, navodeći sva dobra koja je podario svome miljeniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, navodi i to da mu je dao lijepu čudi, kroz kur'anski ajet: "Ti si stvoren lijepo čudi." Ikrime prenosi sljedeće: "Čuo sam od Abdullaha ibni Abbasa da izraz "Hulukil azim", to jeste lijepo čudi, koji se spominje u ovome ajetu predstavlja ahlak koga je saopštio Kur'an-i kerim. U ajet-i kerimu se kaže: "Jer ti si, zaista, najljepše čudi."³⁶⁴ Huluk-i-l azim znači imati skriveni odnos sa Allahom, imati tajne sa njim, te lijepo postupati sa ljudima. Resulullahov, alejhisselam, lijep ahlak uzrokovao je prelazak mnogih na Islam.

Njegove riječi su bile naročito umiljate, tako da su osvajale srca i vodile duše. Bio je toliko razborit, da je svojim načinom upravljanja trpio brojne nedaće i uspio smekšati srca, te navesti na pokornost stanovnike Arabijskog poluotoka; koji su tradicionalno tvrdoglavi i grubi ljudi. Mnogi su napustili svoje prijašnje vjere, te se kao muslimani na putu din-i islama borili protiv svojih očeva i svoje braće. Na tom putu su žrtvovali svoje imetke i domove, te prosuli svoju krv, iako nisu bili naviknuti na takve stvari. Njegove lijepo čudi, mehkoća, oprost, strpljenje, dobrota i odavanje počasti drugima su bili toliko moćni da su mu se svi divili. Ko god bi ga čuo ili vidio, postajao bi muslimanom drage volje. Nikada od njega nije viđeno bilo kakvo zlo, nedostatak ili nešto ružno, ni u jednom njegovom pokretu, poslu ili riječi. Iako se nije srdio ni na koga zbog ličnih stvari, prema neprijateljima vjere je bio postojan i hrabar.

Videne su na hiljade mudžiza Muhammeda, alejhisselam, i to su potvrdili i njegovi prijatelji i neprijatelji. Najveća među tim mudžizama je bio njegov odgoj i lijepa čud. Hazreti Ebu Said El-Hudri je rekao: "Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je hranio životinje. Vezao je devu, čistio svoju kuću i muzao svoje ovce. Popravljao bi obuću i šio veš. Jeo bi zajedno sa svojom poslugom. Pomagao bi svojim slugama kada bi se umorili zbog nekog posla. Kupovao bi na pijaci i donosio kući. Kada bi se susreo sa nekim, bio on bogat ili siromah, veliki ili mali, prvo bi se poselamio s njim. Prvi bi pružio ruku kada bi se rukovao. Jednako se odnosio prema robu i robovlasniku, crncu i bijelcu. Odazvao bi se na svačiji poziv. Nikada ne bi potcjenjivao ili omalovažavao ono što se od jela iznese pred njega. Ne bi ostavljao jutarnju hranu za večer ili večernju za jutro. Bio je lijepo čudi. Volio je činiti dobro i lijepo se ophodio sa svakim. Bio je nasmijan i govorio je lijepo, ali se nije smijao kada je govorio. Bio je ponekad i tužan, ali nije to odavao na svome licu. Bio je pristupačan, ali nije imao prirodu prevrtljivca. Na prvi pogled je ulijevao strah, ali nije bio grub. Bio je prijatan i darežljiv,

³⁶⁴ el-Kalem, 68/4.

no nije bio rastrošan. Sažaljevao bi se na svakoga, ali nije bespotrebno prosipao imetak. Mubarek glava mu je uvijek bila oborena, tako da je gledao ispred sebe. Ni od koga nije očekivao pomoć. Onaj ko želi sreću i spokoj, neka bude poput njega.³⁶⁵

Enes bin Malik prenosi: “Služio sam Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, deset godina i nikada nije rekao uf. Nije rekao: 'Zašto si to uradio tako?' ili 'Zašto to nisi uradio tako?’³⁶⁵

Ebu Hurejre je rekao: “U jednoj bitci smo od njega tražili da učini dovu da nevjernici budu uništeni pa je rekeo: 'Ja nisam poslan da proklinjem i nosim patnje ljudima. Ja sam poslan da činim dobročinstvo i da ljudi postignu zadovoljstvo.’ Uzvišeni Allah u 107. ajetu sure Enbija kaže: “Tebe smo poslali kao milost svjetovima.”

Ebu Seid El-Hudri je rekao: “Resulullahov haja' (stid) je veći od stida čednih djevojaka muslimanki.”³⁶⁶

Enes bin Malik je rekao: “Kada bi se Resulullah, alejhisselam, sa nekim rukovao, ne bi povukao svoju ruku dok taj ne bi povukao svoju. Ne bi okretao svoje lice od njega dok taj svoje ne okrene. Kada bi sjedio sa nekim, sjedio bi na oba koljena, ne bi podizao jednu nogu iz poštovanja prema onome sa kim je sjedio.”

Džabir bin Sumure je rekao: “Resulullah je malo pričao. Pričao bi kada je imao potrebu ili kada bi bio upitan o nečemu.” Iz ovoga proizilazi da se svaki musliman treba čuvati bespotrebnog govora i šutjeti. U njegovim mubarek riječima se mogao vidjeti tertil i tersil. To znači da je govorio na lijep način, s lakhoćom, i da ga je bilo lahko razumjeti.

Enes bin Malik je rekao: “Resul, alejhisselam, je posjećivao bolesne, ispraćao dženaze i odazivao se na poziv. Jahao je i magarca. Vidio sam Resulullah, alejhisselam, na Hajberu. Bio je na magarcu sa uzdom od nekog konopa. Kada bi se vraćao sa sabah-namaza, stanovnici Medine bi mu donosili posude sa vodom i tražili od njega da u njih stavi svoje mubarek prste. Ne bi ih odbijao ni kada bi nastupila zima, a voda bila hladna.”³⁶⁷

Drugom prilikom Enes je rekao: “Kada bi Resulullaha, alejhisselam, i neka djevojčica zamolila da za nju obavi neki težak posao, on je ne bi odbijao.”

Džabir je rekao: “Niko nije čuo da je neko nešto tražio od Resulullaha, a da mu on nije izašao u susret.”

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je po količini stida koju je posjedovao bio ispred svih stvorenja. Pred nedoličnim stvarima bi naprosto zatvarao oči. Nikome se ne bi obraćao na način koji ta osoba ne voli.”

³⁶⁵ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 255; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnijiye*, s. 291

³⁶⁶ Muslim, “Fezâil”, 99; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 71; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 368; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 477.

³⁶⁷ İbn Madže, “Zuhd”, 16; Hâkim, *el-Mustedrek*, II, 506; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 371.

Hazreti Aiša je rekla: “Kada bi Resulullahu bilo rečeno da neko radi nešto što nije bilo ispravno, rekao bi uopćeno, ne navodeći njegovo ime: 'Zašto tako rade?’“

Na taj način bi opominjao onoga ko počini ružnu stvar i ne bi odavao njegovo ime.³⁶⁸

Enes bin Malik je rekao: “Jednog dana je Resulullahu došao čovjek koji je imao neku mrlju u vidu žutila na licu. Nije mu rekao ništa što bi ga rastužilo ili povrijedilo. Kada je izašao, rekao je: 'Trebali ste mu reći da opere ono sa lica.’“³⁶⁹

Resulullah je ujedinjavao plemena. Nije sijao razdor među njima. Iskazivao bi poštovanje prema svakom poglavaru plemena i davao mu mjesto.

Nikoga nije udaljavao od svoje mubarek ljepote. Tražio bi svoje ashabe i pitao za one koji ne dođu. Savjetovao bi one koji sjednu blizu njega.

Ne bi svojim ponašanjem odavao utisak da nekoga voli više od drugoga. Kada bi mu došao neko da se požali, on bi ga strpljivo saslušao.

Ne bi napuštao osobu koja mu dođe, dok on sam to ne bi učinio. Prema svima se ophodio demonstrirajući svoj savršeni odgoj. Po pitanju pravde i pravičnosti za njega je svako bio jednak. Nije davao prednosti jednima nad drugima.

Hazreti Aiša je rekla: “Nisam vidjela nikoga tako lijepa odgoja kao što je bio Resulullah. Kad god bi ga pozvao neko od njegovih ashaba ili Ehl-i bejta, on bi odgovorio sa izvoli.”

Resulullah, alejhisselam, je svoje ashabe nazivao najljepšim imenima i ne bi nikome prekidao riječ. Ne bi prekidao razgovor dok to ne učini drugi, ili krene da izađe iz prostorije u kojoj su se nalazili.

O njegovoj samilosti i lijepom postupanju govori i Allah, dželle šanuhu: “Vaša neugodnost ga vrijeđa i čini tužnim. Veoma vam je privržen. Prema mu'minima je izuzetno samilostan i za njih mnogo traži hajra.”

U 107. ajetu sure Enbija se kaže: “(O miljeniče!) A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.” Resulullah, alejhisselam, je neke obaveze olakšavao, bojeći se da će teško pasti njegovom ummetu. “Da nije poteškoća pripadnicima moga ummeta, naredio bih im da prilikom svakog uzimanja abdesta koriste misvak.”³⁷⁰

Kada je u pitanju sposobnost pravovremenog prekidanja govora, niko nije ravan Resulullahu.

Abdullah bin Ebi-l Hamsa je rekao: “Obavljao sam kupoprodaju zajedno sa Resulullahom, prije nego mu je objavljeno poslanstvo. Ostalo je nešto imetka što sam mu trebao predati. Obećao sam da ću mu to donijeti u određeno vrijeme na određeno mjesto, pa sam to zaboravio učiniti. Kada sam

³⁶⁸ Kadı İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 116.

³⁶⁹ Kadı İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 116.

³⁷⁰ Buhârî, “Temenni”, 9; Abdurrezzâk, *el-Musannef*, I, 556; Kadı İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 123.

se nakon tri dana sjetio date riječi, potrčao sam ka tom mjestu. Vidjevši ga kako tri dana tamo čeka ostao sam zaprepašten. Reče mi: “Mladiću, zamorio si me. Čekam te ovdje tri dana.”

Resulullahova, *sallallahu alejhi ve sellem*, urođena dobrota bila je zadivljujuća i daleko od čudi bilo kojeg drugog stvorenja, pa i poslanika.

Nikada nije osjetio kibur (oholost). Kada mu je ostavljeno na volju da bira između toga da bude poslanik u ulozi kralja ili sluge, on je odabrao da bude sluga.³⁷¹

Na to mu je Israfil, *alejhisselam*, rekao: “Nema sumnje da ti je tako lijepu čud darovao Uzvišeni Allah. Ti si najveći među Ademovim sinovima i prvi čovjek koji će ustati iz kabura na Sudnjem danu. Također si prvi koji će biti zagovornik drugima.”

Resulullah je jednom prilikom rekao hazreti Aiši: “Ponudeno mi je da zemlja Mekke bude zlato. Rekao sam: 'Ne želim to ja Rabbi! Želim da budem jedan dan gladan a drugi sit. Kada budem gladan molit ću te dovom, a kada budem sit zahvaljivat ću ti.’”³⁷²

Džibril, *alejhisselam*, je došao Resulullahu, *alejhisselam*, i rekao mu: “Prenosim ti selam od Uzvišenog Allaha, Koji poručuje: 'Ako želi, ove planine ću mu učiniti zlatom. Učinit ću da kuda god bude išao planine zlata budu uz njega.’”

Resulullah, *alejhisselam*, mu je odgovorio: “O Džibrile! Dunjaluk je kuća beskućnika. On je imetak onoga ko nema imetka. Prikupljat će ih onaj koji nema pameti.”³⁷³

Na to mu Džibril reče: “O Muhammede! Uzvišeni Allah te je učinio akl-i sabitom i uspravnim.”

Hazreti Aiša je rekla: “Nekada bi prošlo i po mjesec dana a da u kući ne zapalimo vatru kako bismo spravili nešto hrane. Imali smo samo hurme i vodu.”

Ibn-i Abbas je rekao: “Resulullah, *alejhisselam*, i njegov Ehl-i bejt su mnoge noći lijegali gladni. Uvečer nisu imali ništa za jesti.”

Hazreti Aiša je također rekla: “Resulullahov mubarek stomak nikada nije bio sit. Nije se zbog toga nikome žalio. Potreba je bila za njega bolja od bogastva. Čak i kada bi se cijele noći prevrtao od gladi, to ga nije sprječavalo da danju posti.”³⁷⁴

Da je htio, mogao je od svoga Rabba tražiti sva bogatstva, hranu i zadovoljstva ovoga svijeta. Kunem se da, kada bih ga vidjela u takvom stanju, plakala bih od sažaljenja. Svojom rukom bih pomilovala njegov

³⁷¹ Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 309.

³⁷² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 381; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 308-309; Gazzalî, *İhja*, III, 196.

³⁷³ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 71; İbn Ebi Şejbe, *el-Musannef*, VII, 243.

³⁷⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 406.

mubarek stomak i rekla mu: 'Moja duša ti je kurban! Zar ne možeš obezbijediti nešto ovosvjetskih dobara koja će ti dati snagu?'

-“ O Aiša! Šta će mi ovaj svijet? Moja braća, odabrani poslanici, Ulu-l azm, podnijeli su i gore od ovoga. Ipak su nastavili živjeti kao i prije i stigli svome Gospodaru.

Zbog toga im je Gospodar povratak Njemu učinio izuzetno lijepim i povećao im njihovo dobro. Ja se stidim provoditi lagodan život. Takav život bi me udaljio od njih.

Najljepša stvar koju mogu postići jeste sastanak sa svojom braćom“, reče on.

Hazreti Aiša reče: “Mjesec dana nakon ovih riječi, Resulullah je preselio.“

I Resulullahova darežljivost je bila nadaleko čuvena. Ni u ovome mu niko nije bio ravan.

Ibn-i Abbas je rekao: “Resulullah je bio najdarežljiviji čovjek kada je u pitanju činjenje dobra. U ramazan-i šerifu i prilikom sastajanja sa Džibrilom, alejhisselam, bio bi darežljiviji od jutarnjeg povjetarca.“

Enes bin Malik prenosi: “Išao sam zajedno sa Resulullahom. Na njemu je bio Burd-i Nedžrani a to je bio ogrtač od platna iz Jemena. Prišao mu je jedan seljak sazada i povukao za ogrtač tako jako da je njegov vez ogrebotinom ostavio traga na Resulullahovom vratu. Resulullah se potom nasmijao i naredio da mu se nešto da.“

Resulullah, alejhisselam, je imao jednu komšinicu koja je bila starica. Ona jednom posla svoju kćerku Resulullahu da mu zatraži nešto odjeće, kako bi mogla prekriti tijelo prilikom obavljanja namaza. Resulullah tada nije imao nikakvu odjeću osim svoje. Skinuo je svoju gelabiju i dao joj je na poklon. Obzirom da je i sam ostao bez odjeće, nije mogao otići u džamiju kada je došlo vrijeme za to. Kada su ashabi čuli da je Resulullah toliko darežljiv da je poklonio i svoju odjeću, pa zbog toga ne može doći u džamiju, odlučili su i sami svu svoju imovinu podijeliti siromasima. Uzvišeni Allah je tada objavio 29. ajet sure El-Isra: “Ne drži ruku svoju stisnutu, a ni posve otvorenu – da ne bi prijekor zaslužio i bez ičega ostao.“

Toga dana Resulullahu poslije namaza dođe hazreti Alija i reče mu: “Ja Resulallah! Danas sam posudio osam srebrenih dirhema kako bih nešto uzeo djeci. Evo ti polovina od toga pa kupi sebi odjeću.“ Resul, alejhisselam, je otišao na pijacu i uzeo gelabiju za dva dirhema. Za preostala dva dirhema je pošao kupiti nešto hrane kada je na putu sreo jednog slijepca koji reče: “Ko će mi radi Allaha, i radi Džennetske odjeće pokloniti nešto za obući?“ Resulullah mu pokloni odjeću koju je kupio, a kada ju je prosjak uzeo, osjeti da iz nje dolazi prelijep miris poput miska. Shvatio je da je to jer ju je nosio Resulullah, alejhisselam. Sve što bi Resulullah makar jednom obukao, na njemu bi ostajao njegov miris, čak i kada se istroši toliko da ispuca na više dijelova. Ponovo bi na svakom dijelu ostao miris miska.

Slijepac tada učini dov: “Ja Rabbi! Tako Ti hurmeta ove košulje podari mi vid!“ Kada je otvorio oči, pogledao je. Resulullah ga napusti i za

jedan dirhem kupi još jednu gelabiju. Dok je išao da kupi još nešto hrane za dirhem koji mu je od svega preostao, ugleda jednu djevojku, služavku, kako plače. –“Zašto tako plačeš kćeri?“, upita je on. –“Ja sam sluškinja jednog Židova“, reče ona. –“Dao mi je jedan dirhem i rekao da za pola dirhema kupim jednu flašu, a za drugu polovinu ulja. Učinila sam to i vraćala se putem kada mi flaša ispade iz ruku. Ostala sam i bez flaše i bez ulja. Sada ne znam šta da radim.“ Resulullah izvadi i posljednji dirhem i daje joj: “Uzmi za ovo flašu i ulje i idi svojoj kući.“ –“Ali mene je strah da će me istući zato što sam zakasnila“, reče ona. –“Ne boj se! Ja ću otići zajedno sa tobom i reći mu da ti ne naudi.“

Dodoše do kuće i pokucaše na vrata. Kada židov na vratima ugleda Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, osta začuđen. Resulullah mu objasni šta se desilo i zamoli ga da je ne grdi. On tada kleknu pred njega i reče mu: “O Veliki Poslaniče, koji si prvak hiljada ljudi! O Veliki Poslaniče, čiju naredbu čekaju hiljade lavova da je odmah izvrše! Zbog jedne služavke si miskina poput mene počastio svojim dolaskom. Ja Resulallah! U tvoje ime oslobađam ovu djevojku. Poduči me imanu i Islamu. Dozvoli mi da u tvome prisustvu primim Islam.“ Resulullah, alejhisselam, ga poduči Islamu, te on posta musliman. Vratu se kući i poduči tome i svoje ukućane. Svi primiše Islam. Sve se to desilo bereketom Resulallahove lijepe čudi.

Resul-i ekremove, alejhisselam, lijepe čudi su brojne. Svaki musliman je dužan da ih nauči i potrudi se da ih primijeni u svome životu. Tako će, uz Božiju pomoć, sebe sačuvati od nedaća na dunjaluku i ahiretu i postići zagovor Poslanika svih svjetova.

Neka od njegovih lijepih čudi su sljedeća:

1. Resulallahovo, alejhisselam, ovosvjetsko i onosvjetsko znanje, razumijevanje, inteligencija, razum, darežljivost, samilost, strpljenje, trud, povjerljivost, slatkorječivost, odanost, principijelnost, počast, stid, bogobožnost i druge osobine koje je posjedovao, jače su i veće od osobina svih drugih poslanika. Opraštao bi patnje i štete koje bi doživljavao i od prijatelja i od neprijatelja. Nikome se ne bi svetio. Kada su mu neprijatelji na Uhudu raskrvarili obraz i polomili nekoliko zuba, za one koji su to počinili on je rekao: “Ja Rabbi! Oprosti im! Oni ne znaju šta rade!“

2. Nije sebe smatrao većim od drugih. Kada su prilikom jednog putovanja htjeli zaklati ovcu i nahraniti se njome, jedan od prisutnih reče: “Ja ću je zaklati“, drugi reče: “Ja ću je oguliti“, treći: “Ja ću je skuhati.“ Resulullah, alejhisselam, tada reče: “Ja ću sakupiti drva.“ Rekoše mu: “Ja Resulallah! Ti se odmaraj. Mi ćemo to učiniti.“ Na to im on reče: “Ja znam da ćete vi sve to učiniti. No ja ne želim da budem odvojen od onih koji rade. Uzvišeni Allah ne voli onoga ko se odvoji od društva i sjedi“, te krenu sakupljati drva.

3. Kada bi došao među ashabe ne bi sjedao na čelo. Sjeo bi gdje bi vidio prazno mjesto. Jednog dana je izašao među ljude oslanjajući se na svoj štap. Prisutni pred njim ustadoše na noge. –“Vi nemojte ustajati preda mnom da biste mi iskazali poštovanje, kao što to čine drugi. I ja sam čovjek poput

vas. Jedem poput vas i odmaram se kada sam umoran“, reče im Resul-i ekrem.

4. Često je sjedio na koljenima. Zabilježeno je i da je sjedio na koljenima tako što bi ruke stavio na neki predmet oko sebe.³⁷⁵ Nije odvajao svoje sluge od sebe ni kada je jeo, oblačio se ili pri bilo kojem drugom poslu. Pomagao bi im u njihovim poslovima. Nije viđeno da je nekoga istukao niti mu rekao ružnu riječ. Enes bin Malik, koji mu je uvijek bio na usluzi je rekao: “Služio sam Resulullahu deset godina. On je više služio meni nego ja njemu. Nikada me nije povrijedio, niti mi se obratio na ružan način.“³⁷⁶

5. Kada bi obavio sabah-namaz, rekao bi: “Ima li neko među vama bolestan, pa da ga obidemo.“ Ako ne bi bilo bolesnih, pitao bi: “Ima li neka dženaza oko čijeg obavljanja možemo pomoći?“ Ako bi bila dženaza, pomogao bi oko gasula, oblačenja ćefina, predvodio bi namaz i odlazio do njegovog kabura. Ako ne bi ni toga bilo, rekao bi: “Da li je neko od vas nešto sanjao? Da to podijeli sa nama, da mu to protumačim.“

6. Služio bi svojim gostima i svojim ashabima: “Najbolji među ljudima jedne skupine je onaj koji im služi.“

7. Nije viđeno da se smijao glasno. Nasmijao bi se bez puštanja glasa. Nekada bi mu se prilikom smijanja vidjeli prednji sjekutići.

8. Nije pričao bez potrebe i smisla. Kada je trebalo govorio bi kratko, korisno i jasno. Nekada bi govor ponavljao tri puta kako bi bio što bolje shvaćen.

9. Od njegove veličine, niko mu nije mogao direktno gledati u lice. Kada bi mu neko gledao u mubarek lice, oblio bi ga znoj: “Nemoj osjećati tegobu. Ja nisam ni vladar niti nasilnik. Sin sam žene koja je jela tečnost iz mesa.“ Tada bi prisutni prestao da ga se boji i počeo otvoreno s njim govoriti.

10. “Ja među vama najbolje razumijem Uzvišenog Allaha i najviše ga se bojim.“ “Da vidite ono što ja vidim, malo bi se smijali a mnogo plakali.“³⁷⁷ Kada bi ugledao oblak, učinio bi dovu: “Ja Rabbi! Nemoj nam ovim oblakom poslati kaznu!“ Kada bi puhao vjetar govorio bi: “Ja Rabbi! Pošalji nam hairli vjetar!“ Kada bi grmilo govorio bi: “Ja Rabbi! Smiluj nam se i nemoj nas usmrtili! Nemoj nas kazniti već nas počasti!“ Kada bi stao da obavi namaz, iz njegovih grudi bi se začuo glas poput onoga koji uzdiše dok plače. Tako je bilo i kada je učio Kur'an-i Kerim.

11. Imao je čudesno čvrsto srce. Tokom Bitke na Hunejnu muslimani su se rasuli i ostalo je tek nekoliko boraca. Nekoliko puta je napadima neprijatelja odolijevao sam i nije ni trenutka posustao.

12. Bio je izuzetno darežljiv. Poklonio bi na stotine deva i ovaca a sebi ne bi postavljao ništa. Mnogi nevjernici krutoga srca, primili su Islam zadivljeni ovim Resulullahovim dobročinstvima.

³⁷⁵ Ebu Dâvûd, “Edeb”, 25.

³⁷⁶ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 255.

³⁷⁷ Kadi İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 145.

13. Svojim suprugama i posluzi bi ponekad odvajao hurmi i žita, koliko je bilo potrebno za jednu godinu, a od toga bi ponovo udjeljivao i siromašnima.

14. Od jela je volio ovčije meso, tečnost iz mesa, tikvu, slatko, med, hurme, mlijeko, kajmak, lubenicu, dinju, grožđe i krastavac.

15. Vodu je pio polahko iz tri gutljaja počinjući sa bismillom, dok bi na kraju rekao: “Elhamdulillah“ i učinio dovu.

16. Oblačio je šta bi imao od onoga što je dozvoljeno. Pokrivao bi se odjećom sličnom ihramima, koja je šivena od debljih materijala i peštamalom, i volio je oblačiti košulje i džubbeta. Oni su bili pravljeni od pamuka ili vune. Uglavnom bi nosio odjeću bijele boje, ponekada zelene. Ponekada bi oblačio i šivenu odjeću. U posebnim prilikama: petkom, za vrijeme bajrama, prilikom posjeta stranih delegacija kao i za neke druge svečanosti, oblačio bi dragocjene košulje i džubbeta zelene, crvene i crne boje. Ruke bi pokrивao do lakata a mubarek noge do članaka.

17. Prema običaju koji je vladao u Arabiji, kosu je puštao do polovine ušiju a ostatak bi sjekao. Kosu je premazivao posebno pripremljenimugodnim mirisima.

18. Na ruke, glavu i lice je stavljao miris miska ili neke druge mirise, te se mirisao i mirisima koji se dobijaju sagorijevanjem specijalnih biljki.

19. Spavao je na listovima palme prekrivenim kožom. Kada su mu jednom prilikom donijeli dušek ispunjen vunom, odbio ga je i rekao: “O Aiša! Tako mi Allaha, kada bih želio mogao bih imati na svakom mjestu gomile zlata i srebra.“ Nekada bi ležao na hasuri, drvetu, dušek u ili na suhoj zemlji.

20. Svake noći bi tri puta povlačio surmu preko svojih očiju.

21. U kući je uvijek uza se imao ogledalo, češalj, posudu sa surmom, misvak, makase, iglu i konac. Kada bi krenuo na put, nosio bi to sa sobom.

22. Poslije jacije bi spavao do ponoći, a potom ibadetio do sabah-namaza. Spavao bi okrenut ne desnu stranu, sa otvorenim dlanom desne ruke pod glavom, učeći razne sure iz Kur'ana.

23. Činio bi Tefe'ul. Što znači da bi prizivao hajr-dobro na iznenadne stvari koje su mu se dešavale kao i na stvari koje bi vidio prvi put. Ništa nije smatrao pokazateljem nesreće.

24. Kada bi bio tužan, zamišljeno bi se držao za bradu.

25. Kada bi bio tužan, odmah bi otpočinjao sa namazom. Užikom koji pruža namaz, odagnavao bi sve svoje brige i tugu.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je imao toliko strahopoštovanja prema Uzvišenom Allahu, da ga niko nije mogao odagnati od razmišljanja o tome. Klanjao bi dok mu mubarek noge ne bi poplavile. Kada bi ga upitali: “Ja Resulalla! Tebi su oprošteni svi prethodni i budući grijesi. Zašto toliko klanjaš?“, on bi rekeao: “Zar ne trebam zbog toga biti najzahvalniji Allahov rob?“

Njegova plemenita svojstva

Postoje na stotine knjiga koje za temu imaju Muhammedove, alejhisselam, fadilete, što znači plemenita svojstva. Neka od tih svojstava ćemo navesti:

1. Prije svih stvorenja, prvo je stvorena duša i nur Muhammeda, alejhisselam.
2. Uzvišeni Allah je njegovo ime zapisao na Aršu, Džennetu i sedam nebesa.
3. Na listovima jedne ruže koja raste u Indiji piše "La ilahe illallah, Muhammedurresulullah."
4. U jednoj rijeci u blizini Basre pronađena je riba u čijoj unutrašnjosti na desnoj strani piše "Allah", a na lijevoj "Muhammed."
5. Postoje meleki koji su stvoreni da samo izgovaraju Muhammedovo, alejhisselam, mubarek ime.
6. Razlog zbog koga je melekima naređeno da učine sedždu Ademu, alejhisselam, je Muhammedov, alejhisselam, nur, koji je postojao u njemu.
7. Uzvišeni Allah je nagovijestio svim poslanicima dolazak Muhammeda, alejhisselam, a njihovim narodima je naredio da ga slijede ukoliko se on pojavi u njihovom vremenu.
8. Desili su se mnogi predznaci dolaska Muhammeda, alejhisselam, na ovaj svijet. Oni su zapisani u historijskim djelima kao i djelima mevluda.
9. Kada je došao na svijet pupčana vrpca mu je bila prekinuta, te je bio obrezan.
10. Njegovim dolaskom na svijet, šejtanima je zabranjeno da se penju na nebesa i dobijaju vijesti o događajima od meleka.
11. Prilikom njegovog dolaska na ovaj svijet svi kipovi i drugi predmeti kojima se klanjalo, pali su na glavu.
12. Njegovu bešiku su ljuljali meleki.
13. Dok je bio u bešici razgovarao je sa Mjesecom i pokazivao prstom njegovu putanju.
14. Govorio je još dok je bio u bešici.
15. U djetinjstvu ga je pratio jedan oblak, koji mu je uvijek bio iznad glave i pravio mu hlad. To se nastavilo sve dok nije primio poslanstvo.
16. Svaki poslanik je na desnoj ruci imao pečat poslanstva. Muhammedov, alejhisselam, pečat je bio na leđima, naspram njegovog srca.
17. Vidio je iza sebe, na isti način kako je vidio i ispred sebe.
18. Vidio je u mraku kao i na svjetlu.
19. Njegova pljuvačka bi slanu vodu činila slatkom. Bila je lijek za bolesnike. Bebama je bila hrana poput mlijeka.

20. Dok bi mu oči spavale, srce bi bilo budno. Takvi su bili i svi ostali poslanici.
21. Nikada nije zijevao. (To nisu činili ni ostali poslanici)
22. Mubarek znoj mu je mirisao poput ruže. Jedan siromah je od njega zatražio pomoć prilikom udaje svoje kćeri. S obzirom na to da u tom trenutku nije imao ništa što bi mu mogao dati, u jednu flašicu je stavio svoga znoja. Kada bi se djevojka njime namirisala, mirisala bi joj cijela kuća. Njena kuća je postala poznata kao kuća koja lijepo miriše.
23. Iako je bio srednjeg rasta, kada bi stajao pored nekog visočijeg od sebe, izgleda bi visočiji u odnosu na njega.
24. Kada bi hodao na svjetlosti sunca ili mjeseca, ne bi imao sjenu.
25. Na njegovo tijelo i odjeću nisu slijetali komarci ili neki drugi insekti.
26. Njegova odjeća se ne bi zaprljala, bez obzira koliko je nosio.
27. Kuda god bi hodao, za njim bi išli meleki. Zbog toga bi ashabima govorio da idu ispred njega, govoreći: "Ostavite da za mnom idu meleki."³⁷⁸
28. Kada bi stao na kamen, na njemu bi ostao znak njegova stopala. Kada bi hodao po pijesku, ne bi ostajao trag za njim. Kada bi vršio nuždu, zemlja bi se rastavljala i sakrivala nečistoću. (Tako je bilo i sa ostalim poslanicima)
29. Imao je najveće znanje među ljudima i melekima. Iako je bio Ummij, tj. ni od koga ništa nije učio, Uzvišeni Allah ga je svemu podučio. Kao što je Adem, alejhisselam, podučen imenima svih stvari, tako je on podučen i imenima i znanju svih stvari.
30. Saopštena su mu imena svih pripadnika njegova ummeta, njihovi životi i sva dešavanja među njima.
31. Njegov razum je iznad razuma svih ljudi.
32. Njemu su podarene sve lijepe čudi koje ljudi mogu imati. Kada su velikom pjesniku Omer Ibn-il Faridu rekli: "Zašto nisi pisao u slavu Resulullaha?", on je odgovorio: "Shvatio sam da nemam snage da ga hvalim. Nisam našao riječi kojim bih ga pohvalio!"
33. Uzvišeni Allah je stavio njegovo ime pored svoga u kelime-i šehadetu, ezanu, ikametu, sjedenju u namazu, u mnogim dovama, u nekim ibadetima i hutbama, zatim u savjetovanju, u teškim trenucima, u kaburu, na mahšeru, u Džennetu i na jeziku svakoga stvorenja.
34. Najveća njegova odlika jeste da je on Habibullah. Uzvišeni Allah ga je učinio Njemu dragim, voljenim. Njegov stepen je iznad stepana svih stvorenja i meleka. Uzvišeni je rekao: "Kako

³⁷⁸ Kadi İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 69.

- sam Ibrahima sebi učinio prijateljem, tako sam tebe učinio sebi voljenim!“
35. “A Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti!“³⁷⁹ Iz ovoga ajeta vidimo da je Allah, dželle šanuhu, Resulullahu obećao pokloniti sva znanja, sve vrline, ahkam-i islamiju, pomoć protiv neprijatelja i pobjedu, pripadnicima njegova ummeta sve pobjede i šefa’at na Sudnjem danu. Kada je objavljen ovaj ajet, Resulullah se okrenuo prema Džibrilu i rekao mu: “Ne mogu biti zadovoljan da bilo ko iz moga ummeta uđe u Džehennem.“
 36. Uzvišeni Allah se u Kur'anu svim poslanicima obraća njihovim imenima, dok se Muhammedu, alejhisselam, obraća sa: “O moj poslaniče! O moj resule!“
 37. Jasno je i sasvim razumljivo govorio svim narječjima arapskog jezika. Mnogim strancima koji su dolazili iz dalekih mjesta, obraćao bi se na njihovim jezicima. Oni koji bi to čuli, bili bi oduševljeni, a on bi im govorio: “Uzvišeni Allah me je odgojio na najljepši način.“
 38. Sa malo riječi bi rekao mnogo. Preko stotinu hiljada hadisa pokazuju da je bio “Dževamiu-l kelim“. Neki učenjaci kažu: “Muhammed, alejhisselam, je četiri temelja islama objasnio sa četiri hadisa: “Djela se vrednuju prema namjerama“³⁸⁰, „Dozvoljeno je jasno, i zabranjeno je jasno“³⁸¹, Tužitelj treba dovesti svjedoke, a tuženi se zakleti“ i “Sve dok neko od vas svome bratu ne želi isto što i sebi, njegov iman nije potpun“³⁸². Prvi od ova četiri hadisa govori o ibadetu, drugi o muamelatu (pravna pitanja), treći o husumatu (pravdi i politici) a četvrti o adabu i ahlaku (lijepom ponašanju).
 39. Muhammed, alejhisselam, je bio masun i masum. Nije počinio nikakav grijeh, niti znajući, niti nehotice, ni prije niti poslije poslanstva. Nije zabilježen nikakav njegov ružan postupak.
 40. Muslimanima je naredeno da u namazu poselame Resulullaha riječima: “Esselamu alejke ejjuhennebiju ve rahmetullahi.“ Nije dozvoljeno u namazu selamiti bilo kojeg drugog poslanika ili meleka.
 41. Rečeno je: “Da nije tebe, ne bih ništa stvorio!“³⁸³

³⁷⁹ ed-Duha 93/5.

³⁸⁰ Buhârî, “Bedu’l-Vahj”, 1; Ebu Dâvûd, “Talak”, 11; İbn Madže, “Zuhd”, 26.

³⁸¹ Ebu Dâvûd, “Buju”, 3; Nesaî, “Buju”, 2.

³⁸² Buhârî, “İmân”, 7; Tirmizî, “Sifetu’l-Kijâme”, 59; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 176.

³⁸³ Sujutî, *el-Leali’l-Masnua*, I, 272; Adžlunî, *Keşfu’l-Hafa*, II, 164; Ali el-Karî, *Şerhu’s-Şifa*, I, 6.

42. Drugi poslanici su sami odgovarali na potvore koje su iznošene na njihov račun, dok je na potvore na Muhammeda, alejhisselam, odgovarao direktno Uzvišeni Allah, braneći ga.
43. Broj pripadnika ummeta Muhammeda, alejhisselam, je veći od ukupnog broja ummeta svih prethodnih poslanika. Oni su na većem stepenu od pripadnika prijašnjih ummeta. U hadisu je navedeno da će dvije trećine pripadnika Dženneta biti iz ummeta Muhammeda, alejhisselam.
44. Sevabi koji će biti dati Muhammedu, alejhisselam, su mnogostruko veći od sevaba drugih poslanika.
45. Zabranjeno je zvati ga vlastitim imenom, povisiti glas pred njim ili proći ispred njega na putu. Pripadnici drugih ummeta su svoje poslanike zvali njihovim imenima.
46. Vidio je Džibrila, alejhisselam, u liku meleka dva puta. Niti jedan drugi poslanik nije vidio Džibrila u prirodnom liku.
47. Dozvoljeno je zaklinjati se Uzvišenom Allahu, Muhammedovim, alejhisselam, imenom, dok to nije dozvoljeno imenima drugih poslanika i meleka.
48. Zabranjeno je ženiti Resulullahove supruge poslije njegove smrti, tako da su one zaštićene kao majke vjernika.
49. Srodstvo po krvi ili braku neće biti uzimano u obzir na Sudnjem danu, osim u slučaju rodbine Muhammeda, alejhisselam.
50. Nadijeti Resulullahovo ime je dobro i na ovom i na budućem svijetu. Iskreni vjernici koji budu nosili njegovo ime neće ući u Džehennem.
51. Svaka njegova riječ i postupak su ispravni. Svako njegovo prosuđivanje potvrđuje Uzvišeni Allah!
52. Svakome je dužnost voljeti ga. Rekao je: "Ko voli Allah, voli i mene." Pokazatalj ljubavi prema njemu je slijediti njegovu vjeru, njegov put, njegov sunnet i njegov ahlak. U Kur'anu mu je naređeno da kaže: "Ako me budete slijedili, voljet će vas Allah!"
53. Vadžib je voljeti njegov Ehl-i bejt. "Onaj ko je neprijatelj mome Ehl-i bejtu, on je munafik." Ehl-i bejt je Resulullahova rodbina kojoj je zabranjeno da prima zekat. To su njegove mubarek supruge i mu'mini koji potiču od njegovog djeda Hašima, to jeste potomci Alije, Ukajla, Džafera, Tajjara i Abbasa.
54. Vadžib je voljeti sve njegove ashabe. "Nemojte nakon moje smrti biti neprijatelji mojim ashabima! Voljeti njih znači voljeti mene, a biti prema njima neprijatelj znači biti meni neprijatelj. Ko njih povrijedi, kao da je mene povrijedio. Ko mene povrijedi, povrijedio je Uzvišenog Allaha. Onaj ko povrijedi Allaha, on će ga kazniti.

55. Uzvišeni Allah je Muhammedu, alejhisselam, stvorio po dvojicu pomoćnika na zemlji i na nebu. To su Džebrail, Mikail, Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhum edžmein.³⁸⁴
56. Svaki odrasli muškarac i žena će u kaburu biti pitani za Muhammeda, alejhisselam. Kao što će biti pitani: “Ko je tvoj Gospodar?“, tako će biti pitani: “Ko ti je poslanik?“
57. Čitati Muhammedove, alejhisselam, hadise predstavlja ibadet. Ko ih čita, imat će za to sevape.
58. Azrail, alejhisselam, je po Resulullahovu dušu došao u liku čovjeka. Zatražio je dozvolu da bi ušao u njegovu kuću.
59. Zemlja iz njegovog kabura je vrijednija od bilo kog drugog mjesta, pa i Dženneta i Kabe.
60. U kaburu živi vrstom života, koju mi ne poznajemo. U kaburu uči Kur'an i obavlja namaz. Tako je i sa svim ostalim poslanicima.
61. Meleki koji čuju donošenje salavata na Resulullahu na raznim stranama svijeta, dolaze do njega i prenose mu te salavate i selame. Njegov kabur svaki dan obilazi na hiljade meleka.
62. Djela i ibadeti pripadnika njegova ummeta mu bivaju pokazani svakoga dana ujutro i navečer. Vidi i one koji to čine, pa upućuje dovu Gospodaru za oprost grijeha pripadnika njegova ummeta.
63. Posjetiti njegov kabur je lijepo djelo i za žene. Ostale kabure im je dozvoljeno posjećivati samo u određenim prilikama i obučenim na način kako to priliči muslimanima i muslimankama.
64. Uzvišeni Allah prima dove onih koji ga čine tevessul, to jeste onih koji nešto zatraže hurmetom i imenom Muhammeda, alejhisselam, i poslije njegove smrti kao što je to činio i prije nje.
65. Na Sudnjem danu će Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prvi ustati iz kabura. Na njemu će biti Džennetska odjeća. Stići će među ljude na buraku. U ruci će držati zastavu koja se zove “Livau-l hamd“. Svi poslanici i ljudi će se okupiti oko ove zastave. Svi će biti iscrpljeni od čekanja koje će trajati hiljadu godina. Ljudi će redom ići poslanicima: Ademu, Nuhu, Ibrahimu, Musau i Isau, alejhimusselam, i tražiti od njih zagovor kod Uzvišenog Allaha da se otpočne sa svođenjem računa. Svaki od njih će reći da zbog određenog razloga osjećaju stid i strah prema Uzvišenom Allahu, tako da ne mogu tražiti šefa'at. Kada, na posljjetku, odu Resulullahu i njega zamole, on će pasti na sedždu i zamoliti Allaha, pa će im dova

³⁸⁴ Tirmizi, “Menâkib”, 17; Hâkim, *el-Mustedrek*, II, 290; Huzai, *et-Tahrič*, s. 39.

biti primljena. Prvo će biti svedeni računi pripadnika njegova ummeta, te će oni prvi prijeći preko sirata i prvi ući u Džennet. Osvijetlit će mjesta kroz koja budu prolazili. Kada bude preko sirata prolazila hazreti Fatima, reći će se: "Neka svi zatvore oči, dolazi kćer Muhammeda, alejhisselam."

66. Činit će šefa'at na šest mjesta. Prvo je "Makam-i Mahmud", gdje će svojim šefa'atom sve ljude spasiti azaba čekanja na Sudnjem danu.³⁸⁵ Drugi njegov šefa'at će mnoge uvesti u Džennet. Treći njegov šefa'at će one koji su trebali izdržati kaznu, spasiti kazne. Četvrti će spasiti Džehennema vjernike koji budu imali mnogo grijeha. Peti će omogućiti onima čiji je broj dobrih i loših djela bio podjednak i koji budu čekali na mjestu zvanom "A'raf", da uđu u Džennet. Šesti će omogućiti onima koji su u Džennetu da se njihov stepen poveća.
67. Mjesto na kome će u Džennetu biti smješten Resulullah zove se "Vesile". To je najveći stepen u Džennetu. Tu se nalazi korijen drveta Sidretu-l munteha, čije grane dostižu do svih mjesta Dženneta. Blagodati džennetlijama će dolaziti sa tog drveta.

Njegov istigfar

Muhammed, alejhisselam, je bio najbolje Allahovo, dželle šanuhu, stvorenje, ali Ga se je on najviše i bojao. Iako ga je Uzvišeni Allah sačuvao činjenja grijeha, on je neprestano ibadetio i molio Allaha za oprost, upućujući mu dove. Spavao bi prvu polovinu noći (poslije jacije) a drugu bi provodio u ibadetu.

Ibni Abbas prenosi sljedeće: "Jedne noći sam bio gost kod majke vjernika hazreti Mejmune. Resulullah je spavao do polovine noći ili blizu njene polovine. Potom se probudio i rukom sa svoga lica otklonio znakove sna. Ustao je, dohvatio ibrik koji je bio okačen i uzeo abdest. Proučio je zadnjih deset ajeta sure Ali-Imran i stao na namaz. I ja sam ustao, obavio abdest poput njega i stao pored njega da klanjam. Resulullah je obavio dva rekata namaza. Potom je klanjao još dva rekata, a zatim još dva. Nakon toga je obavio vitr-namaz. Iza toga je zaspao do sabahskog ezana. Ponovo je obavio dva rekata namaza i otišao u džamiju da obavi sabahski farz namaz."³⁸⁶

Hazreti Aiša pripovijeda: "Resulullah, alejhisselam, je jedne noći zaspao a kada se probudio reče: 'O Aiša! Ako mi dozvoliš, večeras bih obavljao ibadet svome Gospodar!' Potom je ustao. Učio je Kur'an i plakao. Plakao je toliko, da su mu se koljena skvasila. Nastavio je učiti a suze su mu pokvasile sve dijelove tijela na koje bi pale. Tako je činio do sabaha.

Kada mu ujutro dođe Bilal-i Habešija i vidje njegovo stanje reče: 'Neka su ti kurban moj otac i majka, ja Resulallah! Zar ti Uzvišeni Allah nije

³⁸⁵ Kadı İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 217.

³⁸⁶ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 284; Bejhekî, *es-Sunen*, I, 89.

oprostio sve prošle i buduće grijeha?' Resulullah mu reče: 'O Bilale! Zar da ne zahvaljujem Gospodaru a On mi je objavio ajete.'³⁸⁷U stvaranju nebesa i Zemlje, i u izmjeni dana i noći su zaista znamenja za razumom obdarene.³⁸⁸

U hadisu koga prenosi Muslim se kaže: "Na srce mi dolaze takve stvari da zbog njih svakog dana i noći činim sedamdeset istigfara." "Na mome srcu se pojavi zastor (koji sprečava da na njega dođe envar-i ilahijja). Zbog toga svakoga dana činim sedamdeset istigfara." Također je rekao: "Svakoga dana Uzvišenom Allahu donesem stotinu istigfara."³⁸⁹

Resulullah je prema Allahu, dželle šanuhu, osjećao tako strahopoštovanje, da se nikada ne bi glasno smijao.

Imam-i Tirmizi prenosi hadis od Ebu Zerra u kome se kaže: "Nema sumnje da ja vidim ono što vi ne vidite i čujem ono što vi ne čujete. Na nebu nema niti pedalj na kome meleki Gospodaru ne čine sedždu. Tako mi Allaha, da znate ono što ja znam, malo bi se smijali a mnogo bi plakali. Krenuli biste na put i molili Allaha iz sveg glasa."³⁹⁰

U hadisu koga prenosi Ebu Hurejre se kaže: "Nikoga u Džennet neće odvesti njegova djela." – "Zar ni tebe, ja Resulallah?" – "Da. Ni mene u Džennet neće uvesti moja djela. Jedino me može stići Allahova dobrota i milost."

Ibn Omer prenosi: "Kada bismo se našli sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, u nekom mesdžidu, čuli bismo kako stotinu puta izgovara: 'Ja Rabbi! Oprosti mi i primi moje pokajanje. Ti primaš pokajanje i Milostiv si.'³⁹¹

Enes bin Malik prenosi: "Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bi stalno govorio: "Allahumme ja mukallibel kulub, sebbit kalbi ala dinik."³⁹²

U hadisu kojeg Tirmizi prenosi od Ebu Seida el-Hudrija, Resulullah je rekao: "Onome ko kada legne da spava izgovori: 'Estagfirullahellezi la ilahe illa huvel hajju-l kajjum ve etubu ilejh', Uzvišeni Allah prašta grijeha čak i kada bi oni bili koliko morske pjene ili pijeska na području Temima, ili koliko je listova na drveću ili broja dana na ovome svijetu."

Prema Buhariji i Muslimu, Resulullah je činio istigfar na sljedeći način: "Allahumme'gfir li hatieti ve džehli ve israfî fi emri ve ma ente e'lemu bihi minni."

(Allahu! Oprosti mi pogreške za koje Ti znaš ili za pretjerivanja koja sam počinio svjesno ili nesvjesno)

"Allahummegfir li hezli ve džiddi ve hatai ve amdi ve kullu zalike indi. Allahummegfirlî ma kaddemtu ve ma ahhartu ve ma esrartu ve ma

³⁸⁷ Ali İmrân 3/190.

³⁸⁸ İbn Hibban, *es-Sahîh*, II, 386; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, IV, 142.

³⁸⁹ İbn Madže, "Edeb", 57; Kadî İjâz, *Şifâ-i Şerif*, s. 148.

³⁹⁰ Hâkim, *el-Mustedrek*, II, 554.

³⁹¹ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 89; İbn Ebi Şejbe, *el-Musannef*, VI, 57.

³⁹² Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 257; Hâkim, *el-Mustedrek*, I, 706.

a'entu ve ente e'lemu minni ente-l makeddemu ve ente-l mu'ehharu ve ente ala kulli šej'in kadir.³⁹³

(Allahu! Oprosti mi sve moje nedostatke koje možda počinih u šali, svjesno, u zaboravu ili znanju. Oprosti mi sve grijehe za koje Ti znaš koje sam počinio prije i koje ću počiniti kasnije bile one skrivene ili javne. Ti si oduvijek i zauvijek. Ti si moćan svemu!)

Njegov šefa'at (zauzimanje)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, će na Sudnjem danu činiti šefa'at za pripadnike svoga ummeta, to jeste, spasit će ih muka i tegoba. U jednom hadis-i šerifu on je rekao: "Podarena mi je mogućnost između šefa'ata (zauzimanja) i ulaska u Džennet polovine pripadnika moga ummeta. Ja sam odabrao šefa'at. To je bolje. Ne mislite da je on samo za one koji su postigli takvaluk (bogobojaznost), već je i za griješnike..."³⁹⁴

U hadisu kojeg prenosi Ebu Hurejre, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Moj šefa'at pripada onome ko iskreno kaže: 'La ilahe illallah', na način da srcem potvrđuje ono što jezikom izgovara."³⁹⁵

U nekim hadis-i šerifima se kaže: "Ja ću činiti šefa'at za pripadnike moga ummeta koji vole moj Ehl-i bejt."

"Činit ću šefa'at za pripadnike moga ummeta koji su veliki griješnici."

"Mogu činiti šefa'at za svakoga, osim onih koji ružno govore o mojim ashabima."

"Činit ću šefa'at za one pripadnike moga ummeta koji se budu ogriješili prema svome nefsu, i koji budu zavedeni njime."

"Na Sudnjem danu, ja ću prvi činiti šefa'at."

"Onaj ko ne vjeruje u moj šefa'at, neće ga ni dostići."³⁹⁶

Na Sudnjem danu će od strahote puhanja u Rog (Sur) ljudi biti izgubljeni, a oči neće znati u kojem pravcu da gledaju. Tada će i vjernici i nevjernici biti dovedeni na mjesto polaganja računa. To je jedna od kazni koji će biti prisutne na Sudnjem danu.

U tim trenucima će Arš pomjeriti osam meleka. Korak svakog od njih je koliko put od dvadeset hiljada ovozemaljskih godina.

Meleki i oblaci veličaju Uzvišenog Allaha na poseban način, bez da razumiju to veličanje, sve dok ne bude postignuta odredba o Arš-i a'lau. Na taj način Arš i stoji na bijeloj zemlji, koju je za njega stvorio Uzvišeni Allah.

³⁹³ Ebu Dâvûd, "Salât", 123; Tirmizî, "Daavât", 29; Darimî, "Salât", 169; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 94; Hâkim, *el-Mustedrek*, I, 692, Bejhekî, *es-Sunen*, II, 420.

³⁹⁴ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 29; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, XI, 308; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnîje*, s. 290.

³⁹⁵ Kadî İjâz, *Šifâ-i Šerif*, s. 217.

³⁹⁶ Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, XI, 324.

U tim trenucima će sve glave biti pognute ka zemlji zbog Allahove kazne, kojoj se ništa neće moći oduprijeti. Ljudi će u čudu i nevjerici zapomagati.

Poslanike i učenjake će obuzeti strah. I evlije i šehidi će tražiti pomoć od Allahove, dželle šanuhu, kazne, kojoj nema lijeka sem Allahove volje. I dok oni budu u takvom stanju obuzet će ih nur (svjetlost) koji je daleko jači od svjetlosti Sunca. Ljudi, ionako napaćeni nesnosnim vrućinama Sunca, ovim će u potpunosti ostati zbunjeni. Hiljade godina će provesti u takvom stanju. Uzvišeni Allah im neće ništa reći.

Ljudi će otići do prvog poslanika Adema, alejhisselam, i moliti ga: “O Ademe! Ti si častan i veličanstven poslanik! Allah, dželle šanuhu, je tebe stvorio i naredio melekima da ti učine sedždu. Udahnua je u tebe Svoga ruha. Zauzmi se za nas da Uzvišeni Allah otpočne sa Svođenjem računa, pa neka nas zadesi šta god nam bude presuda. I neka svako završi na mjestu koje mu bude određeno. Neke Uzvišeni Allah, koji je Stvoritelj i Sudac svemu učini sa svojim robovima šta god poželi!”

Adem, alejhisselam, će im odgovoriti: “Ja sam kušao od voća koje mi je Uzvišeni Allah zabranio, pa me je sada stid Uzvišenog Gospodara. Otiđite vi Nuhu.” Nakon toga će se ljudi godinu dana međusobno savjetovati.

Potom će otići Nuhu, alejhisselam, i reći mu: “U nesnosnim smo mukama. Zauzmi se za nas da nam se ubrza početak Suđenja, pa da se oslobodimo ovih muka.” Nuh, alejhisselam, će im odogovoriti: “Ja sam učinio dovu Uzvišenom Allahu, nakon koje su sva živa bića na Zemlji pomrla. Zbog toga me stid moga Gospodara. Otiđite vi Ibrahimu, alejhisselam, koji je Halilullah. Uzvišeni Allah je u zadnjem ajetu sure Hadždž objavio: 'Ibrahim (alejhisselam) vam je prije i nego ste došli na svijet dao ime muslimana.' Možda vam on može pomoći.”

Ponovo provedoše godinu savjetujući se među sobom. Potom odoše Ibrahimu, alejhisselam. „O oče svih muslimana! Ti si velikan koga je Uzvišeni Allah sebi učinio prijateljem. Učini šefa'at za nas. Neke Uzvišeni Allah presudi svojim robovima.“ Ibrahim, alejhisselam, im odgovori: „Ja sam tokom svoga života tri puta izgovorio teške riječi. Na taj način sam se borio na Allahovom putu. Sada me je zbog toga stid zatražiti od Gospodara Svjetova pravo zauzimanja. Otiđite vi Musau, alejhisselam. Uzvišeni Allah je razgovarao s njim i pokazao mu duhovnu naklonost. On će vam učiniti šefa'at.“

Nakon ovih riječi ponovo provedoše još hiljadu dana u dogovaranju. No, tokom tog perioda njihovo stanje postade još teže. Mjesto mahšera postade još tješnje. Odoše do Musaa, alejhisselam, i rekoše mu: „O Ibn-i Imrane! Ti si Allahov poslanik s kojim je On razgovarao i kome je objavio Tevrat. Zauzmi se za nas da Suđenje počne. Dugo već ovdje stojimo. Od gužve nemamo više gdje ni svoje noge staviti.“

Musa, alejhisselam, im odogovori: “Ja sam godinama Gospodaru činio dovu da se faraeonova porodica kazni raznim kaznama. Poslije sam tražio da budu pouka onima koji dolaze. Sada me je stid da tražim šefa'at. No, Uzvišeni Allah je utočište milosti. Otiđite vi Isau, alejhisselam. On je

najblaži među svim poslanicima i najbolji od njih po ma'rifetu i zuhdu. On će se zauzeti za vas.“

Da bi se spasili patnji mahšera, ljudi se zatim obratiše Isau, alejhisselam: „Ti si Allahov, dželle šanuhu, ruh i njegova riječ. Uzvišeni Allah za tebe u 45. ajetu sure Ali Imran kaže: „Vedžih (cijenjen) i na dunjaluku i na ahiretu.“ Učiniti šefa'at za nas!“

Isa, alejhisselam, im odgovori: „Moj narod je mene i moju majku proglasio bogovima pored Uzvišenoga Allaha. Kako ću tražiti šefa'at, zbog toga? Čak su mi činili ibadet. Mene su proglasiti Allahovim sinom. Da li ste vi vidjeli da neko ima vreću a da u njoj nema nafake i da mu usta nisu zapečanjena? Može li se doći do nafake bez da se uništi taj pečat na njegovim ustima? Otiđite vi posljednjem i najvećem od svih poslanika, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem. On je svoj šefa'at čuvao za svoj ummet. Njegov narod ga je mnogo puta napatio. Okrvavili su njegovo mubarek čelo. Slomili su njegov mubarek zub. Proglasili su ga luđakom, a bio je najodabraniji među svim poslanicima. On je na njihove nesnosne patnje i uvrede odgovarao kur'anskim riječima, kojima je odgovorio i Jusuf, alejhisselam, svojoj braći: 'Nemojte gubiti nadu! Uzvišeni Allah, koji je Najmilostiviji će vam oprostiti.“³⁹⁷ Kada je Isa, alejhisselam, opisao sve vrijednosti Muhammeda, alejhisselam, svi su poželjeli da odmah odu do njega.

Brzo stigoše do Resul-i ekrema i rekoše mu: „Ti si Habibullah! Habib je osoba sa najboljim osobinama. Učini šefa'at za nas. Išli smo kod prvog poslanika Adema, alejhisselam. On nas je uputio na Nuha, alejhisselam. Kada smo otišli njemu, on nas je uputio na Ibrahima, alejhisselam. Kada smo došli do njega, on nas uputi do Musaa, alejhisselam. I on nam reče da ne može učiniti šefa'at, već nas uputi na Isaa, alejhisselam, a on nas uputi tebi. Ja Resulallah, sallallahu alejhi ve sellem. Mi poslije tebe nemamo kome otići.“

Resulullah im odgovori: „Ako Uzvišeni Allah dozvoli, učinit ću šefa'at za vas.“

Doći će do Suradikat-i Dželal, tj. do zastora Dželal, kada će se zastori podići. Otići će do Arš-i a'la-a i tu pasti na sedždu. Bit će na sedždi godinu dana. Potom će učiniti takvu zahvalu Uzvišenom Allahu, da mu niko od stvorenja nikada prije nije donio takvu zahvalu. Neki smatraju da je Uzvišeni Allah sam Sebe pohvalio na taj način, kada je stvorio nebesa i zemlju.

Na mahšeru će se stanje ljudi dodatno pogoršati. Njihova muka će biti još bolnija i jača. Ljudima će oko vrata visiti imetak koji su na dunjaluku skrivali od svakoga. Oni koji nisu dali zekat na deve, biće im obješene deve oko vrata. Tako će se derati i vikati da će biti poput ogromnih planina. Isto će

³⁹⁷ Jusuf, 12/92.

biti i sa onima koji nisu davali zekat na druge životinje. Njihovo zapomaganje će biti poput gromova koji se prolamaju nebom.³⁹⁸

Za vratovima onih koji nisu davali zekat na poljoprivredna dobra, bit će okačena ista ta dobra. Ako nije davao zekat na žito, imat će ga za vratom i tako redom. Pritisnuti teretom, zapomagat će i vrištati govoreći “vavejla“ i “va sebura“. (Vejl je riječ za kaznu ili patnju. Kada čovjek ne može izdržati patnju i bol vrištati će na ovaj način. Sebur se koristi kada nastupi sveopšti haos i propast).

Oni koji nisu davali zekat na zlato, srebro, pare i druge trgovačke proizvode, oko vrata će imati ogromnu zmiju. Kada budu izbezumljeno vikali: „Šta je ovo!?“, dobit će odgovor: „Ovo je vaš imetak, na koji niste dali zekat na dunjaluku.“ Ovi strašni trenuci su nagoviješteni 180. ajetom sure Al-i Imran, u kome se kaže: „Ono čime su škrtarili, bit će im okačeno o vratu na Sudnjem danu.“

Drugoj grupi ljudi će iz stidnih mjesta teći gnoj. Svi oko njih će biti izuzetno uznemireni strašno neprijatnim mirisom koji će dolaziti iz njih. To će biti bludnici i oni koji budu činili harame.

Druga grupa će biti obješena za grane drveća. To su homoseksualci.

Još jedna grupa će biti u izuzetno ružnom stanju, izvučenih jezika do prsa. Ljudi će okretati glave od njih. To će biti lažljivci i potvaratelji.

Jedna grupa će imati stomake velike poput planina. To će biti oni koji su bez prisile i davali i uzimali kamatu na ovom svijetu. Njihovi grijesi će biti predočeni svima.

Uzvišeni Allah će reći: „O Muhammede! Podigni svoju glavu sa sedžde. Reci, bit ćeš saslušan. Zatraži i bit će ti udovoljeno.“ Na ove riječi će Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, reći: „Ja Rabbi! Odvoji među robovima svojim one koji su dobri i koji to nisu! Dugo su već u ovakvom stanju. Svako od njih je postidjen i osramoćen na Arasatu, zbog onoga što su činili.“

Tada će se začuti glas: “Da, o Muhammede!“ Gospodar svjetova će narediti Džennetu da se opskrbi svim vrstama blagodati. Sve te blagodati će biti donesene na Arasat. Njihov miris će biti tako lijep da će se čuti na razdaljini od pet stotina godina. Tako će se srca okrijepiti. Duše će se preporoditi. (Oni koji su bili nevjernici, murtedi – prešli na drugu vjeru, koji su ismijavali muslimane, koji su varali omladinu i un ištavali njihov iman i oni čija su djela pokvarena i loša neće, osjetiti ovaj miris).

Uzvišeni Allah će narediti da se na mahšer dovedu Džennet i Džehennem. Tada će Džehennem imati stašne krikove i izljeve vatre i dima koji će prekriti svo nebo. Njgova buka kao i žega bit će nepodnošljivi. Svi će ljudi propasti u mjestu na kome su se nalazili.

Neće im u tom stanju moći pomoći niti poslanici, niti vjerovjesnici. Hazreti Ibrahim, Musa i Isa će se uhvatiti za Arš-i a'lu. Ibrahim, alejhisselam,

³⁹⁸ Muslim, “Īmān”, 399; Tirmizî, “Sifetu'l-Kijāme”, 10; İbn Madže, “Zuhd”, 37; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 4.

će zaboraviti na svoga sina Ismaila kojeg je htio žrtvovati. Musa, alejhisselam, će zaboraviti na svoga brata Haruna, alejhisselam, a Isa, alejhisselam, će zaboraviti na svoju majku Merjemu. Svako od njih će reći: „Ja Rabbi! Danas ne želim ništa osim sebe!“

Muhammed, alejhisselam, će reći: „Podari mome ummetu smiraj i spas ja Rabbi!“ Niko neće biti u stanju da mu odoli. Uzvišeni Allah to najavljuje u 28. ajetu sure Džasije: „Vidjet ćeš svaki ummet na njihovim koljenima od straha pred Uzvišenim Gospodarem. Svi će biti pozvani knjizi djela koja su činili na dunjaluku.“

Uzvišeni Allah u 8. ajetu sure Mulk kaže: „Od njegove žestine i gajza, nar će izgledati kao da će se prepoloviti.“ Na to će Muhammed, alejhisselam, izaći i zaustaviti Džehennem. Reći će: “Vrati se bezvrijedan i ponižen, dok ti tvoji stanovnici ne počnu dolaziti poniženi.“

Džehennem će progovoriti: “O Muhammede! Dozvoli mi, jer ti si meni zabranjen!“ Sa Arša će se začuti glas: “O Džehenneme! Poslušaj Muhammedov, alejhisselam, govor i pokori mu se!“ Nakon toga će Muhammed, alejhisselam, povući Džehennem u lijevu stranu Arš-i a'la-a. Svi stanovnici mahšera će se radovati ovom gestu milosrđa i šefa'ata Muhammeda, alejhisselam. Strah će im se malo umanjiti i pokazat će se 107. ajet sure Enbija: “Poslali smo te kao milost svjetovima.”³⁹⁹

Resul-i ekrem će činiti šefa'at na šest mjesta. Prvim šefa'atom, na mjestu Makam-i mahmud, spasit će sve ljude od patnje čekanja Sudnjeg dana. Drugi šefa'at će mnoge uvesti u Džennet. Treći će spasiti mnoge koji su trebali biti kažnjeni njihove kazne. Četvrti šefa'at će spasiti vjernike koji budu imali mnogo grijeha od Džehennema. Peti će pomoći onima čiji broj dobrih i loših djela bude podjednak i budu čekali na mjestu A'raf i uvesti ih u Džennet, dok će šesti šefa'at biti zalaganje da se stanovnicima Dženneta poveća njihov stepen.

³⁹⁹ Muslim, “*Īmān*”, 399; Tirmizī, “*Sifetu'l-Kijāme*”, 10; Ībn Madže, “*Zuhd*”, 37; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 4; Kadı Ījāz, *Šifā-i Šerif*, s. 220.

NJEGOVE MUDŽIZE

Toliko je mnogo svjedoka koji su posvjedočili da je Muhammed alejhisselam Allahov poslanik da ih je nemoguće pobrojati. Uzvišeni Allah je rekao: "Da nije bilo tebe, ne bih stvorio ni dunjaluk."⁴⁰⁰ Sva bića su zajednički posvjedočila da je Uzvišeni Allah Bog i posvjedočili su da je Muhammed, alejhisselam, najodabraniji poslanik. Kerameti koje su pokazivali odabranici među njegovim ummetom, u suštini su Resulallahove mudžize. Karamete mogu imati samo oni koji slijede njega i koji mu se pokoravaju. Čak se i mudžize svih ostalih poslanika smatraju njegovim mudžizama, jer su stvoreni od njegova nura i iskazali su želju da budu pripadnici njegova ummeta.

Mudžize (nadnaravnosti) Muhammeda, alejhisselam, vremenski se mogu podijeliti na tri vrste. U prvu grupu spadaju one koje su bile od kada je stvoren njegov mubarek ruh, pa do početka njegova poslanstva, njegova bi'seta. Drugu grupu čine mudžize od trenutka bi'seta pa do njegova preseljenja sa ovoga svijeta. U treću grupu se ubrajaju mudžize koje su se desile i koje će se desiti od njegove smrti pa sve do Sudnjega dana. Prve se nazivaju irhas. Svaka od njih se dijeli također na one koje su okom vidljive i na one koje je moguće dokučiti umom i tako shvatiti njihovu nadnaravnost. Mudžiza je toliko mnogo da ih je nemoguće pobrojati niti ograničiti. Smatra se da oko tri hiljade mudžiza spada u drugu navedenu grupu. Nekoliko najpoznatijih su sljedeće:

1. Najveća Muhammedova, alejhisselam, mudžiza jeste Kur'an-i Kerim. Svi književnici i pjesnici koji su istraživali Kur'an-i Kerim, ostali su zapanjeni njegovom nadmoćnošću u jezičkom i značenjskom aspektu. Nisu uspjeli sastaviti niti jedan ajet sličan onom kur'anskom. Njegov izraz i nadnaravnost u svakom pogledu nadmašuju ljudsko stvaralaštvo. Kada bi se dodala ili oduzela samo jedna riječ, poremetila bi se ljepota i njegovo uzvišeno značenje. Njegova jezička ljepota odudara od arapskog sistema pisanja poema. On u sebi sadrži mnoge događaje koji su se desili u prošlosti i koji će se desiti u budućnosti. Oni koji se bave njime i slušaju ga, ne mogu se zasititi njegove ljepote. Čak i ako se umore, nikada se ne zasite. Bezbroj je primjera koji govore o tome da čitanje, kao i slušanje Kur'an-i Kerima otklanja tegobe. Mnogi su osjetili strahopoštovanje prema njemu dok su ga čitali ili slušali, a neki su i umrli u tim prilikama. Mnogi zakleti neprijatelji islama su slušajući ajete Kur'an-i Kerima smekšali svoja srca i prihvatili iman.

2. Jednoga dana je Resulallah, alejhisselam, otišao do kuće svoga amidže Abbasa i okupio oko sebe njega i njegovu porodicu. Ogrnuo ih je svojim ihramom i učinio dovu: "Ja Rabbi! Kao što sam ja danas zaogrnuo

⁴⁰⁰ Sujutî, *el-Leali'l-Masnua*, I, 272; Adžlunî, *Kešfu'l-Hafa*, II, 164; Ali el-Karî, *Šerhu's-Šifa*, I, 6.

ovu svoju rodbinu, tako ih i ti zaštititi od Džehennemske vatre. Začulo se kako su zidovi tri puta izgovorili riječ 'amin'.“⁴⁰¹

3. Jednom prilikom je upitao beduina koji je u ruci držao kip: “Da li ćeš mi povjerovati ako kip u tvojoj ruci progovori?” Čovjek mu odgovori: “Ja se ovome klanjam pedeset godina i nikada mi ništa nije rekao. Kako će se tebi obratiti?” Muhammed, alejhisselam, obraćajući se kipu, reče: “Ko sam ja?” On mu odgovori: “Ti si Allahov poslanik!” Vlasnik kipa potom odmah prihvati Islam.

4. Dok je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom hodao nekom livadom, začuo je tri puta poziv: “Ja Resulallah!” Kada se okrenuo prema strani sa koje je dolazio glas, ugleda svezanog jelena a pored njega nekog čovjeka kako spava. Jelena upita šta želi, a on mu reče: “Ovaj lovac me je uhvatio. U brdu preko puta imam dvoje mladunčadi pa te molim da me oslobodiš. Dozvoli mi da ih nahranim pa ću se vratiti.” Resulullah ga upita: “Hoćeš li održati obećanje i vratiti se?” Jelen mu odgovori: “Obećavam u ime Allaha. Ako ne održim obećanje, neka je na mene Allahovo proklestvo.” Resulullah ga pusti a on se nedugo zatim vrati. Kada se čovjek probudi, ugleda Resulullaha te ga upita: “Mogu li šta uraditi za tebe, ja Resulallah?” –“Pusti ovog jelena“, reče mu on. Čovjek odmah odveza konop i pusti jelena, a on reče: “Ešhedu en la ilahe illallah ve enneke Resulallah“, i ode.

5. U Tirmizijevom i Nesajjinom “Sunenu“ se kaže: “Resulullahu jednom prilikom dođe slijepac i reče mu: 'Ja Resulallah! Zamoli Gospodara da mi da vid!' Resulullah mu se smilova pa mu reče da uzme abdest i da prouči dovu: 'Ja Rabbi! Tebi se obraćam. Molim te hurmetom tvoga miljenika Muhammeda, alejhisselam. O moj voljeni poslaniče Muhammede alejhisselam! Molim se Gospodaru uzimajući tebe za vesilu. Molim ga da tvojim imenom ukabuli ovu svoju dovu. Ja Rabbi! Učini ovog veličanstvenog poslanika mojim šefa'atdžijom. Njegovim hurmetom primi ovu svoju dovu.“ Kada je čovjek postupio kako mu je rečeno, progleda. Muslimani su stoljećima učili ovu dovu i tako postizali svoje želje.

6. Neka žena Resulullahu posla određenu količinu meda na poklon. On prihvati med i posla joj praznu teglu natrag. Allahovom voljom tegla se vrati vlasnici puna meda. Žena se zaputi do Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i upita ga: “Ja Resulallah! Šta sam zgriješila? Zašto nisi primio moj poklon?” –“Primio sam tvoj poklon. Med koji vidiš je Allahov bereket zbog poklona koji si poslala.“ Žena se obradova i ponese med kući. Cijela njena porodica se njime hranila mjesecima i nije ga nestajalo. Jednog dana ga greškom presuše u drugu posudu i tako ga u potpunosti pojedose. Kada su Resulullaha obavijestili o ovome, on je rekao: “Da je ostao u posudi koju sam poslao, ne bi ga nestalo do Sudnjega dana.“

⁴⁰¹ Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, IX, 226; İbn Asâkir, *Tarihu Dimâşk*, XXVI, 311.

7. Mnogim pripadnicima ummeta je nagovijestio da će se boriti u pomorskim bitkama. Jednoj sashabijki po imenu Ummu Hiram je tako nagovijestio da će učestvovati u bitci na moru. Za vrijeme hilafeta hazreti Osmana muslimani su brodovima otišli u boj na ostrvo Kipar. I ova sahabijka je bila među borcima i tu je postala šehid.⁴⁰²

8. Hazreti Muaviji je rekao: “Ako jednoga dana budeš vladao mojim ummetom, nagradi one koji budu činili dobro. Onima koji budu činili zlo oprosti!” Hazreti Muavija je za vrijeme hilafeta hazreti Omera i Osmana dvadeset godina upravljao Šamom, a potom je dvadeset godina bio i sam halifa.

9. Pogledao je majku Abdullaha ibn Abbasa i rekao joj: “Jednog dana ćeš dobiti sina. Kada se rodi donesi ga meni.” Kada su mu donijeli dijete, proučio mu je ezan i ikamet na uši i pomazao ga vodom iz svojih mubarek usta. Nadio mu je ime Abdullah i predao ga majci: “Ponesi ovog oca halifa!” Kada je dječakov otac hazreti Abbas ovo čuo, došao je do njega i zatražio pojašnjenje. –“Da. Tako sam rekao. Ovaj dječak je otac halifa. Među njima će biti jedan koji će klanjati namaz sa Seffahom, Mehdijem i Isaom, alejhisselam.” Mnogi su bili na čelu hilafeta Abbasija. Svi oni su bili potomci Abdullaha bin Abbasa.

10. Na čelo njegovog amidžića, Abdullaha bin Abbasa, stavio je svoju mubarek ruku i rekao: “Ja Rabbi! Učini ga velikim poznavaoцем vjere. Podari mu mudrost. Podari mu znanje o Kur'an-i Kerimu.” Abdullah bin Abbas je poslije toga postao jedan od najvećih učenjaka svoga vremena u svim oblastima, a posebno u tefsiru, hadisu i fikhu. Ashabi i tabiini su svoje kompletno znanje dobijali od njega. Postao je poznat po nadimcima Terdžumanu-l Kur'an, Bahru-l 'ilm i Reisu-l mufessirin, te su u mnoge muslimanske zemlje došli njegovi učenici.⁴⁰³

11. Za svoga slugu Enesa bin Malika je učinio dovu: “Ja Rabbi! Učini da on ima mnogo imetka i djece, dug život i oprosti mu grijehе. Kako je vrijeme prolazilo, tako se povećavao i njegov imetak. Njegovi voćnjaci su svake godine davali plodove. Imao je i mnogo djece i živio je stotinu i deset godina. Pred smrt je učinio dovu: “Ja Rabbi! Primio si tri dove Tvoga Miljenika. Šta će biti sa njegovom četvrtom dovom, da mi oprostiš grijehе?” Tada je začuo glas: “Primljena ti je i četvrta dova, budi spokojan!”

12. Treće godine po hidžri, u Bitci Kattan, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je u jednom trenutku sam ležao pod jednim drvetom, kada mu dođe hrabar nevjernik po imenu Dasur i upita ga: “Ko će te sada spasiti od mene?” Resulullah, alejhisselam, mu odgovori: “Spasit će me Allah.” Tada se ukaza Džibril, alejhisselam, u ljudskom liku i udari tog nevjernika u

⁴⁰² Buhârî, “Džihâd”, 3; “İsti'zân”, 41; Ebu Dâvûd, “Džihâd”, 10; Tirmizî, “Fezâilu'l-Džihâd”, 15; Nesâî, “Džihâd”, 40; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 423; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 435.

⁴⁰³ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 266; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 365; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, XI, 234.

prsa. On pade i ispade mu mač iz ruke. Resulullah uze njegov mač, pa ga upita: "A ko će tebe spasiti od mene?" – "Nema nikoga boljeg od tebe ko će mene spasiti." Resulullah mu se smilova i oprosti mu. On potom primi Islam i bi sebebom da i mnogi drugi prime Islam.⁴⁰⁴

13. Jednom prilikom Resulullah, alejhisselam, uze abdest i kada je obuo jednu mestvu priđe ptica, zgrabi drugu mestvu i istrese je u zraku. Tada iz nje ispade zmija a ptica je zatim vrati na zemlju. Poslije tog događaja, Resulullah je istresao obuću prije nego bi je obuo.

14. Hazreti Enes prenosi sljedeće: "Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je imao maramicu kojom bi brisao svoje mubarek lice. Kada bi se ona zaprljala, bacio bi je u vatru. Prljavština sa nje bi sagorila dok bi maramica ostala netaknuta i čista.

15. Tokom Bitke na Uhudu Ebu Katada ostade bez jednog oka koje mu pade u ruku. Dovedi su ga Resulullahu, alejhisselam, i on uputi dovu: "Ja Rabbi! Učini mu oko lijepim!" i stavi ga na njegovo mjesto svojom mubarek rukom. To oko mu je bilo ljepše od drugog, a na njega je i vidio jače nego na drugo. Jedan od Ebu Katadinih unuka dođe kod halife Omera bin Abdulaziza. Kada ga je upitao ko je, on mu kroz stih odgovori da je unuk ashaba kome je Resulullah, alejhisselam, vratio oko. Kada ču te stihove, halifa se prema njemu ponese sa posebnom pažnjom.

16. Resulullah, alejhisselam, jednog dana navrati do svoje kćeri Fatime i upita je u kakvom stanju joj je porodica. Hazreti Fatima mu odgovori: "Oče moj. Tri dana ni ja niti moja djeca nismo ništa pojeli. Trpimo glad. Ne obazirem se na sebe ali me žalosti stanje Hasana i Huseina.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, joj reče: "O Fatima! Dušo moja! Ti si gladna tri, a ja četiri dana." Bio je rastužen zvog svojih unuka...

Hazreti Alija je bio na putu kako bi nešto zaradio i nahranio svoju djecu. Na izlazu iz Medine sretoše čobana koji je nastojao napojiti svoje deve na jednom bunaru. Priđe mu i reče: "O Arape! Treba li ti neko ko će ti napojiti deve za nešto novca?" – "Treba", odgovori on. – "Ja upravo tražim takvog. Ako želiš možeš to učiniti. Za svaku izvučenu posudu vode, dat ću ti tri hurme."

Hazreti Alija prista na to i poče izvlačiti vodu. Kada je izvukao devet posuda, puče konopac koji je bio vezan za posudu i ona završi na dnu bunara. Vidjevši to, seljak ljutito skoči i udari šamarom hazreti Aliju. Zatim mu dade dvadeset i četiri hurme za osam posuda vode. Hazreti Alija bi tužan zbog toga i pruži ruke prema bunaru. Dohvati posudu, stavi je na vrh bunara te ode.

Seljak ostade zapanjen onim što je vidio. Kako je mogao dohvatiti posudu, koja je prethodno pala tako duboko. Da li je moguće da je taj čovjek bio sljedbenik čovjeka koji je donosio najavljenju vjeru? U čudu reče: "Svjedočim da je njegov poslanik istiniti poslanik!"

⁴⁰⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 35.

Pokaja se zbog onoga što je maločas učinio i sam reče: “Onaj ko se usudio dignuti ruku na nekoga takvog, zaslužuje da mu ruka bude odsječena a da mu kosti budu polomljene.“ U trenu u jednu ruku uze mač i njim posječe drugu ruku.

Osjetio je veliku bol ali mu je srce bilo mirno. Uze jednom rukom posječenu ruku i zaputi se pravo prema Mesdžidi-n Nevebeviju. Ashabe upita za Resulullaha, a oni mu rekoše da je otišao do svoje miljenice. Upita gdje se nalazi kuća hazreti Fatime te je i pronađe.

U tim trenucima je Resulullah na svojim koljenima držao hazreti Hasana i Huseina i davao im hurme koje je donio. Seljak je skoro skrenuo s uma, razmišljajući o grijehu kojeg je počinio, a iz njegovih očiju su lile rijeke suza.

U takvom stanju pokuca na vrata hazreti Fatime. Na vratima se pojavi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poput sjajnog blještavila. Čim ugleda Resulullaha, seljak reče: “Ja ti vjerujem! Ti si Allahov poslanik. Ja se iskreno kajem zbog onoga što sam učinio. Oprosti mi ja Resulallah!”

Kada ga Resulullah upita zašto je osjekao ruku, on mu reče: “Zbog toga što me je stid nositi ruku kojom sam udario po licu jednog tvoga sljedbenika... Neka ti je moja duša kurban, ja Resulallah!”

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uze njegovu otkinutu ruku, prouči: “Bismillahirrahmanirrahim“ i sastavi je sa dijelom ruke iz koje je još tekla krv. Allahovom mudžizom, ruka poprimi stanje kakvo je imala prije nego što ju je seljak posjekao. Uzvišeni Allah je moćan da učini šta god poželi.

EHL-I BEJT

Njegove mubarek supruge

Nakon smrti prve supruge Hatidže, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je u pedeset petoj godini života oženio hazreti Ebu Bekrovu kćerku, hazreti Aišu. Ovaj brak je Allahova zapovijed. Sa njom je živio osam godina, prije nego je preselio na ahiret.

Ostali brakovi su bili iz vjerskih ili političkih razloga, ili pak izraz samilosti i dobrote prema ženama koje je ženio. Sve su bile udovice i mnoge od njih su bile u poznim godinama života. Kao primjer služi slučaj kada je dio ashaba, zbog nesnosnih patnji i proganjanja kojima su muslimani bili izloženi u Mekki, odlučio iseliti u Abesiniju. Abesinski kralj Nedžašija je bio kršćanin. Postavio je muslimanima razna pitanja i zadivljen odgovorima koje je dobio, prihvatio je Islam. Pomogao je muslimanima u mnogim prilikama. Ubejdullah bin Džahš je bio slabog imana, pa je da bi se spasio od siromaštva postao murted, odnosno prihvatio kršćanstvo i tako prodao svoju vjeru za ovaj dunjaluk.⁴⁰⁵ Ovaj maloumnik, koji je bio tetič Resulullaha, alejhisselam, pokušao je prevratiti i svoju ženu Umm-i Habibu, raznim obmanama i obećanjima o lagodnom životu i bogatstvu. Ona je, ipak, ostala ustrajna u svojoj vjeri i po cijenu siromaštva, da bi se on na kraju zbog toga razveo od nje. Očekivao je Ubejdullah da ona zbog nebrige i siromaštva neće dugo ostati u životu, ali je on ubrzo nakon toga umro. Umm-i Habiba je bila kćerka tadašnjeg komandanta mekanskih Kurejšija, Ebu Sufjana. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je tada vodio žestoke bitke protiv Kurejšija a Ebu Sufjan je svim mogućim silama pokušavao slomiti muslimane.

Kada je Resulullah, alejhisselam, čuo za snagu vjere Umm-i Habibe i šta joj se dogodilo, napisao je Nedžašiji pismo u kome ga je zamolio: "Želim se oženiti Umm-i Habibom koja se nalazi kod vas. Obavi vjenčanje i pošalji je meni." Nedžašija je tada već bio prihvatio Islam. Resulullahovo pismo je doživio kao ukazanu čast, te pozvao tamošnje muslimane na gozbu kod sebe na dvor. Sedme godine po hidžri obavljeno je vjenčanje, a Nedžašija je Poslaniku učinio i druge izraze poštovanja. Na taj način je Umm-i Habiba bila nagrađena za snagu i čvrstinu svoga imana, i tamo je bila situirana i spokojna. Zahvaljujući njoj i brojni muslimani su odahnuli. S obzirom na to da je obećano da će u Džennetu pored muževa biti njihove supruge, počašćena je najvećim Džennetskim stepenima pored kojih sva ovodunjalučka dobra izgledaju poput sitnice. Ovo vjenčanje je bilo jedan od razloga kasnijeg Ebu Sufjanovog prihvatanja islama. Tako ovaj brak

⁴⁰⁵ İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 223; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 89.

pokazuje Resulullahovu, sallallahu alejhi ve sellem, nadmoć nad ostalim ljudima u intelektu, odgoju i samilosti.⁴⁰⁶

Kao drugi primjer služi nam hazreti Omerova kćerka hazreti Hafsa koja je također ostala udovica. Treće godine po hidžri, hazreti Omer je upitao hazreti Osmana i hazreti Ebu Bekra da ožene njegovu kćerku, no oni su mu obojica ponaosob odgovorili da će razmisliti o tome. Jednog dana Resulullah, alejhisselam, pred njima, kao i nekim drugim ashabima, reče hazreti Omeru: “O Omere! Vidim da si tužan. Šta je razlog tomu?” Resulullah je u trenu prozrijevao svačije misli, sasvim jasno, kao što se jasno vidi tinta u nekoj bočici. Pitao bi ako je to smatrao. S obzirom na to da je njemu, kao i bilo kome drugom, obavezno reći istinu, tako i hazreti Omer odgovori: “Ja Resulallah! Ponudio sam ruku svoje kćeri hazreti Ebu Bekru i hazreti Osmanu, ali su oni to odbili.” Ova trojica ashaba bili su mu najdraži, nije želio da rastuži bilo kog od njih, pa odmah reče: “O Omere! Želiš li svoju kćer dati nekome ko je bolji i od hazreti Ebu Bekra i hazreti Osmana?” Hazreti Omer tada bi zbunjen jer je znao da od njih dvojice nema boljih ashaba. –“Želim, ja Resulallah!” –“Onda svoju kćer daj meni!”, reče mu Poslanik, alejhisselam. Na taj način je hazreti Hafsa postala majka i hazreti Ebu Bekra i hazreti Osmana, kao što je majka i svih muslimana; i oni su joj postali sluge. Na taj način su hazreti Ebu Bekr, Omer i Osman postali još bliži jedan drugome i ojačali međusobne veze.⁴⁰⁷

Treći primjer jeste kada je pete ili šeste godine po hidžri među stotinama zarobljenih sluga iz plemena Beni Mustalek bila i Džuvejrija, kćerka plemenskog vođe Harisa. Platilo je otkup za nju, oslobodio je, a nakon toga vjenčao. Tada su i svi ostali ashabi oslobodili svoje robove govoreći: “Ne priliči nam da kao sluge držimo porodicu i rodbinu Resulallahove, alejhisselam, mubarek supruge.” Tako je ovaj brak bio razlogom oslobađanja stotina sluga. Hazreti Džuvejrija je često spominjala ovaj slučaj, hvaleći se njime. Hazreti Aiša je jednom prilikom rekla: “Ne znam za bolju i beričetniju ženu od Džuvejrije.”⁴⁰⁸

Ostale supruge

Hazreti Aiša

Ona je Resulallahova, alejhisselam, druga zevdže-i mutahhera. Kćerka je Ebu Bekra Es-Siddika. Bila je izuzetno pametna, razborita, učena, poštovana i dobroćudna. Imala je jaku moć pamćenja pa bi je ashabi pitali za mnoge stvari. Pohvaljena je kur'anskim ajet-i kerimom. Njen idžtihad

⁴⁰⁶ İbn Hišâm, *es-Sîre*, II, 607; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 258; Huzaî, *et-Tahrîç*, s. 184.

⁴⁰⁷ İbn İshâk, *es-Sîre*, s. 237; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 83; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, V, 294; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, IV, 320.

⁴⁰⁸ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 277; İbn Hišâm, *es-Sîre*, I, 294; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 90.

(razmišljanje) nije bilo u skladu sa hazreti Alijinim i u slučaju “Deve“ bila je uz ashabe koji su se borili protiv njega. Kada je hazreti Alija postao šehid, bila je izuzetno tužna. Hurufije na nju bacaju razne potvore. Tvrdi da nije voljela hazreti Aliju, iako je ona prenijela hadis u kome se kaže: “Voljeti Aliju je dio imana.“ Na taj način je i ona potvrdila da ga voli i da ga svako treba voljeti. Rođena je osam godina prije hidžre i umrla je u Medini pedeset sedme godini po hidžri, kada je imala šezdeset pet godina.

Sevda bint Zem'a

Treća Resulullahova supruga. Zajedno sa svojim mužem je prihvatila iman i preselila se u Abesiniju. Kada se vratila u Mekku, muž joj je preselio. Resulullah je prvo oženio hazreti Aišu pa onda nju. Sevdu je smjestio u svoju kuću u Mekki a Aišu u Medini. Bila je izuzetno samilosna i časna žena. Preselila je u vrijeme hilafeta hazreti Omera.⁴⁰⁹

Zejneb binti Huzejme

Bila je izuzetno darežljiva i mnogo je činila ibadet. Prije toga je bila supruga Abdullaha bin Džahša. Abdullah je bio sin Resulullahove tetke Umejme i poginuo je tokom Bitke na Uhudu. Iako je počašćena da bude Resulullahova supruga, preselila je osam mjeseci nakon vjenčanja.⁴¹⁰

Ummu Seleme

Ime joj je bilo Hind. Prva se preselila u Abesiniju zajedno sa svojim mužem Ebu Selemom. Ebu Seleme je bio sin Resulullahove tetke Berre i brat Ubejdullaha bin Džahša. Preselio je u Medini od rana koje je zadobio prilikom Bitke na Uhudu, četvrte godine po hidžri. Nije prihvatila pozive u brak od Ebu Bekra i hazreti Omera. Počašćena je brakom sa Resulullahom, alejhisselam. Preselila je 59. godine po hidžri u Medini, u osamdeset četvrtoj godini života. Ona je posljednja preselila od svih Resulullahovih supruga.⁴¹¹

Zejneb binti Džahš

Ona je kćerka Resulullahove tetke Umejme i sestra Abdullaha bin Džahša. Ime njenoga oca je bilo Berre. Nije prihvatio iman pa je dobio ime Džahš. Zejneb je bila jedna od prvih muslimanki. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ju je najprije udao za Zejd bin Harisa, koji mu je bio posinak. S obzirom na to da Zejd nije ispunjavao svoje obaveze prema Zejnebi, razveli su se treće godine po hidžri. Tada je Resulullah, alejhisselam, zatražio da se uda za njega. Kada je čula da je traži Resul-i ekrem, od radosti je klanjala dva rekata i učinila dovu: “Ja Rabbi! Tvoj Resul me želi oženiti. Ako si odredio da me počastiš brakom sa njim, Ti me njemu podari!“ Njezina dova je bila primljena i objavljen je 37. ajet sure Ahzab u kome stoji: “I pošto je on s njoj živio i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali kako se vjernici ne bi ustručavali više da se žene ženama posinaka svojih, kad se oni od njih razvedu – kako Allah odredi, onako treba da bude.“ Obzirom da je Resulullahovo vjenčanje sa njom izvršio Uzvišeni Allah, Poslanik nije

⁴⁰⁹ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 238; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 79.

⁴¹⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 115.

⁴¹¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 96; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 85.

ponovo obavio vjenčanje. Zejneba, radijallahu anha, se time svakoga trenu dičila i govorila: „Svaku ženu udaje njen otac. Meni je vjenčanje obavio Uzvišeni Allah.“ Tada je imala trideset osam godina. Preselila je dvadeset treće godine po hidžri u pedeset trećoj godini života.⁴¹² Bila je darežljiva i stalno je činila dobro. Bila je spretna u pletenju. Sve što bi sašila ona bi poklanjala rodbini i siromasima. Hazreti Omer je svakoj od Ezvadži mutahherata davao po dvanaest hiljada dirhema. Čim bi to dobila, ona bi odmah sve podijelila kao sadaku. Ona je među Resulullahovim suprugama prva preselila nakon njegove smrti. Hazreti Aiša ju je mnogo hvalila. Hadis u kome Resulullah kaže: „Prva koja će mi se pridružiti nakon moje smrti, biće ona otvorene ruke“⁴¹³, najavio je da će prva preseliti, jer je ona najviše udjeljivala.

(Pokvareni francuski književnik Volter, napisao je pozorišni komad koji za temu ima Resulullahovo prihvatanje hazreti Zejnebe kao supruge, na osnovu brojnih zlonamjernih i izmišljenih priča. Ovaj ogavni pozorišni komad, koji nikako ne priliči jednom književniku, dopao se papi koji ga je prethodno bio proglasio heretikom, te mu je nakon toga poslao pismo u kome prema njemu postupa mnogo blaže. Kada je halifa Abdulhamid Han II, čuo da taj komad treba da dođe na pozornicu, uputio je ultimatum vladama Francuske i Engleske te je na taj način spasio čovječanstvo nezamislivog poniženja.)

Hazreti Safija

Ona je kćerka Hujej ibni Ahtaba, vođe Hajberskih židova. U Hajberu je bila zaručena za jednog židova da bi nakon toga bila udata za bogataša Kenanu bin Hakika. Kada je sedme godine po hidžri osvojen Hajber, Safija je, zajedno sa ostalima, pala u zarobljeništvo. Zamolila je Resulullaha da je pomiluje i oslobodi, te je primila Islam. Nakon toga je počašćena brakom sa Resulullahom. Preselila je pedesete godine po hidžri u Medini.⁴¹⁴

Hazreti Mejmuna

Resulullah joj je predio ime Berre u Mejmunu. Kada se nakon Hajbera krenulo na umru puk Mekke, njen muž je preselio. Počašćena je brakom sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem. Razboljela se pedeset treće godine po hidžri. Zatražila je da je izvedu iz Mekke jer je Resulullah nagovijestio da će umrijeti van Mekke. Izveli su je iz Mekke i preselila je na mjestu gdje je stupila u brak sa Resulullahom.⁴¹⁵

Hazreti Marija

Primila je iman dok je bila Resulullahova sluškinja te ju je Resulullah počastio brakom sa njim. Datum rođenja, kao i njeno tačno porijeklo nisu tačno utvrđeni jer je poslana kao poklon od strane vladara Aleksandrije Mukavkisa. Resulullah, alejhisselam, je sa hazreti Marijom dobio sina po

⁴¹² Hâkîm, *el-Mustedrek*, IV, 24.

⁴¹³ Buhârî, “Zekât”, 10; Muslim, “Fezâilu’s-Sahâbe”, 101; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, VIII, 108.

⁴¹⁴ İbn Sa’d, *et-Tabakât*, VIII, 129; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 91.

⁴¹⁵ İbn Sa’d, *et-Tabakât*, VIII, 140.

imenu Ibrahim. Ona je bila izuzetno povučena, mirna i zatvorena. Preselila je u posljednjim godinama hilafeta hazreti Omera 637. (16. godine po hidžri). Ukopana je na mezarju Baki.⁴¹⁶

Hazreti Rejhana

Primila je Islam dok je bila Resulullahova služavka. Potječe iz medinskog židovskog plemena Beni Kurejza. Njena loza je Rejhana bint Šem'un ibn Jezid ili Rejhana binti Zejd ibni Amr ibni Hanefe bin Šem'un bin Jezid. Datum njenog rođenja nije tačno utvrđen. Preselila je u Medini prije Resulullahove, alejhisselam, smrti 631. godine. Ukopana je na mezarju Baki.⁴¹⁷

U hadis-i šerifu se kaže: „Brakovi sa svim mojim suprugama kao i udaja mojih kćeri bila je u saglasnosti sa dozvolama koje je Džibril, alejhisselam, donio od Uzvišenog Allaha.“

Jedan od važnih razloga Resulullahovih, alejhisselam, mnogobrojnih brakova jeste širenje Islama. Prije donošenja ajeta o Hidžabu, tj. o pokrivanju, žene su dolazile Resulullahu i njega pitale o onome što nisu znale. Kada bi Resulullah otišao do nečije kuće, tim prilikama bi se okoristile i žene, slušajući ga i pitajući o nepoznatim stvarima. Kada je spušten ajet o hidžabu i ženama, zabranjeno im je da sjede i razgovaraju sa tuđim muškarcima. Poslije toga ni Resulullah više nije primao nepoznate žene. Naredio im je da ono što ne znaju pitaju hazreti Aišu. Zbog mnoštva onih koje su dolazile da pitaju hazreti Aišu, ona nije imala vremena da im svima odgovori. Da bi ovaj značajni zadatak obavio kako treba i olakšao hazreti Aiši njeno breme, oženio se većim brojem žena. Stotine osjetljivih ženskih tema i odredbi, muslimankama je Resulullah prenio putem svojih mubarek supruga. Da je imao samo jednu suprugu, bilo bi izuzetno teško ili čak nemoguće da sve to saznaju od nje. Da bi upotpunio prenošenje Allahove, dželle šanuhu, vjere, preuzeo je na sebe teret više brakova.

Njegova djeca

Resulullah, alejhisselam, je imao ukupno sedmero djece, od toga četiri sina i tri kćeri. Sva djeca, osim hazreti Fatime, preselila su prije Resulullaha. Njegova loza se nastavila preko hazreti Fatime. Potomci njegova unuka hazreti Huseina, nazivaju se sejjidi a hazreti Hasana šerifi. Poštovanje prema sejjidima i šerifima je ujedno i poštovanje prema Resulullahu, a ljubav prema njima, ako Bog da, za posljedicu ima odlazak sa ovoga svijeta sa kelime-i šehadetom na jeziku.

Kasim: On je prvi od trojice Resulullahovih sinova. Zbog toga je Resulullah nosio nadimak Ebu-l Kasim. Rođen je u Mekki prije poslanstva. Njegova majka je Hatidžetu-l kubra. Preselio je dok je imao sedamnaest mjeseci.⁴¹⁸

⁴¹⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 216.

⁴¹⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 130.

⁴¹⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 16.

Zejneba: Prva je od Resulullahove četiri kćeri. Rodila se kada je Resulullah imao trideset godina. Prije primanja poslanstva, udala se za pazitelja svoje majke Ebu-l As bin Rebi'u.⁴¹⁹ Ebu-l As isprva nije prihvatio Islam. Kada je zarobljen na Bedru, pušten je pod uslovom da pošalje svoju suprugu u Medinu. Iako je uz njega pušten i njegov brat, kafiri su sa pola puta vratili Zejnebu u Mekku. Resulullah je nakon toga u Medinu poslao Zejd bin Harisa koji je krišom Zejnebu doveo do Medine. Ebu-l As je Islam prihvatio poslije Bitke na Hudejbiji, a Zejneba mu se nakon toga vratila. Preselila je osme godine po hidžri, kada je imala trideset i jednu godinu. Njen sin Alija je bio na devi iza Resulullaha prilikom osvojenja Mekke. Zejnebinu kćerku Ummamu je kasnije oženio Hazreti Alija.⁴²⁰

Rukajja: Resulullahova kćerka koja se rodila kada je Resulullah imao trideset i tri godine. Bila je izuzetno lijepa. Udata je za Ebu Lehebovog sina Utbu. Kada je objavljena sura Leheb, Utbe ju je pustio prije nego su se i vjenčali. Objavom je određeno da bude udata za hazreti Osmana. Zajedno su dva puta učinili hidžru u Abesiniju. Razboljela se pred Bitku na Bedru, kada je imala dvadeset i dvije godine. Hazreti Osmanu je naređeno da ne ide u Bitku na Bedru, već da ostane kod kuće i pazi na suprugu. Na dan kad je u Medinu stigla radosna vijest o pobjedi na Bedru, ona je preselila na ahiret.⁴²¹

Ummi Kulsum: Ona je Resulullahova kćerka koja je bila udata za Ebu Lehebovog drugog sina Utejbu. Kada je objavljena sura Leheb, on ju je pustio prije vjenčanja, te pri tome Poslaniku izrekao mnoge uvrede. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je protiv njega Uzvišenom Allahu uputio dovu: "Gospodaru, pošalji na njega neku od Tvojih zvijeri!" Na putu prema Šamu rastrgao ga je lav. Nakon smrti Rukajje, objavom je ponovo određeno da je oženi hazreti Osman. Preselila je devete godine po hidžri. Njenu dženazu je lično predvodio Resulullah, te je pustio suze pored njenog mubarek kabura.⁴²²

Fatima: Ona je Resulullahova četvrta kćerka. Supruga je hazreti Alije a punica hazreti Omera. Kada se udala imala je petnaest godina.⁴²³ U "Mevahib-i ledunnijje" se navodi da je njen mehr iznosio četiri stotine miskala srebra. To u protuvrijednosti iznosi 57.14 miskala zlata (današnjih 38 zlatnih lira). Alija, radijallahu anhu, je tada imao dvadeset i jednu godinu. On također potječe od Ehl-i bejta. Bio je bijelog tena i izrazito lijep. Rođen je trinaeste godine prije hidžre u Mekki. Preselio je jedanaeste godine po hidžri, kada je imao dvadeset i četiri godine života. Imao je tri sina: Hasana, Huseina

⁴¹⁹ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 229; Abdurrezzâk, *el-Musannef*, VII, 171; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 31.

⁴²⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 31.

⁴²¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 36.

⁴²² İbn Asâkir, *Tarihu Dimâşk*, XXXIX, 37.

⁴²³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 22.

i Muhsina, te dvije kćerke po imenu Ummi Kulsum i Zejneb.⁴²⁴ Resulullahova loza je nastavljena preko hazreti Fatime. Zejneb se udala za Abdullaha bin Dža'fera Tajjara i imala sina Alija i kćerku Ummi Kulsum. Oni se nazivaju Šerif-i Džaferi.

Abdullah: On je Resulullahovo, alejhisselam, posljednje dijete sa hazreti Hatidžom. Rođen je poslije poslanstva ali je preselio još kao beba. Naziva se još Tajjib i Tahir. Nakon što je Abdullah preselio, As bin Vail je rekao: "Muhammedovo sjeme je zatrto." Na to je Uzvišeni Allah objavom: "Inna eatajna..."⁴²⁵, odgovorio nevjerniku Asu.

Ibrahim: On je treći Resulullahov sin i posljednje njegovo dijete. Sin je Marije koju je kao poklon poslao Heraklijev upravitelj Egipta Mukavkis. Rodio se osme godine po hidžri i umro je kada je imao godinu i po. Dok je bio bolestan, Resulullah bi ga uzeo u krilo i za njim lio svoje mubarek suze. Kažu da se prilikom njegove smrti dogodilo pomračenje Sunca. Kada je to čuo Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Sunce i Mjesec su dva stvorenja koja potvrđuju Allahovu, dželle šanuhu, jednoću. Njihova pomračenja se ne dešavaju ničijim rođenjem ili smrću. Kada ih vidite, sjetite se Uzvišenog Allaha." Kada je Ibrahim preselio rekao je: "O Ibrahimе! Kako sam samo tužan zbog tvoje smrti! Iz očiju mi suze liju a srce mi ječi! No neću reći nešto što će rasrditi moga Gospodara."⁴²⁶

Njegov Ehl-i Bejt

Svi porodični ogranci Resulullaha se nazivaju Ehl-i bejtom. Među Ehl-i bejt spadaju njegove mubarek supruge, njegova kćer hazreti Fatima i hazreti Alija, njihova mubarek djeca hazreti Hasan i hazreti Husein, njihova djeca, kao i pripadnici Poslanikove, alejhisselam, čiste porodične loze Hašimovih sinova.

Uzvišeni Allah u Kur'an-i Kerimu kaže: "Allah želi da od vas, o porodico Poslanikova, grijehе odstrani, i da vas potpuno očisti."⁴²⁷

Kada su ashabi upitali: "Ja Resulallah! Ko pripada Ehl-i bejtu?", u tom trenutku je došao hazreti Alija. Resulallah mu dade svoj mubarek pokrivač da ga stavi pod se, a u tome trenutku dođoše i Fatimatu-z-Zehra, Imam-i Hasan i Imam-i Husein. Sve ih je okupio oko sebe i reče: "Ovo je moj Ehl-i bejt." Ova poštovana grupa se još naziva i "Al-i Aba" i "Al-i Resul"⁴²⁸

Ljubav prema Ehl-i bejti nebeviju, ako Bog da, za posljedicu ima odlazak na ahiret sa kelime-i šehadetom na jeziku i postizanje vječnog spasenja. Ljubav prema Ehl-i bejtu je farz svakom mu'minu. U jednom

⁴²⁴ İbn İshâk, *es-Sîre*, s, 231; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 26; İbn Kesîr, *el-Bidâje*, V, 293.

⁴²⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 16.

⁴²⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 212-215.

⁴²⁷ *el-Ahzâb* 33/33.

⁴²⁸ Hâkim, *el-Mustedrek*, II, 451.

hadisu server-i alem, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Moj Ehl-i bejt je poput lađe Nuha, alejhisselam. Ko ih bude slijedio, biće spašen. Ko ostane, biće uništen.”⁴²⁹

Mnoge su blagodati i značaji vezani za Ehl-i bejti nebevi. Nemoguće ih je pobrojati, niti ih je moguće opisati i nahvaliti kako im doliči. Njihova veličina je vidljiva iz kur'anskog ajeta.

Imam-i Šafii je to lijepo opisao kada je rekao: “O Ehl-i bejti Resul! Uzvišeni Allah je u Kur'an-i Kerimu naredio ljubav prema vama. Vašu visoku deredžu i vašu vrijednost pokazuje činjenica da, onaj ko se za vas ne moli u namazu, neće imati primljen namaz. Kakva čast vam je dodijeljena kada vas je Uzvišeni poselamio u Kur'an-i Kerimu.”

Hazreti Enes prenosi: “Resulullah je upitao: 'Koga najviše volite među Ehl-i bejtom?' pa je rekao: 'Hasana i Huseina.’”⁴³⁰

Hazreti Ebu Hurejre prenosi: “Bio sam pored Resulullaha kada je došao Hasan. 'Ja Rabbi! Njega volim. I Ti ga voli i voli one koji ga vole.' Drugom prilikom je rekao: 'Hasan i Husein su moji lijepi mirisi na ovom dunjaluku.’”

Poslanik, alejhisselam, je također rekao: “Ostavljam vam dvije stvari. Ako se njih budete držali, nećete zalutati. Prvo je veće od drugog. Prvo je Allahova knjiga Kur'an-i Kerim. To je čvrsto uže koje se proteže od neba do zemlje. Drugo je moj Ehl-i bejt. Ovo dvoje će uvijek biti zajedno. Ko ih ne bude slijedio, zalutat će sa moga puta.”⁴³¹

Hazreti Hasan i Husein su se jedne prilike razboljeli. Resulullah tada reče hazreti Aliji i hazreti Fatimi: “Poklonite nešto za ove moje duše.” Hazreti Alija, hazreti Fatima i njihova sluškinja Fidda su u to ime postili tri dana. Ta dva Džennetska stanovnika su potom ozdravili. No u kući nisu imali ništa od hrane. Hazreti Alija je, zbog toga, od jednog židova posudio tri sa'a⁴³² (u vrijednosti od tri hiljade dirhema) ječma. Sve tri su nanijetili za tri dana koja su ispostili. Jedan dio tog ječma je uzela hazreti Fatima i ispekla pet komada hljeba. Njih je bilo petero. Kada je došlo vrijeme iftara, po jedan komad je stavila pred hazreti Aliju, Hasana, Huseina, služavku Fiddu i jedan ispred sebe. Pred iftar im dođe jedan nevoljnik i reče: “Ja Ehl-i bejti Resullallah! Ja sam jedan od miskina muslimana. Dajte mi nešto da pojedem. Neka vas Uzvišeni Allah nagradi Džennetskim blagodatima.” Tada mu dadoše hljebove koje su imali, a sami se iftariše vodom. Sljedećeg dana ponovo zapostiše. Služavka ponovo uze dio ječma i ispeče im po jedan hljeb. Kada su htjeli iftariti dođe im jedno siroče. Dadoše mu sve hljebove i tako ga obradovaše, a sami ponovo iftariše vodom. Sljedeći dan ponovo zapostiše. Iskristiše i preostali dio ječma i napraviše hljeb. Kada su kanili iftariti dođe

⁴²⁹ Hâkîm, *el-Mustedrek*, II, 373.

⁴³⁰ İbn Asâkir, *Tarihu Dimâşk*, XI, 153.

⁴³¹ Tirmizî, “Menâkıb”, 32; İbn Ebi Şejbe, *el-Musannef*, VI, 309.

⁴³² 1 sa' iznosi 3, 24 kilograma. Vidi; Walter Hinz, *Sistemi mjerenja u Islamu*, s. 63.

im jedan zarobljenik, koji im reče da tri dana nije ništa jeo. Bio je zavezan i nisu mu dali ništa od hrane i zatraži od njih da mu se smiluju u ime Allaha. Ponovo mu dadoše sve hljebove i iftariše se vodom. Ovim povodom je Uzvišeni Allah objavio ajet u kome se kaže: “Oni su zavjet ispunjavali plašeci se Dana čija će kob svuda prisutna biti, i hranu su davali – mada su je i sami željeli – siromahu i siročetu i sužnju. Mi vas samo za Allahovu ljubav hranimo, od vas ni priznanja ni zahvalnosti ne tražimo...!...” Na njima će biti odijela od tanke zelene svile, i od teške svile, nakićeni narukvicama od srebra, i daće im Gospodar njihov da piju čisto piće.⁴³³

Ebu Hurejre prenosi hadis u kome Resulullah kaže: “Najbolji među vama su oni koji poslije mene čine dobočinstvo mome Ehl-i bejtu.”

Hazreti Alija prenosi od Resulullaha sljedeće: “Onima koji budu činili dobročinstvo prema mome Ehl-i bejtu ja ću učiniti šefa’at na Sudnjem danu.” “Oni koji će sigurno preći sirat-čuprijom su oni koji mnogo vole moj Ehl-i bejt i moje ashabe.”

U jednom hadisu koga prenosi Imam-i Rabbani se kaže: “Ko voli Aliju, sigurno voli i mene. Ko se njemu suprotstavi, sigurno se suprotstavio i meni. Ko ga povrijedi, sigurno je povrijedio i mene. Ko mene povrijedi, sigurno je povrijedio i Uzvišenog Allaha.”

Resulullah, alejhisselam, je rekao: “Uzvišeni Allah mi je naredio da volim četiri osobe. Prenio mi je da ih i Sam voli.” Kada su ga upitali ko su, on je rekao: “Alija je među njima. Alija je među njima. Alija je među njima. Ebu Zerr, Mikdad i Selman.” “Ko me povrijedi zbog moje porodice, biće žestoko kažnjen.”

U drugom hadis-i šerifu se kaže: “Fatima je jedan džuz mene. (Što znači ona je dio mene). Ko nju povrijedi, povrijedio je i mene.” Hazreti Ebu Hurejre je rekao: “Resulullah je rekao hazreti Aliji: 'Fatima mi je draža od tebe. Ti si mi vrijedniji od nje.'”

Ponovo je rekao: “Ne tražim od vas protuuslugu što sam vam donio din-i Islam. Tražim od vas samo da volite meni bliski Ehl-i bejt.”⁴³⁴

Islamski učenjaci ljubav prema Ehl-i bejtu ubrajaju među uslove odlaska sa ovoga svijeta s imanom na jeziku. Među njima je Resulullahovo mubarek tijelo. Cijeniti Ehl-i bejt je dužnost svakog muslimana.

Veliki islamski učenjak Imam-i Rabbani (rahmetullahi alejhi) je rekao: “Moj otac je bio veoma učen u ovosvjetskim i onosvjetskim naukama, dakle u znanjima o srcu. Uvijek je govorio o potrebi iskazivanja ljubavi prema Ehl-i bejtu. Govorio bi da ta ljubav predstavlja važnu stvar da bi čovjek na izdisaju bio sa imanom. Kada je trebao preseliti na ahiret bio sam pored njega. U posljednjim momentima njegova života, podsjetio sam ga na ove riječi i upitao ga kako ta ljubav utječe na njega. I u tim trenucima mi je rekao: 'Plivam u moru ljubavi prema Ehl-i bejtu.' Istog trena sam uputio

⁴³³ el-İnsân 76/7-21.

⁴³⁴ Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, IX, 100; İbn Asâkir, *Tarihu Dimâşk*, XXXXII, 125.

zahvalu Uzvišenom Allahu. Ljubav prema Ehl-i bejtu je bogatstvo Ehl-i sunneta. Ahiretske nagrade će uvijek proizilaziti iz ovih riznica.“

Tri su ogranka Resulullahovog Ehl-i bejta: Prvi su oni koji su mu rodbina po lozi. Među njima je njegova tetka. Druga vrsta su njegove čiste supruge. Treća vrsta su žene služavke, koje su stalno boravile kod njegovih supruga i bile zadužene da im služe u svakodnevnim poslovima. Ashabi koji su radili poslove izvan njegove kuće, koji su učili ezan u Mesdžidu, hazreti Bilal, Selman i Suhejb su se hranili iz Hane-i seadeta.

Hazreti Fatima i njezini potomci do Sudnjega dana spadaju u Ehl-i bejt. Njih treba voljeti čak iako su asijske. Voljeti ih i pomagati srcem, tijelom i imetkom, te im ukazivati poštovanje, predstavlja dio imana. (U sirijskom gradu Hami, postojao je sud za sejjide. Djeca rođena u ovoj mubarek lozi su upisivana pred sudijom u prisustvu dvojice svjedoka. Ovaj sud je ukinuo odani prijatelj Engleza, Mustafa Rešid-paša).

Resulullahovi ashabi

To su Resulullahovi prijatelji. “Sahabi“ ili “Sahib“ je musliman koji je jednom u životu vidio Poslanika makar i na kratko, ili je bio slijep, a makar jednom je razgovarao sa njim i preselio na ahiret sa imanom; bez obzira na to da li je bio mlad ili star, ili da li je bio muško ili žensko. Neki od njih se nazivaju: “Eshab“, “Sahabe“ ili “Sahb.“

U sahabije ne spadaju oni koji su Resulullaha vidjeli dok su bili kafiri, te Islam primili poslije Resulullahove smrti, ili oni koji su bili muslimani a potom postali murtedi, odnosno izašli iz imana. Ashabi koji su nakon prihvatanja imana izašli iz njega, a potom se njemu vratili nakon Poslanikove, alejhisselam, smrti, spadaju među ashabe. S obzirom na to da je Resulullah bio poslanik i džinima, i džini spadaju među ashabe.

Ashab-i kiram su u vjerskim pitanjima najveći autoriteti jer su oni Kur'an-i Kerimu podučeni direktno od Resulullaha, sallallahu alehi ve sellem, i druge podučili njemu i na taj način im ga protumačili. Resulullahove riječi i postupke prenijeli su onako kako su lično vidjeli ili čuli.

Hadisi koje su oni prenosili bez bilo kakvih manjkavosti, čine osnovu budućih propisa. Institucija Idžma-i ummeta u Islamu je na potpun i ispravan način ostvarena jedino u vrijeme ashaba. Osim toga, svaki od ashaba pripada učenjacima mudžtehidima, čija se riječ smatrala zakonom odnosno propisom. Oni su iznad mudžtehida koji su došli kasnije.

Učenjaci Ehl-i sunneta su podijelili ashabe prema stepenu vrijednosti u tri grupe:

- 1- Muhadžiri: To su oni muslimani koji su napustili Mekku prije njenog osvajanja ili neko drugo mjesto, ostavivši pri tome i svoj zavičaj, imetak i rodbinu i preselili se u grad Medinu. Oni su Resulullahu došli sa imanom ili su iman prihvatili u njegovom prisustvu. Hazreti Amr bin As je jedan od njih. (Pogledaj Muhadžir)
- 2- Ensarije: Muslimani koji su se nalazili u Medini i njenoj okolini, kao i pripadnici plemena Evs i Hazredž. Oni su se Resulullahu i

Medinelijama zavjetovali da će biti uz njega i štititi muslimane u svakoj situaciji i ispunili su svoje obećanje.

- 3- Ostali ashab-i kiram: To su oni koji su prihvatili iman osvajanjem Mekke ili nakon toga u Mekki ili na nekom drugom mjestu. Oni nisu ni muhadžiri niti ensarije. Nazivaju se samo ashabima.

Prvaci među ashabima su četverica Resulullahovih halifa. Poslije njih, najvrijedniji su preostala šesterica iz grupe Ašere-i mubešere, to jeste deset ashaba kojima je obećan Džennet; Talha, Zubejr bin Avvam, Abdurrahman bin Avf, Sa'd bin Ebi Vekas, Said bin Zejd, Ebu Ubejde bin Džerrah te hazreti Hasan i hazreti Husein.

Poslije navedenih četverice halifa i onih koji su obradovani Džennetom, dolazi prvih četrdeset muslimana. Poslije njih dolaze tri stotine i trinaest učesnika Bitke na Bedru. Zatim sedam stotina junaka koji su se borili na Uhudu. Poslije njih, to je grupa od hiljadu i četiri stotine ljudi, koji su šeste godine po hidžri Resulullahu ispod drveta dali zavjet: "Možemo i umrijeti ali nema povratka." Ta prisega se zove "Biat-i Ridvan."⁴³⁵

Broj ashaba je varirao tokom vremena: Prilikom osvajanja Mekke bilo ih je deset hiljada, u Bitci na Tebuku sedamdeset hiljada, na Oprosnom hadždžu devedeset hiljada a u trenutku kada je Resulullah preselio, bilo je preko stotinu dvadeset četiri hiljade ashaba. O ovoj temi postoje i druga mišljenja.

Zadnji koji su preselili na ahiret među ashabima su: Abdullah bin Evfa 705. (h. 86.) preselio u Kufi, Abdullah bin Jesr 706. (h. 88.) u Šamu, Sehl bin Sa'd 709. (h. 91.) u Medini i tada je imao stotinu godina, Enes bin Malik 711. (h. 93.) u Basri i Ebu-t Tufejl Amir bin Vesile, 718. (h. 100.) u Mekki.

Ashabi su i nakon smrti Resulullaha, alejhisselam, za vrijeme četverice Pravednih halifa ostali dosljedni svome zavjetu širenja islama i vođenja borbe na Allahovom putu. Nisu pogazili svoje obećanje. Svi su, kao jedan, ostavili svoje domove i izašli iz Arabije kako bi Islam širili na sve strane svijeta. Mnogi od njih se sa tog puta nikada nisu vratili, već su se do smrti borili za Islam u mjestima u koja su odlazili. Na taj način su se u kratkom vremenskom periodu desila velika osvajanja. U osvojenim mjestima se Islam širio ogromnom brzinom.

Svi ashabi su pravedni. Svi su zajedničkim snagama prenosili svoja znanja o Islamu. Oni su sakupili Kur'an-i Kerim. Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, hadise su nam, također, oni prenijeli.

(Objavljena su mnoga djela koja govore o vrijednosti i veličini ashaba, o njihovom doprinosu din-i Islamu, njihovim uzornim životima te popis njihovih imena. U tom smislu, jedna od vrijednih knjiga jeste i djelo "Eshab-i kiram" koju je objavila izdavačka kuća "Hakikat".)

⁴³⁵ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 59; II, 101, 120; İbn Hišâm, *es-Sire*, II, 315; Vâkidi, *el-Megazî*, I, 279; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 97.

Nakon poslanika i meleka, ashabi su najodabranija Allahova stvorenja. Ime svakog od njih treba izgovarati sa poštovanjem.

Svaki od ashaba pojedinačno je bolji od svih pripadnika ovoga ummeta. U Muhammedov, alejhisselam, ummet spadaju svi koji povjeruju da je on poslanik, to jeste svaki musliman, bez obzira na rasu, boju kože ili pripadništvo narodu.

O vrijednosti ashaba se u ajet-i kerimu kaže: "Vi ste najbolji pripadnici ummeta."⁴³⁶

„Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede čineći dobra djela, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh.“⁴³⁷

„Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo - na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača - da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku.“⁴³⁸

Neki hadisi o ashabima su sljedeći:

„Ne govorite ružne riječi mojim ashabima! Kada bi neko od onih koji dolaze poslije mojih ashaba dao sadake koliko brdo zlata, ne može zaraditi nagradu jednog moga ashaba, koji je kao sadaku dao šaku ječma, pa čak ni polovinu toga.“⁴³⁹

„Moji ashabi su kao zvijezde na nebu. Koju god da slijedite pronaći ćete Pravi put.“

„Ne suprotstavljajte se mojim ashabima. Bojte se Allaha. Ko ih voli, čini to jer voli mene. Ko im se suprotstavlja, suprotstavlja se meni. Ko njih povrijedi, povrijedio je mene. Ko mene povrijedi, svakako je povrijedio Uzvišenog Allaha.“

„Najbolji pripadnici moga ummeta su moji savremenici. Poslije njih najbolji su oni koji dolaze poslije njih. Uza toga su opet oni koji dolaze poslije njih. Ko vidi mene, ili vidi nekoga ko je vidio mene, neće ga dotaći džehennemska vatra.“⁴⁴⁰

Ovi ajeti i hadisi jasno nam pokazuju vrijednost i veličinu ashaba.

⁴³⁶ Ali Īmrân 3/110.

⁴³⁷ et-Tevbe 9/100.

⁴³⁸ el-Feth 48/29.

⁴³⁹ Buhârî, "Fezâilu's-Sahâbe", 5; Ebu Dâvûd, "Sunne", 11; Tirmizî, "Menâkib", 70; Ibn Madže, "Mukaddima", 31; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 11; Bejhékî, *es-Sunen*, II, 116.

⁴⁴⁰ Buhârî, "Rikâk", 7; Muslim, "Fezâilu's-Sahâbe", 319; Nesaî, "Īmân", 29; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 438.

NEKI RESULULLAHOVI ZEVAID⁴⁴¹ SUNNETI

Njegova mubarek brada i kosa

Neko je upitao Enesa bin Malika o Resulullahovoj, alejhisselam, kosi:

- “Kakva je bila mubarek kosa Resulullaha?”

Hazreti Enes je odgovorio:

- “Bila je između dvije vrste. Niti je bila mnogo uvijena, niti je bila izrazito ravna. Bila je u stanju između toga dvoga. Što se tiče dužine, bila je između ušiju i ramena.”⁴⁴²

Hazreti Ibn-i Abbas je rekao: “Resulullah, alejhisselam, je svoju mubarek kosu puštao da pada na čelo. Poslije ju je razdvajao.”

Učenjaci prenose sljedeće: “Razdvojiti kosu na dvije strane je Resulullahov sunnet. Ipak, sa tom praksom je počeo kasnije. Tako da je dozvoljeno puštati je preko čela a i razdvajati je na dvije strane. No, ipak je bolje razdvojiti je.”

Hazreti Aiša-i Siddika je rekla: “Resulullah je nosio kosu višu od džumme a nižu od vefre.”⁴⁴³

Džummom se naziva kosa koja dotiče ramena. Vefra je kosa koja dotiče mehki dio uha. Iz rivajeta hazreti Aiše znamo da je Resulullahova kosa bila tolika da je bila duža od mehkih dijelova ušiju, ali nije doticala njegova mubarek ramena. Dužina joj je bila između toga dvoga.

Hazreti Kadi Ijaz prenosi: “Navedene predaje se mogu povezati na sljedeći način: Kosa na strani njegovih mubarek ušiju bila je na nivou mehkog dijela uha. Kosa na zatioku mu je bila do ramena”

Prenosi se i sljedeća predaja: „Razlog zbog koga se u nekim predajama kaže da mu je dužina kose bila do ušiju a u nekim da je bila do ramena, jeste što je u nekim vremenskim intervalima bila uređena na prvi način, a u nekim na drugi. Sve predaje su ispravne. Resulullah, alejhisselam, bi nekada puštao kosu tako da bi ona dosezala njegova ramena. Nekada bi je opet tako kratio, da bi došla do mehkog dijela uha ili do njegove polovice.

Ummu Hani prenosi: „Fahr-i alem je jednom prilikom došao kod nas u Mekku. Tada je imao četiri gadire.”⁴⁴⁴

⁴⁴¹ *Sunnet-i zevâid*: To su stvari koje je Resulullah uobičavao raditi ali koje ne spadaju u ibadete već u adete (običaje). Izostaviti zevaid sunnete ne predstavlja mekruh. Neki od tih postupaka su: način Resulullahovog oblačenja, otpočinjanje dobrih stvari sa desne strane i sl.

⁴⁴² Buhârî, “Libâs”, 68; Ebu Dâvûd, “Teredždzul”, 9; Tirmizî, *Şemâil-i Şerîf*, s. 31.

⁴⁴³ Ebu Dâvûd, “Teredždzul”, 9; Tirmizî, “Libâs”, 21; İbn Madže, “Libâs”, 36; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 118; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 428.

Gadira označava odjeljak kose. Iz ovoga razumijemo da je mubarek kosu dijelio na četiri dijela.

Ako sumiramo predaje o ovome, Resulullah je imao kosu i bradu koje nisu bile previše uvijene niti izrazito prave. Mubarek kosa mu je bila duga. Isprva ju je puštao preko čela da bi je kasnije razdvajao na dva dijela. Nekada bi mubarek kosu puštao dok bi je nekada skraćivao.

Muškarcima je sunnet da obriju glavu ili da puste dužu kosu pa da je češljaju na način da je podijeljena na dvije strane. Tu je potrebno ponašati se u skladu sa situacijom, vremenom i prostorom. Mekruh je praviti pletenice od kose.

O Resulullahovoj, alejhisselam, bradi, hazreti Enes pripovijeda sljedeće: Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je u kosi imao jako malo bijelih dlaka. Zajedno, i na glavi i u bradi nije imao više od sedamnaest ili osamnaest bijelih dlaka.

Hazreti Ebu Bekr Es-Siddik reče Poslaniku jednoga dana:

- „Osijedio si, ja Resulallah!“

Resulullah mu odgovori:

- „To je zbog sura Hud, Vakia, Murselat, Nebe i Tekvir.⁴⁴⁵“

U ovim surama se mnogo spominju stanja u Džennetu i Džehennemu. Zbog brige šta će biti sa mojim ummetom, osijedila mi je kosa i brada.“

Amr bin Šuajb prenosi: „Resulullah bi skraćivao bradu u širinu i dužinu.“

U hadisu kojeg prenosi Tirmizi, Resulullah je rekao: „Onaj ko ne skraćuje svoje brkove, ne pripada nama.“⁴⁴⁶ U drugom hadisu stoji: „Puštajte brade i skraćujte brkove.“⁴⁴⁷

Ibn-i Abdu-l Hakim je rekao: „Brkove treba dobro skraćivati, a bradu ne. Kada se kaže dobro ih skraćivati, to ne znači brižati ih...“

Hazreti Imam-i Nevevi je rekao: „Kod skraćivanja brkova ispravno je da treba skraćivati dok se ne vidi vrh usana ali ne u potpunosti.“

Učenjaci smatraju pokuđenim puštanje brkova u dužinu i uvijanje njenih završetaka. Ibn-i Omer prenosi sljedeće: Resulullahu su govorili o skupini Medžusija. Na to je on rekao: „Oni puštaju vrhove brkova a briju bradu. Onda se vi razlikujte od njih.“⁴⁴⁸

Ebu Umame: „Ja Resulallah! Ehlu kitabije skraćuju brade a puštaju brkove!“ Resulullah mu reče: „Vi skraćujte vrhove brkova, a puštajte brade.“

⁴⁴⁴ Tirmizî, „Libâs”, 39; İbn Madže, „Libâs”, 36; Tirmizî, *Şemâil-i Şerîf*, s. 59; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 279.

⁴⁴⁵ Tirmizî, „Tefsîrul-Ku'ran”, 56; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 435; Tirmizî, *Şemâil-i Şerîf*, s. 74.

⁴⁴⁶ Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 280.

⁴⁴⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 449; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 280.

⁴⁴⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 439; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 281.

Po mišljenju alima, sunnet je skraćivati brkove da izgledaju poput obrva. Sunnet je skraćivati bradu čija dužina pređe jednu šaku, zajedno sa donjim dijelom vilice.

No, nije u skladu sa sunnetom skraćivati bradu više od dužine šake. Puštati malu bradu sa namjerom da se slijedi sunnet predstavlja bid'at. To je haram. Resulullahova praksa puštanja brade je pritrvrđeni sunnet. Dozvoljeno je, pa čak i potrebno, u potpunosti obrijati bradu zbog emr-i ma'rufa, zbog obezbjeđivanja nafake, te kako bi se spriječilo izbijanje smutnje. To su opravdanja za propuštanje izvršavanja sunneta ali nisu opravdanja za činjenje bid'ata.

Resulullovo načino spavanja i buđenja

Kada bi htio spavati, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bi legao na desnu stranu, stavio bi dlan desne ruke pod glavu i proučio:

“Allahu! Predajem se Tebi! Svoje lice Tebi okrećem! Svoje stanje povjeravam Tebi i oslanjam se na Tebe! Ja se plašim Tvoje kazne i nadam se Tvojoi milosti. Nema druge milosti kojoj se mogu nadati, niti kazne od koje se plašim osim Tvoje.

Jedino je Tvoja milost dostojna da se pod njeno okrilje skloni i jedino se Tvojom milošću postiže spas. Ja vjerujem u Knjigu koju si Ti spustio i u poslanika kojeg si poslao.

Gospodaru! Spuštam svoju glavu na tlo Tvojim imenom. Ako zadržiš moju dušu, obaspi je svojom milošću. Ako mi je povратиš, čuvaj je kao što čuvaš duše Tvojih dobrih robova.

Allahu! Ja umirem sa Tvojim imenom i sa Njim oživljavam. Neka je Hvala Uzvišenom Gospodaru koji nas hrani, poji, koji nam daruje sve što nam je potrebno i koji nas čuva. Koliko je ljudi čijim potrebama nema ko izaći u susret niti ih zaštititi. Allahu! Sačuvaj me na Danu kada budeš sakupio sve svoje robove!“ Kada bi se probudio rekao bi:

“Hvala Allahu koji nas je nakon smrti ponovo oživio. Njemu ćemo se vratiti na Sudnjem danu.“⁴⁴⁹

Kada bi lijegao, Resulullah bi izgovarao:

“Gospodaru nebesa i zemlje, Gospodaru svega što postoji, koji daješ da iz zrna nikne rod, koji si spustio Tevrat, Indžil i Kur'an. Ja ti se utječem od zla svakog zlikovca jer Ti nas od njega štitiš!

Allahu! Ti si oduvijek. Nema ništa prije Tebe. Ti si zauvijek. Nema ništa poslije tebe. Ti si Zahir. Nema ništa osim Tebe.“

Također, ponekad bi prilikom buđenja učio:

“Nema drugog Boga osim Tebe! Tebe veličam i hvalim. Gospodaru! Molim te za oprost mojih grijeha.

Allahu! Povećaj moje znanje. Nemoj dozvoliti da mi srce skrene sa Pravog puta nakon što mi na njega ukažeš. Podari mi milost, dobrotu i visok stepen kod Tebe. Ti si najmilostiviji od milostivih.“

⁴⁴⁹ Tirmizi, *Šemâil-i Šerif*, s. 281.

Bera bin Azib prenosi da mu je Resulullah rekao: “Kada stigneš na mjesto gdje kaniš spavati, uzmi abdest kao što to činiš kada želiš obaviti namaz. Potom leži na desnu stranu i prouči: Allahu! Predajem se Tebi! Svoje lice Tebi okrećem! Svoje stanje povjeravam Tebi i oslanjam se na Tebe! Ja se plašim Tvoje kazne i nadam se Tvojim milosti. Nema druge milosti kojoj se mogu nadati niti kazne od koje se plašim osim Tvoje. Jedino je Tvoja milost dostojna da se pod njeno okrilje skloni i jedino se Tvojom milošću postiže spas. Ja vjerujem u Knjigu koju si Ti spustio i u Poslanika kojeg si poslao.

Ako umreš te noći, umrijet ćeš kao musliman. Ko god ovo izgovori i umre te noći, umrijet će kao musliman.“

Resulullah je rekao: “Kada neko od vas ustane tokom noći iz postelje te se ponovo u nju vrati da bi nastavio spavati, neka je tri puta protrese. Jer niko ne zna šta je poslije njega došlo i leglo na to mjesto.

Kada želi leći u postelju, neka legne na desnu stranu. Kada to učini, neka prouči:

Allahu! Tebe hvalim i veličam. Gospodaru! Spuštam svoju glavu na tlo Tvojim imenom. Ako zadržiš moju dušu, obaspi je svojom milošću. Ako mi je povратиš, čuvaj je kao što čuvaš duše Tvojih dobrih robova.

Kada se probudi neka kaže: Hvala Allahu koji mi je ponovo podario moje tijelo, vratio mi moju dušu i dozvolio mi da Ga spominjem.“

Kada je Resulullah naišao na čovjeka koji je legao potrbuške reče mu: “Ovo je način spavanja koji Allah nikako ne voli.“

Prema predaji Šerida bin Suvejda, Resulullah je jednom vidio čovjeka koji je spavao potrbuške, pa ga je dotakao vrhom noge i rekao mu: “Ovaj način spavanja Uzvišeni Allah ne voli.“

Taj koji je spavao bijaše pripadnik ashab-i suffice, Abdullah bin Tahfe, koji reče: “Spavao sam u zoru na stomaku u Mesdžidu, kada me neko dotaknu i reče:

- Ko je ovo?
- Ja sam Abdullah bin Tuhfe!

Kada sam se bolje zagledao, vidoh da je iznad mene Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. Tada mi reče:

- 'Tvoj način spavanja je Allahu najomraženiji.'⁴⁵⁰
- Poslanik, alejhisselam, nikada nije bio bez abdesta.

On nikada ne bi otišao u kupatilo, a da nije zatim uzeo abdest.

Resulullahov, alejhisselam, način sjedenja

Hanzala bin Hizjem je rekao: “Otišao sam do Resulullaha i vidio sam ga kako sjedi podavijenih nogu (ala turka).“

Džabir bin Semure prenosi da bi Resulullah nakon obavljenog sabah-namaza, sve do izlaska sunca, sjedio u prostoriji gdje je obavljao namaz podavijenih nogu.

⁴⁵⁰ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 262; V, 426.

Nikada nije zabilježeno da je Resulullah pružio svoje noge prema prisutnima u njegovome društvu.

Šerid bin Suvej prenosi: “Resulullah je jednom prilikom navratio do mene. U tim trenucima sam sjedio stavivši lijevu ruku iza sebe i naslonivši se na pola dlana. Resulullah mi reče: 'Zar ti sjediš poput onih koji su zalutali?’“ (Zalutali su Židovi).

Kajle bin Mehrame prenosi: “Vidio sam Resulullaha kako sjedi na kurfus. Vidio sam ga kako sjedi ovako, smireno.”⁴⁵¹ (Kurfusa znači spustiti bedra na zemlju, presaviti noge u koljenima tako da koljena dodiruju stomak a ruke povezati preko nogu).

I Resulullahov, alejhisselam, način sjedenja prilikom jela je bio poseban. Nije se zatvarao u posebne odaje dok je jeo, sakrivao se iza zastora, niti je pred njega hrana donošena u posebnim tanjirima.

Resulullah bi sjeo na zemlju i, sa poda iza zemlje, jeo hranu koja je pred njim. Rekao bi: “Ja sjedim kao što sjedi rob i jedem kao što jede rob. Ja sam samo rob. Ko se okrene od moga sunneta, ne pripada meni.”⁴⁵²

Dok je Poslanik, alejhisselam, jednom prilikom na nekoj od visoravni Mekke jeo, naslonivši se na neki predmet, dođe mu Džibril, alejhisselam, i reče: “Znači ti, Muhammede, jedeš kao što jedu kraljevi.” Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, istog trena sjede na zemlju.⁴⁵³

Jednog dana Resulullahu sa Džibrilom dođe melek koji mu nikada ranije nije dolazio. Taj melek reče Poslaniku: “Prenosim ti selam od tvoga Gospodara, koji ti pruža mogućnost da biraš da budeš poslanik-kralj ili poslanik-rob. Biraj šta želiš!”

Kada mu Džibril dade znak: “Pokaži skromnost”, on reče: “Želim biti Poslanik-rob.” Poslije toga Resulullah nikada nije jeo na nogama ili se naslanjao na nešto tokom jela.

Resulullahov način jedenja i pijenja

Ebu Džuhejfe prenosi da je Resulullah, alejhisselam, rekao: “Ja ne jedem naslonjen na bilo šta!”⁴⁵⁴ Postoje tri vrste naslanjanja: nasloniti se na neku stranu tijela, prekrstiti noge i nasloniti se na jednu ruku dok se drugom jede.

Treći način naslanjanja je pokuden.

Resulullah bi jeo sa tri prsta, sa prstom šehadeta (kažiprstom) i dva prsta oko njega.

Resulullah je rekao: “Bereket u hrani je uzeti abdest prije jela i poslije jela, opravši ruke!”⁴⁵⁵

⁴⁵¹ Buhârî, “İsti’zân”, 34; Ebu Dâvûd, “Edeb”, 25; Hejsemî, *Medžmau’z-Zevâid*, V, 423.

⁴⁵² İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 381.

⁴⁵³ İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 380.

⁴⁵⁴ Tirmizî, *Şemâil-i Şerîf*, s. 164; Kadi İjâz, *Şifâ-i Şerîf*, s. 86.

⁴⁵⁵ Tirmizî, “Et’ime”, 39.

“Ko god od vas zaspi sa mesom ili nekom masti na rukama, ili zaspi ostavljajući posude nečisto, pa mu se u snu nešto desi, neka za to ne krivi nikoga osim sebe“

Resulullah, alejhisselam, je imao jednu veliku posudu koja se zvala Garra. Kada bi došlo vrijeme jutarnje užine, on bi obavio namaz i donijela bi se ta posuda u kojoj bi bio Serid (Tirid) i stavila u sredinu. (Tirid je jelo koje se pravi od mješavine usitnjenog hljeba i mesa).

Kada su se muslimani okupili oko posude sa Tiridom, jedan beduin vidje da je Resulullah sjeo na koljena pa reče: “Kakvo je to sjedenje?“ Resulullah mu odgovori:

“Nema sumnje da mi je Uzvišeni Allah podario plemenitost i nije me učinio onim koji otežava i koji je tvrdoglav. Krenite sa jelom od krajeva i prestanite jesti iz sredine. Bereket jela je u njegovoj sredini. Kada neko od vas želi jesti, neka ne počinje sa sredine već sa krajeva, jer će tada bereket sa jela otići!“

Omer bin Ebi Seleme prenosi: “Ja sam bio dijete koje je odgajao Poslanik svih svjetova. Dok sam jeo, ruka bi mi odlazila u sve dijelove posude. Resulullah mi reče: “Sine! Prouči bismillu! Jedi desnom rukom i jedi ispred sebe!“⁴⁵⁶

Poslije toga sam uvijek jeo na taj način.

Resulullah, alejhisselam, je rekao: “Kad nekome od vas jelo donese posluga, neka i on sjede sa vama da jede, jer se on potrudio da pripremi tu hranu i strpio se nad njenom toplinom i njenim dimom. Ako izbjegava da to učini, ili ako je malo hrane, stavite mu u ruku nekoliko zalogaja.“

Resulullah nikada nije omalovažavao bilo koju hranu nitu ju je nipodaštavao.

Ako bi nešto želio jesti, on bi to pojeo, a ako ne, ostavio bi i ne bi govorio.

Pokazivao je poštovanje i prema najmanjem nimetu i nikada ga nije omalovažavao.

Niti jedan nimet nije posebno hvalio zato što bi mu se dopao, niti je neki kudio zato što mu se ne bi dopao.

Kada bi se hrana iznijela na sofru počeo bi sa jelom nakon što bi proučio dovu: “Allahumme barik lena fi ma rezaktena ve kina azabe-n-nar. Bismillah!“

Hazreti Aiša prenosi da je Resulullah rekao: “Kada neko od vas želi jesti, neka prouči bismillu i neka spomene ime Uzvišenog Gospodara! Ako to zaboravi učiniti na početku jela, neka kaže: 'Bismillahi fi evvelih i ve ahirih!'“

Prema predanju Umejja bin Mahšija, neki čovjek je počeo jesti bez bismille, dok ga je Resulullah gledao. Kada je završavao sa jelom, tako da mu je ostao još samo jedan zalogaj, čovjek reče: “Bismillahi za početak i kraj jela.“

⁴⁵⁶ Tirmizi, *Šemâil-i Šerif*, s. 204.

Resulullah se tada nasmija pa reče: “Šejtan je jeo sa njim sve vrijeme dok je i on jeo. Kada je rekao bismillah, šejtan je sve povratio tako da mu u stomaku ništa nije ostalo.”

Resulullah je počinjao sa desne strane prilikom uzimanja abdesta, gusula, oblačenja, obuvanja i češljanja. Kada bi nešto htio uzeti, učinio bi to desnom rukom, kada bi nešto htio dati, također bi to učinio desnom rukom i svaki posao je po mogućnosti počinjao sa desne strane.⁴⁵⁷

“Kada obuvate svoju obuću, počnite sa desnom stranom! Kada je izuvate, počnite sa lijevom. Kada se obuvate neka desna noga bude prva, a kada se izuvate neka ona bude zadnja.”

Abdullah bin Omer prenosi da je Resulullah, alejhisselam, rekao: “Kada želite jesti, činite to desnom rukom. I kada pijete, pijte desnom rukom, jer šejtan i jede i pije lijevom rukom.”⁴⁵⁸

Seleme bin Ekva prenosi od svoga oca da je Resulullah jednom prilikom jeo sa Busr bin Raijul-'irom iz plemena Ešdža', kada ovaj počeo jesti lijevom rukom. Tada mu Resulullah reče: “Jedi desnom rukom!”

Čovjek tada izreče laž: “Nemam snage da jedem desnom rukom.”

Resulullah mu, potom, reče: “Ne imao snage! Njega jedino njegova pohlepa i umišljenost sprečava da jede desnom rukom!” Poslije tog događaja, čovjek više nije mogao podići ruke do usta.⁴⁵⁹

Resulullah, alejhisselam, je rekao: “Plemeniti i Svevišnji Allah je sigurno zadovoljan sa robom koji nešto pojede ili popije, pa potom se na tome zahvali Uzvišenom Allahu.”

Ebu Seid el-Hudri prenosi da, kada bi Resulullah htio jesti, proučio bi sljedeću dovu: “Elhamdulillahillezi at'amena ve sekana ve dže'alena mine-l muslimin / Hvala Allahu Koji nas je nahranio, napojio i učinio muslimanima.”⁴⁶⁰

Prema predaji Ebu Umametu-l Bahilija, nakon što bi Resulullah završio sa jelom, proučio bi i ovu dovu:

“Elhamdulillahilahi kesiren tajjiben mubareken fihi gajre mekfijjin ve la muveddain ve la mustagnen anhu Rabbena / Hvala pripada Allahu.⁴⁶¹ Gospodar! Mi ti se neizmerno mnogo zahvaljujemo, čistom zahvalaom koja sa sobom nosi bereket i u kojoj nema mustagna!”

“Elhamdulillahillezi kefana ve ervana gajre mekfijjin ve la mekfurin / Zahvalu upućujemo Allahu, koji nas je nahranio i napojio koliko nam je dovoljno, koji nas nije odbio i koji nas nije učinio nezahvalnicima!”

Ebu Hurejre prenosi da bi Resulullah poslije jela prao ruke.

⁴⁵⁷ Buhârî, “Vudu”, 41.

⁴⁵⁸ Muslim, “Ešribe”, 142; Ebu Dâvûd, “Et'ime”, 20; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 8, 33; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 43.

⁴⁵⁹ Bejhekî, *es-Sunen*, II, 45.

⁴⁶⁰ Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnija*, s. 315.

⁴⁶¹ İbn Madže, “Et'ime”, 16; Hâkim, *el-Mustedrek*, IV, 150; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnija*, s. 315.

Poslanik, alejhisselam, nije pridavao pažnju dunjaluku i ovodunjalučkim stvarima.

Abdullah bin Mes'ud prenosi: "Resulullah je spavao na jednoj hasuri koja je ostavila traga na njegovim leđima. Kada se probudio izmasirao sam mu leđa i rekao:

'Neka su ti moji roditelji kurban, ja Resulallah! Kamo sreće da si nas obavijestio pa da smo prostrli nešto po hasuri, što bi te zaštitilo.' Tada mu još rekosmo: 'Želiš li da ti pripremimo jedan mehak dušek?'

Resulullah odgovori: 'Što će meni ovodunjalučke stvari? Moj odnos sa ovim svijetom je poput ratnika koji se nakratko skloni pod drvo da bi mu ono obezbijedilo malo hlada, a zatim nastavi svoj put!'"⁴⁶²

Ebu Umametu-l Bahili prenosi da je Resulullah rekao: "Uzvišeni i Plemeniti Gospodar mi je ponudio da za mene mekkansku dolinu pretvori u zlato. Rekao sam: 'Ne ja Rabb! Daj mi da jedan dan budem sit, a drugi gladan. Da Te spominjem i veličam kada sam gladan, a da ti se zahvaljujem kada sam sit!'"⁴⁶³

Hazreti Aiša prenosi: "Od dolaska Poslanika, alejhisselam, u Medinu, pa sve do njegove smrti, njegovi ukućani nikada nisu tri noći zaredom jeli hleb od pšenice. Njihov objed je najčešće bio hljeb od ječma i hurme a i toga nije bilo u većim količinama."⁴⁶⁴

Resulullah, alejhisselam, je prije svoje smrti zamijenio svoj borbeni oklop sa Židovom po imenu Ebu Šahma za jedan vesk⁴⁶⁵ ili trideset (sag) posuda ječma, kako bi se njegovi ukućani prehranili."⁴⁶⁶

Hazreti Aiša je rekla: "Kunem se Allahom, koji je Muhammeda, alejhisselam, poslao kao istinitog poslanika, da nikada u svome životu nije vidio sito niti je jeo hljeb napravljen od prosijanog brašna, od kada je postao Poslanik pa sve do preseljenja na ahiret.

Kada neko upita 'Kako onda jedete ječam?', reče: 'Puhali bi u mekinje sa uf'.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ukućani sve do njegove smrti nikada nisu dva dana zaredom jeli hljeb od ječma.

Tako mi Allaha, čekali bismo i četrdeset dana da u Poslanikovoj, alejhisselam, kući bude zapaljena vatra!"⁴⁶⁷

Nekada su prolazili i mjeseci, a da se iz neke od Resulullahovih kuća nije pojavljivao dim niti je paljena vatra.

⁴⁶² Hâkim, *el-Mustedrek*, IV, 344; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 334.

⁴⁶³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 381.

⁴⁶⁴ Nesaî, "Dahâja", 37; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 42; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 487.

⁴⁶⁵ U prvim godinama Islama 1 vesk je iznosio 194, 3 kilograma. Vidi; Walter Hinz, *Sistemi mjerenja u Islamu*, s. 65.

⁴⁶⁶ Buhârî, "Buju", 33; "Rehn", 5; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 160; İbn Ebi Šejbe, *el-Musannef*, IV, 271; Tirmizî, *Şemâil-i Şerîf*, s. 334; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 307.

⁴⁶⁷ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 71; Hâkim, *el-Mustedrek*, IV, 119.

Prošla bi dva mjeseca a da se za ukućane Poslanika, alejhisselam, ne bi napravio hljeb, niti bi se šta skuhalo u šerpi.⁴⁶⁸

Kada smo mi bili prevareni Esvedejnom, tj. vodom i hurmama, Resulullah, alejhisselam, je preselio.⁴⁶⁹

Resulullah u jednom danu ne bi pomiješao dvije vrste hrane u svome stomaku, tako da, kada bi se nahranio hurmama ne bi jeo hljeba, a kada bi se nahranio hljebom ne bi jeo hurme! To je ono zbog čega najviše plačem.⁴⁷⁰

Enes bin Malik je rekao: “Ne znam da je Resulullah sve do svoje smrti jeo nešto sa hivana, niti je pojeo jufku hljeba koja je napravljena od kvalitetnog pšeničnog brašna, kao što ne znam da je pojeo pečeno kozije meso.”⁴⁷¹

(Hivan je poput stola ili plate na koju se stavlja hrana koja treba da se jede).

Ebu Hurejre prenosi da je Resulullah činio sljedeću dovu: “Allahu! Podari Muhammedovim ukućanima onoliko nafake koliko im je potrebno da ne umru!”

Resulullah bi hranu jeo sa sofre. Sofra je u stvari torba koja je pripremana putnicima za nošenje hrane. Pošto bi često hrana bila stavljena u ovu okruglu kožnu torbu, ona je nazvana sofrom.

Resulullah ne bi govorio da mu se pripremi ovo jelo ili da se ne priprema ono jelo. On bi pojeo ono što bi se našlo pred njim. Hazreti Aiša prenosi: “Resulullah bi došao meni i upitao me: 'Imaš li nešto za jesti?' Rekla bih da nema, a on bi rekao: 'Onda ja postim.’”⁴⁷²

Resulullah je tako jednoga dana došao kod mene. Rekoh mu: 'Ja Resulallah! Dobili smo jedan poklon!' –'Šta?', upita on. –'Hajs', odgovorih mu. –'Ali ja sam ujutro zapostio!', na to će on.“ (Hajs je jelo koje se pravi od mješavine hurmi, ulja i keša).

Resulallah, sallallahu alejhi ve sellem, je volio slatko, med, prerađevine hljeba i hurmi, te povrće. Kada bi mu neko ponudio mlijeko on bi rekao: “U mlijeku su dva bereketa.”⁴⁷³

Abdullah bin Abbas prenosi sljedeće: “Halid bin Velid i ja smo zajedno sa Resulallahom stigli u kuću moje tetke Mejmune binti Haris. Ummu Hufejd je Resulallahu poklonila nešto masla i mlijeka. Moja tetka tada upita: 'Hoću li donijeti mlijeko koje si dobio na poklon?' –'Možeš!', odgovori Poslanik. Tetka tada ode i donese u jednoj posudi mlijeka.

⁴⁶⁸ Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnîje*, s. 306.

⁴⁶⁹ Buhârî, “Et'ime”, 41; Muslim, “Zuhd”, 39; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 71; Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s. 366.

⁴⁷⁰ Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnîje*, s. 306.

⁴⁷¹ İbn Asâkir, *Tarihu Dimâşk*, IV, 81.

⁴⁷² Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s. 196.

⁴⁷³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 393.

Resulullah, alejhisselam, uze i popi tog miljeka. Ja sam bio sa njegove desne strane a Halid bin Velid sa lijeve. Resulullah, preostalo mlijeko ponudi meni i reče mi: 'Popij ti, a ako želiš podaj i Halidu!'

-Ja nikada ne bih ponudio drugome mlijeko koje je preostalo od tebe', odgovorih mu. Na te riječi Resulullah reče: 'Neka onaj koga Allah počasti nekim jelom prouči: Allahumme barik lena fihi ve at'amna hajren minhu / Allahu, ti nam podari u ovome jelu bereket. I nahrani nas i boljom hranom od nje! Neka onaj koga Allah napoji mlijekom prouči: Allahumme barik lena fihi ve zidna minhu! Allahu ti u ovome mlijeku nama podari bereket i povećaj nam svoju dobrotu u odnosu na njega! Niti jedna hrana ni piće ne mogu zamijeniti mlijeko.'⁴⁷⁴

Prve plodove hurme Medineli je bi donosile Resulullahu. Resulullah, alejhisselam, bi na njih proučio dovu za bereket i dao ih najmanjem djetetu koje bi prvo ugledao. "Ukućani koji nemaju hurmi su gladni", govorio bi on.

Prema predanju Enesa bin Malika, Poslanik, alejhisselam, je volio tikvu. Kada bi bila postavljena neka hrana koja u sebi ima tikvu, ona bi bila odvojena i stavljena pred Poslanika, alejhisselam. Resulullah bi govorio da je najukusniji dio ovčijeg mesa, dio sa leđa.⁴⁷⁵

Ummu Ejjubu su upitali: "Resulullah je kod tebe boravio sedam mjeseci. Koje mu je bilo najdraže jelo?"

Ona je odgovorila: "Nikada nisam vidjela da je tražio da mu se pravi neka hrana koju je volio, niti je omalovažavao hranu koja mu se nije sviđala. Primijetila sam da mu se sviđalo kada sam mu pravila herisu i keškeek, a to jelo se spremalo jednom u pet, šest ili deset dana."⁴⁷⁶

Od Ebu Musaa el-Eš'arija se prenosi da je rekao: "Vidio sam Resulullaha kako jede piletinu."

Resulullah je volio jesti ono što ostane u tanjiru, pa je rekao: "Kada neko od vas nakon završenog jela pojede i pobriše sve ostatke, ta hrana čini istigfar za njega."

Resulullah bi zajedno sa zelenim hurmama jeo dinju ili je sa zelenim hurmama jeo krastavac. Rekao bi: "Toplotu ovoga ublažavamo sa hladnoćom ovoga, ili hladnoću ovoga ublažavamo sa toplinom ovoga."⁴⁷⁷

Prenosi se i da je Resulullah, alejhisselam, rekao: "O Zerre! Kada pečeš meso povećaj njegovu tečnost, pa obrati pažnju i na komšije i njima podijeli."⁴⁷⁸

"Nije potpuni musliman onaj koji zaspi a komšija mu gladan!"

⁴⁷⁴ Ebu Dâvûd, "Ešribe", 21; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 284; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 397; Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s.

⁴⁷⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 391-393; Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s. 188; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûniyye*, s. 310.

⁴⁷⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 393.

⁴⁷⁷ Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s. 213.

⁴⁷⁸ Tirmizî, "Et'ime", 30; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, V, 149; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 232.

“Činite ibadet Uzvišenom Allahu, hranite druge i širite selam da biste ušli u Džennet.”⁴⁷⁹

“Hrana jednoga je dovoljna za dvojicu. Hrana trojice je dovoljna za četvericu. Hrana četverice je dovoljna za osmericu.”⁴⁸⁰

Esma binti Ebi Bekr bi preporučivala da se hrana koja se peče kasnije skuha i da ostane u posudi dok ne prestane dimiti, a Resulullah bi na to rekao: “To je najveći bereket.”

Resulullah je poslije osvojenja Mekke došao u kuću njegove amidžišne Ummihane. Upita je: “Imaš li kod sebe bilo šta za jesti?” Hazreti Ummihana mu odgovori: “Nemam. Sve što imam su suhi ostatci hljeba i sirće, ali se stidim ponuditi ti to.”⁴⁸¹

Resulullah reče: “Donesi to. Potopi ih u vodi i donesi i soli.” Posu po tome sirće i pojede, te zahvali Uzvišenom Allahu.

–“O Ummihana! Kako je sirće lijep dodatak! Za kuću u kojoj ima sirće, ne može se reći da nema dodataka za hranu!”

Kada bi ga neko upitao koje je piće najukusnije rekao bi: “Slatka i svježa voda.”⁴⁸²

Resulullah, alejhisselam, bi pio slatku vodu koju bi mu donosili sa Bujutussukje. To mjesto je bilo udaljeno od Medine dva dana hoda.⁴⁸³

Resulullah je rekao: “Kada jedete, jedite desnom rukom. I kada pijete, ponovo to činite desnom rukom, jer šejtan jede i pije lijevom rukom.”

“Kada pijete iz posude nemojte puhati u nju!” Na taj način on je zabranio da se puše u hranu ili piće kao što je zabranio i jedenje iz zlatnih ili srebrenih posuda.

Kada bi Poslanik, alejhisselam, pio vodu, jednu čašu bi pio iz dva ili tri puta govoreći: “Ovo je korisnije i bolja je varka.”

–“Kada neko od vas nešto pije, neka to ne čini iz jednog daha!”

–“Nemojte piti iz jednoga daha poput deva. Pijte iz dva ili tri daha. Kada hoćete piti recite bismillah, a kada završite recite elhamdulillah!”⁴⁸⁴

Nevfel bin Muavije je rekao: “Kad bi Resulullah nešto pio, tri puta bi uzimao zrak. Na početku bi spominjao ime Gospodara riječima: “Bismillah“, a na kraju bi mu se zahvalio riječima: “Elhamdulillah.”⁴⁸⁵

Prema predaji hazreti Aiše, Resulullah bi ujutro pio sirće koje bi mu bilo pripremljeno i stavljeno u flašu uvečer, a ono koje je spravljeno ujutro pio bi uvečer.

⁴⁷⁹ Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 14; Bejhkî, *es-Sunen*, II, 259; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, V, 29.

⁴⁸⁰ Ibn Madže, “Et’ime”, 2.

⁴⁸¹ Tirmizî, “Et’ime”, 35; Hâkim, *el-Mustedrek*, IV, 59; Ibn Asâkir, *Tarihu Dimask*, IV, 243; Tirmizî, *Šemâil-i Šerif*, s. 181;

⁴⁸² Ibn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 391.

⁴⁸³ Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 100; Hâkim, *el-Mustedrek*, IV, 154.

⁴⁸⁴ Tirmizî, “Ešribe”, 13.

⁴⁸⁵ Tirmizî, *Šemâil-i Šerif*, s. 228.

Resulullahov običaj je bio da opere ruke i prije i poslije jela, kao i to da jede i pije desnom rukom. Prije jela bi mlađi imali prednost u pranju ruku a poslije jela stariji.⁴⁸⁶

Resulullahov sunnet je i to da je jeo s kraja jela i ispred sebe, te bi sjeo na lijevu nogu podigavši desnu i presavivši je u koljenu. Nije preporučeno jesti veoma vruća jela, kao što nije preporučeno ni mirisati jela. Resulullah nije smatrao primjerenim ne pričati dok se jede. To je običaj vatropoklonika. Preporučeno je razgovarati o veselim stvarima. Početi i završiti jelo sa soli je Poslanikov običaj, koji je ujedno i ljekovit.

Naučiti bonton prilikom jela i pića potrebno je prije učenja znanja o ibadetu. Jedan od prvih bid'ata (novotarija) koje su se pojavile u Islamu bilo je jesti dok se u potpunosti ne najede.

Svakodnevno konzumiranje mesa pričinjava poteškoće srcu. Meleki to ne vole. Ipak, jesti meso veoma rijetko je također protivno običajima. Lijepo je prostrijeti nešto kao sofru i jesti sa nje. Sofra je spravljana od kože. Jako je zdravo jesti biljnu hranu. Sofra za kojom nema nikakvog jela biljnog porijekla je uspoređena sa senilnim starcem.

Imam-i Dža'fer-i Sadik je rekao: "Neka onaj ko želi da ima mnogo imetka i potomstva jede biljnu hranu." Lijepo je prvo sjesti za sofru a poslije donijeti hranu. Resulullah, alejhisselam, je rekao: "Ja sam rob i jedem sa poda poput robova."⁴⁸⁷

Nije lijepo jesti prije nego se ogladni, niti je lijepo jesti u velikim količinama. Potrebno je ustajati iza sofre prije nego se u potpunosti zasitimo i ne treba se smijati bez nečega što zaista potiče na smijeh. Resulullah je rekao: "Osnova dobrote je glad, a osnova zla je sitost." Slast hrane raste sa količinom gladi. Sitost prouzrokuje zaborav, šteti srcu i utječe na krv slično alkoholu. Glad izoštrava inteligenciju i čisti srce.

Ne treba jesti i piti zajedno sa grijehnicima i lošim ljudima. Jela koja provriju treba ohladiti prekrivanjem. Resulullah je rekao: "Jedite desnom rukom i pijte desnom rukom." Resulullah bi hljeb uzeo u desnu ruku a potom lubenicu jeo lijevom rukom. Hljeb treba komadati ne jednom rukom, već objema.⁴⁸⁸

Zalogaj treba biti mali i treba ga dobro sažvakati. Nije lijepo gledati u stranu ili u vis, već treba gledati u zalogaj i ispred sebe. Nije lijepo mnogo otvarati usta. Nije lijepo za sofrom rukama dodirivati odjeću ili tijelo. Kada se želi kihnuti, treba okrenuti glavu.

⁴⁸⁶ Muslim, "Ešribe", 142; Ebu Dâvûd, "Et'ime", 20; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 8, 33; Bejhkeî, *es-Sunen*, II, 43; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnijiye*, s. 315.

⁴⁸⁷ Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 381; Kadi Ijâz, *Šifâ-i Šerif*, s. 86.

⁴⁸⁸ Muslim, "Ešribe", 142; Ebu Dâvûd, "Et'ime", 20; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 8, 33; Bejhkeî, *es-Sunen*, II, 43; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnijiye*, s. 315.

Nije lijepo sjesti za sofru za koju nismo pozvani. Nije lijepo za sofrom jesti više od svih ostalih. Kada se zasitimo, lijepo je činiti dovu da se ona ne potroši u haramu. Potrebno je razmišljati o polaganju računa na Sudnjem danu. Treba jesti s ciljem da se ojača, kako bi se mogao činiti ibadet. Potrebno je jesti polahko čak i u situacijama kada se osjeća jaka glad. Lijepo je da sa jelom krenu stariji. Ne treba stvarati neugodnost nekome time što ćemo mu više od tri puta reći jedi! Kada se jede zajedno sa gostima, nije lijepo prestati sa jelom prije nego se gosti zasite.

Resulullah, alejhisselam, je malo jeo i naglašavao je potrebu da se ne jede mnogo.

“Ljudsko srce je poput ploda na polju a hrana je poput kiše. Kao što višak kiše uništava plod, tako i višak hrane umrtvljuje srce.“

“Uzvišeni Allah ne voli one koji mnogo jedu i mnogo piju.“

Resulullah, alejhisselam, je preporučio da se trećina želuca odvoji za hranu a trećina za piće. Trećina treba da ostane za zrak i to je najniža granica. Najbolji stepeni se ostvaruju jedući malo i spavajući malo. Pretjerivanje u jelu je početak bolesti a jedenje u malim količinama je prvi lijek. Hrana za jednu osobu je dovoljna za dvije. Gost ne treba da očekuje od domaćina ništa više od hljeba i soli. Domaćin treba da pruži gostu zalogaj hljeba i da mu pospe vodu kako bi oprao ruke.

Halifa Harun Er-Rešid bi sam polijevao gostima kada bi oni prali ruke. Gostu treba dati da pojede ono što mu se sviđa. Može mu se dati i komad koji je ispao na čisto mjesto. Ako je uprljano onda ga treba dati mački ili nekoj drugoj životinji. U takvoj kući će biti više bereketa. Biće dovoljno i za njegove unuke. Ako se ne pokupi hrana koja padne na pod, onda je uzima šejtan. Sunnet je počistiti svu hranu iz posude i pojesti je. Veliki je sevap vodom saprati čašu u kojoj je bilo mlijeko ili slatko i to popiti. Dozvoljeno je ostaviti nešto hrane u tanjiru i čaši, ali je Resulullah volio kada bi vjernici pojeli ostatke hrane.

Resulullahov sunnet je očistiti zube poslije jela misvakom ili čačkalicom. To je i dio čistoće. Čistoća ojačava iman. Potrebno je poslije jela učiniti dovu za bereket, oprost i milost Gospodara za domaćina koji nas je počastio. Potom se traži dozvola za odlazak i pozove se i on na jelo.

Za vrijeme jela ne treba govoriti strašne i odvratne stvari. Nije lijepo govoriti o smrti niti o bolesti. Nije lijepo razgledati po hrani koja je stavljena na sofru. Nije lijepo uzimati drugi zalogaj prije nego se proguta prethodni. Nije lijepo prekidati jelo i ustajati čak i da bismo obavili namaz. Namaz je potrebno obaviti ranije.

Ako će se pripremljena hrana ohladiti, a ostaje mogućnost da se namaz može stići obaviti i poslije jela, treba prvo jesti. Kada se sofru podigne, treba ustati. Nije lijepo jesti na putu ili dok se hoda.

Nije lijepo zaspati sa mirisom mesa ili ulja na rukama. Potrebno je i djeci oprati ruke. Nije lijepo zaspati u stanju sitosti i treba mjeriti količinu hrane koju unosimo u svoj organizam a ne jesti koliko stignemo. To je israf (pretjerivanje). Posude za hranu i piće trebaju imati poklopce. Nije lijepo jesti

ili piti naginjući se ustima, kao što nije lijepo ni piti sa mjesta odakle ističe voda na ibriku, ili sa slomljenog ili puknutog mjesta na findžanu ili čaši.

Ljeti je lijepo piti svježe tečnosti. Resulullah bi tečnost pio kada je svježa. Zemzem se može piti i stojeći na nogama. Kaže se da je putniku dozvoljeno da pije stojeći na nogama. Nije preporučljivo piti vodu na gladan stomak i vodu je lijepo piti polahko, malo po malo.

Resulullah je volio jelo keške. Džibril, alejhisselam, je podučio Resulullaha kako da pravi herisu ili keške. Herisa čovjeku daje značajnu snagu. Svi poslanici su jeli hljeb od ječma. Resulullah je volio slatko kabak, merdžimek čorbu, meso lovine i ovčije meso. Od ovčijeg mesa volio je dio sa prednjih i zadnjih nogu i plečku. Volio je plečku ovna. Ovnovo meso je lahko i probavljivo svakome.⁴⁸⁹

Meso mužjaka je bolje od mesa ženki kao i od bijelog mesa. Posmatrano sa aspekta ukusa i probavljivosti bolje je ovčije meso i kravlje mlijeko. Od mesa životinja koje se love, najbolja je srnetina. Dozvoljeno je i zečije meso. Resulullah ga je koristio. Ako se uzima u velikim količinama prouzrokuje pospanost, a odgovarajuće je za svakoga. Piletina i meso nekih ptica su također dobri i prihvatljivi za svakoga. Posebno je dobro kokošije meso.

Resulullah, alejhisselam, je rekao: “Kako je sirće lijepo jelo!” Sirće je najkorisnije jelo. I hurma se jede kao jelo sa hljebom. Grožđe je ujedno i jelo i voće. Sunnet je jesti grožđe sa hljebom i same hurme.

Sunnet je jesti grožđice, badem i lješnjak. U medu je zdravlje. Sedamdeset poslanika je činilo bereket dovu za med. Resulullah, alejhisselam, je veoma volio hurme. Zajedno je jeo hurme sa lubenicom ili sa dinjom. I lubenica i dinja čiste bubrege i odagnava glavobolju. Ojačava vid i disanje. Resulullah je volio svježe šerbe. Lijepo je učiti salavate dok se jede riža.

Resulullah je preporučio jesti baklu (bob) zajedno sa korom. Rekao je i da je habbetussevda ili crnjika (narodni naziv biljke je još i mačkov brk) lijek za razne tegobe. Orasi su zajedno sa sirom dobri za zdravlje, dok su sami štetni. Zbog toga ih treba jesti zajedno sa nekom drugom vrstom hrane. Sjemenke grožđa su štetne po zdravlje. Resulullah bi nekoliko komada grožđa uzeo u lijevu ruku, a jeo ih desnom. Dunja pomaže radu srca. U svakoj dinji, lubenici i naru (šipurku) ima kap Džennetske vode. Nar treba jesti sam i paziti da se ne upropaštava niti jedna njegova kap. On ojačava želudac. Ako se iscijedi zajedno sa korom, koristan je za bolove u žuči i odagnava tvrdu stolicu. Smokva osvježava srce. Pomaže kod oštih bolova i probavnih poteškoća.

Resulullahov sunnet je jesti zeleni krastavac sa soli i lješnjak sa hurmama i medom. On je preporučio patlidžan i rekao da se priprema sa maslinovim uljem. Celer odagnava zaborav i pročišćava mokraćne kanale.

⁴⁸⁹ Tirmizi, *Šemâil-i Šerif*, s. 188.

Pomaže u proizvodnji krvi i mlijeka. Čisti jetru, kamenac u žuči, čisti krv, te pomaže kod zadebljanja krvnih sudova. Ujedno djeluje protiv jakog znojenja.

Putniku je dobro da, kada dođe u neko mjesto, prvo pojede malo svježeg luka. Luk djeluje u borbi protiv mikroba. Ako se poslije luka pojede celer, on odagnava njegov neprijatan miris. U posljednjem jelu koje je Resulullah jeo nalazio se luk. Rekao je: “Jedite luk i bijeli luk pržene.“ Njihov miris smeta melekima, ali pomaže kod probave.

Resulullahova stanja unutar i van kuće

Hazreti Husein prenosi da je upitao oca za poslanikove aktivnosti unutar kuće. On mu je rekao sljedeće:

Resulullah, *sallallahu alejhi ve sellem*, je od ulaska u kuću svoje vrijeme podijelio na tri dijela: na ibadet Uzvišenom Allahu, poslovima ukućana i ličnim poslovima.

I vrijeme koje je odvajao za sebe je bilo dijelom odnos sa ljudima. U tim trenucima bi kod njega ulazili tek probrani ashabi. Vjernicima je odgovore na pitanja iz područja vjere prenosio preko njih i niti jedno pitanje koje je zanimalo ljude nije ostavljao nerazjašnjenim.

Resulullah, *alejhisselam*, je imao običaj trošiti vrijeme koje je određeno za njegov ummet na način da je pozivao ljude sebi prema njihovom stepenu u vjeri i njihovim moralnim osobinama. Neki od njih su bili na većem stepenu a neki na manjem u odnosu na ostale.

Resulullah bi se pozabavio njihovim vjerskim potrebama, odgovarao bi na njihova pitanja a potom bi rekao: “Neka oni koji su ovdje prisutni prenesu ovo onima koji nisu prisutni. Vi mi prenesite potrebe onih koji nisu u prilici da mi ih lično saopšte. Sigurno će Uzvišeni Allah na Sudnjem danu učvrstiti onoga koji prenese nečije želje ili potrebe, a koji nije u stanju da to sam učini.“

Prisutni kod Poslanika, *alejhisselam*, nisu govorili o drugim stvarima, a ni Resulullah to svakako nije dozvoljavao.

Oni koji bi došli do Resullaha, *alejhisselam*, kod njega bi ušli kao učenici a izlazili bi kao osobe koje su okusile najljepše slasti znanja.

Hazreti Husein je upitao oca šta bi Resulullah radio kada bi izlazio iz kuće. On mu je to opisao ovako:

Poslanik svih svjetova napolju nije pričao. Govorio je jedino ako će njegov govor biti koristan muslimanima, ako će ih međusobno zbližiti i riješiti njihove nesuglasice.

Častio bi najuglednije pripadnike jednog naroda i postavljao ih na rukovodeća mjesta.⁴⁹⁰ Prema svakome se odnosio nasmijana lica i na lijep način.

Ako ne bi vidio svoje ashabe, potražio bi ih i pitao za stanje naroda i dešavanja među njima. Hvalio je dobro i potpomagao ga, a kudilo zlo i

⁴⁹⁰ İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 254; Vâkîdî, *el-Megazî*, III, 925; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 262.

sprečavao ga. Bio je umjeren i nije ni u čemu pretjerivao. Stalno je opominjao muslimane da ne zapadnu u gaflet (neznanje).

Resulullah je bio spreman i sposoban u ibadetu i pokornosti. Nije oduzimao ničije pravo, niti bi dozvoljavao da se ono ispoštuje djelimično. Oni koji su bili bliski njemu bili su najbolji ljudi.

Kod njega su najbolji ashabi bili oni koji su najpreciznije prihvatili njegove savjete, a na najvećem stepenu su bili oni koji su najviše i na najljepši način pomagali nevoljnicima. Poslanik svih svjetova niti je sjedao niti ustajao bez spominjanja Uzvišenog Allaha.

Nije dozvoljavao da mu se ostavlja posebno mjesto u društvu i taj običaj je zabranjivao. Nikada nije prolazio u pročelje kada bi došao u društvo koje je već sjedilo, već bi sjeo gdje bi našao slobodno mjesto i tako je i muslimanima naređivao da čine.

Tako bi lijepo posavjetovao i počastio svakoga ko bi sjeo do njega, da su ljudi mislili da kod Resulullaha nema poštovanijeg i cjenjenijeg čovjeka od njega. Strpio bi se kada bi mu neko došao da porazgovara s njim ili mu prenese neku potrebu, sve dok ovaj ne bi okrenuo leđa i otišao.

Kada bi od njega neko nešto zatražio, nikada ga ne bi odbijao, već bi ili ispunio njegovu želju, ili bi ga vratio lijepim i probranim riječima. Njegov odgoj je bio toliko sveobuhvatan da je mogao odgovarati svim mentalitetima.

Sa ljudima je postupao poput milostiva oca. U pravnim pitanjima, kod njega je svako imao isti tretman. Poslanikovo društvo je bilo društvo znanja, stida, strpljivosti i povjerenja.

U njegovom društvu se ne bi povisio glas, niko se ne bi optuživao, niti bi iko iznosio nečiju grešku ili propust na vidjelo.

Oni koji su bili u Resulullahovom društvu bili su protuteža jedni drugima, i međusobno su imali prednost jedino po bogobožnosti. Svi su bili puni razumijevanja za druge.

Poštovali bi starije a voljeli i milostivo se odnosili prema mladima. Potrebe nevoljnika bi stavljali ispred svojih i trudili se da im udovolje, a beskućnike i strance bi štitili i pazili.

Resulullah, alejhisselam, je uvijek bio nasmijan i blag. Mnogo je praštao. Nije bio tvrdog srca.

Ni sa kim nije bio u zavadi. Nije povisivao glas i govorio ružne riječi. Nije nikoga ponižavao. Nije bio škrt. Previdio bi ono što mu se ne sviđa. Nije zapadao u stanje beznadežnosti i nije javno pokazivao kada mu nešto ne bi odgovaralo.

Resulullah se držao što dalje od tri stvari:

Svađe sa ljudima.

Dugog govora.

Bavljenja beskorisnim stvarima.

Ljude bi u tri stvari ostavljao same:

Nikoga nije ponižavo u razgovoru niti iza njegovih leđa.

Nije istraživao ničije mahane i ružne stvari.

Nikome ne bi govorio o njemu samome ono što nije dobro i korisno.

Kada bi Resulullah, alejhisselam, govorio, prisutni bi mirno sjedili i šutjeli dok on ne završi, kao da su im ptice na glavama. Na kraju bi rekli ako nešto imaju za reći, s tim da se nikada ne bi raspravljali u njegovom društvu.

Kada bi neko govorio u Resulullahovom prisustvu, drugi bi šutjeli dok on ne završi sa svojim govorom. Kod Resulullaha je isti bio govor onoga koji je govorio prvi i onoga koji je govorio zadnji.

Ako bi se oni koji su u njegovom društvu nečemu nasmijali i on bi se nasmijao, ako bi se nečemu čudili i on bi to činio.

Ako su siromasi i nevoljnici, koji bi mu dolazili, koristili teške ili neprimjerene riječi, on je to trpio i savjetovao bi i svoje ashabe da i oni tako čine.

Rekao je: “Kada vidite da neko izrazi potrebu za nečim, pomozite mu da to ostvari!”

Nije prihvatao neutemeljene pohvale. Ne bi prekidao ničiju riječ, osim kada ona ne bi bila istina. Kada bi neko govorio neistine ili ga prekinuo, napustio bi to društvo. Resulullahova, alejhisselam, šutnja značila je četiri stvari: smirenost, oprez, pohvalu ili razmišljanje.

Pohvala bi se razumjela iz podjednagog gledanja i slušanja ljudi, a razmišljanje kod stvari vezanih za ovaj svijet ili ahiret. Smirenost i strpljenje su bile njegove osobine. Ništa ga ovodunjalučko ne bi naljutilo.

Oprezan je bio na jedan od četiri načina:

Najbolje bi uzimao da se slijede;

Ružne stvari bi ostavljao kako bi se iskorijenile;

Svoje mišljenje bi davao o stvarima koje su korisne za ummet, i

Trud bi ulagao u stvari koje će koristiti njegovom ummetu na ovome i budućem svijetu.

Resulullah ni za šta ne bi rekao: “Ne!” Kada bi se od njega zatražilo da uradi nešto što bi želio uraditi, on bi rekao: “Hoću”, a kada bi mu se reklo da učini nešto što nije želio, odšutio bi i ta šutnja bi se prihvatala kao znak da to ne želi.

Radio je za svačije dobro i na ovom i na budućem svijetu. Kada je tokom jedne bitke od njega zatraženo da uputi dovu da nevjernici budu uništeni, rekao je: “Ja nisam poslan kako bih proklinjao ili kako bi ljudi patili. Ja sam poslan kako bih činio dobro svakome i kako bi ljudi postigli smiraj!”

U 107. ajetu sure Enbija se kaže: “A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali!” Zbog toga se trudio da čini dobro svakome.

Hind bin Hale, Resulullahov, alejhisselam, hod opisuje na sljedeći način:

“Dok je hodao, Resulullah je živahno podizao noge, nije se gibao u stranu, koraci su mu bili široki, naginjao bi se naprijed kao da silazi sa nekog visokog mjesta i hodio smireno i slobodno.”

Kada bi htio nešto gledati, okrenuo bi se cijelim tijelom na tu stranu;

Nije gledao oko sebe kriomice;

Duže bi gledao u zemlju nego u nebo;

Kada bi hodao, bio bi iza ashaba i
Kada bi nekoga sreo, on bi prvi nazivao selam.
Hazreti Ebu Hurejre prenosi sljedeće:

„Nisam vidio da neko brže hoda od Resulullaha. Kada bi hodao, kao da se zemlja pod njegovim nogama uvijala.

Mi bismo se mučili da ga pristignemo i idemo ukorak s njim. Resulullah je, naprotiv, išao veoma smireno i lahko.“⁴⁹¹

Enes bin Malik prenosi sljedeće: “Kada bi se Resulullah sreo sa nekim, učinio bi musafehu i ne bi povlačio svoju ruku dok osoba sa druge strane to ne bi učinila, niti bi mu okretao leđa dok to on ne učini.“

(Musafeha predstavlja rukovanje dvojice ljudi prilikom njihovog susreta, na način da se dodirnu dlanovima i pogledaju jedan drugoga)

Enes bin Malik još prenosi da su upitali Resulullaha: “Božiji poslaniče! Da li se prilikom susreta treba međusobno naginjati?” Odgovorio je: “Ne.“ –“Trebamo li se zagrliti prilikom susreta?“, upitasmu. –“Ne! Ali učinite musafehu“, odgovori on.⁴⁹²

Bera bin Azib prenosi da je Resulullah, alejhisselam, rekao: “Ako se dva muslimana međusobno sretnu, te poselame i učine musafehu, bit će im oprošteno prije nego se rastanu.“

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je uvijek bio zamišljen. Duže bi šutio nego što bi govorio. Nije govorio bez potrebe. Počinjao bi i završavao svoj govor Allahovim imenom.

Kada je govorio, činio je to kratkim i jasnim jezikom. Njegove riječi su uvijek bile istinite i umjesne. Kada bi govorio nije imao ni viška ni manjka riječi.

Nije slamao ničije srce i nikoga nije omalovažavao. Pokazivao je poštovanje čak i prema najmanjem nimetu, i niti jedan nimet nije nipodaštavao. Nije nimet hvalio zbog toga što bi mu se svidio, ali ga nije ni kudilo zbog toga što mu se ne bi svidio.

Nije se ljutio zbog ovodunjalučkih stvari. No kada bi se željelo uzurpirati nečije pravo, ništa nije moglo spriječiti njegovu ljutnju, dok se to pravo ne bi ispoštovalo.

Nikada se nije ljutio zbog ličnih stvari i nije se svetio. Kada bi želio pokazati na nešto, ne bi to činio jednim prstom već cijelom rukom. Kada bi se nečemu čudio ili zbog nečega ibretio, podigao bi ruke u zrak tako da bi mu dlanovi bili okrenuti prema zemlji. Kada bi govorio, činio bi pokrete rukom tako da bi dlanom desne ruke udarao po unutrašnjem dijelu palca lijeve ruke. Kada bi se naljutio, odmah bi ga ljutnja prošla i ne bi dao da se to primijeti na njemu.

⁴⁹¹ Tirmizî, “Menâkib”, 12; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 350; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 380; İbn Asâkir, *Tarihu Dimaşk*, III, 267; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnijje*, s. 282.

⁴⁹² İbn Madže, “Edeb”, 15.

Kada bi bio veseo i raspoložen, treptao je očima. Smijeh mu se najčešće mogao prepoznati po odrazu na licu. Kada bi se smijao, zubi bi mu se sjajili poput bisera.⁴⁹³

Hazreti Ebu Said el-Hudri prenosi: "Resulullah je hranio životinje. Vezao je devu. Meo je svoju sobu i muzao ovcu. Šio bi obuću i krpio veš."⁴⁹⁴ Jeo bi zajedno sa svojom poslugom. Kada bi se njegov sluga umorio, pokrećući mlin za brašno, on bi mu pomagao. Otišao bi na pijacu i donosio kućne potrebštine. Kad bi se sreo i sa bogatim i sa siromašnim, i sa uglednim i manje uglednim, on bi prvi nazivao selam. Prvi bi pružio ruku kako bi sa njima izvršio musafehu.

Jednako se odnosio i prema robu i prema njegovom vlasniku, prema bijelcu i prema crncu. Odazivao bi se pozivu, bez obzira ko ga upućuje. Kada bi se nešto stavilo ispred njega, ne bi to omalovažavao, pa makar to bilo malo. Volio je činiti dobročinstvo. Sa svakim se lijepo odnosio. Bio je nasmijan i slatkorječiv. Nije se smijao dok je govorio.

Izgledao bi tužan, no nije bio oborena lica. Bio je darežljiv. Izgledao je poput plemića i nekoga prema kome se osjeća strahopoštovanje. Ipak, nije bio grub, bio je nježan. Bio je širokih vidika. Nije pretjerivao i nije davao imetak u nešto beskorisno. Bio je milostiv prema svakome. Ni od koga nije ništa očekivao. Ko želi sreću i smiraj u životu treba biti poput njega."

Svaki musliman bi trebao uzimati Resulullaha, alejhisselam, kao uzora. Prisvojiti Allahov odgoj je obaveza svakog muslimana. Resulullah je rekao: "Naoružajte se Allahovim odgojem!"

Kao primjer navodimo to da je jedna od Allahovih, dželle šanuhu, osobina Settar. To znači da on pokriva grijeh. Tako i musliman treba da pokriva i skriva grijeh ili sramotu svoga brata muslimana. Uzvišeni Allah je onaj koji prašta grijeh svojih robova. I muslimani tako treba da praštaju jedan drugom. Uzvišeni Allah je Kerim, odnosno Rahim. To znači da je on pun dobrote i da je milostiv. Musliman zato treba biti darežljiv i milostiv. Tako je i sa svim drugim osobinama lijepog odgoja.

Resulullah je imao mnogo lijepih svojstava. Svaki musliman je obavezan da ih nauči i primijeni u svome životu. Na taj način će se zaštititi od nedaća na ovome svijetu i ahiretu i postići šefa'at Poslanika svih svjetova.

Resulullahova odjeća

Resulullah je imao jedno odijelo od hibera. Hiber je jemensko platno koje je sačinjeno od pamuka i lana. Volio je oblačiti to odijelo.

Osim toga imao je dva izara koja potiču iz Omana. Ogrtači kojima se pokriva dio tijela ispod pojasa nazivaju se „izar“. Imao je još jedan prugasti ogrtač sa linijama koje podsjećaju na devino sedlo i u kome bi Resulullah nekada izlazio iz kuće.

⁴⁹³ Kadi Ijâz, *Šifâ-i Šerif*, s. 132.

⁴⁹⁴ Tirmizî, *Šemâil-i Šerif*, s. 343.

Ebu Burde prenosi sljedeće: “Kada smo mu jednom došli u posjetu, hazreti Aiša je izvadila jedno odijelo koje se zvalo Mulebbed i jedan deblji izar koji je poticao iz Jemena, te nam je rekla: 'Resulullah, alejhisselam, je preselio u ovoj odjeći.’⁴⁹⁵

Poslanik, alejhisselam, je u hladnim zimskim noćima namaz obavljao u jednom vunenom ogrtaču koji nije bio ni previše krut niti previše mekan.

Resulullah je prema nekim predajama savjetovao da izar, koji muslimani stavljaju preko pasa, može biti dužine do polovine noge ili malo ispod toga, a nikako do članaka noge.

Rekao je da Allah na Sudnjem danu neće biti milostiv prema muškarcima koji vuku po zemlji svoje izare kako bi u njima izgledali veći odnosno grandiozniji, pa je Džabiru bin Sulejmu rekao: “Podigni izar do polovine noge! Ako to nećeš onda neka bude u dužini članaka. Čuvaj se da on ne bude toliko dug, da se vuče po zemlji. To je pokazatelj oholosti, a Uzvišeni Allah ne voli ohole!”⁴⁹⁶

Zbog toga bi Abdullah bin Omer svoj izar pravio tako da mu dođe do polovine nogu, košulja bi mu bila iznad toga, a prsluk bi stavljao preko košulje.

Dužina hadramijske Ridaije, u kojoj je Resulullah dočekivao razne delegacije, bila je koliko četiri aršina, a širina koliko dva aršina. Njena vrijednost je iznosila jedan dinar i bila je zelene boje.

Ova Poslanikova Ridaa, sačuvana je i u vrijeme halifa te su je halife oblačile za ramazanski i kurbanski bajram.

Poslanik, alejhisselam, je imao dva odijela koja su poticala iz Suhara, jedne provincije u Jemenu. Također je imao i košulju porijeklom iz tog mjesta. Najdraži Resulullahov odjevni predmet je bila kamis (košulja). To je vrsta košulje koja se pravi samo od pamuka i tkanine. Rukavi košulja su mu bili do šaka. Među poklonima koje je Resul-i ekremu poslao kralj Abesinije Nedžašija, nalazila se i jedna košulja.

Resulullah je imao i košulju napravljenu od jednog sloja tkanog pamuka - Suhula. Suhul je ime sela u Jemenu gdje su pravljene takve košulje pa su one i dobile naziv po tom mjestu. Među Nedžašijim poklonima bio je i jedan donji veš.

Resulullahovo odijelo je bilo bijele boje. Rekao je: “Nosite bijelu odjeću! Neka živi oblače bijelu odjeću a mrtve zamotavajte u bijele ćefine. To je najbolja vrsta odjeće!”⁴⁹⁷

⁴⁹⁵ Muslim, “Libâs”, 57; Ebu Dâvûd: ‘Libâs’; 7; İbn Madže, “Libâs”, 1; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 453; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 326.

⁴⁹⁶ Ebu Dâvûd, “Libâs”, 27; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 325; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 321.

⁴⁹⁷ İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 449.

Resulullah je nekada nosio i odjeću zelene boje. Ebu Rimse prenosi da je vidio Resulullaha obučenog u odijelo zelene boje, koje se sastojalo iz dva dijela.⁴⁹⁸

Ponakad bi oblačio i crvenu Hullu. Bera bin Azib je rekao: "Nisam vidio ljepšeg čovjeka kose duge do početaka usiju, kada obuče crvenu odjeću, nego što je bio Resulullah!"⁴⁹⁹

Imao je i jedno crveno džubbe koje bi oblačio petkom i za vrijeme bajrama. Osim toga, imao je i jedno jemensko džubbe. Ovo džubbe uskih rukava, oblačio bi kada bi krenuo na put.

Poslanik, alejhisselam, bi u bitkama pred neprijatelja izlazio obučen u džubbe koje je sačinjeno od platna Tajlasan, a koji su oblačili perzijski carevi. Ovo džubbe se nalazilo kod hazreti Aiše sve do njene smrti, a nakon nje, preuzela ju je Esmā binti Ebi Bekr. Bolesni bi se liječili vodom od pranja ovog džubbeta koje je doticalo Poslanikovo, alejhisselam, mubarek tijelo.⁵⁰⁰

Sudija Dummetul-Džendela, Ukejdir, je Poslaniku poslao džubbe svoga ubijenog brata Hasana, koje je ukrašeno pozlatom u vidu hurminih listova. Resulullah je obukao ovo džubbe i popeo se na mimber. Potom je sišao sa njega ne progovorivši niti jedne riječi. Vjernici su bili oduševljeni njegovom ljepotom pa su dodirivali to džubbe i divili mu se.

Resulullah ih upita: "Da li se vi to divite ljepoti džubbeta?" – "Mi nismo vidjeli ljepši komad odjeće od ovoga", odgovoriše oni.

– "Kunem se Allahom, u čijoj je ruci moja duša, da su ljepše Sa'd bin Mu'azove maramice u Džennetu nego ovo što vidite!", reče im Poslanik.

Resul-i ekrem je jednom prilikom na namazu obukao džubbe koje je dobio na poklon. Čim je završio sa namazom, skide ga, kao da ga je prezirao, te reče: "Ovo ne priliči bogobojaznima!" Hazreti Omer ga upita zašto je požurio da ga skine, a on mu reče: "Džibril mi je zabranio da oblačim ovo", te ga dade hazreti Omeru. On tada poče plakati: "Ja Resulallah! Šta ću ja sa odjećom koju ti nisi htio obući?" – "Nisam ti to dao da obučeš, već da prodaš", reče mu on. Hazreti Omer ga je prodao za dvije hiljade dirhema.

Bizantski car je Poslaniku poklonio dugo pozlačeno krzno. Kada ga je Resulullah obukao, narod mu reče: "Ja Resuallah! Je li ti to spušteno sa neba?"

Resulullah ih upita: "Da li vam se toliko svidjelo? Kunem se Allahom, vlasnikom svakojake moći, da je jedna Sa'd bin Muazova maramica u Džennetu bolja i ljepša od ovoga."

Nakon toga, to krzno je poslao Dža'feru b. Ebi Talibu. Kada ga je on stavio na leđa, Poslanik mu reče: "Ja ti to nisam poslao da nosiš. Poslao sam ti ga da ga raskomadaš na dijelove, kako bi koristilo kao mahrama ženama." Potom ga je hazreti Alija podijelio ženama Ehl-i bejta.

⁴⁹⁸ Tirmizî, "Edeb", 48; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 450; Tirmizî, *Şemâil-i Şerîf*, s. 97.

⁴⁹⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 450.

⁵⁰⁰ Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 327.

Među poklonima Abesinca Nedžašije, koje je darovao Poslaniku, nalazio se i jedan kaput, porijeklom iz Egipta.

Resulullah bi nekada oblačio i crnu vunenu odjeću.

Hazreti Aiša prenosi: "Za Resulullaha je napravljen komad crne vunene odjeće. Kada ga je obukao oznojio se, pa je osjetio miris vune. Odmah ju je skinuo sa sebe, jer je on volio samo lijepe mirise."

Hazreti Omer je ugledao pred vratima mesdžida kako se prodaje odijelo od svile Istebteka, pa ju je donio Poslaniku: "Ja Resulallah! Da li bi ovo kupio, pa ga oblačio petkom kada ti delegacije dolaze u posjetu?"

Poslanik mu je rekao: "Ovo je odjeća nesretnika na ahiretu", a zatim mu je poslao jedno džubbe koje je imao kod sebe. Kada mu je stiglo, hazreti Omer ga uze pa dođe kod Resulullaha: "Ja Resulallah! Čuo sam da si rekao da ovo oblače samo nesretnici ahireta. A poslije si mi to poslao!?" – „Poslao sam ti kako bi ga prodao i na taj način se okoristio. Nisam ti ga poslao da ga oblačiš."

Resulullah je rekao: "Kada neko obuče komad odjeće, kako bi se pokazivao u njemu, Allah okrene lice od njega sve dok to ne skine sa sebe. Na Sudnjem danu njemu će obući odjeću poniženja."

"Ko obuče odjeću da bi se pokazivao u njoj i hvalisao, Allah će mu obući to isto na Sudnjemu danu, pa će ga potom baciti u vatru", rekao je on.

Burda je vrsta jemenske odjeće sa linijama, poput ihrama, koja se zamota oko tijela.

Burdom se naziva i ogrtač ili prekrivač. Sehl bin Sa'd je rekao: "Jedna žena je Resulullahu, alejhisselam, donijela jednu burdu koju je sašila: 'Ja Resulallah! Ovo sam lično sašila i donijela tebi!' Resulullah je to prihvatio, jer mu je bilo potrebno.

Ogrnuo se ovom burdom te se pojavio takav među nama. Neko od prisutnih stavi ruku na njega pa reče: 'Ja Resulallah! Nema ljepše od ove burde. Bi li mi ovo dao?' Resulullah odgovori potvrdno.

Kada je završio sa nama, vratio se kući pa poslao burdu tom čovjeku. Ostali ljude ga nagrdiše: 'Uradio si ružnu stvar. Zatražio si od Resulullah nešto što je njemu bilo potrebno. Ti dobro znaš da Resulullah ne odbija ničiju molbu!'

Čovjek im reče: 'Tako mi Allaha, ja je nisam tražio kako bih je obukao već kako bi mi poslužila kao ćefin kada umrem.'

Tako se zaista i desilo, kada je preselio, zamotan je u tu burdu.⁵⁰¹

Pokrivač koji je dao Ka'b bin Zuhejru

Resulullah je na Tebuku narodu Ejle predao ugovor o praštanju, a kao pokazatelj dobre volje poklonio im je, jednu burdu (ogrtač).

⁵⁰¹ İbn Madže, "Libâs", 1; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, V, 333; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 454; Bejheki, *es-Sunen*, II, 346.

Ebu-l Abbas Abdullah bin Muhammed je ovu burdu od njih kupio za tri stotine dinara. Njegovi sinovi su ovaj ogrtač nasljeđivali generacijama poslije njega.

Kada bi se halife, na dane bajrama ogrnule tim ogrtačem, i uzele još i Poslanikov štap, srca vjernika bi zadrhtala.

Poznati arapski pjesnik Ka'b bin Zuhejr je došao Resulullahu da bi od njega zatražio oprost i prihvatio Islam, te mu izrecitovao kasidu Banet Suad koja sadrži i sljedeći stih: "Nema sumnje: Resulullah je Nur koji osvjetljava Pravi put i jedan od oštrih Allahovih mačeva, koji je poslan da uništi zla." Resulullah je tada skinuo svoj ogrtač i poklonio ga njemu.⁵⁰²

Hazreti Muavija je, za vrijeme svoga hilafeta, poslao Ka'b bin Zuhejru deset hiljada dirhema u zamjenu za taj Poslanikov ogrtač. Ka'b bin Zuhejr mu je odgovorio: "Kada je u pitanju oblačenje Resulullahova ogrtača ja nikome ne dajem prednost u odnosu na sebe."

Kada je Ka'b preselio, Muavija ju je otkupio od njegovih sinova za dvadeset hiljada dirhema. Ovaj ogrtač je kasnije nasljeđivan sa halife na halifu.

Poslije pada Emevijske vladavine, kupio ga je prvi Abbasijski halifa Ebu-l Abbas Seffah bin Abdullah bin Muhammed, za tri stotine dinara.

Oblačile su ga halife za vrijeme bajrama. Kada je halifa Muktedir ubijen, ovaj ogrtač je zaprljan njegovom krvlju. Zajedno sa sobom su ga ponijele Abbasijske, prilikom odlaska u Egipat. Kada je Javuz Sultan Selim osvojio Egipat, zajedno sa ostalim dragocjenostima u Isanbul je donio i ovaj ogrtač.

On se nalazi u Topkapi muzeju, u sobi Hirka-i Seadet. Dužine je 124 cm, širokih rukava i sačinjena je od crne vune. Unutrašnjost ogrtača je opšivena tvrdim platnom krem boje. Na prednjem dijelu nedostaje platno veličine 0,23 x 0,30. Nedostaje mu i jedan dio na desnom rukavu i materijal je na pojedinim mjestima istrošen.

Smješten je u zlatnu kutiju veličine 0,57 x 0,45 x 0,21, koja se otvara sa gornje strane. Pored ove, nalazi se još jedna zlatna kutija u kojoj je stajao ovaj ogrtač, a koga je dao izraditi sultan Murat III. Ona je pravo umjetničko djelo ukrašeno sitnim draguljima.

Poslanik je imao pokrivač boje safrana. Njom se pokrivao u kućama svojih mubarek supruga. Hamisa je crni, četverokutni, vuneni ogrtač, čije su dvije strane ukrašene dezenima. Resulullah bi, prije nego se razbolio, klanjao na Hamisi.

Hazreti Aiša prenosi: „Dok je Resulullah klanjao na Hamisi, za oko mu je zapeo konac sa nje, pa kada je preselamio reče: 'Ondesite ovu Hamisu Ebu Džehmu jer me je maloprije ometala u namazu. Donesite mi Enbidžaniju Ebu Džehma bin Huzejfe bin Ganima, potomka Adij bin Ka'ba!'"

⁵⁰² İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 514; Hâkim, *el-Mustedrek*, III, 673; Bejhêkî, *es-Sunen*, I, 381.

Ebu Džehm ga upita: “Ja Resulallah! Zašto si donio ovo?“, a Resulallah mu odgovori: “Za oko mi je, u namazu, zapeo njen konac.“ Ovu Hamisu mu je prethodno poklonio Ebu Džehm. Enbidžani je vuneni pokrivač bez dezena, koji se šije u gradu Enbidžan. Među ratnim plijenom sa Hajbera, Poslalaniku je pripala i još jedna Hamisa.

Resulallah je i na njoj obavljao namaz. Dok je tokom smrtne bolesti osjećao muke, često bi njome pokrivaio lice. Kada bi mu zasmetala, sklanjao bi je sa lica.⁵⁰³

Zbog vlage koja je prisutna u Medini, ova Hamisa je prostrta ispod Resulallahovog kabura nakon njegova preseljenja.

Hani bin Hebib, iz delegacije Beni Dara, je devete godine po hidžri, prilikom posjete Medini, poklonio Resulallahu jedno lijepo odijelo. Resulallah je to odijelo poklonio svome amidži hazreti Abbasu. Hazreti Abbas ga upita šta da radi sa njim, a Resul-i ekrem mu reče: “Skinu zlato sa njega pa pokloni svojoj supruzi ili joj za to kupi hrane. Ostalo prodaj pa uzmi sebi nadoknadu za nju!“ Hazreti Abbas ju je prodao jednome Židovu za osam hiljada dirhema.

Enes bin Malik prenosi: “Kralj Zijazan je Resulallahu poklonio Hullu koja ga je prethodno koštala trideset tri stare deve, a Resulallah je prihvatio taj njegov poklon.“

Ishak bin Abdullah bin Haris o ovome kaže: “Resulallah je Zijazenu poklonio Hullu u vrijednosti dvadeset devet mladih deva.“

Hulle je dvodijelni odjevni predmet koji se šije od jemenskog buruda ili drugog platna sa posebnim ukrasima. Jednodjelna odjeća nije Hulla.

Zlatni prsten koji mu je poklonio Nedžašija

Među poklonima koje je Resulallahu poslao abesinski kralj Nedžašija, nalazio se i jedan prsten od abesinskog zlata.

Resulallah je pozvao Ebu-l Asovu kćerku Ummu i rekao joj: „Kćeri! Ovaj prsten ti stavi na ruku!“⁵⁰⁴

Resulallah nas je obavijestio da je muškarcima dozvoljen jedino srebreni prsten i da je zlatni i željezni prsten haram - zabranjen. I sam je, do smrti, nosio jedino srebreno prstenje.

Resulallah je prsten stavljao na desnu ruku. Ponekada bi ga stavljao i na lijevu ruku. Dozvoljeno ga je stavljati i na desnu i na lijevu ruku. Stavlja se na mali prst, ili prst do njega. Lijepo je da na bajram svako stavi prsten. Zabranjeno ih je nositi radi hvalisanja.

Jednog dana je Resulallahu došao Nu'man bin Bešir, noseći na prstu zlatan prsten. Poslanik mu reče: „Zašto koristiš Džennetsku blagodat prije

⁵⁰³ Buhârî, “Salât”, 19; Ebu Dâvûd, “Salât”, 93; Darimî, “Salât”, 101; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, I, 269; İbn Sa’d, *et-Tabakât*, I, 468.

⁵⁰⁴ Ebu Dâvûd, “Hatim”, 8; İbn Madže, “Libâs”, 40; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 119; Bejhakî, *es-Sunen*, II, 407; Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s. 121.

ulaska u Džennet?“ Poslije je stavljao prsten od željeza. Kada je to vidio reče mu: „Zašto koristiš Džehennemske stvari?“ I njega je skinuo, pa je stavio prsten od bronce. Tada mu reče: „Zašto na tebi osjetim miris kipova?“

–“Kakav prsten da koristim, ja Resulallah?“, upita ga on. –“Možeš nositi prsten od srebra. Neka ne bude teži od jednog miskala (4.8 gr.)i stavi ga na desnu ruku“, reče mu on.

Amr bin Šuajb prenosi da je Resulallah drugima zabranjivao zlatno i željezno prstenje, a da je dozvoljavao srebreno.

Kada je Resulallah htio poslati pisma Nedžašiji u Abesiniji, bizantnskom caru i caru Adžema, rekli su mu: “Ja Resulallah! Oni ne čitaju pisma koja nisu zapečaćena!“

Na to je Resulallah uzeo jedan srebreni prsten na koji je dao ugravirati u tri reda riječi „Muhammedu-r-Resulallah.“ U prvom redu na prstenu stajala je riječ „Muhammed“, u drugom „Resul“ i u trećem „Allah.“ Kamen na Poslanikovom prstenu je poticao iz Abesinije.⁵⁰⁵

Amr bin Said je došao kod Resulallaha. Kada je Resulallah na njegovoj ruci ugledao prsten, upitao ga je šta mu je to na ruci. On mu reče: „Ja Resulallah! Ovo je jedna halka. Ja sam je lično izradio. –“Šta piše na njemu?“, upita ga Poslanik. Amr bin Said mu reče: „Muhammedu-r-Resulallah.“ –“Daj mi da ga pogledam!“, reče mu Poslanik i od tada ga je koristio kao lični pečat, i drugima je zabranio da na prsten stavljaju riječi Muhammedu-r-Resulallah.⁵⁰⁶

Resulallah je preselio na ahiret sa ovim prstenom na ruci. Stavljao bi ga na mali prst lijeve ruke. Ponekad bi ga stavljao i na desnu ruku. Njegovu glavu bi okretao prema dlanu. Kada bi odlazio da vrši nuždu, skidao bi ga sa ruke.

Poslije njegove smrti, taj prsten je na svoju ruku stavio hazreti Ebu Bekr, pa hazreti Omer i na kraju hazreti Osman.

Hazreti Osman ga je, dok je jednoga dana sjedio pokraj bunara Eris, za vrijeme svoga hilafeta, skinuo sa ruke i poigravao se njime. Tom prilikom mu je on ispao i završio u bunaru.

Iako je iscrpljena sva voda iz bunara i tražen tri dana, ovaj mubarek prsten nije pronađen, te je tamo i ostao.⁵⁰⁷

I poslije Poslanika je nastavljeno sa praksom pisanja imena na prstenu. Na Hazreti Ebu Bekrovom prstenu je pisalo „Ni'mel kadir Allah“ (Kako je Allah Moćan nad svim), na hazreti Omerovom je stajalo „Kefa bi-l mevti va'izan ja Omer!“ (Smrt je dovoljna kao savjet, o Omere), na hazreti Osmanovom je pisalo „Le nasbirenne“ (Sigurno ćemo se strpiti) a na hazreti Alijinom „El-Muku lillah“ (Vlast pripada samo Allahu). Na hazreti

⁵⁰⁵ Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 471, 473; Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s. 123.

⁵⁰⁶ Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 474.

⁵⁰⁷ Buhârî, “Libâs”, 50; Nesâî, “Zinet”, 82; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, II, 22; Ibn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 476-477; Bejhakî, *es-Sunen*, II, 239; Hejsemî, *Medžmau'z-Zevâid*, V, 184.

Hasanovom prstenu je stajalo „El-'izzetu lillah“ (Samo Allahu pripada veličina), na hazreti Muavijinom „Rabbigfiri“ (Gospodaru, oprost mi!), na Ibn Ebi Lajlinom „Ed-Dunja garibun“ (Dunjaluk je varljiv). Na prstenu Imam-i Azama Ebu Hanife je pisalo: „Kuli-l hajr ve illa feskut“ (Ili reci dobro ili šuti), Ebu Jusufa „Men 'amile bire'jihu nedine“ (Ko bude postupao po nahodjenju, pogriješit će), na Imam-i Muhammedovom „Men sabere, zafere“ (Ko se strpi, pobjeđuje) a na Imam-i Šafijinom „El bereketu fi-l kanaa“ (Bereket je u mišljenju). Svoje prstenove su ujedno koristili i kao pečate.

Resulullahova prostirka na kojoj je spavao

Vanjska strana Resulullahove prostirke na kojoj je spavao bila je od kože, a unutrašnjost joj je bila ispunjena hurminim plodovima. Na njoj je spavao i on i njegova supruga. Na isti način je bio sastavljen i jastuk koji je stavljao pod glavu.

Hazreti Aiša pripovijeda: „Došla mi je jedna žena iz plemena Ensar. Kada je vidjela Resulullahovu prostirku (dušek) otišla je i poslala drugi, ispunjen vunom.

Kada je Resulullah došao, upitao me je šta je to. Rekoh mu kako je dolazila žena i poslala to, a on reče: 'Odmah joj ovo vrati!'

Ja to ipak nisam učinila, jer mi se dopao. Resulullah je ponovio svoje riječi tri puta. Na kraju mi reče: 'O Aiša! Tako mi Allaha, da sam htio, Allah bi mi dao planine zlata i srebra!'⁵⁰⁸ I njegov minder su sačinjavala dva Abada.

Kada mi je došao jedne noći, ja sam taj Abad bila presložila, pa je dužinom bio kraći. On je zaspao na njemu a kada se probudio upita: 'O Aiša! Zašto noćasnji dušek nije bio kao prije?' –'Ja Resulallah! Za tebe sam ga presložila', odgovorih mu. –'Vrati ga kakav je bio', reče mi on.'⁵⁰⁹

Hazreti Aiša dalje pripovijeda: „Kurejšijama u Mekki nije bilo ništa draže od toga da spavaju na krevetu. Po dolasku u Medinu Resulullah je odsjeo u kući Ebu Ejjuba, pa ga upita: 'Zar nemaš nikakva kreveta?' On mu odgovori da nema.

Ensarija Sa'd bin Zurare je čuo za to, pa mu posla krevet sa nogarama od kvalitetnog drveta, prekriven platnom.

Resulullah je zaspao na njemu čim su ga unijeli, te je na njemu spavao sve do svoje smrti.

Kada je Poslanik stavljen u ćefine, ponovo je stavljen na ovaj krevet i dženaza mu je klanjana dok je ležao na njemu. Narod ga je tražio da na njemu nose svoje umrle. I Ebu Bekrova i Omerova dženaza je klanjana na njemu.“

⁵⁰⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 465.

⁵⁰⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 465.

Hazreti Aiša je rekla: “Resulullah je imao jednu prostirku na kojoj je noću klanjao namaz a danju sjedio, razgovarajući sa svijetom.”⁵¹⁰

Resulullahov štap

Dok bi Resulullah petkom držao hutbu naslanjao bi se na štap ili na luk od strijele, a kada je bio na putu uvijek bi se naslanjao na luk.

Poslanik bi govorio da je običaj poslanika da se naslanjaju na štap, sam bi to činio i preporučivao i drugima da to čine.

Za vrijeme hilafeta Muavije bin Ebi Sufjana, Resulullahov štap se nalazio kod Sa'du-l Karaza.

Muavija je je pedesete godine po hidžri došao da obavi hadž sa željom da izvadi mimber iz Poslanikove džamije i prenese ga u Šam.

Zatražio je štap koji se nalazio kod Sa'du-l Kiraza. Prišli su mu Džabir ibn Abdullah i Ebu Hurejre i rekli mu: “O vođo vjernika! Nošenje Resulullahovog mimbera sa njegova mjesta i štapa u Šam nije ispravan postupak!”

Nakon toga, Muavija se izvinuo i ostavio ih.

Resulullah je odveo Abdullaha bin Unejsa kući i dao mu jedan štap govoreći mu: “Čuvaj ovaj štap o Abdullah!”

Kada je Abdullah stigao među ljude sa tim štapom, upitali su ga šta je to. On im reče: “Ovo mi je dao Resulullah i rekao mi da ga čuvam.”

Oni rekoše Abdullahu kako bi bilo dobro da se vrati i upita Poslanika čemu ovaj štap služi. Na to se Abdullah vrati i upita Poslanika zašto mu je dao taj štap.

Resulullah reče: „Ovo je jedan od naših pokazatelja na Sudnjem danu. Tada će biti malo ljudi u Džennetu koji će se naslanjati na štap. Ti se oslanjaj na njega u Džennetu!”

Abdullah ga je od tada nosio zajedno sa svojim mačem i nikada se nije odvajao od njega. Kada je pao u smrtnu postelju, oporučio je ukućanima da taj štap stave zajedno sa njim u ćefine i da ga sa njim ukopaju. Ispunjena mu je želja i pokopan je zajedno sa njim.

Sedam stvari koje je Poslanik nosio sa sobom

Resulullah, alejhisselam, je imao jedan Mihdžen u dužini jednoga aršina ili malo većeg.

Mihdžen je štap čiji je vrh zaobljen. Iz daljine bi njime pokazivao prema Hadžerul esvedu i tako ga milovao i ukazivao mu poštovanje.

Kada bi se popeo na devu, okačio bi ga ispred sebe. Iamo je još i Mihsir po imenu Urdžun. Kada bi resulullah išao u Bakiulgarkad, nosio bi ga sa sobom, naslanjao bi se na njega i kada bi sjedio, okretao ga je po rukama.

Nekada bi držao i hutbe sa ovim štapom u ruci.

Imao je i jedan Kadib-štap po imenu Memšuk, koji je odlomljen od nekog šumskog drveta sa planine.

⁵¹⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 468.

Dok je hazreti Osman jednom na mimberu držao govor, pridržavajući u ruci Kadib, prišao mu je Džahdžah bin Said ili Džahdžah bin Kajs, uzeo mu taj štap i prelomio ga preko koljena. Prisutni počеше vikati na Džahdžaha, a hazreti Osman siđe sa mimbera i ode kući.

Nakon toga Uzvišeni Allah je dao Džahdžahu bolest svraba na koljenu ili laktu. Umro je u mukama zbog svraba, godina dana poslije hazreti Osmanove smrti.

Resulullah je uvijek na putu uza se nosio češalj, ogledalo, misvak, ružin sok, surmu i makase.

Hazreti Aiša je rekla: „Ja bih Resulullahu pred put spremala miris ruže, češalj, ogledalo, dvoje makase surmu i misvak.“

U drugoj predaji hazreti Aiša je rekla: „Resulullah je uvijek i na putu i van njega nosio sedam stvari:

1. Bočicu ružinog soka, 2. Češalj, 3. Ogledalo, 4. Surmu, 5. Misvak, 6. Dvoje makase, 7. Predmet za razdvajanje kose.⁵¹¹

Resulullah, alejhisselam, bi svakoga dana dva puta češljao bradu.

Enes bin Malik prenosi: „Resulullah bi često na kosu stavljao ružin sok a bradu bi prao vodom.“⁵¹²

Mnogo je pažnje posvećivao redu

Resulullah je značajnu pažnju posvećivao redu i čistoći. Rekao je: „Ko ima kosu, neka vodi računa o njoj!“ Jednom je u Mesdžid ušao čovjek koji je imao neurednu kosu i bradu, dok je u njemu bio Resulullah. Tada mu reče: „Zar nema ružinog soka koji može urediti kosu ovoga čovjeka?“ te mu pokaza da izade i uredi kosu i bradu. Kada je taj čovjek izvršio naređenje, Resulullah reče: „Je li bolje kada neko od vas dođe ovakav ili kada dođe raščupane kose i brade poput Šejtana?“

Resulullah je malo skraćivao bradu i u dužinu i u širinu. Prije odlaska na Džumu, on bi skraćivao brkove i rezao nokte. Naredio je i ostalim muslimanima da skraćuju brkove.

Kada bi stajao ispred ogledala, Poslanik bi se zahvaljivao Gospodaru riječima: „Allahu! Kao što si moj lik učinio lijepim, tako učini i moj odgoj!“

Prije spavanja, Poslanik bi svaku večer tri puta preko očiju provlačio surmu. Tri puta bi prelazio preko desnog oka, a dva puta preko lijevog. Rekao je: „Koristite surmu! Ona oživljava oči i uništava kosu (trepavice).“⁵¹³

Islamski učenjaci su mišljenja da je muškarcu dozvoljeno da stavlja surmu radi liječenja ali ne i radi uljepšavanja. Ne treba miješati riječi Džemal i Zinet. Džemal znači odagnati ružnoću i pokazati blagodat, kako bi se bilo zahvalno na njoj. Pokazivati blagodat radi hvalisanja i razbacivanja, pretstavlja oholost.

⁵¹¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 484.

⁵¹² İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 484.

⁵¹³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 485.

Resulullah je posebnu pažnju posvećivao korištenju misvaka i uvijek ga je držao uza se. Rekao je: „Koristite misvake od drveta Erak!“ On daje lijep miris. Još je rekao: „To je i moj i misvak poslanika prije mene.“

„Posebno vam savjetujem korištenje misvaka!“⁵¹⁴

„Misvak je čistoća usta i mome Gospodaru draga stvar!“

Kada bi Resulullah ušao u kuću, prvo bi misvakom očistio zube.

Ne bi zaspao bez misvaka sa sobom i, kada bi se probudio, prvo bi koristio misvak. Koristio je misvak i kada bi tokom noći ustajao na noćni namaz.⁵¹⁵

Hazreti Aiša je rekla: „Resulullah nikada ne bi zaspao, ni danju, ni tokom noći, a da prije uzimanja abdesta ne bi koristio misvak.“

Resulullahovi mačevi

Resulullah, alejhisselam, je imao devet mačeva. Ma'sur, koji mu je ostao od oca. Njega je nosio sa sobom tokom hidžre u Medinu.

Mač po imenu Abd. Njega je Poslaniku poklonio Sa'd bin Ubade i on ga je nosio u Bitci na Bedru.⁵¹⁶

Zulfikar: Pripadao je kurejšijskom mušriku Munebbih bin Hadždžadžu ili As bin Munebbihu i osvojen je kao ratni plijen u Bitci na Bedru. Obzirom da je na poleđini imao neke dodatke, nazvan je Zulfikar. Resulullah je Zulfikara poklonio hazreti Aliji. Drška od mača, halke i lanci na njemu su bili od srebra.⁵¹⁷

Kada ga je, hazreti Abbas, nakon Poslanikove smrti zatražio od Ebu Bekra, Ebu Bekr mu je rekao: “Ja sam ovaj mač uvijek vidao u njegovim rukama. Ne smatram da je ispravno uzeti ga od njega.“ Hazreti Abbas ga je tako ostavio kod hazreti Alije.

Resulullahova koplja su bila sljedeća: Tri koplja su mu došla kao ratni plijen od Židova Benu Kajnuke.

Imena dva koplja su bila Musvi i Musna. Imao je i jedno veće koplje koje je zvao Bejda, i jedno kraće koje je zva Aneze.

Ovo zadnje koplje, koje se nazivalo još i Nab'a, poklonio je Nedžašija Zubejru bin Avvamu. Resulullah ga je uzeo od Zubejra tokom povratka sa Bitke na Hajberu.

Nedžašija je Poslaniku poslao tri koplja. Resulullah je uzeo jedno, drugo je dao hazreti Aliji a treće hazreti Omeru.

Bilal-i Habešija bi Resulullahovo koplje Anezu donosio pred njega za vrijeme obavljanja ramazanskog i kurbanskog bajrama i zabijao ga u zemlju ispred njega.

Resulullah bi bajram-namaz predvodio okrenut prema njemu.

⁵¹⁴ Tirmizî, “Tahâret”, 18.

⁵¹⁵ İbn Madže, “Tahâret”, 7.

⁵¹⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 484; Tirmizî, *Şemâil-i Şerîf*, s. 135; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnijje*, s. 245.

⁵¹⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 484; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnijje*, s. 245.

Nakon Poslanikove smrti, Bilal je isto to činio i za vrijeme hazreti Ebu Bekra.

U vrijeme hilafeta Hazreti Omera i hazreti Osmana, ovu dužnost je obavljao muezzin Sa'd ul-Karaz.

Sa tom praksom je nastavljeno i u vrijeme Upravnika Medine.

Resulullahove strijele i štítovi

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je imao šest lukova. Tri od njih po imenima Revha, Bejza i Safra su stečeni kao ratni plijen od Židova Kajnuke. Luk Safra je spravljen od drveta Neb'.⁵¹⁸ I luk po imenu Ketum je napravljen od tog drveta i slomljen je tokom Bitke na Uhudu, pa ga je takvog uzeo Katade bin Nu'man. Osim njih, imao je lukove koje je nazivao Seded i Zevra.⁵¹⁹

Resulullah, alejhisselam, je imao tri štita: Zeluk, na kome je bio crtež glave ovna. Taj štít je Poslanik dobio na poklon, ali se on Resul-i ekremu nije dopadao jer je na sebi imao sliku. Kada je ustao sljedeće jutro, našao je taj štít bez slike na njemu. Uzvišeni Allah je učinio da ta slika nestane.⁵²⁰

Resulullah je imao sedam zaštitnih prsluka:

Zatulfudul, koji mu je poklonio Sa'd bin Ubade na polasku u Bitku na Bedr.⁵²¹

Sadije i Fidda, koji su Allahovom poslaniku pripali kao ratni plijen tokom sukoba sa Židovima Benu Kajnuke.

Resulullah je tokom Bitke na Uhudu obukao Fudul i Fiddu jednu preko druge.

Na Poslanikovoj zaštitnom prsluku, sprijeda i pozada, nalazile su se dvije halke (kruga). Sadije je poznati prsluk, koga je oblačio Davud, alejhisselam, kada se sukobio sa Džalutom.

Kada je Resulullah preselio, jedan od zaštitnih prsluka je dat Židovu Ebuššahmu iz poroda Beni Zafera, u zamjenu za trideset saga ječma, kako bi se njegovi ukućani prehranili. To je bio Zatulfudul.⁵²²

Ostali prsluci su bili Zatulvišah, Zatulhavaši, Betra' i Hirnik.⁵²³

Poslanik je obukao Zatulfudul i Sagdijju u Bitci na Hunejnu.⁵²⁴

Od njegovih šljemova, prvi je bio Muvaššah. Njega je dobio kao ratni plijen od Židova Benu Kajnuke.

⁵¹⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 489; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 246.

⁵¹⁹ Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 246.

⁵²⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 489.

⁵²¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 487.

⁵²² Buhârî, "Buju", 33; "Rehn", 5; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, VI, 160; İbn Ebi Šejbe, *el-Musannef*, IV, 271; Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s. 334; Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 307.

⁵²³ Kastalanî, *el-Mevâhibu 'l-Ledûnîje*, s. 246.

⁵²⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 487; Tirmizî, *Šemâil-i Šerîf*, s. 138.

Zussubug ili Zussub ili Mešbug je šljem koji je Resulullah, alejhisselam, nosio u Bitci na Uhudu, i čije su se dvije kopče zarile u njegovo lice. Resulullah je i prilikom ulaska u Mekku na glavi nosio šljem.

Resulullahove zastave i bajraci

Resulullahova zastava ili Raja je bila crne boje a Liva odnosno grb bijele boje. Muhammed bin Kasimov oslobođeni rob, Junus bin Ubejda, prenosi: „Muhammed bin Kasim me je poslao Berau bin Azibu da ga pitam za Resulullahovu zastavu.

Bera bin Azib je rekao da je crne boje, da se sastoji iz četiri dijela i da je napravljena od vunenog platna sa crno-bijelim linijama.

Ta zastava je zaista bila crne boje i sašila ju je hazreti Aiša od vune u obliku devinog sedla. Poznata je i pod imenom Ukab.

Resulullahova zastava se nalazila kod hazreti Alije. Tokom bitke na Hajberu, Resulullah je rekao: „Ovu ću zastavu dati junaku koji voli Allaha i Njegova poslanika i koga Allah i Njegov poslanik također vole.“ Nakon toga je pozvao hazreti Aliju i predao mu zastavu.⁵²⁵

Uzvišeni Allah je dao da hazreti Alija iz te bitke izađe kao pobjednik. Na resulullahovom grbu je pisalo „La ilahe illallah Muhammedun resulallah.“

Resulullah je Sa'd bin Ebi Vekkasu na putu za Harrar podario jedan bijeli grb.

Kada je hazreti Aliju slao u Jemen, zavezao bi jedan komad platna na vrh njegova luka i rekao: „Ovo je grb!“ Grb je nosio jedino komadant vojske.

Na bici na Veddanu, Ebvi, grb je nosio hazreti Hamza, na bici na Buvatu Sa'd bin Ebi Vekas, u pratnji Kurz bin Džabir-ul Fihrina to je bio Hazreti Alija, a tokom bitke na Zu'l Usejri ponovo hazreti Hamza.

Kada je Resulullah kretao u bitku na Bedru, bijeli grb je dao Mus'abu bin Umejr, a hazreti Alija je nosio Resulullahovu crnu zastavu (Ukab).

Resulullahov bijeli grb je tokom bitke protiv Benu Kajnuke nosio hazreti Hamza, u bitkama Karkaratulkurd, Uhud i Bedrulmev'id hazreti Alija, a u bici na Hendeku Zejd bin Haris.

Resulullah je Mekku osvojio noseći bijeli grb.

U bici na Tebuku, najveći grb je povjerio hazreti Ebu Bekru a najveću zastavu Zubejru bin Avvamu.

Resulullahovi konji

Prvi Resulullahov konj je bio onaj što ga je kupio od jednog beduina iz plemena Beni Fedare za deset ukija srebra, koga su beduini zvali Daris, a Resulullah Sekb. Na njemu jahao tokom Bitke na Uhudu.⁵²⁶

⁵²⁵ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 80.

⁵²⁶ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 489.

Sekb je na ustima imao bjelinu. Bio je izuzetno brz. Kada bi išao izgledao bi poput bujice. Resulullah je konja po imenu Murtedžiz kupio od jednog beduina, pripadnika plemena Beni Murre. On je bio lijepa izgleda i dlake.⁵²⁷

Konja po imenu Lizaz, Poslaniku je poklonio aleksandrijski kralj Mukavkis. Lizaz je bio izuzetno brz.⁵²⁸ Konja Zariba Poslaniku je poklonio Ferve bin Umejir el-Džuzami. On je bio snažan i izdržljiv konj.

Konja po imenu Lahif (ili Luhajf) Resulullahu je poklonio Rebia bin Ebi Berau-l Kelbi. Lahif je imao dug rep, takav da bi se vukao po zemlji. Ja'sub je bio Resulullahov najbolji konj. Muravih je bio konj za trke i Poslaniku ga je poklonio Ubajd bin Jasir na Tebuku. I on je bio izuzetno brz.

Mirvah je konj koga su predstavnici plemena Beni Reha poklonili Poslaniku desete godine po hidžri u Medini. Kada ga je neko potjerao ispred Resulullaha, on mu se jako dopao.

Konj Ved je poklon od Temim-i Darija. Resulullah ga je poklonio hazreti Omeru, a on se na njemu borio na Allahovom putu. Resulullah, alejhisselam, je trojicu svojih konja slao na trke. Prvi bi bio Lizaz, Zarib bi bio iza njega, a poslije njih bi bio Sekb.

Poslanik je imao i magarce i mazge. Aleksandrijski kralj Mukavkis je Poslaniku poklonio jednog magarca i jednu mazgu. Mazga se zvala Duldul a magarac Jafur ili Ufejir.⁵²⁹ Prva bijela mazga koja se pojavila među muslimanima bio je Duldul. Resulullah je jahao na njoj tokom Bitke na Hajberu, a tokom Bitke na Hunejnu bio je na drugoj mazgi. Jednom prilikom Resulullah potjera svoju mazgu tokom napada na Havazije. U tom trenutku Hazreti Abbas i Ebu Sufjan bin Haris su zadržavali mazgu kako bi spriječili Resulullaha da zađe dublje među neprijatelja. Postoji i predaja da je Resulullah tokom Bitke na Hajberu, na Jafura stavio samar i uzde od hurminog drveta i na njemu krenuo u boj.

Kada se Muhammed, alejhisselam, vratio sa Oprosnog hadždža, Jafur je bio uginuo, dok je Duldul poslije Resulullahovog preseljenja na ahiret ostao kod hazreti Alije. Bio je u njegovom vlasništvu sve do hazreti Alijinog šehadeta, a poslije su ga redom uzimali hazreti Hasan, hazreti Husein te potom hazreti Muhammed bin Hanefijja. Duldul je živio do vremena hazreti Muavije.

Resulullahove deve

Kasva: Još se nazivala i Džed'a i Adba i pripadala je stoci Beni Kušejr bin Ka'b bin Rebi'i bin Amira ili Hurejš bin Kab'a. Kupio ju je hazreti Ebu Bekr za četiri stotine dirhema i predao ju Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, za istu količinu novca.

⁵²⁷ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 490; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnijje*, s. 247.

⁵²⁸ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 490; Kastalanî, *el-Mevâhibu'l-Ledûnijje*, s. 247.

⁵²⁹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 491.

U nekim predajama se navodi i to da ju je hazreti Ebu Bekr poklonio Poslaniku.

Resulullah je hidžru u Medinu kao i odlazak na Hudejbiju učinio na devu Kasvi.

Ušao je u Mekku jašući na njoj. Kada bi Resulullah dao da se ona utrkuje sa drugim devama, uvijek bi pobijedila. Samo ju je, jednom prilikom, uspio preteći jedan beduin na devu koja je imala dvije godine.

Resulullah je arefatsku hutbu tokom Oprosnog hadždža obavio sa ove deve. Kasva je ostavljena na mezarju Baki za vrijeme hilafeta Ebu Bekra. Tamo je ona sama uginula.⁵³⁰

Deva koja je uzeta kao plijen od Ebu Džehla:

Resulullah je poznatu Ebu Džehlovu devu, na kojoj je bio tokom Bitke na Bedru, dobio kao plijen glavnokomandujućeg.

Ovu devu je koristio za odlazak u ratove sve do puta na Hudejbiju.

Resulullah ju je odredio da bude kurban tokom obavljanja umre. Mušrici su za nju davali stotinu deva, no Resulullah im reče: "Da je nisam odredio da bude kurban, ispunio bih vam želju."

Deve koje su davale mlijeko:

Resulullah je imao sedam deva za mlijeko po imenu Hanna, Semra, Urejs, Sa'dijje, Begum, Jesire i Debba koje su bile na ispaši na dvije Resulullahove njive: Zul-Džedr i Džemma. Resulullahova porodica bi se prehranjivala sa dvije posude mlijeka koje bi dobijali od njih.⁵³¹

U vrijeme Poslanikove, alejhisselam, smrti, niti jedna od njih nije bila živa.

Resulullahova kuća

Kada je Resulullah sagradio Mesdžid u Medini, dogradio je uz njega dvije sobe od opeke i prekrrio ih hurminim stablima i listovima.

Vrata hazreti Aišine sobe bila su na putu koji vodi do Mesdžida. Vrata sobe hazreti Sevde bila su okrenuta prema trećem ulazu u Mesdžid, zvanom vrata Al-i Osman.

Kako se Resulullah kasnije ženio sa još žena, tako je rastao i broj dograđenih soba između sobe hazreti Aiše i kible, to jeste istočno od Mesdžida. Neke sobe su sagrađene od opeke a neke od kamena.

Neke su sagrađene od stabala hurmi (bagdatski stil) i prekrivene glinom i hurminim listovima.

Hasan bin Ebi-l Hasan je rekao: "Kada sam stasao, ušao sam u Resulullahovu kuću i rukom sam dohvatio njen plafon. Prostirač u Resulullahovoj sobi je bio satkan od čempresa ili smreke."

Imam-i Buharija prenosi da na Resulullahovim vratima nije bilo halke kojom bi se pokucalo, pa se to činilo vrhom strijele.

⁵³⁰ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 492-493.

⁵³¹ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 494.

Muhammed bin Hilal i Atau-l Horosani su vidjeli sobe Resulullahovih supruga i prenijeli su da su one bile sačinjene od hurminih stabala, i da se na vratima nalaze zastori od crne dlake Palasa.

Prema predaji Davuda bin Kajsa, sobe su od jednih do drugih vrata bile veličine 6-7 ziraa⁵³² a širina im je bila, otprilike, deset ziraa.

Hazreti Sevda je oporučila da se njena soba dodijeli hazreti Aiši, dok su roditelji hazreti Safije njenu sobu prodali Muaviji bin Ebi Sufjanu za stotinuosamdeset hiljada ili dvijestotine hiljada dinara, pod uslovom da oni ostanu u njoj za svoga života.

Kada je halifa Abdulmelik u Medini pročitao odluku o eksproprijaciji soba Resulullahovih mubarek supruga, kako bi se one priključile mesdžidu, mnoge Medinelije su plakali kao onoga dana kada je preselio Allahov poslanik.⁵³³

Said bin Musejeb je svoju žalost iskazao riječima: "Tako mi Allaha, koliko sam samo želio da te sobe ostanu kakve su do tada bile! Tako bi nove generacije Medinelija i oni koji dolaze sa strane vidjeli sa čime je Resulullah, alejhisselam, bio zadovoljan i ne bi izgarali da skupljaju ogromne imetke a zatim se ponose njima."

Materijalna dobra koja je Resulullah uvakufio

Prvi vakuf u Islamu je Muhajrikov vakuf, koji je pao kao šehid na Uhudu, a koji je prethodno bio ugledan i imućan mislilac među židovima. On je oporučio da se preda poslaniku sedam njiva koje je Resulullah, alejhisselam, preuzeo, a potom uvakufio. Tih sedam njiva su: 1. Miseb 2. Safije 3. Delal 4. Husna 5. Burka 6. A'vaf 7. Mešrebe.⁵³⁴

Za Resulullahove vakufe, koje je ostavio u Medini, smatra se da potiču od Muhajrikovog imetka. Ibn Humejd je rekao: „Halifa Omer bin Abdulaziz je zatražio da se donesu hurme od Muhajrikovog vakufa. Donijeli su mu ih u jednoj posudi.“

Kada je Omer bin Abdulaziz rekao: „Ebu Bekr bin Hazm mi je napisao: 'Ova hurma pripada stablu hurme koja je ostala od vremena Resulullaha, alejhisselam, i on je jeo njene plodove', ja rekoh: 'O vodo mu'mina! Podijeli ovo među nama!' On je to i učinio pa je svakome od nas pripalo devet hurmi.“

Omer bin Abdulaziz je rekao: „Kada sam ja ušao u taj vrt, dok sam bio upravitelj Medine, kušao sam plodove tog stabla hurme i nisam jeo ukusnije hurme od tih!“

Amr bin Muhadžir je rekao: "Resulullahova zaostavština se nalazila kod Omera bin Abdualziza, u jednoj njegovoj sobi. On bi svaki dan gledao u te stvari. Okupio bi prisutne Kurejšije u ovoj sobi pa bi im, okrenuvši se

⁵³² Jedan zira iznosi 48 centimetara.

⁵³³ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 499.

⁵³⁴ İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 503.

prema ovim stvarima, rekao: “Ovo je ostavština velikana kojim vas je Uzvišeni Allah počastio!”:

1. Jedan krevet obavijen hurminim listovima,
2. Jedan jastuk opšiven kožom i napunjen hurmama,
3. Jedna veća posuda za kuhanje,
4. Jedna čaša,
5. Jedno odijelo,
6. Jedan ručni mlin,
7. Jedna torba za strijele,
8. Jedan jorgan.

Na ovom jorganu su se nalazili ostaci Resulullahova znoja koji je mirisao ljepše od mirisa miska.

Kada se Omer bin Abdulaziz razbolio, prao bi se njegovom vodom i ozdravio bi. Omer bin Abdulaziz je bio jedan od učenjaka, tabiina iz Medine, koji je bio imam i dobro je poznavao oblasti fikha, idžtihada i sunneta. Njegova majka se zvala ummu Asim binti Asim bin Omer bin Hattab. Bila je primjer pravednosti, bogobožnosti i pobožnosti.

Imam-i Šafija je rekao: „Hulefa-i rašidina ima pet: 1. Ebu Bekr 2. Omer 3. Osman 4. Alija i 5. Omer bin Abdulaziz.“ Omer bin Abdulaziz je po pitanju pravednosti imao svojstva Omera, po pitanju bogobožnosti i pobožnosti Hasana Basrija, a u znanju Imama Zuhrija.

VJERA ISLAM

To je skup propisa koje je Uzvišeni Allah posredstvom meleka Džibrila dostavio poslaniku Muhammedu, alejhisselam, kako bi ljudi postigli konačnu sreću i na ovom svijetu i na ahiretu. Sve vidljive i nevidljive blagodati i dobrote svih prethodnih vjera su sadržane u Islamu. Njega čine osnove i odnosi koje niko zdravog i čistog razuma neće odbiti.

Stvorenja koja su na ovaj svijet došla u besprijeckornom stanju i liku ga neće odbiti i neće mu se suprotstavljati. Islam sa sobom ne nanosi nikakvu štetu i nema ništa što je vrijednije od njega. Islam zagovara blagostanje među ljudima i državama. Traži od ljudi da se pokoravaju Allahovim, dželle šanuhu, naredbama i samilost prema drugim Njegovim stvorenjima.

Islam naređuje obradu zemlje, trgovinu i umjetnost. Daje veliki značaj nauci, industriji i tehnologiji. Traži od ljudi da pomažu jedni druge i da se međusobno zbližavaju. Podučava ljude pravima onih koji upravljaju i onih kojima se upravlja: djecom, porodicom i narodima. Pazi na prava i živih i mrtvih, a i onih koji će tek doći. On u sebi objedinjuje i onosvjetsku i onosvjetsku sreću i zadovoljstvo.

Islam je došao sa propisima koji na najbolji mogući način štite i fizički i duhovni dignitet ljudi. Na najobimniji način razrađuje prava i obaveze ljudi. Ukratko, Islam čine: iman, ibadat, munakehat, muamelat i ukubat.

Iman

Podrazumijeva izgovaranje kelime-i šehadeta jezikom, koliko god za to postoji mogućnost, priznavanje Resul-i ekrema, sallallahu alejhi ve sellem, kao Allahovog odabranika, poslanika i obavjestitelja, i prihvatanje stvari koje je objasnio sažeto; kao i onih koje je objasnio detaljno, takvima kakve one jesu. Jak iman znači potpuno ubjeđenje u postojanje Allaha, dželle šanuhu, kao što vjerujemo da vatra gori i da ugriz zmije ubija, pa nastojimo bježati od njih; vjerovanje u Njegove sifate ili osobine, težnja ka Njegovom zadovoljstvu, klonjenje od Njegove srdžbe i čvrsto ubjeđenje u srcu poput natpisa u mermeru.

Iman ima šest uvjeta koje bezuslovno moramo prihvatiti: Prvi je vjerovati da je Uzvišeni Allah Vadžibu-l vudžud: Jedini dostojan obožavanja i Stvaralac svega što postoji. To je vjerovanje da je jedino Uzvišeni Allah taj koji stvara sve što se nalazi na dunjaluku i na ahiretu iz ničega na neponovljiv način. On je Stvaralac, Vlasnik i Sudac svemu što je stvoreno. To je vjerovati da On nema stvoritelja, upravitelja niti sudiju. On je Vlasnik svih veličina i uzvišenih svojstava. On nema nikakvog nedostatka u svojim osobinama. Čini šta Mu je volja. Ono što čini, ne čini radi vlastite ili nečije druge koristi. Ne čini to kako bi nešto dobio. Zajedno s tim, u svakom Njegovom postupku ima mudrosti, veličine i dobrote.

Nije obavezan davati svojim robovima ono što je dobro, niti je obavezan kažnjavati ih. Kada bi sve poricatelje i grijешnike stavio u Džennet, to ne bi ni na koji način umanjilo Njegovu veličinu. Isto tako, kad bi sve poslušne robove stavio u Džehennem, to ne bi bilo suprotno Njegovoj pravdi. On neće pogaziti svoju riječ. Kada bi mu sva stvorenja bila pokorna i kada bi mu svi vjerovali, to Njemu ne bi donijelo nikakvu korist. Kada bi mu sav dunjaluk bio nepokoran i asije, to mu ne bi činilo nikakvu štetu. Ako bude želio može oprostiti svakom grijешniku koji je počinio bilo koji veliki grijeh i umro bez tevbe, osim, ako se radi o širku. Isto tako, ako bude htio, može kazniti i za najmanji grijeh. Saopštio je da kafirima i murtedima, koji u tom stanju umru, neće oprostiti i da će ih kazniti vječnom kaznom.

Iako će muslimani koji budu pripadnici ehl-i kible, budu obavljali ibadete ali ne budu slijedili put ili akidu ehl-i sunneta i umru u tom stanju, biti stavljeni u Džehennem, takvi sljedbenici bid'ata neće u njemu vječno boraviti.

Dozvoljeno je Uzvišenog Allaha na ovome svijetu vidjeti očima. No, to niko nije učinio. Na Kijametskom danu će ga kafiri i grijешni muslimani vidjeti u Njegovoj ljepoti kahra, a dobri vjernici će vidjeti njegovu Uzvišenu ljepotu. Mu'mini će ga u Džennetu vidjeti u Njegovom savršenom svojstvu Džemala (ljepote). U takvom liku će ga vidjeti i žene i meleki. Kafiri će biti uskraćeni za to. Jaka je i predaja koja govori o tome da će i džini biti uskraćeni za tu čast.

Nezamislivo je da Uzvišenom Allahu prolazi vrijeme u kontekstu dana i noći. Za Uzvišenog Gospodara se ne može reći u prošlosti je bio takav ili u budućnosti će biti takav, jer On ni na koji način ne doživljava promjene. Uzvišeni Allah se ne sjedinjuje sa bilo čim drugim. On nema sličnog, sudruga, pomoćnika niti zaštitnika. Nema oca, majku, sina, kćerku niti suprugu. U svakom vremenu je budan i zna za svakoga. Bliži je svakome od žile kucavice, iako su ta Njegova blizina i budnost neshvatljivi za naš razum. Ta bliskost se ne može pojmiti znanjem učenjaka, inteligencijom umnih, niti bilo kakvom ljudskom pameću, kao ni svjedočenjem evlija. Uzvišeni Allah je Jedinствен u svojim sifatima (osobinama) i Svome Zatu (biću) i oni su nepromjenljivi.

Allahova, dželle šanuhu, imena su beskonačna. Poznato je i da ima hiljadu i jedno ime. To jeste hiljadu i jedno svoje ime je saopštio ljudima. U Muhammedovoj, alejhisselam, vjeri, obavješteni smo o devedeset devet tih imena. Oni se zovu Esmau-l husna.

Drugi temelj imana jeste vjerovati u meleke. Meleki su bića koja su latif (lahka, blaga). Lakši su od zraka. Oni nose nur (svjetlo). Oni žive i posjeduju razum. Zla svojstvena ljudima, ne postoje kod meleka. Mogu uzimati bilo koji oblik. Kao što postoje različita agregatna stanja nekih predmeta, tako i meleki mogu ulaziti u različite likove i stanja. Meleki nisu duše koje se odvajaju od ljudi. Kršćani meleke smatraju takvima. Nisu ni poput energije ili snage bez materije. Neki filozofi su ih tako definirali.

Melek znači izvjestitelj, prenositelj poruke ili snaga. Množina te riječi je riječ "melaiké". Meleki su stvoreni prije svih živih bića. Zbog toga se prije vjerovanja u objave nalazi šart vjerovanja u meleke. Objave su također prije poslanika. I u Kur'an-i Kerimu se imanski šarti redaju tim redom.

Vjerovanje u meleke treba biti na sljedeći način: Meleki su Allahovi robovi. Nisu Njegovi partneri. Nisu Njegove kćeri. Kafiri i mušrici su ih smatrali takvima. Uzvišeni Allah je zadovoljan svim melekima. Oni izvršavaju Njegove naredbe i bezgriješni su. Ne odbijaju upućene im zapovijedi. Ne postoje meleki muškarci i žene. Ne sklapaju porodice i nemaju djece. Živi su. Kada je Allah, dželle šanuhu, rekao da će stvoriti ljude, meleki su upitali: "Ja Rabbi! Zar ćeš stvoriti one koji će na zemlji nered činiti i krv proljevati?" Ovakva pitanja zovu se „zelle“ i ne umanjuju njihovu čistoću i bezgrešnost.

Meleki su najbrojnija stvorenja. Njihov broj jedino zna Uzvišeni Allah. Na nebesima nema niti jednog praznog mjesta na kome meleki ne čine ibadet. Sva su nebesa ispunjena melekima koji čine ruku ili sedždu. Meleki su zaduženi za sve na nebesima i na zemlji: za zvijezde, živa bića, listove drveća, za svaku molekulu, svaki atom, svaki pokret i sve što postoji. Oni posvuda izvršavaju Allahove zapovijedi. Oni su posrednici između Allaha i Njegovih stvorenja. Neki od njih su na većem stepenu od drugih meleka. Neki od njih obavještavaju poslanike među ljudima. Neki od njih ljudima donose lijepo misli i to se zove ilham (nadahnuće). Neki od njih uopće nisu obaviješteni o ljudima i ostalim stvorenjima. Svi su zadivljeni Allahovom, dželle šanuhu, ljepotom. Svaki od njih ima svoje mjesto i ne odvaja se od njega. Džennetski meleki se nalaze u Džennetu i njihovi prvaci se nazivaju Ridvani. Džehennemski meleki su Zebanije. Oni izvršavaju naredbe u Džehennemu. Džehennemska vatra im ne može nauditi. To je poput slučaja da more ne škodi ribama. Džehennemske zebanije imaju devetnaest svojih prvaka. Glavni među njima je Malik.

Meleki koji zapisuju svako dobro i loše djelo svakog čovjeka ponaosob, nazivaju se Kiramen katibin ili meleki Hafeza. Postoje predaje o drugim melekima Hafeze. Melek na desnoj strani je zapovjednik meleka na lijevoj strani i piše dobra djela. Melek na lijevoj strani piše loša djela.

Postoje meleki koji će kažnjavati nepokorne muslimane i kafire, kao i oni koji u kaburu ljudima postavljaju pitanja. Meleki ispitivači se nazivaju Munkir i Nekir. Ispitivači mu'mina se zovu još i Mubeššir i Bešir.

Meleki imaju različite stepene. Najodabranija su četiri meleka. Prvi među njima je Džibril, alejhisselam. Njegova obaveza je dostavljanje objave poslanicima i prenošenje naredbi i zabrana. Drugi je Israfil koji će puhnuti u rog po imenu Sur. Dva puta će puhnuti u njega. Kada puhne prvi put, sve živo, osim Allaha, će pomrijeti. Kada puhne drugi put, sve mrtvo će oživjeti. Treći je Mikail, alejhisselam. Njegova dužnost je pokretanje svih čestica kao i donošenje blagostanja, suše i sl. Četvrti je Azrail, alejhisselam. On ljudima oduzima duše. Poslije njih dolaze meleki koji spadaju u četiri grupe. Četiri su meleka koji spadaju u Hamle-i Arš. Na Sudnjem danu će ih biti osam. Meleki

koji se nalaze pored Gospodara su Mukarrebin. Odabrani meleki kazne su Kerubijan. Meleki milosti su Ruhanijan. Svi su oni odabrani među melekima. Oni su osim poslanika, bolji od svih drugih ljudi. Dobri muslimani su na većoj deredži od ostalih meleka. Ostali meleki su bolji od ostalih muslimana, to jeste od grijehnika i nepokornika.

Treći šart imana je vjerovati u Allahove kitabe – objave. Uzvišeni Allah je te kitabe nekim poslasticima poslao posredstvom meleka, nekima napisanim na levhi, a nekima bez meleka na način da čuju objavu. Sve te knjige su Allahov govor. One su vječne i nepromjenljive. One nisu stvorenja. To nisu riječi meleka ili poslanika. Sve Allahove objave su istinite i ispravne.

Kur'an-i Kerim je okupio sve objave i dokinuo prethodne propise. U Kur'anu se nikada nije pojavio, niti će se do Sudnjega dana pojaviti bilo kakav nedostatak, greška ili previd. Sva znanja iz prošlosti i budućnosti su okupljena u Kur'anu. Zbog toga su knjige na posebnom stepenu. Resulullahova, sallallahu alejhi ve sellem, najveća mudžiza jeste Kur'an. Kada bi se svi ljudi i džinni sakupili da pokušaju sastaviti makar jednu riječ poput one iz Kur'ana, ne bi u tome uspjeli.

Postoje 104 “nebeske knjige“. Poznato je da je od toga deset suhufa objavljeno Ademu, alejhisselam, pedeset suhufa Šitu, alejhisselam, trideset suhufa Idrisu, alejhisselam, te deset suhufa Ibrahimu, alejhisselam. Tevrat je objavljen Musau, alejhisselam, Zebur Davudu, alejhisselam, Indžil Isau, alejhisselam, i Kur'an Muhammedu, alejhisselam.

Četvrti imanski šart je vjerovati u Allahove poslanike - pejgambere. Poslanici su poslani kako bi ljude izveli na Pravi put, kojim je zadovoljan Allah, dželle šanuhu. Oni su iznad svih svojih savremenika po stvaranju, čudi, znanju i inteligenciji. Oni nemaju ružnih osobina ili nepoželjsnih stanja. Poslanici imaju svojstvo „ismet“. To znači da oni nisu počinili ni manji niti veći grijeh, prije i poslije primanja poslanstva. Nisu imali nikakvih mahana poput sljepila, gluhoće ili sličnog nedostatka, nakon što im je objavljeno poslanstvo, pa sve dok se vjera s kojom su došli nije raširila. Svaki poslanik ima sljedećih sedam svojstava: Emanet, sidk, teblig, adalet, ismet, fetanet i emnu-l azl. To znači da im nije oduzeto poslanstvo. Fetanet znači da su bili izuzetno pametni i inteligentni.

Poslanici koji su došli sa novom objavom nazivaju se Resuli. Poslanici koji nisu donijeli novu vjeru, već su ljude pozivali vjerama koje su objavljene prije njih, nazivaju se Nebijji. Nema razlike između resula i nebija u prenošenju propisa ljudima i njihovom pozivanju na Pravi put. Vjerovati u poslanike znači prihvatati ih, ne praveći razliku između njih i smatrajući ih sviju iskrenim i istinoljubivim. Ako neko ne vjeruje u jednoga poslanika, ne vjeruje niti u jednog od njih.

Poslanstvo se ne može postići radom, glađu, podnošenjem nedaća ili činjenjem mnogo ibadeta. To se dešava jedino Allahovim, dželle šanuhu, odabirom. Ljudima je Allah slao vjere posredstvom poslanika, kako bi njihovi postupci i stanja na ovome i budućem svijetu bili ispravni; i kako bi ih sačuvao od zla i uputio na spas, uputu i blagostanje. Allahovi poslanici

nikada nisu posustajali u svom zadatku da ljudima prenesu Allahove odredbe, bez obzira na to kako su se ljudi prema njima odnosili, ismijavali ih, ili koliki je bio broj njihovih neprijatelja. Uzvišeni Gospodar je ojačao svoje poslanike sa mnogim mudžizama (nadnaravnostima) kako bi ljude uvjerio da oni govore istinu. Niko se nije mogao suprotstaviti tim mudžizama. Pripadnicima ummeta jednog poslanika se smatraju oni koji ga priznaju za poslanika i povjeruju mu. Na Sudnjem danu će se dozvoliti poslanicima koji su imali grijешnike među svojim sljedbenicima, da se zauzimaju za njih i to njihovo zauzimanje će biti prihvaćeno. Allah će dozvoliti i učenim, dobrim i pobožnim pripadnicima ummeta da se također zauzimaju za druge. Poslanici, alejhimussalavat, u kaburu žive svojim posebnim životima. Njihova mubarek tijela zemlja ne može uništiti. Zbog toga je u hadisu rećeno: “Poslanici u svojim kaburovima obavljaju namaz!”

I kada njihove oći spavaju, njihova srca su budna. Svi su podjednako izvršavali svoje poslanićke dućnosti i svi su imali posebne vrednote u odnosu na druge ljude. Svi su posjedovali sedam svojstava koja su gore navedena. Poslanici nisu mogli, niti su odustajali od svoje misije. Sa druge strane, evlije mogu prestati biti evlijama. Svi poslanici, alejhimusselam, su bili ljudi. Meću poslanicima, poslanim ljudima, nije bilo dćina, meleka niti žena. Dćini i meleki nemaju mogućnost postizanja stepena poslanika. Neki poslanici se nalaze na većem stepenu u odnosu na druge poslanike. Na primjer, prema brojnosti ummeta kome su poslani, velićini prostora na koji su poslani, znanja koje im je dato, širenja darovanog im znanja, broja mudćiza koje su im date i njihovog trajanja i nekih blagodati koje su davane pojedinim poslanicima. Muhammed, alejhisselam, je bolji od svih drugih poslanika. Ulu-l azm poslanici su odabraniji u odnosu na ostale, te su resuli odabraniji u odnosu na druge nebijje, koji nisu ujedno i resuli.

Ne zna se taćan broj poslanika. Poznato je da ih je bilo više od stotinu dvadeset i ćetiri hiljade. Tri stotine trinaest ili tri stotine petnaest njih su bili resuli. Šesterica među njima su odabrani. Oni se zovu poslanicima Ulu-l azma. Meću njih spadaju: Adem, Nuh, Ibrahim, Musa, Isa i Muhammed, alejhimusselam.

Ibrahim, alejhisselam, je Halilullah. U njegovom srcu nije bilo ljubavi prema bilo ćemu drugom osim prema Allahu. Musa, alejhisselam, je Kelimullah. On je razgovarao sa Uzvišenim Allahom. Isa, alejhisselam, je Ruhullah i Kelimetullah. On je bez oca. Na svijet je došao od majke Allahovom naredbom “Budi!” Osim toga, on je Allahove rijeći pune mudrosti prenosio ljudima, drćeći im govore.

Poslanik, koji je uzrok stvaranja svih stvorenja i najbolji među Ademovim sinovima, Muhammed, alejhisselam, zove se Habibullah. Mnogo je pokazatelj koji govore o njegovoj velićini i koji potvrćuju smisao ove njegove titule. Zbog toga se za njega ne mogu upotrebljavati fraze poput “biti poraćen” ili “biti na gubitku.” On će na Sudnjem danu biti proćivljen prije svih drugih. Prvi će stići na mjesto Mahšera. Prvi će ući u Dćennet. Njegove lijepe ćudi ne moćemo obuhvatiti, ma koliko govorili o njima.

Na Sudnjem danu svi poslanici će se okupiti oko njegove zastave. Uzvišeni Allah je svakom poslaniku zapovijedio: “Ako doživite vrijeme kada se pojavi moj miljenik, Muhammed, alejhisselam, slijedite ga i pomažite!” Svi poslanici su tu zapovijed prenijeli svojim narodima. Muhammed, alejhisselam, je Hatemu-l enbija. To znači da poslije njega nema poslanika.

Peti imanski šart jeste vjerovanje u Sudnji dan. Sudnji dan počinje smrću svih ljudi. On traje do kraja Kijameta. Nije objavljeno kada će se desiti Sudnji dan i to niko ne zna. Resulullah, alejhisselam, nam je prenio mnoge njegove predznake i njegov početak: Pojavit će se hazreti Mehdi. Isa, alejhisselam, će se sa neba spustiti u Šam i pojavit će se Dedždžal. Pojavit će se Je'džudž i Me'džudž koji će praviti nered na zemlji. Sunce će izaći sa zapada. Desit će se veliki zemljotresi. Vjera će biti zanemarena. Raširit će se grijeh i bezbožništvo. Kao vođe će se pojaviti nemoralni ljudi, bez vjere i časti. Allahove naredbe se neće provoditi. Haram će se činiti posvuda. Pojavit će se vatra u Jemenu. Pocijepat će se nebesa i Zemlja. Mora će se pomiješati a zatim će proključati i isušiti.⁵³⁵

Griješnici muslimani se nazivaju “fasik“. Svi fasiki i kafiri će osjetiti kaburski azab, odnosno patnju. U to je svakako potrebno vjerovati. Kada se mejt – umrli stavi u kabur, bit će proživljen na nama nepoznat način, pa će ili uživati, ili biti kažnjen. U hadisima se spominje da će se dvojica meleka po imenu Munkir i Nekir u kaburu pojaviti u strašnom ljudskom liku i ispitivati svakoga ponaosob.⁵³⁶ Kaburska pitanja će se prema nekim učenjacima odnositi na dio akide odnosno apologetike, a prema drugima odnosit će se na kompletnu akidu. Zbog toga djecu treba podučiti odgovorima na pitanja: Ko ti je Bog? Koja ti je vjera? Čijem ummetu pripadaš? Koja ti je Knjiga? Koja ti je kibla? Kojem mezhebu pripadaš u i'tikadu i obredoslovlju? U djelu “Tezkire-i Kurtlun“ se navodi da oni koji nisu pripadnici Ehl-i sunneta neće moći ispravno odgovoriti na ova pitanja. Onima koji tačno odgovore na ova pitanja kabur će se proširiti i biće im otvoren prozor prema Džennetu. Ujutro i navečer će imati priliku vidjeti svoje mjesto u Džennetu, te će im meleki činiti dobročinstvo i obveseljavati ih. Ako ne odgovore ispravno, bit će kažnjavani tako surovo, da će njihove jauke čuti sva stvorenja osim ljudi i džina. Kabur će im biti tako sužen da će im kosti skoro prolaziti jedne kroz druge. Pojavit će se otvor prema Džehennemu kroz koji će ujutro i navečer moći vidjeti svoje mjesto u njemu i tako će biti kažnjavani u mezaru sve do Sudnjega dana.

Neophodno je vjerovati da će se proživljenje poslije smrti zaista dogoditi. Nakon što kosti i meso struhnu i pretvore se u zemlju, ponovo će biti sastavljene, pa će se duše ponovo vratiti u svoja tijela i svi će ustati iz svojih mezarova. Taj dan se, zbog toga, zove Kijametski dan (Dan ustajanja).

⁵³⁵ Buhârî, “İlim”, 21; İbn Madže, “Fiten”, 25; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, III, 108.

⁵³⁶ İbn Madže, “Fiten”, 25.

Sva stvorenja će biti okupljena na mjesto mahšera. Knjige svačijih djela će biti dostavljene njihovim vlasnicima. To će izvršiti Vlasnik svakojake moći, Gospodar svih svjetova, nebesa, zemlje, atoma i zvijeda. O tome nas je obavijestio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. U njegove riječi se ne sumnja, one će se sigurno obistinirati.

Dobrim ljudima djela će biti data sa njihove desne strane, dok će se djela zlih, pokvarenih i grešnih ljudi, dati sa njihove lijeve strane ili sazada. Knjige će sadržavati sva dobra i loša, mala i velika, te skrivena i javno počinjena djela. Uzvišeni Allah će dati da se objelodane i stvari o kojima nisu obaviješteni ni meleki Kiramen katibin. Svako će polagati račun. Na mjestu mahšera ukazat će se sve skrivene stvari koje Uzvišeni Allah bude želio pokazati. Meleki će biti upitani: “Šta ste radili na nebesima i Zemlji? Poslanici: “Na koji način ste prenijeli Allahove propise?“ A ostali: „Kako ste slijedili poslanike? Kako ste izvršavali obaveze koje su vam saopštene? Na koji način ste izvršavali obaveze jednih prema drugima?“

Na mahšeru će oni koji budu činili dobra djela biti nagrađeni i biće im ukazana čast i dobrota, a oni koji budu činili loša djela, biće podvrgnuti teškim mukama.

Uzvišeni Allah će, svojom mudrošću i voljom kažnjavati za neke male grijeha, a vjernicima kojima On bude želio, oprostiti će i velike i male grijeha. Obavijestio nas je da onima, koji umru kao mušrici ili kafiri, neće biti oprašteno. Svi kafiri, bez obzira da li se radilo o pripadnicima knjige ili drugima, koji ne povjeruju da je Muhammed, alejhisselam, posljednji poslanik i koji ne prihvate makar samo jednu odredbu i zakon s kojim je Muhammed, alejhisselam, došao i u takvom stanju umru, svakako će biti stavljeni u Džehennem i tu će ostati zauvijek.

Na Kijametskom danu postojat će vaga ili Mizan, koja je nama nepoznata, a koja će mjeriti svačija djela. Sav dunjaluk i nebesa, moći će stati u nju. Sevapi će se nalaziti sa desne strane Arša prema Džennetu i svijetlit će, dok će se grijesi nalaziti u tami sa lijeve strane Arša u pravcu Džehennema. Sva djela koja su počinjana na ovome svijetu: misli, riječi, pogledi i drugo, tamo će dobiti svoj oblik, pa će dobra djela svijetliti a loša djela imati odvratan izgled i bit će u tmuni. Sva će ona biti mjerena ovom vagom. Ova vaga ne liči niti jednoj ovodunjalučkoj teraziji. Prenosi se da će se teži dio podići u zrak a lakši spustiti do zemlje. Prema mišljenju nekih učenjaka, postojat će razne vrste ovih vaga.

Sirat-ćuprija (most) je istina. Allahovom, dželle šanuhu, odredbom, ona će biti postavljena iznad Džehennema. Svakome će biti naređeno da pređe preko ove ćuprije. Svi poslanici će tog dana moliti Gospodara: “Ja Rabb! Podari selameta!“ Džennetlije će lahko preći preko mosta i stići u Džennet. Neki od njih će preći poput munje, drugi poput vjetra, a treći brzinom galopirajućeg konja. Sirat-ćuprija je tanja od dlake a oštija od mača. Takav je slučaj i sa življenjem islama na ovome svijetu. Ko na ovome svijetu pobijedi u bitci protiv svojih strasti, on će bez problema preći preko sirat-ćuprije. Zbog toga se Pravi put kojim vodi din-i Islam zove sirat-i mustekim.

To nam pokazuje da se život u Islamu poistovjećuje sa prelaskom sirat-čuprije. Džehennemlje će pasti sa te čuprije u Džehennem.

Postoji posebno vrelo po imenu Kevser, koje pripada Poslaniku, alejhisselam. Njegova veličina je poput jednomjesečnog puta. Njegova voda je bjelja od mlijeka, a miris ljepši od mirisa miska. Posude oko njega su brojnije od zvijezda. Ko se napije sa njih, neće više nikada ožednjeti, makar bio u Džehennemu.

Šefa'at je istina. Dozvoljeno je poslanicima, melekima, evlijama, dobrim ljudima i drugima kojima dozvoli Uzvišeni Allah, da se zauzimaju za praštanje grijeha mu'mina koji presele na ahiret bez učinjene tevbe, te će njihovo zauzimanje biti primljeno.

Džennet i Džehennem su istina. Džennet se nalazi iznad sedam nebesa. Džehennem se nalazi ispod svega. Postoji osam Dženneta i sedam Džehennema. Džennet je veći od bilo koje planete, Sunca i nebesa. Džehennem je veći od Sunca.

Šesti imanski šart u koji je neophodno vjerovati jeste kader, odnosno, vjerovati da sve što se zbiva, događa Allahovom voljom i Njegovim određenjem. Sve što ljude zadesi od dobra i zla, korisnog i štetnog, dobitka ili gubitka, jeste Allahova odredba. Kader predstavlja Allahovu odredbu po nekom pitanju. Ispunjenje Allahove odredbe zove se Kada. Nekada se riječi Kada i Kader upotrebljavaju kao sinonimi, zamjenjuju jedna drugu.

Pokreti svih životinja, nežive materije, predmeta u čvrstom, tečnom ili gasovitom stanju, zvijezda, atoma, elektrona, elektromagnetnih čestica, ukratko pokreti svih stvorenja, fizičkih i hemijskih procesa, reakcija atoma, kretanja energije, dobra i loša djela Allahovih robova, nagrada i kazna za ta djela na dunjaluku i ahiretu, nastanak i nestanak svega, bilo je zapisano u ezelu i Allah, dželle šanuhu, je bio obaviješten o njima.

On sve stvari, osobine, pokrete i dešavanja stvara u skladu sa zapisom u ezelu, od tada pa sve do Sudnjega dana. Uzvišeni Allah stvara sve ljudske postupke, bilo dobre ili loše, njihovo prihvatanje islama, njihov kufr, kao i sve njihove pokrete bili oni hotimični ili ne. On je jedini Stvoritelj i Pokretač. On sve stvara sa svrhom.

Vatra, na primjer, gori. U stvari, Uzvišeni Allah je taj koji joj daje to svojstvo. Vatra nema direktne veze sa gorenjem. No, njegov je zakon da gorenje nečega ne počinje bez prethodnog dodira vatre. Vatra zapravo samo zagrijava predmete do stepena kada počnu gorjeti. Vatra ne obezbjeđuje razmjenu elektrona koji se vrše među karbonom ili vodonikom i kisenikom kod organskih predmeta. Oni koji ne gledaju ispravno, smatraju da to čini vatra. U stvari vatra ne gori. Nije to ni kisenik niti toplota. Nije ni razmjena elektrona. To uzrokuje jedino Uzvišeni Allah. Sve ovo je On stvorio kao povode gorenja. Onaj ko ne zna, smatra da on pali vatru. Allah je taj koji daje gorenje ili sagorijevanje. Može to učiniti i bez vatre. No njegove zakonitosti su takve. Ako On ne želi da nešto ne sagori, on to i učini. Tako je Ibrahima, alejhisselam, sačuvao gorenja iako je bio u vatri. Zbog velike ljubavi prema njemu, učinio je iznimku od svoje zakonitosti.

Da je Allah htio, sve je mogao stvoriti bez povoda. Stvari bi sagorijevale bez vatre. Dao bi sitost i bez jela. On je iz svoje milosti prema robovima, svako stvaranje vezao za povod. Svoju moć je sakrio iza povoda nekog dešavanja. Tako ljudi ostvaruju Njegova stvaranja pokretanjem povoda. Ko želi zapaliti svjetiljku, za to će upotrijebiti šibicu. Koga boli glava, koristit će lijek da to spriječi. Ko želi postići Džennet i njegove beskonačne blagodati, slijedit će put Islama. Ko se otruje ili u sebe ispali hitac iz vatrenog oružja, za posljedicu će imati svoju smrt. Ko bude činio grijeh, završit će u Džehennemu. Ko pokrene povod nečega, suočit će se sa njegovom posljedicom. Ko bude čitao Islamska djela, naučit će o Islamu, zavoljeti ga i prihvatiti. Ko bude živio među bezbožnicima i bude slušao njihove riječi, bit će nezalica. Mnoge nezalice u vjeri su bez imana.

Da Allah stvari nije stvorio sa njihovim povodima, niko ne bi zavisio ni od koga. Svako bi sve tražio od Uzvišenog Allaha i ne bi morao ništa raditi. Na taj način ne bi bilo pretpostavljenih i onih koji ih slijede, ne bi bilo razlike između radnika, umjetnika, učitelja, učenika i poremetio bi se red na Zemlji i Ahiretu. Ne bi bilo razlike između lijepoga i ružnoga, dobrog i lošega i slično.

Islam od muslimana traži da vjeruju kako je vjerovao i nama prenio naš Poslanik, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Resulullah je prenio jedan iman. Svi ashabi su vjerovali poput njega i nisu se razilazili u i'tikadu (vjerovanju). Poslije smrti Resulullaha, ljudi su o Islamu saznali od Ashab-i kirama. Svi su prenijeli isti imana. Taj iman, koji su nam ashabi prenijeli od Poslanika, alejhisselam, zove se i'tikad Ehl-i sunneta. Ashabi nikada, i ni u najmanjoj količini, nisu uz iman dodavali svoja mišljenja, riječi filozofa, svoje prohtjeve, političke stavove ili nešto slično ovome.

Ashabi su sačuvali iman onakav, kakav im je prenio Muhammed, alejhisselam, bezuvjetnim i bespogovornim slijedenjem svega što im je Resulullah prenio i beskrajnim poštovanjem prema Uzvišenom Allahu. Nisu se upuštali u lična tumačenja ajeta koji su manje jasni (mutešabih).

Ashabi su nazvali grupom Ehl-i sunneta one, koji su slijedili ovu uputu od Resulullaha, ne dodajući ništa na to, i koji su bili na njihovom putu. One koji su sišli sa tog Pravog puta, nazvali su grupom Bid'ata (zablude, pokvarenosti).

Svi ashabi su bili mudžtehid. Oni su podučavani vjeri direktno od Resulullaha. Postigli su velike stepene koji pipadaju onima koji su počašćeni da ga direktno sušaju i budu u njegovom društvu. Njihovi nefsovi su postali Mutmeinne i tako postigli stepene prosvijećenosti, iskrenosti, odgoja, i znanja, koje nijedan od učenjaka i evlija, koji nisu ashabi, ne mogu dostići. U hadisu se navodi da je svaki od njih zvijezda vodilja ka Pravom putu. Svi su imali jedan iman i i'tikad. Oni su iznalazili rješenja za pitanja koja se ne spominju u Kur'anu i sunnetu. Svaki od njih je imao mezheb u obredoslovlju. Mnoga njihova tumačenja pojedinih propisa, do kojih su došli marljivim radom i traganjem, bila su slična jedna drugima. Ipak njihova rješenja nisu

sakupljena u jednu knjigu, pa su njihovi mezhebi zaboravljeni. Zbog toga danas nije moguće slijediti mezheb niti jednog od Poslanikovih ashaba.

Među generacijama koje su uslijedile poslije ashaba (Tabiini i Tabeu tabiini) pojavio se veliki broj učenjaka, koji su svojim promišljanjima o vjeri postigli visoke stepene. I oni su imali mezhebe u svome obredoslovlju. Te mezhebe su sačinjavali propisi nastali vlastitim promišljanjem o pojedinim novonastalim pitanjima. Mnogi mezhebi su i među ovom generacijom također zaboravljeni, jer nisu sakupljeni na jedno mjesto. Jedino su mezhebe četiri velika imama, njihovi učenici sabrali poslije njihove smrti u zasebne zbirke i tako ih zaštitili, te ih prenijeli drugim ljudima. Prvi od ova četiri imama, koji su svim muslimanima svijeta pokazali Pravi put i zaštitili vjeru Islam od promjena i zloupotreba, je Imam-i Azam Ebu Hanife, drugi je Imam-i Malik bin Enes. Treći je imam-i Muhammed bin Idris Šafii a četvrti Ahmed bin Hanbel.

Od ove četverice mudžtehida, put Imam-i Azama se zove Hanefijski mezheb, Imam-i Malikov put je Malikijski mezheb, Imam-i Šafiijev put je Šafiijski mezheb a put imama Ahmeda bin Hanbela je Hanbelijski mezheb. Danas musliman može ispravno obavljati ibadete i ostale poslove, na način kako je Uzvišeni Allah zadovoljan, jedino ako slijedi jedan od ova četiri mezheba.

Ibadeti

Prvi ibadet je obavljati pet dnevnih namaza, shodno njihovim propisima i u njihovo vrijeme, svakoga dana. Namazi se trebaju obavljati shodno njihovoj podjeli na farzove, vadžibe i sunnete; iskreno, predano i razmišljajući o Gospodaru svjetova. Namaz se u Kur'an-i kerimu naziva „Salat.“ Ova riječ etimološki znači činjenje dove, činjenje istigfara meleka, Allahova milost i sažalijevanje. Salat u Islamu znači obavljanje određenih pokreta uz izgovaranje određenih riječi, na način kako je to opisano u priznatim djelima. Sa namazom se počinje donošenjem Iftitah-i tekbira. To je, kod muškaraca, dizanje ruku naspram ušiju uz izgovaranje riječi „Allahu ekber.“ Završava se na posljednjem rekatu, predavanjem selama na desnu pa na lijevu stranu u pravcu ramena.

Drugi je dati zekat na imetak. Zekat znači čišćenje, hvaljenje i dovođenje u lijepo stanje. U smislu islamskih propisa, zekat označava obavezu davanja određene količine imetka koji ostane preko potreba i prelazi iznos imovine koji se zove nisab, onim muslimanima koji su taksativno navedeni u Kur'an-i kerimu. Postoji osam kategorija ljudi kojima se daje zekat. U četiri priznata mezheba, postoje četiri vrste imovine na koje se zekat daje. Zekat na zlato i srebro, na trgovačku robu, na četveronožne životinje koje se nalaze na ispaši više od pola godine i zekat na poljoprivredne proizvode. Ova četvrta vrsta zekata naziva se Ušr. On se daje čim se obavi žetva. Zekat na ostale tri kategorije se daje godinu dana poslije postizanja količine nisaba.

Treći je postiti sve dane mjeseca Ramazana. Post se naziva terminom Savm. Etimološki to znači čuvati nešto od nečega. Prema Islamskim propisima, to znači čuvati se, tokom dana mjeseca Ramazana od tri stvari, shodno propisima. Te tri stvari su jelo, piće i spolni odnosi. Ramazan počinje viđenjem mladaka na nebu. To je ispravniji način određivanja njegovog početka od bilježenja takvimom.

Četvrti je obaviti hadž jednom u životu, onome ko je u mogućnosti. Obaveza je onome ko je u stanju da mu, nakon što obezbijedi svoju porodicu tokom svoga putovanja na hadž i nazad, pretekne toliko sredstava da zdrav i siguran može putovati do Mekke-i Mukerreme, da u ihramima, jednom u životu, Obide Kabe-i muazzamu i bude na Arefatu.

Peti je boriti se za širenje Allahove, dželle šanuhnu, vjere. To se zove Džihad i pripremati se za Džihad predstavlja ibadet.

Munakehat: Predstavljaju pitanja ženidbe, razvoda, opskrbe i slično.

Muamelat: Kupoprodaja, zakup, kompanije, kamata, nasljedstvo i slična pitanja.

Ukubat: Predstavlja kazneno pravo koje se dijeli na pet vrsta; kisas, sirkat, zina, kazf, riddet (to jeste kažnjavanje za otpadništvo od vjere).

Ahlak

Islam propisuje opskrbljivanje lijepim ahlakom, čišćenje duše od ružnih osobina, dobroćudnost, skrušenost i stid. Način na koji se ovo postiže i znanja o ovome stiču, naziva se Tesavvuf.

Kao što medicina objašnjava procese vezane za zdravlje tijela, tako nam tesavvuf tumači načine oslobađanja srca i duše od ružnih postupaka. Pomaže ljudima da se oslobode ružnih postupaka koji su pokazatelji bolesti srca i pomaže im da se u ime Allaha posvete činjenju dobra i ibadeta.

Islam nas podučava da je prije svega neophodno steći potrebna znanja, potom postupati i činiti ibadet po tim znanjima i činiti sve navedeno u ime Allaha, to jeste, podučava nas ilmu, amelu i ihlasu. Ako bismo čovjekovo duhovno stasavanje i postizanje sreće i na ovome i na budućem svijetu, uporedili sa letom jednog aviona, onda su iman i ibadet njegova kostur i krila. Hođenje putem tesavvufa je njegova energija, to jeste gorivo. Da bi se postigao cilj, potrebno je pribaviti avion. U našem slučaju, obezbijedi se imanom i ibadetima. Da bi se ta mašina pokrenula potrebna je snaga odnosno kretanje putem tesavvufa.

Tesavvuf ima dva cilja. Prvi je da se iman smjesti u srce i da se učvrsti tako, da ga nikakva sumnja ne može poremetiti. Iman koji se snaži samo razumom i dokazima ne posjeduje takvu snagu. Uzvišeni Allah u 28. ajetu sure Ra'd kaže: „One koji vjeruju i čija se srca, kad se Allah pomene, smiruju – a srca se doista, kad se Allah pomene smiruju!“ Zikr podrazumijeva držanje na umu Uzvišenog Allaha, dželle šanuhu, pri svakome postupku i rad kako bi se postiglo njegovo zadovoljstvo.

Drugi cilj tesavvufa jeste činjenje propisanih ibadeta sa lahkoćom i odagnavanje ljenosti i nespokoja, koji se rađaju iz nefs-i emmare. Jedini

način na koji je moguće postići stepen da se ibadeti obavljaju sa zadovoljstvom, te da se na grijeh posmatra sa podozrenjem, jeste sticanje znanja tesavvufa i napredovanje kroz njegove stepene. Prepustiti se tesavvufu ne znači vidjeti stvari koje drugi ne vide, sticanje znanja koja spadaju u gajb ili viđenje u snu nurova, ruhova ili dragocjenih snova. Da bi se postigli stepeni tesavvufa, neophodno je prije svega popraviti iman, naučiti islamske propise i postupati po njima u poslu i ibadetu. Dok se ovo troje ne učini, svakako nije moguće odgojiti srce, očistiti ga od svakojakog korova i oterbijetiti – odgojiti dušu.

Slijedenje Muhammeda, alejhisselam

Slijediti Muhammeda, alejhisselam, znači kročiti njegovim putem. Njegov put je put Kur'an-i Kerima. Taj put se naziva din-i Islam. Da bi se on slijedio, neophodno je prije svega prihvatiti iman, podučiti se Islamu, obavljati farzove, izbjegavati harame a potom obavljati sunnete i izbjegavati mekruhe. Nakon toga dolazi i slijedenje tog puta u stvarima koje su mubah.

Prihvatiti iman znači početi ga slijediti i ući na vrata sreće. Uzvišeni Allah ga je poslao kako bi sve ljude na zemlji pozvao u spas i zadovoljstvo. U 28. ajetu sure Sebe se kaže: “Mi smo te poslali svima ljudima da radosne vijesti donosiš i da opominješ, ali većina ljudi ne zna“

Na primjer, mnogo je bolji onaj koji ga slijedi, čak i kada u sred dana nakratko zaspi, nego onaj koji ga ne slijedi a po čitave noći provodi u ibadetu. Razlog tome je što je “kajlula“, odnosno spavanje nakratko prije podne njegov adet-i šerif, odnosno sunnet. Kao drugi primjer navest ćemo da je bolje jesti i piti u danima bajrama zato što je on tako naredio, nego ne prihvatiti vjeru i postiti godinama. Zekat koji se da siromasima slijedeći njegovu naredbu, bolji je od brda zlata sadake koja se daje po vlastitom nahođenju.

Nakon što je hazreti Omer jednog jutra klanjao sabah-namaz u džematu, okrenu se prema džematu te vidje da jednoga među njima nema. Kada upita ashabe za njega oni mu rekoše: “On po cijelu noć čini ibadet. Možda ga je sada savladao san.“ Emiru-l mu'minin reče: “Bolje bi mu bilo da je spavao cijele noći a potom sabah-namaz klanjao u džematu.“

Osobe koje ne slijede islamske propise a bore se protiv svojih prohtjeva i pri tome se muče nemaju koristi od toga, iz razloga što ne postupaju u skladu sa islamskim propisima. Ako za to dobiju materijalnu naknadu, neće dobiti ništa osim par ovodunjalučkih prolaznih dobara. Šta nam vrijedi i čitav dunjaluk, a ne tek nešto malo od njegovih dobara! Primjer takvih su radnici na pojedinim teškim fizičkim poslovima koji rade i umaraju se više od ostalih. Sa druge strane naknada koju dobijaju za to je proporcionalno znatno manja od ostalih radnika. Sljedbenici islamskih propisa su poput osoba koje se bave poslovima vezanim za drago kamenje. Njihov posao je neznatan a dobit im je ogromna. Nekada je njihov rad u trajanju od jednoga sata, vrijedniji od hiljadugodišnjeg rada drugih. Razlog

tome je to, što posao u skladu sa islamskim propisima biva primljen kod Gospodara i On je zadovoljan takvim djelima.

Uzvišeni Allah je na mnogo mjesta u Kur'anu potvrdio istinitost ovoga. U 31. ajetu sure Ali Imran se kaže: "Reci: Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehе vam oprostiti!" – a Allah prašta i samilostan je."

Slijediti Muhammeda, alejhisselam, znači prihvatati "Ahkam-i Islamijju" draga srca, slijediti njegove zapovijedi, cijeniti i slijediti vrijednosti koje Islam propagira, učenjake i dobre ljude i truditi se širiti Allahovu vjeru. Osim toga, to podrazumijeva zanemarivanje pojedinaca i grupa koje ne žele slijediti Uzvišenu vjeru i koji ne drže do nje.

Gospodar svih svjetova ne voli i ne cijeni ništa što nije u skladu sa islamom. Kako se može dobiti nagrada za nešto što se ne voli i što se ne cijeni.

Konačna sreća i zadovoljstvo oba svijeta može se postići jedino slijedenjem Muhammeda, alejhisselam. Da bi ga se slijedilo, neophodne je prihvatiti iman, podučiti se "Ahkam-i Islamijji" i postupati po njoj.

Spas od Džehennemske vatre na ahiretu moći će postići jedino sljedbenici Muhammeda, alejhisselam. Sva djela počinjena na ovome svijetu, sva znanja, vještine i otkrića, koristit će njihovim vlasnicima na Sudnjem danu, pod uslovom da su oni slijedili put Resulullaha, sallallahu aleh i ve sellem. U suprotnom, sva dobra koja je činio neko ko nije slijedio Poslanika, alejhisselam, ostaju na ovome svijetu i neće mu koristiti na ahiretu.

Da bi se Resulullah, alejhisselam, slijedio ispravno, neophodno ga je bezuvjetno voljeti. Pokazatelj takve ljubavi je držanje dalje od njegovih neprijatelja. Ne voljeti one koji njega ne vole. U ljubavi nema mjesta stranputicama. Zaljubljenici postaju ovisni o svojim voljenima i ne odvajaju se ni za tren od njih. Ne zadržavaju se ni najmanje s onima koji im se suprotstavljaju.

Ovodunjalučka dobra su prolazna i varljiva. Što je danas kod jednoga, sutra pripada drugome. Ahiretska dobra su vječna i ona se zarađuju na dunjaluku. Ako se ovozemaljski život koji traje tek nekoliko dana posveti slijedenju najboljeg stvorenja na dunjaluku i ahiretu, Muhammeda, alejhisselam, nadati se je postizanju Sadet-i ebedijje ili konačne sreće. U suprotnom, ništa drugo nam neće biti vrijedno. Svako dobro djelo koje se uči, ne slijedeći njegov put, ostaje na ovome svijetu i na ahiretu nema nikakve koristi od njega.

Slijedenje Poslanika makar i u najmanjoj mogućoj stvari, bolje je od svih ovodunjalučkih i ahiretskih blagodati. Ljudska čast i dostojanstvo se postižu njegovim slijedenjem. Da bi slijedili Resulullaha, muslimani su dužni slijediti jedan od četiri ispravna Ehl-i sunneta i mezheba. Farz je ili obaveza povjerovati Poslaniku, alejhisselam, potvrditi ono sa čime je on došao, voljeti ga i pokoravati mu se, prihvatati njegove savjete i poštovati ga. Uzvišeni Allah, u vezi ovoga kaže:

“Reci: O ljudi, ja sam svima vama Allahov poslanik, Njegova vlast je na nebesima i na Zemlji; nema drugog boga osim Njega, On život i smrt daje, i zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova, vjerovjesnika, koji ne zna da čita i piše, koji vjeruje u Allaha i riječi Njegove; njega slijedite – da biste na pravom putu bili!”⁵³⁷

Resulullah je rekao: “Naređeno mi je da se borim protiv ljudi (kafira) sve dok ne posvjedoče da nema drugog Boga osim Allaha, i ne povjeruju u mene i ono sa čime sam došao. Kada to učine, dobit će prava koja se odnose na muslimane i spasiti svoje imetke i tijela od mene. Allah će im presuditi (u vezi onoga što je skriveno).”

“Ko mi se pokori, pokorio se Uzvišenom Allahu! Ko mi odbije poslušnost, odbio je poslušnost Allahu, dž.š. Ko se povinuje mojim naredbama, pokorio mi se, a ko se suprotstavi mojim naredbama, odbija mi poslušnost.”

“Situacija onoga ko mi se pokori i prihvati ono sa čime sam došao, i onoga ko mi otkáže poslušnost i ko me bude u laž ugonio je poput čovjeka koji je sagradio kuću. Pripremio je gozbu sa raznovrsnim jelima i zadužio nekoga da pozove ljude da mu dođu. Onaj ko se odazove pozivu ući će i poslužiti se jelom kojim poželi, i u količini u kojoj poželi. Onaj ko odbije poziv, ne može ni ući u kuću pa ni poslužiti se njenim dobrima. Kuća je Džennet (pripremljen za bogobožne koji se odazovu Resulullahovom pozivu). Onaj ko poziva u tu kuću (punu Allahovih nimeta) je Muhammed (alejhisselam). Ko se usprotivi Muhammedu, usprotivio se i Allahu! Muhammed (alejhisselam) je rastavljač između onih koji ga prihvate i posvjedoče da je Allahov poslanik i kafira koji ga utjeruju u laž.”

“Čvrsto slijedite moj sunnet i sunnet mojih hulefa-i rašidina. Prigr-lite ih svom svojom snagom. Čuvajte se novotarija u vjeri (stvari koje se ne nalaze u Kur'anu, sunnetu, idžmau i kijasu). Svaka novotarija u vjeri je bid'at. Svaki bid'at je zabluda.”⁵³⁸

U hadisu koga prenosi Enes bin Malik, u vezi slijedenja Resulullaha, se kaže: “Ko bude slijedio moj sunnet i širio ga, kao da je meni povećao ugled i dao mi na značaju. Onaj ko to bude radio biće zajedno sa mnom u Džennetu.”

Resulullah, alejhisselam, je rekao Bilalu bin Harisu: “Ko u Islamu učini sunnet-i hasene, dobija nagradu za to ali i nagradu svih onih koji to budu slijedili. Ako neko unese sunnet-i sejjie, on dobija grijeh za to ali i grijeh-e svih koji ga budu u tome slijedili.”⁵³⁹

Hazreti Omer bin Abdulaziz je rekao:

⁵³⁷ El-A'râf 7/158.

⁵³⁸ Ibn Madže, “Mukaddima”, 6; Darimî, “Mukaddima”, 16; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 126; Hâkim, *el-Mustedrek*, I, 174; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 422.

⁵³⁹ Ibn Madže, “Mukaddima”, 36; Darimî, “Mukaddima”, 44; Ahmed b. Hanbel, *el-Musned*, IV, 361; Bejhekî, *es-Sunen*, II, 136.

“Resulullah je otvorio najljepši put. Poslije njega su i halife otvarali puteve. Postupati u skladu sa Resulullahovim sunnetom i praksom halifa koje su došle poslije njega, znači postupati u skladu sa Allahovom knjigom. Pokoravati se Allahu i Njegovom poslaniku znači ojačati Njegovu vjeru. Niko nema pravo da kvari ili mijenja Islam. Nije dozvoljeno postupati prema riječima ljudi koji ne slijede sunnet.“

Oni koji slijede Poslanika, alejhisselam, i njegove ashabe, nalaze se na Pravom putu. Ko god je od njih tražio pomoć, dobio ju je. Ko god prihvati praksu, koja se razlikuje od sunnet-i šerifa, prihvatio je put koji se razlikuje od puta islama. Uzvišeni Allah će dati takvome da čini loša djela i da skonča u Džehennemu. A Džehennem je najgore moguće prebivalište.

Hazreti Ahmed ibni Hanbel prenosi:

“Jednoga dana sam se nalazio u društvu. Oni su se poskidali i ušli u vodu. Ja se nisam skinuo, slijedeći Resulullahov hadis: 'Ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan, neka ne ulazi u hamam (kupaćo bez pokrivanja stidnih mjesta).“

Te noći mi u snu neko reče: “O Ahmede! Donosim ti radosne vijesti. Uzvišeni Allah ti je oprostio jer si slijedio Poslanikov sunnet. Učinio te je imamom. Ljudi će te slijediti.“ Upitao sam ga ko je, a on mi reče: “Ja sam Džibril!“

Ko ne bude slijedio Resulullahovu praksu u svakom svom poslu, on nije pravi mu'min. Njegov iman nije potpun dok ga ne bude volio više i od sebe samoga. On je poslanik svim ljudima i džinima.

Svaki narod u svakom vremenu je dužan (vadžib mu je) da ga slijedi. Svaki mu'min bi trebao da pomaže njegovu vjeru, da se opskrbi njegovim ahlakom, da mnogo izgovara njegovo mubarek ime, da kada čuje njegovo mubarek ime ili ga izgovori sa poštovanjem, donese salavat i selam na njega, da žudi za njegovom mubarek ljepotom i da voli i poštuje Kur'an-i Kerim i din-i Islam sa kojim je on došao.

HRONOLOGIJA DOGAĐAJA

- 571. Rođenje Muhammeda, alejhisselam, (12. rebiu-l evvel – 20. april 571.) i njegovo davanje majci po mlijeku Halimi.
- 574. Vraćanje u Mekku od strane njegove majke po mlijeku Halime, njegovoj pravoj majci Amini.
- 575. Preseljenje njegove majke Amine. Odlazak kod djeda Abdul-Muttaliba.
- 577. Smrt djeda Abdul-Muttaliba i odlazak kod amidže Ebu Taliba.
- 578. Putovanje u Siriju sa Amidžom Ebu Talibom.
- 583. Odlazak sa amidžom Ebu Talibom u Siriju i susretanje sa sveštenikom Bahirom koji je uvidio da je on Posljednji poslanik.
- 588. Putovanje u Jemen sa amidžom Zubejrom.
- 595. Putovanje na čelu hazreti Hatidžine trgovačke karavane u Šam.
- 596. Stupanje u brak sa hazreti Hatidžom.
- 606. Stavljanje Hadžeru-l esveda na njegovo mjesto prilikom obnove Kabe.
- 610. Dolazak prve objave u pećini Hira.
- 613. Početak otvorenog pozivanja u Islam sa brežuljka Safa, poslije tri godine tajnog pozivanja.
- 615. Preseljenje muslimana u Abesiniju.
- 616. Prelazak hazreti Hamze na Islam.
Prelazak hazreti Omera na Islam.
- 619. Preseljenje na ahiret hazreti Hatidže i Ebu Taliba.
- 620. Odlazak na mi'radž. Prvo zavjetovanje na Akabi.
- 621. Drugo zavjetovanje na Akabi.

622. Hidžra iz Mekke u Medinu.
623. Bitka na Bedru i pobjeda.
Promjena kible sa Mesdžid-i Aksa-a na Kabe-i Muazzamu.
Izgradnja "Safle" ispred Mesdžida kako bi se zbrinuli siromasi.
624. Preseljenje njegove kćerke hazreti Rukijje.
Sklapanje braka između njegove kćerke hazreti Fatime i hazreti Alije.
625. Bitka na Uhudu.
Hazreti Hamzin šehadet (postao šehid). Rođenje hazreti Hasana (U mjesecu ramazanu), rođenje hazreti Huseina (u mjesecu ša'banu).
Brak sa hazreti Omerovom kćerkom hazreti Hafsom.
627. Bitka na Hendeku.
628. Sporazum na Hudejbiji.
Slanje pisama poziva u Islam kraljevima i vladarima. Osvajanje Hajbera.
629. Bitka na Muti i pobjeda.
630. Osvojenje Mekke.
Preseljenje kćerke Zejnebe.
Rođenje sina hazreti Ibrahima. Preseljenje sina hazreti Ibrahima.
Bitka na Tebuku.
631. Obraćanje na Oprosnom hadžu pred više od stotinu hiljada ashaba.
Posjeta mezarju "Džennetu-l Baki."
Preseljenje na ahiret (8. juni, utorak).

BIBLIOGRAFIJA

- **Kur'an-i Kerim**
- **Tefsir-i Mazharī** - Senāullāh-i Pānipuṭī
- **Tefsir-i Kurtubī** – Imām Kurtubī
- **Tefsir-i Beydāvi** – Kādī Beydāvi
- **Tefsir-i Kebīr** – Fahrudīn Rāzī
- **Tefsir-i Hāzin** – Alā'uddīn-i Bagdādī
- **Rūhu'l Beyān** – Ismail Hakki Bursevī
- **Sahih-i Buhārī** – Imām-i Buhārī
- **Sahih-i Muslim** – Imām-i Muslim
- **Sunen-i Tirmizi** – Imām-i Tirmizi
- **Muvattā** – Imām Mālik
- **Musned** – Imām Ahmed bin Hanbel
- **El-Mu'džemu's-sagīr** – Imām Taberānī
- **El-Musannef** – Imām Abdurrezzāk
- **El-Musannef** – Imām ibni Ebī Šeybe
- **Es-Siretu'n-Nebeviyye** – Ibn-i Hišām
- **Siretu'n-Nebī** – Ahmed bin Zeynī Dahlan
- **Es-Siyeru'l-Kebīr** – Imām Muhammed
- **Šerhu's-Siyeri'l-kebir** – Imām Serahsī
- **Šifā-i Šerif** – Kādī Iyād
- **Šemāil-i šerife** – Imām Tirmizi
- **Delāilu'n-Nubuvve** – Ebu Nuaym Isfahānī
- **Ševahidu'n-Nubuvve** - Mevlānā Abdurrahmān Džāmī
- **Prijevod Mearidžu'n-Nubuvve** – Altiparmak Muhammed Efendi
- **Kisas-i Enbiyā** – Ahmed Dževdet Paša
- **Mir'at-i Kāināt** – Nišandžizāde Muhammed Efendi
- **Mevlid-i Šerif (Vesiletu'n-Nedžāt)** – Suleyman Čelebī
- **Isbātu'n-Nubuvve** – Imām-i Rabbānī
- **Mektubāt-i Imām-i Rabbānī** - Imam-i Rabbānī
- **Mektubāt-i Ma'sūmiyye** – Muhammed Ma'sūm Farukī
- **I'tikadnāme** – Mevlānā Halid-i Bagdādī
- **Džāliyetu'l-ekdar** – Mevlānā Halid-i Bagdādī
- **Ihyāu Ulumi'd-Dīn** – Imām-i Gazālī
- **Kimyā-i Seadet** – Imām-i Gazālī
- **Et-Tabakatu'l-Kubrā** – Abdulvehhāb-i Ša'rānī
- **Tārīhu'l-Islām** – Imām Zehebī